Bellerophon of Lust tot wiisheit, Gesangh der zeeden, Urania of Hemel-sangh

Dirck Pietersz Pers

bron
Dirck Pietersz Pers, *Bellerophon of Lust tot wiisheit, Gesangh der zeeden, Urania of Hemel-sangh*. D. Pietersz, Amsterdam ca. 1648

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/pers001bell02_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

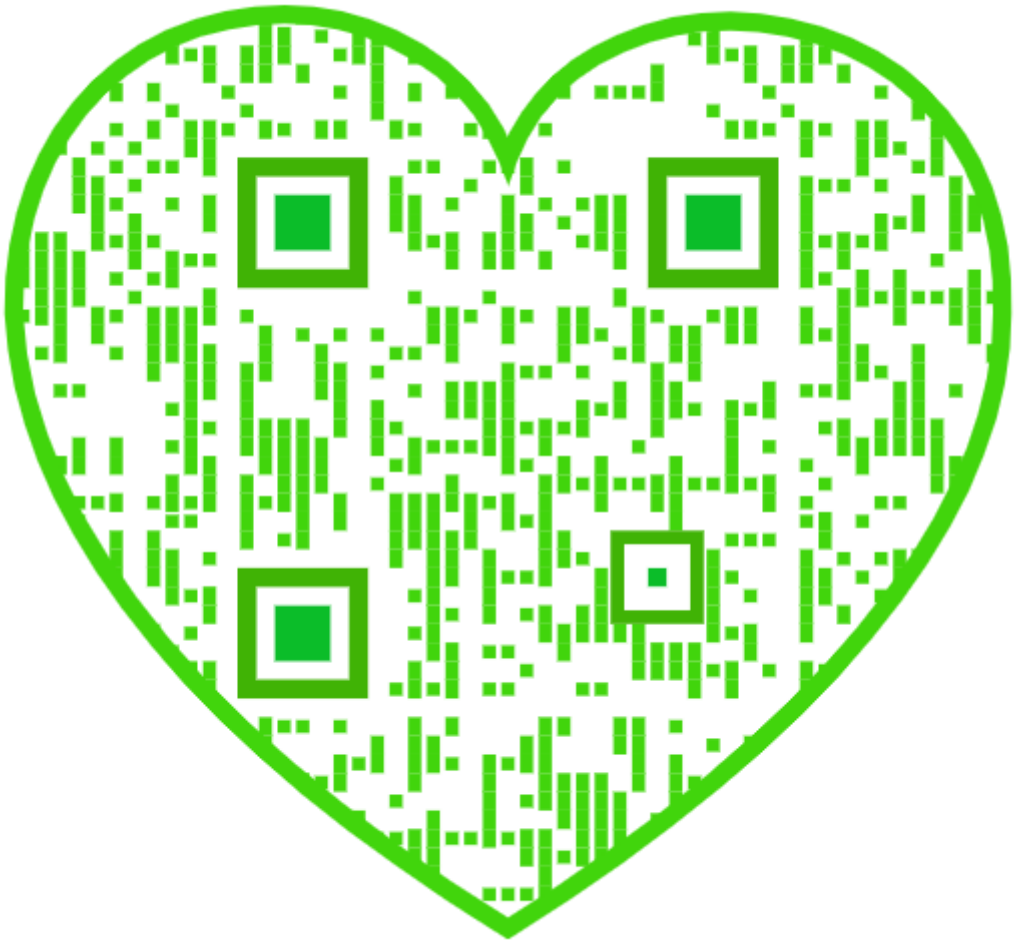

[Bellerophon of Lust tot wiisheit]

Den Erntfesten, Wijsen, Hoog-geleerden en seer Vermaerden D. Jacob Catz, Pensionaris der Stadt Dordrecht.

Erntfeste, Wijse, Hoog-geleerde Heere,

*W*Anneer ick in dese wintersche avonden voor my hadde genomen, eenigh werck, alreede by my aen-gevangen, te volvoeren, ben ik van ter zijden, door vele verhinderingen daer af-getrocken, alsoo dat ick, om mijne buyten uyren niet geheel ledig te laten ontslippen, nu en dan, eenige Dichten by my eertijds uyt-gegeven, hebbe verandert: en alsoo my geraden dachte, daer yet by te voegen ben ick in dese vrolijcke begeerlijckheyd geraeckt, dat ick mijne slechte en ongetoonde Liere, de Wereldt hebbe derven vertoonen, om door mijn eenvoudig geluyt, andere*n* tot een veel lieflijcker galm en aengenamer Gesang op te wecken. Ick hebbe mijne stoffe genomen midden uyt des Werelts bedorvenheydt, doch alsoo, dat ick het leerlijcke en eerlijcke beoogende, het vrolijcke hier en daer hebbe onder gemenght, om alsoo de Jonckheydt, die meest tot geyle en onbeschofte dertelheden genegen is, hier door soetjens af te leyden. Want dit gebreck sietmen doorgaens dat vele schoone nieuwe voyskens met sulcke ontuchtige dichten worden uytgegeven, dat de saerte en kuyssche voren daer van een afkeer dragen: en even wel by gebreck van stichtige gesangen, den gemeenen sleur volgen, daer sy andersins het dertele wel verwerpe*n*, en 't eerlijcke omhelsen souden. Ick hebbe U. E. dese mijne soetigheytjes willen toe-eyghenen, te meer U. E. my, naer 't uytgeven van mijnen ***IONAS de Straf Predicker,*** opweckt, en (door brieven) te gelijck vermaent, datmen oorsake hadde, in dat deel, onsen tijd geluck te wenschen, dewijle men siet dat de edele Dicht-konst nu by velen tot stichtinge word aen geleyt, en gesuyvert van de ongebondene tochten, die niet doen als de lusten ketelen, en van de Deughd af-leyden. Ick hebbe hier in dit slechte staelken eenige Dichtjens, Gesangen en Zedige uytbeeldingen voorgestelt, en inder haest terwijl de Drucker besigh was, uyt de penne geworpen, wat

my nu en dan mocht inden sin schieten: U. E. bescheydentheyt kan alles wel ten goede duyden, en de mis-slagen gunstigh verbeteren, ten eynde, andere moghen werden op-geweckt, om met een geestigher stoffe de Konsten en goede Zeden te helpen vercieren. Doch ick wil met dese Kleynigheytjes U. E. ooren niet beswaren, als die met hooger stoffe besich zijn, maer hebbe alleen, mijne genegentheyt betoonende, daer mede U. E. Kinderkens willen vereeren, (om by haer huys-raedt te voeghen) ten eynde die selve, sich daer in vermakende, daer uyt mogen plucken, wat haer magh behaeghlijck wesen.

Erntfeste, VVijse, &c.

Neemt mijne vrypostigheyt in 't goede, en blijft met alle de uwe, in des Alderhooghsten bewaringe getrouwlijck bevolen.

In ***Amstelredam.***

U. E. E. Dienstwillige

D. P. Pers.

Versoeck des Dichters, aen allen den genen die 't eenighsins mach aen-gaen.

WY leven nu in sulcke eene afgunstighe Eeuwe, datmen by na, niet aengenaems voor den dagh mach brengen, 't en zy dat het te voren met een Lijf-wacht van Hellebardiers en Trawanten beset zy, of met een stercke borstweeringe van Privilegien bevestight: Evenwel, verstout sich noch de afgunstigheyd, en tast oock aen de uytmuntenste-Hoogheden, en dringht midden door de Hellebaerden, Spiessen en Privilegien. Om dese dan eenighsins in haeren loop te stutten, wil ick alleene versoecken en vriendlijck bidden, dat de redelijckheydt mach soo vele plaetse vinden, datse my mijne Geneuchtjes en Vrolijckheytjes niet willen misgunnen maer laten die selve vry en vranck passeren, te meer, niemandt hier aen yet eyghens heeft, alsoo die uyt onsen eyghen Thuyn gepluckt, en van onse bloemkens te samen geset, en tot niemands schaede of nadeel zijn uyt-gegeven. Indien U. E. dese behaeghlijck zijn, wy konnen, met Gods genade, die selve vercieren, verplanten, vermeeren, nae dat het ons sal goet duncken. Niemandt maeye dan, daer hy niet heeft gesaeyt, maer late dit aen sijnen eyghen Heere, die, tot uwen dienste, u van harten alles goets wenscht.

Toe-eygheninghe,*Aen alle* Edele Verstanden,*En* Aenraedinghe totte eerlijcke Konsten en Wetenschappen.

GHy die door 't heylich vocht zijt deftigh opgetogen,
En hebt de reyne melck der wijsheyt ingesogen,
Die van een hooge geest, en uyt een edel hoofd,
Zijt uyt Iupijn gebaert en uyt sijn breyn geklooft:
Ghy die sijn fackels volgt, en 't vrolijck licht siet blincken,
En daeglijcks zijt gewoon der Goden dranck te drincken,
Wiens lippen zijn bedouwt met overheylich nat,
En die de wijsheydt gaert in een vergulden vat:
Ick bid u soete Ieughd, waer toe dus overgeven,
Dat ghy u hooghe Geest, buyght na het wulpsche leven?
Seght waerom heeft de waen, in u brood-droncken hert,
Dus krachtelijck u ziel betovert en verwert?
Dat ghy dus heel ontaerd, u voeght na slinckse weghen,
Waer door, dat lof noch eer, noch hoogheyd word verkregen,
Maer schuyft dat schoon juweel, der deughden edel pand,
Dus onbedacht ter sy, en dwaeslijck van der hand.
Gewent u geestigh breyn tot treffelijcke saken,
Dat suldy metter tijdt een hooger wijsheydt smaken:
Want of schoon d' aenvang suur, ook moeyelijck valt en swaer,
Soo word het eynd gekroont met Eer en Staet hier naer.
Dan wat door 't klamme sweet, besuurt wort en verkregen,
Dat plaghmen, boven 't Goud, te eeren en te wegen:
Vermidts het vluchtich goed kan erven eenich swijn,
Maer hy kan van de konst gaen Heer of Erve zijn.
Dus moetmen om de deughd den steylen bergh bestappen,
En schreumen noch het sweet, noch oock de schuyne trappen:
Want door gestade vlijt en sloven in der nacht,
Wort wijsheyd, door de Konst, ter werelt voortgebracht.

Siet hoe de Koopman slaeft door onbekende wegen,
En u met lijf en siel tot alle winst genegen:
Ia om dit loose goed hy alle dingen waeght,
Tot hy de buyck vol nat of sijde kleeders draeght.
O onbedachte mensch? (versopen inde baren
Des Geld-suchts) hoe derft ghy door 't bracke water varen,
Om een soo snooden winst die self sijn Meester hoont,
Die voor sijn soete rust, hem schandelijck beloont?
V Geest gaet hooger aen: Neen, neen, ghy moet u wennen,
Dat Wijsheyd, Eer en Konst, u wagen altijd mennen:
V Land moet zijn be-egt, beploeght met wackre vreughd,
Soo dat ghy 't nare sweet van d' oxsels ruycken meugd,
En d' arbeyd niet ontsien, waer door ghy werd verheven,
Maer ruycken na de lamp, de opkomst van u leven.
Ghy siet den waren loon voor uwe vlijd bereyd,
De Eer en hooghe staet, der Deughden treflijckheyd:
Om soo tot eender tijd den landen voor te schryven,
Hoe yder sijn beroep gerustelijck sal drijven:
Een wesen als een Vorst, uyt wien gestadigh vliet,
De grond-vest vande tucht, en 't loffelijck gebiet.
Daer suldy dan besien, wat konsten al vermogen,
Hoe heerlijck datse staen voor aller Menschen oogen,
En waer toe 't scherp vernuft, door Reden wordt gebracht,
En hoe het domme breyn wert over al veracht.
Geleertheyd maeckt haer volck tot alle konst genegen,
De Dom-aert dit versmaet en doeter alles tegen:
Want wat de Meester druckt 't is al vergeefs gewrocht,
De Plompaert word door vlijt tot geene konst gebrocht.
Hy is een grove steen, seer ruw en onbesneden,
Een doode Schildery, een beeldnis sonder Reden:
Een schaduw sonder Man, een leven sonder Geest,
Geen wesen, maer een schijn, en eene houte leest.
Noyt heeft Apollo 't hooft met Lauwer omgewonden,
Van die hy heeft te traegh en slaperigh bevonden,
Maer heeft den wackren Haen haer tot een beeld gestelt,
Die der Geleerden vlijt verkondight in het veld,

Die 's morgens voor den dagh, de lieve Son gaet wecken,
Op dats' uyt haer palleys en wooningh sou vertrecken:
En 't Byeken dat den dauw uyt alle kruyden suyge,
Dat u de rechte school die van haer deughden tuygt:
Dat nyvrigh uyt den Thym, en sy uyt duystre Boecken,
Gaen al 't verborgen soet met grooten yver soecken:
Waer over haer een krans van Lauwer wordt bereyd,
En tot een eeuwigh lof om haeren slaep gebreyt,
Om dat zy door de vlijt, Parnassus opgestegen,
Verkrygen Phoebus gunst en al der Musen zegen:
En door een stercke drift, verheven in de locht,
Is van haer al 't geheym der Goden door gesocht.
Hier sal Euterpes *fluyt, een geestigh deuntjen speelen,*
En ons haer soet vermaeck en blijdschap mede deelen:
De deuntjens van de Vreughd, die in een deftigh hert,
Ontsteecken eene brand in vrolijckheyd en smert.
Hier is geen vuyle mond', geen onbeschofte reden,
Geen dertelheydt of tocht, geen ongebonden zeden:
Maer eenigh vrolijck Lied, dat zedigh en verheughd,
Den Sangers onderwijst, in eerbaerheyd en deughd.
Hier is geen geyle praet, van Venus *vryerien,*
Maer een eerwaerde sangh, vol soete rymerien,
Die 't kuysche oor bevalt, en hout dat in bedwangh,
En lijd geen licht geral of vuyle Minne-ranck:
Sy hoefd voor oud noch jongh haer soete toon te decken,
Maer sal in yders ziel een nieuwe vreughd verwecken:
Want wie de Deughd en vreugd en eerbaerheyt vernoegt,
Daer is haer soet gefluyt en stemme na gevoeght.
En of hierom de Nijd haer eere wil benijden,
Soo tuyght de reden klaer, oock in dees woeste tijden,
Dat eerbaerheyt en deughd en wijsheyd alles plant,
Geluckig waer de Deughd en Wijsheyd is in 't Land.

D. P. Pers.

Inleydinge
Tot de
Lust der Wijsheit,
Zijnde een *Vermaeck der Ionckheyd.*

ALeer wy tot onse Gesanghen geraecken, sullen wy totte Inleydinge van die selve een weynigh van het Vermaeck of Vrolijckheyt handelen, om also door desen wegh aen te wysen, hoe sich de Ionckheyt in dese saecke met betaemlijckheyt sal hebben te draghen.

't Vermaeck of de Vrolijckheydt, nae dat het eenighe bepal*en*, is een sekere vernoeginge des gemoets, die welke bekent wort uyt dingen, die de Nature betaemlijck sijn, die oock van *Plato* op driederleye maniere worden aengemerckt. Want alsoo de Lente of de eerste groente voor het Vermaeck wordt uyt-gebeeldt, waer in alles met een wackerheyt en Ieughdige bloeyende kracht en Vrolijckheydt voort komt: Alsoo komt oock het Vermaeck inde Lente, dat is in het bloeyende leven des Menschen alder-meest voor den dagh, want men siet, dat die oock wackerst en meest tot alle Vermaeck genegen is. Maer gelijck de Velden, Boomen en Kruyden wel moeten werden geheeght en waergenomen, soo men daer van goede vruchten meent te verkrijghen, alsoo behoortmen dan oock de Ionghe edele verstanden alder-eerst in goede zeden en konsten te onderwysen en op te trecken, op datmen daer van sodanighe vruchten mach verwachten, gelijckmen van de Velden, Boomen en Kruyden verhoopt. Doch alsoo de onghehavende Velden, Boomen, en Kruyden, meerendeels wilde en onsmaecklicke vruchten voortbrenghen, soo brenghen oock de ongehavende en onbe-

snoeyde verstanden meerendeels Vruchten voort, die de Zeedigheyt en deughd niet betaemen: Want als die selve het ruyme spoot gewent sijn, loopen zy tot haer eyghen verderf en ondergangh, het Vermaeck misbruyckende. Waer over *Horatius* dit selve in sijne Dichtkonst seer geestigh van de onbeschaefde en dertele verstanden singht.

De Melck-muyl, uyt sijns Meesters dwangh,
Die gaet nu sijne vrije gangh,
Hy rijd te Paerd en tijt ter jacht.
En neemt slechts op de Wellust acht.
Verkiest seer licht een wilde baen,
En acht niet op sijns Vooghds vermaen,
Verslint en quist zijn eygen goed,
Dat hy te los en wulps verdoet:
Sulcx dat hy trots en onbedacht
Al wat hy mint terstont veracht.

Hier uyt wort verstaen, datmen de teere verstanden by tijdts moet besnoeyen, op dat wanneer haer den toom wat los wort geviert, zy niet terstont uytspatten: want men moet de quade Kinderen des gemoedts, terwijl die jongh en teer zijn, mette wortel uyt-roeyen, en aen den steen verpletten: gelijck hier van *Ovidius* in zijne Minne-raet, hoe wel Heyden zijnde, een seer goede lesse geeft, daer hy seyt:

Als u de tochten in 't gemoed
Bespringen, set dan schrap u voet,
Belet het onkruyd en het quaed,
En 't Paerd al eert op 't hollen slaet,
Want draelen heeft soo groote kracht,
Sulcx dat de tijd een druyve bracht,
De Boom die nu haer lommer spreyt,
En breed en wijd haer blaeders leyt,
Die kostmen eerst gelijck een kruyd,
Met teere handen roeyen uyt.
Maer als de sieckt' haer wortel schiet,
Dan helpen al de kruyden niet.

Soo moetmen dan het onkruyd by tijdts uytwieden, en de plante buygen terwijl die swack en teer is, om also het Vermaeck in haere palen te omhelsen. En alsoo het Vermaeck geensins wordt verboden, als het geschiet tot eerlijcke oeffeninge en stichtinge zijns selfs of des even-naesten, soo mach het dan niet getrocken worden tot een ruyme wegh der dertelheden en wulpsicheden. Want al wat de percken van Eerbaerheydt en Zedicheydt overtreet, dat mach geen Vermaeck, maer lichtvaerdicheydt en ongebondenheydt genaemt werden. Hier over ist dat *Xenophon* in de spreucken *Socratis* willende aenwysen den wegh van 't *Vermaeck*, so stelde hy de Vijf-sinnen in 't midden, waer door men al het Vermaeck schepte. Wat vermaeck neemt het Ooghe alst zijn gesichte keert tot het aenschouwen van de wonderen Godts, soo op der Aerden als inden Hemel? maer in 't tegen-deel, so men die selve tot de Ydelheden uyt-schiet, eylaes hoe vele zijnder door bedrogen? Waer door is *Samson* verleyt? door de oogen, want hy seyt van de Philistijne te *Thimnat: zy heeft mijne oogen welgevallen.* Waer door is *David* gestruyckelt? Door de oogen, want hy sagh dat *Bathseba* schoon was. So datmen wel magh seggen, dat de Oogen de alderaengenaemste Spiegels zijn, wanneerse recht worden gestiert, anders zijnse verleyders, die oock de aldersterckste, Vroomste en Heylighste Mannen konnen vervoeren: daerom bid oock *David* tot God, *Dat hy sijne oogen wilde afwenden van de Ydelheyt.* Wat de Smaeck aengaet, hoe aengenaem en Vermaecklijck die selve is, wordt door de hongerige en graege Mage beproeft, en tot zijn recht wit gebracht zijnde, doetse den Mensch met Vermaeck leven, maer door haer misbruyck doetse den Gulsigaert om hals brengen.

En wat de Reuck belanght, daer in heeft Godt geen kleyn Vermaeck gegeven, alsoo wy daer door alle lieflijcke Roosen, bloemen ende reuck-wercken, door 't middel van de Locht, als door twee Sluys-gaten ter Neuse laten door dringen, maer in het tegendeel, die selve mis-

bruyckende, gedijtse tot onsen Doodt en ondergangh. t Gevoel heeft zijn vermaeck, want alle tastelijcke dingen worden daer door gekent, en nae datse aengenaem zijn, so scheppen wy daer in te grooter behagen, maer in 't tegendeel sullen sy haer quetsen aen de scherpsnydende Swaerden: want de handen sijn den Mensche gegeven tot tasten en voelen, al wat tot noodigheydt en betaemlijckheydt vorderlijck is.

Maer alhier letten wy insonderheyt op 't vermaeck van de Ooren, want daer door word al het lieflijck geluyt begrepen, dat eenighsins kan bedacht worden. Het Ooghe siet wel, maer de Ooren hooren de Levendige stemme. En hierom seyde *Xerxes* dat de Ziele inde Ooren woonde, want die selve vermaeckte sich in 't wel spreecken, en bedroefde sich in de vuyle monden. Waer over de Oude de Ooren, de Wijsheydt hebben toegewijt, en hadden oock een gewoonte, dat wanneer zy hare kinderen gemoeten, dat sy die selve voor de Ooren kusten, lief-kosende 't geene waer door de Wijsheydt wierde gevat. Waer over wy altijdt lust behooren te dragen om het eerlijcke en betaemlijcke te hooren. Insonderheydt lettende op de belofte *Christi, datse saligh zijn die Gods woort hooren en dat bewaren.* Of gelijck *Bernardus* seyd, *Dat is een goed Oor, 't welck gaerne nutte dingen hoort, en 't gehoorde Wijslijck onderscheyt, en 't gene verstaen is, gehoorsaemlijck uytvoert.* En alsoo het Oor geen kleyn vermaeck schept in het lieflijck geluyt en inde aengenaeme stemme, soo hebben wy 't vermaeck van de Ooren eenighe vrolijckheydt toegevoeght, voor den dagh brenghende eenighe dichtlijcke Gesanghen, Liedekens en Dichten, die al te samen nae de Zeedigheydt en deughd gericht zijn, speelende daer in door verscheyden stoffen, om den Mensche te vermaken, en de Ionckheyt de betaemlijckheyt en achtbaerheyt aen te prijsen. Want de Achtbaerheydt en Eerbaerheydt is al 't gene, dat aen de nature betaemlijck is, waer inde Matigheyt en Zedigheyt met een sekere, edele, vrye en Burger-

lijcke maniere uyt blinckt, sulcks dat sich oock de Achtbaerheyt, in alle dingen, die tot de Eerbaerheydt behooren, in 't gemeen wijdloopigh verspreyt, en in 't besonder tot alle soorten van Deughden, volghende de dingen die recht en eerlijck zijn, als recht en eerlijck, vliedende die dinghen, die onrecht en oneerlijck zijn, als quaat en onbetaemlijck, strijdigh zijnde teghens de behoorlijckheydt en Eerbaerheyt. Want de Achtbaerheyt is een kleed en ciersel dat den Ouden en Jonghen seer wel past soo in woorden als in wercken.

En na dien het Vermaeck niet kan wesen sonder vrolijckheydt des herten, soo wordt dat selve altijdt van een soodange geoorloofde vrolijckheydt verstaen, die nae de reden en Christlijcke altijd toegelaten geweest, sulcks datse oock in de openbare Feest-daghen met kranskens verschenen, dragende oock Palm en Olijf-tacxkens in hare handen, ter gedachtenisse van de overwinninge die de geest'lijcke Vrede-Vorst *Iesus Christus* hadde verkregen, gelijck *Tertullianus* verhaelt. De Heydenen hadden oock hare vrolijckheyt, met Bloemen en kranskens te vercieren: jae zy gebruyckten oock daer toe in hare geselschappen een Mirten-tack, want als zy over tafel saten en vrolijck waren, soo langhden sy d'eene den anderen den Mirten-tack toe, die dan oock terstont daer nae een Gesangh ophefte, soo haest hy dien ontfangen hadde, ghelijck *Plutarchus* verhaelt. Soo dat het Vermaeck door een geoorloofde vrolickheydt, niet kan worden mispresen, sijnde 't selve by nae de nature eyghen.

De Statigheyd en Deftigheyd is oock boven maten te prijsen, voor die van een gesloten en besadight oordeel sijn, maer dit is een yeder niet gegeven. Vrolijck te zijn en te treuren heeft elck sijn tijdts, doch alles by mate. Waer over oock *Aristoteles* seght datter geen wijs Man is, sonder ontsteltenisse des gemoedts, doch hy hout mate. En

dit is den Mensche eygen, dat hy treure oft vrolijck zy: Maer niet te treuren en niet vrolijck te sijn, machmen eer by een block als by een Mensch vergelijcken. 't Is dan Menschlijck dat de droefheydt en vrolijckheyd elck hare plaets hebbe. Maer men moet niet soo stuurs wesen als *Socrates,* die welcke nimmermeer eenigh teycken van droefheydt van *Anaxagoras* en *Aristophanes,* die daer nimmermeer lachten: want dese gaen de palen van de behoorlijckheydt te buyten: en al wat buyten schreef gaet, is lasterlijck: Gelijck daer was de gestadige lagh van *Democritus,* en 't gedurigh schreyen van *Heraclitus*. De achtbaerheydt houd in alles de middel-wegh en vertoont ons wat billijck, oorbaer en betaemlijck is, en 't is betaemlijck dat wy in de algemeene saecken van Ouders, Vrienden en Maghen, of blijdschap of droefheyd scheppen, 't selve betoonende door geluck-wenschingen of door mee-warigheydt; maer altijdt moeten wy, gelijck geseyt is, in onse genegentheden en tochten des gemoedts, ons met een gematighde eerbaerheyt verblijden, die de achtbaerheyt betaemlijck is.

Maer alsoo onder des Menschen vermaeck, de Liefde of Minne wel schijnt de hooghste plaets te genieten, niet te min moetse oock in hare palen besloten blijven, andersins baertse maer hert-zeer, ellende en den ondergangh, al hoe wel *Plato* in sijn Gastmael schijnt te beweeren, dat de Liefde het krachtighste vermaeck van allen is. Is 't dan waerachtigh 't geene *Plato* seydt, soo moet een yegelijck die de waere vruchten des selven wil genieten, sich sorghvuldigh wachten, dat hy de Liefde geen oorsaeck geve datse in roet en bitterheydt verandert werde. Waer van veele seer leerlijcke en waerachtige bewijsredenen voorhanden sijn. Maer van de kracht der waere Liefde, heeft haer eener dit ter eeren ingestelt:

Goud, Topasen, Peerl, Rubijn,
En der wrecken hooge schijn,

Moet beswijcken voor dees schat:
Daer van d' aerd geen schoonder vat,
Of schoon Rijckdom heerlijck schijnt,
Stracx sy by de Liefd verdwijnt,
Die my 't herte soo verkracht,
Dat ick 't al, om haer, veracht.

Soo sal 't ons dan tot geen verwijt konnen werden nae geduyt, dat wy ons Vermaeck nae de Zeedigheyt hebben gevoeght, om de Ionckheydt hier door aen te locken, ten eynde zy de dertele en onbeschofte Geylheden verwerpende, het Zeedighe moghen verkiesen, volgende daer in altijdt de Eerbaerheydt. Niettemin soo weten wy oock wel, dat onse gesangen by de brood-dronckende worden berispt, om dat sy de Deughd en Eerbaerheydt al te seer volghen, daer zy nochtans inde geoorloofde vrolijckheyt vermaex genoegh aenbrengen. Onse Eeuwe is hier in ongheluckigh, dat onder de treflijckst en braefste geslachten, soo vele werden gevonden, die haer mond en stemme de ongebondenheyt ten roof geven, daer van sy haer behoorden te onthouden: Want als de Philosooph *Diogenes* eenen schoonen Iongelinck sag, die sonder eenighe eerbaerheydt sprack, seyde hy tot hem: *Schaemt ghy u niet, dat ghy uyt so schoonen Yvooren scheede, een Mes van loot treckt?* Verstaende by de Scheede de schoonheyt des Lichaems, en by het Mes van loot, sijne onbeschofte oneerbare maniere van spreken. Is dit van den Heydenen so ernstigh berispt, veel meer behooren, wy Christenen, ons des selven te schamen.

Om nu wederom tot het vermaeck van onse Gesangen te keeren, segghen wy, dat de Sangh of Musijck niet van het minste Vermaeck is, want als *Socrates* aen 't Orakel van *Apollo* vraeghde wat hy doen soude om gheluckigh te leven? kreegh voor antwoorde: *Dat hy de Musijck soude leeren:* Dieshalven seyt Beroaldus *dat de Musijck soo vermaecklijck is, dat oock hare soetigheydt alle dingen worden verkregen:* En tot meerder op-merckinghe vertelt de

Geestighe *Philostratus* hare volghende wercken en wonderen. *De Musijck of het Gesangh,* seydt hy, *beneemt den Treurighen haer treurugheydt, den Vrolijcken maecktse Vrolijcker, den Minnaer vieriger, den Gods-dienstigen, Yveriger, en treckt de gemoederen, wanneer sy op alle manieren is toegestelt, werwaert sy wil.* Ghy dan, O deftige verstanden die de BELLEROPHON, of Lust tot Wijsheyd, neffens de ‡ URANIA den Hemel en Zeeden-sangh, bemint, laet u Vermaeck de Werreldt tot stichtinge aenhooren, op datse haer met u mach vermaecken en in alle eerbaerheydt vrolijck zijn. Want een vrolijck gemoedt, gelijck *Salomon* seydt, maeckt een bloeyend Ouder. Dit most ick als tot een inleydinge noch met u spreken.

Vaert wel.

D. P. Pers.

‡ *Dese* Urania *of* Hemel-sangh *wort u in 't tweede deel vertoont.*

VVie begint, die wint.

In magens et Volnisse sat est

BEllerophon (so de Poëten dichten) was de Sone van *Glaucus*, Koning der Ephyreen, door wiens deugdlijcke schoonheyt *Stenobaea*, de huysvrouwe van *Praetus*, Koning van Argiven (te vergeefs) verlieft zijnde, hem beschuldight heeft van nood' dwangh, waer over hy hem naer *Lyceam* tot *Iobatem* de*n* Koning gesonde*n* heeft om gedood te werde*n*, maer dese niet willende sijn huys met het bloed deses edelen Jonghmans besmetten, heeft hem ten strijde gevoert tegen de *Solimos*. Maer als hy die selve oock door sijne dapperheyt hadde overwonnen en vele gevaer uytgestaen, wierde hy ten laetsten nae het ysselijcke monster *Chymaera* ghesonden, 't welck hy door de hulpe van *Neptunus*, met het paert *Pegasus*, oock mannelijck heeft gedoodt, en 't landt van dat grouwlijck gedrochte verlost. Wanneer hy daer na, als door een hoogher geest gedreven, oock met *Pegasus* hoogher dingen wilde ondersoecken, is hy (naer beneden siende) daer afgevallen. Hier uyt nemen vele, *dat sijne wille tot hooghe saken is te prijsen, al is 't schoon dat hy tot sijn wit niet is gekomen:* ***In magnis & volnisse sat est.*** Eenige houde*n* dit voor een historie, andere voor ee*n* *Physische*

of natuurlijke beschrijvinge. ander voor een Ethisch of leerlijk bediedsel. altijt dit isser van, dat wy daer door worde*n* geleert niet te suffe*n* inde aengevangene loop-bane des levens, maer dat wy altijd moeten voortvaren, om de wetenschappe*n* meer en meer te ondersoecken, en niet doen als de Boer by *Horatium*, die altijd overleyde hoe hy een huys wilde bouwen, maer nimmermeer begost hy een steen aen te leggen, over sulcks wierde sijn huys noyt begost. So doen oock vele, die door hare te groote neuswysigheyd, vele dingen weten over te leggen, maer onderstaen nimmermeer hare gedachten in 't werck te stellen.

VVie altijdt dreygt, en noyt begint,
Die vanght een vuyst vol losse wind:
Met dreyghen word geen dingh gewrocht,
Noch yet dat treflijck is volbrocht,
VVie slechts wat deftigs neemt ter hand,
De lust daer toe die is geen schand:
Al blijft hy steken in sijn vlijt,
Soo prijst hem evenwel de nijd.

BEllerophon, most ghy dus na de wolcken vliegen,
En op *Minervas* Hengst den Hemel oock bespien?
Dijn swacke lust, eylaes! sal 't willig hert bedriege*n*,
Want hy valt onbedacht die 't over al wil sien.
Wist ghy niet wie den brandt der zonnen wil genaken,
Smelt door te grooten hitt', door 't scheemren van 't gesicht?
Wie met sijn teer vernuft wil alle wijsheydt smaken,
Die valt al eer hy 't weet, en sneuvelt al te licht.
En evenwel dijn Ziel is waerdigh om te prijsen,
Die met een fris gemoed, yet Godlijcks heeft bestaen,
Dijn hoogh-verheven geest krijght d'eere van de Wijsen,
Vermidts dijn kloeke breyn yet treflijcks heeft gedaen.
‘Wie altijdt leyt en peynst en nimmer derf beginnen,
‘Wie altijdt overleght de swarigheydt van 't werck:
‘Wie altijdt leydt en maelt en rammelt met de sinnen,
‘Bouwt nimmermeer een huys, en minder noch een kerck.
‘Slaet handen aen den ploegh, en legter niet te wroeten,
‘Te spelen met u breyn, maer grijpt de steenen aen,
‘En metselt metter daed: de Konst sal u gemoeten:
‘Hy heeft genoegh gewilt die 't slechts heeft onderstaen.

In weelden siet toe.

Victi Victori suo gratutantur

SEsostris, een Koning van Egypten, die door sijne strijdbaerheyd andere omliggende Koninge*n* hadde t'onder-gebracht, liet hem, door een op-geblasen hooghmoed, van die selve trecken, en in triumphe om-heer voeren, doch wierde door een treffelijcke antwoorde van het rollen der raden, en 't keeren der Fortuyne overtuyght, die selve op haer vrye voeten te stellen. Dit behoorde yder een leeringhe te wesen, dat hy 't geluck niet te seer soude vertrouwen, dan des Wereldts saken zijn veranderlijk en de Fortuyne is ongestadig die haest het onderste boven, en 't bovenste onder kan keeren, en datmen van hare gladde wielen lichtlijck kan af-slibberen. sy laet haer in gene plaetse sluyte*n*, maer vliegt nu hier, dan daer, lichtvaerdig dryvende, &c.

Wie op 't Geluck te vele steunt,
Heeft op te krancken riet geleunt:
't Is wanckel, rond, en slibber-glad,
Het draeyt en keert gelijck een rad:
Wat onder is, raeckt op den top,
Wat boven is, verkneust den kop.

't Is in een oogenblick verkeert:
De trotse word te haest verneert.
't Verslagen rijst weer na de Lucht,
't Verheven geeft sich op de vlucht:
En menght het alles onder een,
Het kleyn wort groot, en 't groot wort kleen,
En 't lot (een yeder op-geleydt)
Rolt altijdt sonder onderscheyd.
Dus niemandt stel sijn hoop te seer,
Op 's Wereldts staet, op macht en eer,
Want Godes straf vlieght als een wind,
Die al der Grooten trots verslind.

*O*F ghy *Sesostris* praelt en pratsich komt gereden,
V schaduw is alleens; ghy zijt die zelve man:
Of ghy de Princen toomt, als Rossen en vertreden
Hebt hare heerschappy siet eens hoe 't keeren kan?
Gedenckt hoe 't Avontuur met licht gewieckte vlercken,
Den eenen nu verheft, en d'ander stort te neer:
Dat nimmermeer u doen en ongebonden wercken,
Staen aen u eygen wil, maer aen een grooter Heer.
Siet hier des Koninghs oogh eens letten op de wielen,
Hoe 't eene sich verheft, en 't ander neder daelt:
Hoe alle tijdt de smert volght stadigh op de hielen,
En d'hooghmoed selfs de straf op haeren halse haelt.
Sesostris die daer sagh, des Koninghs oogen staren,
Sprack met een trotse sin: waerom hy sijn gesicht
Op sijn verheven koets dorst spieglen en verklaren?
Omdat (seyd hy) soo haest het onderst' boven licht.
Ick sie de raders aen, ick sie die omgedreven,
Wat boven is verneert, wat onder is verheft:
Ick sie wat eertijds was, wat eertijdts was verheven,
Dat leyter weer vertreen, en van de Nood getreft.
Dees antwoort 's Konings hert beroert met grooter vrese*n*,
Dat hy den Vorsten voorts op vrye voeten stelt:
En denckt in sijn gemoedt: ‘Niet blijfter in sijn wesen,
‘'t Vertreden grasjen klimt, en d' Eycke wordt gevelt.

Welsprekentheyt, suster vande Wijsheyd.

Eloquentia nil praestantius

*G*Hy (wiens suyvere tongen met eenen lieflijcken Honig, en gesuykerde*n Nectar* zijn besproeyt, en die de Goddelijcke *Ambrosia* gesmaeckt hebt) siet hier het ciersel van uwe schoonheyt. Hier staet de soet-vloeyende *VVelsprekentheyt* becheve*n* uyt alle andere konste*n*, om te betonen dat door haer, alle voortreffelijcke Wetenschappen worden vertoont geleert, en ingescherpt, ja met sodanige lust aengewesen, dat de toe-hoorders selve met een lieffelijcke ketelinge, als met open monde, gape*n* om te moge*n* genieten de edele mede-deelinge van dese heerlijcke en noyt volpresene ae*n*sprake. sy is die gene die 't vuyle en verworpene door haer aengename maniere van aenprysinge kan so behaeglijck maken, en met sodanige cierlijcke sluyers by-hangsels en parruycke*n* op-proncke*n* dat ooc het alder-verachtste geacht, ge-eert en in waerden gehouden word. Hier toe isse ooc van alle andere konste*n* als de uyt-blinckenste op 't Tonneel gebracht. Doch also datse altijt na de deugde, haer verstant, moet gebruycken, niet om de geyle dertelheyt als *Venus* en haer *Boefken* te borduren, en met loofwerck af te schilderen: maer alleen om de deugd en de konsten met een aerdig pinceel af te malen. 't Gene de Poë-

ten van *Amphion* en *Orpheus* verhalen, is niet anders als op de Wel-sprekentheyt te passen, want gelijck sy door hare Liere de Leeuwen, Wolven, Beeren, Slangen, Vogelen, Bergen, en Bomen, kosten bewegen, ja de Revieren doen stille staen, soo kan oock de wel-sprekentheyd de harde, ruwe, wrede, onbuyglijke en stijf-hoofdige mensche*n* door de soetigheyt en honig van hare woorden, hoe hartneckig die oock op hare meninge staen, daer van aftrecken, haer makende met eenen sachtmoedig en goetdadig. *Geluckigh dan zijn de Landen alwaer de welsprekentheyt tot vrede en welstant der Burgeren gebruyckt, en niet tot haer verderf en ondergangh misbruyckt wordt,* gelijck *Cicero* seyd:

Wiens lippen met een soet gefluyt,
De Wijsheyd galmen overluyd,
En mengen 't suycker van de reen,
Tot nut en stichtingh van 't gemeen:
Diens konst, als Godlijck, wordt geloont,
En van de Deughd met lof bekroont:
't Wel-spreken maeckt het harde soet,
En buyght een wreveligh gemoed.

*H*Ier staet een Heyligh Choor van deughde rijcke konsten,
Van Wijsheyd Recht en Macht, en alderhande gonsten,
Vol edelheydt en geest die op een rots gebouwt,
Gegrondvest op de Deughd de Deughd in eeren hout.
Wel-sprekentheydt wordt hier den Lauwer-krans gegeven,
Wiens Goddelijcke stem kan door de wolcken sweven:
Die hooger als de Son kan totte Goden gaen,
Kan dringen door het hert en aen haer zyde staen.
Kan leyden door een strick en Godtlijckheydt gevangen,
De Zielen, die geboeyt, aen haren tongen hangen:
Kan leyden door een lust, en door een hooger geest,
Dat niemant noch de doodt, noch oock voor schande vreest.
Sy drijftse door de Zee, door stormen en door baren,
De sulpher noch de bast die konnen haer vervaren:
Sy gaen, als inden dood, door d'honich van haer mond,
En volgen, waer sy wil, uyt een getrouwe grond.
Het Avontuur alleen, en 't dertel kindt der Minnen,
Staen buyten dese school met hare wuste sinnen,
Die door haer geyle lust bespien een ander Wet.
‘'t Welspreken is een deughd, maer voor de deughd geset.

Eere boven al.

*Decoru*m *est pro patria morj*

*G*Elijck de Sterren aen den Hemel in klaerheyt uyt-blincken, soo steken oock boven andere uyt de dappere daden der beroemde Helden. *Marcus Curtius* om sijn Vaderland van 't verderf en ondergang te verlossen, springt gewapent met sijn paerd inde solpher-poele, en blijft door syne loffelijcke daet onsterffelijck op aller tongen, gelijck mede *Horatius Cocles, Mutius Scevola,* en vele andere doe*n*, die ghy by *Titum Livium* kond lesen. Want voor 't Vader land sijn leven inde waegschael te stellen is loflijck. Daerom seyd *Valerius Maximus*, dat het even groote deughde is het Vaderland voor te staen, als om een tegenwoordig ongeluck sijn leven te late*n*. Dese Historie soude geschiedt zijn ontrent *390* jaren na de bouwinge der stadt Romen.

't Is eerlijck dat ick my te pand,
Stel loflijck voor mijn Vader-land,
En waegh dat jongh en edel bloed,
Uyt een op-recht en trouw gemoed:
Mijn deughd sal blincken als de Maen,
En over al ten toone staen,

En soo de Goden geven loon.
Verdien ick hier den Lauwer-kroon.

Leeringh eens Christens.

WIe dan voor 's Hemelsch waerheydt sterft,
Voorwaer hy grooter kroon verwerft:
Door Christum, daer hy na verlanght,
Hy 's levens vreughd' en kroon ontfanght.
‘Dus wie sijn leven hier verliest.
‘Behoudt dat, en een beter kiest.

*O*f d'Edelheydt bestaet in pronckery of kleeren,
Daer van sal dees Romeyn u geven klaer bericht,
Hoe dat een Eed'le Stam verrijst in grooter eeren,
Wanneer sy voor het Landt bewijst haer trouwe plicht.
O brave jonger Held, en vol van hooge sinnen,
Ghy stelt u jonghe lijf en leven inder doodt:
Ghy kond door uwe deughd u vyand overwinnen,
En redden onse staet uyt dees beswaerde nood.
Siet aen dit manlijck hert is gantsch bereyd te sterven,
Om voor 't gemeene best te dempen dese poel,
Want sonder 't edel bloedt soo kanmen niet verwerven
Waer mee dees sulpher wierd gebluscht en syn geswoel.
't Is beter dat hy sterft op d'Altaer der gedachten,
En stelt sijn groote deughd en edelheydt te pandt:
Dan dat hem eene schicht of vuyle stanck verkrachten,
En liet in dit gevaer sijn lieve Vader-Landt.
Hier gaet de Heldt in 't graf en na der Hellen dalen,
En waeght sijn vrome ziel, en sijn getrouwe bloed,
De Goden sullen 't lijf op hare wiecken halen,
En kroonen 't met Laurier voor sijn op-recht gemoed.
‘Wie 't Vaderlandt uyt noodt wil redden van 't verderven,
‘Verkrijght soo grooten lof als oyt de Scepter gaf:
‘Hy gaet op yeders tongh: sijn roem kan niet versterven,
‘Der Helden hooge geest is sijn gewenschte graf.

Der Deughden spiegel.

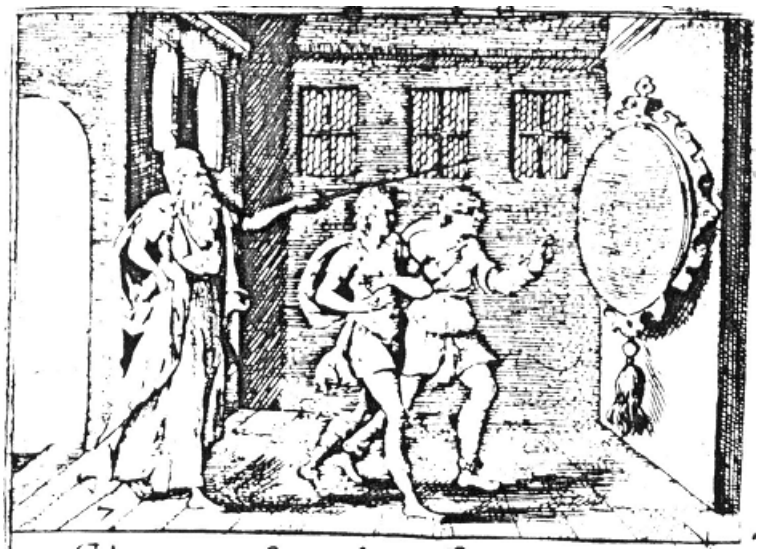

Vitia castiganda esse virtute

*H*Y doolt seer verre van 't rechte wit, die hem inbeelt dat de Deugd in de uyterlijcke schoonheyt, of inde heerlijcke gestalte des lichaems gelege*n* zy: Want gelijck de Deugd sich inwendigh vertoont en haer woonplaetse in de ziele behoud, so kanse, door't uyterlijc niet gesien worden. So word dan by gelijckenis dese Spiegel voor gestelt, dat gelijc die selve de uyterlijcke vlacke*n* des lichaems ontdeckt, men oock also de innerlijcke smetten des gemoets aen de Deugd behoort te toetsen. De schoonheyt doet totte deugde niet, evenwel heeft de deugde uyt een schoon lichaem te heerlijcker aensien, en in een mismaeckt man doetse dat veel treffelijcker schijnen. Daerom seyde *Diogenes*: Jonghman ghy doet seer wel, dat ghy de deughde met de schoonheyt uws lichaems wilt gelijck stellen, want de Nature heeft dickwils, oock in een leelijcke gestalte, een deughdsame en vrome ziele, geplant: Diesgelijckx seyde oock *Socrates*, (die seer leelijck en mismaeckt was, wanneer hem het selve verweten worde,) Ick soecke door de schoonheyt der Deughde, de vlacke myner mismaecktheyt uyt te wisschen.

Hier op soudemen bequamelijck passen het spreeckwoort *Sileni Alcibiadis*, 't welck sekere dooskens ware*n* die van buyte*n* een lee-

lijcke gedaente vertoonde*n*, maer van binne*n* wasser een verwonderinge van Godlijckheyt in verborgen. *Socrates* was leelijck, maer van binnen was een doorluchtige siele. *Anthistenes* overtrof door syne deughd verre de schoonheyd van syne gedaente. In *Diogenes*, die de Hond genaemt wierde, en voor't oog leelick en mismaeckt was, kost evenwel *Alexander* yet Godlijcx mercken: ja hy seyde, dat indien hy *Alexander* niet waere, hy hem soude wenschen *Diogenes* te zijn. Ende so wy totte heylige stoffe wilden treden, wy souden bevinden dat 't gene by de werelt leelijck geoordeelt was, met een heylighe siele geciert en in alle schoonheyd der Godsaligheyd heeft uyt geblonckcen,

Pulchior virtus veniens è corpore pulchro.

Gelijck de wijn veel schoonder blinckt
Wanneers' in 't Cristallynen springt,
Soo heeft de Deughd oock schoonder schijn
Als Deughd by 't schoon verselt mach zijn.
In een mismaeckt en leelijck man,
De Deughd haer schoon vertoonen kan.
De schoone worter door geleert,
't Mismaeckte worter door ge-eert.

*VV*Ie in dit Tafereel sijn vlacken wil beschouwen,
En toetsen sijn gebreck, en spieglen syne sond,
Vind alles wat hem schort. Wilt dese les onthouwe*n*:
‘Wie syne smetten kent heeft balsem inde wond.
Het uyterlijck gelaet, en uwe goede hayren,
V welgerechte hals, u schoonheyd en u jeughd,
V frissche jonge lijf dat kan u niet beswaren,
Indien ghy zijt ontbloot van vroomigheyd en deughd.
‘Laet altijd zijn de Deughd, de Toetse der gebreken,
‘Laet dees de schoonheyd zijn, en 't wit dat ghy be-oogh t:
‘Soeckt altijdt, door de deugd, van ware deughd te spreken.
‘De Deughd alleen na Godt en na het beste poogh t.
‘Gee*n* Deugd is oyt mismaeckt, de Deugde heeft geen feyle*n*,
‘Al word sy schoon veracht, sy blijft het hooghste goed:
‘In een wanschapen mensch, soo is de Deughd te peylen,
‘Vermits de Deugd alleen staet in een vroom gemoed,
‘Ghy die van God de*n* glantz der schoonheyd hebt verkrege*n*,
‘Gebruyckt dees eedle gaef tot ciersel van u staet:
‘Gedenckt: is inde Deught de schoonheyd oock gelegen,
‘So ben ick dobbel schoon door Deughd die niet vergaet.

't Is al geen Goud datter blinckt.

flos marcidus, et carnalis cupiditas

*W*At de vleeslijcke Wellust voor eygenschap heeft, hebben vele Outvaders met verscheyde*n* gelijckenissen verklaert: d'eene heeftse by een verwelcklijcke bloeme vergeleken, d'ander by pillen die van buyten vergult en versuyckert, maer van binnen vol bittre medicyne steken: Andere by een jeuckerige schurfte, waer van men de smerte gevoelt naer 't krauwen: Andere by appelen die van buyten schoon en binnen vol stanx zijn: Andere by een lieflijck aes dat een doodlijck angel verborgen heeft &c. in somma, sy hebben haer afgeschildert datse haer schoon en lieflijck vertoont, maer dat de nae-smaeck is als een bittere galle. *Horatius* seydt, veracht de Wellust, want sy is niet waert datmen die tot schade soo dier sal koopen. *Gregorius* seght: de suster van Wellust is Droefheyd, waerom oock *Hieronymus* niet qualijck daer by voegt, wanneer de Wellust volbracht is dan brenghtse berouw mede. *Seneca* vermaent sijnen *Lucilium*, en seydt: roey doch voor al de Wellusten uyt, en houtse als de moordenaers, die ons op den wegh vriendlijck bejegenen, op datse ons met goede gelegentheyt mogen vermoorden. *Boëtius* seght: dit heeft de Wellust in, datse is als de Bye, die haer wil gebruycken, die steecktse en priemtse met hare ver-

gifte angel. Waerom doch, seght *Ovidius*, wildy dese Feexe beminnen, die u maer soeckt te verraden? De Oude maelden de Wellust af datse een kloot met twee vleugels in haer handt hadde, gaende in een smalle wegh vol bloemen en roosen waer dat een yselijcke steylte ter syden lagh, alles om daer mede uyt te drucken, datse wel lieflijck schijnt, maer sorghlijck was en haestigh verdween. so dat haer wellust maer een snel-lust magh geheeten worden, die welcke ons in 't gevaer brenght van te storten in onsen ondergangh.

Ick sach, ick sach de Wellust aen,
Ick sachse als een bloeme staen:
Ick seyde wat een schoon gelaet!
Wat purpur in haer kaexkens staet!
Ick sagh weerom, ick vantse niet:
Sy was vervlogen eermen 't siet.
O, seyd ick, sal dit wellust zijn?
Soo acht ick waen noch valsche schijn.

*A*L stady schoon en vlamt, en pronckt met hondert oogen
Als 't goudt, of een turkoys, als 't silver of corael:
Al bloost de schoone bloem, met purper overtogen,
Al staetse als een roos in een vergulde sael.
Haer glantz is al te broos sy leyter haest vertreden,
Wanneer een soel ghevlas versluyt haer schoone pronck:
Wanneer een heete brandt verschroockt haer schoonigheden,
Dan leyd sy gantsch veracht, die soo hoovaerdigh blonck.
De Wereld is een bloem met opgepronckte peerlen,
Die door een toovery verleyt de domme jeughd,
Sy doet dat swack verstandt na hare schoonheydt dweerlen,
Door 't wanen van'de lust en d'ingebeelde vreughd.
't Zijn pillen vol van roet, met Candy overstreken:
't Zijn appels als corael, en binnen vol van stanck:
't Zijn vincken onder 't net, seer listelijck gesteken:
En uyt een gulde kop is 't een vergifte dranck.
Ghy teederlijcke spruyt, die sachtjens wordt gedreven,
Door 't leyden van u oogh, van d'een of d'ander Cust,
Set Wellust doch ter sy: verschoont u jonge leven,
Behoud een vrome siel, en soeckt in Gode lust.

Vrede baert Overvloed.

Abundantia sequitur pacem

*G*Elijcker niet heerlijkers noch schoonder ter wereld mach blincken als de *Vrede*, so isser in 't tegendeel niet groulijcker noch wreeder als de *Oorloogh.* Want de Oorlog is niet anders als een woedende en verslindende *Hiaena*, en een roofgierige *Harpye*, die alleen met branden, moorden, en alle Godloose en yslijcke boosheden te versadigen is. Hierom seyde *Tibullus* niet qualijck:

Hy was in sijne ziel wel wreed,
Die d'eerste wreede Zabels smeed'.

Voorwaer de *Oorlog* is niet anders als een droevigh treurspel, dat op dese werreld waerachtelijck gespeelt word. een wel beklaeglijcke sake. Maer als wederom nae alle voorgaende ellenden, de Vrede haer hooft ten Hemel mach opsteken, dan isser blydschap, dan isser vreughde! dan word de Overvloed en Welvaert gequeeckt, yder mensche word verquickt, en schept also, naer alle swarigheden, een vrolijcken aessem. Wy hebben dit elders breeder verhandelt, ende daerom besluyten wy 't selve met de veerskens *Mantuani:*

In Vree dan ist een gulden Eeuw:
Dan hoortmen moorden noch geschreeuw.
Want sonder Vree is 't alles niet,
Self't wieroock dat ghy Gode biet.

Pauperies pacem dat, opes pax, copia luxum,
Sed luxus bellum, bellaque pauperiem.

Dat is:
Door d'Armoe komt de Vree, de Vree ons Rijckdom schenckt,
De Rijckdom baert weer krijgh, en krijgh ons d'armoe brengt.

Een ander.
Het Oorlogh is een Beest dat schricklijck is en wreed,
Dat inde vlammen moord, en alle dingh vertreed.

*N*Oyt hooger heerschappy en aengenamer leven,
Dan als het wreedste Dier den Lauwer ons komt geve*n*.
Als 't woeden is gestilt, het moorden en den brand:
Dan ryster weer een Son en zegen in het land.
Dan weyd de Leeuw en 't Schaep: dan krielen door malkander
De herten die de Nijd verscheurde van een ander.
Dan groeyter Liefd en Vree, dan waster vrolijck kruyd,
Dan roeytmen totte grond de felle distels uyt.
Dan hoortmen geen trompet, men hoorter geen rumoeren,
En waerom sou doch *Mars* sijn dolle wapens voeren?
Want alles is in rust. De Koopman is een Heer,
En d'Ackerman die zaeyt en schept den asem weer.
Daer is een ander lucht. De herten zijn ontsteken
Met blijdschap sonder maet, om alles uyt te spreken.
Daer kustmen syne vriend, en siet hem vrolijck aen,
Daer klaeght elck een 't geweld en 't leet hem aengedaen.
Daer looftmen Godt den Heer. Daer sietmen weer verrysen
Den Horen vande vrucht, den overvloed van spysen.
De schat van 's Hemels gunst. de kisten en de stal,
Die swellen van de winst en groeyen over al.
‘Weest wellekoom o Vreed! en schuylt in onse daken,
‘Wy willen u een tent in onse siele maken:
‘En bouwen een Altaer, en dryven uyt ons sin
‘Die inden wreeden *Mars* verhopen haer gewin.

Daer vrede is, woont Godt

Pax euangelica tendens ad coelestem

*W*At de Vrede des Wereldts by de Hemelsche verschilt, daer van is 't onverscheydt als de Hemel by de aerde af te meten. Des Werelds Vrede is gheveynst en bedrieghlijck, des Hemels Vrede is oprecht en sonder bedroch. Hierom isse by de Verstandige altijdt afgebeeld by een naeckt Vrouwen-beeldt, met uytgespreyde hayren, sittende op een Aenbeeld, hebbende de Werreld onder hare voeten, voerende in haer slincke hand een *Palmtack* en een *Boeck,* op hare rechte hand de *Sonne,* voorts wasse omschadut met een *Heylig Licht.* Wat hier mede te verstaen wort gegeven, sal u werden vertoont. By de *Vrouwe* verstonden sy dat de Hemelsche Vrede schoon was en aengenaem voor Godt ende alle Vromen: de gestreelde *Hayren,* en 't lichaem, gaven te kennen dat sy naeckt en bloot stont voor een yegelijck: datse een *Boeck* en een *Palm-tack* voert, was, om datse ons het Euangelium of de blyde Boodtschap en Vrede met Christo aenbiedt: met het *Aenbeelt* wildense uytdrucken dat ofse schoon veracht, verdruckt en vertreden werde, datse gelijck een Aenbeeld vele most uytstaen, e*nde* naer alle geweld oprecht blyven, datse oock also nae alle vervolginge ne benautheyt niet en kost beswijcken: datse de *VVereld* onder

haer voeten hadde vertrede*n* leyden sy uyt, datse als een walge hadde van des Werrelds bedrieglijckheyt, maer datme*n* evenwel hier op de Werreld most aenvangen, om de vrede Godes te omhelsen, en sich daer toe geheelijck bereyden: datse met de Sonne als in een heylig licht omschaduwt is verstonden sy, dat de Hemelsche Vrede by Gode en uyt Godt hare oorsprongh hadde, woonende in een eeuwig licht, daer toe niemant met de duystere oogen deses werrelts wist te genaken. Want gelijck de natuurlijcke oogen voor de schitteringe*n* en stralen der Sonne verduysteren, dat also oock geen vleeschlijck gesicht dese heerlijckheyd koste beschouwe*n*. Wat voorts by de Propheten Euangelisten en*de* Vaderen hier van geseght is, sal veel te wijdloopig vallen. Dus

Verschijn ô Vree uyt 's Hemels Zael,
En leer ons door u soete tael:
*Op dat wy 's werrelts vree versmae*n.
En na u licht en waerheyd staen.

Dat wy op 't Aenbeeld van u deugd
Gegrondvest nemen onse vreugd:
Ten eynde wy getroost in pijn,
Voor eeuwigh mogen by u Zijn.

VErheven blancke Vrouw geheylight met u stralen,
Die door een Godlijck vuyr op ons komt nederdalen:
  En schaduwt met u licht door 't schynen van u lamp,
En suyvert door u Son den nevel en de damp.
‘Koomt woonen in ons siel en stiert de broose sinnen,
‘Treckt ons gemoed van hier om 's Hemels gunst te winne*n*:
  ‘Komt suyvert ons gebloed en carmosyne sond,
  ‘En maecktse als een sneeuw door uwe reyne mond.
‘Vertreedt den aerdschen mensch de werreld en de lusten,
‘Laet ons op uwe grond en 't vaste Aenbeeld rusten,
  ‘En kranst ons met Olijf met Palmen en Laurier,
‘En voert ons door 't gesternt by Gode verr' van hier.
‘Dat wy de heyl'ge blaen van Godes kracht en wonder,
‘Bepeynsen dagh en nacht met d'Eng'len in 't besonder:
  ‘En dat wy inde Rey van u geheylight Choor
  ‘Den wieroock van ons siel, en 't offer brengen voor.
‘Doch laet ons hier den wegh ten Hemel soo bereyden,
‘Dat wy van 't swacke vleesch gaen uyt de werreld scheyden:
  ‘Dat wy van trap tot trap tot aen de sterren gaen,
  ‘En laten 't vleesch om leegh en in de werreld staen:
‘Soo sal ons 't eewigh licht, de Vrede Gods beschynen,
‘Dan moet de valsche waen en 's werrelds vree verdwynen:
  ‘Want Godt woont in een licht dat niemands ooge siet,
  ‘Alwaer Gods vrede schijnt, en 's werrelds vrede niet.

Vryheyd, blyheyd.

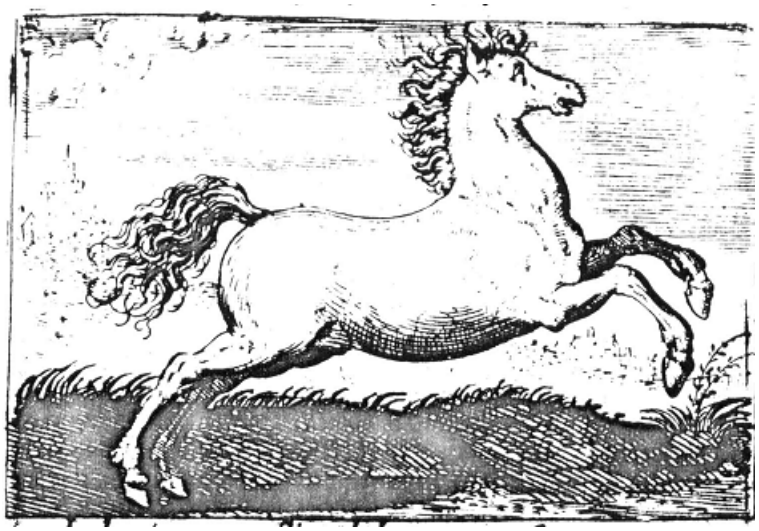

Libertas inestimabilis res est

*W*At de Vryheydt voor een treffelijcke saecke is, machmen in 't tegendeel by de slavernye vergelijcken. De Vryheyt word niet ongevoeglijck vergeleken by een Paerd, dat los en vry lopende, aen niemants toom of sporen gebonden is. Hierom wierde dit *Beeld* eerstmael voor een devys of loose ghebruyckt by de Geunieerde Landen, met het op-schrift *Libertas*: om te kennen te geven, dat de Vryheydt een treffelijcke en onwaerdeerlijcke saecke was, en dat sy die selve sochten voor yder een te verkrygen: die van d'andere zyde hier uyt oorsake nemende, dat dit veels te breed ging weyden, maeckten daer een ander devys tegen, en seyden dat dese Vryheyd een ongebondenheyd was, stellende daer tegen een paerd dat los en vry zijnde, van eenen bergh af-springht, en den hals breeckt, met dese omschryvinge *Libertas libertate perit.* Dat is, Vryheydt wort door Vryheyt t'ondergebracht. Hier tegens wordt wederom een ander devys gestelt, te weten: een Paerd dat met een toom gebreydelt was, met dese omschryvinge *Libertas cujus ratio moderatur habenis*: daer by de Vereenigde Lande*n* te kenne*n* gaven, als datse soo geene Vryheydt sochten tot haren onder-

gang, noch geen sulcke vryheyt, die tot slavernie en verderf der goede zeden streckte, maer alleen sulcke, die met den teugel van redelijckheyt gematicht zijnde, altijt het beste be-oogde. Andersins so was dit spreeck-woord waerachtigh, *Libertas tyrannide perniciosior*: Dat de vryheyt schadelijcker was als tyranny. Want de rechte vryheyt moet niet tot ongebonde*n*heyt getrocke*n* worden, anders waer het slaverny. Daerom seyt *August*: in sijne Stad Gods niet qualijck, *Al is 't dat een goed mensch dient, so is hy vry, en al is't dat een quaet mensch heerscht, so is't een slave.*

De Oude schilderden de vryheyt oock af met een Scepter, en een hoedt, hebbende ter aerden een Katte: de Scepter was het ontsagh, dat de vryheyt over haer selven hadde. De Hoedt was een teycken dat de Slaven als nu vry waren, wanneerse den Hoedt opstelden. en de Oude stelden de Katt tot een wapen voor de vryheyt, overmits dat Dier niet kan lyden dat het op gesloten is, alsoo konden sy oock niet verdragen dat zy onder eens anders slavernye souden leven.

De Vryheyd op geen mensche past,
Alleen de reden houd haer vast.
Haer leven is oprecht en vry:
Haer vyandin is slaverny.

*W*Ie is ten rechten vry, dan die de vrye sinnen
Laet loopen vry en vranck nae wijsheyts rechte spoor:
Die siet nae niemandt om, hy kan het al verwinnen,
Hy gaet op bergh en dal, en vyer en water door.
Noch *Croesi* machtigh geld, noch *Alexandri* schatten,
Noch al des werrelds pronck die worter niet geacht:
Des vrydoms ware deughd die kanmen niet omvatten,
De vrydom is veel meer dan al der Grooten macht.
Sy staet aen niemants macht, sy leeft haer eygen Wetten,
Sy staet aen niemandts wil, maer aen haer eygen lust:
Sy mach al wat sy wil, wie wil haer tegen setten?
Haer Vrydom is haer bandt, haer loopen is haer rust.
‘Die mensch heeft los en vry, die mette soeten banden,
‘Van Reden en van Deughd getoomt word en geleyt:
‘Want die toetst sijne lust, en volght de goe verstanden,
‘In 't leyden vande deughd met reden en bescheyt.

Men vindse selden.

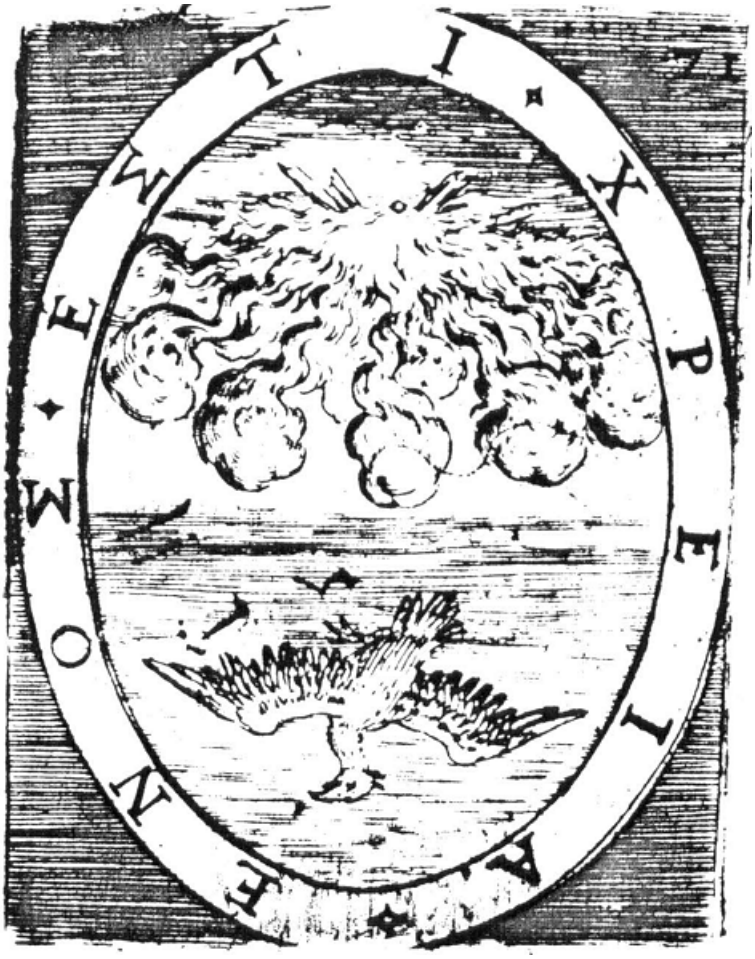

ENOS ESTI XREIA

*H*Oewel van dese Vogel *Phoenix* vele vreemde dinge*n* worde*n* bedacht, so is sy doch in de nature der geschapene dingen noyt gevonde*n*. Sy wort geseyt in Arabia geweest te hebben, en datse aldaer voor haren sterfdag een autaer toerust, alwaer sy alle lieflicke kruyde*n* van Ammon, Caneel, wierook, etc. te same*n* brengt, die ten laetsten door de kracht der Sonne worde*n* ontsteke*n*, waer in dese Vogel verbrant: uyt wiens assche naer 't verloop van een eeuwe, een jonghe Vogel verrijst, die met een seer helder lof na de wolcken stijgt, en tot een wonder de werelt word vertoont. Dese gelijckenisse hebbe*n* vele gepast op een seer dapper en treffelick Man, die welcke, terwijl hy in dese werrelt leeft, hem bereyd ee*n* kostelijck graf van Welgeleerde Goddelicke welruyckende Schriften, en uyt wiens assche en geleertheyt ee*n* jonge *Phoenix* ontstaet, die de vorige schrifte*n* door snuffelende, tot sodanige gheleertheyt en eere wort gebracht, also dat sijn name uyt des afghestorven assche soo heerlijck en on-

sterflijck word, dat alle Werreld met groote verwonderinge dit wonder der Nature sal aenschouwen. Daerom seghtmen dat een geleert man is, *Rara Avis in terris*. Een Vogel die selden wort gevonden. Verscheyde*n* Oude Vaderen hebben desen *Phoenix* geestelijcker wyse op Christum willen uyt-leggen. Oock wierde door dese *Phoenix* by de Oude af-gebeeld, gelijck *Lactantius Firmianus* verhaelt, de opstandinge der dooden. En gelijck uyt haer stof en assche een jonge voor den dag quam, dat wy oock alsoo uyt stof en assche wederom frisch en jeughdigh souden verschijnen.

De Phoenix vlieght altijd om hoogh,
En staert ten Hemel met sijn oogh.
Een Christen moet oock stadigh aen
Sijn hert en siel na Gode slaen.

*G*Hy Vogel die het kruyd, en Ammon doet ontfoncken,
En 't lieffelijck Caneel op uwen altaer loncken,
Een offer voor de Goon, den Wieroock, en u naem,
Doet held'ren door 't gerucht van u gevlerckte Faem:
Ghy smoockt in dese vlam, en smeulter al tot asschen:
Dan koomt door uwe dood een ander ons verrasschen:
Een vogel jong en fris komt steygren na de lucht,
En drijft den Echo voort op wiecken van 't gerucht.
Dees vogel is een Man, die Goddelijck verheven
De konsten heeft omhelst, en heerelijck doen leven:
Die met een hooge roem de drempels van de Goon
Heeft waerdighlijck gekust, en krijght een Lauwer-kroon:
Die of hy schoon versterft, vermolsemt en begraven,
Sal evenwel sijn lof tot aen de wolcken draven,
En hooger als de Locht, sal totte Goden gaen,
En schynen als de Son, en klaerder als de Maen.
‘Verstanden die de deughd doet loffelijck uytsteken,
‘Die worden by dit Dier seer aerdigh vergeleken:
‘Vermids een yder port en prickelt sijn gemoed,
‘Om door een soete reuck te smeulen in den gloed,
‘Dies vlieght haer edel lof met kostelijcke veeren,
‘Onsterflijck naer 't gestert, en na den bergh van eeren.

Wat is hier te beleven?

Heic tvte contemnimvs imbres

*W*Aerom de Oyevaer met dese omschryvinge *Heic tuto contemnimus imbres* uytgebeeld is, daer van sal u de reden werden vertoont: Hier mede word te kennen gegeven, dat een Godsdienstigh en vroom man, die in dese werreld alle ramp en tegenspoed, soo van moorden, branden, rooven, verjagen, met syne oogen moet aenschouwen, altijd in syne ziele den toekomenden stand der gelucksaligen overweeght, en siet wel dat hier in dese werrelt niet als droefheyd en hertzeer is te beleven, daerom stijght hy met syne gedachten al veel hooger als de Sonne en Mane konnen bereycken, ja klimt soo verre, dat hy by sich selven seyd: *Alhier leven wy seker, en vragen nae geene storm of slagh-regen,* maer soecken dat eeuwige, alwaer de vreese en alle de ongevallen deser werreld uyt-gesloten zijn. Hierom seyt *Petronius*, dat dese vogel *Pietati cultrix*, of de Gods-

dienstighste van alle vogelen genaemt word, die alle des werrelds schatten verachtende, inden Hemel haer woon-plaets schijnt te besitten: want sy leeft hier, als sonder haet of nijd, niemand verkortende noch andere Vogelen verongelijckende, maer wapent sich alleen tegen de snoodste, en suyvert de velden van alle schadelijcke gedierten. So behoort dan een wijs Man niet altijd den steen van *Sysiphus* te rollen, en al te veel moeyte op den hals te halen, waer in hy dagh noch nacht kan rusten, maer behoort sich veel liever te laten genoegen, siende de ware ruste te gemoet, en sich wapenen tegens de snoode sonden, om Gode noch den Menschen te bedroeven.

Hier is gewoel en wildernis,
By God al ons verlangen is:
Wy leven hier in smert en pijn,
By Godt sal onse ruste zijn.

*A*Lwaer de lichte Son en *Phoebi* gulden wagen
Beschijnt het aerdsche rond is niet dan pijn en smert:
De pijn kan al ons vreughd en vrolijckheydt verjagen,
En maecken onse ziel door tegenspoed benart.
Wat is in dit gewoel en woest gespuys der volcken
Al moeyelijck verdriet? 't is een vergramde zee:
Waer in wy gaen te grond, dan weder aen de wolcken,
Dan over ebb' en vloed, dan op een schorre ree.
Hier is maer schrick en vrees, hier zijn de hooge vloeden,
Hier is geweld en moord, hier is het hooghste quaet,
Daer statet inden vlam, hier branden de gemoeden,
En staen nae 's naesten dood, door een onsteken haet.
De Goddeliijcke Storck vlieght met ontslagen vlercken,
En acht der wolcken damp, den regen, noch de Maen:
En hooger als de Son wil sy haer geest verstercken,
En laten al 't geraes van dese werreldt staen.
‘Dus wie de ware rust op aerden meent te vinden,
‘Die vint niet wat hy soeckt, bedrieght sich door den schijn:
‘De wellust laet haer niet in dese Werreld binden,
‘By God moet onse vreughd en onse Wellust zijn.

Deught maeckt Eedel.

Generositas bene explorata

*V*Ele Natuur-kundigers hebben den aert en eygenschap deses Vogels beschreven, en boven al sijn scherp gesichte seer gepresen: te meer om dat hy is gestelt als een Koningh over de Vogelen, overmits hy *Iupiter* met sijnen schitterenden blixem over al plagh te voeren, en op sijne wiecken te dragen, met meer andere dingen die de Poëten versiert hebben. Alleen heeftmen dit hier mede willen uytbeelden, dat de Adelaers hare jongen gestadigh tegens de Sonne doen staren, en haer gewennen de flonckerige en stralende vlammen te verdragen: Maer wiens gesichte sy hier toe te swack bevinden, die wordt als een onedele en bastaert-vrucht van haer verworpen: also dat dit de toetse is waer mede sy het edele uyt het onedele weten te onderscheyden. Hier uyt hebben vele geoordeelt datmen de deughd en dapperheyd oock also voor een yder behoorde in 't werck te stellen, en door gestadige oeffeninge te plegen, dat oock hare handelingen in 't licht der Sonnen, dat is voor alle de Werreld, wel mochten gesien worden. hier toe wierde ingevoert uyt *Seneca*, hoe dat *Livius Drusus* een huys wilde bouwen in sijn paleys, waer vande Boumeester hem verscheyden

afteyckeningen toonende, seyde 't selve soo te konnen maken, dat niemandt hem soude konnen besien: waer op hy antwoorde, indien ghy immers een konstenaer wilt zijn, maeck alsoo mijn huys, dat alle menschen van buyten sien mogen wat van my daer binnen bedreven wort: Waer mede hy wilde te kennen geven, datmen alle sijne saken so moste bestieren, dat die in 't licht des werreldts voor yeder een mochten ten toone staen, en niet als bastaerden of ondeughende mosten verworpen en verdonckert blyven.

Wie datter met een recht gemoet
Sijn handel voor de werreld doet,
Die heeft voorwaer een klaer gesicht,
En staert na een veel hooger licht:
De bastaerd-vrucht hy gantsch veracht,
En monstert uyt dat snoo geslacht:
Geluckigh die het doncker vliet,
En na de klare Sonne siet.

*G*Hy Vogel die *Iupijn* derft en sijn blixem trotsen,
En dragen desen Godt op bergen en op rotsen:
Ghy trotst hier *Phoebi* lamp, de Rossen en het Licht,
En wijckt niet voor sijn vlam noch slickerigh gesicht:
Hier toetst ghy u geslacht, de bastaerds en de Kindren,
Ghy soeckt 't onedel jongh door uwe deughd te hindren.
Ghy keurt u hooge stam in dees vergulde koets,
En strijckt dien eedlen aerd aen dees verheven toets.
‘Wie d'Adel wil met pracht en pronckery besmetten,
‘En niet eens op de deughd (den rechten Adel) letten,
‘Die loopt te verr' van honck. De Adel word beproeft,
‘En aen der deughden toets gestreken en getoeft.
‘V Adel is een waen, u helmen en u swaerden,
‘V schilden en u stam die zijn van geender waerden:
‘Indien de ware deughd vervreemt is van u Hof,
‘Wech met u hooge pracht! het krijght geen edel lof.
‘Dit is een Edel Held van Adelijcken bloede,
‘Die Godt draeght in sijn ziel, en vroom is van gemoede:
‘Die 't goede doet uyt lust, uyt liefde van de deughd:
‘En houd de vreese Gods den Adel en sijn vreughd.

Godt gaf, Godt nam.

Exilium ob virtutis exellentiam

*H*Oe een vrome ziel niet kan beswaert noch gebannen worden, en hoe een oprecht man geen balling is, kanmen by *Ciceronem* in sijne *Paradoxen* of Wonder-spreuken overvloedig lesen. Hy bewijst met seer treffelicke redenen dat *Clodius*, die *Cicero* gebannen hadde, alwaer 't dat hy binnen *Romen* was, een balling is, en dat hy gebannen wesende, vry was, ja self dat de stadt Romen geen Stadt was, om dat aldaer de onrechtveerdigheyt de overhandt hielde. So maeckt dan de ballinghschap aen den vromen geen balling, alleen dat hy om weldoens-wille moet hier en elders schuylen, want der vromen Vaderlant is over-al. *Socrates* seyde dat een vroom man most als een pijlaer onbeweeglijck zijn: en gelijck *Anaxarchi* lichaem wel worde gestoten, so konde nochtans *Anaxarchi* stantvastigheyt niet gequetst worden. En gelijck de Jongeling gepresen wort dewelcke het Wieroock-vat houdende, terwijlen *Alexander* offerde, en de brandende kole in sijn mouwe gevallen zijnde, de pijne stantvastigh verdroegh sonder hem te verroeren, of den Godsdienst te verhinderen. So behooren alle, die om haer vromigheyt

gebannen worde*n*, al het leet dat haer wort aengedaen, lijtsaemlijck te dragen, en met gedult de uytkomst verwachten.

Geluckigh wie om wel-doen lijdt,
En voor de deughd gaet inden strijdt,
Al word hy van het volck versmaet,
En van den meesten hoop gehaet:
Sijn Ziele staet gelijck een rots,
En past niet op des Werrelds trots:
Reyn is 't Gewissen voor den Heer;
Dies streckt hem 't lijden tot sijn' eer.

*A*L langh waer 't edel hert gestorven en vertreden,
Al langh was hy verjaegt uyt Landen en uyt Steden,
Indien de wreedheyd kost herscheppen sijn gemoed,
Hy was al langh vermoort, gewentelt in het bloed.
Al is 't schoon dat hy moet in d'alderwoeste tijden
De smaetheyd en de hoon van al de Wereldt lijden,
Al is 't schoon dat hy word gebannen en versmaet,
Al is 't schoon dat hy word van yeder een gehaet,
Hy blijft de selve Man, al word hy al verdreven,
Gestooten op den dijck, in vreese van sijn leven,
Hy nimmermeer beswijckt, al draeght hy alle schandt,
De Liefd' is evenwel gehecht aen 't Vaderlandt.
Al moet hy met een staf door wandelen de Rijcken,
Hy is 't vierkante beeldt, dat nimmer sal beswijcken.
Al moet hy naeckt en bloot gelijck een ballingh gaen,
Besiet sijn rechter staf, daer bloeytse weder aen.
Hy vint noch altijdt troost, en midden in sijn lijden,
Kan hy in sijnen Godt verheugen en verblijden,
En sien het alles aen. de hertzeer en 't verdriet
Die toetsen sijne Ziel, maer sy en quetsen niet.
‘Wie door geweld en list den vromen wil verdrucken,
‘En drijven tyranny, het sal hem niet gelucken:
‘Al is schoon dat hy sweeft in armoed en in pijn:
‘Wie, 't onrecht wort verdruckt die kan geen ballingh zijn.

Teghen Godt is quaet vechten.

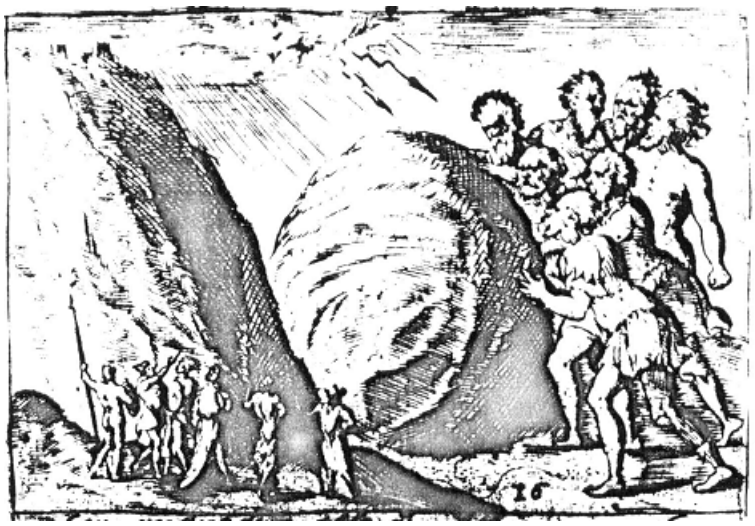

*Nou pugnaqum esse cu*m *deo*

*W*At de Poëten by dit gedichtsel hebben willen te kennen geven, sal velen bekent zijn. Sy hebbe*n* hier mede de hoogmoedigheydt en op-geblasentheydt der menschen willen uytdrucken: Want sy versierde*n* hoe de Reusen den God *Iupiter* wilden bestormen en uyt sijnen Throon storten, over sulcx rolden sy de berge*n* op een ander om den Hemel te bestoke*n*, maer zijn door den blixem van *Iupiter* verplettert. Dit wort eygentlijck verstaen van sodanige mensche*n* die boven haer vermogen dinghen willen aenvaerden daer toe sy veels te swack zijn, ja van sulcke die met hare neuswijsigheydt in de binnen-kameren van Godes geheymnissen willen dringen, en Godt selve meesteren, daer sy doch alle tot schande worden. Gelijck die gene, die de bergen wilden doen baren, seer belacchelijck bespot wierden, alsoo der slechts een muysken voor den dagh quam, alsoo doen oock vele menschen in Geestelijcke als Wereldlijcke saken. Om dat Godt u niet heeft willen alwetende hebben, heeft hy u menschen gemaeckt, dat is, swack en sterflijck: ten eynde niemant door sijne verwaentheydt opgheblasen wierde om al te hoogh na den Hemel te steygren. *Icarus* willende met de klaerheydt en lieflijcke warmte der Sonne te dertel spelen,

wierter door te gronde geworpen. Dit zy dan een yeghelijck tot een baecke voorgestelt, om niet by der hand te nemen daer van 't begrijp of de kracht der menschen te swack is om uyt te voeren, want d'opgeblasentheyt seght *Seneca* is een onredelijcke beweginge, waer door alle grootsheyd der Grooten wort verplettert.

Ghy Pocchers hoe ghy tiert en raest,
En d'Oorlogh uyt u kaken blaest,
Die d'Aerd' en Hemel hebt ontstelt,
En altijd stoft van u gewelt:
Ghy neus-wijs blijft hier oock wat staen,
En roert dit Heyligh vyer niet aen:
Gods blixem kneust u trots verstand,
En smelt het door sijn felle brand.

*G*Hy Snorckers die den Throon des Hemels wilt bewege*n*,
En kampen met u Godt, en doen hem alles tegen:
Komt siet een leerlijck beeldt, dat door een dolle sucht
De bergen rolt om hoogh, en voertse nae de Lucht.
O onbesonnen breyn! wat derfdy onderwinden?
De blixem sal voorwaer u ydelheyd verslinden,
V werpen inden grond, geen hoovaerd kan bestaen,
De trotse word vernielt, vertreden en verdaen.
Godts prickel is te hart, sijn wapen is te krachtigh,
Sijn blixem is te fel, en sijn geweld Al-machtigh:
Sijn donder is te sterck, te dapper en ontsien,
Waer wildy voor sijn handt, en voor sijn straffe vlien?
Hoe derft ghy arme stof soo trotzich op-waerts stygen?
En uwen grooten Godt soo onvertsaeght bekrygen?
Gedenckt ghy zijt een riet, en brooser als het gras,
Dat heden is verwelckt, daer 't in sijn bloeysel was.
Wie met sijn stout geral wil alle dingh doorgronden,
Treed inde Vyerschaer Godts met ongesouten monden,
En terght Godt in 't gevecht: al stijght hy na de Maen
En rolter bergh op bergh, hy moet te gronde gaen.
‘Dies wacht u arme Worm u Schepper uyt te dagen,
‘Sijn gramschap is een last voor gene mensch te dragen,
‘Wiens harssen sich verheft en aen de Godheydt wrijft,
‘Word als het gruys verplet, dat voor de winden drijft.

Weldaet blijft niet ongeloont.

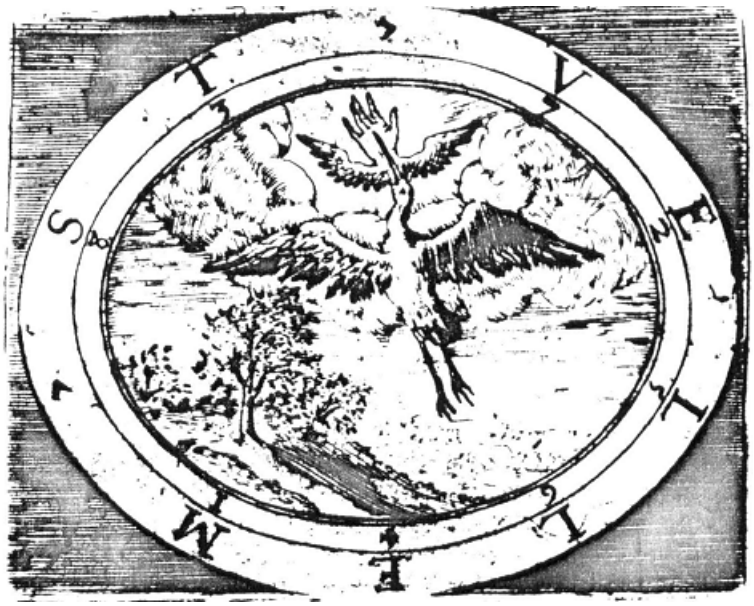

AELianus, een Griecx Schryver, en scherp-sinnig ondersoecker der Nature, heeft boven alle andere de Weldadigheyt door den *Storck* of *Oyevaer* willen uytdrucken: want segt hy *Hoewel sy door geene wet tot dese deugd der weldaed worden gebonden, so worden sy nochtans door de goedaerdigheyd der nature daer toe gedreven:* want sy zyn een spiegel waer na alle kinderen hare Ouderen, die nu onmachtigh en swack zijn, behooren te spysen en te onderhouden. Daer over meest alle Oude de jeughd aenwysen 't exempel deser vogelen, ten eynde een yder sijn plicht betrachtende, van dese dieren de weldaedt sal leeren oeffenen. *Aeneas* wordt hier over seer gepresen, die synen stock-ouden Vader *Anchisen* uyt de onuytblusschelijcke Trojaensche vlamme, met groot gevaer synes levens op syne schouderen heeft verlost. Geen minder eere wordt toe-geschreven de Dochter die haren gevangenen Vader met hare borsten lange tijdt heeft onderhouden, die andersins door honger veroordeelt was te moeten sterven. Waer over oock vele oude Koningen de beeldenisse des Oyevaers in hare wapen-ringen hebben doen snyden, ten eynde sy de Gods-dienstigheyd en weldaet een yegelijk souden aenprysen. Daerom voert dese Gods-dienstige Vogel

een gevlerckte hand na de Sterren, om te bewijsen dat de weldaed nae de Hemel stijght, en van Godt op 't hooghste wordt beloont. Hier over is 't dat *Cicero* seyd, de Weldadige hand baert Liefde, leeft gerustelijck, en word van alle Menschen bemind, seyd vorder, *Indien wy 't gene wy te leen hebben, met voller mate wederom geven, wat sullen wy doen, wanneer wy door weldaed uyt-gedaeght worden? sullen wy de vruchtbare Ackeren niet na volgen, die welcke veel meer geven, alsse hebben ontfangen?*

De weldaedt die ghy d'Ouders toont,
Wordt hier en na-maels weer gheloont:
De beesten sullen anders staen,
En klaghen uwe wreedheydt aen.
De Boom van wien ghy zijt gedaelt,
Moet zijn gekoestert en onthaelt:
De bastaert-vrucht word gantsch versmaet,
Van Godt en yder Mensch gehaet.

*D*E langh-gebeende *Storck* wordt over al verheven,
En tot een waerdigh beeld der eeren op-gestelt:
Die uyt een trouw gemoed haer Ouders houd in 't leven,
Die nu zijn oud en swack door swarigheyd gevelt.
Hier siedy na 't gestert een hand ten Hemel varen,
Met wiecken die daer snel gaen boven Son en Maen:
Die recht na Godes Throon de Weldaet openbaren,
Die uyt een reyn gemoed sijn Ouders is gedaen.
‘V rijp' en milde gift sal oock ten Hemel vliegen,
‘En zijn van Godes handt gesegent en beloont:
‘Want sijn getrouwe Woord dat kan ons niet beliegen,
‘Vermids de Weldaed is by Godt op 't hooghst gekroont.
‘V overschot besteet aen Ouders, Vrienden, Magen,
‘Of wie de armoe druckt met pijn en met verdriet:
‘Verhoort de droeve sucht, en stelpt de nare klagen,
‘Want die den armen helpt, Gods zegen hy geniet.
‘De vrecke mensch verliest sijn goed'ren in 't versparen.
‘De gever yder helpt en woeckert inden noodt:
‘Sijn heyl vloeyt als een zee, en als de water-baren,
‘En hy geniet sijn loon noch eynd'lijck na de doodt.

Hy graeft sich selve een Kuyl.

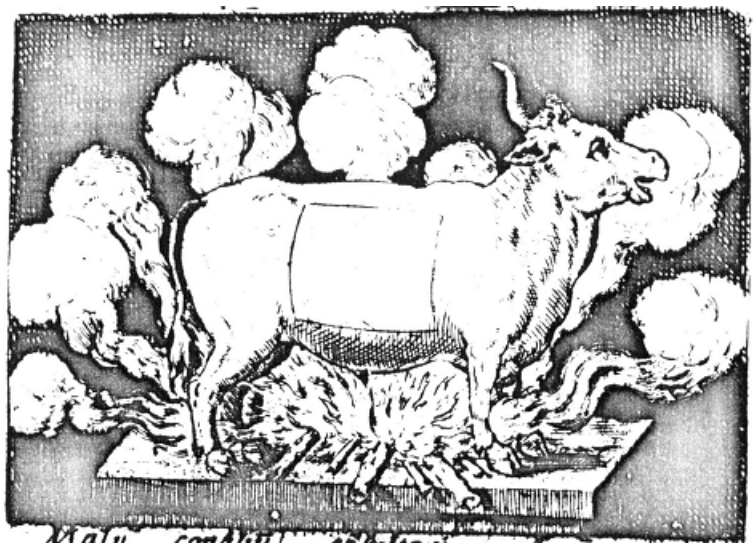

*Malu consiliu*m co*nsultorj. pessimu*m

*W*Ie om sijn naesten verdriet aen te doen, listen bedenckt, draeght aller menschen vloeck, en valt selve inden kuyl die hy voor anderen heeft gegraven. Wanneer *Phalaris* de Tyran van Agrigenten, om sijn grouwlijcke moord-lust daeglijcks nieuwe manieren van wreedheden bedachte, heeft *Perillus*, om sijnen Koningh eenen dienst te doen, gegoten een koperen Stier, dewelcke gloeyend gemaeckt zijnde, ende een mensch daer in gesloten, een seer ellendigh en ysselijck gebaer en gekrijt maeckte: Wanneer hy daer voor een goede vereeringe verwachte, liet hy *Perillum* daer eerst in steecken, en seyde: 't sou onbehoorlijck wesen dat ghy niet eerst soud beproeven wat konst ghy voor den dagh gebracht hebt, en liet hem daer inne verbranden. Soo slaet de ontrou sijn eygen Meester, en word alsdan van niemand beklaegt. De Tyran *Phalaris* selve is niet vry gegaen, wanneer hy (na sijn lange en over-groote moorderyen) de Burgere*n* tot wan-hope gebracht hadde, zijnse selve op hem gevalle*n*, en hebbe*n* hem in desen gloeyende*n* Stier gesmeten, en met een vreesselick geloey doe*n* verbrande*n*. En heeft also beyde Heer en knecht ee*n* rechtvaerdige straffe op hare*n* halse gehaelt.

Wie hier sijn even-mensch beswaert
Moet wesen van een Tyghers aert.
Een yeder kan dit wel bevroen,
Wat ghy niet wilt u selve doen,
Dat doet geen ander tot verdriet:
Want dit is doch de Liefde niet.
Het net dat ghy een ander spreyt,
Dat is een strick voor u bereyd.
De mick die ghy voor and're maeckt,
Die is een galgh daer ghy aen raeckt.
Dus wildy wesen wel bemind,
Tot 's naesten quaed geen list versint.

*D*E steen verplet den kop van die sy heeft gedreven,
En steygren doen om hoogh, door een geswinde vondt:
Perillus had hier van den eersten raedt gegeven,
Dies was hy 't eerste Wild in sijnder Stieren mondt.
Doen *Phalaris* uyt lust van wreetheyt socht te branden
d' Onnoosele gemeent: De Vinder van de straf
Most eerst aen dese steen, en aen dees klippen stranden,
En sijn Metalen Bul, die was sijn eygen graf.
De stricken eerst geleyd, de netten op-gehangen
Verwarren 's Jagers list, en brengen hem om hals:
Hy wordt in d'eygen bast geworpen en gevangen,
Want dit 's der vleyers loon, al zijnse noch so vals.
Een ander juycht van verr', en niemandt heeft ontfarmen,
Elck lacht in sijne vuyst, en seght: dit is de Man:
Laet hem dees loose schalck nu rooften en verwarmen,
En bulcken wat hy mach: hy is daer Meester van.
‘Wilt breydlen u gemoed, noch tot des naesten smerte
‘Bedencken eenigh quaed. Onthoud dit eens voor al,
‘Wie tot des naesten leet bouwt listen in sijn herte,
‘Draeght aller menschen vloeck, en siet sijn eygen val.

Te veel is ongesond.

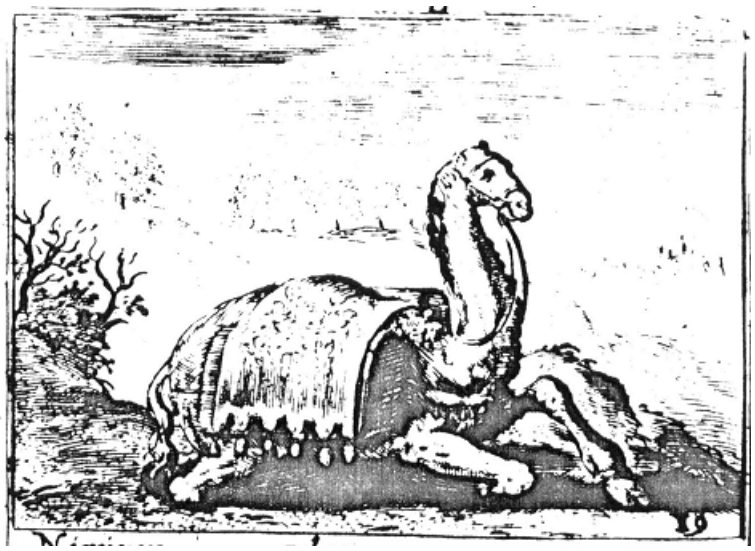

Nimium vbiq nocet

*W*Anneer men des Menschen leven kostelijck wil overloopen, so salmen bevinden dat de meeste mis-slagen begaen worden van te vele sich onderwonden, en de middel-mate te verre aen d'een zijde geset te hebben. *Polydamus*, die in groote achtinghe en sterckheyt was, en na dat hy vele Ridderlijcke daden uyt-gevoert hadde, heeft uyt groote vermetenheydt en hooghmoed eenen vallenden Berg met sijne schouderen willen onderstutten: maer hy is daer onder verplet en doodt gebleven: Soo varen meest alle Menschen die sich met al te sware saecken overladen. Daerom behoortmen het Geluck eerbiedighlijck te bejeghenen, en 't selve niet inden hooghsten top te setten. Dit heeft *Horatius* seer wel aen-gemerckt als hy sijnen *Lucinium,* de gulden middel-mate aen-prijst, wanneer hy seyd:

Bemind de gulde middel-maet,
En set ter zy den Hoofschen staet:
De stormen treffen 't steyl geberght,
En watter trots den Hemel terght.

Wat hoogh is lijdt te grooten last,
Waer 't rijsken buyght daer scheurt de mast.
De blixem tast Palleysen aen,
En laet de slechte hutten staen.

Nimium ubique nocet.

Wie 't zeyltjen hijst tot in den top,
En set bree-fock en blinden op:
En dan op storm noch buyen past,
Die wordt te onversiens verrast.

Fortunam reverenter habe.

Dus houdt u machtigh onder 't Land,
En leght by tijdts af 't staende wand:
't Is beter datm' aen 't roeyen slaet,
Eer Schip en Man te gronde gaet.

*W*Ie dat sijn schouders verght een last te swaer om heffen,
Die worter door verdruckt en dapperlijck verplet;
Wie waent dat hy 't al weet, en alle dingh kan treffen
Die vint hem al te licht in 't ongeval beset.
Ghy siet dit geestigh beelt, den *Kemel* over-laden,
Gedruckt van 't wichtigh pack en al te swaren last:
Hy gaept na d'aessem toe, en hijght van sijne quaden,
En siet hoe 't moedigh hert sijn meester heeft verrast.
‘Te veel is ongesond, soo d'Oude voormaels spraken,
‘Te weynigh houd geen maet. Siet eens een deftigh Man,
‘Die soeckt de rechte maet in alle dingh te raken,
‘Geluckigh die 't geluck van verre groeten kan.
‘Dat yeder een sijn staet met oordeel wist te wegen,
‘En wicken eer hy 't waeght, al 't geen hy nam ter hand:
‘Die vond hem niet soo haest beslommert en verlegen,
‘En speelden banckerot als Calis achter Land.

Hoort veel, spreeckt weynigh.

Audienda pluima tacenda omnia

*H*Oe hoogh het *Swijgen* en *Hooren* by alle verstandige geoordeelt is, kanmen uyt de H. Schrifture, en uyt der Philosophen leeringen doorgaens vernemen. Hoe besich is de wijse *Salomon,* om het zwijgen een yeder aen te prijsen. *Iesus Syrach 22:* vers *31.* seyd: O dat ick een slot in mijnen monde hadde, ende een ringh in mijne lippen, &c. Wie sijn tonge bedwinght, die wordt bemind: maer wie onnutte klap voert, wordt over al gehaet. Een quade tonge is als een quade wind, die over al schade brenght: Ja het is het aldersnoodste dat onder alle lasteren kan worden bedacht. By *Iacobum* in 't 3 cap. En *Proverb. 15.* kondy vande deughd en ondeughd der tongen overvloedigh lesen. De oude Philosophen hebben seer besich geweest om de Jeughd het zwijgen aen te prijsen. Waer over men leest dat *Pythagoras* sijne Discipulen vijf jaren langh leerde zwijgen. Het zwijgen is een groote deughd. Hoort vele, maer spreeckt weynigh, seyden d'Oude seer wijsselijck, overmids de

nature heeft gewilt, de tonge met dobbele*n* bolwercken, als met tanden en lippen te bevestigen, ten eynde die selve inden toom soude werden gehouden. De Ooren moeten oock opgespalckt zijn, om dat de Wijse Man daer in soude storten de zaeylingen der goede zeden, ten eynde die selve te sijnder tijdt bequame vruchten mogen voort brengen. Maer sy moeten gesloten zijn met *Ulysse,* voor het lieflijck snaren-spel der listige en verleydende *Syrenen,* dat is, voor alle geyle dertelheden, &c.

Ulysses, niet te zijn verrast,
Die liet sich binden aen den mast:
En stopte dicht sijn ooren toe.
Ghy spruytjes, zydy wijs en vroe,
U ooren keert van geyle praet,
En luystert waer de Wijsheyd staet.
Het Hooren maeckt u wel bedacht,
En 't Swygen maeckt u heel geacht.

*G*Hy Kiecxkens die daer eerst komt kruypen uyt den dop,
En steeckt u dertel hooft stracks na de sterren op,
En wilt dan over al den vuylen snater voeren,
Komt leert hier aen dit beeld u rappe tonge snoeren,
Komt leeren hoe de tongh in 't om-gesloten perck,
Moet blijven vast gepaelt met grendels stijf en sterck:
Ten eynde 't wufte breyn niet vry en onbedwongen,
Koom door sijn vrye toom ter zyden uyt-gesprongen,
En tot sijn eygen scha, en 's even-naestens schand,
Hem stort in eenigh vyer, en onbedachte brand:
‘Dies u gestadigh wend tot *Swygen* en tot *Hooren.*
‘Het zwygen is u eer, de wijsheydt voor u ooren.
‘Noyt wyse sich beklaeght, dat zwygen heeft geschaet,
‘Maer over al ge-eert, gebracht tot hooge Staet.
‘V mond moet zijn geboeyt, en met een ringh besloten:
‘En d'ooren wijd gespalckt met wijsheydt over-goten.
‘Ten eynde 't teeder breyn gequeeckt met gantscher vlijt,
‘Door 't zwygen wierd gewoon te spreken op sijn tijdt.
‘Gaet met dien ouden Heer *Pythagoras* ter scholen,
‘En siet waer in de grond der Wijsheydt leyt verholen:
‘'t Veel hooren is een deughd, en 't zwygen is een eer,
‘Wie dese lesse volght, die volght der Wijsen Leer.

Wijsheyd gaet alles te boven.

Prudentiae obediunt omnia

*G*Hy die op den Throon der eere*n* gestegen, en uwen Rijcxstaf en ontsagh doet blincken, en hoovaerdelijck als Dwingelanden wilt heerschen, aenschout hoe los uwe mogentheyt en heerschappye bevestight is. Indien uwe Hoogheden niet nae de reden van Wijsheydt gestiert, en met de banden van Gerechtigheyt worden te samen gekoppelt, voorwaer ghy staet op een losse en slibberige plancke. Want, seyt *Lipsius,* hoe kan een Vorst so veel hersloose menschen, so vele verscheyden sinnen, so grooten hoop onrustige gemoederen, sulcke dertele, wispelturige en weersoordige koppen zedighlick regeeren, indien de Wijsheydt en Voorsichtigheydt hier gheen plaetse heeft? Want in de onverstandighe wreede beesten te dwingen moet dapperheydt en macht worden gebruyckt: waer door hy eyndlijck de Olyphanten en Leeuwen kan Wetten stellen, maer in den mensche*n* Wijsheyt. Daerom moetmen niet so seer sien op een machtigh of dapper Vorst als op een Wijse. De gemeene Regieringe is als een Schip, indien 't maer met domme kracht en niet met Wijsheydt soude bestiert worden,

hoe haeft was het aen spaenderen geplettert en aen de klippen gebryselt? Onder een wijs Prince heeft de Deughd hare belooningen, maer onder een trotse en moedige leydt alle wijsheyd vertreden. Hierom wort *Marcus Aurelius* gepresen, wanneer hy met sijne Raets-lieden van 't gemeene beste handelde: 't is beter, seyde hy, dat ick alleene, u aller raed en wijsheydt volge, dan dat ghy alle, my alleene soudt volgen. Dit zy dan een lesse dat Alles moet de Wijsheydt gehoorsamen, wiens Heylighe Boeck ghy doorgaens mooght lesen.

Wie 's Werelds Rijck en woeste Schip
Kan brengen over banck en klip,
En houden soo de middel-zee,
En brengen 't op een stille Ree.
Voorwaer daer heeft de Wijsheyd stal:
Daer hout zy 't roer en stiertet al:
Want waer de Wijsheyd leyt vertreen,
Daer statet deerlijck voor 't gemeen.

*R*Echt nae de Sterren toe u *Spitsen* en u *Zuylen,*
En bouwt dat wichtigh werck, ten Hemel konstigh op:
Delft vry de *Bergen* wegh graeft grondeloose kuylen,
En giet u een *Coloss* met een verheven kop,
Metst om 't prat *Babel* heen vast u *cemente Muren,*
En welft *Dianas Kerck,* muurt vry *Mausoli Graf,*
En klutst aen *Iovis beeld*: bedrijft slechts vreemde kuren,
V macht en heerschappy en is maer vluchtigh kaf.
Ghy Princen die u Rijck doet met den Scepter davren,
En door u groot geweld doet zidd'ren u gemeent,
Onwinnelijck Monarch! wat wildy hooger klavren?
Hoe trots ghy u vertoont, ghy wordt te haest verkleent.
De wijsheydt komt van hoogh en uyt den Hemel dalen,
Gewapent met den schild van Godts vermogen kracht:
Die al der Grooten trots kan lichtelijck bepalen:
En dempen hare roem door een geringe macht.
‘Wie Godes Wijsheyd soeckt te tergen en te schenden,
‘En sijne sotterny elck dringen in 't gemoed:
‘Die leyd haest inden grond en sterft in veel ellenden,
‘Sy stort der Grooten pracht en treetse mette voet.

Noch door Vreese, noch Hope.

Nec fugit, nec metuit

*D*E alder-braefste Helden, die haer Vaderland met loffelijcke eere hadden voor-gestaen, gebruyckten een *Leeuwe* met een zwaerd in hare Wapen-ringen: om te kennen te geven, dat sy manhaftlijck hare saken wilden uytvoeren. Wanneer *Iulius Caesar* den ringh van *Pompejus de Groote* (na dat hy vermoort was) gebracht wierde (waer in een Leeuwe, voerende een zwaert in sijne klauwe, gegraveert was) weende hy bitterlijck, en seyde: O dat dappere en moedige herte; By onsen tijde schijnt de dapperheyd haren aessem wederom gheschept te hebben, wanneer nae lange moorden en verdruckten, de Vereenighde Landen by haer gewoonlijcke edele Wapen stelden dit bewijs: *nec fugit, nec metuit,* om te kennen te geve*n* dat sy, om hare Vryheyt voor te staen, niet souden vluchten noch vreesen, maer stantvastelijck hare sake uytvoeren, en datse *nec spe. nec metu,* noch door hope, noch vreese, daer toe souden worden gebracht, om haer door een listigh gefluyt in 't net te laten trecken: Maer dat sy hare Thuyn beschermende, souden onbeweeghlijck zijn, om met een edele grootmoedigheyt te dragen al het geweld dat op haer soude mogen aen-dringen. Daerom gebruyckte oock de Wijse en Voorsichtige Helt, de Vader der Vryheyt, dit devijs: *Sevis tranquillus in undis,* datmen most oock midden in dese verbolgene zee-

baren gerust zijn, als verstaende, datmen met een oprecht gemoed de gemeene sake tot yders vryheyd most be-yvren, en dan voorts Gode de sake met een geruste Ziele over geven. Sy voeghden noch daer by een gebonden bossel met pijlen, met het opschrift *Concordia res parvae crescunt,* om hare eendrachtigheyt uyt te drucken: hier in volgende de loflijcke voordaet van *Scilurus,* die om sijne Sonen hare sterckheyd aen te wijsen, stelde hy haer een gevlochte*n* band met pijlen voor om die te breken, maer sulcx onmooghlijck zijnde, haelde hy elcke pijle in 't besonder daer uyt, die sy lichtlijck braken: hier uyt nam hy oorsake haer te vermanen, dat wanneer sy te samen, gelijck de pijlen, in Liefde en Vrientschap verbonden bleven, dat niemant hae soude t'onder brenge*n*: maer so sy door oneenigheyt van een ander af scheurden, dat sy lichtlijck souden vernielt en onder 't jock gebracht worden. Dese dapperheyt heeft oock geport en ontsteken de moedigheyt van onse noyt-volpresene Capiteyn, die welcke sijns Heer-Vaders voetstappe*n* betredende, gebruykte dit devijs: *Ie Maintiendray,* willende betoonen dat hy de sake, door sijn Heer-Vader loflijck aengevangen, wilde uytvoere*n*, of met sijn dood besegelen: wiens kloeckmoedigheyd de edele rijsende Sonne van sijne wijse en vriendelijke Vader niet ontaerdende, maer met een deftige bevalligheyd en Heldische manhaftigheyd op 't spoor na-volgende, heeft voor sijne Princelijcke loose of devijs aengenomen: *Patriaeque Patrique,* daer hy mede te verstaan geeft, dat hy ter liefde sijns Vader-Lands, eendrachtig de gemeene Vryheyd wil beschermen, en dat de gedachtenisse van de grouwelijcke moord aen sijnen Heer-Vader begaen, hem nimmer sal doen vergeten het leet dat sodanige*n* hooge*n* Ziele is aengedaen.

't *H*Ert is u veel te groot, dat dees om vlochte hagen
V in dien engen Thuyn sou sluyten en belagen.
Ghy moet al voort en voort, en nae een ander kant,
Nae d'Oost of Wester Son, of na 't bevrosen Landt.
Een yder voelt u Macht, u Mogentheyt en Wapen.
Een yeder wil gerust in uwe schaduw slapen.
Van verre seer gevreest: van binnen seer bemindt,
V Vyandt als een Leeuw, u Vrienden als een Kindt.
De Kroonen zijn verblijdt, en sien u hooge daden:
Om-helsen uwe deughd, uyt vreese van haer schaden,
En wenschen u geluck: op dat ghy mooght bestaen,
En sy, door u beschut, niet mochten t'onder gaen.
Wy wenschen u veel heyls, en over-groote zegen:
(De vruchten van u sweet soo vromelijck verkregen:)
Ten eynde uwe macht, u vriend'lijckheyd en deughd,
Mach bloeyen inde rust van een gestade jeughd.
‘O dat de Liefd en trouw in u gebonden schichten
‘Mocht blincken als de Son, wy souden in u stichten
‘Een Goddelijck Altaer: en maken eenen bandt,
‘Tot spijt van die 't benijdt, tot roem van 't Vader-landt.

Godt leeft, die 't geeft.

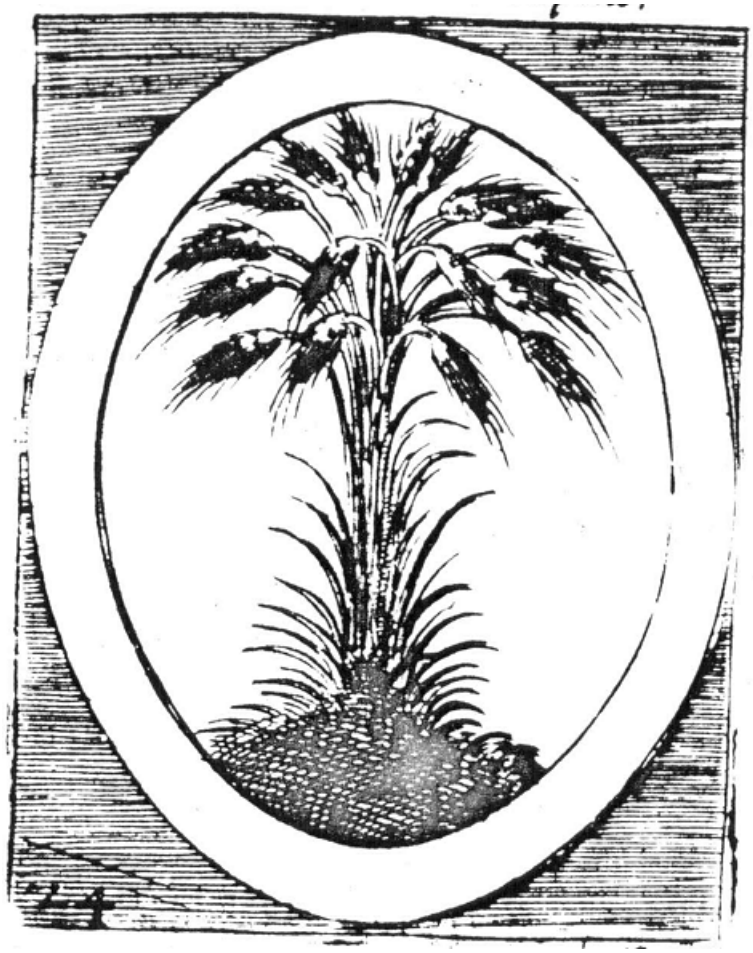

Fructas millecuplus.

*H*Oe de segen Godes verrijckt, en van 't kleyn een groot maeckt, wil dit uyt-beeldsel eygentlijck te kennen geven. Want gelijck van een Coren een stroo-halm, van een halm een bosselken, en van een bosselken een schoof voortkomt, soo segent God uyt het penningsken een stuyver, en soo voorts tot duysent-voudige vruchten. Hierom seyden de Oude, dat een arm man wel-varende kan worden, wanneer hy het kleyne gade slaende, spaert tot een hoop, want vele kleyntjes by een vergadert, sullen eyndelijck een hoop werden. Daerom wie God met kleyne middelen tot het groote segent, die moet altijd te rugge sien wie hy geweest, en wat danckbaerheyt hy schuldigh is: De langhsame vergaerde hoop kan in korter tijdt wederom seer kleyn worden, want men kan wel van *niet* tot *weynigh* geraken, en dit *weynigh* kan u met spaersaemheyt tot *genoegh* brengen: Maer indien men dan in *al te veel* behagen

heeft, soo sal hem oock sijn *weynigh* en zijn *genoegh* ontslippen: Want, *Seneca* schrijft, gelijck de zwaerwichtigheyt der koren-ayren, het stroo of den halm doet kroken en buygen, alsoo doet de wichtigheyt der Overdadigheyt, en de onnutte verquistinge de langh-gegroeyde en opgewassene goederen den hals breken. Soo gaet het hier in dese Werreld gemeenlijck, daer wy de Danckbaerheyt en ootmoet behoorden plaets te geven, drijft ons de hooghmoed der rijckdommen tot sulcken dertelheyt, dat wy noch Godt, noch ons even-naesten kennen, alsoo dat wy, door de al te groote om-vaminge van het Gheluck, dat ons te voren soo heerlijck plach te verheffen, werden verdruckt en te gronde geworpen, en*de* geraken dan in alle ellende en verachtinge.

Wie 't kleyne spaert, geraeckt tot meer,
Doch danckbaerheyd behoort den Heer:
Verlaet u niet op 't aerdsche goed,
Want dat bedrieght een hoogh gemoed.
Het goet is als een wilde zee,
Die ebt en vloeyt, soo doetet mee:
Geluckigh wie Gods zegen acht,
En 's werrelds ydelheyd belacht.

*S*Iet hier de goetheyd Gods en sijnen milden zegen:
Siet hier een teere halm wel duysentvout gelaen:
Een Koren stroo alleen, door 't Sonne-schijn en regen,
Is swanger en bevrucht met een ontelbaer graen.
Hier is de zegen Gods, die daeghlijcks stelt voor oogen
De zwackheyd van den mensch, en sijn groot onverstand:
En doet door syne gonst hem klarelijck vertoogen,
Dat d'Overvloed alleen daelt van des Heeren hand.
Onmooghlijck dat u zweet en arbeyd sou gedyen,
Indien des Heeren staf u schatten niet vergroot:
De brooden zijn niet wegh die in verleden tyen,
Veel duysent waren spijs, en stelpten hare nood.
‘Soo sal de zegen Gods den vromen noch verrijcken,
‘En vullen sijn schapraey met oly, broot en wijn:
‘Want sonder 's Hemels gonst, de mensche most beswijcken,
‘Vermids niet buyten Godt hier kan voorspoedigh zijn.

Leven om te sterven.

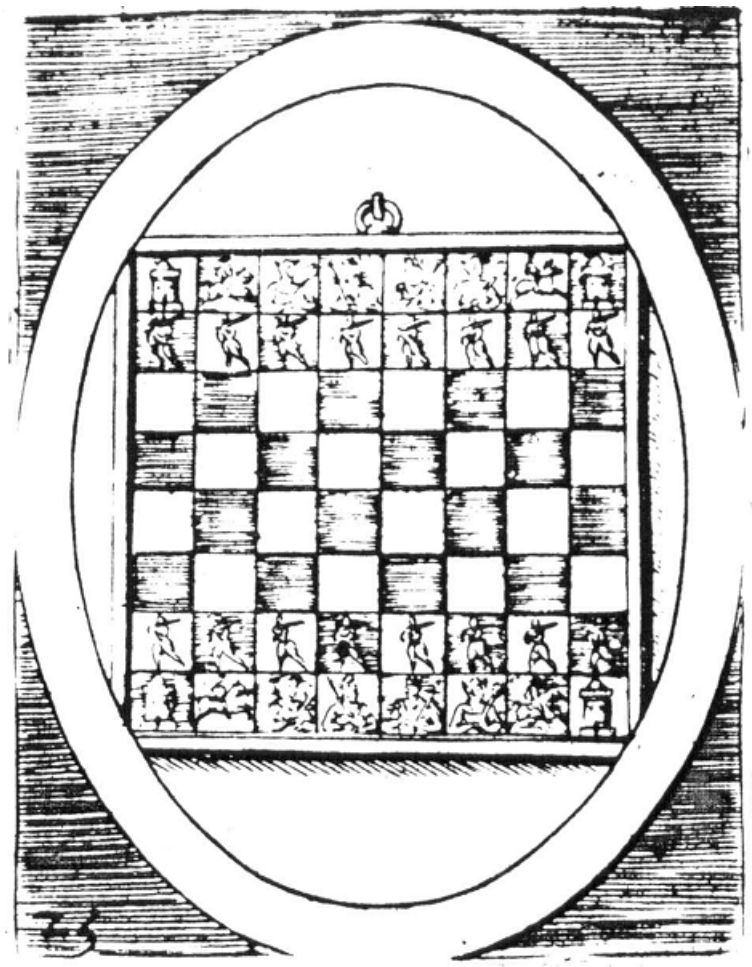

Mori omnibus aequa eademq.

*H*Oe het *Schaeckspel* seer aerdigh by des menschen leven wort geleken, sal u in dit voorstel kortlijck werden vertoont. 't Schijnt datse, als met ee*n* gewapent heyr tegens malkanderen te velde gaen, om hare Hoofden en Koningen te bewaren, hier tegens steltmen sijne troupen, en let daer op voorsichtlijck dat niemant door dese de ordre koom te breken? en hoe voorbedachtlijck men die selve al bewaert, so wort nochtans de Koningh verrast en geslagen. Daer mede te verstaen wort gegeven, dat hoe vast een Keyser-Koning, Vorst of Prins met lijf-wacht en Hellebardiers beschermt, en met wallen omgraven is dat de doot even stout her-aen treed, en seght: her op Monarch, du moetst verlaten dijn kroon, staf, landen, goud, peerlen en schatten, en gaen met my naeckt en bloot: niets kan dy bewaren, du moetst een gang met den gemeenen hoop gaen, by my gelt Koning, Prins-wijs, sot, rijck en arm even vele. Sy moeten my alle den tol betalen: noch bidden, noch giften konnen my bewegen. En so gatet doorgaens inde Werrelt, terwy-

le wy om de doot minst dencken, overvalt ons die selve, en voert ons op den wegh onser voor-Vaderen. Saligh zijn die gene die inden Heere sterven, want haer doodt is kostlijck voor hem. *Bernardus* seydt: laet ons den doot niet vreesen want de Hemel wort den dorstigen gegeven, den armen de saligheyt, den quaed-doenders quijtscheldinge: daerom laet ons niet treuren, want de dagh des doots is geen sterfdagh, maer een geboortdagh. Men moet, seght *Lactantius,* den doot schatten na de hoedanigheyt des levens: die dat selve in Godvreesentheyt heeft over-gebracht, die is de doodt soet en aengenaem: Want de werreld is slechts als een hooge schole, en ons leven is maer een woelery en besigheyt, de tijd is onse Leermeester, en dit is het kort begrijp van alles, *datmen geleert heeft te sterven.*

De Dood klopt onvertsaeght aen 't hof
En roept Monarch! ghy moeter of:
Dees wegh is rijck en arm gemeen:
Bereyd u huys, ghy moeter heen.

Geluckigh die het sterven leert:
En die sijn doen na Gode keert:
En denckt, dit is de laetste stond,
Ick wil my wachten voor de sond.

*D*Er Princen hooge macht, en Vorstelijcke Throonen,
De Koninglijcke pracht, en kostelijcke Kroonen,
Der armen stroyen hut, en alles watter leeft,
Sich onder 's doods gewelt en sijnen Scepter geeft.
Hoe veyligh oock beset met burgen en met stoten,
De Dood komt onvertsaeght aen dese deur gestoten:
En roept, her-op Monarch! koom volgh aen mijne zy,
Verlaet dijn staf en kroon, en al dijn woelery:
Trauwanten staen vergeefs met piecken en musquetten,
Te loeren op der wacht, om op 's doods rond te letten:
Terwijle datse staen, en dencken nieuwers om,
Soo volgen sy hem na, en danssen op sijn trom.
De minnaer mist sijn Lief, en staet met droeve oogen,
En midden inde vreughd is al de vreughd vervlogen,
De Liefde word gescheurt, hoe lieflijck oock gepaert,
De Dood siet niemant aen, noch hoese zijn vergaert.
Te recht word dan het *Schaeck* ons leven vergeleken,
Waer inde Koningh staet met Dienaers uytgestreken,
En schijnt voor eene storm en overval beschut.
Eylaes! al eer hy 't gift, soo staet hy daer en dut:
Daer word hy over al bevochten en bestreden,
Sijn Koningin berooft, en sijne vastigheden,
Daer steeckt hy inden nood, en isser deerlijck aen.
‘Geluckigh die de dood derf onder oogen gaen.

Op Gods Genade.

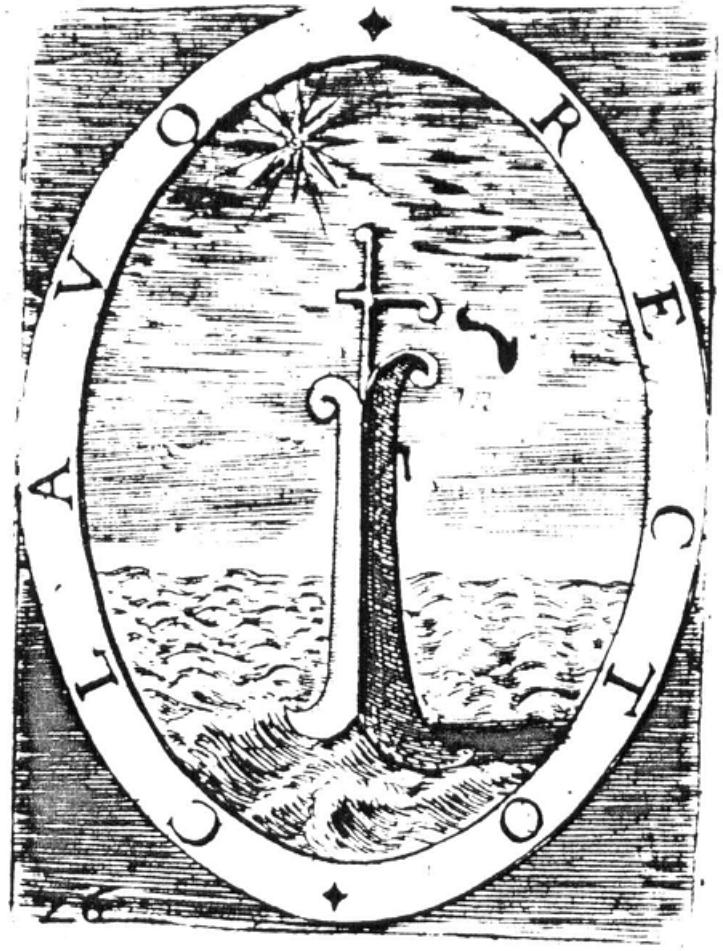

Clavo Recto

*W*Ie met een oprecht gemoed door de woedende en rasende zee-baren veyligh meent te varen, moet wesen als een Roer, dat hoewel het van alle sijden van de golven wort overvallen, evenwel sijn rechte cours en streeck houd: niet passende op 't geweld der dreygende en swalpende buyen, die 't Scheepken nu dus, dan soo, gins en weder werpen, en met alle kracht soecken te overweldigen: maer hy moet oock midden in dese woeste en wilde Werreld altijdt sijn hert en ooghe gevest houden, om met een dapper en manlijck herte alle de rampen deser rasender wildernisse te overwinnen. Hy moet wesen als de Palm-boom, die tegen alle de wichtigheydt der onspoeden, sijn hoofd midden onder alle op-loopen en stormen stantvastelijck kan op-heffen, en gerust, in alle woelerye, op sijn reyn gewissen steunen: en staeren nae een vaste en seeckere hope der aenstaende verlossinge, peylende altijdt met de reden

nae de rechte hoogte, dat is: na de bewaringe Godes die midden door de vlammen en d'eysselijcke kolcken den sijnen ongeschent kan bewaren. Hierom seght een seer wijs Man, dat de vrome zijn als het surckel of suringh, 't welck of het schoon getreden en geparst word soo wast het doch wederom daer tegens aen, en steeckt sijn hooft te groender op.

Geluckigh die door 't woeste rond,
En door des Meyrs verbolgen grond;
Die midden door de felle gloed
Kan treden met een vroom gemoed:
Die is gelijck het fijnste goud,
Dat in het vyer sijn krachten houdt:
Hoe datmen 't stoockt, hoe datmen 't zied,
't Verliest van sijne deughde niet.

*W*Ie door het woeste meyr, en door de wilde baren
Van 't ongetemde volck gerustelijck wil varen,
Moet wesen als een *Roer,* dat midden inde zee
  Op Gods Genade drijft, naer een gewenschte ree.
Godt is alleen het wit, de Hemel is de baken,
Of schoon de Son haer glantz wou bergen en versaken:
  So houdt hy in 't gesicht de Noord-ster en de peyl,
  En siet altijdt om hoogh, en houdt een oogh in 't zeyl.
‘De Werreld is een zee, waer in de menschen leven,
‘Een woeste woelery met alle windt gedreven:
  ‘Nu hoogh en weder leegh, nu soet, dan weder suur,
  ‘Nu droevigh en nu bly, nu vrolijck en nu stuur.
‘Nu vol van hoop en vrees nu hertelijck verlangen,
‘Nu wederom vol schricks, met swarigheyt omhangen:
  ‘Nu rijck, nu weder arm, dan weeldrigh en dan bloot,
  ‘Nu pijnelijck verdriet, en een gestade doodt.
‘Maer wie door dese storm, door 't hollen vande wagen,
‘En in dees wilden hoop hem vromelijck kan dragen,
  ‘Gaet over klip en banck, gaet over ebb' en vloed,
  ‘En midden door het vyer met een oprecht gemoed.

Na 't soet het suur.

Dulcia mixta malis

*H*Oe schandlijck sich dese bedrogen vinden, die alleen het soete en vermaecklijcke willen genieten, en niet eens op de bittere na-smaeck gedencken, heeft dese beeldenisse u willen uytdrucken. Hier is een arm Stumper afgeschildert, die alleen den Byen meenende haren soeten honig-zeem te rooven, niet eens dachte dat sy met vlimmige en fenynige angels, gewapent ware*n*, en dat het soete verselt was met het suyre. Nimmermeer, seyd *Seneca,* is de Wellust alleen, altijd isse strijdigh, de smerte is haer een doodt-vyandin, doch de Wellust moeter onder, vermidts sy te haest vervliecht, en de smerte of rouwe altijdt kleeft aen de slippen van die de Wellust heeft genooten. De Oude schilderden de Wellust seer cierlijck met een langhe sleep, op wiens breede boort stont geschreven: *De droefheydt volgt hier na.* Also datse seer wel verstonden, datter geen Roose sonder doornen, noch Wellust sonder smerte konde gevonden werden. *Apulejus* seyd, niet schijnter soo Goddelijck en soet in dese Werrelt, dat niet met eenige bitterheyt vermengt is. Wie dan in dese werrelt de ware ruste wil soecken, die sal hem seer bedrogen vinden. Terwijle wy ons met een seer lieflijck sonneschijn soecken te verlustigen, overvallen ons de buyen, stormen

en 't onweder. Terwijl wy meenen seker en gewis te zijn, overvallen ons de wreede roovers, de vlammen, baren, huysen en gewelven. Terwijl wy de blijdschap om-armen, komt ons de ellende verrasschen, en werpt ons ellendigh inden doot. Nimmermeer is de vreughde alleene. Dit verstont de wijse Keyser seer wel, die op eenen dagh dry gheluckige tijdingen krijgende, uyt-riep, O Goden! Matight doch dese mijne blijdschap met eenigh kleyn ongeluck: vreesende datter een zware naslagh op volgen soude. So moeten wy dan alle hier door gewaerschout wesen, om ons niet op 't soete alleen te vergapen, maer oock het bittre te gemoet sien, ten eynde wy niet door de droefheydt verrascht worden, en klagende uyt barsten:

Wie had oyt dit quaed gelooft?
Dat so haest ons vreughde rooft;
Laes! wy meenden dat het soet,
Kitteld' altijd ons gemoed,

Ach! daer quam die pijn aen boord,
Die ons al de vreughde stoort;
Hoe geluckigh is die man,
Die 't van beyds bemercken kan.

*N*Oyt was het soet alleen, of 't suyre stonter voren.
Noyt Roose sonder scherp; noyt Hage sonder doren.
Noyt honigh sonder ijck; noyt Bye sonder vlim,
Noyt wellust sonder smert; noyt leven sonder schim,
De Minnaer die verdoolt den honigh meent te smaken,
Valt al te haest in 't net, en in der Byen kaken.
Hy waent een soete buyt, hy vinter niet met al.
Hy soeckter sijn vermaeck, hy vinter bittre gal.
Hy soeckter eene dranck van lieffelijcke wijnen,
Van suycker en bancket, hy vinter Medicijnen,
Van Aloës en Myrrh en 't bitter als een roet:
En hierom krauwt den kop, dees onbedachte bloet.
‘Een Christen die de rust wil in dees Werrelt soecken,
‘Sal haestelijck de waen van sijn gemoed vervloecken,
‘En sien het groot bedrogh, en sien sijn eygen schuld,
‘En hoe hy word geciert door lijden en geduld.
‘Hy moet sijn eygen kruys op sijne schouders laden,
‘Door on-eer en door schand, door goeden en door quaden:
‘En nemen 't al in danck wat Godes goetheydt doet,
‘Genieten 's Hemels gunst, maer sien het kruys te moet.
‘Een yder zy bedacht dat d'avont heeft sijn morgen,
‘Dat yder heeft sijn beurt, en yder dach sijn sorgen.
‘Nu regen, en nu Son, nu hett' en weder kou,
‘Nu vrolijckheyt en vreughd, dan treurigheyd en rou.

Elck by 't sijne.

Certamen et contentio de dignitate, ac praeeminentia

*H*Ier wil het edele met het onedele, 't verachtste met het verhevenste kampen. Hier wordt de Adelaer gestelt als Koning der vogele*n*, dewelcke de*n* Donder en Blixem-God op sijne wiecken plag te voeren, om in 't geselschap van *Apollo* en de Zang-Goddinnen te verkeeren, die niet wil wijcken voor yemandt, om over te gheven het recht van de Liere *Apollinis*, en daer beneffens de eere, van de Lauwer-bladen verkregen te hebben, Dit wort dan gestelt tegen die gene die al te lichtvaerdigh eens anders wetenschappen willen lasteren om gesien te wesen, ten minsten datse geacht sullen werden om oock wat te schijnen. *Nazianzenus* bestrafte te syner tijdt de waen-wijsheyt deser luyden door een aerdighe ghelijckenisse. Want, seyde hy, een yeder behoort hem met het sijne te vernoegen. Sydy wijs, of tracht ghy nae wijsheydt, weest te vreden. Ghy kondt niet alle verheven zijn, bedenckt dan dat ghy minder zijt. Maer om verheven te zijn, so spant niet mette quade aen: kondy geen

Arent wesen dat is de verhevenste: wort dan geen Overste over de Rouken of kauwen, dat is over Fielen en rabauwen, om u wijsheyt te laten blijcke*n*. 't Word een yeder niet gegeven. Door den *Salamander* worden de quade menschen verstaen, die welcke alleen daer over uyt zijn, om een yder te beschadigen. Want door hare groote koude, vergiften sy alles, waer sy by komen. so doen oock die gene, die koudt van deughd zijn, vergiftende door hare*n* ommegang de goede zeden en 't leven van andere menschen.

Nemo sua sorte contentus.

Soo yder een bleef by het sijn,
De werreldt leefd' in minder pijn:
Maer nu elck een wat anders wil,
Nu stoot des werelds ronde spil.
De Onderdaen wil voeren 't recht,
De Meester moet nu wesen knecht:
Dus gaeter, dat de Werreld kijft,
Mits niemand by het sijne blijft.

*W*Ie met een stout gemoed sijn meerder wil verachten,
En boven sijn beroep na heerschappe trachten,
Van yeder wordt beschimpt. Dit is de beste man,
Die sijn vertroude staet met lof bedienen kan.
‘Ghy die tot hooger staet noch ampten zijt verkoren,
‘Laet u onwetend breyn aen geene menschen hooren,
‘Als of ghy wout de Godn stracx rucken uyter hand,
‘Den Scepter en de Kroon en dwingen 't gantsche land.
‘En ghy die *Phoebi* Lier zijt ongewoon te roeren,
‘Laet u de eygen waen niet al te licht vervoeren:
‘Men drinckt der Goden dranck, en 't overheyligh nat,
‘Niet uyt een vuyle poel, noch uyt een morsigh vat.
‘*Apollo* kranst den geest van syne Speelgenoten:
‘'t Verwaend' en moedigh volck dat worter uytgestoten.
‘De uyl die is geen valck, de toom die maeckt geen paerd,
‘Het kleed dat maeckt gee*n* man, noch ooc de schede 't zwaerd.
‘Soo yder sijn beroep met reden wist te drijven,
‘Dan sou elck een gerust in sijn beroeping blijven,
‘En trachten na geen staet, na tytels of na pracht,
‘Want plompe hoovaerdy wordt over al veracht.

Loon nae werck.

*D*E daedt van *Marcus Furius Camillus,* de Romeynsche veld-overste, wort seer loflijck by *Livium* in sijn 2 boeck gepresen, want als hy de stad van *Valisco* door sijn heyrlegers hadde omcingelt, en by-na tot overgevinge gedwongen, komt de school-meester der selver stad, met der burgers schoolkinderen, die hy door bedroch hadde uyt gelockt, by *Camillum*, en geeft hem raet hoe hy door dese kinderen de stad tot overgevinge soude dwingen. *Camillus*, die hem manlijck hadde gedragen, wilde sijne eere door des meesters trouwloosheyt niet besoedlen, maer liet dien verraderschen schoolmeester van dese kinderen geesselen, en also weder ter stad voeren. Dese daet ontstack sodanige liefde in 't hert der burgeren, dat sy *Camillo* de stad overgaven, en getuygden dat de deugd meerder sterckheyt hadde als de Romeynsche wapenen. De daet en beleeftheyt *Scipionis* is ook aenmerckens waerdig, wanneer hy de jonge dochter van *Carthago,* die hem als een uytnemend pand toegebracht wierde, ongeschent haren bruydegom wederom vereerde, en verweckte also door dese sijne beleeftheyt een meerder gunste in de herten der volcken, als oyt de heyrkrachten en 't gewelt vermochten. Maer of wel de verraderye den Grooten gevalt so haten sy doch den verrader:

gelijck by verscheyden volcken dickwils is gebleken. Men leest hoe *Iaropelc*, Groot-hertog der Russen, uytgemaeckt hadde een Hongersch edelman, om *Boleslaus,* koning van Polen om te brengen: maer sulcx volbracht zijnde, liet hem de Hertog der Russen selve dooden, en sijn oogen uytsteken, sijn tonge uyt-trecken, en sijn heymelijk lid afsnijden tot haet des moordenaers. de *Agyraspides,* of Macedonische soldaten, worden versocht van *Antigonus,* om haren algemeenen hooftman *Eumenides* (sijnen pijckanten vyant) omme te brengen, en na dat sy 't selve gedaen hadden, liet hy die alle dooden, also dat gene daer van in Macedonien weder keerden. *Mahomet* de tweede, willende sijn broeder om 't leven brengen, versocht daer toe eene van sijne Overste, die welke hem verstickte door 't ingorgelen van 't water: maer hy leverde dien verrader aen sijn moeder over die hem terstont dede ombrengen, en de mage en 't hert daer uyt halende, wierp het voor de honden. Daerom seytmen wel te recht *Proditionem amo, proditorem odi,*

Door kracht wel steden zijn vermant,
Doch deugde wint het gantsche land
Geen pijlen, bussen, noch cartouw,
Maect sulcken bres als deugd wel sou.
Al stortmen burg of schans om verd,
De deugd dringt midden in het hert:
En maeckt daer een soo klare baen:
*Dat poort en veste*n *open stae*n.
Dus wind een Held door deugd veel meer
Als met een wel-gewapent heyr.

*D*Raeght nu verschulde straf en voelt de felle roeden,
De wrake van u schuld door teedere gemoeden:
De stramen in u huyd, de smaed en oock de schand,
De beulen op u rugh verrader van het land!
Ghy meent een edel hert te leyden en te tergen,
Hoe derfdy (snoode Boef) my uwe boosheydt vergen?
Ick soeck door eer en deughd te voeren mijne macht,
En niet door schelmery te cieren mijn geslacht.
De stadt is in mijn macht, de poorten staen my open,
Ick wil mijn manlijck hert door geen verrader koopen:
Mijn daden sullen staen, gelijck een heldre sterr',
Voor yeder een ten toon en lichten al van verr'.
‘Wie door een vrome ziel wil steden t'onder-brengen,
‘Moet geen verradery noch tyranny gehengen.
‘Maer blijven op sijn kracht en op sijn eere staen:
‘Want anders sal sijn lof te lichtelijck vergaen.
‘Wie winnen wil door macht moet winnen door de reden,
‘Hier door is dat dees Held verkreegh de schoone steden:
‘Want Reedlijckheyd dees Stad en alles heeft herstelt,
‘Meer als der Grooten macht, en al't Romeynsch gewelt.

Eendracht maeckt Macht.

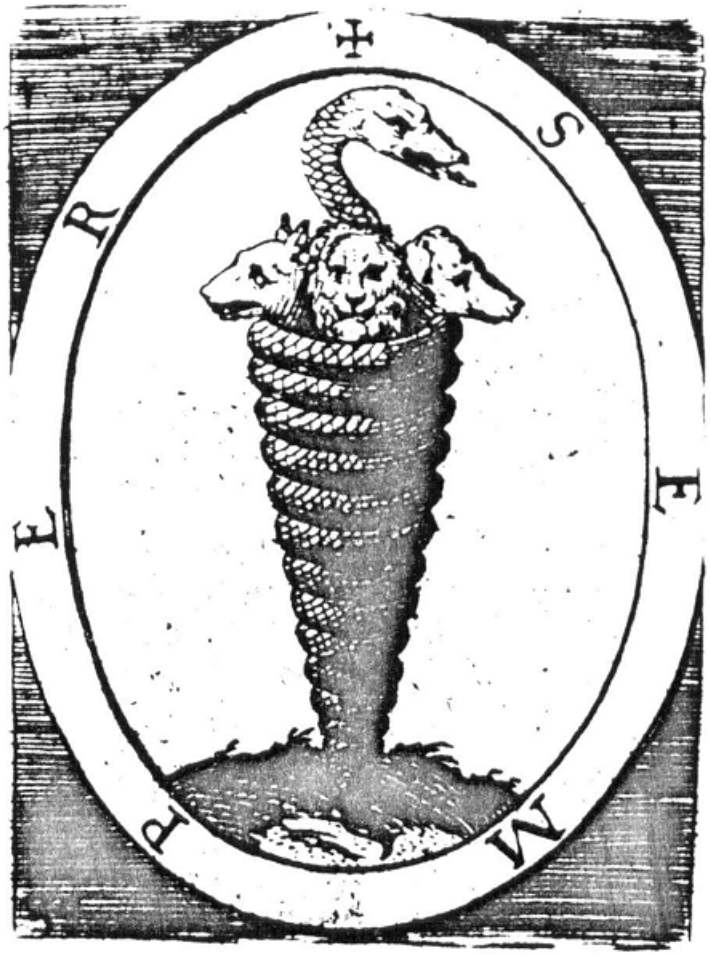

Semper

*H*Oedanigh een Rijck moet werden bevestight, en in wackerheydt staende blijven, heeftmen met dit voorbeeld en d'omschryvinge *SEMPER* willen te kennen geven. Sy verstaen dat een Rijck *ALLETYT* met dese vier deugden moet gewapent zijn: doch also dat de Voorsichtigheyt moste wesen als een bolwerck, waer in alle de andere gesloten waren, want niemands macht, placht *Xenophon* te seggen, is profytigh, so die selve met Wijsheyt ende Voorsichtigheyt niet is bevestight. Hierom is de *Slange* als een vaste band om den *Leeuw*, dat is de sterckheyt, om den *Hond*, dat is de getrouwigheyt, om den *Vos,* dat is loosheyt en doortraptheyt, geslingert: om te betoonen dat dese in een gemeene Staet ten hooghsten noodigh zijn. Dan om sijne Rijcken te bewaren, moet een Vorst of Prince een *Argus* wesen, die wijsselijck op alle de behendigheden der vyanden weet te letten, en alsdan die selve met getrouwigheydt, dapperheydt en kloekheydt tegenstaen. Want hier in is ten hoogsten een Prins of gemeene staet gele-

gen, datmen alsoo den Oorlogh voere, datter de Vrede uyt te be-oogen is: en datmen na alle uytgestaen gevaer, sijn Schip, dat is de regeeringe, mach uyt de verbolgen zeebaren, met alle sijn ladinge, behouden te lande brengen. Hier toe moet alle wijsheyt en voorsichtigheyt strecken, tot verlossinge van het leven en de sielen der Onderdanen, om also te ontgaen de slaverny die voor een vrye siele ondraeghlijck is. Wiens wackerheyt voor der onderdanen geruste slaep, wiens arbeyd voor aller ledigheyt, wiens naerstigheyt voor aller achtloosheyt, altijt besorgt en bekommert is, dien soude ick eer, seght *Seneca,* eenen aerdtschen Godt als eenen Prince derven noemen.

Geluckigh, waer der landen stut
Is met soo stercken wal beschut:
Geluckigh is der Landen staet,
Door trouwe macht en wijse raed:
En waermen na de welvaert tracht,
En op der volcken vryheydt acht,
En houdt de Gods-vrucht als een pand,
Daer blijft de zegen in het Land.

*K*Omt hier die sit aen 't roer om Rijcken te bestieren,
Om voor 't gemeene best te sorgen door u plicht:
Siet hier een vaste strick van vierderleye Dieren,
Een baken voor u Staet, een spiegel voor 't gesicht.
Siet hoe de *Slang* den *Vos,* den *Leeuw* en *Hond* omwonden
Heeft met sijn Kronckel-staert gevlochten in een hoop:
Ten eynde dese vier met stricken vast gebonden,
Gedurigh souden zijn in een vaste knoop.
De *Slangh* is wonder gauw, en siet met hondert oogen.
De *Hond* is Liefd' en trouw, en wacker over al.
De *Leeuw* een Leeuwen hart, en dapper van vermogen,
En 't *Vosken* leep en loos, die 't wel bespieden sal.
‘Wanneer 't voorsichtigh hert heeft Trouw in sijne steden,
‘Met dapperheydt en list in een oprechte sin:
‘Wie mochter braver schild van stael of yser smeden,
‘Om wederom 't verdeelt te splissen mette min?
‘Houd d'eendracht als een schat, die alles gaet te boven:
‘En pooght dat snoo gespuys, de bitterheyt en haet,
‘Te drijven uyt u siel. Hy is waert om te loven:
‘Die tusschen liefd en vrees regeert dees woeste Staet.

By den Wijsen wortmen ge-eert.

Hic locus et Musis sacer est, et apolline dignus.

*G*Hy die op de toppen van *Helicon* of *Parnassus* gestegen, en uyt de Borne der lieffelijcke Zang-Goddinne*n* den *Nectar* hebt gesogen, komt en vermaeckt u met dese lieffelijcke onthalinge. Hier is de plaetse daer de konsten geoeffent, daer de deugden geloont, daer de Hemelsche Melodye en 't snarenspel worden gegalmt, en waer *Apollo* met sijne Liere den hoogsten toon voert, dien de konst-Goddinnen met een verheuglijcke over-een-kominge na-volgen. Hier worden de kranskens en de lauwer-blade*n* gewoelt, en de lieflijcke kruydekens gepluckt, om te drucken om 'voor-hooft van hare konst-lievende Minnaers: ee*n* eere die meerder prickelt om in de goede wetenschappe*n* voort te varen, als een Princen hooge schatten. Hier vliegtmen tot aen de Mane, ja boven de Sonne, ja men stijght met sijn gevleckte sinnen tot boven de Sterren, en men gaet met sijn lust-gierig breyn doorsnuffelen al de wonder-wercken Godes, daer mede geen ongeslepen verstand yets gemeen heeft. Hier

is de Tempel van *Apollo,* hier zijn de Heylige by-een-komsten, hier komt *Iupiter* selve om sich te vermaken, hier worden alle de deuntjes van de zedige liefde gequeelt, en de deughde wordt hier na hare waerdye verheven. Dit is de Hemel die haer de Oude Poëten versiert hebben, daerse in uyt-steeckende lust, souden leven: in 't korte daer de Wijsheydt soude geleert worden, etc.

Maer wieder is van Godt geleert,
Al vry een ander Godtheydt eert:
De konsten hebben haer vermaeck,
Maer wijsheyd is een ander saeck:
Sy komt niet uyt een klare vloet,
Van 't Paerd geslagen mette voet:
Maer daelt in 't hert van boven neer,
Door gunste van dien grooten Heer.

*E*Y mocht ick *Phoebi* koets en *Helicon* bestygen,
Of op *Parnassi* kruyn by mijn geselschap staen:
Alwaer 't schoon dat ick sou nae mijnen aessem hygen,
Ick sou in 't heyligh Choor met haer ten dansse gaen.
Mijn hoofd soud zijn omwoelt met groene Lauwer-bladen,
Met Rooskens en met Palm en allerley cieraed:
Wy souden ons te saem in haren *Nectar* baden,
En drincken 't edel nat met opgehoogte maet.
Wy souden onse sangh verheffen na de snaren
En stellen onse Harp naer *Clioos* hoogh geluyt:
Ons' Dichten souden sich met hare Luyten paren,
En schatren hare vreughd met blyder keelen uyt.
Daer wordmen met den stroom van *Pegasus* begoten,
Daer springt een klare bron, daer schencktmen heylicht vocht,
Apollo hippelt voor, en dan de Speelgenooten,
Daer wordt de tijdt met konst en wijsheyd overbrocht.
‘Wie sich by Wysen voeght, en deughde soeckt te leeren,
‘Verkiest een sulcke schat die nimmermeer vergaet:
‘Sijn treffelijcke konst sal hem gestadigh eeren,
‘En cieren al sijn doen wat hy ter handen slaet.

De gestadige Jager wint.

Actina et negotiosa vita.

*D*Ese Dieren wierden genaemt *Hippocentauri,* om datse uyt half paerdt en mensche bestonden: sy hadden hare woonplaetse in Thessalien, ontrent den Bergh *Pelion,* waer van verscheyden dingen seer fabuleus worden verhaelt. Ja men schrijft dat *S. Antonius* gereyst komende, en van den wegh afgedwaelt zijnde, van dit Dier op den rechten wegh is gebracht. Dit willen wy dan hier mede te kennen geven, dat also dit dier seer wercklijck en besich was in 't jagen, rennen en vliegen, dat also een mensche behoorde naerstigh te wesen in 't bestieren van sijne handelingen totte deughd en Godsaligheyt: op dat wy also door onse besige leven mogen de dertelhede*n* ontrecken hare inbeeldingen en ydele spiegelinge*n*: waer door dickwils, oock de vroomste, vanden Koninglijcken weg der deugde worden afgetrocken. Maer wy doen in 't tegendeel, en laten ons door de Wellust*en*, en door de gestadige hope der winningen, als rasende, betoveren, alsoo dat onse hert en gedachten daer mede zwanger gaen, even als die gene die 't voorgaende vergetende, altijt naer 't andere ommesie*n*, en met een quynende geldsucht naer 't oneyndlijck hopen, daer doch niemand toe sal geraken: Want de goederen deses werrelds konnen plaetselijck

werden vervult, maer de oneyndelijcke gedachten van den mensch konnen noch Hemel, zee noch aerde vervullen. Hierom is 't datmen plaght des menschen gedachten af te beelden by het driekante hert, en by de ronde des werelts: want alsoo de geheele ronde dat is de Wereldt, het driekant, dat is het hert niet vervullen konde, soo konde oock alle de werrelt des menschen begeerlijckheyt niet verzadigen. Vergeefs is 't dan al te seer besigh te zijn en sijn vlijt en naerstigheyt tot sodanige slibberighe en onghestadighe winste aen te leggen, die op 't laetste sijnen meester te schandlijck om 't leven helpt.

De sorgh verruckt ons hier en daer,
En stort ons in een groot gevaer:
Wy rennen om het loose goed,
Door klip en banck, door ebb' en vloed.
Het goed is onse sorgh en vreughd,
Het eenich voedsel van ons jeughd.
Wy droomen, gapen al van winst:
Op deughd gedencktmen alder-minst:
Het goed most eerst-mael sijn gesocht,
't Is tijdts genoegh op deughd gedocht.
‘Vergeefs is 't dat ghy deughd vergeet,
‘De doodt staet voor u winst gereedt.

*W*Ie 't leven na dit beeld wil levendigh vertoogen,
Die sta een weynigh stil en sie met open oogen:
Hoe 't leven is gelijck dit Monster dat geswind,
  Vlieght over bergh en dal, en snelder als de wind:
't Is nimmermeer gerust, 't is over-al te jagen,
't Soeckt over-al het wild door listen en door lagen:
  En altijdt op der vlucht verkrijght het geene rust,
  Maer 't woelen is sijn vrueghd en sijn gestade lust.
‘Wy die door vyer en locht, en water zijn gedreven,
‘En midden in de Dood, vergeten onse leven,
  ‘Wy loopen sonder eynd in een gestade draf:
  ‘En besich na de winst, soo rennen wy nae 't graf.
‘Wanneer wy dan den loop des levens soo bestieren,
‘In wackerheyd tot deughd, in zeden en manieren,
  ‘En hygen naer het perck, de loop-baen van de deughd,
  ‘Genieten wy het loon van een volmaeckte vreughd:
‘Dan drijven wy door vlijt uyt ons verdorden sinnen,
‘De dertelheyd en lust, de kinders van het minnen:
  ‘En suyvren onse ziel, door d'yver en den geest,
  ‘En scheyden soo den mensch (door reden) van een beest.

*Hemels-Triumph,*Of *Heylige Dichten:* Ter Eeren de Geboorte *Jesu Christi,* En andere Oeffeninghen der Godtsaligheydt.

Christ-Liedeken,Op de geboorte onses Heeren Iesu Christi.

Voys van den *118* Psalm: *Dancket den Heer seer hoogh gepresen, &c.*

*S*Chout aen die trots' en hoogh-gebooren,
V Zeetels tot de Sterren bouwt,
En die door pracht elck wilt bekooren,
Door 't praelen in fluweel en goud.
Komt hier, ick sal u vergelijcken,
En schildren uwe snootheydt af:
't Palleersel en 't blancket af-strijcken,
Daer mee ghy ciert u broose graf.

2 Schout aen, segh ick ghy grootsche menschen,
En siet u *Koningh* hier veracht:
Ghy die volght uwe lust en wenschen,
Komt siet u *Vorst* in sijne pracht.
Ghy zijt gesien, ghy zijt verheven,
Merckt eens hoe werd u *Heer* gehaet:
Ghy leeft in weeld', en hy moet beven
Van koud en armoe seer versmaet.

3 Ghy zijt gesmuckt, ghy zijt gepeerelt,
Damast en zijd is uwe dracht,
Ghy glinst in grootsheyd voor de Weereld,
V hoovaerd blinckt in volle macht:
V pratt' en preutsche dertelheden
Die steygren in den hooghsten top:
V gasten, brassen wulpsigheden
Die klimmen tot den Hemel op.

4 Siet hier 't geprael van uwe *Koningh.*
Siet hier 't gepronck van sijne staet.
Siet hier sijn marm're gulde wooningh.
Siet hier sijn pracht en overdaed.
Hier is 't fluweel! hier zijn de taffen!
Hier is 't fluwijn en 't sachte bed!
Hier is 't borduursel, hier de kaffen,
Met kanten, sticksels, dicht beset.

5 Hier leyd u *Heyland* hoogh gepresen,
In sijn verheven Majesteyt:
Die 't al moet onderdanigh wesen:
Siet hoe hy hier verschoven leyt:
Hy die de Wereld heeft geschapen,
Wiens heerschappy streckt over-al,
Die moet nu in een *Krebbe* slapen,
En rusten in een *Beeste-stal.*

6 De Menschen schijnen, ach! niet waerdigh,
De glory van sijn heerlijckheyd:
De *Beestjens* ons verdoemen vaerdigh
Van onse groot' ondanckbaerheyd.
Hier leyt ons *Held,* ons *Prins,* ons *Heere,*
Veracht op 't *hoy,* en snoode *kaf:*
De *windels* zijn wel slecht en teere:
Dies gruwd' een yegelijck daer af.

7 De *Vossen* hebben hare holen,
De *Vogelkens* haer eygen nest:
Maer onse *Vorst* (eylaes!) moet dolen,
En klagen droevigh op het lest.

Doch ghy die zijt uyt Godt geboren,
Versmaedt hem met de Wereld niet:
Hy soeckt u ghy die zijt verloren,
En heelt u smerten en verdriet.

* * * * *Rust-plaets.*

8 De *VVinter* is by hem verkoren,
Om ons te kleeden met sijn Woord:
De *Stal,* hoe slecht dats' ons staet voren,
Brenght heerlijckheydt en hoogheyd voort:
Hy kiest de nare droeve *Nachten,*
(Daer yeder een voor ijst en zwicht.)
Om onse duystere gedachten,
t' Onsteken door sijn Godtlijck *Licht.*

9 Wel Saligh zijn de ziel en oogen,
Van die ons Heyland innigh schouwt:
Ghy zijt O blinde Mensch! bedrogen,
Indien ghy op een ander bouwt:
Hy is der *Heyd'nen* Licht en Leven,
De *Eer* van *Isrels* heerlijck huys:
Die voor ons sond sich heeft gegeven,
Gewilligh aen 't vervloeckte kruys.

10 Ey! laet ons desen *Koningh* loven
(*De Sonne der Gerechtigheyd*)
Die arm en nedrigh komt van boven,
t' Erbarmen ons' ellendigheydt.
Laet ons op-heffen suyvre handen,
En d'offer onser lippen slaen
Tot hem, die Duyvel, Sond en schanden,
Verplet heeft en te niet gedaen.

11 Laet ons den *Ouden mensch* af-sterven,
En dragen Godts Baniere recht:
Want anders sullen wy verwerven,
Het antwoord van dien boosen knecht.
Heer wilt met u genade bouwen,
Ons *Hert,* 't welck is een vuyle *Stal:*
Wilt daer u *Krebb'* en *VVoonstée* houwen,
Die nimmermeer vervallen sal.

12 Ey! met wat Goddelijcker kelen
Singht 's *Hemels Heyrschaer* uwen lof:
Van Vreughd O *Herderkens* wilt quelen,
En bootsen haere stemmen of:
Gode sy d'Eer, sy Heyligh singen:
Vreed op der Aerd: den Menschen vreughd:
Ey! laet ons al van blijdtschap springen,
En zijn in 't *Nieuwe Iaer* verheughd.

Herders-Gesangh.

Stemme: Het daghet uyt den Oosten, &c.

*D*Es Hemels Burgerije verkondight met geschal
Een over-blijde maere, die ick u singen sal:
Een over-blijde maere, etc.

2 Daer is een Kind geboren te Bethlem in een stal,
Wiens Sterre men siet blincken en schijnen over al:
Wiens Sterre men siet blincken, etc.

3 Een Kind, doch uytverkoren, *Emanuel* die Heer,
Daer yeder voor moet knielen, en kennen sijne leer:
Daer yeder voor moet knielen, etc.

4 Dat voor de sachte pluymen, voor sticksels en zatijn,
Moet rusten in een Krebbe op 't stroy by Os en Swijn,
Moet rusten in een Krebbe, etc.

5 Een Kind dat voor de tijden, voor eeuwigh was by God,
Schijnt nu veracht door 't lijden, en tot des Werelds spot:
Schijnt nu veracht door 't lijden, etc.

6 Dat al om onse sonden moet wesen arm en slecht,
Om ons by Godt te kroonen, met rijckdom en met recht:
Om ons by Godt te kroonen, etc.

7 Dat ons des Hemels vrede, der menschen lust en vreughd,
Des Vaders glantz en eere, verkrijght door sijne deughd:
Des Vaders glantz en eere, etc.

8 De Wereld komter rasen, *Herodes* als verwoet,
Wil sijne handen wasschen in dit onnoosel bloed:
Wil sijne handen wasschen, etc.

9 Ghy Vorsten ghy sult sterven, so ghy de vrome schent,
Want Godt sal u vernielen als hy sijn blixem sent:
Want Godt sal u vernielen, etc.

10 Ghy Princen en ghy Heeren, of menschen wie ghy zijt,
Valt uwen Godt te voete, en weest met ons verblijt:
Valt uwen Godt te voete, etc,

Nieuw-Iaers-Liedt.

Stemme: *Questa dolce Sirena.* Of, *Wilhelmus van Nassouw. Ick danck u lieve Heere. Oock den 130 Psalm.*

*D*E tijdt die heeft haer tijden,
En wy verandren mee:
De vreughd heeft haer verblijden,
De droefheyd heeft haer wee:
Wy gaen vast quinen, slaven,
En onse jeughd verslijt,
Misbruycken Godes gaven,
In onse beste tijdt.

2 Het Jaer is om-geloopen,
En 't Nieuwe stater veur,
Doet eens u herten open,
En opent Godt de deur:
Wy worden oudt in sonden,
En kinders in de deughd,
Vol stancks zijn onse wonden,
Vol ydelheyd en vreughd.
3 Gelijck de Slangh sijn vellen,
Verwisselt alle Jaer:
Soo moet de Mensch sich stellen,
Om 't goed te volgen naer:

Verlaten 't oude leven,
En nemen 't nieuwe aen,
Om sich tot deughd te geven,
En nae een beter staen.

4 Gelijck de Winter-dagen
Met hagel en met snee,
Met schrickelijcke vlagen
Bestormen onse vree:
Soo moeten oock de quaden,
Met macht en met gewelt,
Met Mannelijcke daden,
Gestut zijn en gevelt.

5 't Is waer, het valt verdrietigh,
Gestadigh staen ter wacht:
Gelooft het is al nietigh,
Wie datter recht op acht:
Laet u geen waen verblinden,
Die Lente weer verschijnt,
Dan suldy bloemkens vinden,
Als koud' en vorst verdwijnt.

6 Wie eens heeft aengetogen
Het deughdelijcke kleedt:
Die siet met open oogen,
En acht noch vlijt, noch zweet:
't Is honigh op sijn lippen,
't Is balsem in sijn hert:
O Mensch! waerom ontslippen
V dagen in de smert?

7 Vanght aen, vanght aente treden,
En wandelt op Gods pad:
En wilt den wegh bekleeden
Naer 's Hemels hooge Stadt:
Dan sullen d'Oude tijden,
Door dese zijn verklaert:
Wilt daerom dapper strijden,
Dat ghy u ziel bewaert.

Nieuw-Jaers-Liedt.

Stemme: *Nu leef ick in verdriet.* Of, *Fortuyn eylaes bedroeft, &c.*

*H*Et Oude Jaer is heen, en 't Nieuwe komter aen:
O mensch wilt uwe ziel tot Godt wat hooger slaen:
En sien eens wat een deughd en weldaed hy u doet,
En hoe ghy hem vergeet, ondanckbaer van gemoed.

2 Hy geeft ons sijn Genae, sijn Waerheyd en sijn Woord:
Hy spijst ons vroegh en spae met zegen voort en voort:
Hy schenckt ons sijne gunst, sijn Sonne-schijn en licht,
En toond ons over-al sijn vriendelijck gesicht.

3 Hy heeft ons uyt gevaer, uyt allerleye nood,
Verlost dit Oude Jaer, en midden uyt de dood:
De krijgh en diere tijdt geweert, en sijne hand,
So Vaderlijck gestreckt tot zegen van het Land.

4 Maer wy daer tegens Heer, zijn trouwloos en verblind,
Wy sien dit alles aen, wy slaen het in de wind:
Daer is noch deughd, noch schaemt by groote noch by kleyn.
Wat yeder dicht, dat doet dat onbeschaemde breyn.

5 Om onse sond alleen so lijd u naem geweld,
Om onse stoute pracht so word u roem gevelt,
Om onse sond alleen so wordy als versmaedt,
En by den meesten hoop vertreden en gehaet.

6 Indien ghy wout met recht den Sondaer tasten aen,
Wie sou voor uwe banck en oogen derven staen?
Wy souden staen verbaest als een mistroostigh kind,
Dat nergens heul of troost als by sijn Vader vindt.

7 Ghy zijt oock onse Godt, en Vader die ons leyt:
En die u lieve Soon als midlaer hebt geseyt:
Siet onse zwackheyd aen in sijn volmaeckte strijd,
Die door sijn dood geneest, en wederom verblijt.

8 V zegen ons verleen aen Lijf en Ziel te saem,
En Kroon dit *Nieuwe jaer* ter liefde van u Naem,
Met vriend'lijckheyd en vree, met saligheyd en vreughd,
Dat wy hoe langhs soo meer op-wassen in de deughd.

Nieuw-Jaer-Gesangh,
Ter ghedachtenisse van de Geboorte onses Salighmaeckers *Jesu Christi.*

Stem: Hoe schoon licht ons de Morgen-Sterr'.

1. Eeſt wellekoom EMANUEL, O lang'
3. Weeſt wellekoom O Godes Soon! Die daelt
2 verwachte Mee-Geſel / Ons Heylandt en Behoeder/
4 uyt uwes Vaders Thzoon/ Ons aller Heer en Bzoeder.
Welkoom! Welkoom! Want ons herten / vol van
ſmerten/ Zyn geneſen/ Welkoom moet ons IESUS weſen.

1. *W*Eest wellekoom *EMANUEL,*
2. O lang' verwachte Mee-Gesel,
Ons Heylandt en Behoeder,
3. Weest wellekoom O Godes Soon!
4. Die daelt uyt uwes Vaders Throon,
Ons aller Heer en Broeder.
Welkoom! Welkoom!
Want ons herten, vol van smerten,
Zijn genesen,
Welkoom moet ons IESUS wesen.

2 V heerlijckheyt en Godlijck licht,
Is langh vertoont door een gesicht,
In een vergulde klaerheyd:
De Vaders sagen oock van verr',
V suyverlijcke Morgen-Sterr',
In vrolijckheydt en Waerheyd:
Dies sy, gantsch bly,
Haer gesangen, en haer gangen,
Daer nae streckten,
En de volken oock verweckten.

3 Nu neemdy aen ons Vleesch en Bloed,
En schenckt ons weer u eeuwigh goed,
En draeght des Wereldts sonden:
Ghy zijt om onsent wil veracht,
Als een onnoosel Lam geslacht,
Vol stramen en vol wonden.
O Stam! O Lam!
Dat Godts tooren, komt te vooren,
Door u sterven,
Om ons 't Leven te verwerven.

4 Wat sullen wy voor danckbaerheyd,
Bewijsen aen u Majesteyt,
Voor dese groote deughde?
Wy sullen 't Wieroock, 't edel pand,
't Geloove dat in Liefde brand,
Op-heffen in dees vreughde:
Eya! Eya!
Onse sinnen, zijn van binnen,
Hemels droncken:
En met uwen Most beschoncken.

5 Wat konder Koninghlijcker pad
Ons leyden na der vreughden Stad,
Als door dees Levens Poorte?
Weest vrolijck dan in u gemoed,
Om-helst dit alder-waertste goed,
Op 't Feest van sijn Geboorte:
Heft aen! heft aen!
Laet u snaren, op-waerts varen,
Wilt u cieren,
En dees Hemels blijdschap vyeren.

6 Speelt daer op Harpen en geklangh,
Der Eng'len toon en boven sangh,
En singht de groote daden,
Juyght Godes Eer met luyder stem,
Den Vrede van *Ierusalem,*
Een wonder vol genaden.
O Vree! O Vree!
Ons gemoeden, nae u goeden,
Seer verlangen,
Om des Levens Kroon t'ontfangen.

7 O laet dit vrolijck *Nieuwe-Iaer!*
Ons wesen een gewenschte Maer',
Van een veel beter leven:
Van Liefd' in daed, en niet in schijn,
Waer twist en haet mach ballingh zijn,
En uyt ons Ziel verdreven.
O Christ! O Christ!
Onse handen, en verstanden,
Stiert nae boven:
Dat wy u van herten loven.

Gesangh van het Pascha Feest.

Stemme: *Van den 34 Psalm: Ick wil zijnde verblijdt, &c.*

*R*Yst uyt den slaep o Mensch!
De dagh der vreughden u genaeckt,
Rijst uyt den slaep en nu ontwaeckt:
Hier krijghdy 's herten wensch!
Hier is het reyne Lam,
Dat onbevleckt en sonder smett,
Voor onse sond' zijn leven sett.
O spruyt van *Davids* stam!

2 Bestrijckt u Posten dan,
De Posten van u sondigh hert,
Met 's Lams bloed, dat vergoten wert,
't Welck is des Hemels Mann':
Op dat 's Verdervers zwaerd
Niet slae de Kinders van 't gemoed,
Want hy loert op 't weerspannigh bloed:
Dan van zijn Heer' ontaert.
3 Schort uwe lenden sterck,
En staet met uwen staff gereet:
Als Wandelaers naer 't *Passcha* treet,
En siet dit wonder werck.
Siet hoe des doods geweld,
Verbroken is met al zijn macht:
Siet hoe hy is te grond gebracht,
Verslagen en gevelt.

4 Weest dan van harten bly
Dat *Christus* u is voor gegaen,
En heeft den Dood te niet gedaen,
Met al haer heerschappy.
Ghy sult dan t'zyner tijd,
Als ghy dit aertsche huys verlaet,
En op des Heeren wegen gaet,
Verrijsen seer verblijt.
5 Doch als ghy 't *Pascha* eet,
Doet sulcks met ongehevelt brood,
Want suyr-deegh brenght u inden dood,
Wanneer ghy God vergeet.
Leght af het oude quaed,
Den suyr deegh van u ongeloof,
Den suyr-deegh van des Duyvels roof,
De sond en overdaed.
6 Draeght Christi kruys en juck,
Helpt dragen al zijn smaet en last,
Wie Christum volght zijn kruys wel past,
Dan blijfdy vry van druck.
't Is aen u Heer' geschiet,
Den knecht die sal 't niet beter gaen:
Dus neemt u kruys gewilligh aen,
Al schijnt het u verdriet.
7 Wie vromelijcken strijd,
Verwint en slaet die hem benouwt,
Wie op Godt zijnen Heer vertrouwt,
Die acht niet wat hy lijd.
Het lijden duurt niet langh,
Al dunckt het ons te wonder zwaer,
Godt helpt ons doch uyt al 't gevaer,
Al zijn wy zwack en kranck.
8 Want hy schenckt desen 't loon,
Den loon van 's Hemels vreughd en lust,
In eeuwigheyt vermaeck en rust,
Een onverwel kte kroon.
Wel saligh is de Mensch
Die dus des hemels *Pascha* eet,
En hier in al zijn tijd besteet,
Die heeft zijn lust en wensch.

Het Pinxter-Feest,
Van de sendinge des Heyligen Geests.

Stem vanden 116 Psalm: *Ick heb den Heer lief, &c.*

O Vrolijck Feest! waer in de Eendracht woont,
Waer in de ziel is van Gods Geest ontsteecken:
Waer in niet schuylt de snootheyd der gebreecken,
Maer daermen Liefd' en Vreed' op 't hooghste kroont.
2 Dit saghmen recht als op de Pinxter dagh,
d'Apostelen uyt liefde van Gods waerheyt:
Omvingh een Licht van overgroote klaerheyt,
't Welck yders hoofd om straelde datmen sagh.
3 Eerst quam een wind met overgroot gedruys,
Daer nae een vlam op yders hoofd gesprongen,
Gelijck een vyer, als met gedeelde tongen,
En Godes Geest vervuld' het gantsche huys.
4 Het Wonder-werck dat yder hoort en siet,
Dringht door het hert in 't midden der gemoeden:
Daer stort de Geest zijn gaven, als de vloeden,
Daer spreeckt de tongh dat elck daer af verschiet.
5 Daer vloeyt een beeck, jae Goddelijcke stroom,
Daer daelt een sap der Godheyt uyt haer lippen:
't Volck stont verbaest, als onbeweeghde klippen,
En 't wonder Gods dat scheen haer als een droom.
6 Maer 's Hemels kracht wrocht een soo grooten werck,
Dat haer geluyt vervulde al de ooren:
Dat yder die dees stemme quam te hooren,
Nam op den sin der woorden vlytigh merck.
7 Sy spraken rond, het is geen nieuwe Most,
Maer 't is een Geest ons van den Heer geschoncken:
Geen Wijn ons pranght, wy zijn in Gode droncken,
Die dit alleen en niemant wercken kost.
8 Daer vloeyt de tongh in allerhande tael,
Daer hoortmen haer Gods groote daden prijsen,
Daer gingen zy seer krachtelijck bewijsen,
Dat Godes Geest hun nooden altemael.
9 Ontsteeckt o God in ons u heyligh licht,
Laet onse tongh in liefde vierigh branden:
Laet uwe Geest verlichten ons verstanden,
Op dat de Mensch daer door magh zijn gesticht.

10 Dan sullen wy dit vrolijck Pinxter-Feest,
In Godes vrees eendrachtelijck volbringen,
Soo dat ons hert en lippen sullen singen,
En uwen Naem verkonden inden Geest.

Morgen-ghesangh, of Heerlijckheydt van de wonderen Godes, tot vernietinge van des Menschen Wijsheydt.

Stem vanden 9 Psalm: *Heer ick wil u uyt 's herten, &c.*

*H*Et vrolijck licht steeckt op sijn hoofd,
Dat door de nacht soo was verdooft,
En spreyt uyt sijn vergulde stralen:
En ciert de bergen en de dalen.

Al wat sich totte rust begeeft,
Nu weder een nieuw leven heeft,
En rijst soo frisch en jeughdigh henen,
Om dat de dagh hen is verschenen.

De Dierkens en 't Gevogelt mee,
Die queelen soet, elck leeft in vree:
De bloemkens staen met open oogen,
En doen des Heeren lof vertoogen.

De Mensch verwondert, sieter aen
De Wereld, Hemel, Son en Maen,
En roept! wie kan u Scheppers wercken,
En sijne wondren recht bemercken?

Jae als hy wil sich self doorsien,
O Wereldts wijsheydt gaet vry vlien!
Want geen verstant, of menschen reden,
Derf hier in 't ondersoecken treden.

Want onse Godt is sulck een Godt,
Die met des werelds wijsheydt spot,
En leert haer door de stomme Boecken,
Dat sijn werck niet is t'ondersoecken.

Verwondert en gelooft alleen,
Wilt stille staen, en geensins treen
In 't Vyerschaer van Gods diepe Wetten,
Waer in u wijsheydt moet verpletten.

O Heerlijck en bestandigh Licht:
O Sonne van ons zwack gesicht!
O Schepper van dees groote Ronde!
Wy dancken u uyt 's herten gronde.

Wy dancken u dat dese Nacht,
Met rust en vree is over-bracht:
Ghy wilt voortaen u Engel senden,
En alle quaden van ons wenden.

Avondt-Gesangh.

Stemme: Het daget uyt den Oosten, &c.

*D*E Son is al verdwenen, en berght voor ons haer licht.
De nacht schuyft haer gordynen, en toont een droef gesicht:
De nacht schuyft haer gordynen, haer gordyne*n*.

2 De Dagh is om-geloopen, eylaes! met luttel winst,
Eylaes, vol ydelheden, met deughden alder-minst:
Eylaes, vol ydelheden, ydelheden.

3 Vol ydelheyd en weelden, vol dertelheyd en lust,
Vol woelery en slaven is ons gewaende rust:
Vol woelery en slaven, en slaven.

4 Bedeckt Heer ons gebreken, met u sneeu-witte Kleedt,
En suyvert onse smetten, met Tranen van u Sweet:
En suyvert onse smetten, onse smetten.

5 Wilt nimmermeer gedencken, al ons bedreven quaed,
Maer wilt ons Heere schencken, u zegen en genaed:
Maer wilt ons Heere schencken, Heere schencken.

6 Al schijnt ons hert te sluymen, treckt onse ziel tot dy,
Dat wy tot beter leven ontgaen dees slaverny:
Dat wy tot beter leven, beter leven.

7 De slaverny der sonden, des Werrelds trotse pracht,
Drijf heer uyt onse sinnen, in dese duystre Nacht:
Drijf Heer uyt onse sinnen, onse sinnen.

8 Geeft dat ons Ziel mach rusten, O Godt! in uwe schoot,
En dat wy soo verwerven, het leven uyt den doodt:
En dat wy soo verwerven, soo verwerven.

9 Dus laet de slaep ons strecken, tot saligheyd en deughd:
Op dat wy sien u klaerheyd, en u volmaeckte vreughd:
Op dat wy sien u klaerheyd, sien u klaerheyd.

10 Ten eynde wy verslagen, als Kinders mogen staen,
En sien des Vaders liefde, en sijne goedheyd aen:
En sien des Vaders liefde, 's Vaders liefde.

11 Ghy *Christe* zyt ons leven, ons Heyland en ons licht,
Stort over ons u zegen, en vriendelijck gesicht:
Stort over ons u zegen, ons u zegen.

Danck-Liedeken nae den Eten.

Stemme: *Al die hier zijn geseten, &c.*

Aet ons des heeren zeghen / En weldaed
nemen acht: Door Godes gunst verkregen/Als oock den
Dou en Regen/ Voor 't menschelijck geslacht.

*L*Aet ons des Heeren zeghen,
En weldaed nemen acht:
Door Godes gunst verkregen,
Als oock den Dou en Regen,
Voor 't menschelijck geslacht.

2 Waer door wy oock genieten,
Wat Godes milde hand,
Komt over ons uyt-gieten,
Gelijck uyt rijcke vlieten,
Tot zegen van het Land:

3 De beestjens in der weyden,
Zijn voetsel voor den mensch,
De Vogels op der Heyden,
Jae niets is uyt-gescheyden,
Of 't dient ons al nae wensch.

4 De Vischjes in de stroomen,
De dierkens in het woud:
De Velden en de Boomen,
Jae niets is uyt genomen,
Of 't is tot onderhoudt.

5 De lieffelijcke Wijnen,
Zijn ons een lust en vreughd,
Die droefheyd doen verdwijnen,
Jae niet kan ons verschijnen,
Of 't dient ons tot geneughd.

6 Laet ons dan *Christi* reden,
(O Vader die daer zijt!
Die d'Hemel wil bekleeden,
V naem vol heyligheden)
Belijden t'aller tijdt.

7 V Rijck verschijn almachtigh,
V wil moet oock geschien,
In Hemel, Aerd', waerachtigh:
Ons broodt verleent ghy krachtigh,
Dat yeder mensch kan sien.

8 Vergeeft ons onse sonden,
Als wy ons naesten doen:
Dat wy tot geene stonden,
In wanhoop zijn bevonden,
Wilt ons van 't quade hoen.

9 Want u Rijck blinckt in vrede,
In heerlijckheydt en eer,
In kracht van eeuwigheden:
Schenckt ons doch hier beneden,
Een danckbaer hert O Heer!

Danck-Liedt,

Voys van den 8 Psalm: O onse Godt en Heer, &c.

*D*Es Heeren Lof wil ick met helder keelen
Tot zijnder eer, met groote blijdschap quelen,
Ick wil zijn roem verkonden met geschal,
Soo langh de Ziel mijn tongh bewegen sal.
2 Hy heeft my van het slijm en stof der aerden,
Sijn even-beeld gemaeckt van grooter waerden:
En my verlost van 's Werelds slaverny,
Van nieuws herstelt in zijne heerschappy.
3 Ick lagh versmoort in mijn' onwetentheden,
Ick socht hem niet door suchten en gebeden:
Ick streelde my in 's Werelds blinde gangh,
Soo dat mijn Ziel altijdt haer vreughde sangh.
4 Als ick vermomt, beschouw de rijcke gaven,
Die Godt verleent ons neer-gedruckte slaven,
Ons trotse hert niet eens voert in 't gemoet,
Dat 's Vaders hand ons dese weldaet doet.
5 Des Wereldts glantz en preutsche cierlijckheden,
Met al haer pracht, die stelden my te vreden:
Die kleefden my soo vast aen 't ingewandt,
Dat haer vergif my schroockte door haer brandt.
6 Ick swom in weeld en wellust totte ooren,
'k Liet my door Waen en Mommery bekoren:
O valsche waen! hoe waendy soo verkeert?
Dit was de wegh die 'k van u hebb' geleert.
7 De tranen ach! als Beken van my rollen,
Mijn aengesicht van droefheydt staet geswollen,
Als ick beschouw des Werelds geyle lust:
Waer in ick schept' al mijn vermaeck en rust.
8 Doch nae dat ick van u ben onder-wesen,
Verheven Godt in eeuwigheydt gepresen!
Nae dat ick in u School de lessen leer,
Veracht ick 't al, en heb wat ick begeer.
9 Ick heb geleert my selven te versaken,
En in u self den nieuwen Mensch te smaken:
Het Vleesch, de Sond, de Duyvel, en de Doodt,
Te werpen neer, en rusten in u schoot.

10 Dies wil ick, Heer, op u geboden letten:
Ick wil bedroch en twist ter zijden setten:
En al het geen wat my in dese baen,
Kan leyden af, en mijne Ziele schaen.
11 Nae sulck een padt, dat heyligh streckt nae boven,
Daer sullen u dijn uytverkoren loven:
Nae sulck een wegh te samen ons bereydt,
In 't *Nieuwe-Iaer,* en inder eeuwigheydt.

Danck-Liedt nae den Eten.

Stemme: *Lof-zangh Mariae.* Of, *Het was een jonger Held.* Of, *O Diamanten trouw.* Of 't laetste deel van 't vers van den 79 Psalm. *De lichamen daer naer.*

*L*Aet ons met hel geklangh
Godt singen een gesangh,
Voor sijnen milden segen:
Die alles watter leeft,
Haer spijs' en voedsel geeft
Den soeten Douw en Regen.
2 Want al (om onsent wil)
Geeft Godt gerust en stil,
Het geen wy konnen wenschen:
Al wat de rijcke Zee
Voor leckerny brenght mee,
't Is alles voor de Menschen.
3 Soo haest de jonge vrucht
Des Moeders schept de lucht,
Is hem zijn voedtsel open:
Terstont komt Godes hand
Hem leyden in een Land
Daer alles is te koopen.
4 Ons Moeder, d'Aerden schoot,
Al watse voed en poot:
Al watse schaft voor vruchten:
't Is alles voor den Mensch:
Of tot sijn lust of wensch,
Tot nut of tot genuchten.

5 Jae wat de Locht door-snijt,
En op sijn wiecken rijdt,
Is voor den Mensch ten besten:
Self 't ongetemde Vee,
In Dal en Bergen mee,
In Bosschen of gewesten.
6 Het Coren dient tot spijs,
Tot dranck gelijcker-wijs,
De Wijn-ranck is sijn jeughde:
De Os, het Schaep, en 't Swijn,
De Haes en 't vet Conijn,
Dient alles tot zijn vreughde.
7 't Ondanckbaer *Adams* zaet
Dit niet eens gade slaet,
Maer blijft aen 't aerdsche hangen:
En woelt hier alsoo seer,
Jae 't kent nauw sijnen Heer:
Van wien hy 't heeft ontfangen.
8 Maer een herboren Geest,
Die Godt den Heere vreest,
Brenght op de reuck-Altaren
Den offer van 't gemoed,
En danckt Godt die hem voed,
En eeuwigh sal bewaren.

Oorsaken, om welcker Jonas wille, ons de droeve en ongestuymde beroerten deser Wereldt over-komen.

Stemme: ***Si c'est pour mon pucellage, &c.***

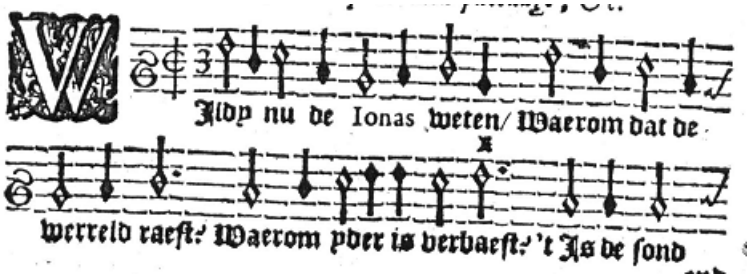

*W*Ildy nu de *Ionas* weten,
Waerom dat de werreld raest?
Waerom yder is verbaest?
't Is de sond

end 't quaed geweten,
Die u in dees plagen voert,
En de werreld dus beroert.

2 Om dat *Ionas* Gods bevelen
Wild' ontwijcken en ontvlien:
Most hy *Godes* straffe sien,
Most hy in des Monsters kelen,
Om te stillen 't Meyr gestoort,
Most eerst *Ionas* buyten boord.

3 Om dat wy weerspannigh leven,
Noch nae Godes wetten doen,
Raest de Wereldt stout en koen:
Om dat wy soo seker sweven,
Blijven wy in 't quaed gesmoort:
Werpt dees *Ionas* buyten boord.

4 Wellust en de Wulpsigheden,
Zijn by ons in volle zwangh:
Yder gaet zijn vrye gangh:
Hier gebruycktmen Godes leden
Niet soo heyligh, als 't behoordt:
Werpt dees *Ionas* buyten boord.

5 Dronckenschap en Ydelheden,
Die met dese sonde gaen,
Hebben hier een ruyme baen:
Die gaen om in alle steden,
Dit is 't quaed dat u vermoord:
Werpt dees *Ionas* buyten boord.

6 Valsheyd, listen en bedriegen,
Dat is nu de rechte slagh:
Wie den armen over magh,
Wie zijn naesten kan beliegen,
Die voert nu het hooghste woord:
Werpt dees *Ionas* buyten boord.

7 Haet en Nijd, twee groote quaden,
Een verwoet en schadigh beest,
Dat vertoont sich aller-meest,
Dat soeckt yder een te schaden,
Want het schandigh bijt en moordt:
Werpt dees *Ionas* buyten boord.

8 Gierigheyd heeft u beseten,
Ghy berooft eens anders goed;
Suypt der armen vleesch en bloedt.
Vromigheyd leydt heel versmeten,
Heeft noch plaets noch seker oord:
Werpt dees *Ionas* buyten boord.

9 Hoovaerdye, pracht en pralen,
Dertelheyd en Overdaed,
Houden by u stal noch maet:
Yder wil hier prijs behalen,
Soecken 't elders Zuyd' of Noord:
Werpt dees *Ionas* buyten boord.

10 Trouw' en Liefde zijn verschoven,
d'Eendracht is te seer verscheurt,
Die sit nu te droef en treurt:
Tweedracht steeckt het hoofd nu boven,
Die vertoont sich voort en voort:
Werpt dees *Ionas* buyten boord.

Rust-plaets.

12 Wildy dan van dese sonden
Zijn ontslagen en bevrijd?
Betert u het is noch tijd,
Laet verbinden uwe wonden,
Dringht dan sterck door d'enge poort:
Dan blijft *Ionas* binnen 't boord.

13 Wilt af-leggen u gebreken,
Wilt naeckt voor den Heere staen,
Als de Sondaer, die belaen,
't Hooft niet dorst ten Hemel steken,
Maer nae 's Heeren wegen spoort:
Dan blijft *Ionas* binnen 't boord.

14 Soo wy tot den Heere suchten,
Soo wy voor Gods aengesicht
Soecken onse Troost en Licht,
Soo wy voor de sonden vluchten,
Raken wy, door klipp' en zandt,
Weer met *Ionas* aen het landt.

15 Wilt u totten Heer bekeeren,
En volght sijn bevel en woordt,
Dan soo blijfdy binnen 't boordt.
Wilt Gods straffen van u weeren,
En valt met een droef gemoed
Nedrigh voor u Godt te voet.

16 Ghy sult als de Ninivyten,
Met een neer-geslagen geest,
Vande minste totte meest,
Vwe tijd in tranen slyten,
En met sacken omgehult
Bidden: Heer, vergeeft ons schuld.

17 Dan soo sal hem Godt ontfarmen,
Even als een Vader doet,
Die met een beweeght gemoed,
Druckt sijn schaepkens in sijn armen,
En van herten goedertier,
Werpt zijn geessel in het vyer.

Troost der Kinderen Godes,
Van 't
Eeuwige Leven.

Op de Wijse: *Van den 8 Psalm: O onse God en Heer seer, &c.*

*W*At grooter vreughd en heerlijckheyd van boven,
Verschijnt den mensch, om sijnen Godt te loven?
Die nu tot stof vermeluwt en vergaen,
Dat selve lijf sal weder trecken aen.

Gelijck een graen, geworpen in der aerden,
Leyt en verrot; en weder rijst in waerden:
Alsoo word oock de mensch gemaeyt in 't graf,
Van Godt verweckt, die hem het leven gaf.

O groote dagh! wanneer suldy verschijnen?
Wanneer sult ghy ons redden van dit quinen?
Wanneer sult ghy ons brengen in die vreughd,
Waer na elcks ziel in Godt sal zijn verheughd?

Wy zijn gelijck een schip, dat door de winden
Gedreven word, en kan geen Haven vinden:
Wy zijn gelijck een spoel, die vluchtigh schiet,
Die stadigh loopt, en nimmer rust geniet.

Wy zijn benaut, vervolght met vele plagen.
Wy zijn gewont met droefheyd en met klagen:
Rondt-om ons heen is niet dan krijgh en strijd;
O Godt! verschijnt, verhoort ons, 't is nu tijdt.

Wy troosten ons volkomen in uw' Wetten,
V Woord wy ons als tot een spiegel setten,
Wy leeren daer dat al des Werrelds pracht
Sal t'ondergaen wanneer 't de mensch niet acht.

Waerom wy oock soo vierighlijck verlangen,
Om eens van u des Levens kroon t'ontfangen,
Om eens te zijn in uwen schoot gevoert,
Daer ons geen smert noch ongeval beroert.

Daer sullen wy met desen huyd omtogen,
Gods heerlijckheyt beschouwen met ons' oogen,
Daer sullen wy Gods Majesteyt verlicht,
En 't heyligh Heyr sien voor ons' aengesicht.

Daer sal het al in vrueghde cierlijck blincken.
Daer sullen wy uyt 's Hemels Beker drincken.
Daer sullen wy met witte kleeders staen,
En schouwen bly des Heeren Bruyloft aen.

Daer sullen wy het soet geluyt aenhooren:
Des Hemels vreughd' sal klincken in ons ooren:
Daer sal zijn lust, liefd, en volkomen vree,
Geen twist, gekijf, geen haet noch oorloogh mee.

Daer is de vreughd, die nimmer oogh bestraelde,
Daer is de vreughd die in geen herte daelde,
Geen tongh vermagh Gods Majesteyt en glantz,
Vertoonen 't minst, ick wil geswygen gantsch.

Wanneer wy dan dit leven overwegen
Met 's Hemels vreughd, help God! wat isser tegen?
Een snood gewoel, vol ramp en vol verdriet,
Een schoone schijn, en anders isset niet.

Daerom o Christ! die in des Hemels wolcken,
Ter laetsten dagh verschijnt voor alle volcken,
Laet doch uw stem in onse siele gaen,
Dat wy met vreughd, door u genae, bestaen.

Dat dese klanck vervullen magh ons' ooren:
Gesegent Volck, komt, ghy mijn Vytverkoren.
Maer dat u stem en 't vreesselijcke woord:
Vervloeckte gaet, van ons niet zy gehoort.

De
Vrolijcke Stemmen,
Of
Stichtige Gedichten:
Om door een vermaeckelijcke stoffe een yegelijck tot op-merckinge der zeden te verwecken: ghenomen uyt de geoorloofde vrolijckheyt, en dagelijckse ondervindinge van des Werrelds verdorvenheyt.

Lentens Bloeme-Krans.

Stemme: Lente doet de Aerd ontluycken, &c.

LEnte die het soete leven,
Die de bloemkens en 't tapijt
Ons uyt uwen schoot komt geven,
Die ons soete jeughd verblijd:
In dees aengename tijd:
Dat het graesjen en het kruyd
Staen geciert in volle vreughd,
Daer ons hert is in verheughd,
Als ghy deelt u schoonheyt uyt.

Al de Beestjens komen boven,
Al de Pierkens kruypen voort:
't Vogeltjen, om Godt te loven,
Men soo geestigh quelen hoort,
En soo menigh lieflijck woord
Word gesproken hier en daer,
Inde schaduw van de blaen,
Als het hert wordt opgedaen:
Om Gods lof te bootsen nae.

Al 't gedierte soeckt te paren
Met een over-soete lust,
Dan soo doet sich weer vergaren,
Wat de Winter heeft geblust:
't Vinckjen breyt sijn nest met rust,
D'eene lacht, en d'ander singht:
Daer is blaeten en kryoel,
Daer is queecken uyt de poel:
D'eene hipt, en d'ander springht.

Lieffelijcke blyde tyden,
Soete Kranskens van de min:
Wie sou sich doch niet verblijden,
Met een gantsch verheughde sin?
Wie sou niet het vuyl gewin
Laten varen, en bespien
Wat een uytgenomen lust,
Wat een blijdschap, wat een rust,
Godt ons over al laet sien?

Schout hier Godes wonder-wercken,
Die 't gesloten weer ontsluyt:
Wilt op sijnen zegen mercken,
En op dees gecierde Bruyt,
Die met loovers opgetuyt,
Die met goud en peerlen pronckt,
Die met purper en met groen
Kan haer schatten open doen,
Die ons vriendelijck belonckt.

‘Mensche, wilt de soete Lenten,
‘Oock ontsluyten van u hert:
‘Wilt op dese tacken enten
‘Deughd die noyt volpresen werd:
‘Dan soo suldy van de smert
‘Sijn bevrijt, en van de pijn:
‘Want de Deughd staet altijdt schoon,
‘Als een frissche Lauwer-kroon,
‘Die niet kan vertreden zijn.

Somer-Vreughd.

Stemme: *Yets moet ick u Laura vragen, &c.*

*A*Ls de Bruyd pronckt met haer bloemen,
Derftse met haer kuyf wel roemen,
En om armen *Phoebus* glans,
Die haer zwangert mette vruchten,
Datse Moeder met genuchten,
Brenght veel Nimphjens aen den dans.

2 Welkoom Moeder met u peerlen,
Ghy doet ons gesichte dweerlen
In het dicht om-schaduwt bosch:
Onse oogen gaen soo weyen,
Onse hert gaet soo vermeyen,
En ons sinnen gaen soo los.

3 Hier gaen wy in 't Koren spelen,
Hooren 't Nachtegaeltjen quelen:
Daer de Leeuwerck tiereliert:
Hier soo springen Hert en Hinden
In de dicht beplante Linden:
Hier soo hippelt al 't Gediert.

4 Hier verlusten ons de aaren,
Daer in wy ons lieflijck paren:
Hier vermaeckt ons 't schoon gebloos:
Daer het Bycken uyt gaet trecken
Honigh, met sijn snelle becken,
Soo uyt Lely, Bloem, en Roos.

5 Appels, Karssen, Pruymen, Peeren,
Komt ghy Moeder ons vereeren,
Vygen, Noten, en de Most:
Koren, Rapen en Castangien,
Persken, Mispels en Orangien,
En ghy schenckt ons soo de kost.

6 Aen de boorden van u stroomen,
In de schaduw van de boomen,
Daer laveert een soete Rey:
Hier gaen uwe Koeytjens grasen,
Met haer volle mellick-blasen,
Vrolijck in de Klaver-wey.

7 Evenwel in al dees weelden,
Ghy ons met u hert' verveelden:
En wy gapen na de Locht,
Als ghy met u heete stralen
Komt soo vinnigh op ons dalen,
Sticken wy van dorst, na 't vocht.
8 ‘Leert dan, leert dan sonderlingen,
‘Datter geene aerdsche dingen
‘Houden altijdt eene stee:
‘'t Soete heeft oock sijne tijden,
‘Nu is 't weenen, dan verblijden:
‘Soo doet oock de Somer mee.

Herfsts volle Schuyre.

Stemme *Yets moet ick u Laura vragen, &c.*

O Ghy Moeder met veel kinders,
Hebt wat vreughds, maer meerder hinders,
Sorge-draeghster van de vrucht:
Schuyre-vulster van de Somer,
Niet soo fris maer vry wat lomer,
Hierom haeltmen sucht op sucht.

Ghy vanght alles af te scheeren,
Schapen, Ganssen met haer veeren,
Ghy schraept alles in u sack:
Ghy ontrooft ons oock de bladen,
En *Apolloos* schoon gewaden:
Tot ons leedt en ongemack.

Ghy brenght ons de Noorde-winden,
Stormen, buyen, die verslinden
Wat op 't land is en in zee:
Ghy brenght ons veel ramp en plagen,
Kranckheyd en veel boose dagen,
Ongesontheyd, smert en wee.

Evenwel zijt ghy te prijsen,
Dat ghy de kost gaet wijsen,
Die eens Moeders grage hand,
Heeft gaen zweelen, plucken, schuylen,
Vyt de bosschen, weyden, kuylen,
Tot behoedsel van het land.

Bacchus mach sich wel verblijden,
Mits het zijn sijn volle tijden,
Want hy krijght sijn buyckjen rond:
Ceres heeft haer niet te belgen,
Sy magh dancken, hy magh zwelgen,
En sich maken ongesond.

Ghy doet onse Schuyren vullen,
Die ons in de Winter sullen
Zijn een aengename vreughd:
Ghy versiet ons door u handen,
Voor het koude klapper tanden,
En ghy toont eens Moeders deughd.

‘Als de droefheyd staet voor oogen,
‘Toont u dapper van vermogen,
‘Denckt; Godt sal het wel voorsien:
‘Ick bemerck in alle dingen
‘Datter zijn veranderingen,
‘Die geen Mensche kan bespien.’

De koude Winter.

Stemme: *Lente doet de Aerd' ontluycken, &c.*

WInter met u dorre kaken,
Grauwe-grinsaert straf en stuur,
Met u wit-gevlockte laken,
Droevigh, traegh, en altijd zuur,
Koud en kil, en seer onguur,
Pijn-banck, dwinger van de jeughd,
Teerer, smeerer van ons schat,
Slemper, demper, *Bacchus* vat,
Die ons rooft de soete vreughd.

Ghy ontkleed ons alle Boomen:
Ghy ontciert ons Bloem en Kruyd;
Velden met haer ruyge zomen
Treckt ghy haer Borduursel uyt.
Yder sit dan in der muyt,
Siet u harde parten aen,
En gedenckt hoe fel en wreed,
Dat dees Vraet ons scheert en eet:
Ach wou hy doch van ons gaen!

Beesjens, die de Lucht nau scheppen,
Staen en belcken op de Stal:
Schip noch Jachtjen kan sich reppen,
Soo bedwinght ghy 't over al:
Daer blijft menigh aen de Wal,
Die u vloeckt en schandigh smaelt,
Die geen Munt heeft in de tas:
Die u wenscht by 't Noorder as.
Dus ghy alle smaet behaelt.

Ghy herschept ons and're Menschen:
Wy gelijcken Wildemans:
Niet mismaeckter soumen 't wenschen,
Met een ruyge pels en swans:
Met een muts gelijck een trans,
Met een koevel voor 't gesicht:
Die heeft kegels in den baert,
Dese stampt en trapt vervaert,
Die verschroockt by vuyr en licht.

Maer ghy Slemper sit te slempen,
En verteert ons vleesch en bloed,
En dan sit ghy noch te schempen
Als ghy 't soo onnut verdoet,
Maer wy dencken in 't gemoed:
Daer komt haest een soeter Heer,
Met de bloeysels in de Zoom,
Bloemkens, Kruytjens, Kaes en Room:
Dus gaet vry, en komt niet weer.

‘Wilt van dese Winter leeren,
‘Dat geen droefheydt stadigh blijft:
‘Blijdschap kan haest weder keeren,
‘Als de Nevel over-drijft:
‘Waer de liefde vast beklijft,
‘Daer is druck, noch naere pijn:
‘Daer slaet oock de Hagel niet:
‘Daer is hert-zeer, noch verdriet.
‘Nae de Regen, Sonne-schijn.

Klachten over onse bedorvene Eeuwe.

Stemme: *Als ick uyt wandlen gae.* Of, *Fortuyn eylaes bedroeft*

*W*Egh valsche roem en eer, die 's menschen ziel verblint,
Wegh losse waen en roock, jae lichter als de wind:
Die uwe hoofden beurt ten Hemel als een wolck,
Als bergen in het oogh van 't nederighe volck.

Waer streckt u hooghmoet heen, als nae den ondergangh?
Praelt vry vol overmoet, daer 't hert is kil en bangh.
Bouwt vry Palleysen op en stoft vry op u goed,
Vertoont u als een Pauw en draeght een fier gemoed.

't Is ydelheyt en schijn die u inwendigh streelt,
De valsche hovaerdy in uwe ooghen speelt:
Laetdunckentheyt verheert de Gods-vrucht en de deughd,
Waer 't hert vol hoogmoet krielt, schuylt nimmer ware vreugt.

't Zijn doorens die het hert vol scherpe prickels slaen,
Ach! soo uws Ouders oogh, hier eens mocht weyden gaen,
Het kende noch haer kind, noch flam, noch haer geslacht,
Fy daermen deughd verdooft, door dertelheyt en pracht.

't Zijn stricken uytgespreyt, die uwe ziel verraen,
't Zijn kluysters daer mee 't hert gestadigh is belaen.
Wat baet nu al u roem, die yder Mensch belacht,
De stoute hovaerdy van yder wort veracht.

Ghy weet dat hovaerdy een grouwel is voor God,
En die u velt te grond tot al des werrelds spot,
Die u paleysen sloopt, en keert het soet in gal,
Want hovaerdye rijst gemeenlijck voor den val.

Legh af, legh af by tijds, eer u de blixem knelt,
Strijck blinden en de fock eer u het onweer velt,
Roey veyligh onder 't land, en hout u by den wal,
Hoe hoogher datmen klimt te swaerder wort de val.

Wie al te veel omvaemt, oock weder veel ontschiet,
Een al te sware last verght doch u schouders niet:
't Genoegen is het al, 't is beter hoe men pocht,
Een Voghel in der hand als hondert in de locht.

Wie met eens anders kleet zijn eyghen veeders deckt,
Schrickt als een yder 't zijn', weer in sich selve treckt:
Daer staet hy dan beroyt en haelt elcks vloeck en smaet,
Wie d'even mensch verkort, wort over al gehaet.

Vernoegh met eerlijck goed en met gemeene staet,
Eet liever eygen Moes, als vreemden wilt-gebraet;
En wick eerst eer ghy 't waeght, of dit u staet vermagh,
Te grooten onderwint, baert naemaels veel geklagh.

Indien ghy hout dit spoor en acht Gods dreygement,
Soo lydy last noch vrees, voor een rampsaligh end,
Dat ghy van staet of eer, of midlen wert ontset,
Een nederigh gemoet, ooght altijd op Gods wet.

Vermaninghe aen de Nieu-getroude.

Stemme van den 100 Psalm: Ghy Volckeren des Aerdtrijcks al. Of, *Christe ghy zijt dagh en licht.* Of, *Van Hemel hoogh.*

*D*Oe *Sara* sprack *Tobias* aen,
En vriendelijck sagh voor haer staen,
Doen schuylden, door een stille vloed,
Haer ooghjes in haer kuysch gemoet.

2 Mijn Bruydegom, mijn lieve Man,
Mijn troost daer ick van leven kan,
Mijn lieve vreughd, mijn soete min,
Ick open u mijn hert en sin.

3 Noyt heb ick door een geyle lust,
Gesocht, waer 't dertel hert op rust,
De tochten van een heete brand,
Ontroerden noyt mijn eel verstand.

4 *Tobias* evenwel bevreest,
Die maelde vast in sijnen Geest:
Hy vreesde voor een lastigh stuck,
Dat d'ander bracht in ongeluck:

5 De Engel, die vertroost' hem voort,
En sprack tot hem, *Tobias* hoort:
Wie sijnen Heer en Godt verlaet,
Die kroont niet recht den Echten-Staet.

6 Wie volght de lusten van de Jeughd,
En wentelt in des Werrelds vreughd,
En stooft daer in sijn Ziel en hert;
Die Mensch is wel in 't quaet verwert.

7 Die Mensch mach wel geleken zijn
By eenigh Vee of morsich Swijn,
Dat nae geen Toom of Reden hoort,
Maer in sijn vuyle lusten smoort.

8 Die sulcke dient een snoode Heer,
Hy wordt een slaef hoe langhs soo meer;
En krijght door al zijn woest getier,
Het beeld van 't aldersnoodste dier.

9 Maer eene die Gods Wet betracht,
Daer over heerscht geen boose macht:
Daer over heerscht geen sond of schand,
Maer erft den zegen in zijn Land.

10 De zegen Gods maeckt alles rijck,
Door zegen zijn wy Godt gelijck:
De zegen van des Hemels vreughd,
Baert in den vromen mensch geneughd.

Vermaen-Liedt.

Stemme: Ghy lodderlijcke Nymphe, &c.

*W*Ie voor het sloven van de pijn
Ten laetsten noch mach vrolijck zijn:
En wie voor al zijn waken,
Den Lauwer mach genaken:

2 Die Held kan d'arbeyd en de vlijt,
Vergeten door de soete tijd:
Hy kan de Palmen plucken,
En om sijn Voor-hooft drucken.

3 Ghy Bruydegom verdient een kroon,
Ghy krijght hier oock u lieve loon:
Den loon voor al u draven,
En voor u moeylijck slaven.

4 Ghy Bruyd u soete lust geniet,
Hier is u troost voor al 't verdriet:
Hier zijn al u genuchten,
En jeughdelijcke vruchten.

5 Vertreckt van hier en schuylt in 't groen,
En wacht den zegen van u doen:
Wacht in de soete Lenten
Den zegen van u enten.

6 Wacht vruchten daer de soete lust,
In vinden mach vermaeck en rust:
De vrucht waerom wy leven,
En in dees Staet begeven.

7 Dat sy u Disch, gelijck een Krans,
Verstrecken voor een ronde dans:
En datse steets beklyven,
Als Tacxkens van Olyven.

8 ‘Wie Godes Woord in eeren hout,
‘En op sijn heyl'ge Wetten bouwt,
‘Die sal het Landt be-erven,
‘En 's Hemels vreughd verwerven.

9 ‘Die Man sal al den zegen sien,
‘Die Godt den vromen aen komt bien,
‘Die erft oock al de schatten,
‘Die 't houwelijck om-vatten.

Echts-Gesangh.

Stemme: Van den 100 Psalm: Ghy Volckeren des, &c.
Of, *Christe die ghy zijt dagh en licht.*

*V*Erblijd u in dit vrolijck Feest,
En singht nu met een hooge Geest,
Drijft nu 't zwaermoedigh hert van hier,
En blaeckt vry in dit heylsaem vyer.

2 Ghy vrolijck en vereenight Paer!
Verbindt u in den Echt te gaer,
En maeckt, door desen soeten band,
Een vaste strick, een eeuwigh pand.

3 Een band die door geen ramp verslijt,
Die 't ongeval, noch oock de tijd,
Die tegenspoed of droeve nood,
Kan scheyden, als de wreede dood.

4 De dood die scheyd geen suyvre min,
Maer grift die dieper in den sin:
De dood verslint al wat sy voed.
Maer liefde blijft in 't trouw gemoed.

5 De liefde wort door vreughd gequeeckt,
Die in de Lentsche jeughd door-breeckt:
De reyne liefd' en 't Lentsche bloed,
Groeyt dieper alss' in d' Ouder doet.

6 Verheught u t'saem en vlecht een kroon,
En offert nu der liefden loon,
Op dat de Bruyd met recht verblijt,
Mach bloeyen in de Winter-tijd.

7 Op datse door haer soete sin,
Mach krijgen loon voor hare min:
En dat sy binnen 't Jaer de kraem,
Mach roepen 't Schaepken by sijn naem.

8 O soete vreughd! voor al 't verdriet,
De Bruyd haer lieve lust geniet:
Sy kan de planten en het groen,
Aen hare Borst en Tafel voen.

9 Wel vrolijck Mael! wel bly vergaert,
Daer 't al in liefden is bedaert.
Daer zegen uyt den Hemel daelt,
En als een gulden Regen straelt.

10 Wel saligh zy u groote vreughd,
Geluckigh u eerwaerde deughd.
Wel saligh zy u huys en stand,
Gezegent van Gods milde hand.

11 De zegen dael van boven neer,
Met druppels van dien grooten Heer!
Geheylight met de soete vree,
Verrijck u hier en namaels mee.

By Vrienden leeft als Vriend, en draeght een gul Gemoed,
Een rond en open Hert de ware Vriendschap voed.
***Ter eeren dese Feest, ter liefde vande* Bruyd,**
Drinckt eenmael op de ry een frissche Roemer uyt.

Bruylofts-Gesangh.

Stemme: Lustigh Hymen, &c.

*V*Rolijck weest vereenight Paer,
Dat te gaer
V gaet in den Echt verbinden.
Ghy Genoodt aldermeest,
Op dees Feest,
Laet u doch in vreughde vinden.

2 Hier is droefheydt niet gesien,
Noch de Lien,
Die haer niet in Deughd verblyen:
Hier is nu de rechte vreughd,
Vol geneughd,
En het loon van 't soete vryen.

3 Hier wort drift tot geyle brand,
Noch de schand,
Noch de valsche min geleden:
Maer de liefde, daer de deughd,
In verheughd,
Heeft de geyle min vertreden.

4 Zegen dael op u geslacht,
Dagh en Nacht:
Volght des Heeren heyl'ge Wetten:
Dan soo voeght hem Godt daer in,
By 't Gesin,
Die op sijne wegen letten.

5 'k Wensch de Bruygom over 't Jaer,
Werd gewaer,
't Loon van sijn verdrietigh slaven:
Dat hy singen magh aldus,
Suye, sus,
Komt ons soete Schaepjen laven.

6 Drinckt daer op eens vrolijck uyt,
Door de Bruyt,
Kust eens soet aen beyde zyden.
't Zijn nu tijden van de Feest,
Dat de Geest
Wel een weynigh mach verblyden.

Echt-sangh.

Op de Stemme: Vanden 24 Psalm.

*W*Ie 's houlijcks jock met soet beval,
Rontom sijn schouders drucken sal,
Die moet sich stellen om te stryden:
Die moet geharnast zijn met re'en,
Gewapent boven en beneen,
En wijsheyd setten aen sijn zyde.

2 Of anders is 't maer enckel Roet,
't Is binnen Gal, al schijntet soet,
't Is vol verdriet en vol ellenden:
Maer wie met wyse sinnen keurt,
Wanneer hem 't Houw'lijck valt te beurt,
Die doet de rampen elders wenden.

3 Het jock, dat door gelijcke sin,
Boeyt Man en Wijf in dese Min,
Dat moet een yder willigh dragen.
Hy draeght den last, sy draeghtse mee,
Hy smaeckt het soet, sy soeckt den vree,
Sy zijn gelijck in vreughd en klagen.

4 De liefde kroont dees soete Bruyd,
Met Kranskens van het eelste Kruyd,
En douwtse met haer gulde Regen:
Sy vlechter Trouw' en Vrientschap an,
En voeght de Ziel van Vrou en Man,
Als Zielen in een lijf gelegen.

5 Daer doetse dan de nijdt en haet,
En al wat reyne liefde schaet,
De Twist-Goddin en Adders vluchten:
Al komter suyr, al komter soet,
Sy zijn in als gelijck van moet,
In vreughd', in rouw', in hoop en duchten.

6 Noch komter grooter segen by,
Van Kinders die daer op een ry,
Als Planten haren Disch om-kroonen,
Het Wijf is als een Wijngaerd-ranck,
Vol soete vrucht, als schijntse kranck:
Gesegent met veel jonge Sonen.

7 Met Sonen die des Vaders deughd,
Met dochters die des Moeders vreughd,
En 't Beeldt uyt-drucken van haer wesen:
Waer in Gods-vrucht als een pand,
Een Ringh sal strecken aen haer hand,
Daer uyt men kan den segen lesen.

8 Leeft langh, o wel gesegent Paer!
In Vreed' en Liefde menigh Jaer,
Tot u Godt schenckt een beter leven:
Waer in dat smert noch droefheyd brouwt,
Maer daermen altijd Bruyloft houwt,
Dat wil u Godt, door Christum, geven.

Echt-sangh.

Stemme: *Te May als al de Vogels singen.*

't *I*S hier een tijdt van vrolijckheydt,
Verdrijft daerom de rouw en leyt,
En helpt ons vrolijck singen:
't Is hier de feest, waer in de geest,
Wel blijdschap mach voortbringen.
2 In d'oude eeuw' is't mee geschiet,
Daer was geneughd en geen verdriet,
Als Echte luyden paerden:
Self d'Oude Man, die dachter an,
Hoe soet zy oock vergaerden.

3 Men stelder toe de Bruyloft schaer,
Men was bly met het jonge paer.
De Wijsheydt wiert vergeten:
Soo Oudt als Jongh, van vrueghden songh,
Men wou geen stuyrsheydt weten.
4 De Wijsheydt Gods self alles sagh,
Als hy quam op dees Bruylofts dagh,
En sagh dit groot kryoelen:
En tot een merck zijn wonder werck,
Deed hy haer sien en voelen.
5 De Wijn was op, de vreughd was uyt,
Daer was een stil en heesch geluyt,
De schaffer was verlegen.
O waer kan zijn, soo goede Wijn,
Daer is de vreughd ter degen.
6 Waer blijdschap hout de rechte maet,
Daer kroontmen eerst den Echten staet,
Daer blijftmen in de palen:
Daer kan een Mensch, nae wil en wensch,
Sijn lust en aessem halen.
7 Wijst d'aerdtsche Bruyloft, 's Hemels aen,
Soo moetmen soo ter Bruyloft gaen,
Dat steets de sinnen streven:
En sien om hoogh, met 's Hemels oogh,
Nae een veel beter leven.

Zeedigh Trouw-Gesangh.

Stemme: Droeve Princesse. Of, Christelijcke Krijghsman.

*V*Riendelijck Paer dat door den zeegen,
Van Godes gunst is t'saem gevoeght,
Waer op de dauw, gelijck een regen,
V sal verrijcken, seer vernoeght.
Dertele Min, die moet van u verdreven,
En in al u leven, werden uytgeblust,
Want wie de Min wil dwaselijck aenkleven,
Salse ras begeven, door haer snoode lust,
Dus wie door liefd de vuyle min veracht,
Die worter een krans ter eeren aengebracht.

Volght dan de plicht en bruyckt de Reden,
Bint u gemoed door liefde vast,
Strickt uwe ziel met d'Eerbaerheden,
Dan soo beswijckt ghy door geen last.
Drijft oock de twist uyt u gewenste daecken,
Dat voor alle saecken ware vree beklijft,
Laet daer de liefd en d'eendracht t'samen waken,
Datter dan mach blaken, deughd die eeuwigh blijft,
Want wie dees staet, tot Godes eer begint,
Die sieter zijn wensch en 't gaet hem voor de wint.

Hy sieter lust in al sijn handel,
Al wat hy doet dat segent God,
Hy is oprecht, en vroom van wandel,
Of schoon de werreld daer mee spot.
Hy sal zijn stam met deughderijcke vruchten,
Sonder pijn of suchten sien seer braef geplant,
Hy sal daer sien de eerbare genuchten,
En een soet kryoelen aen des Moeders hand:
O die de Echt, dus heerlick heeft gekroont,
Die worter na wensch seer rijckelijck geloont.

Denckt daerom steets en stelt uwe gangen,
Staedelijck na des Hemels baeck,
Neemt met *Maria* u verlangen,
Na een veel hooger, grooter saeck:
Daer u geen ramp noch tegenspoet sal letten,
Daermen u sal setten, als in suyver Goud:
O die soo leeft, die kan den dood verpletten,
Daermen nae Gods wetten, Bruyloft houd;
Dus siet wel toe dat ghy des Hemels vrueghd,
Hier in uw ziel en naemaels vinden meughd.

Soeckt andere Echt-gesangen in de Urania, of Hemel-sangh.

De treffelijcke wensch Catonis van Cicerone, in sijn Gulden Boeck van d'Ouderdom, beschreven: nae-volght,

Stemme: *d'Engelsche Fortuyn.*

CATO spreeckt,
*I*Ndien my Godt gaf, in mijn Ouderdom,
Mijn vrye keur, om in de wiegh weerom
Te zijn een Kind, dat na de volle borst
Sijn Moeders janckt, om laven sijne dorst:
2 Ick sou voorwaer sijn hooge gunst versmaen,
Dewijl mijn lamp nu haest is uyt-gegaen,
Mijn loop ge-eynd, soo vind ick geene rust;
Noch heb van nieuws te leven geene lust.
3 Wat voor gemack te doch in 't woeste Rond?
Is niet ons Ziel met alle ramp gewond?
Quelt niet de smert en tegenspoet ons sin?
Al waer dit niet soo heeftet satheyd in.
4 'k Heb geen vermaeck dat ick mijn leven hier
Beweenen souw, met droefheyd en getier:
Of dit het volck en veel geleerde doen,
Ick wil mijn loop recht na de deughde spoen.
5 My rouwde noyt dat ick hier heb geleeft,
Vermidts mijn trouw u Roome niet begeeft:
Want ick heb soo mijn leven overbracht,
Dat ick my niet vergeefs geboren acht.
6 Ich scheyde dan uyt dese leemen hutt',
Niet als de Vreck, die stadigh zit en dutt':
Wy hebben slechts een herbergh, daer een Man,
Een weynigh schuylt, en niet verblijven kan.
7 Vermits Natuyr geen huys, geen burgh of slot,
Voor altijd geeft, noch eenigh overschot:
Wy toeven slechts, terwijlen dat de Dood
Ons eyscht van hier, en uyt dees Kercker stoot.
8 Wel saligh zy, wel saligh zy die dagh!
Wanneer mijn Ziel van hier vertrecken mach:
Wanneer ick koom in mijn vermaeck en vreughd,
En schep in 't Choor der Zielen mijn geneughd.

't Salige leven uyt Petronio.

Stemme: Si c'est pour mon pucellage, &c.

*G*Hy zijt door den waen bedrogen:
Dit is 't Saligh leven niet,
Dat gelijck als sneeuw verschiet:
Opgepronckt voor yders oogen,
Lecker, moedigh, trots, vol pracht:
't Ware leven dit veracht.

2 Of u handen cierlijck blincken,
En met edel steenen stijf
Waer beperelt 't heele lijf:
Die als Sterren staen en pincken,
Dat u wel verwaent toe-lacht:
't Ware leven dit veracht.

3 Om te rusten op de pluymen,
Met Gordynen van Damast,
Vorstelijck daer om gepast:
Op 't verhemelt bedd' te sluymen,
Hoe verweent en oock hoe sacht:
't Ware leven dit veracht.

4 In de Princelijcke zalen
Zijn met Purper aen-gedaen:
Dreuts en prat daer heen te gaen:
Drincken uyt vergulde schalen:
Veel te pocchen van 't geslacht:
't Ware leven dit veracht.

5 Of u Disch zy over-laden,
Met een Koninghlijck bancket,
En met Harpeniers beset:
Wat sou u doch mogen staden
Al het Graen en *Cyri* macht?
't Ware leven dit veracht.

6 ‘Saligh is hy en gepresen,
Die op niemands gunste past:
Noch der Krijgers Swaerd verrast:
Maer met maet vernoeght kan wesen:
Sulck een Man is waerd begaeft,
Dat hy door de Wolcken draeft.’

Tegen de eygen Liefde.

Stemme: ***Gelijck een Roosken teer, &c.***

NArciſſus in een Bron/ Sach zyn vergulde hayr/
Door 't ſpieg'len vande Son/ Daer hy verliefd op waer/
O ſchoon geſicht / Dat my ver - licht/ Seyd hy/ o
Godlijck weſen/ Ick ſie dat in my is geſticht/ Een
ſchepſel noyt vol-preſen.

NArcissus in een Bron,
Sach zijn vergulde hayr,
Door 't spieg'len vande Son,
Daer hy verliefd op waer,
O schoon gesicht, Dat my ver-licht,
Seyd hy, o Godlijck wesen,
Ick sie dat in my is gesticht,
Een schepsel noyt vol-presen.

2 't Geen oyt Natura schonck,
Dat leeft in my alleen,
Mijn leven frisch en jongh,
Seer aerdighlijck besneen:
Bevallijck Beeld, dat in my teelt,
De Liefd en 't groot genoegen,
Ick sie dat my is mee gedeelt,
't Geen d'Hemel weet te voegen.

3 Maer ghy, o dwaese Kindt!
Dat op u schoonheydt siet,
Gelooft ghy zijt verblindt,
Ghy acht op deughde niet.
Dees schoonheyds schijn, is waen voor zijn,
En Eygen-Liefd is schandigh,
Sy brenght u self in smert en pijn,
En maeckt u onverstandigh.

4 De eygen-Liefd is quaed,
En acht haer Naeste niet:
Als schoonheydt rasch vergaet,
Dan sietmen sijn verdriet.
De eygen Liefd, haer self gerieft,
Daer sy doch and'ren lastert:
Al wat sy doet dat is ondieft,
Om dat sy is verbastert.

5 De reden wijst dit uyt,
Dat hy is sot of dom,
Die nimmer valsch geluyt,
Kan hooren op sijn trom.
Het quaed is goed, en wat hy doet,
Daer schept hy in behagen:
Daer doch een redelijck gemoed
Een yder moet verdragen.

6 *Narcissus* acht hem schoon,
Dies wierd hy oock een bloem:
En kreegh soo voor sijn loon
Een krancke eygen-roem.
Ghy Vryers oock, zijt wind en roock;
Al schijndy hoogh geresen,
Soo u queld eygen Liefds gespoock,
Ghy sult *Narcissus* wesen.

Penelopis Kuysheyd.

Stemme: *O Nan. Of, Tanneken, &c.*

*E*Dele Griecken pronckt met gaven,
Van u *Pe-ne-lopé,*
V *Penelopé,*
Die 't gerucht doet hooger draven,

Als het Sonn' of Maen-licht dee. Hare deugden bloeyen
Als een vrolijck hof / En haer eer sal groeyen
Met een jeughdigh lof / Wy houden haer in eer en deugd /
Wy houden ha - re tee - re jeughd / Wy houden haer in
meerder vreugd / Als goudt of schat / Lof / lof / o Griecksche
roem! Lof o Griecksche roem! Sulck een sach Ulysses leven:
Maer waer vindtmen nu die Bloem?

Als het Sonn' of Maen-licht dee.
Hare deugden bloeyen
Als een vrolijck hof,
En haer eer sal groeyen
Met een jeughdigh lof,
Wy houden haer in eer en deugd,
Wy houden ha-re tee-re jeughd,
Wy houden haer in meerder vreugd,
Als goudt of schat,
Lof, lof, o Griecksche roem!
Lof o Griecksche roem!
Sulck een sach *Ulysses* leven:
Maer waer vindtmen nu die Bloem?

2 Roem van de Vrouwen, glantz van deughden,
Een baeck van eerbaerheyd,
Baeck van eerbaerheyd:
Beeld dat ons in tucht en vreughden,
Tot een saligh leven leydt,
Vwe kuyssche sinnen,
En u braef gemoet
Lichtlijck over-winnen
Wat de liefde voedt:
Het branden van Mins snelle licht,

Het branden van Mins fel gesicht,
Het branden van Mins spel gedicht,
  Wijckt voor de Son,
Doch Reyne Liefde blijft,
  Reyne Liefde blijft,
Drie-mael ses en noch twee jaren,
Sy in trouwe Min beklijft.
3 Alsser dit webb' sal zijn volweven,
Dan sal ick zijn u Bruydt,
  Sal ick zijn u Bruydt,
Dat sal ick mijn trouwe geven,
Sey sy, als 't geweef is uyt:
Siet de Pollen loncken
Op dit edel beeld:
Siet de geyle voncken,
En wat Minne speeldt.
Al watse daeghs hadt toe-bereydt,
Al watse daeghs had toe-gebreydt,
Al watse daeghs hadt op gespreyt,
  Ontdee sy 's nachts.
Hoe, hoe ghy Vryers wacht,
  Hoe ghy Vryers pracht,
Sy weet om den tuyn te leyden,
Mits sy al u doen belacht.
4 Als nu *Vlysses* quam van 't dolen,
  By sijn *Penelope,*
    Sijn *Penelope,*
Hielt hy sijne Min verholen,
En sy wist niet wat hy dee:
't Hart begost te leven,
En haer hondjen sprongh,
Min-moer kend' hem even,
Van doen hy was jongh:
De Liefde die verholen lagh,
De Liefde die verscholen lagh,
De Liefde die niet dolen magh,
  Quam voor den dagh:
Ach, Ach mijn Diamant!
  Eere van ons Land,
Liefde mach wat zijn gescheyden,
Maer de Trouw' is 't waerdste pandt.

De getoomde Liefde.

Stemme *Quand la Bergiere.*

U Geyle Liefd' o *Venus* kind
Die is maer wind,
V pijlen, koker en geweer,
V felle schichten, En snelle lichten,
Die leggen neer.

Segh waerom spildy uwen tijd,
Vol hoon en spijt?
Want ick heb nu door vlijt en kracht,
V fackel-branden, en loose banden
Al 't onder-bracht.

Diana als sy toogh ter jacht,
Heeft u veracht,
Ghy spilden daer u konst om niet:
Mits wackre sinnen, en wars van 't minnen,
V sijn verdriet.

Doch *Atalanta,* soete Maeghd,
Die u behaeghd,
Die liet haer door het geld en goed,
Door lust bekoren, en gaf verloren
Hare fiere moed.

De tijdt die alle dingen slijt,
V oock verbijt:
't Gemoed is dan met sorgh belaen,
En 't nare suchten, en 't Minne-duchten
Is oock gedaen.

Oock d'armoe die den Minnaer druckt,
De Min verruckt,
En maeckt hem mager en ontstelt,
Dat sijn gedachten, de Min verachten,
En haer gewelt.

De wanhoop dick u pijlen scheurt,
Wanneer sy treurt;
En snijt haers levens draed ontwee,
En brenght u t'onder, met storm en donder,
Vol rouw en wee.

‘Dus is u liefd' o *Venus* Kindt!
‘Maer roock en windt.
‘Geen deughd die over al bestaet:
‘Wegh ydel schijnen, ghy moet verdwijnen
‘Met schand en smaet.

Vrienden-Liedt.

Stemme: *Ghy drincke-broers berooft van sinnen, &c.*

*G*Hy Vrienden die in vreughd wilt leven,
Onthout dees lessen eens van my:
Wilt u in geenen twist begeven,
Maer schouwt dees dolle raserny:
Want een op-recht gemoed dat neemt het al in 't goet,
En doet in rouw of vreughd:
Dat de Mensch in deughd verheughd.

2 Wanneer de Wijn het hert doet open,
En leydt u totte vrolickheyd;
Soo wilt niet van de reden loopen,
Maer blijft in palen van bescheyd:
Want een oprecht, &c.

3 De vreughd die is geen Mensch verboden;
Dan die palen over-treet:
Weest open-hertigh by Genooden;
Doch Liefd en Trouwe niet vergeet,
Want een oprecht, &c.

4 De vreughde kan in rooskens baden,
En zijn met bloemkens overspreyd:

De Wijn kan onse Geest ontladen
Van alle rouw en treurigheyd,
Want een oprecht, &c.

5 De keeltjens die soo vrolijck klincken,
Die zijn nu van de sorgh ontlast,
Wy sullen Vrienden noch eens drincken,
En sien of ons oock meerder past,
Want een oprecht, &c.

6 Is 't dat wy mogen oorlof krijgen,
Wy sullen dancken onsen Weerd:
Godts lof dat sullen wy niet zwijgen,
Wiens goetheyd alles heeft bescheert,
Want een oprecht, &c.

De Goude Eeuwe.

Stemme: Verdwaelde Coninginne.

O Schoone goude tijden!
O aengename Jeughd!
Waer in sich most verblijden
Al watter leefd' in vreughd:
De eele Mensch, die had sijn wensch,
En wat hy mocht begeeren,
Sijn soete rust, sijn wil en lust,
Wat soud' hem mogen deeren?

Daer was geen spijtigh pruylen,
Geen treck na heerschappy:
Na Princelijcke Suylen:
Maer yder leefde vry
In vrolijckheyd: men wist van leyd,
Van twist noch haet te spreken,
Daer had de min in yders sin,
Een vrolijck vyer ontsteken.

Men pooghde noch na schatten;
Na ciersels noch na pronck,
Waerom de Menschen pratten,
Maer elck bleef even jongh:
Het Landt gaf uyt, haer loof en kruyd,

Haer Bloemkens en haer Vruchten,
Die met vermaeck, en soete smaeck,
Haer stoofden in genuchten.

Men hoefder niet te delven,
Noch snyden met den ploegh:
Maer 't Landt dat bracht van selven
In overvloed genoegh.
Daer speeld het Swijn, by 't vet Conijn,
De Leeuw was by de Schapen,
De Wolf en 't Lam, de Stier en Ram,
Die sprongen by de Apen.

Daer wierd geen quaed bevonden,
Geen boosheyd noch verraed:
Maer alle Menschen stonden
In een gelijcke graed:
Men had krackeel, in 't minste deel,
Ten quade geen gedachten:
Maer Liefd en Vree, die hielden stee,
Die waren hare krachten.

O schoone Gulde tijden!
O aengename jeughd!
Waer in sich most verblijden
Al watter leeft in vreughd:
Maer wy eylaes! soo sot als dwaes,
Verachten dit vermaken,
Dies onse hert, in rouw en smert,
De bitterheyt moet smaken.

De Ysre Eeuwe.

Stemme: Verdwaelde Coninginne.

*O*Nbuygelijcke Menschen;
Van yser en van stael,
Ghy op-gevulde penssen,
Van alderleye quael:
Die u gemoed, vol vlam en bloed,
Vol Wapens hebt gaen smeden,
En u ontbloot, soo kleyn als groot,
Van deughde, recht, en reden.

2 Waer is de Trouw gevlogen?
Waer is nu 't rechte Recht?
Nu komt in plaets de logen;
Bedrogh en veel gevecht,
Men plundert hier, men stoockt het vyer,
Men saeyt veel snoode twisten,
Wie smoort dien brandt? maer elcx verstand,
Versiert geweldt en listen.
3 Wy staen na heerschappyen,
Nae roem en yd'le pracht;
Nae wreede tyrannyen,
Nae grootsheydt van geslacht,
Nae al het geen, dat tegens reen,
En met de deughd wil strijden,
Men breeckt de Wet, voor elck geset,
In dees bedroefde tijden.
4 Wy staen nae gulde schijven
Om goud is 't al te koop:
Om goud wy altijdt drijven,
In een onvaste hoop:
In d'Ysre eeuw, is nu 't geschreeuw
O goudt ghy zijt ons leven!
Al ons verstand, en ingewand,
Dat is u overgeven.
5 Hierom is 't lijf vol smetten,
Vol vuyligheydt en stanck,
En wie dit wil beletten,
Behaelt seer weynigh danck.
Men veynst in schijn, maer al ons zijn,
Is als vergif van slangen:
Een soet gestreel, een loos gequeel
Om yder een te vangen.
6 Och mochten wy beleven,
Dat Liefdes edel zaet,
Mocht in ons Ziele kleven,
En smooren al dien haet:
De gulden Eeuw, sou met geschreeuw
In volle blijdschap rijsen:
Dat vroom gemoed, sou van dit goed,
Godt in den Hemel prijsen.

De broosheyd van des Menschen leven.

Stemme: *Te May als alle de Vogelkens singen.*

*D*Es Menschen leven rasch vergaet,
Hoe schoon het oock verheven staet,
Gelijck een Roos te proncken:
Vol Goud en Zy, vol hoovaerdy,
En inde weelde droncken.

Maer alsmen op de broosheyd let,
Voorwaer het is soo nauw beset,
Men gaet op gladde paden,
Het is een bloem, vol losse roem,
In mogentheydt en daden.

't Zy Koningh, Burger, Vorst of Boer,
't Is al van eene stof en voer,
Een schaduw is haer leven:
De goude staf, en 't Boere kaf
Word even haest verdreven.

't Is als een glas dat luchtigh schijnt,
Dat stracx verbreeckt wanneermen 't pijnt,
't Is woelery en slaven:
Een droom die vlied, een spoel die schiet,
Is al haer besigh draven.

Het schijnt wel schoon, maer 't isset niet,
Het schijnt vol vreughd, maer 't is verdriet,
't Is lach gemenght met suchten,
Het schijnt wel langh: maer 't is seer kranck,
Vol hoopen en vol duchten.

Gewis wie daer te vast op steunt,
Heeft op te krancken riet geleunt,
Dat hem sal haest begeven,
Daer leyd de Heer, met staet en eer,
Vyt isset met sijn leven.

Hier leyt de Boer by 't eel geslacht:
Wie 't leven best heeft over-bracht,
Dat sal de deughde beloonen:
Het reyn gemoed, en kleyn van goed,
Dat overtreft de kroonen.

En wie in *Christo Jesu* sterft
Voorwaer hy hooger kroon verwerft,
Als eenigh Prins kan geven:
Een Kroon die blijft, en vast beklijft,
Een Kroon van 't eeuwigh leven.

Actaeon, Of Nieuws-gierige Jager. Over 't bespieden van Diana.

Stemme: *loyeuse. Of, Goossen.*

Wat geraes/en wat geblaes/hooz ick in de velden?
Wat gewoel/wat krioel/wie sal ons hier melden?
O Diaen! siet hier komt aen/eene koppel Bzacken/
Die rond-om/snupben om laet w'ons t'saem weg packen.

*W*At geraes, en wat geblaes, hoor ick in de velden?
Wat gewoel, wat krioel, wie sal ons hier melden?
O *Diaen*! siet hier komt aen, een koppel Bracken,
Die rond-om, snuyven om laet w'ons t'saem weg packen.
2 *Nympjens* weest, doch bly van geest, sey *Diana* lustigh,
Zijt te vreen, wy alleen, zijn doch stil en rustigh:
Wie dat sal, hier in dit dal, met sijn Honden jagen,
My gelooft, is berooft, van sijn goede dagen.

3 Wie ons siet, dus heel ontkliet, en soo naeckt te baden:
En ons leen, schoon besneen, wis het sal hem schaden,
Geen Goddin, laet de Min, haer albast vertoonen,
Dus is hy, inde ly, die ons hier wil hoonen.
4 Als hy sagh, met groot gewagh, op *Actaeons* gangen,
Sey *Diaen,* hier van daen, of 't word u te bange,
Voort van hier, ghy snoode dier, gaet in 't bos te dolen,
En mijn straf, zy u graf, inde duyst're hoolen.
5 Stracx sijn kop, die kreeg een top, met twee lange horens,
En sijn hayr, ruygh en zwaer, sagh hy vol verstorens,
Langh gestreckt, en bont gepleckt, in een Hart te swerven;
Most hy laes! tot een aes, van sijn honden sterven.
6 ‘Wie alhier, te seer nieuws gier, wil te veel bespieden,
‘Word met macht, t'onder-bracht, tot een spot der lieden;
‘d'Eygen Hond, hem selfs verwond, en staet na sijn leven,
‘Dies u wacht, onbedacht, in gevaer te sweven.

Getrouwe Liefde van de Coninginne Alcione.

Stemme: De May die-komt ons by seer bly, &c.

ALcione o Coningin!
V hert is heel bevangen van den rouw,
Om dat u *Morpheus* in u sin,
Gaet storten 't leet van u beminde trouw:
Ghy sucht soo naer en steent,
Om dat ghy niet vereent;
Noch weet waer uwe Koningh blijft:
Hy is in den nood, eylaes! hy is dood,
Wie weet waer hy drijft?

Sy klaeght den Oever van de Zee,
Haer droefheyd en haer over-groote smert:
Hebt deernis o ghy woeste ree?
Sey sy, en troost doch mijn bedroefde hert,
Dat nu met anghst belaen,
Moet in de rouw vergaen.
O *AEole* sent u gespan,
De *Nymphjens* gebied, o deerlijck verdriet!
Waer is doch mijn Man?

De golfjens sietse klachtigh an,
Die dertel springen aen de barre strand,
O golfjens hier is mijne Man,
Mijn Koningh, en Mijn alderwaerste pand!
Het leven ick veracht,
En doe hier mijne klacht,
Hoe dat mijn ziel na u versucht,
Wegh kroon en mijn staf, ick gae nae mijn graf,
Ick neem aen de vlucht.

Alcion' als een Vinck herschept,
Die jammert vast en vlieght om haren Heer,
Haer wiecxkens sy soo vyrerigh rept,
Sy pickt, sy kust en tjilpt dus heen en weer:
Sy druckt hem aen de wangh,
Sy streeld hem alsoo langh,
Tot hy oock in een Vogel keert.
‘Waer door dat de Min, met hart en met sin,
‘Te recht wordt geleert.

Wanneer de Zee is woest en wilt,
En steygren doet de baren na de locht,
Dan word de storm seer haest gestilt,
En 't onweer word in soete rust gebrocht:
Soo haest dit vluchtigh paer,
Aen d'Over komt te gaer,
Dan is de Hemel self verheughd:
De Son met haer licht, in yder een sticht,
Een lieflijcke vreughd.

‘Leert hier die 's Houlijcx staet aengaet,
‘Hoe dat de Trou bestandigh blijft ter dood,
‘En hoe de storm en twist vergaet,
‘Als Liefd' en Trouw beswijcken in geen nood:
‘De Vreed' haer dan bestraelt,
‘Die uyten Hemel daelt,
‘En mengelt al het suur in 't soet,
‘Wel hem die getrouw, in vreughd of in rouw,
‘Heeft rust in 't gemoed.

De schoone Bevalligheyd. Pallas, Juno en Venus.

Stemme: *Ick voer al over Rijn.*
Of, Snel Rebel.

*A*Ls *Iuno* met haer kroon, als *Iuno,* &c. jae kroon,
By *Pallas* met haer goude pruyck,
In het veld was verselt, en opgepronckt seer schoon.

2 Doen reesser een geschil, doen reesser, &c. jae schil,
Wie datter was de schoonste Vrouw,
Die in cier, den Laurier, voor allen strijcken sou.

3 Doen sprackmen *Venus* aen, doen sprackmen, &c. ja aen.
Lecht af u schoone gordelijn,
Laet ons dan, 't oordeel van, ons schoonheyd eens verstaen.

4 V schoonheyd *Venus* blinckt, u schoonheyd, &c. ja blinckt,
V gordelijn dat is bereyd,
Overschoon, van de Goon, en vol bevalligheyt.

5 Sy ley dien gordel af, sy ley, &c. ja af
Sy cierd' haer met een Roose-krans,
Eel gevlecht, braef gehecht, die haer veel schoonheyd gaf.

6 Soo ras als *Pallas* sagh, soo ras, &c. jae sagh,
En *Iuno* dese brave krans,
Sey in haest, als verbaest, sy wint ons af, den kans.

7 Ghy *Venus* wint den prijs, ghy *Venus,* &c. den prijs,
Het Roosken is vol geestigheyd,
Schoon van aert, lief en waert, daer 't oogh sich in vermeyd.

8 ‘Het Roosken is de deughd, het Roosken, &c. ja deughd,
‘De vriendlijckheyd waer met een Maeghd,
‘Soet van zeen, wijs van reen, in deugd' moet zijn verheughd.

9 ‘De schoonheyd sonder geest, de schoonheyd, &c. ja geest,
‘Is als een gulde houte pop,
‘Die wel schoon, staet ten toon, maer is een doode leest.

10 ‘Dus Nimphjens u bereyd, dus, &c. bereyd,
‘Omhelst de schoonheyd die beklijft,
‘Die de tijdt, niet verslijt, maer duert in eeuwigheyd.

Het groote Gilde.

Stem: Kits Almande.
Op de rechte Engelsche wijse.

't groote Gild valt veel te doen/
Jae meerder alsmen kan vermoen : Dus onbedachte
Minnaers proeft Watm' in 't Gild al behoeft/
1 Soo aen huys/ soo aen bef/ soo aen kant en ghestick/
4 Aen fluweel / aen satijn / aen Damast en klinckant/
2 Soo aen ringh/ soo aen bagh/aen gepronck en geflick/
5 Soo aen jack/ soo aen keurs/ aen borduyr / diamant/
3 Soo aen kous/aen bont/aen schoen/
6 En met der - te - lyck te voen/

*I*N 't groote Gild valt veel te doen,
Jae meerder alsmen kan vermoen:
Dus onbedachte Minnaers proeft
Watm' in't Gild al behoeft,
1 Soo aen huys, soo aen bef, soo aen kant en ghestick,
2 Soo aen ringh, soo aen bagh, aen gepronck en geflick,
3 Soo aen kous, aen bont, aen schoen,
4 Aen fluweel, aen satijn, aen Damast en klinckant,
5 Soo aen jack, soo aen keurs, aen borduyr, diamant,
6 En met der-te-lijck te voen,

Daer ghy als met een lust,
V stort in dwase rust,
Bedenckt hoe dat u malle sin,
V treckt tot dwase Min.

2 Dan moeter noch meer zijn als 't kleed:
En na ghy slecht of lecker eer,
Soo moet ghy zijn om als besorght,
Schoon datmen 't leent of borght.
Soo aen Broodt, soo aen Bier, soo aen Speck, soo aen Kees,
Soo aen Turf, soo aen Hout, soo aen Vis, soo aen Vlees,
Soo aen Melck, aen Room, aen Prut,
Aen geback, aen gestoof, aen gesoon, aen bebraen,
Aen Pastey, aen Lamprey, soo aen Taert, soo aen Vlaen,
Soo aen Butter, Wijn, en Grut.
Daer smeerje dan u krop,
En denckt ten mach niet op:
Gelooft, dat al te veel gesmeert:
Het Hamken haest verteert.

3 Dit Gild vereyscht soo vele goet,
Waer mee 't sijn kraem toe-stellen moet:
Soo van huys-raed, als van 't geen,
Dat noodigh is 't gemeen:
Soo aen stoel, soo aen banck, als aen bed, en gordijn,
Soo aen pan, soo aen treeft, als aen tangh, porselijn,
Soo aen spit, aen pot, aen kraen,
Soo aen kroon, soo aen schael, als aen schroef en lantaern,
Soo aen disch, aen servet, soo aen webb' als aen gaern,
Soo aen oly, smout en traen,
En al wat ick vergeet,
Dat leerdy tot u leet.
Siet doch eens hoemen sich beswaert,
Van die ten huys-raed vaert.

4 Doch bleefdy slechts met u alleen,
Maer ghy krijght drie haest van u tween,
De kraem die hebdy van 't gemal,
En van elck groot overval:
Van Cousijn, of u Neef, u Gevaer, of Compeer,
Van u Nicht, u Gespeel, u Gebuyr en Commeer:
Hier de Kock, Kraul en Klappey,
Om 't Candeel, om de sop, om de koeck, om 't gesnack,
Om 't bancket, om 't gesmul, om den Wijn, en 't geback,
En al dees lichte Rey,
Die blijft u soo langh by,
Als 't goed is op een zy,
Dan stuyft elck heen, en gaet sijn straet,
Daer yder u verlaet.

5 Met wijsheyd moet dan dese staet
Zijn aengevaert door wijse raed:
Om 't block te slepen met bescheyt,
Met kloeck en goed beleyt:
Daer moet raed, daer moet sorg, daer moet lust, daer moet vlijt,
Daer moet sweet, daer moet konst in 't besteen van de tijdt,
Daer moet wil, en liefd, en deughd,
Daer moet staet, daer moet stam, daer moet huys, en geslacht,
Daer moet Godt, daer moet Eer, en rust zijn overdacht,
Een zegen van de Jeughd:
Voor al met Ouders sin,
Moet liefd' en trouwe Min,
Met redens schael zijn overleyt,
Of 't wordt te licht beschreyt.

De verstoorde Ruste.

Stemme: *Al hebben de Princen haren wensch, &c.*

*V*Rolijcke velden, lieflijck geboomt,
Waer in soo menigh Beexken stroomt,
En soo aerdigh dierken sweeft,
Dat van uwe rijckdom leeft.

2 Siet hier het Hert, en ginder de Hind,
Onder de Elsen, Esschen en Lind,
Als sy kruysen 't groene Woud:
Waer in soo menigh Jager houdt.

3 Weeldrige dierkens, die soo vrolijck springht,
Die op de tacxkens lieffelijck singht,
En hebt sorge noch verdriet:
Laes! ghy sieter u droefheyt niet.

4 Hier komt de Jager met sijn Bracken aen,
Siet hoe hy snuffelt, en komt gegaen,
En hoe loos hy u belaeght:
Siet dat ghy 't u doch niet beklaeght.

5 Daer moet de Voog'laer met sijn loose fluyt,
Siet hoe hy 't net en de knip set uyt,
En queelt een soo vrolijck lied,
Maer het is al tot u verdriet.

6 Waerom o Dierkens! stoortmen uwe rust?
Waerom o Vincxkens! breecktmen uwe lust?
Ey wat hebdy doch misdaen:
Datmen u dus soeckt te verraen?

7 Daer ghy doch met u lustjes te vreen,
Niets met den gierigaert hebt gemeen:
Want ghy niemandt doch misdoet,
Noch yet quaeds hebt in u gemoed.

8 ‘Dit is het beeldt vande vrome Mensch,
‘Die word belaeght nae 's boosen wensch,
‘Door geveynstheydt en bedrogh:
‘Laes! dees boosheydt regeertet noch.

Rusts-Oeffeninghe.

Stemme: Maurice, Of, VVaer mach het, &c.

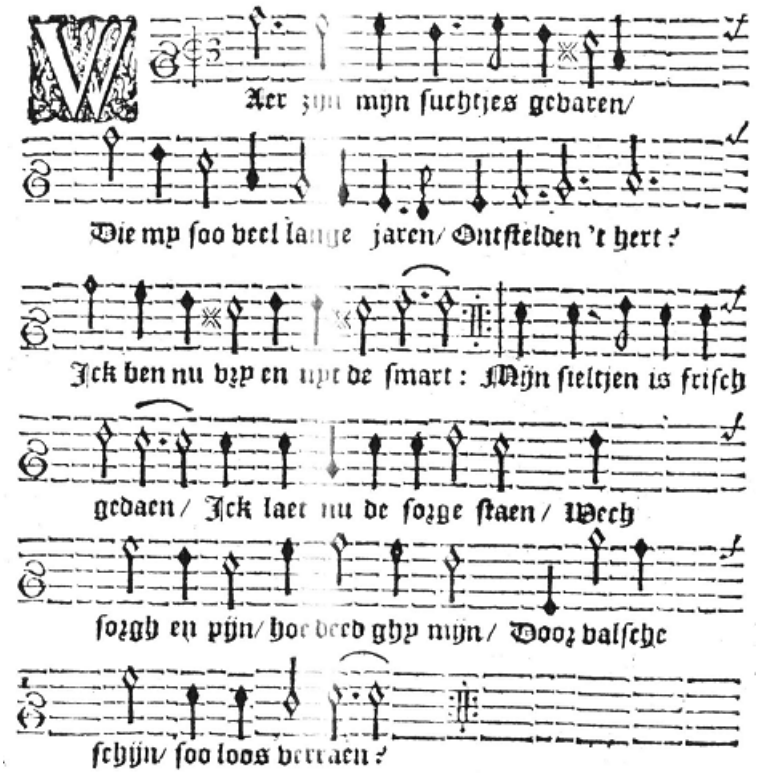
Aer zijn myn ſuchtjes gebaren/
Die my ſoo veel lange jaren/ Ontſtelden 't hert?
Ick ben nu vry en uyt de ſmart: Mijn ſieltjen is friſch
gedaen/ Ick laet nu de ſorge ſtaen/ Wech
ſorgh en pijn/ hoe beed ghy mijn/ Door valſche
ſchijn/ ſoo loos verraen?

*W*Aer zijn mijn suchtjes gevaren,
Die my soo veel lange jaren,
Ontstelden 't hert?
Ick ben nu vry en uyt de smart:
Mijn sieltjen is frisch gedaen,
Ick laet nu de sorge staen,
Wech sorgh en pijn, hoe beed ghy mijn,
Door valsche schijn, soo loos verraen?

2 Of ick my steedts wilde plagen,
Soo gaen ter vlucht al mijn dagen,
En oock mijn tijdt,
Die ick vol rouw en sucht verslijt:
Als 't booghsken gespannen staet,
Seer lichtlijck zijn kracht vergaet,
De stage rust, die dient geblust,
Dus u met lust, vermeyen gaet.

3 In 't lommer onder de Linden,
Laet u by't geselschap vinden,
Met Harp en Luyt,
Met het Musijck en hel gefluyt:
Der keeltjens soet geklangh:
Die stelt op den boven sangh:
Waer Echo klinckt en 't Vinckjen singht,
En 't Hertjen springht, neemt uwe gangh.

4 Geen Min *Diana* kost dwingen,
Als sy liet haer Brackjens springen,
Soo snel ter jacht,
Brekende soo *Cupidoos* kracht:
Want waer dat hy is in vree,
Vindt hy een bequame ree,
En sluypter in, jae bouwt de Minn'
Na sijnen sin, een vaste stee.

5 ‘Laet noyt u sinnekens rusten,
‘Maer weest besich mette lusten,
‘In tucht en vreughd,
‘In 't oeff'nen van d'eerwaerde deughd:
‘Want waer de liefde begint,
‘Daer maecktse ons doof en blind,
‘Ja mal en sot, tot yders spot,
‘Als een Marot, dwaes en ontsint.

Klachte der Ongestadigen, over de ongestadige Werreld. Na den sin van de Stantvastigheydt. 7. Lipsii.

Kan op den 129 Psalm gesongen worden. Of, Di moy, di moy Birenne.

LIPSIUS spreeckt.
*I*Ck wil, ick wil uyt dese Werreld gaen,
En in een land daer alles is te vreden.
Ick sie den krijgh aen alle sijden staen,
Ick sieder moort en allerley boosheden.

Hoe sou een siel, die vreedsaem is en stil,
In dit geraes des Werrelds konnen leven?
Ick sie het aen, doch tegens mijne wil,
Wil ick my uyt dees woesten hoop begeven.

Ick sieder haet, ick sie 't in lichten brand,
Ick sieder twist en alle schelmeryen:
Ick sie verwoest en onder gaen het land,
Ick sie de straf en een rechtvaerdigh lyen.

Wie sou dan hier, en in dit woest gewoel,
Sijn vrome siel dus quynen en verslinden?
Ick laet u 't land en dese snoode poel,
Wie kan in u, of troost, of ruste vinden?

Vaert wel, ick gae, ick laet u die ghy zijt.
Vaert wel, ick gae, ick laet u in 't benouwen:
Ick scheyder uyt, dies is mijn siel verblijt,
'k Wil in dit land my langer niet betrouwen.

De vyand steeckt gestadigh sijn trompet:
't Land is gedeelt in bitterheydt en twisten.
Men hoort allarm, de liefde leyt verplet.
't Kind is vol haet, en leyt den Vader listen.

Daer is geen quaed, dat yemand dencken kan,
Dat hier niet word in dese plaets gevonden:
Hoe sou de siel van een oprechtigh man,
Gerustigh zijn in dese vuyle sonden?

LANGIUS antwoort.

't Is waer: ghy vliet en loopt van d'eene Kust
Na d'ander toe, door ongebaende wegen:
Al soeckt ghy hier en daer te vinden rust:
Gelooft, de rust is hier in niet gelegen.

Al rendy schoon van over bergh en dal,
Na d'Ooster Son, of na de Wester stranden:
Nae 't Noorden heen, of nae de Zuyder wal,
't Is al een Lucht, een Hemel, Son en Landen.

Dat ghy verlaet u land, u huys en hof,
Dat is geen deughd, noch eenigh deughdigh teken:
Indien ghy soeckt hier door, of rust, of lof,

De Deughd is hier, noch nergens niet bepaelt,
Maer over al mach sy gerustigh blijven:
De deughd van self haer eygen lof behaelt:
't Zy waer het zy, de Deughd kan vast beklijven.

Al waer ghy gaet, ghy sulter menschen sien,
Vol haet, vol moord, vol schelmery en quaden:
Ghy moet u self, wildy de straf ontvlien.
't Vertreck kan u niet baten, maer wel schaden.

Schout eens te rugg', en siet de tijden aen:
Help God! ick sie een grouwel van ellenden.
Ick sieter al in lichter lagen staen:
Ick sie de beuls van moorden en van schenden.

Al staet een hof en bloeyt aen alle kant,
Als schenckt de Son ons aengename stralen:
Al isser vree, stracx rijster weer een brand,
Wat schoon vertoont dat kan te haestigh dalen.

Verlaet u self, u tochten en u waen:
En leeft gerust, oock midden in de baren.
't Oprecht gemoed moet als een rotse staen,
En laten sich door geene schrick vervaren.

't is God, 't is God die alle dingh regeert,
Die 's Koninghs hert leyt als de water-beken:
Die nu het een, dan 't onderst boven keert,
Die om de sond der Grooten macht wil breken.

‘Dus wie in God getroost sich overgeeft,
‘Die siet den mensch en al de werreld woelen:
‘Die niet te min oprechtelijcken leeft,
‘Sal sich gerust in alle rampen voelen.

Terwijl ick van 't geraes mijn sinnen wou bedaren.
Songh dit mijn swacke lust in 't Y, en op het Sparen.

't Misnoegh'de Hert.

Stemme: O schoone Caricle.

Omt hier misnoegend' hert/ Waerom is uwe
Ghy hebt in weelde smert/ Een rechte straf en
siel vol onghedult?
tot u eygen schuld:
Wy wenschen u een Medi=
cijn/ Dat ghy van 't quaed bevrijt mooght zijn.

*K*Omt hier misnoegend' hert,
Waerom is uwe siel vol onghedult?
Ghy hebt in weelde smert,
Een rechte straf en tot u eygen schuld:
Wy wenschen u een Medicijn,
Dat ghy van 't quaed bevrijt mooght zijn.

Vertrou dien grooten Heer,
Die u gemaeckt, ter werreld heeft gebracht,
En die u nimmermeer
Verlaten sal, maer stadigh nemen acht.
Jae soud hy niet den Mensch by staen,
Om wien hy alles heeft gedaen?

Het Vogelken dat springht,
En 't hippelt nu van d'een op d'ander tack,
Het quinckeleert en singht,
Het weet van sorgh, noch van geen ongemack:
't Is altijdt lustigh fris van moed,
't Weet dat sijn Heer hem spijst en voed.

De Bloemkens staen geciert
Soo overschoon, soo heerlijck en vol jeughd,
Corael en purper zwiert
Op Lely, Roos, met aengename vreughd:
Het Koninclijck cieraed en goud,
By geene Lely stal en houd.

Haer hert is niet benout,
Van sorgh en vrees, en moeyelijck verdriet:
Gods handt haer onderhout,
Sy wercken 's nachts noch sy en spinnen niet:
Des Heeren goetheydt die dit doet,
Den Mensch en al 't gedierte voed.

Waerom, waerom o Mensch!
Verruckt de waen u Goddelijck verstand?
Hier hebdy doch u wensch,
En zegen van des Heeren rijcke hand:
Wat sal de sorgh doch konnen doen?
Sy teert u op en kan niet voen.

Werpt sorge dan ter zy,
Genoeght met 't geen u 's Hemels goedheyd geeft:
Dan leefdy los en vry,
Als een die steets een goed genoegen heeft.
't Misnoegen is een groote schand:
't Verteert u ziel en ingewand.

't Vernoeghde Hert.

Stemme: O schoone Caricle. Op de voorgaende wijse.

*S*Iet hier een rijck gemoed,
Dat onbeswaert van 's Werrelds sorge leeft:
Dat vrolijck word gevoed
Van 't geen hem Godt uyt sijne mildheyd geeft:
't Genoegen is sijn lust en vreughd,
Sijn eenigh voedsel en geneughd.

Wat kan de sorgh u doen?
Kondy door sorgh vergrooten geld of schat?
De sorgh die kan niet voen,
't Genoegen heeft een Koninghrijck om-vat;
't Genoegen is het beste goed,
En wie het derft, verteert sijn bloed.

Al haddy *Croesus* goud,
Al leydy schoon te baden in den Wijn,
Noch soudy zijn benout,
Als eene die verstickt door groote pijn.
Het water kan geen dorst verslaen,
V drooge brand doet u vergaen.

Ick hou my dan te vreen,
En geef mijn rust niet om een valsche waen:
't Genoegen is alleen
Een schat, een deughd, die altijdt sal bestaen:
Wech loose geld, en vluchtigh goed,
Dat elck soo dier bekoopen moet.

Het goed dat komt en gaet,
Nu klimtet hoogh, dan daeltet na den grond:
Sijn meester het verlaet,
En inden nood hem doodelijcken wond:
En waerom soumen dan sijn scha,
Soo vyerighlijcken volgen na?

Ick slaep en leef gerust:
En neem mijn plicht en handel stadigh acht,
Ick heb mijn vreughd en lust,
En weet dat God my zeghent dagh en nacht:
Wech goed; dat dus den mensch verveelt!
En hem sijn soete ruste steelt.

Wech onvernoeghend mensch!
Hoe schraept, en raept ghy dus na u verderf?
Al krijghdy schoon u wensch,
Soo hebdy slechs de sorge tot u erf:
Ick kies, ick kies een open hert,
En acht geen slaverny of smert.

Verachtinghe van Overdaed.

Stemme: In kleynheyd leef ick onbenijd, &c.

*W*Ie datter een vreedsaem huys wil sien,
En vrolijck wil zijn:
Die moet, de dertele Overdaed vlien,
Want haer treken, die breken, en steken,
Met smert en pijn.

2 't Genoegen isser soo groote schat,
Een soo groote deughd'
Dat alles met goet genoegen aenvat:
Want Godts gaven, en have, die laven
Den Mensch met vreughd.

3 Het matigh kosjen smaeckt hem soo soet,
Hoe slecht hy 't oock heeft:
Want hy genoeght in 't danckbaer gemoed,
Van Godts zegen, verkregen, ter degen,
Hy rijcklijck leeft.

4 Der grooten weelderigh overschot
Dat baert hem geen smert:
Hy siet het wel aen, maer acht het spot:
Want haer weelde, vereelde, noch deelde,
Noyt droevigh hert.

5 't Vernoegend hert dat past hier niet op,
Wegh, wegh, Overdaed!
Al hijstmen het zeyltjen tot in den top,
Dat brallen, dat prallen, sal vallen,
Met schand en smaet.

6 Ey nuttight dese leckere kost,
En dees frissche dranck:
En singht den Schepper, die dese most,
Die het leven, het zweven, gegeven
Heeft, lof en danck.

7 Wel veyl'ge staet, en vrolijck by een,
Vol lieflijcke lust:
Ey weest met 's Heeren segen te vreen,
Schoon de quade, ons schaden, en smaden
Op onse rust.

't LOF Van een Deughdsame Vrouwe.

Stem: Si tanto gratiosa.
Of, *O, schoonste Personagie!*

*S*Oeckt Perlen, soeckt Gesteenten,
Soeckt Gout en schat, en kostelijcke dingen,
Coralen en gebeenten,
Of wat de roem des Rijckdoms weet te singen:
Soeckt in het zand// In Zee of Landt,
Of waerje wilt ter degen:
In 's *Vrouwen* deughde// Is 's Werreldts schat en vreughde,
Gantsch gelegen.

Haer soet aenminnigh wesen,
Is kuys en vroom, en vriendlijck daer en boven:
Haer lof is noyt volpresen:
Ja niemands macht kan hare glantz verdoven:
Al waer sy gaet// Al waer sy staet,
Daer licht sy als de Sterren
Die met haer voncken// Gestadigh staen te loncken,
Al van verre.

De man die is haer Koningh,
Haer Burgery dat zijn haer lieve kinders:
Haer Hof dat is haer wooningh:
Sy leeft met lust, en sieter weynigh hinders:
Haer wetten gaen// Een yder aen,
Sy stiertse na de reden:
Met soet vermaken// Kan sy al hare saken
Wel bekleven.

Sy siet in alle hoecken,
Sy schickt, sy stelt een yder aen sijn handel,
't Verloren gaet sy soecken,
Is spaersaem, vroet en oprecht in haer wandel:
Sy is de eer'// En houdt haer Heer
En Man in grooter waerden:
Nae haren sinne// Soo isse Koninginne,
Op der aerden.

Sy leeft een lustigh leven,
Dan wat sy doet, dat gaet haer wel te herten:
Noyt wils' haer Man begeven,
Hoe 't Godt oock voeght in tegenspoet of smerten:
Haer smert is sijn// En weer sijn pijn
Versoetse door haer zeden:
De deughd doet mercken// Dat sy in al haer wercken
Leeft in vreden.

Wie souder dan niet wenschen
Om sulck een kroon te drucken aen sijn wangen?
O liefste pronck der Menschen!
Wie sou na u niet vyerighlijck verlangen?
Ten waer dat ghy// Bleeft aen ons zy,
Wy souden rennen, zwerven,
En eensaem doolen// Op bergen en in hoolen,
En versterven.

Strand, Of Visschers leven.

Stemme: Fortuyn eylaes bedroeft, &c.
Kan oock gesongen worden:
Nu leef ick in verdriet, in swaer, &c.

*D*Ie tederlijck gevoed, en sachtjens wort gequeeckt,
En nauwelijcx de handt in 't koude water steeckt,
Die met zatijn en bond, met peerlen en met goud,
Komt proncken als een Bruydt, dees Visscher eens beschout.

Beschout, segh ick, beschout, dees Kinders van de Zee,
Die met *Neptunus* gaen door hagel en door snee:
En die het woeste meyr met een gesneden kijl,
Gaen kruyssen gins en weer en vliegen als een pijl.

Die op d'asuyre plas met haren ruygen baerd,
Soo vrolijck gaen ten dans, en met haer houte paerd,
Sich geven in de rey, dat alle Nymphen staen,
En sien dees soete vreughd en stoute sprongen aen.

Daer steken sy ter Zee en grypen na de Maen!
Dan weer naer *Plutoos* hol en onder-aerdsche baen.
Dan slingert dese schelp en tuymelt hier en daer,
Dan speelt de eene golf en schietse d'ander naer.

En even-wel dees Held blijft onvertsaeght en frisch,
Hy neuryt en hy singht, en vanghter sijne Disch:
Sijn angels en sijn net, sijn dobbers en sijn wand,
Die loeren om den buyt te brenghen aen de strand.

Daer komt hy en laveert, en strijckt het zeyltjen neer,
Geladen mette vanghst van 't ysselijcke meyr:
Met Kabbeljau en Roch, met Pieterman en Bott,
Met Schelvisch en met Schol, met Haringh en met Sprott.

Met Wytingh en met Lengh, met Bolck en Makareel,
Met Krabben en met Kreeft, met Tongen en Garneel,
Met alles wat de Zee uyt haren rijcken schoot,
Den Visscher jaeght te moet en in sijn fuycke stoot.

Daer wemelt dan en springht dat goetjen om en om,
De Steeman staet en loert, ey 't is soo wellekom!
Daer staet een grage maegh en janckt na dese buyt,
Jae kost hy met sijn oogh, hy trocker 't Vischjen uyt.

Dan kroontse sijnen disch met aengename rust,
Dan valtmen aen de Zoo met sulck een groote lust:
Het ooge siet op 't wild, de hand is knap, hy hapt,
Elck vreest dat sijn gebuyr den visch heeft op-gesnapt.

Dick om een sobre vanghst, en kleyne winst moet hy
Gaen zwerven nacht en dagh in bystre slaverny,
En worden van de zee en golven soo bedeckt,
Doch hoop van beter vanghst hem weer ter zeewaert treckt.

‘Siet hier een groot verschil, hoe d'een met pijn en zweet,
‘En d'ander als een Prins, sijn kost met lusten eet:
‘Hoe d'eene slaeft en draeft, en blijft een sober man,
‘En is een arme worm die nauwlijcks leven kan.

‘Merckt eens wat danckbaer hert ghy Gode schuldig zijt,
‘Die met rust en gemack u huysgesin verblijt:
‘En die u segen schept in stilligheyd en vreughd,
‘Waer is, waer is de danck voor u ontfangen deughd?

Zee, en Schipper-Liedeken.

Stemme: Yets moet ick u Laura vragen, &c.

Ycke Zee met al u ſchatten/ Wie kan uwe
rijckdom vatten? Wie beſiet u rijck thzeſooz?
Peerlen/ Silber/ en Cozalen/ Steentjens/ Beentjens
zijn te halen / Al u rijcke zanden dooz.

*R*Ycke Zee met al u schatten,
Wie kan uwe rijckdom vatten?
Wie besiet u rijck thresoor?
Peerlen, Silver, en Coralen,
Steentjens, Beentjens zijn te halen,
Al u rijcke zanden door.

2 Niet is hier op deser aerden,
Oock hoe groot of schoon van waerden,
Dat u konst niet aerdigh maelt:
Paerden, Katten, Honden, Swynen,
Boomen, Kruyden, Medecijnen,
Alles uyt u boesem daelt.

3 *Pluto* sit daer oock te grasen,
Om sijn grage lust te asen,
En hy schenckt ons al te met
Wel een schelpjen voor ons oogen,
Ey hoe konstigh en gebogen,
Hoe gebeeld, gevlamt en net!

4 Siet hem ram'len met de schyven,
Van ons scheepkens, die daer blyven:
Siet hem staep'len goud en schat:
Daer heeft hy sijn Tolck en boden,
Die ons by zijn schatten nooden:
't Gierigh hert gebreeckt noch wat.

5 Onse Scheepjens die laveeren,
Die dan heen en weder keeren,
Al op hope vande winst:
Al om geld en goed te soecken,
Vyt de Noord en Zuyder hoecken,
Maer om deughde dencktmen minst.

6 Sietse hier eens van de stranden
Met haer wimpels komen landen,
Met haer vlercken en getrom:
Sietse vlammen tot een wonder,
Sietse spouwen vyer en donder,
Tot haer blyde wellekom.

7 Daer wordt alle vreughd bedreven,
Als de Schipper schip en leven
Brenght ter goeder Haven in:
Siet de Reeders eens verlangen,
Om een goede duyt te vangen,
Siet haer gayen na 't gewin.

8 Schipper hebdy 't van verpeutert,
Hebdy hier en daer geleutert,
Hebdy dan u schip verboomt:
Dat mooght ghy by tijdts wel singen,
Schipper moet de Ree af-springen,
Als hy van den Nicker droomt.

9 Maer hebt ghy soo slincx by tijden,
Wat getaeckt van gelt of zyden,
Hebdy maer u schip gevult:
Hebdy dan een potjen broken,
Niemandt heeft een woord gesproken,
Ghy zijt vry, en hebt geen schuld.

10 Wie by *Pluto* gaet ter scholen,
Die sal niet in 't doncker dolen,
Want hy is een duyster Godt:
Die sijn Kinders en sijn Klercken,
Drijft tot roof en quade wercken,
En hy maeckt haer stout en sot.

11 ‘Doet u handel doch ter eeren,
‘Wilt van *Ionas* Schippers leeren:
‘Als sy quamen uyter nood:
‘Brachten sy den Heere gaven,
‘Die haer in een blijde haven,
‘Bracht in 't leven, uyt den dood.

Verwonderingh over de wercken GODES.

Stem: Als ick uyt wandelen gae, &c.

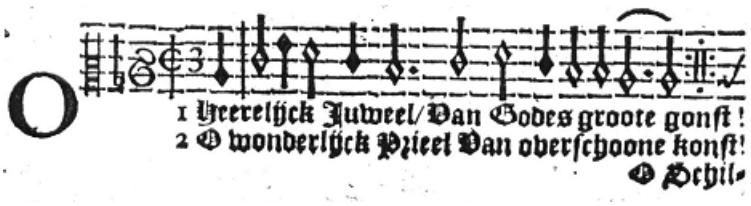

1 *O* Heerelijck Juweel,
Van Godes groote gonst!
2 O wonderlijck Prieel,
Van overschoone konst!

O Schilder die verlicht, en d'oogen ons verklaert,
Nae u, nae u, nae u, is dat ons ziele staert.

2 Wy sien den Hemel aen,
Wy siender al 't gestert,
Wy sien de Son en Maen,
Wy blyven staen van vert:
Verbaest sien wy u werck, van herten oock verblijd,
Waer is, waer is een Godt, als ghy o Heere zijt?

3 't Gaet alles op sijn beurt,
En houd sijn wisse tret,
Een yder is gekeurt,
En op sijn plaets geset,
Een yder heeft sijn dienst, en voert des Hemels plicht,
Dus tooght, dus tooght, dus tooght ghy ons u soete licht.

4 Het Aerdrijck is bemaelt,
Met groen, en blaeuw, en rood:
Daer 't goud en purper straelt,
Met bloemkens in haer schoot:
O schoone Schildery! daer niemands konst vermagh,
Het minst, het minst, het minst te brengen voor den dagh.

5 Daer siet de mensch verheughd,
De Vinckjes en het Vee,
De Bosschen zijn sijn vreughd,
De Vischjes inde zee:
Daer heeft hy dan sijn wensch, sijn zegen en sijn rust,
Dit doet, doet u Godt tot u vermaeck en lust.

6 Of schoon de mensch het siet,
Hy blijft van verre staen,
Gods wercken acht hy niet,
Noch trecktse hem niet aen.

Daer Godt nochtans om u al dese weldaed doet,
Bewijst, bewijst den Heer een danckbaerlijck gemoed.

7 Die alle dingen doet,
Tot 's menschen onderhoud,
En die u rijcklijck voed,
Eylaes' ghy niet vertrouwt,
En die u ziel geneest, en voor de dood bevrijdt,
Hoe komt, hoe komt o mensch! dat ghy ondanckbaer zijt?

Werrelds Bedrieghlijckheydt.

Stem: Echo. Of, 't Schoenlapperken.

O
1 Werreld ! die ſo menighmael De vrome gaet be-
3 Ghy ſingt ſo veelderhande tael En geeft ſo vele
2 lagen :
4 plagen : 't Schijnt alles/alles voor de wind/Daer ghy
voor u blancket en pruyck Stelt ee-ne fuyck/ Die onſe
jeughd verſlind.

1 *O* Werreld! die so menighmael
2 De vrome gaet belagen:
3 Ghy singt so veelderhande tael
4 En geeft so vele, plagen:
't Schijnt alles, alles voor de wind,
Daer ghy door u blancket en pruyck
Stelt ee-ne fuyck,
Die onse jeughd verslind.

Wy kennen uwe listen wel,
Ons suldy niet beliegen:
Ghy toont maer een verschrompelt vel,
En soeckt ons te bedriegen.
Ghy zijt maer schijn en valsche vreughd,
Die door u schoone toon en zangh,
En valsche klangh,
Verleyd ons domme jeughd.

V vreughd vergaet gelijck een bloem,
Die jeughdigh staet ontloken:
V lof, u schoonheyd, en u roem,
Haest t'onder leyt gedoken:
Sy is gelijck een bel die vlieght,
En bobbelt op een water-plas,
Ja alsoo ras
Verdwijnt sy en bedrieght.

Wy stellen onse Ziel om hoogh,
En sien een hooger klaerheyd:
Het loncken van u weeldrigh oogh,
Verlet niet Godes waerheydt.
Wy sien een schoonheyd die daer blijft,
En die gelijck een gulde Ster,
Licht al van verr',
En eeuwighlijck beklijft.

Wegh Werreld met u mommery!
Wy willen u begeven:
Wegh ydle lust en hovaerdy,
Wy soecken beter leven:
Wy soecken naer een klaer gesicht,
Daer altijdt blinckt oprechte deughd,
Waer reyne vreughd
Ons hert en ziel verlicht.

Flora, of Hofs-vreughde.

Stemme: *Schoon lief wilt my troost geven, &c. Of op den 6 Psalm, Wilt my niet straffen Heere.*

*W*Eyd ooghskens, wilt nu weyden,
Wilt u gesichtjens leyden,
En gaen in *Floras* Hof:
Ey siet de bloemkens bloosen!
Beschaduwt van de *Roosen,*
Van velerhande stof.

2 De *Lelijtjens* die ruycken,
Daer *Tulpjens* onder duycken,
Met vlammigh root geboort:
Met paers en purpre stralen:
Narcissen lof behalen:
Met geel en wit geboort.

3 De *Hyacinthen* proncken,
Die met den *Iris* loncken,
Bedeckt van *d'Eglentier:*
De *Sonne-bloem* staet schoone,
De roode *Martagone*
Bemint den *Lauwerier.*

4 De *Violetjens* aerdigh:
De *Crocus* is soo waerdigh
Als *Vinkoord* of *Damas:*
Laet *Iaspis* en *Rubijnen,*
Laet *Esmaraud* verschynen,
Sy zijn als 't slechte glas.

5 *Anemon'* is te prijsen,
Tijm en *Lavendel* rijsen
Van onder 't *Roosmarijn:*
De *Angeliertjens* geurigh,
Gesprenckelt en coleurigh;
Verkies ick voor de mijn.

6 ‘Al 's Konings heerlijckheden,
‘In pronckery van kleeden,
‘Of wat de prael om-vat:
‘Moet dadelijck beswijcken,
‘Ja voor de schoonheydt wijcken
‘Van eenigh *Lely*-bladt.

7 Of wildy sien de Zaden?
De bedjens zijn geladen
Met *Beet'* en met *Zalaet:*
Met *Rapen* en *Meloenen,*
Asperges en *Pompoenen,*
Radijs en ander zaet.

8 De Boomkens overtogen,
Met goud' en purper ooghen,
Van allerley fatsoen,
Met allerhande vruchten,
Tot nut of tot genuchten,
Ons hert en ziele voen.

9 O aengenaem vermeyen!
Ick wil mijn kapjen spreyen,
En kreucken 't groene gras,
De schaduw van de boomen,
Heeft ons den brand benomen,
Die ons soo lastigh was.

10 Ey set u hier te rusten,
En wilt u wat verlusten,
‘En schouwen Godes lof:
‘Van elck bladt kondy leeren
‘Het wonder-werck des Heeren,
‘Met over-vloedigh stof.

11 ‘Wilt uyt dees Bloemkens lesen,
‘Dat niets blijft in sijn wesen,
‘'t Is schijn en ydle roem:
‘Want of des menschen leven,
‘Schijnt heerlijck en verheven,
‘'t Verstuyft gelijck een bloem.

Tuijn, of Hof-Wetten.

*V*Oor eerst zy u mijn Hof een Leer,
Dat al dees schoonheyd neemt sijn keer:
Dat al mijn bloeysels en mijn kruyd,
Al staet het schoon, sal welcken uyt.
‘*En dit is Mensch tot u gheseyt,*
‘Op dat ghy oock u huys bereyt.
‘VVant of ghy blinckt in pracht en roem,
‘Soo sijdy brooser als een Bloem.

Besiet vry alles wat u lust,
En schept hier in vermaeck en rust:
Al wilmer geene Vrouwtjens sien.
Seght haer de Wet: het mach geschien.
Seght dat haer oogh mach gaen daer 't wil,
Een vry gesicht, maer d'handen stil:
En dat haer sleep, en snel gedraey,
Niet menigh bloemken af en swaey.
Het staet elck vry te vragen om,
Naer Kruyden, Bloeysel, Boom en Blom.
Maer 't loopen, rasen, mallery,
Dat is in mijnen Hof niet vry.
Het boerden, jocken en geneughd,
Mach wesen; doch met maet en vreughd.
De ernst en wat tot twist gedijt,
Sijn hier verjaeghd met haet en nijd.
De kinders staen my hier niet aen,
Doch laet de honden buyten staen,
Op dat mijn Hof, in vreughd gewent,
Van elck gesien, blijf ongeschent.

Stadts Gewoel.

Stem: Slaep, ô soete slaep, &c.

Die in 't gewoel/ en in de bange lucht / Die
in 't krioel der muffe Steden sucht/ Die altijdt loopt en
draeft/ en vyerigh slaeft / Om het snoode goed/

*D*Ie in 't gewoel, en in de bange lucht,
Die in 't krioel der muffe Steden sucht,
Die altijdt loopt en draeft, en vyerigh slaeft,
Om het snoode goed,

Grijpt en graeyt en wroet,
Om het snoode goed te winnen:
Hoe ramlen dus u' wilde sinnen?

2 Ghy jaeght en vlieght met ongemeene lust,
Ghy gunt noch u, noch uwe dienaers rust:
Ghy hebtet altijd drock, met staegh geblock,
En met veel geschrijf, en met vuyl gekijf,
En met veel geschrijf te suffen,
En met den neus in 't boeck te duffen.

3 Des daeghs soo hebt ghy ruste noch gemack,
Des nachts maelt in u breyn een lastigh pack:
Hier is dan wat te koop, dan opter loop,
Hier valt wat te doen, buyten u vermoen:
Hier valt wat te doen, en rennen,
Ghy moet u als een slaef gewennen.

4 Ghy raept en schraept door valsche maet' en wicht,
Door roof word ghy een woecker op-gericht,
't Is al bedroch en haet, qua toe-verlaet,
Gierigheyd en list, snoode-nijd en twist,
Gierigheyd en list, zijn plagen,
Om 's armen vleesch en bloed te knagen.

5 V brood eet ghy met sorgen en met vrees,
Op 't middaghmael dan steurt u die of dees,
Wanneer, seght d'een, sal't gelt, my zijn getelt:
'k Loop en ga soo langh, my verdriet de gangh,
'k Loop en ga soo langh te dralen,
Wilje my 't geld dan niet betalen?

6 Hou hier, ick daegh u morgen voor den Heer:
V wissel gaet, en siet ick protesteer:
Ghy zijt mijn borgh en stut, betaelt of schut,
Siet ick wilder deur, ghy stelt my te leur,
Siet ick wilder deur, met rechten,
Ick moet mijn saeck oock selver slechten.

7 Hier Koopman schuylt al weer een donckre Maen,
Die is banckrot, en hier u Schip vergaen:
Daer misty soo veel pond, en 't Schip in grond,
Waerje soeckt of vischt, is het al gemist,
Maerje soeckt en vischt besyden.
Hier is 't al weer bekaeyt vol lyden.

8 Hier quelt ghy d'een, of d'ander u verstoort,
En komt om goot of oosdrup u aen boord,
Al scheeltet niet een duym, 't is veel te ruym:
Of gaet u kalant, nae een ander land,
Of wil u kalant veel borgen:
Want Neeringh is vol vrees en sorgen.

9 Indien ick wou verhalen al u wee:
Het welden op gelijck een wilde zee:
Want dan souw uwe pijn, on-eynd'lijck zijn,
Mits droefheyd en smert, in u bange hert,
Mits droefheyd en smert betoogen,
Dat ghy maer slaept met Hasen oogen.

10 ‘Ghy koopluy weest dees Koopman doch gelijck,
‘Die om een Perl doorsocht het gantsche Rijck:
‘En heeft sijn geld, en goed, sijn overvloed
‘Om een schoon Juweel, voor sijn heyligh deel,
‘Om een schoon Juweel gegeven:
‘Soeckt dit Juweel van 't eeuwigh leven.

Schijn bedrieght. Of, valsche Hoofs Leven.

Stem: Courante Serbande.

*V*Erwaende Hof met al u mommery,
Dat ons verblind door uwe sotterny:
Als ghy komt treden met u sleep
Van wonderlijck fatsoen en greep:

Van nieuwe snof ghy zwiert en klinckt,
‘Maer 't is geen goud al watter blinckt.

Ghy toont u mild, en wonderlijck beleeft,
V courtosy aen niemand voordeel geeft:
Wanneer ghy lacht, dan bijt ghy snel,
Wanneer ghy vleyt, dan grauwt ghy fel,
Ghy loert op buyt wanneer ghy singht,
‘Dus is 't geen goud al watter blinckt.

Al wie u volght, die vint sich seer verdwaelt,
Hy soeckter eer, eylaes! hy schand behaelt:
Hy soeckter lof het isser niet,
Hy soeckter danck hy krijght verdriet.
Het Hof de goe ten quade dwinght:
‘Dus is 't geen goud al watter blinckt.

Het gaept altijd en loert op vreemde buyt,
En stroopt den mensch het vel en kleeders uyt:
Haer recht is onrecht en verkeert,
Qua toeverlaet het yder leert:
En die 't vertroost die sucht en wringht:
‘Dus is 't geen goud al watter blinckt.

De Staet-sucht, en de Gierigheyt daer by,
Geweld en Roof die hebben heerschappy,
Het stercke geld maeckt self een Wet,
De zwacke hanght en blijft in 't net.
Om Recht te gaen men schandigh hinckt:
‘Dus is 't geen goud al watter blinckt.

‘Geluckigh waer Gerechtigheyd in 't land,
‘In een vroom Hof behoud de overhand:
‘Waer arm en rijck heeft even veel,
‘Daer 't blinde Recht geeft elck sijn deel:
‘En waer de Trouw en Waerheyd klinckt,
‘Daer isset goud al watter blinckt.

Om Rijckdom en om Staet Word Deughd en Eer versmaet.

Stem: Balletti d' Alckmaer. Of, Amaril die door u, &c.

*W*Aer door heeft de loose boose waen u Ouders so bedroge*n*,
Dat ghy soete Dier! nu soo schandigh zijt verraen!
Waer door heeft het overstoute breyn uws Minnaers u belogen,
Dat ghy quyne*n* moet, en dus heel mis-troostig gae*n*?
Ick had noyt gelooft, dat u edel hoofd,
Waer eylaes! van hare glantz verdooft.

2 Siet eens wat de schandelijcke schijn, en al 't hoogmoedig blasen,
Wercken inde siel van een jongh onnoosel kind:
Hoe de pracht, en malle pronckery, het doblen en het rasen,
Aerdigheyd geacht, en dwaeslijck word bemind,
Doen ghy soo terstont, op een valsche grond,
Door een waen met hem vereenen kond.

3 't Is gewis, ghy waert te los en wulps, te dertel, ongebonden,
Lacht' een yeder toe, en staeckt met hem den draeck.
Evenwel, so deert my dat u bloem, dus deerlijck is geschonde*n*,
'k Vrees het is u loon, en u verdiende wraeck:
Doen ghy daer te sots, al te vies en schots,
Schimpten op de deughd en eer te spots.

4 Nochtans wil ick u, o soete Dier! noch evenwel verschonen,
Want ghy hebt gevolght u Ouders wil en raed:
Maer most doeh, so harde straf (o Maegd) u dertelheyd beloonen,
Dat ghy met een lijck in uwe kamer gaet?
't Is u Ouders schult, dus hebt slechts gedult,
Laes! in u word dese straf vervult.

5 Hier kont ghy, o soete Jeugd! in hert en sinnen overwege*n*,
Wat een last en pijn uwe soete teere leden druckt:
Siet dit beeld, en spiegelt u daer in, en letter op ter degen,
Hoe dat niemands trots en hooghmoet wel geluckt.
Matight dan u jeughd, en bedwinght u vreughd,
Want de schimp noch smaet die is geen deughd.

6 ‘Ghy die op het heyloos Goedt en Staet, en op geen Deught wilt achten,
‘Die u Kinders dood, en levendigh verbrand,
‘Wel te recht, men u verraders acht van kinders en geslacht,
‘En haelt op u hals, eens yders vloeck en schand.
‘Dus wie om het goed, pijnight sijn gemoed,
‘Die stoot sijn kinds leven mette voet.

Eendrachts wensch. Klagh-Dicht.

Stemme: Lief-locksters vande Min, &c.
Of, Com Shephards deck jour heds.

1 Eendracht hoe zijt ghy Van 't meeste
3 Gebracht in sla- ver- ny / En in de
2 volck verschoven!
4 asch bedooven: Ach dat een kleyne glantz Van
u lieftallig wesen / Mocht geven so veel brands / En
't koude hert genesen!

1 *O* Eendracht hoe zijt ghy
2 Van 't meeste volck verschoven!
3 Gebracht in sla-ver-ny,
4 En in de asch bedooven:
Ach dat een kleyne glantz
Van u lieftallig wesen,
Mocht geven so veel brands,
En 't koude hert genesen!

Het koude van ons hert
Doet uwe glory schenden:
En voert ons inde smert,
In droefheydt en ellenden.
O dat u schoone schijn
Mocht blincken als de Sterren,
Wy souden in dees pijn,
Ons niet soo diep verwerren.

Hier voortijdts waerdy schoon,
En aengenaem voor allen:
Nu hebdy lof noch kroon,
Soo sydy nu vervallen:
Daer ghy nochtans ons schenckt,
De lieffelijckste vruchten,
En onse zielen drenckt,
Met blijdschap en genuchten.

Ghy schakelt ons gemoed,
Dat vreemt is afgesondert,
Weer met een sachte vloet,
En strengelt seer verwondert,
Dat 't Schaepken en de Leeuw,
Gaen in een Beemd te Grasen,
Daer 's Tygers wreed geschreeuw,
Kan geen gediert verbasen.

Ghy vlecht in eene knoop,
En splitst de trouwe handen:
Dat tweedracht opter loop,
Geraken moet tot schanden.
Wie slechts uw zegen smaeckt,
Heeft oorsaeck van verblijden,
Maer wy zijn nu geraeckt
In heel verkeerde tijden.

Ghy zijt nu haest een vloeck,
Daer ghy eerst waert verheven:
'k Sie nauwlijckx eene hoeck,
Van u Gods-dienstigh leven.
O tijden vol bedroch:
Vol bitterheyds en twisten,

O tijden moet ick noch
In u mijn tijd verquisten?

Kom, kom, o lieve Vrouw,
En bindt ons met u stricken,
Met Liefde en met Trouw,
En wilt ons weer verquicken,
Met zegen van u deughd,
Dat ons verlichte sinnen
Genieten 's Hemels vreughd,
En u aendachtigh minnen.

Godt selve heeft als nu
In u sijn wel-behagen:
Want niemandt, sonder u,
Kan yets ten Hemel dragen:
Jae 't offer blijfter staen,
En steygert niet na boven,
't Kan oock geen vlercken slaen,
Noch sijnen Schepper loven.

‘Ondanckbaer quaed gedrocht,
‘Dat d'Eendracht gaet vernielen!
‘Ghy hebt ons, laes! gebrocht,
‘Tot schip-breuck onser sielen:
‘Siet eens te rugg', en denckt,
‘Hoe Tweedracht kan beroeren,
‘Hoe d'Eendracht Vrede schenckt,
‘En kan ten Hemel voeren.

De geleerde Jacht. Of De Morgenstond, draeght Honigh inden mond. **Tot opmerckinge der Jeughd.**

Stemme: Eduwaerd Nouwels. Of. Silvester inde morgenstond.

1 *A*Ls ick den gulden dagheraet,
2 En 't Morgen licht beschouw:
3 Als Cloris uyt haer kamer gaet,

2 't Morgen licht beschouw:
4 wascht haer in den douw:
O dan ontsteeckt mijn
jeughdigh bloed! En stijght tot inde locht / Au-
rora dan mijn leven voed / Met haer gesegent vocht:
Die my dan totte konsten lockt / en vlecht dien band / Dat
ick met lust en over-lust grijp alles by der hand.

4 En wascht haer in den douw:
O dan ontsteeckt mijn jeughdigh bloed!
En stijght tot inde locht,
Aurora dan mijn leven voed,
Met haer gesegent vocht:
Die my dan totte konsten lockt, en vlecht dien band,
Dat ick met lust en over-lust grijp alles by der hand.

2 Mijn sinnen zijn dan hubs en fris,
Mijn sinnen gaen ter jacht:
En in een sotte wildernis,
Van allerley geslacht:
Mijn Hondjens zijn het geestigh breyn,
Mijn Hartjens gaen in 't Woud:
In dese Jacht vind ick alleyn,
Mijn Koninghrijck en Goud.
Dees Jacht is een gewisse vangst, wy krijgen 't Wild
Veel rasscher als de Jager doet, die al sijn tijdt verspilt.

3 Loopt Beesjens maer van 't eene veld,
En jaeght vry 't ander in:
Het jagen is u vry gestelt,
Jaeght vry na uwe sin:
Jaeght over bergh en over dal,

Jaeght over zee en sand:
Jaeght, vanght en spant, en houd geen stal,
En grijpt het mette hand:
Gaet daer de Son en Mane schijnt, klimt hooger aen:
Al waerje jaeght met uwe Wind, 't Wild salder stille staen.

4 Ey jaeghter vry door al 't gediert,
En rust op u gemack:
Ghy jaeght wat in de Wereld zwiert,
En ghy blijft onder 't dack:
Breyt netjens inde stille rust,
En jaeghter 't Haesjen in,
Het jagen is maer eene lust,
't Brenght rijckdom en gewin.
Wie dat niet jaeght des morgens vroegh, die jaght valt laet,
Vergeefs is 't die op d'avond spa, dan eerst uyt jagen gaet.

5 Wie inde Morgenstond begint,
‘En slaet de dagen acht:
‘Die heeft hem wel te recht besint,
‘En sijn beroep betracht.
‘Als 't vat by-na is leegh geklaert,
‘Dan ismer deerlijck an:
‘Te laet is sijnen Wijn gespaert,
‘Als 't vat is ijl en wan:
‘Dus leert en spaert in uwe tijd, terwijlje meughd:
‘Want wie in d'Ouder jagen wil, dan is vergaen sijn Jeughd.

Lof vande onderlinge gedienstigheyd der menschen.

Stemme: *A lieta vita.* Tot vrolijck leven.

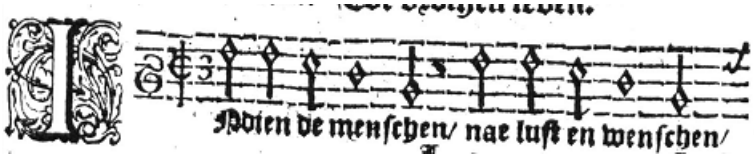

*I*Ndien de menschen, nae lust en wenschen,

Sochten hier een vreedsaem rijck:
Men sou niet hooren / gramschap of toren/
Van ramp of plagen / van droeve dagen/
Maer elck een vond sijns gelijck.

Sochten hier een vreedsaem rijck:
Men sou niet hooren, gramschap of toren,
Van ramp of plagen, van droeve dagen,
Maer elck een vond sijns gelijck.

2 Wat soud u schaden, dat ghy den quaden
Vriendelijck en zedigh groet?
Op dat u wercken, hem deden mercken,
Dat uwe handel, en vrome wandel,
Komen uyt een recht gemoed.

3 Mijn kaers ontsteken, kan niet ontbreken
Schoon ick mijn naesten licht:
Dat ick hem tooge, vlytelijck pooge,
En leyd op wegen, wijse ter degen,
En volbrenght der liefden plicht.

4 De siel en sinnen, lieven en minnen,
Een oprecht en dienstigh hert:
Dat sonder schaden, in raed of daden,
Met goe manieren, en re'en kan stieren,
Sijnen naesten uyt de smert.

5 Gedienstigheyds zeden, met maet en reden,
Maken het verharde sacht:
Geen trotse machten, noch wreede krachten,
Boeyen noch banden, gloeyende tanden,
Hebben een soo grooten kracht.

6 Als de gemoeden, sieden en woeden,
Dan 't gedienstigh herte keert,
Om te versoeten, en te gemoeten,
Dat dese Wolven, en felle golven
Zijn met teugels afgeweert.

7 ‘'t Gedienstigh leven, is ons gegeven,
‘Tot des naesten hulp en vreughd:
‘Om de geschillen, en twist te stillen:
‘Om vree te maken, in alle saken,
‘En alleen uyt liefd' en deughd.

Trouw' is opter loop.

Stem: Iaques, Iaques.

*S*Oete Meysken dat verslagen,
Dus beroyt loopt en ontkleet,
Ick moet hier u eenmael vragen,
Nae de oorsaeck van u leet:
Meysken, Meysken, seght my doch de reden,
Wie ghy zijt, en hoe ghy heet?

Ick ben *Liefd'* en *Trouw* geheeten,
Eertijds waerdighlijck geacht,
In de vrome ziel geseten,
Van het Goddelijck geslacht:
Ach ick! ach ick! worde nu verstoten,
Over al word ick belacht.

'k Heb de Werreld omgeloopen,
Maer ick vind noch huys, noch stal,
Niemand heeft voor my wat open,
Waer ick my verbergen sal:
Laes ick ga, ick worde nu verdreven,
Men begeckt my over al.

'k Meende my in 't *Hof* te bergen,
Maer men dreeffer my van daen:
Daer begostmen my te tergen,
Stracx koos ick een ander baen.
Waer ick gingh, ick vonde my bedrogen,
Dies sprack ick den *Princen* aen.

Niemandt kende daer mijn name,
Yder dreef met my den spot:
Voor mijn Trouwe kreegh ick blame,
Om dat ick bracht geen genot.
En ick klaeghden 't aen mijn beste vrienden,
Die my hielden mal en sot.

In de *Kercken en Capellen*
Was ick min als niet geacht:
Schijn en waen hingh voor haer Cellen,
Daer wierd' ick te spots belacht.
Dies ick zwerfde voor der *Burgers* deuren:
Maer 't was niet gelijck het placht.

't Kind stond tegens sijnen Vader,
Broeders branden inden twist:
D'een was d'ander sijn verrader,
Elck bedacht bedroch en list:
Snoode valscheydt voerden daer de kroonen:
Daer had ick my heel vergist.

Schippers, Krijghs-luy, dat sijn lieden,
Die gaen daeghlijcx inde dood:
Seyd' ick, hier sal 't wat bedieden,
Maer elck een te rugge vloot,
Hier sat d'Ontrouw cierelijck te proncken,
Die my lieten inden nood.

Boeren zijn doch slechte menschen,
Hier blijf ick nu metter woon,
S'hebben, dacht ick, watse wenschen:
Stracx kreegh ick te schandigh loon,
Loosheyd, boosheyd, en veel snoode lagen,
Hadden hier de Lauwer-kroon.

Nergens kost ick trouwe speuren,
Niemand gaf my leur of lap,
'k Weird gestooten uyter deuren,
'k Liep ellendigh mette klap,
Arme Meysken! niemand wil my bergen,
Dies leef ick in ballinghschap.

Waer ick loop of soeck te swerven,
Niemand geeft my eene mijt:
'k Moet op 't laetst van honger sterven,
Eer 't beroyde kleed verslijt:
Is 't niet droevigh om te sien en hooren,
Dat de Trouw sterft voor haer tijd?

‘'k Wil dan weer ten Hemel vliegen,
‘Hier gelt liefde, Trouw, noch eer:
‘Haet en Nijd, Bedroch en Liegen,
‘Hebben hier een beter Heer.
‘Ach wat leven wy in droeve tyden!
‘*Trouw'* die kentmen nu niet meer.

De schoone Aretaea, Of Deughds Ciersel.

Stem: Bayse moy ma Iannetton, Of, *Galathaea geestig, &c.*

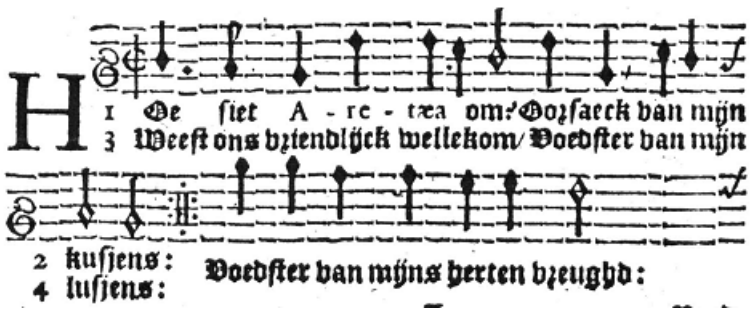
1 Oe ſiet A - re - tæa om? Oorſaeck van mijn
3 Weeſt ons vriendlijck wellekom/ Voedſter van mijn
2 kuſjens:
4 luſjens:
Voedſter van mijns herten vreughd:

1 *H*Oe siet *A-re-taea* om?
2 Oorsaeck van mijn kusjens:
3 Weest ons vriendlijck wellekom,
4 Voedster van mijn lusjens:
Voedster van mijn herten vreughd:

Voedster van de soete deughd:
Want wy seer verlangen
Naer u roode wangen.

2 Na u wangen, na u vyer,
Na u soet vermaken:
Ach mijn over soete Dier!
Wanneer sal ick raken
In u boesem, in u hert,
Daer ons eerst vergolden wert,
Wat hy heeft te lijden,
Die voor u wil strijden.

3 Door u oogen haeldy 't licht,
En treckt ons gemoeden,
Datse vlammen door 't gesicht
Van u heyligh woeden:
En wy sieden door u brand,
Door u Goddelijck verstand,
Dat wy ons begeven
Na u heyligh leven.

4 Weynigh zijnder die u eer,
Die u trouwlijck minnen:
Maer ick volgh u Wet en Leer
Met verheughde sinnen:
Ick sie aen u suyver breyn,
'k Sie hoe edel en hoe reyn
Dat u fackels schijnen,
Als 't licht gaet verdwijnen.

5 Als de Sonne schuylt haer hoofd,
Als de nacht is duyster:
Niemand dan u licht verdooft,
Ghy behoud u luyster:
Vwe glantz is frisch en schoon,
Frisscher als een gulde Kroon:

En u vriendlijck wesen,
Kanmen doorgaens lesen.

6 Wie met uwe schoonheyt pronckt,
Die verdooft de Peerlen,
Offer een met steentjes lonckt,
Die voor d'oogen dweerlen:
Goud, noch Amber, noch Rubijn,
Heeft een sulcke reuck noch schijn,
Want u lieflijck bloosen,
Over-treft de Roosen.

7 Rooskens inde morgenstond,
Staen met silvre stralen:
Vyt de Rooskens van u mond
Komt de Honigh dalen:
Wie met u gaet aen den dans,
Breyt ghy eene Lauwer-krans,
En ghy gaet hem leeren
't Wonder-werck des Heeren.

8 Blijft doch Meyskens in ons Rey,
Lieve *Aretaea:*
Laet ons graven in u wey,
Met de soet' *Astraea,*
Die al hooger als de Maen,
In des Hemels Tente staen,
Daer sy ons verbeyden,
En den wegh bereyden.

Jeughds-Vermaen.

Stemme: *O eenigh voedsel van, &c. Of, Kits Almande.*

*H*Ebt ghy, o Jeughd: niet langh gesien,
Hoe datmen moet de Wellust vlien?
Ghy jonge Spruytjens van 't soet leven,
Hoe gaet ghy u dus over-geven?
Totte slemp, totte demp, totte lust, totte vreughd,
Totte jacht, totte pracht, totte prael en geneughd,

Totte dronck, totte smaed, totte schand,
Tot een Sot, tot een spot, tot een Nar, tot een aep,
Tot een Vyl, tot een Swijn, tot een Leeuw, tot een Schaep,
Als Tyribus in 't land:
En gaet soo dertel heen,
Met wulpsche plompe ze'en:
Wel denckt ghy niet dat de gulde tijden
Van u Lente daer hene glyden?

2 Ghy jaeght en vliecht soo onbedacht,
En hebt op tijd noch leven acht:
In sulck gevaer soo gady rasen,
En ghy swerft als de dertle dwasen:
Over bosch, over veld, over duyn, over strand,
Over bergh, over dal, over hey, over zand.
Door het vyer, door de kou, door het vocht:
Daerje smeert, daerje teert, daerje vischt, daerje vinckt,
Daerje troeft, daerje schroeft, daerje drinckt, daerje klinckt,
Met sulcken vuyl gedrocht,
En in dees wulpsche vlucht,
Past ghy op eer noch tucht,
Ey verschoont de bloem van uwe Jaren!
En wilt d'eed'le siele sparen.

3 Als u vermaeck is ydelheyd,
Ja lichter als de wind die weyd:
V roem is snelder als de dagen,
En soo rasch als de winter-vlagen:
Als een bel, als een bal, als een pijl, als een roock,
Als een bloem, als een blad, als een loof, als een smoock,
Als een ebb', als een stroom, als een vloed:
Als een spoel, als een spil, als een rad, als een snee,
Als een glas, als een ijs, als een schauw', als een zee:
Soo los staet u 't gemoed:
En is alst lichte stof:
Ghy hebt doch gantsch geen lof
Maer Schand en On-eer zijn u kroonen,
Die u leelijck sullen loonen.

4 V loon dat staeter al gereet,
En komt u treffen, eermen 't weet,
Dan voeldy self de zware plagen,
Die ghy, lacy: sult moeten dragen:

In u oogh, in u neus, in u oor, in u tongh,
In u hand, in u tand, in u milt, in u longh,
In u blaes, in u nier, in u been:
In u buyck, in u heup, in u maegh, in u knye,
In u net, in u rugg', in u zy, in u dye,
In u Lever, arm, en scheen:
En al de leden door,
Soo kruypt de pyne voor:
Die ghy met u dertele sinnen
Dus hebt na-gejaeght in 't minnen.

5 Wat raet om uyt dees slaverny,
Dit domme wicht te maken vry?
Om dat van 't quade padt te keeren,
En doen treen in den wegh des Heeren?
Door de schrick, door de vrees, door de pijn, door de smert,
Door de roe, door de smaed, door de schand in het hert:
Door de geest, door de wil, door de lust,
Door de boet', door berouw, door genae, door de tucht,
Door de hoop, door de liefd, door 't geloof, door 't gesucht,
Verkrijght het weder rust:
En valt verslagen neer,
En bid dien grooten Heer,
Dat hy sijn slaefs en sondigh leven
Hem genadigh wil vergeven.

Het Honigh-Byeken, Tot op-merckinge der Naerstigheyd.

Stemme: Est ce Mars le grand Dieu, &c.

1 'k *W*ll van het Honigh Byeken singen,
En sijn lof:
2 'k Wil op *Hymetti* bergen springen,
Halen stof:

Tot sijn eer, tot ons leer,
Om soo te doen verstaen, Gods groote da'en.

Siet eens dit Honigh-diefken lecken,
  Op der Hey:
Siet het eens uyt de bloemkens trecken,
  Vyt de wey,
Vyt de Doorn, uyt het Koorn,
De soete zeem en vrucht, tot sijn genucht.

Wat isset besich om te sorgen
  Voor sijn staet:
Van den avond tot den morgen,
  Vroegh en laet:
Met geswarm, met allarm,
Gewapent en voorsien, om 't hooft te bien.

't Houter sijn Huys en Hof in eeren,
  Met ontsagh:
Yder een moet van 't Byeken leeren,
  Hoe men magh
Vrouw en Kind, en 't Gesind,
Regeeren alle tijd, met sorgh en vlijt.

't Gaet oock uyt alle Kruydjes lesen
  't Soet alleen:
't Quade dat laet het in sijn wesen:
  In 't gemeen
Moet een Man, altijd van
Het quade trecken 't goed, in sijn gemoed.

't Geeft ons de soete Honigh-raten,
  't Bouwt een Kerck:
't Metselt geestigh Cellen en gaten,
  Konstigh werck.

't Jonge jaeght, 't Oude draeght,
En schickt het op sijn stee, met lust en vree.

Als dan de trage Wesp wil leven,
  Luy en mack,
Word hy als tot een roof gegeven,
  Krijght sijn sack:
Soo moet oock, 't vuyl gespoock
Van ons verdreven zijn, met schand en pijn.

‘Komt hier ghy trage mensch ter scholen,
  ‘Leert en siet,
‘Hoemen moet leven om niet te dolen,
  ‘d'Ontucht vlied:
‘Vlijt en vreughd wijsheyd, deughd,
‘Van dese Dierkens leeft, het hert en geest.

‘Leert hier, ey leert hier, met u sinnen,
  ‘Soete Jeughd:
‘Hoe datmen moet sijn kostjen winnen,
  ‘Met geneughd:
‘Eer de tijd, gaet en slijt,
‘En dat de Oude Man, niet winnen kan.

Matigh Vreughden-Mael.

Stemme: *VVindeken daer den Bosch af drilt.*

*V*Rolijcke Vrienden weest verblijd,
In dees aengename tijdt:
Zijt met maten, uytgelaten,
Matigh machmen vrolijck zijn,
By goede vrienden en by Wijn.

Wijn die doet u het hert op-gaen,
En de droefheyd van u slaen,
Waerom suffen en te duffen?
Alle dingh heeft sijne beurt,
Vrolijck Geselschap nimmer treurt.

Wijn te drincken dat is geen sond,
't Is als Balsem in de wond!
Sy kan vreughdigh, frisch en jeughdigh,
V verquicken 't droef gemoed,
Sond isset die 't te vele doet.

Is onse geest als dof van pijn,
Wijn die is de Medicijn:
Treckt van binnen, onse sinnen,
En sy voertse na de lucht,
Wegh is de pijn, en opter vlucht.

Een glaesjen is een goed begin.
Twee dat maeckt een luchte sin:
Drie geschoncken, en gedroncken,
Is ter eeren van u Vriend:
Siet dan of u oock meerder dient.

Maet' moet in als gehouden zijn,
In de vreughd, en by de Wijn,
Want de reden, moet bekleeden,
Dat ghy zijt een vrolijck Man,
Die hem met maet verheugen kan.

Wijn die heeft een soo groote kracht,
Wie haer drinckt en niet en acht,
Doetse rasen, als de dwasen:
‘Wel geluckigh die verheughd,
‘Matigh gebruyckt den Wijn tot vreughd.

Dronckerts dolligheyd.

Stemme: *La Chime.* Of, *Kluchtige, tuchtige Herderin.*

*K*Luchtige, ruchtige Kitte-broers,
Slempige, dempige dolle geneughd:
Hoe raesje, hoe blaesje, hoe zydy soo boers?
Hoe roepje en schreeuwje met malle vreughd?
Het word te laet, houd middel-maet,
Waer toe doch al dit heesch gekrijt?
En u getier, betooght alhier,
Dat ghy maer rechte Sotten zijt.

Kalveredanssers, en Verckens geslacht,
Drollige, potsige Apen lust:
Bytende, krytende, dronckene pracht,
Roemige Snorckers, die nimmermeer rust:
Wanneer sal 't zijn, dat u de Wijn
Sal dienen tot een verheughde dranck?
Doch ick vrees neen, want al u reen,
Tuygen dat ghy gaet scheef en ranck.

Comus gesellen, en *Bacchus* gesind,
Swelgers en Belgers, ghy vreemt gewoel:
Teerers, en smeerers, die 't alles verslind,
Gieters en Gapers van dese poel:
En isset niet, een groot verdriet,
Dat ghy hier dus ellendigh smult?
Dus laet het staen, en wilt vry gaen,
Ghy hebt de pij genoegh gevult.

Plengige storters, ghy quylende aert,
Rokers en smokers, die rochelt en spout,
Pochers en klimmers, ghy maeckt ons vervaert,
Datter een yeder mensch van grouwt.
Dus maeckt de Wijn, u Beyr of Swijn,
Wollef of Leeuw, of ander Dier:
En u gemoed, loopt als een vloed,
Suyselen met een vreemd geswier.

Kreupele Basen, laveerders soo dwars,
Vechters en smyters, ey siet doch eens om,
Woelige ramlaers, hoe blijfdy soo wars,
Wilje noch volgen der Narren trom?
Seght doch, sult ghy, dees slaverny,
Kiesen voor een veel beter vreughd?
‘d'Hemelsche kroon, krijght hy te loon,
‘Die sijn vermaeck heeft in de Deughd.

De Droom Herculis van de twee Godinnen, de Wellust en Deughde.

Stemme: *O Angenietjen.* Of, *Courante Commune.*

*A*Ls *Morpheus* gekomen,
Sijn wiecken genomen,
En om mijn slaep gepast,
Doen wierd ick haest verrast:
Ick sagh twee Goddinnen,
Verscheyden van sinnen
De *VVellust* en de *Deughd,*
In 't bloeyen van mijn jeughd:
Daer d'eene jongh,
Met goud en peerlen blonck,
En smeeckten my
Met soet gevry,
'k Sou komen aen haer zy.

Ick sagh haer staen toogen,
Met dryvender oogen,
Van leden fris en ranck,
Van verwe schoon en blanck.
Haer naem ick wou weten,
'k Ben *VVellust* geheeten,

Sey sy, en 't hooghste goed,
Dat hier de Werreld voed.
'k Heb hier geneughd,
'k Heb hier de Min en vreughd,
'k Heb schat en geld,
Vol op getelt,
Omhelst my jonger Held.

Mijn frissche leden,
Die suldy bekleeden,
Mijn schoonheyd en mijn lijf,
Tot u soet tijdt-verdrijf:
Aen 't schoonste vermaken
Daer kondy aen raken,
Aen d'alder-eelste schat,
Die yemands ziel om-vat,
Het staet u vry,
Al 't geen te doen wat ghy
Krijght in u hert,
En sonder smert
V dit geschoncken wert.

Ick deel u de weelden,
Die d'Hemel oyt deelden:
De Rooskens van de Min,
De Kranskens van u sin:
Alwaer u gedachten
Nae jancken en trachten,
Dat krijghdy al na wensch,
Volgh my o jonge Mensch!
Volgh doch mijn baen,
S'is effen om te gaen,
Met Bloem en Kruyd,
Gelijck een Bruyd
Met loovers op-getuyt.

Doen quam daer de ander,
Wel statigh en schrander,
En sprack door hooger geest:
Weest Jonghman niet bedeest!
Wilt dees niet gelooven,
Zy soeckt u te rooven

Van 't alderwaerste goed,
Dat hert en ziele voed.
Haer schoone schijn,
Die is maer smert en pijn,
Een losse wind,
Die u verslint,
Dus u o Held! besint.

Haer weghen die dolen,
Door rotsen en holen,
Met distels, sulpher, stanck,
En *Plutoos* vuyle dranck:
Daer jammer en stuypen
Op 't schrickelijckst kruypen,
Door mergh en ingewand,
Om knagen u verstand:
Scheyd van dees Maeghd,
Die listigh u belaeght
En door een waen,
Op een quae baen,
Soeckt uwe Ziel te schaen.

Ick sal u wel leeren,
Ten Hemel te keeren,
Door vromigheyd en deughd,
Door lyden en door vreughd:
Al schynen mijn wegen
On-effen, t'ondegen,
Ghy siet op 't laetst een glantz,
Der Deughden Lauwer-krans:
Ghelooft my vry,
Soo lange tijdt als ghy
Mijn woord en wet
Voor d'oogen set,
Dan leefdy onbesmet.

‘Dus wieder sijn' ooren
‘Door schijn laet bekooren,
‘Door op-ghepronckte lust,
‘Krijght nimmermeer sijn rust.
‘De lust soeckt te leyen,
‘De waen soeckt te vleyen,

‘Maer wijckt doch van haer spoor,
‘En geeft de Deughd gehoor,
‘Die met bescheyt,
‘Ten Hemel u geleyt,
‘En vlecht een Kroon,
‘Der deughden loon.
‘Ey volght doch haer geboon!

Wijsheydts Lof.

Stem: Orangè. Of, Astraea lieve Maeghd, &c.

OPHIA reyne Maeghd/Die in u boesem
draeght/ Den brandt die ons gemoedt ontstelt: Soo
datmen acht noch goed/ noch geldt/ Ick draegh u/ en
klaegh u met hert en sin/ 'k Verlang na u-we Min'/ V
deughden/ u vreughden/ Verkies ick voor een schat en
groot gewin.

SOPHIA reyne Maeghd,
Die in u boesem draeght,
Den brandt die ons gemoedt ontstelt:
Soo datmen acht noch goed, noch geldt,
Ick draegh u, en klaegh u met hert en sin,
'k Verlang na u-we Min',
V deughden, u vreughden,
Verkies ick voor een schat en groot gewin.

O Wijsheydt! ick verlangh,
Waer heen streckt doch u gangh?
Ey schuylt in 't binnenst van mijn hert,
En leert my kennen wat my smert:
V wegen, en stegen, maeckt my doch kond,
En schenckt my't aller stond
Den zegen, verkregen,
Van aenbegin uyt Godes heyl'ge mond.

Ghy zijt een Godlijck licht,
Een spiegel voor 't gesicht,
Een beeld van 's Hemels goedigheyd,
Een strale van sijn heerlijckheydt:
Oock jeughdigh, en deughdigh en goed van aert,
Die ons treckt Hemelwaert,
Door klaerheyd, en waerheyd,
Die uyt den glantz des Scheppers is gebaert.

Ghy zijt van Godt gedaelt,
En hebt van hem gehaelt
De druppels van des Hemels douw:
O schenckt ons u op-rechte trouw!
V schatten, daer matten, niet komen by,
Daer roest noch roover zy,
Van 't knagen, en 't klagen,
En van 't verderf en alle schanden vry.

Maer wier' soeckt Peerl of Kroon,
Wier' soeckt der Deughden loon,
Die erft voorwaer het hooghste goed:
Hy soeckt den Hemel in 't gemoed:
Van binnen, de sinnen, hem spreken aen,
Wilt u ziel hooger slaen:
Godts gaven, die laven
Den Mensch, om saligh in sijn Rijck te gaen.

Tegen de goed-verquisters.

Stemme: La Durette.

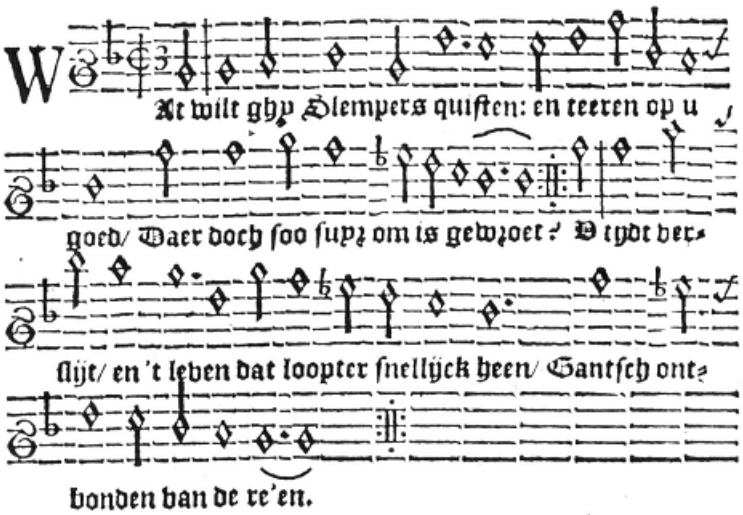
At wilt ghy Slempers quiſten: en teeren op u
goed/ Daer doch ſoo ſuyr om is gewroet? V tijdt ver-
ſlijt/ en 't leven dat loopter ſnellijck heen/ Gantſch ont-
bonden van de re'en.

*W*At wilt ghy Slempers quisten: en teeren op u goed,
Daer doch soo suyr om is gewroet?
V tijdt verslijt, en 't leven dat loopter snellijck heen,
Gantsch ontbonden van de re'en.

V Lichaem is vol qualen, vol ramp en ongeval,
Een vuylnis-hoop en verckens-stal,
V leden zijn verkrompen, verdorven en verstijft,
Datter niets gesonts aen blijft.

V goedjen is verslonden, nu stady naeckt en bloot,
En ghy verlanght vaeck na de doodt:
Siet hier den loon van uwe, doch overgeyle min,
Straffe van u dertle sin.

Dien ghy eerst placht te wesen soo aengenaem en waerd,
Die loopt van u, en is vervaert:
Hoe heeft het gelt sijn Meester, dus schandelijck betaelt,
En soo valschelijck onthaelt?

Soo kan de tijdt verkeeren, en mengen 't soet in 't suyr:
De koop valt u dan veel te duyr!
Geluckigh wie de tijden en 't leven neemt in acht,
Die het goed noch geld veracht.

Gebruyckt ghy 't goed ten goede, 't is u een stut en steun,
In d'Ouderdom een troost en leun:
Gebruyckt ghy dat ten quade, tot ydelheyd en vreughd,
't Is vergift van uwe Jeughd.

‘Godts zegen wilt vereeren, met een heel danckbaer hert:
‘Want 't is u anders groote smert:
‘Ey wilt doch Godes gaven, gebruycken tot u lust,
‘Tot u saligheydt en rust.

Deughds Lof.

Stem: Engelsche Klocke-Dans. Of, Mantel-Dans.

1 E schoone Roosen/ ver cie-ren 't Hof/ En
3 Haer lieflijck bloosen verkrijgt den lof/ Van
2 munten vrolijck uyt:
4 bloemen loof en kruyd:
Wat deughd/ wat vreughd om-
schaduwt het gemoed/ Als sy haer Minnaers voed/ En
pronckt dat E-del bloed? s' Is gelijck als klare wijn/ Dieder
springht in 't Cristalijn: Of gelijck een silvre bloed.

1 *D*E schoone Roosen, ver-cie-ren 't Hof,
2 En munten vrolijck uyt:
3 Haer lieflijck bloosen verkrijgt den lof,
4 Van bloemen loof en kruyd:
Wat deughd, wat vreughd omschaduwt het gemoed,
Als sy haer Minnaers voed,
En pronckt dat E-del bloed?
s' Is gelijck als klare wijn,
Dieder springht in 't Cristalijn:
Of gelijck een silvre vloed.

2 Haer deftigh wesen is lief en waert,
Oock zedigh en beleeft:
Ghy kond daer lesen haer vrome aert,
En wats' een yeder geeft:
Wat loon, wat kroon, een vrome ziel verkrijght:
Die nedrigh hoort en swijght,
En na de Wolcken stijght,
Hoogh tot inder deughden Tent,
Daer sy Lijf en Ziel na went,
En als 't dorstigh hert na hijght.
3 Haer schoone zeden, die zijn als 't goud,
Dat altijdt houd zijn deughd:
Haer soete reden sijn vast gebouwt,
Op vromicheyd en vreughd:
Sy siet het niet, hoe leelijck of hoe schoon,
Maer sy blijft metter woon,
En breyd een Lauwer-kroon:
Voor het hubs en edel breyn,
Dat door eer en deughd alleyn,
Wacht op een verheven loon.
4 Al uwe smetten, die toetst doch aen
Dees spiegel voor 't gesicht:
Want hare Wetten zijn als de Maen,
Die yeder schenckt het licht:
Van haer, voorwaer, komt wijsheyd, lof en eer,
De douw van 's Hemels Leer:
De zeghen van den Heer:
Die met glants en rijckdom daelt,
En met schatten ons bestraelt,
Van de deughden meer en meer.

Ydelheyd van des Werrelds woelerye.

Stem: Suyvere, schoone, vermakelijcke Maeghd.

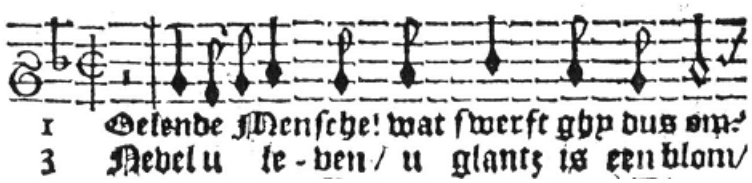

1 *W*Oelende Mensche! wat swerft ghy dus om?
2 Dwars door het duyster en nae-re dal van tranen:
3 Nevel u le-ven, u glantz is een blom,

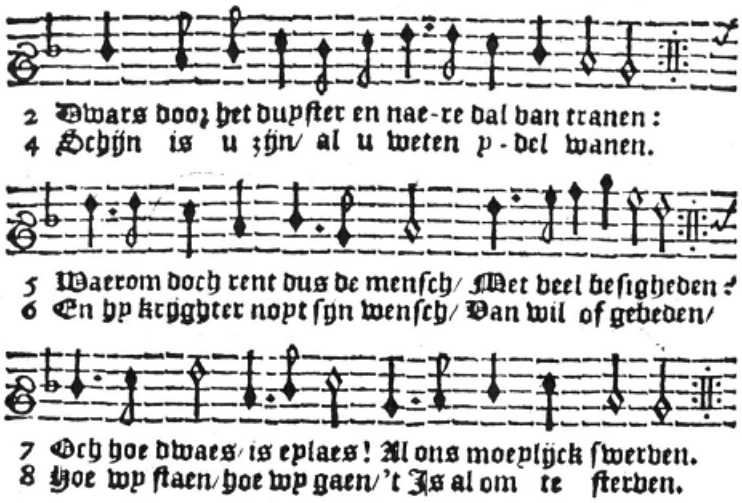
2 Dwars door het dupster en nae-re dal van tranen:
4 Schijn is u zijn/ al u weten y-del wanen.
5 Waerom doch rent dus de mensch/ Met veel besigheden?
6 En hy krijghter nopt sijn wensch/ Van wil of gebeden/
7 Och hoe dwaes/ is eylaes! Al ons moeylijck swerven.
8 Hoe wy staen/ hoe wy gaen/ 't Is al om te sterven.

4 Schijn is u zijn, al u weten y-del wanen.
5 Waerom doch rent dus de mensch, Met veel besigheden?
6 En hy krijghter noyt sijn wensch, Van wil of gebeden,
7 Och hoe dwaes, is eylaes! Al ons moeylijck swerven.
8 Hoe wy staen, hoe wy gaen, 't Is al om te sterven.

2 Waer dat maer slechts ons gedachte na haeckt,
Draven wy heen over Zee en over zanden:
Vyer noch oock swaerd ons begeerlijckheyt staeckt,
Isser te halen maer schat uyt verre Landen.
Maer als ghy 't met moeyt verkrijght,
Vol gevaer en vreesen,
Daer ghy als een Hert na hijght,
Ey wat sal 't dan wesen?
Meer als roock, meer als smoock,
Dat ghy door u sinnen,
Door de lust, door onrust,
Dwaeslijck soeckt te minnen.

3 Ach! soo men waer om de deughde bedacht,
Soeckende 't goed maer tot onderhoudt van 't leven,
Niet tot onmatigheyd, pronck en pracht,
Om sich tot slempen en dempen te begeven.
Laes! het goed is onse Godt,
Daer wy na verlangen,
Dat op 't laetst met ons noch spot,
Als wy daer aen hangen:

‘Want het goed, is een vloed,
‘Vluchtigh om te keeren:
‘Saligh dan, is de Man,
‘Die de maet kan leeren.

Der Sonnen Heerlijckheyd.

Stemme: *La Picarde. Waer is nu mijn vryheydt?*

*O*Ntsteeckt, o Godlijck licht!
V Fackel en gesicht,
Die in ons het leven sticht:
Want u cieraet, soo heerlijck staet,
  En u vergult,
Als een Bruygom is gehult.

  Een yder die u siet,
Verwondert hy op-schiet,
En roept uyt: o groot gebied!
Dat over al, op bergh en dal
  Sijn schoonheyd toont,
En met goud en peerlen kroont.

  Ghy Koningh van 't gestert,
Ghy doet ons staen van vert,
Seer verwondert en verwert:
Wanneer wy sien, dat voor u vlien,
  De mist en damp,
Die ghy suyvert door u Lamp.

  Als ghy koockt door u brand,
En rijpt geboomt en 't Land,
Door den zegen van u hand:
O dan soo staen, vol gelaen,
  De vrucht en 't kruyd,
Even als een schoone Bruyd.

Wie op u grootheyd acht,
En op u wondren tracht,
Staet verbaest en gantsch bedacht:
Dan of ghy schijnt, of weer verdwijnt,
Ghy licht het Rond,
d'Avond en de Morgen-stond.

Gelijck een Reuse rent,
Of als een Voerman ment:
Als een pijl of Vogel went:
Al rasser schiet ghy voort en giet
V goude toorts,
Altijdt loopt ghy en gaet voorts.

O Oogh van 's Hemels zael!
O diamant en prael!
Hemels vreughd en soet onthael!
Ghy stelt de tijd, met lust en vlijt,
En houd de wacht,
Doet de Ronde dagh en nacht.

‘Merckt eens wat grooter Held,
‘Dit schepsel heeft gestelt,
‘Tot een Roem van sijn geweld:
‘Op dat elck een, soo groot als kleen,
‘Sou recht verstaen
‘Godes macht en wonder da'en.

‘Want hy al hooger Licht,
‘Veel klaerder van gesicht,
‘In sijn Zalen heeft gesticht,
‘Waer Vrouw noch Man, beschouwen kan,
‘Godts Majesteyt,
‘Die den sijnen is bereyt.

Maeghden-vreughd.

Stemme: ***Pronckjen van de Maeghden.***

1 Pyckjen vande Maegden/ Wie ſal u vereeren?
2 Die elck een behaeghden / Om u lof te meeren;
Wie ſal niet begheeren Te ſingen uwe deughd?
V reden / en zeden / Die geven ons 't leven/
En ſoete vreughd.

1 *P*Vyckjen vande Maegden,
Wie sal u vereeren?
2 Die elck een behaeghden,
Om u lof te meeren;
Wie sal niet begheeren,
Te singen uwe deughd?
V reden, en zeden,
Die geven ons 't leven,
En soete vreughd.

2 V schoon eerbaer wesen,
Overtreft de Roosen:
Wijsheydt is te lesen,
Als u kaecxkens bloosen:
En u lieflijck koosen,
Verfrischt een hoogh gemoed,
V dagen, behagen,
Ja 't leven, sy geven,
Wat liefde voed.

3 V schoonheyt beroerde,
En dee gantsch bezwijcken,

't Hert dat ons vervoerde,
Als ick u quam kijcken:
Nu wil ick niet wijcken,
Van uwe deftigheyd:
V oogen, vermogen,
Te leyden, ons beyden,
In vrolijckheyd.

4 Vrolijckheydt in eeren,
Mach een Maeghd genieten:
Achterklap te weeren,
Moet haer niet verdrieten:
Stracx de Nijd sal schieten,
Op haer onschuldigh hert,
En stichten, de schichten,
Van 't minnen, als spinnen,
Met valsche smert.

5 Nijdt, soeckt andre wegen,
Ghy mooght hier niet blijven,
Ghy zijt hier verlegen,
Want wy u verdrijven:
Vreughd sal hier beklijven,
Door eerbaerheyd en lust,
Met vreden, bekleeden,
Met eeren, verkeeren
Door Deughd en rust.

6 ‘Wilt doch gaen ter scholen,
‘Hoort de Deughde spreken:
‘Om dan niet te doolen,
‘Door geveynsde treken:
‘Want de Deughd sal breecken,
‘De laster en de schand,
‘Haer kroonen, die loonen,
‘Door zegen, verkregen
‘Van Godes hand.

Aurora, of Morgen-Roodt.

Stem: Il contento. Piacer gioja è diletto. Balet. a 5.
Of, Het Nachtegaelken kleyne, &c.

*V*Oor-danster van de Reyen,
Wat brenghdy ons al vreughd,
Met u gebloosde root?
Wanneer ghy gaet bereyen,
En schildert dees geneughd
Soo vriendlijck in u schoot:
Wat droevigh scheen een dood,
Dat sietmen weer verrijsen,
Door u vergulde glans
Moet yder een u prijsen,
En volgen aen u dans.

Wat hoortmen lieflijck quelen,
Wat hoortmen al Musijck,
En soet getierelier!
Ey hoortse jeughdigh spelen,
En schatren al gelijck
Met onderlingh geswier!
Wat isser al getier,
In Bosschen en in Velden,
Elck wil den hooghsten klanck,
Een yeder soeckt te melden
Sijns Scheppers lof en sangh.

Kan oyt een hert verheughen,
Door 't Musicael geluyt,
Door sangh of snaren-spel:
Soo sal dees sangh vermeugen,
V siel door haer gefluyt
Te vryden van 't gequel:
En u gest sal sich snel
Verheffen na de wolcken,
En singen (als verheughd)
Heer! Wat doet ghy de Volcken
Een over-groote deughd.

De Beestjens gaender loeyen,
En wauwlen 't klaver-groen,
De Herder speelt op 't riet:
Wie sou sich niet vermoeyen,
En 't hert eens open doen,
Als 't Godes wondren siet?
Die alles heeft uyt niet,
Tot 's menschen lust gegeven:
Dies danckt Godt seer verblijd,
Dat hy ons 't soete leven,
Schenckt in dees soete tijd.

Geluckighe Sotten hebben geen wijsheydt van noode.

Stemme: Eylaes Amour, &c.
Of, als volght.

1 Je der Sot - ten Wijſheyd ſiet / Wonder
3 Wat een grootſheyd/ wat ghebiet Datter
2 iſ - ſet om te hoozen :
4 klinckt in hare oozen :
't Iſſet altijdt booz de
wind/ Wat haer Sotheyd ſlechts begint.

1 *W*Ie der Sot-ten Wijsheyd siet,
2 Wonder is-set om te hooren:
3 Wat een grootsheyd, wat ghebiet
4 Datter klinckt in hare ooren:
't Isse altijdt voor de wind,
Wat haer Sotheyd slechts begint.

2 Yder een heeft sijn Marot,
En daer gaet hy mee te proncken,
Yder speelt sijn eygen Sot,
En is inde Sotheyd droncken:
Altijdt stoft hy van gewin,
Altijdt gatet na sijn sin.

3 Hier is dit of dat te koop,
Daer zijn soo veel duysent ponden,
Altijdt is hy opter loop,
Dan heeft hy wat nieuws gevonden:
Hier een meulen, of wat fraeys,
‘Weynigh eyren, veel gekraeys.

4 Altijdt heeft hy 't gauw en drock,
Altijdt weet hy veel te seggen:
Van een hoep of besem-stock
Weet hy wonder uyt te leggen:
't Is van Hoogheyt watter klinckt,
't Is van goud al watter blinckt.

5 Vrolijck is hy van gemoed,
Want hy weeter van geen suffen,
Altijdt wind hy geld of goed,
En hy sitter niet te duffen:
Maer is wacker inde weer,
Dan by die of desen Heer.

6 Van oud Yser, of van Lood,
Maeckt hy geld en silvre platen:
Koper wort by hem vergroot,
't Zijn al schyven van Ducaten:
Altijdt is hy rijck van geld,
Dan is 't dees en die getelt.

7 't Is een wonder die het hoort,
Hoe dit volck sich kan vermaken:
't Brenght soo veele kluchten voort,
Dan van dees en andre saken:
Ja 't is vrolijck voor en nae,
't Lacht self in sijn eygen schae.

8 Soo is 't Luck der Sotten Vooghd,
Wat sy doen, schijnt haer te lucken:
Haer gemoed alleen beooght
Hoe sy 't mogen schrapen, plucken,
Sy zijn nimmermeer begaen,
Hoe dat sy daer raken aen.

9 Maer dat wijse viese volck
Sit te prijsen en te dutten:
Droef en doncker als een wolck,
Altijdt koockt het vreemde grutten:
Nimmermeer is 't hier te deegh,
Altijdt isser inde weegh.

10 Want de wijsheydt brenght den mensch
Tot veel schade, sorgh' en vreesen,
Waerom soumen, na sijn wensch
Wijs voor sot doch willen wesen?
Sotten van een hooge geest,
Vindmen inde Werreld meest.

De Tafel- Vrienden. OF Vrienden baet, Qua toe-verlaet.

Om te lesen, of aldus te singhen.

't *I*S met my nu heel verkeert,
Ick ben nu te seer verneert.
Doen ick groeyde in de weelde;
Yeder my sijn jonste deelde.

Yeder my zijn liefde bood,
Yeder toonde 't herte bloot:
Ick was 't al, ick was daer Neve,
Diemen nimmer sou begeven:
Ick was hare naeste vriend,
Die het alles had verdient:
Ick had geld, ja huys en landen,
Beesten, bergen, duynen, zanden,
Alles wat een rijcker man,
Tot sijn wellust hebben kan.
Ick ontfingh hun boven maten,
Vrolijck wy ter tafel saten,
Daer ons geen geneughd ontbrack,
Om te leven met gemack.
Siet my nu eens-aen ter degen,
Hoe ick sta hier gantsch verlegen,
Niemandt kend dien armen knecht,
Die beroyt is en seer slecht.
Waer zijn nu mijn Tafel Vrienden,
Die my eertijdts trouwlijck dienden,
Die my dienden om 't genot,
Van ons weeldrigh overschot?
Waer zijn nu Couzijns en Neven?
Waer zijn ons Compeers gebleven?
Wel hoe! Deynsen sy te rugh,
Die eerst waren al te vlugh?
Die my steets om d'ooren lelden,
En veel vriendlijckheydt vertelden:
Jae die dienden noch daer toe,
My de zoolen uyt de schoe.
Siet hoe is 't geluck vervlogen:
Hoe heeft my de waen bedrogen:
Die ick meende vast te staen,
Zijn my schielijck af gegaen.
Waer op wil ick my verlaten?
Spa-berouw kan my niet baten,
Ick ben nu een armer bloed,
Die om brood en water wroet.
Voortijds doen ick konde geven,
Mocht ick by mijn Vrienden leven:

Doen ick hadde landt en zand,
Bood my yeder een de hand.
Maer nu 't Avontuur verandert,
Yeder een sijn paedjen wandert,
Sien my wel ter zijden aen;
Maer haer oogen van my slaen.
Nu ick in mijn oude dagen
Vast moet steenen, suchten klagen:
Nu ick met een dorre staf
Drijf de Schaepkens op en af:
Nu dit lichaem wel sou rusten,
En genieten soete lusten:
Nu 't in droefheyd afgeslaeft,
Op een dorre Heyde draeft:
Nu de ingevallen kaken,
Wel een goede beet sou smaken:
Nu de arme oude Man,
Niet heeft waer hy leven kan.
Ach waer is de tijdt gevaren!
Had ick in mijn jonge jaren,
Had ick in mijn tijdt gesien,
Wat in d'Ouder kost geschien.
Had ick overleyt te veuren,
Wat my namaels kost gebeuren:
Ick had soo mijn gul gemoed
Met mijn schade niet geboet.
'k Sie des Werrelds wanckel leven,
'k Sie dat als een radt gedreven.
'k Sie wat eertijds was bemind,
Vlieghter heen gelijck de wind.
Ach! waer zijn nu d'Oude tijden,
Daer de vriendschap kost verblijden?
Daer d'een vrient in 's anders noot,
Stelde 't leven in de dood?
Al de vriendschap is vervlogen,
Vrienden vriendschap is maer logen.
Vrienden vriendschap is als riet,
Speelter mee, maer bruyckt het niet.
's Werrelds Liefd is onbestandigh,
Sy loont hare Minnaers schandigh:

Vrienden die daer schenen vroom,
Zijn vervlogen als een droom.
‘'k Wil voortaen op Godt betrouwen,
‘En niet meer op Vrienden bouwen,
‘'k Wil my troosten in mijn smert,
‘En gedencken in mijn hert:

‘*'s VVerrelds Vriendschap is maer schijn,*
‘*Godt sal al mijn vriendschap zijn.*

Vriendschaps Klachte.

Stemme: Lustigh Hymen, als een Man, &c. Of, Schoonste Nimphe van het woudt.

*A*L de soete Vriendschaps band
Is van kant,
Vriendschap duyckt het hoofd nu onder:
Sy word nergens niet gesien,
Noch by lien,
Die ons schijnen als een wonder.

2 Als de Voorspoet is gedaelt,
O dan faelt!
Vriend en Vriendschap met een ander,
Dan soo kentmen Vriend noch Maegh,
En dees plaegh
Rockent haet dan by malkander.

3 Als het zeyltjen gaet voor wind,
O men vind!
Soo veel Vrienden en Compeeren:
Maer als 't scheepjen word gesloopt,
Dan verloopt
Ons Couzijn met zijn Commeeren.

4 Daer word dan een vroom gemoed,
Om het goed,
Wech gestooten en verschoven:
Maer soo langh hy geven kan,
Is 't een Man
Die daer waerdigh is te loven.

5 Als de tijdt van weelde keert,
Elck verveert,
Treckt het hoofd van hem ter sijden,
Niemand kend dien armen bloed,
Die dan wroet,
En vergaet schier in sijn lijden.

6 Even als de Swaluw gaet,
En verlaet,
Dese frissche Somer-dagen,
Als sy dese soete tijdt,
Haer verblijdt,
Vlucht sy voor de Winter-vlagen.

7 Soo is 't valsche Vriendschaps beeld
Dat sich deelt,
Door de neven en de dampen:
Dat terstont te rugge vliet,
Als het siet,
Ongeval of droeve rampen.

8 ‘Hebdy een vertroude Vriend,
‘Die u dient,
‘Houd hem als het goud in waerden
‘Want het vroom in-borstigh hert,
‘Selden wert,
‘Recht gevonden op der aerden.

Tegen de onnutte Deurbrengers.

Stemme: De Mey die ons de groente geeft. Of, Het vinnigh stralen van de Son. Of, Hansjen sneet het koorn was lang.

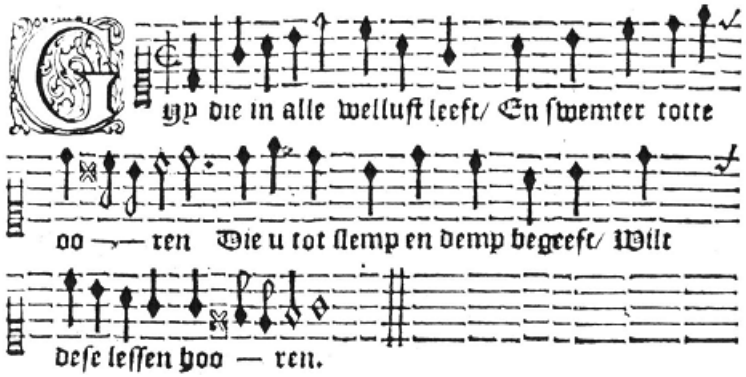

*G*Hy die in alle wellust leeft,
En swemter totte oo-ren
Die u tot slemp en demp begeeft,
Wilt dese lessen hoo-ren.

Ghy teert en lapt door uwe keel
Wat suyrlijck is gewonnen,
V Vaders erf, u Vrienden deel,
Soo nyder om geronnen.

Ghy denckt niet dat de Winter naeckt,
Daer alles sal gebreecken:
En dat u goedjen t'eynde raeckt,
En haest sal zijn verstreken.

Als eenmael 't kansjen is gekeert,
Daer stady dan te suffen:
De Ham is op, en 't goed verteert,
Gaet dan na uwe kuffen.

In kuffen hebdy oock geen kans,
V geldjen is vervlogen:
Men breyt voor u geen ronde dans,
Dus vindy u bedrogen.

Leert, leert doch, vande Mierkens leert,
Het sparen en het winnen:
De Spaersaemheydt maeckt u ge-eert,
En houd u by de sinnen.

De Mierkens, inde Somer-tijdt,
Vergaren 't Somer-kooren:
Op datse inde Vorst verblijdt,
Een vrolijck deuntjen hooren.

Sy garen voor de koude Vorst,
Voor droefheydt en benouwen:
Dat sy voor honger en voor dorst,
Haer leven onderhouwen.

'Wie dan sijn jonge Jeughd verslijt,
'En geen vermaen wil achten,
'Die word sijn goed en eere quijt:
'Vergeefs zijn dan de klachten.

Op-merckinge van der Mierkens Naerstigheydt.

Stemme: La Picarde.

Ie kan te recht beſpien/ Godts wondren
en gebien / Die wy ſteets voor ooghen ſien / Dat
in een Mier/ ſoo kley - nen dier/ Soo hoogh verſtant/

*W*Ie kan te recht bespien,
Godts wondren en gebien,
Die wy steets voor ooghen sien,
Dat in een Mier, soo kley-nen dier,
Soo hoogh verstant,

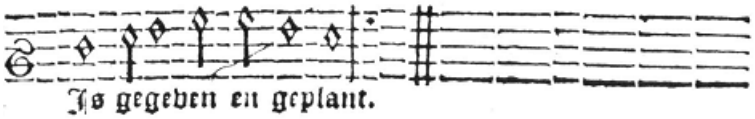

Is gegeven en geplant.

2 Ghy Burgers hebt een Beeld,
Waer in u leven speelt,
Daer in d'Eendracht kinders teelt:
Waer vreed' en rust, en nyvre lust,
Schuylt in 't gemoed,
Besich voor 't gemeene goed.

3 De Eendracht bind haer vast:
Waer d'een op d'ander past,
Daer is d'arbeyt dan geen last:
Al wat sy doen, sy vyerigh spoen,
Met vlijt en lust:
Doch gematight mette rust.

4 Elck een is gauw en frisch,
Elck sorght voor sijnen disch,
Daer geen traegh gediert in is.
Met moeyt en sweet, een yder eet,
En kloeck ter jacht,
Haelt een yder sijne vracht.

5 Daer is geen sucht of haet
Na pracht of hooge staet,
Maer elck houd de middel-maet:
Een yeder draeft, een yeder slaeft,
En hoopt en gaert,
Wat des Somers word gespaert.

6 Op dat des Winters kou,
Haer niet benouwen sou,
Sloven sy door mist en dou:
Op dat haer staet, uyt vrees voor schaed,
Vol voor-raed zy,
En van bange tijden vry.

7 ‘Ghy luyaerts leert en merckt,
‘Hoe 't besich Dierken werckt,

‘En voor d'Armoe sich versterckt:
‘En ghy verdoet u geld en goed
‘Dus vuyl en traegh,
‘Dus is d'Armoe u een plaegh.

8 ‘Leert in de soete Lent,
‘Te sorgen voor het end,
‘Eer de Tijdt haer rugge went!
‘De trage mensch, krijght noyt sijn wensch,
‘Maer schand en schae:
‘En het Gasthuys volght hem nae.

Tegen de woeckenaers.

Stemme: Gramey. Of, Daer quam een Reyser, &c.

At sietmen gebeuren/ Al suchten en
treuren / Dooz des menschen wzeede hert! Wiens
der-te-le sinnen / Naer 't woelen en winnen / Betoo-
bert zijn en berwert.

*W*At sietmen gebeuren, Al suchten en treuren,
Door des menschen wreede hert!
Wiens dert-te-le sinnen, Naer 't woelen en winnen,
Betoovert zijn en verwert.

Al watse maer schrapen, Jae grijpen en graepen,
Al isset oock recht of krom,
Sy weten 't te scheyden, Te schiften, te leyden,
Want Gierigheyd maeckt haer dom.

Sy passen op reden, Op suchten, gebeden,
Maer hebben een strengh gemoed:
Sy hebben met armen, Genae noch ontfarmen,
Want sy suypen uyt haer bloed.

't Zijn Eegels die kleven, En trecken het leven
Vyt de ziel en uyt de kist:
Gereed om te killen, Te stroopen en villen,
Door bedrogh en valsche list.

Dit zijn dan de Wolven, De schrick'lijcke golven,
Die vreemt van alle genae:
De arme vertreden, Vyt schijn van de reden,
Tot haer self verderf en scha.

‘Hebt altijd medoogen, Want de traenen der oogen,
‘Des Armen, beswaren u leet:
‘V Peerlen die schijnen, V Goud en Robijnen,
‘Zijn ciersels van bloet en sweet.

‘Ghy weet dat Godts tooren, Komt dreygen te vooren,
‘En eer hy de straf laet sien:
‘Dus wilt doch met eeren, V handelingh leeren:
‘En de snoode woecker vlien.

Tegen de Twist.

Stem: Phillis quam Philander tegen, &c. Of, Rosemond die lagh gedoken.

*A*Ltijdt hoortmen van krakeelen,
Altijdt worter twist gezaeyt:
Tusschen Vrienden en gespeelen,
Word de naet te haest genaeyt:
Vriendschap leefter maer in schijn,
Twist die wilder onder zijn.

Twist sluypt inde binne-kamer,
En op 't lieve Vrienden bedd':
Twist verbreeckter met haer hamer,
Al wat sich daer tegen set:
Doch aen een oprecht gemoed,
Sy vergeefsche moeyte doet.

Wie haer loop te laet wil stuyten,
O het valt soo zwaer te doen!
Sluytse doch in tijdts daer buyten,
Eer sy 't onkruyd soeckt te voen:
Alsse eenmael is geplant,
Dan soo wilse niet van kant.

Iuno plagh de gal te werpen
Altijdt achter om 't Outaer:
Om dat sy elck in sou scherpen,
Dat de Twist is vol gevaer:
Want de Twist in Kerck of Huys,
Is een Hel en lastigh kruys.

Als de gal krielt door de leden,
Dan ontsteecktse 't eelste bloed:
't Lijf is kranck, en gantsch t'onvreden,
Als dees ramp te dapper wroet:
Dan moet wey, en koele dranck,
Redden 't lijf voor d'ondergangh.

Laes! nu werptmen solpher-kolen,
Traen en Oly in den brand:
Wat eerst smeulden, als verholen,
Blaeckt nu over 't gantsche Land.
Ach dat elck nu water goot!
Twist die bleeffer haestigh doodt.

Maer nu gaet haer Twist verkleden,
Om dat elck gelooven sou,
Dat haer doen bestont in reden:
Maer dees snoo,deur-trocken Vrouw,
Schijnt soo heyligh en devoot:
Doch haer vleyen is de doodt.

Ach! mocht eenmael weder keeren,
Trouw en Liefde, 't eelste zaet,
Dan soo soumen yder eeren
Nae sijn waerde, ampt en staet,
Dan sou Trouw' en Liefd' in 't Land
Blincken als een Diamant.

Lof over de weldaden Godes.

Stemme: *O Kersnacht schoonder als de dagen.*

*A*L had ick hondert duysent tonghen,
Die altijdt 's Hemels Lofsangh songhen,
En roemden Godes goedigheyt:
Noch sou my kracht en stof ontbreecken,
Want wie kan Godes lof uyt spreecken,
En 't wonder zijnder mogentheyt?

Wie sal met sterffelijcke ooghen,
Gods Majesteyt beschouwen moghen?
Hy is een geest die 't al verlicht:
Die onse duystere verstanden,
Doet in zijn liefde vyerigh branden,
Hy is de Sonn' van ons gesicht.

Hy heeft de Menschen en de Werreldt,
Met heerlijckheyt en glans beperrelt,
En door zijn hand en woord gemaeckt:
Het velt geswangert met haer saden,
Dat met haer vruchten staet geladen,
Wie isset die zijn wercken laeckt?

Dit wonder stelt hy voor den Mensche,
Op dat hy hier met lust, nae wensche,
Vytbreyden sou zijn lof en eer:
Want hy is 't beeld, nae zijnen beelde,
Dat hy met zijne gonst vereelde,
Om steets te loven zijnen Heer.

God heeft de werreldt niet van noode,
Maer heeft de Mensch, nae zijn geboden,
Gelijck een Vorst, daer in gestelt,
Die 't al sou onderdanigh wesen,
Waer voor oock al 't gediert sou vreesen,
En houden 't onder zijn gewelt.

Die 't land den wasdom heeft gegeven,
Tot onderhout van 's Menschen leven:
Jae wat in zee en 't aerdrijck swiert;
Schiep hy tot nut en vreughd' der Menschen,
Wat sou men grooter zeeghen wenschen?
Die hy noch met veel gaven ciert.

Want als de Mensch Gods beeld verlooren,
Sich door de lusten liet bekooren,
En was van Godes heyl ontbloot:
Beloofd' hy ons zijn Soon te senden,
Die ons verloste van d'ellenden,
Van Helle, Duyvel, Sond' en Doot.

Sal nu de Mensch ondanckbaer blijven,
En God niet alle lof toe schrijven,
Met lijf, en ziel, en alle kracht?
Jae hy sal met gemoet en sinnen,
Dien grooten God aendachtigh minnen,
Die 't voor ons heeft te weegh gebracht.

Looft Heem'len, Zee en Aerd, Gods wonder,
Ghy Eng'len, doch ghy Mensch, besonder:
Mijn ziele looft en singht zijn eer:
Looft alle vleesch zijn naem en daden,
Die dit voor u schenckt uyt genaden.
Mijn ziele looft dien grooten Heer.

De Musijck-nooten, soeckt in URANIA *of Hemelsangh, in Iobs volstandigheydt.*
Wat heeft een vrome ziel te lijden?

Kracht der redelijcke Welsprekentheydt.

Stemme: Blijdschap van my vliedt, &c.
Of, Sooder yemand vraeght, &c.

1 Jet eens op de tijd die wy nu be - leven/ Waer in
6 Daer in wy verhart afgedwaelt van reden/ Leven
2 haet en nijd / na de kroone ſtreven : Ach wel ſnoode
7 in - de ſmert/ van de bitter - heden : Dat ghy u be-
3 menſch die daer hebt u wenſch/ Daer ghy kond in vrede zijn/
8 geeft/ en ſoo twiſtigh leeft / In een poel van droeve pijn.
4 Wilt u leven ſparen/ want ſnel gaen u jaren
9 Wilt u doch bedaren/ Laet de twiſten varen/
5 Snelder als men 't kan beſpien.
10 En wilt nae de re - den ſien.

1 *S*Iet eens op de tijd, die wy nu be-leven,
2 Waer in haet en nijd, na de kroone streven:
3 Ach wel snoode me*n*sch die daer hebt u wensch,
Daer ghy kond in vrede*n* zijn,
4 Wilt u leven sparen, want snel gaen u jaren
5 Snelder als men 't kan bespien.
6 Daer in wy verhart, afgedwaelt van reden,
7 Leven in-de smert, van de bitter-heden:
8 Dat ghy u begeeft, en soo twistigh leeft,
In een poel van droeve pijn.
9 Wilt u doch bedaren, Laet de twisten varen,
10 En wilt nae de re-den sien.

2 *Orpheus* met sijn Lier, en sijn lieflijck spelen,
Met sijn tierelier, en sijn vriendlijck quelen,
Met sijn soet geluyt, en sijn helle snaren,
Met sijn schoon gefluyt, kost in haest vergaren,
Al het dorre hout, van het woeste woud,
Self de stroomen en de zee:
Al het vlugh gediert, datter raest en swiert,
Al het ongetemde vee,
Self de harde steenen, quamen sich vereenen,
Om te luystren na den zangh:
Yder is verscheenen, en daer is verdwenen
Dolheyd, wreedheyd, door 't geklangh.

3 Door 't geklangh der deughd, door de soete tongen,
Komt de blyde vreughd, in het hert gesprongen:
Met een sachte band, leydse de gemoeden,
Hoes' oock in den brand, en de dolheyd woeden:
Al het heete vyer, al het wilde getier
Word gebluscht' en heel versacht,
Ja de Leeuw en Gier, met haer dol gezwier,
Door de Reden word verkracht.
Ach dat onse ooren naerstigh wilden hooren,
Naer dees Goddelijcke deughd,
Dan sou haest versmoren, bitse Nijd en Toren,
Dan sou bloeyen 's Hemels vreughd.

4 ‘Goddelijcke glantz, daelt in onse daken,
‘Dat wy mogen gantsch, ons in u vermaken:
‘Stort dan in ons hert, u vergoode stralen,
‘Dat wy soo de smert, uyt ons boesem halen;
‘Dat wy mogen staen, blincken als de Maen,
‘Met een seer doorluchtigh kleedt,
‘Dat wy d'oogen slaen, en soo vrolijck gaen,
‘En beklagen onse leet:
‘Dat wy mogen leeren, uwe Godtheydt eeren,
‘En ons buygen in 't gemoed:
‘Op dat wy vermeeren, door de gunst des Heeren,
Vwen lof, door ware boet.

Vande broose Schoonheyd der Jeughd. t'Samen-spraeck.

Stem: Neraea schoonste van u Geburen. Of, De 10 Geboden, hef op u hert. Of, Ick arme Schaepken an der Heyden

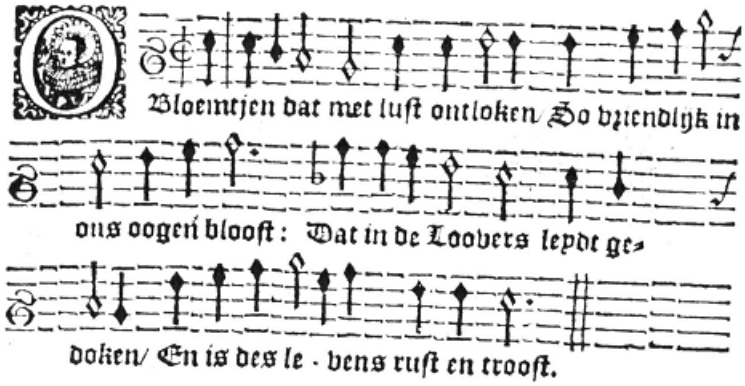
Bloemtjen dat met luſt ontloken So vriendlijk in
ons oogen blooſt: Dat in de Loobers leydt ge-
doken/ En is des le - vens ruſt en trooſt.

O Bloemtjen dat met lust ontloken,
So vriendlijk in ons oogen bloost:
Dat in de Loovers leydt gedoken,
En is des le-vens rust en troost.

2 Mocht ick eens 't soete Spruytjen plucken,
En dat genieten voor mijn loon:
Ick sou het aen mijn voorhoofd drucken,
Voor een Keyserlijcke Kroon.

CLARA.

3 Ghy wilt my door u praetjens quellen,
En prijsen mijne schoonheyd mee:
Eylaes! de wind haest neer kan vellen
Wat voormaels bloeyden inde vree.

4 Gelijck een Bloemken is ons leven,
Dat wel ons jeughdigh oogh verfraeyt:
Maer 't worter haest als stof verdreven,
Wie isser dan soo mee gepaeyt?

PETR.

5 Ick weet mijn lieve Purper-roosjen,
Dat wy maer zijn als stof en kaf:
Dat onse schoonheydt is een bloosjen,
Die schielijck wast, en weer neemt af.

6. Soo is nochtans u deftigh wesen,
Door uwe schoonheydt my een lust:
Waer door ick leef ick hoop en vreesen,
Vermids ghy rooft mijn soete rust.

CLARA.

7 Laet u geen schijn of waen bedriegen,
Siet niet op glantz of yd'le pracht:
Want als de schijn daer heen gaet vliegen,
Dan wordy van elck een belacht.

8. Siet dan op deughd, die steets moet duyren,
Siet dan op eer die niet vergaet:
Want schoonheyd doet te dickwils truyren,
Dus u besint eer 't is te laet.

PETR.

9 De schoonheydt, deughd, als gulde lichten,
Zijn stralen van d'eerwaerde jeughd:
Zijn boeyen, die door soete plichten
Ons voeren in volmaeckte vreughd.

CLARA.

10 Vreughd dieder moet volmaecktlijck woonen,
Daelt in geen mensch of menschen sin,
Met vreughd en deughd sal Godt ons kroonen:
't Is hier een onvolmaeckte Man.

Scheyd-Lied.

Stemme: Rubinette.

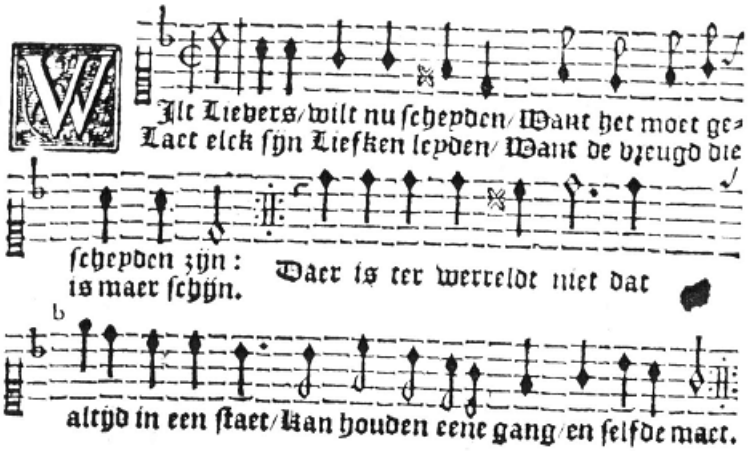
Wilt Lievers/wilt nu ſcheyden/ Want het moet ge-
Laet elck ſyn Liefken leyden/ Want de vreugd die
ſcheyden zyn:
is maer ſchyn.
Daer is ter werreldt niet dat
altyd in een ſtaet/kan houden eene gang/en ſelfde maet.

*W*Ilt Lievers, wilt nu scheyden,
Want het moet gescheyden zijn:
Laet elck sijn Liefken leyden,
Want de vreugd die is maer schijn.
Daer is ter werreldt niet dat altijd in een staet,
Kan houden eene gang, en selfde maet.

2 De tijdt heeft hare tijden,
En de dagh heeft oock sijn nacht:
Nu is 't tijdt van verblijden,
Dan soo is 't van rouw en klacht.
Al schijnt de sonne schoon, en schenckt een vrolijck licht,
Stracx sy verdwijnt met een droef gesicht.

3 Hoe schoon en rijck gebooren,
Hoe vriendlijck en hoe waerd:
Hoe lieflijck uytverkooren,
Hoe fier, of hoe trots van aerd:
Hoe leelijck, of hoe vuyl, hoe schricklijck of hoe wreed,
Och het scheyden staet altijdt gereed.

4 Terwijl wy vrolijck singen,
Stracx soo stater 't scheyden by,
Terwijl wy hiplen, springen,
Voeghtet sich aen onse zy:
Jae in de grootste vreughd, soo is 't ons alder-naest,
Die'r minst op acht, die heeftet alder-quaest.

5 Geen Princen, Vorsten, Graven,
Noch het Koninclijck ontsagh,
Mach weer te rugge draven,
Want haer baet noch rouw, noch klagh:
De tijdt staet nimmer stil, maer treckt ons eer wy gaen,
Jae sy gaet voort, als wy noch stille staen.

6 Laet ons op 't scheyden mercken,
Dat wy matigh zijn in vreughd,
En dat ons doen en wercken,
Sien alleen op eer en deughd:
Op dat wanneer de tijdt en 't scheyden komt ter hand,
Wy vrolijck gaen van hier na 't Vaderland.

Tegen 't verlies der Goederen.

Stemme: Courante la Bergere.

*P*Hillis u rouw wort gespeurt,
Gelooft dat alles heeft sijn beurt:
Maer de Werreldsche dingen worden al te veel betreurt.

2 'k Sie ghy om u Schaepkens sucht,
Die nu vertroyt zijn op der vlucht,
Stelt u sinnen te vreden, droefheyd is een quaed gerucht.
3 't Vee dat u is afgegaen,
Misschien dat die in klaver-blaen:
In goe weyde gaen grasen, daerom laet de droefheyd staen.
4 Vwe Oom was wijs en vroed,
Die achte al des Werrelds goed
Als het Ebben en Vloeden, dies had hy een stil gemoed.

5 't Goed dat dus ons hert ontstelt,
Dat heeft ons dan in haer gewelt:
En de braefste verstanden, worden daer door neer gevelt.
6 Bruyckt het goed; en watter leeft:
Maer datter 't herte niet aen kleeft:
Want de ruste gaet slippen, en de Werreld u begeeft.
7 't Hert dat sich geduldigh toont,
Dat word met rust en vreughd geloont,
En de vrome gemoeden, worden van de deughd bekroont.
8 Schae van eer gaet boven 't goud;
Verlies van deughd veel droefheyd brout:
Maer in Werreldtsche goeden, raed ick dat ghy mate houd.

Verleydende Minne.

Stemme: Komt Venus uyt u hooge Troon, &c.

CIRCE dooz u Toober-dzanck/ Maeckt
ghp ons bzepn en harſſens kranck/ Ghp hebt ons heel be=
dzoghen/ en te ſeer verlepdt/ Vlepende hebt
ghp dien dzanck berepdt.

O CIRCE door u Toover-dranck,
Maeckt ghy ons breyn en harssens kranck,
Ghy hebt ons heel bedroghen, en te seer verleydt,
Vleyende hebt ghy dien dranck bereydt.

Ulysses sagh u loose baen,
Dies greep hy 't kruydjen *Moly* aen,
En sagh sijn volck herschapen, door een woest gespuys,
Loopende van d'een na d'ander kluys.

V soete stem en boven-sangh,
Bekoort de menschen al te langh,
Dies wortmen los van sinnen, en geheel verdooft,
Zijnde van verstand en breyn berooft.

In Wolven, Beyr, en wreede Leeuw
Begoochelt, maeckt de Mensch geschreeuw,
En 't morsigh Swijn leyt wroeten, in dien vuylen stanck,
Wentelende in u Tover-dranck.

Als steenen zijnse traegh herschept,
Daer niemand eene vin van rept,
Als Vogels oock met wiecken, en geswind ter vlucht,
Swevende dwars door de ruyme lucht.

‘V dranck, o valsche Mins bestier!
‘Die maeckt den Mensch soo snooden dier,
‘Soo dat hy buyten reden, en geheel ontsint,
‘Tuymelt en is in u Liefde blind.

‘Het schijnt in 't eerst wel soete Wijn
‘Met Honigh: doch het loos fenijn,
‘En 't boos vergif van Slangen, daer mee sy bekoort
‘Schuylter, wie dat haer gesangen hoort.

‘Geluckigh wie sijn ooren sluyt,
‘En schout der *Circen* valsch geluyt;
‘En voeght sich na de reden, grijpende wijsheydt an,
‘Dees blijft een braef en verstandigh Man.

De Jacht Adonis. 't Geselschap der Wreede moetmen schouwen.

Op de rechte voyse. Galathé du monde. Of, Le Cure du Mole.

E - nus mind' A - do - nis, Die beluſt tot ja=
Die om dat hy ſchoon is Wierd geleyd veel la=
gen/
gen: Die met Winden en ſyn Spriet / Liep door 't
Liſch en door het Riet / Door het Boſch en door de
Velden / Daer hy 't Wild dan heeft beſpiet.

VE-nus mind' *A-do-nis,*
Die belust tot jagen,
Die om dat hy schoon is
Wierd geleyd veel lagen:
Die met Winden en sijn Spriet,
Liep door 't Lisch en door het Riet,
Door het Bosch en door de Velden,
Daer hy 't Wild dan heeft bespiet.

2 *Venus* bad met klagen,
Dat hy sich sou hoeden,
En slechts Hinden jagen,
Om t'ontgaen het woeden
Van den Leeuwe, Beyr of Swijn,
Dat sijn jacht mocht seecker zijn,
Maer door hooghmoet onervaren
Bracht hy sich in droeve pijn.

3 *Mars* was gantsch ontsteken,
Brandende van sinne,
Om Vrouw *Venus* treken,
En haer warsse minne:

Die *Adonis* had besint,
Dies hy 't domme Harder-kind,
Send om 't wildt gediert te jagen,
Maer het Swijn heeft hem verslint.

4 O ghy blind' *Adonis,*
Nu leghdy verslagen,
Daer 't u doch verboon is,
't Wreede Wild te jagen:
Och hier leyt *Adonis* doodt!
Och hy leyt in *Venus* schoot!
Heel bebloet en bleeck bestorven,
Ach! *Adonis* is in nood.

5 ‘Jonghmans wilt hier leeren,
‘Goeden raed te volgen,
‘En u steets af-keeren,
‘Van die zijn verbolgen:
‘'t Quaet geselschap dient gehaet,
‘Volght altijdt der wijsen raed,
‘Want de onbedreven domheydt,
‘Wordt beklaeght als 't is te laet.

De Dageraedt, *Tot verwonderinghe van de wercken Godes.*

Stem: Onder een linde groen.

*I*Ck sie den Dageraed,
Opstijgen uyter Zee,
Met een Roose-krans geciert,
Dies het Lieuwerck tiereliert,
En quinckeleert in vree:
Ick sie den Morgen-stond,
Soo vriendelijck en schoon,
Die met honigh inden mond,

Ons den koelen douwe jond,
En lieflijck stelt ten toon.
Vriendelijcke Dageraed,
Hert en siel ons open gaet,
Soo ras 't gulde hooft,
't Droef gesicht verdooft,
't Aerdrijck open doet,
Treckend' ons gemoet,
In een veel hooger staet.

2 Dat lieve Haentjen kraelt,
En weckt den tragen Mensch,
Die noch inden diepen slaep,
Vol gegeeuw en vol gegaep,
Leyt roncken nae sijn wensch.
Kraelt soete Beesjen kraelt,
En boodschapt ons den dagh,
Die haer gulde bloemen stroyt,
En de schaduw aerdigh ployt,
Met vriendelijcke lagh.
Lieffelijcke diertjens springt,
En des Hemels lof-sangh singht,
Met u helle keel,
Met u soet gequeel,
Weckend' ons tot lust,
Die niet word geblust,
Maer die in 't hert ons klinckt.

3 Ruysschende Beeckjen daelt,
En spreyt u silvre stroom,
Daer de tacxkens met haer vrucht,
Jancken na de blijde lucht,
Geswangert aen den boom.
Ey siet hoe 't Koetjen graeft,
En wauwelt in de wey,
Dus ghy soete dierkens aeft,
En weest Nymphjens niet verbaest,
In dese boomen-rey.
O ghy blonde *Titan* rijst!

En dees schilderye prijst,
En het schoone werck,
's Hemels aerdsche Kerck,
Waer een heyligh Man,
't Lof vertellen kan,
Dat hy met handen wijst.

Tranen, Over de doodt vanden jongen Prince van Bohemen, In 't Y verdroncken in Ianuario 1629.

Stem: Blijdschap van my vlied, &c.

*K*Onincklijcke roem, ach! most ghy hier sneven.
Princelijcke bloem! in u jonge leven?
Ach! dat u de dood, met sijn felle tanden,
In dees bittre nood, most soo hart aenranden!
Ach! wat droever lot, sent de goede Godt,
In een hoogh-gebooren Vorst:
Ach! wat banger wee, weckt de dolle zee,
In een Koninghlijcke borst:
Die na soo veel rampen, noch heeft moeten kampen,
Als de storm hem over-viel.
Ach! bedroefde tranen, 'k wil den wegh nu banen,
Dat ick voor mijn Vader kniel.

O ghy groote Heer! wie sal hier niet mercken,
Dat wy leggen neer, voor u wonder-wercken:
Dat wy zijn als stof, door den windt gedreven,
En een ydel lof, datter schijnt verheven:

Al de hooghe staet, al de toeverlaet,
Al de grootsheydt van den Mensch,
Al de vaste hoop, van des Werrelds loop,
Al 't verlangen van den wensch,
Is als roock verdweenen, en mijn glants met eenen,
Van haer luyster is verdooft:
Vyt mijn groote Rijcken, heb ick moeten wijcken,
En de Croone van mijn hoofd.

3 Laes! ick sach met smert, mijnen *Fredrick* karmen,
Als mijn edel hart, borst van groot ontfarmen:
Als ick hem sach staen, mette doodt te strijden,
Hoe was ick belaen, in sijn bitter lijden!
O mijn waerde Soon: ghy ontfanght de kroon,
Van een onvergancklijck Rijck:
Daer ghy vry van sorgh, reyst naer 's Hemels borgh,
Vyt dees vuyle aerdsche slijck.
Ach hertz-lieve Vader! ach riep hy! komt nader!
Eer de doodt my overlast:
Och wat harde vloeden! Druckten ons gemoeden:
Daer mee stierf hy aen den mast.

4 Dus o groote Godt: neem ick aen 't kastijden,
't Opgeleyde lot, draegh ick met verblijden:
Nae een bitter roet, komt weer soet vermaken,
Dies mijn trouw gemoed, op u hulp sal waken.
Ghy besoeckt u kindt, dat ghy meest bemind,
En u roed is hem gesont.
Die nu leyt verneert, ghy in haest vereert,
En verhooght hem uytten grond.
Leert my Heer gewennen, mijne zwackheyd kennen,
Dat ick op u gunste sie:
Op dat ick magh singen, *Heer*! in alle dingen,
Uwen Heyl'gen *will' geschie.*

Klaeghlijcke aenspraeck van Elisabeth Koninginne van Bohemen, aen hare Kinderen, over den doodt van haren Man, Fredericus.

Stem: Blijdschap van my vliet.

*K*Oninghlijck geslacht! hoort u Moeders reden,
En hout in 't gedacht, haer vermaen en beden:
Ghy siet hoe my Godt, nae soo veel bedroeven:
Met een bitter lot, komt weerom beproeven.
Och mijn lieve Man! daer ick scheyde van.
V Heer Vader is gerust!
Die tot uwer heyl, gaf zijn leven veyl,
Ach zijn lamp is uyt-geblust:
Treckt aen droeve kleeren, en wilt sterven leeren,
Want hy is u voor gegaen:
Ach! wat is ons leven, dat ons gaet begeven,
Ach! het is soo haest gedaen.

2 'k Sie dat ghy vast weent, en versmelt in tranen,
Denckt hoe dat zy steent, die u gaet vermanen:
V gesicht staet bangh, en 't hert is vol suchten,
Denckt hoe dat zy kranck, is vol hoop en duchten.
Haer glas loopt ten eynd, dies zy tot u wend
Al haer sorgen en geween:
Ghy zijt jongh en sterck, 'k bid u hebt gemerck,
Op haer smeecken en gebeen:
Die u gaet opwecken, en nu moet verstrecken,
Eenen Vader en een Heer.
Let op 's Vaders woorden, die een yeder hoorden,
Want hy spreeckt u nu niet meer.

3 Ick treck na mijn Land, en mijns Vaders erven, [+]
Daer is Godes hand, en daer kan ick sterven:
Is 't dan 's Heeren wil, dat ick kom te sneven,
'k Bid u, hout u stil, in een vreedsaem leven.
Ick, seyd hy, vertreck, en hout dit gespreck,
In u ziele vast gegrijft.

[+]Afscheyt woorden des Koninc*x* van Bohemen aen zijne Kindere*n*.

Zijt uws Moeders stut, als zy weent en dut,
Die dan inde rouwe blijft,
Yder sal vernoegen, hoe 't oock Godt sal voegen,
En in 't zijne zijn te vreen:
En 't ontsagh uws Moeders, wil ick dat ghy Broeders,
Sult vereeren in 't gemeen.

4 Dit is mijn begeer, o mijn lieve Kinders!
Die ghy tot u leer, en tot weynigh hinders,
Sult van my verstaen, en in 't herte drucken:
Dat ghy meught versmaen, alle ongelucken:
Op dat al u lust stae in Vreed' en Rust,
In de Godts-vrucht en in Deughd,
Want des Heeren hand, segent Volck en Land,
En vervult het in de vreughd:
Als men Godes wetten, gaet voor oogen setten,
O dan bloeyt het als een Hof.
O mijn Koninginne, nimmer sterf ons minne,
Nu vaert wel, ick scheyder of.

5 Och hoe seer bedeest, en hoe gantsch verslagen,
Was mijn droeve geest, vol benaude klagen:
Yder wenscht geluck, yder wenscht den zegen,
Laes! wy hebben druck, voor ons wensch verkregen.
Groot was onse hoop, die nu opter loop,
Ons nu alle hoop ontleent.
Dus o soet geslacht! hout doch in 't gedacht,
't Geen soo troulijck is gemeent,
V Heer Vaders zeden, en zijn wijse reden,
Al zijn voorgangh en vermaen:
Luystert na u Moeder, die nu als Behoeder,
Grijpt nu alle sorgen aen.

6 Mijn Heer Vaders loosz stelt u steets voor oogen,[+]
Die was eene *Roos,* om elck te betoogen,
Dat geen Koninckss staet, kan den dood ontvlieden,
En dat elck heeft maet, in zijn hoogh gebieden.
Siet de schoone *Roos,* siet haer soet gebloos,
Siet haer Morgen afgepluckt:
Al haer verw' en geur, is rouw en getreur,
Als s' is van haer stoel geruckt:

[+]Des Koninghs van groot Britannien devijs of loose is een Roose.

Op dat elck sou leeren, dat geen groote Heeren,
Houden een gelijcke stand.
Maer dat elck moet scheyden, en hem soo bereyden,
Na het Hemels Vaderland.

Herder-Liedt Van Iacob en Rachel.

Stem: Coridon ontsteken. Of, Aertjen die is aerdigh.

Aer is trouwer minne? Waer is trouwer
hert? Waer ſijn trouwer ſinnen? 't Sy in rouw of
ſmert? Als dees Herders deughden/ Die om d'Herde=
rin/ Veerthien jaer verheughden/ In getrouwe min.

*W*Aer is trouwer minne?
Waer is trouwer hert?
Waer sijn trouwer sinnen?
't Sy in rouw of smert?
Als dees Herders deughden,
Die om d'Herderin,
Veerthien jaer verheughden,
In getrouwe min.

2 Hy gingh na de Heyde
Met een bly gelaet,
Rachel hem geleyde
Met haer soete praet:
Siet de Beesjens springen
In het Klaver-gras,
Hoort den Herder singen
Die vol vreughden was.

3 Ey wat soete dagen
Had dit Herder-kind:

Die 't al kost verdragen,
Om die hy bemint.
Siet haer soet gesicht,
Waer in is te lesen,
Wat de Deughde sticht.
4 Wat al soete kuyren
Doet het tierigh Vee.
Iacob kost niet duyren,
Van zijn *Galathé.*
Siet haer Geytjens aesen,
Siet haer Lammers aen,
Die soo weeldigh graesen,
En by koppels gaen.
5 Hy songh menigh Lietjen,
Van des Heeren lof,
Op sijn Herders rietjen,
En van Hemels stof:
Rachel die vlocht Roosen,
Om haer Herders hoofd,
Iacobs lieflijck koosen,
Al haer pijn verdooft.
6 Noch wordt hy bedrogen,
In zijn trouwe min,
Lea neemt door logen,
Rachels legher in.
Iacob most noch slaven,
d'Ander seven Jaer,
Op der Heyde draven,
Om zijn weder-paer.
7 Maer een grooter zegen,
Was hem weer bescheert.
Iacob heeft verkregen,
Wat hy had begeert.
Rachel was zijn leven,
Rachel was zijn lust,
Godt heeft hem gegeven,
Daer zijn hert op rust.

Herder-Liedt, Van Poimen en Aretaea.

Stemme: Komt ghy schoone Veld-Goddinne, &c.

Retæa wat al vreughden/ Drijft ons soet ge-
diert? Dat dus springht en weeldrig tiert/ Dat ons
hert verheughden/ Als 't soo dertel swiert.

POIMEN
ARetaea wat al vreughden,
Drijft ons soet gediert?
Dat dus springht en weeldrig tiert,
Dat ons hert verheughden,
Als 't soo dertel swiert.

2 Siet de Son begint te rijsen,
En de dagh breeckt aen,
Siet hoe schuylt de bleecke Maen:
Laet ons Godt nu prijsen,
Voor zijn groote da'en.

3 Ey hoe lacchen ons de Bloemen,
En hoe ruyckt het Veld:
Al 't gebloos sich open stelt,
Wie sal 't Lof niet roemen,
Van soo grooten Held?

ARETAEA.
4 *Poimen* seer aendachtigh Herder,
Van een vroom gemoed,
Danckt Godt voor soo grooten goed:
Die 't Vee heynd en verder,
Dus gesegent voed.

5 Ey hoe scheert het Lam de bladen,
En de Geytjens mee:
Dan op dees en d'ander stee,
Die haer dus versaden,
In de Rust en Vree.

POIMEN

6 *Aretaea,* Herderinne
Van een oprecht hert:
Die de trotse steden tert,
Door getrouwe Minne,
Die vergolden wert.

7 Wat schuylt in de sijde kleeren,
Al bedrogh en list!
Voor de Liefde, haet en twist,
Om een Maeght t'onteeren,
Is 't al datmen vischt.

8 Doch wy Herders zijn te vreden,
In ons kleyne staet,
Met ons staf en slecht gewaet,
Die nae Recht en Reden,
Houden stal en maet.

ARETAEA.

Poimen, al de steetsche prachten,
Zijn maer waen en wind,
Die een yeders oogh verblint:
Elck moet die verachten.
Wie hem wel besint.

10 Ziet haer sticksels en haer kanten,
Haer perfuym en pracht:
Al haer sleep en vreemde dracht,
Peerl en Diamanten,
En haer trotse macht.

11 Wegh met al dees dertelheden!
Wy verkiesen 't kleen,
En zijn met het ons te vreen,
Wegh ghy pratse steden,
Vaert in weelden heen.

Van de noodige Sorge. Herders gesangh tusschen *Floris en Martha.*

Stemme: Datmen nu eens van drincken sprack.

MARTHA.
FLoris al eer de Sonne daelt,
Soo dient het Vee by een gehaelt,
Want alsmen al te lange wacht,
Dan naedert ons de nare nacht.

FLORIS.
Martha hoe sydy dus belaen?
Laet doch ons Beesjens weyden gaen.
Al loopt d'een Oost en d'ander West,
De Beestjens tieren dan alderbest.

M. Drijftse te samen zy gaen breed.
F. Waer in dat *Martha* haer tijdt besteet!
M. Ick sorgh voor 't Vee en dat 's mijn last,
Siet *Floris* dat ghy daer oock op past.

F. De Son is noch een uyrtjen te hoogh,
Ey siet hier gaen ons Beesjens op 't droogh,
Waer toe dus gesorght en soo gehaest?
M. Wel *Floris* ghy maeckt my schier verbaest.

F. Ghy zijt te besorght mijn Herderin.
M. Ey *Floris* dit schijnt soo na u sin.
F. Jae *Martha* wie sich te vele quelt
Die vint sich in zijn hert ontstelt.

M. Maer *Floris* wie sonder sorge leeft?
F. O *Martha* de sorgh u doch niet geeft.
M. 't Is waer, maer wie geen sorge queld,
Mist menigh Schaepken uyt het Veld.

F. De Sorgh die maeckt u mager en vael.
M. Sorghloos zijn maeckt arm en kael.
F. De sorgh verteert het mergh en bloed.
M. Maer nutte sorgh bewaert het goed.

F. Te veel gesorght is Gierigerts aert.
M. De matige Sorge suynigh spaert.
F. Ghy wilt verschoonen wat ghy doet.
M. Wie dat niet sorght verliest zijn goed.

F. O *Martha* de aerdsche sorgh is niet.
M. Wel *Floris* God dese niet verbiet,
‘Maer wie te seer aen 't aerdsche hanght,
‘Verkrijght niet waer hy nae verlanght.

Van de veranderingen des Werrelds.

Stemme: Laestmael gingh ick ter Iacht, &c.

*A*Ls ick sie 's Werrelds loop,
Wat sie ick wonder dingen!
'k Sie alles o-ver hoop,
En vol ver-

an-de-ringen.
Ick sie het onderst boven staen,
En siet weer te gronde gaen,
Siet weer te gronde gaen.

2 Sie ick den Hemel aen,
Den snellen loop der Sterren,
Sie ick de Son en Maen,
Ick stae verbaest van verre!
En roep, o wonderlijcke Held!
Hoe vreemt hebdy dit gestelt,
Vreemt hebdy dit gestelt.

3 Sie ick des Werrelds aert,
Ick sie de Rijcken beven,
Wat hoogh was en vermaert,
Sie ick om laegh gedreven:
Wat eertijdts was dat isser niet,
En wat nu blinckt dat is als riet,
Wat nu blinckt is als riet.

4 Veel Eeuwen zijn voor by,
Veel duysent Menschen mede,
Daer komt een nieu gety,
Nu Oorlogh en dan Vrede:
Het een gaet voor en 't ander nae,
D'een tijdt die volght d'ander drae.
D'een tijdt voght d'ander drae.

5 Waer is nu *Ninive?*
Waer is nu *Alexander?*
Eylaes een droeve wee,
Treft d'een soo wel als d'ander:
Hoe vast gebouwt, hoe groot van macht,
't Word doch al te grond gebracht,
't Wort al te grond gebracht.

6 D'een steltmen op den Throon,
En d'ander moeter treuren,
Die krijght een goude Kroon,
Dees moet den Hals verbeuren:
De snoode wort om hoogh geschort,
Om dat sijn val grooter wort.
Dat zijn val grooter wort.

7 Wie voortijdts wetten gaf,
Die moet nu 't recht ontfangen,
Wie andren graeft een graf,
Wort in den strick gehangen.
Wie eertijdts and'ren heeft geplaeght,
Wordt gestraft en niet beklaeght,
Gestraft en niet beklaeght.

8 Soo draeyt des Werreldts Radt,
En keert het onderst boven,
De vrome sit op 't krat,
En worter afgeschoven.
Daer is ter Werreld niet dat blijft,
Noch dat trouw en vast beklijft.
Dat trouw en vast beklijft.

9 ‘Het is dan ydelheydt,
‘Die hier in stelt vertrouwen,
‘En die in vreughd of leyd,
‘Gaet op de Werreldt bouwen:
‘O Ydelheyd die ras vergaet:
‘Laet Godt zijn u toeverlaet.
‘Godt zijn u toeverlaet.

Van de verachtinghe der VVerreldt, Klachte over de woelende Werlt; siet daer van in URANIA of Hemelsangh.

's Werrelds Loon.

Stemme: Die Mint die lijdt veel pijn, &c.

1 DE Wer - reld geeft haer loon / Voor hem
3 Zy schenckt een goude Kroon / Die 't niet
2 die Deughdigh leeft/ En alleen na ee-re tracht:
4 ver - dient en heeft/ Ja die de Deugd ver-acht.
Trouwe vergaet / En wort van elck versmaet: Maer
ontrou word bereyt/ Een krans van heerlijckheyt.

1 *D*E Wer-reld geeft haer loon,
2 Voor hem die Deughdigh leeft,
En alleen na ee-re tracht:
Zy schenckt een goude Kroon,
4 Die 't niet ver-dient en heeft,
Ja die de Deugd ver-acht.
Trouwe vergaet,
En wort van elck versmaet:
Maer ontrou word bereyt,
Een krans van heerlijckheyt.

2 Wie Deughd en eer bemint,
En stadigh daer nae pooght,
Vyt een vroom en reyn gemoed:
Die gaet het in de wind:
En vanght niet wat hy ooght,
Jae krijght slechts quaed voor goed,
't Quaed wort ge-eert,
De vrome wort verneert,
Geplaeght en seer gedruckt,
En van zijn stoel geruckt.

3 Siet eens hoe *Adams* saet,
Met nijdigheydt en list,
Malkander heeft geplaeght:
Voor Liefde groeyder haet,
Voor Vrede groeyder Twist,
Dies 't Godt moet zijn geklaeght.
Christ was niet vry,
Voor haer bedriegery:
Jae wat hy voor haer dee,
Hy hadde Twist voor Vree.

4 Hoe menigh deughdigh Mensch,
Die 't seer getrouwlijck meent,
Lijd schrickelijck geweld:
Noyt krijght hy zijnen wensch,
Maer wort altijdt verkleent,
Godt geef hoe grooten Heldt!
Werrelds bedroch!
V snoode loon duurt noch,
Ghy lacht als ghy verraet,
Voor weldoen geefdy quaed.

5 Wie u te seer vertrouwt
Die doolt van zijn Compas,
En loopt te ver' van 't spoor:
Eylaes de Deughd verkout,
En Trouwe leyt in d'As,
Maer ontrouw krijght gehoor.
Dus gaet de tijdt,
Die door de Hoop verslijt:
Schoon of hy wacht een kroon,
Laes! hy krijght 's Werrelds Loon.

Verklaringhe
Van het
Loon des Werreldts.

HEt dunckt my de pijne waerdigh, dat ick tot meerder vermaeck van onse Gesangen, die selve verrijcke met eenige ongemeene Fabels en Leeringen, die weynigh bekent noch tot yders ooren zijn gekomen: Om te kennen te geven, hoe aerdigh het Loon des Werrelds, by de Oude, is afgebeelt. Zy seyden, dat seecker Boer een *Adder-slange* uyt een rotse hadde verlost, die daer in by nae was verstickt, met belofte dat hy hem het Loon des Werrelds wilde geven: Wanneer hy nu de *Slange* hadde verlost, soo wilde hy den *Boer* om hals brengen: Want de *Slange* seyde, dat dit het Loon des Werrelds was, wie men goet dede, dat hem quaet daer voor geschiede. De *Boer* die op soodanigh bedrieghlijck Loon niet was verdacht, seyde dat hy sulcks niet konde gelooven: En daer over beriep hy sich voor het eerste Dier dat hen mocht gemoeten. De *Slange* was te vreden: juyst bejegent hun een *Hond,* die mager, lam, en van schurft, by nae, was op-gegeten, waer inde vloyen hem boven maten plaeghden: Desen armen kalen Rekel wierde haer verschil voorgeleyt: De *Hond* seyde, dat de *Slange* het recht hadde gewonnen, want seyde hy, 't is my oock also gegaen, na dat ick mijn Meester lange jaren hadde gedient, des nachts zijn huys troulijck bewaert, des daeghs op mijn Meester gepast, met hem op der Jacht geloopen, Wachtels en Eend-vogels uyt het water gehaelt, soo heeft my mijn Meester het Loon des Werrelds gegeven, en voor alle mijne weldaet heb ick slagen ontfangen, ben uyt den huyse gejaeght, en eyndelijck ben ick den Viller overgegeven. De *Boer* beriep sich wederom op 't

eerste Dier dat hen mocht bejegenen. Doe gemoete hun een oudt dor en mager *Paerdt*, dat eertijds een fraeye Henghst was geweest, maer dat nu van sijnen Heere verkost en in een Meulen was gespannen: Die seyde oock dat de *Slange* groot recht hadde, want seyde hy, dit is my oock wedervaren, want na dat ick mijn Heer aen sijn Iuffrou hadde gebracht, als hy in het Tournoyen, Rennen, en Ringh-steecken groote eere in leyde, soo heb ick hem Ridderlijck gedragen en tot alle heerlijckheyt geholpen, maer eylaes! seyde hy, soo krijgh ick oock voor alle dese deugd, het Loon des Werrelds. De *Boer* staende beteutert en verslagen, seyde, och! laet my noch eenmael toe, dat ick het eerste Dier dat ons sal gemoeten, daer van mach spreken, en dan sal ick my in alles gerust stellen. Doe bejegende hun de *Vos:* die seyde, voorwaer *Boer* dijn sake staet slecht, maer legh in stilte, wat ghy my wilt geven, so sal ick raed vinden om dy te helpen? De *Boer* beloofde den *Vos* alle sijne Hennen. Doe seyde de *Vos* totte *Slange,* nadien dit het laetste appél is, en hier aen deses Mans leven hanght, soo diende ick de sake wel eerst recht te ondertasten, en de plaetse besien al waer dit geschiet is. Zy trecken heen, onderwegen seyt de Rechts-geleerde *Vos* totten *Boer*, wanneer ick mette *Slangh* in 't hol gae, soo past daer op, dat het gat, soo haest ick daer weder uyt keere, met een steen gestopt zy, en soo treft dan ontrouw zijnen eygen Heere. 't Geschiede soo. De ondanckbare *Slange* bleeft in 't hol. De *Vos* eyschte sijn loon, de *Boer* neemt hem mede na sijn huys en vertelt sijn Wijf, wat gevaer hy hadde uyt gestaen, en dat hy door hulpe van desen *Vos* by 't leven was behouden, en voor dese weldaedt hadde hy den *Vos* alle sijne Hennen belooft. De *Boerin* seyde, heb dy Hennen, geeft die, maer dese Hennen hooren my toe, en begost op den *Boer* dapper te kyven. Ick sie wel, sey de *Vos*, hoe geern dat wel yemant soude vroom zijn, liet men hem vroom blijven; ja men leert hem steelen en maeckt selve dieven, en doe begost hy daer na, op de Hennen van

de *Boerin* te loeren, daer van hy nu en dan eenige wegh stal. De *Boerin* dacht op list, en stelde Honden op der wacht die op den *Vos* pasten: die oock *Reyntjen* so dapper op de hielen saten, tot dat sy hem eyndlijck vingen en om hals brachten, en aldus kreegh *Reyntjen*, oock, hoe loos hy was, het Loon des Werrelds. Hier in kondy Leser de Geestigheyt van dese Fabel mercken, die u oock sal een spiegel wesen, dat ghy u op de ondanckbare Werreld niet al te seer sult verlaten, om dat gemeenlijck haer loon is, quaed voor goed te doen.

En tot meerder verlustinge, moet ick hier stellen de straffe, die eertijdts tegens de Ondanckbare gedaen is, waer van dese seltsame geschiedenisse of Fabel u een proeve sal verstrecken. *Sabbas* van *Castillon, Milanois* Ridder van S. Jan van Ierusalem, seyt gelesen te hebben, dat eertijdts een Wet in *Calabrien* soude zijn geweest, dat wanneer hem yemandt van ondanckbaerheydt vonde beswaert, so gingh hy in een sekere Capelle die daer toe was gestelt, en trock aldaer seecker kloxken: Waer op dan eenighe van de Raedt vergaderde, die d' uytspraeck over de straffe van de Ondanckbare dede. Nu gebeurdet op seeckere tijdt, dat een arm Mager, afgemat en half blindt *Paerdt*, van sijnen Heere, die het veel Iaren getroulijck hadde gedient, uyter stal gejaeght, en van alle voeder berooft, in de Stadt most om heer swerven, om hier en elders, sijn kost te soecken, wesende vast den Vliegen en Muggen een proye, oock by geval in dese Capelle geraeckte: alwaer beneden aen 't klock-touw, een groene tack van een Boom was gebonden, waer nae de oude gorre hongerigh en begeerigh sijnde, aen desen tack begost te knablen en te trecken, sulcks dat de klocke daer door begost te kleppen: waer over eenige Raedts persoonen terstond inde Capelle verscheenen, die desen dorren Ruyter aldaer vonden, die terstont na zijnen Meester deden ommesoecken, en hem by uytspraeck opleyden. dat hy dat arme afgematte *Paerdt*, van wegen sijn voorighe

dienst, wederomme soude aen-nemen, en dat selve, by hooghe straffe, als of het noch sterck en Iongh ware, met bequaem voeder, ten eynde sijns levens, versorghen. Gewis soo daer oock tegenwoordigh een Recht-banck tegens d'Ondanckbare was gespannen, daer soude genoegh te rechten en te pleyten vallen.

Noyt soo loos of men vint Looser.
Interdum doctus dormitat Homerus.

Stemme: Rosemond waer ghy vlied, &c.

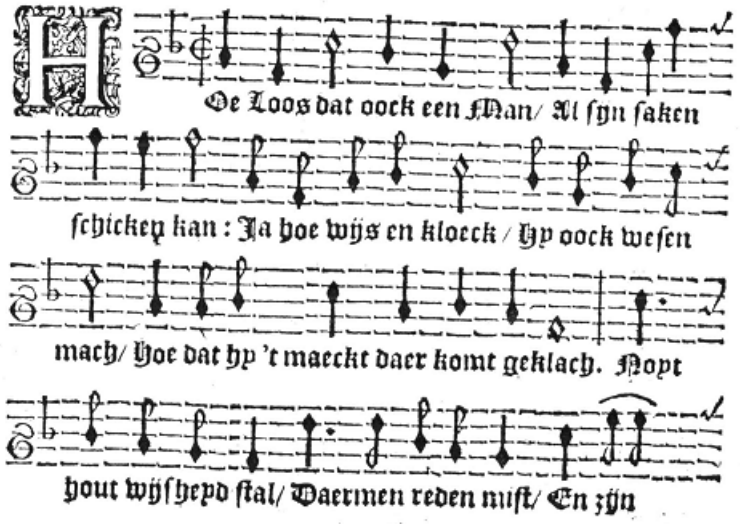
Oe Loos dat oock een Man/ Al ſyn ſaken
ſchicken kan: Ja hoe wijs en kloeck / Hy oock weſen
mach/ Hoe dat hy 't maeckt daer komt geklach. Noyt
hout wijſheyd ſtal/ Daermen reden miſt/ En zijn

*H*Oe Loos dat oock een Man,
Al sijn saken schicken kan:
Ja hoe wijs en kloeck,
Hy oock wesen mach,
Hoe dat hy 't maeckt daer komt geklach.
Noyt hout wijsheyd stal,
Daermen reden mist,
En zijn

tijt vergist,
Dan komt hy ten val,
Want geen Mensch die is soo wijs,
Of hy struyckt wel op 't gladde Ys.
Hoe loos dat *Argus* was
Al zijn loosheyd viel te ras,
Hoe voorsichtigh oock
Dat sijn oogen staen,
Al zijn loosheyt is gedaen.
Daer is geen soo loos:
Of men vinter noch,
Door list of bedroch,
Die zijn loos en voos.
Hoe wijs dat oock yemandt schijnt,
De eygen Wijsheyd haest verdwijnt.
Des loosen *Hamans* raed
Zijne snoodheydt en verraet
Is hem tot zijn straf:
D' opgeworpen steen,
Hoe men die werpt sy komt beneen,
Wat hy and'ren brouwt,
Hoe loos hy 't beleyt,
En zijn stricken berouwt:
Want wie yemant Galgen maeckt,
Breyt hem een strick daer hy aen raeckt.
Al is het Reyntjen loos,
Het duurt maer een kleyne poos,
Hoe hy 't oock besteeckt,
Om te vangen buyt,
Hy krijght in plaets wat op zijn huyd,
Schoon de Oude Vos,
Alle treecken weet,
Noch siet hy sijn leet,
En gaet veel te los.
Dus geloof een yder Man,
Dat oock de Loose missen kan.

't Cieraedt van een eerbare Vrouwe.

Stemme: Mal-Pedle.

's Werelds macht/ staet en pracht/ wordt wel
Maer een Vrou kuysch en trouw/ daer is
haest verkregen/
aen gheleghen:
Noyt vindy hoo - ger goed/ Als
een op-recht Gemoed/ Dat altijdt is in trouw ver-
bonden/ Dat de gronden/ Heeft van reyne liefd' be-
bonden/ In een edel bloed.

1 's *W*Erreldts macht, staet en pracht,
2 wordt wel haest verkregen,
3 Maer een Vrou kuysch en trouw,
4 daer is aen gelegen:
Noyt vindy hoo-ger goed,
Als een op-recht Gemoed,
Dat altijdt is in trouw verbonden,
Dat de gronden,
Heeft van reyne liefd' bevonden,
In een edel bloed.

2 Waer de deughd, is de vreughd, en het schoon verciersel,
Waer de kroon is het loon, en der liefden swiersel,
Daer schuylt wat anders in,
' t Is liefd' oprecht van sin,
Die steets haer gaend' in alles voegen,
Vol genoeghen,
Leeft in vrede, sonder wroeghen,
In getrouwe Min.

3 Sy is kuysch, en haer huys, staetste voor in vreden,
Al 't geraes, achtse dwaes en stiert nae de reden:
Haer handel en haer staet,
Bepaeltse met de maet:
Geluckigh die haer heeft verkregen,
Want de zeghen,
Kleeft aen sulcke wel ter deghen,
In den hooghsten graed.

4 Wel befaemt, eer en schaemt, heeftse voor de menschen,
Die beleeft, yder geeft, wat hy soude wenschen:
Het kransken van haer plicht,
Sy in een yeder sticht,
En draeght het purper op haer wangen,
En haer gangen,
Strecken nae des Mans verlangen,
Met een lief gesicht.

5 Eer van 't huys, die in kruys, u niet sal begeven,
Maer met raed, vroegh en spaed, sorgen voor u leven,
Een Duyfken datter kucht,
Als haer Egade sucht:
‘Wel saligh is 't geluckigh paren,
‘Daer de jaren,
‘In de vrede heene varen,
‘Na een beter lucht.

Der Jongelingen Cieraedt.

Stem: The Pretti-boy.

1 *E*En Jonghman die 't cieraedt,
2 Van 't deughdigh leven kent,
3 En 't tref-fe-lijck gewaedt

2 deughdigh leben kent/
4 eerbaer weſen went: Diens le den/ en tre-
den/ Deftigh zyn be-paelt: Wiens lof/ ſal
ſtadigh groepen/ bloepen/ gloepen/ Wiens
hof/ ſal ſtadigh bloepen/ En cierlijck zyn be-maelt.

4 Nae 't eerbaer wesen went:
Diens le den, en tre-den,
Deftigh zijn be-paelt:
Wiens lof, sal stadigh groeyen, bloeyen, gloeyen,
Wiens hof, sal stadigh bloeyen,
En cierlijck zijn be-maelt.

2 Al watter mette deughd
En mette reden gaet,
Dat ciert de jonge jeughd,
En vordert desen staet:
Goe sinnen die minnen,
't Recht dat wel beklijft,
Haer naem, moet zijn verheven', 't leven, geven,
Haer faem verciert het leven,
Die alle eeuwen blijft.

3 De Godts-vrucht zy haer krans,
De vromigheyt haer schat,
De vriendlijckheyd haer schans,
Die hare ziel omvat:
Haer zeden, bekleeden,
Wat de tucht haer leert,
De deughd, die sal vercieren, cieren, cieren,
De jeughd met goe manieren,
En maken hun ge-eert.

4 Haer woorden wel ter snee,
Met zedigheyd en vlijdt,
Vol schaemte, liefd en vree,
Zijn nedrigh t'aller tijdt:
Wiens handen, van schanden,
Zijn geheel bevrijt:
Diens roem, sal heerlijck schijnen, schijnen, schijnen,
Wiens bloem, niet sal verdwijnen,
Maer kampen mette Nijd.

5 Haer ommegangh die sticht,
Gelijck een gulde sterr',
Gelijck een helder Licht,
't Welck glinstert al van verr':
Haer paden niet schaden,
Maer zijn recht en goed:
Haer baen, is reyn en veyligh, heyligh, veyligh,
Haer gaen, is recht en heyligh,
Met een oprecht gemoed.

6 Van 't quade walght haer hert,
En wat tot ondeughd keert:
Zy siet het aen met smert,
En schouwt het heel verveert:
Doch dwasen, die rasen,
En gaen 't ruyme spoor.
Maer deughd die wort verheven, heven, heven,
Haer jeughd verciert het leven,
En blinckt de werreld door.

Troost in langhdurige kranckheyd.

Stemme: 100 Psalm, Ghy volckeren des Aerdrijcks al, &c.

*I*Ck arme Schaepken kranck en teer,
Legh dickwils gantsche dagen neer,
En sucht en steen met pijn en smert,
En voel de stramen in mijn hert.

2 Ick kirr' gelijck een Duyfken doet,
Dat treurigh quijnt in sijn gemoet,
En drijft met een benaut geluyt,
Den rou voor yders ooren uyt.

3 Ick ben een Bloemken dat in kouw,
In hagel winden, mist en douw,
Moet in sijn teere jeughde staen,
En zijn met alle ramp gelaen.

4 De vreughd die 't jonge bloet verquickt,
Die schijnt in my eylaes! verstickt,
Ick sie mijn Speelnoots fris en knap,
Zijn vrolijck, en ick kranck en slap.

5 Ick ondertusschen sucht van pijn,
En vind noch hulp noch Medicijn,
Ick jammer met een naer gesteen,
En smeecke God door mijn gebeen.

6 't Schijnt of de Heer in mijn ellend,
My altijdt een vertrooster sent:
En spreeckt my aen, mijn lieve kind!
By my alleen ghy hulpe vind.

7 De ongeduld hier tegens strijd,
Die my dees soete vreughd benijd:
En seght, 't is niet, al klaeghdy bangh,
De Heer vertreckt sijn hulp te langh.

8 Doch ick weet vast dat na de pijn,
Sal wederom verblijden zijn,
Dies valt my 't lijden niet soo swaer,
Om dat verblijden volght hier naer.

9 Geeft Heer dat ick met lust en vreughd,
Mach bloeyen in mijn jonge jeughd,
En sien hoe dat u hand my sterckt,
Die over my u gunste werckt.

10 Op dat ick u mach danckbaer zijn:
Die my ontlast van smert en pijn,
En na u woord en wil voortaen,
Mach op u rechte wegen gaen.

Prince-Lied,
Aen de Edele Batavieren.

FREDERICK heeft Grol de Stadt,
In vier weken af gemat,
En in 't oogh van 's Koninghs macht,
In der Staten Eed gebracht.
Vlecht dan kranssen van Laurier,
En kroont desen Batavier.

Stemme: ***Bayse moy ma Ianneton. Of, Galathaea geestig dier, &c.***

FRed'rick Hendrick van Nassou,
Prince van Orangien:
Dien' mijn Vaderlandt getrou
Tegen 't machtigh Spangien:
Dies ick 't Bataviers gemoed,
Wil betuygen door mijn bloed,
En mijn frissche leven,
Voor haer Vryheydt geven.

Die my altijdt in het Veld,
En in zware tochten,
Hebb' voor in de spits gestelt,
Ridderlijck gevochten:
Of ick schoon was jongh en teer,
'k Socht mijn vromigheydt en eer,
In u dienst te leeren,
't Vaderland ter eeren.

Als ick eerst reed in den slagh,
Aen mijn Broeders zijde,
Daer betoond' ick als de dagh,
Dat ick socht te strijden,

En dat ick met bus en swaerdt,
Onverschrickt en onvervaert,
Wou mijn leven wagen,
In mijn jonge dagen.

Krijghsluy ghy sult tuygen zijn,
Van mijn vroome daden,
Hoe dat zwarigheydt noch pijn,
My kon overladen:
Hoe dat donder noch geschut,
Heeft mijn dapperheyd gestut,
En hoe vorst noch regen,
Kon mijn siel bewegen.

Voor de Vryheyd en Godts Woord:
Voor de rust der Vromen,
Ben ick een metale poort,
Niemand hoeft te schromen:
Wie sich voor de wetten stelt,
Dien ben ick een trouwer Held,
En ick sal hem kroonen,
En met deughd' beloonen.

Noch de vyand, noch de nijd,
My het hert benouwen,
Want ick midden in den strijd,
Met een vast betrouwen,
Sie, hoe Godt my uyt gevaer,
Heeft verlost soo menigh jaer,
Die my in dees tijden,
Noch wel sal bevrijden.

Wildy dat ick voor u tree?
Volght dan oock mijn gangen:
Want tot onderlinge vree,
Streckt al mijn verlangen.
Burgers! drijft wech twist en haet,
Die ons Landt soo dapper schaet,
En vlecht al u sinnen,
Met den band van minnen.

Ick ben een recht Hollands hert
In u ziel gebooren,
Och wat waer 't my groote smert,
Als ghy ginght verlooren:
Mijn Heer Vaders wijse raed,
En mijns Broeders vrome daed,
Suldy in mijn wercken,
Trouwelijck bemercken.

Vaert doch wel vereenight Land,
En ghy Heeren Staten!
Strengelt vast des Eendrachts band,
En wilt d'Ondersaten
Stieren, dat ons driftigh Schip,
Mach door menigh banck en klip,
Door u wijse peylen,
Al 't gevaer ontseylen.

Dan soo sal Godts zegen staen,
Als een Hof te bloeyen,
En sal blincken als de Maen,
En in voorspoet groeyen:
Heb' ick dan by u verdient,
Dat ick ben der Landen vriend,
Vlecht dan oock mijn daden,
Aen u lauwer-bladen.

Ware Rijckdom.

Stem: Wat baet der nijders arge list.

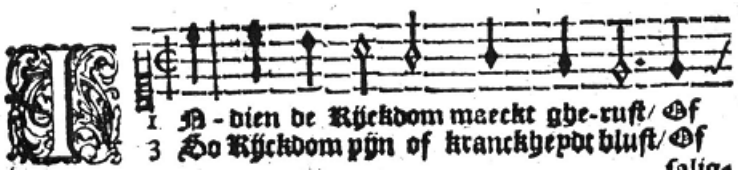

1 *I*N-dien de Rijckdom maeckt ghe-rust,
2 Of sa-lig-heyd brenght aen de Menschen,
3 So Rijckdom pijn of kranckheydt blust,

2 ſa - lig - heyd brenght aen den Menſchen/
4 wijſheyd geeft; men ſal - ſe wenſchen/
Maer Rijckdom brenght den Menſch verdriet / Dus
is 't de wäre Rijckdom niet.

4 Of wijsheyd geeft; men sal-se wenschen,
Maer Rijckdom brenght den Mensch verdriet,
Dus is 't de ware Rijckdom niet.

Dees Rijckdom stapelt schat en goed,
En soeckt palleysen eer en staten,
De ware Rijckdom is 't Gemoed,
Dat vreedsaem is, in als gelaten:
't Zy oock hoe Godt sijn saken voeght,
Hy leeft gerust en wel genoeght.

Soo Rijckdom brenght gesontheyd aen,
Most *Alexanders* leven duyren,
Maer hy treet al op eene baen:
De Rijcke moeten 't mee besuyren:
De Rijckdom is te krancken riet,
Dus is 't de ware Rijckdom niet.

't Schijnt heerlijck alsmen is geciert,
Met Peerlen, Goud, en Zyde kleeren,
Met Koets' en pracht waer mee men swiert,
Met groote sleep van hoofsche Heeren,
Met wapens, stam en oud geslacht,
Doch ware Rijckdom dit veracht.

Soo oock 't Bancket u prachtigh schijnt,
Van leckerny, wijn en sucaden,

Gelooftet vry, dees smaeck verdwijnt,
Soo haest de mensch is overladen:
Een sobre disch en matigh goed,
Brenght ware Rijckdom in 't gemoed.

‘Indien de alderbraefste kroon,
‘(De rijckdom van Godts-vruchtigheden)
‘Niet heeft den alderhooghsten toon,
‘Soo heeft de Rijckdom krancke reden:
‘De Rijckdom is maer ydelheyd,
‘Hoe schoon oock dat haer glantz u vleyd.

‘De Rijckdom is een zegen Godts,
‘Maer sonder Godt soo isse deerlijck,
‘Vol hoovaerdye, isse spots,
‘Maer ware Rijckdom die is heerlijck:
‘Die is te vreen met haer genot,
‘En danckt den Heer voor 't overschot.

De sobre Maeltijd van Baucis en Philemon.

't Genoegen vande Goden is,
Een vrolijck hert en sobre disch.

Stemme: Wat baet der nijders arge list: Of, Alst voorgaende.

*D*E Werreld was vol overvloed,
Vol weeld en pracht, en alle quaden,
Vol bitterheyd, vol vlam en bloed,
Vol schelmery en snoode daden:
Dies *Iupiter* van boven daelt,
En heeft haer hooghmoed dier betaelt.

De Groote slooten haer palleys,
En kenden niemant van de Goden,
Dies namen sy een ander reys,
En keerden na de minste boden;
Nae *Baucis* en *Philemon* huys,
Dat slecht was als een Boere-kluys.

Hier gingen sy vrymoedigh in,
Maer d'Oude Vrouw was heel verlegen,
Sy stelden 't vast na haren sin,
Om haer t'onthalen wat ter degen:
Dat goede hert heeft voort gebrocht,
't Geen Kock en keucken heeft vermocht.

Sy schaften vlees, salaet en moes,
En wat het aerdrijck schenckt voor zegen,
Sy droncken uyt een steene kroes,
Den Wijn, versch uyt den Druyf gekregen:
Sy saten op een ruwe planck:
Met een matras, op bed' en banck.

Geen sticksels, sijde, noch borduyr,
Geen dons, noch oock fluwijne randen,
Geen taert, pastey, noch confituyr,
Geen gulde schroef noch peerle banden
En vantmer, maer wat noodruft heeft,
En waer 't vernoegend hert van leeft.

Geen ebbe-koets noch ledekant,
Polijste beeld of marmor vloeren,
Geen schilderijen aen de wand,
Tapitsery noch weytse snoeren,
Geen kevy pronckten in haer sael:
Maer een seer lief en soet onthael.

De liefd' en vree was al 't cieraet,
Daer 't oude paer sich mee vercierden,
Met vriend'lijckheyd en soete praet,
Sy onderlingh 't geselschap vierden:
Het open hert en 't gul gemoed,
Den gasten 't beste cier aen doet.

Geen tweespalt schuylder onder 't dack,
Geen afgonst, nijd, noch jalousyen,
Geen hertzeer, leet, noch ongemack,
Noch heete sucht na heerschappyen,
Maer 't vreedsaem hert was wel vernoeght,
In 't geen dat haer was toe gevoeght.

‘De segen daeld' oock op dit huys,
‘ (Want Godt die segent steets den vromen)
‘Den trotsen over-viel het kruys,
‘En wierden schielijck wegh' genomen:
‘Soo dat een yder klaer verstont,
‘Dat Godt den stouten stort te grond.

Wie dat wil trouwen, dient dit t'onthouwen.
Primum Pabulum, postea Stabulum, tunc Vaccam.
Wie 't Voeder soeckt, en dan de Stal,
Weet waer hy 't Koetjen leyden sal.

Stem: Yets moet ick u Laura, &c.

*K*Naepjens wildy echter trouwen,
Wildy loopen na de Vrouwen,
Wildy gaen op u bejagh:
Wildy rennen, wildy zwerven,
Wildy vroegh de droefheyd erven,
Wildy sterven voor u dagh?

Volght dan uwe dwase sinnen,
En u onbedachte Minnen,
Volght dan uwe wulpsche tocht.
Maer wilt ghy het Minnen leeren,
Wilt dan na de Reden keeren,
Die van alles is versocht.

Reden leert u overwegen,
Hoe dat alles is gelegen,
Watmen doen moet voor de kost:
Hoe ghy moet u sinnen wetten,
En op 't eerlijck winnen letten,
Wel besorght zijn en gedost.

Hoe ghy moet u nyver dragen,
Sorgen Jongh, voor d'Oude dagen,
Spaersaem, suynigh zijn en vroet:
Op dat ghy met Godt en eeren,
Uwen handel meught vermeeren,
Met een vroom en recht gemoed.

Hoe ghy niet sult lanterfanten,
Luy en ledigh gaen te tranten,
Slypen steenen langhs de straet:
Noch dat ghy op alle Feesten,
Slempen sult by d'allermeesten,
Want u tijdt en eer vergaet.

Maer ghy sult met Wijsheydt keuren,
Of ghy winnen kond te veuren,
Kost voor Vrouw en 't huysgesin:
Of ghy kond met vlijd en oordeel,
Dryven tot u nut en voordeel,
Vwen handel tot gewin.

Hoe ghy moet voor 't *Voeder* sorgen,
En waer door ghy schier of morgen
Mooght geraken aen den *Stal:*
Hoe ghy moet u sinnen scherpen,
Om u ancker vast te werpen,
Aen een wel-gelegen wal.

Wildy na de *Stal* eerst vragen,
Ey! ghy sult te laet beklagen
Dat ghy dus u leven slijt:
Laet het Paerd niet achter draven,
Op dat ghy 't ellendigh slaven,
Meught ontwijcken door u vlijt.

Wie eerst weet sijn *Voer* te soecken,
Vyt de Zuyd of Noorder hoecken,
Door ervaringh en door zweet:
Die mach om de *Stal* wel dencken,
Daer hy 't besigh hert mach schencken,
Waer door hy de pijn vergeet.

Dan mach hy na 't *Koetjen* loopen,
Dan heeft hy een Meulen open,
Want hy heeft dan Huys en Goed:
Dan mach hy in 't *Staltjen* leven,
't Koetjen Hoy en *Voeder* geven,
Waerom dat hy heeft gewroet.

Wie dan Minnen wil met Reden,
Moet sijn vlijd en tijdt besteden,
Aen sijn handel en sijn werck:
En dan met bedachte sinnen,
Om de *Stal* en om het minnen,
Slaen sijn lust en ooge-merck.

Komt ghy uyt den dop eerst kruypen,
En weet slechts van brassen, suypen,
En wilt stracx na 't aerdigh Dier:
Arme Bloed! ghy raeckt ter schanden,
Ghy sult haest u vleugels branden,
En verteeren in u vier.

Of 't u schijnt al schoon voor ooghen,
Laes! ghy zijt te haeft bedrogen,
't Is een bel die ras vervlieght:
Als u d'Ouderdom komt naken,
Dan staet ghy met bleecke kaken,
Daer de schoonheyd u bedrieght.

Steeckt u handen uyt de mouwen,
Naerstigh zijn sal u niet rouwen,
Let op 't eerlijck onderhoud:
Wie niet inde Lent wil saeyen,
Kan in d'Oogst geen vruchten maeyen,
Als hy kreupel is en oud.

Wie van 't *Koetjen* eerst wil praten,
En noch slingre langhs der straten,
O hy vind sich haest beset!
Daer staen twee met lamme handen,
Die door malle sotte banden,
Zijn verstrickt in 't listigh net.

Stracx soo is men daer verlegen,
't *Voer* dat isser niet te degen,
Want daer is noch *Stal* noch schut:
Waer wil hy dan 't *Koeytjen* leyden?
Laes! hy macher niet af-scheyden.
Ey! dan staetmen gantsch bedut.

‘Onbedachte blinde Minners,
‘Wulpsche, domme Spae-besinners,
‘Die de waen neemt voor de daed:
‘Leert by tijdts de geyle driften
‘Vyt u jonge zielen schiften:
‘Spa-berouw valt dick te laet.

‘Soeckt nae 't *Voeder* eerst te vragen,
‘Spant u Paerden voor de Wagen,
‘Drijftse dan in *Stal* of schuyr:
‘Soeckter 't *Koetjen* in te leyden,
‘Graeft den zegen van u weyden:
‘Anders valt de koop te duyr.

Charons Veer.

Stem: Royale. Of, Juffrou als ick u Deughd, &c.

1 Reet aen met dees hoop/ en rent nae den
4 Ghy moeter doch heen / al saeghdy noch
2 Oever / Daer leyt de Schupt gereet / betaelt daer
5 droever / Al tiert ghy seer bedeest ghy staet doch
3 uwen tol :
6 op de rol.
Want Keyser en Koningh/ ja Prins en
Heer / Betalen tol aen Charons Veer:

1 *T*Reet aen met dees hoop, en rent nae den Oever,
2 Daer leyt de Schuyt gereet, 3 betaelt daer uwen tol:
4 Ghy moeter doch heen, al saeghdy noch droever,
5 Al tiert ghy seer bedeest, 6 ghy staet doch op de rol.
Want Keyser en Koningh, ja Prins en Heer,
Betalen tol aen *Charons* Veer.

Treet in zijn Galey en geeft u te roeyen,
Daer is geen raed om dese tochten te ontgaen:
Schoon of ghy al knort, ghy moet u vermoeyen,
Ghy moet al uwe schat en Rijckdom laten staen.
Want *Charon* die wacht, siet dat ghy u spoeyt,
Hy sit aen 't roer, siet dat ghy roeyt.

Haest u doch o Paus met u Cardinalen,
Treet aen ghy Keyser, en ghy Koningh, Vorst of Prins:
Ghy Prekers al mee, ghy Leecken te maele,
Heer Omnes op, schoon of ghy aerselt hier of gins.
Wel Abt en Abdis waer toe dus gedraelt?
Ghy Nonnetjens mee, u tol betaelt.

Ghy Juffers, Signoor, met u weytsche kleeren,
Gehult, gekrult, geploYt, gekant, en vol borduyr,
Met hangende mouwen, met hane-veeren,
Van Velp en Sijd', al valt het kostelijck en duyr,
Hoe dertel en geyl, op 't nieuw fatsoen,
Al mee te scherp en wilt u spoen.

Ghy Roovers, ghy Schuymers, vreemde Snoes-hanen,
Kap'teyn, Soldaet met al u wild' en woeste bend',
Treet vry op den tocht, met trommels en vanen,
Al slady allarm, schoon hoe ghy 't oock keert of wend,
Ghy moet in de schuyt gehackt of gesneen,
Gewont of lam in al u leen.

Hoe lief en hoe waert, hoe edel gebooren,
Daer hellept geen klaght, een yder moet op dese baen,
't Sy dat ghy zijt wijs, of sot, 't is verlooren,
't Moet al mee t'scheep en niemand kan den dood ontgaen,
Al schreydy, al treurdy, om vriend of man,
Hoe rijck, hoe arm, hy moeter van.

‘Wie dat sich nu kan van Teer-Geld versorgen,
‘Van Vromigheyd, van Gods-vrucht, en van eer en deughd:
‘Die hoeft noch zijn Veer, noch vracht niet te borgen,
‘Maer krijght tot loon een noyt gehoord' en soete vreughd.
‘Wel saligh is hy die uyt desen stand,
‘Vaert recht na's Hemels Vaderland.

Regina Pecunia. Geld is de loose.

Stem: VVaerste Catharijntjen. Of, Phillis quam sich buygen.

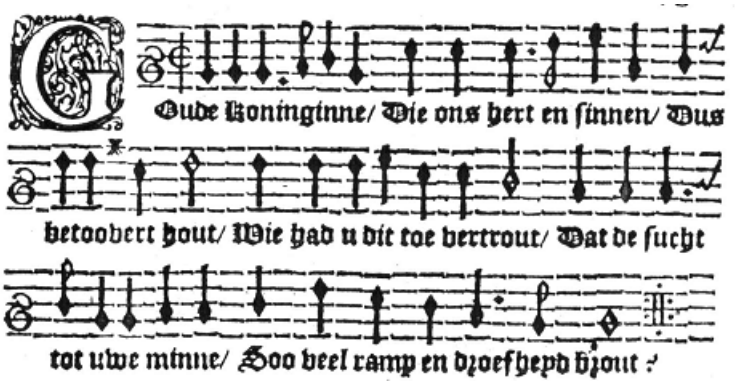
Oude Koninginne/ Die ons hert en ſinnen/ Dus
betoobert hout/ Wie had u dit toe vertrout/ Dat de ſucht
tot uwe minne/ Soo veel ramp en droefheyd bout?

*G*Oude Koninginne,
Die ons hert en sinnen,
Dus betoovert hout,
Wie had u dit toe vertrout,
Dat de sucht tot uwe minne,
Soo veel ramp en droefheyd brout?

Al de groote krachten
En de trotse machten,
Buygen voor u neer:
Want ghy stootet al om veer:
Maer de hovaerdy en prachten,
Geven u de hooghste eer.

Ghy dringht door de srooten
En zijt by den grooten
Yders Af-godin,
Dies volght elck u valsche Min,
En mooght over al wel vlooten
Om dat ghy brenght groot gewin.

Als u goude stralen,
In ons ziele dalen,
Dan wijckt d'eerbaerheydt:
Mars dan oock verslagen leyt,
Deughd wijckt dickwils uyt haer palen,
Als ghy uwe lagen spreyt.

Edel en on-edel,
Elck speelt op u Vedel,
En volght uwen toon:
Want ghy blinckt te overschoon,
Om dat ghy in uwen zeetel
Toont aen elck een goude Kroon.

‘Wel geluckigh leven,
‘Dat niet wordt gedreven,
‘Door dees valsche schijn:
‘O laet ons volstandigh zijn,
‘Dat wy ons door geld niet geven
‘In verderf en ziele pijn.

Ut rosa inter spinas. Als een Roosken onder de Doornen.

Stem: Waerste Catharijntjen, Of, Phillis quam sich buygen.

*L*Ieffelijcke Roosjen,
Met u suyver bloosjen,
Dat ons ziel bekoort,
Door soo menigh vriendlijck woort,
Als ghy door u soete voosjen,
Brenght ons soo veel vreughden voort.

't Roosjen dus verheven,
Beeld ons af het leven,
En ons broose staet,
Datter als een roock vergaet,
Datter ras wort wegh gedreven
Als 't sijn bloos en schoonheydt laet.

't Roosjen lockt ons oogen,
Daer door laes! bedrogen
Wort soo menigh kint,
Dat hem dit niet eens besint.
Want de schoonheydt leyt vervlogen,
Voor een blas en soele wind.

Ey hoe frisch ontloocken,
Laes hoe droef gedoken:
Daelt het na den gront,
Dat noch stracx soo tierigh stont:
Mensch dit is tot u gesproken,
Dat ghy u hier spieghlen kont.

Al wat onse sinnen,
Vyterlijck beminnen,
Dat hout geene stee:
Soo doet oock de schoonheydt mee,
Maer de ware deughd van binnen,
Die sticht in ons heyl en vree.

‘Maer dat eenigh Roosjen
‘Met sijn suyver bloosjen,
‘Dat in doorens staet,
‘Dat door vyer noch zweert vergaet,
‘Dat sy ons een eewigh troosjen
‘Al ons hoop en toeverlaet.

Una dies peperit, conficit una dies.

Velde-Vreughd.

Stemme: Onlanx vroegh in't Morgen-root.

*H*Oe lacchen ons de Velden aen,
Met haer gekroonde bladen,
Met haer pronck en gewaden?
Ey siet hier eens de koeytjes gaen,
Die met den melck geladen,
Wauw'lende haer versaden:
Hoe vrolijck is't hier!
Wat getierelier!
En wat vreemd gezwier!
Wat krioel en getier!
't Is de schoone cier,
Van Godes groote daden.

Swangere boomtjes die bevrucht,
Vol lieve vloeysels hangen,
Daer wy seer nae verlangen:
Die nu soo weeldrigh na de lucht,
Met vreughde zijn bevangen,
Togend'haer roode wangen:
Daer 't Vincxken op 't dack,
Van 't dack op den tack,
Noyt voedsel ontbrack,
Maer in rust en gemack,
Van Godts eere sprack,
Met lieffelijcke sangen.

Weeldrige Beesjes in het Woudt,
Die daer by koppels paren,
En in de vreughd vergaren:
Waerom is 't datmen u benout,
En wil u jonge jaren,
Voor geene bracken sparen?
De Jager die schiet,
Met zijn Swijne spriet,
En blaest op zijn riet,
Is 't niet groot verdriet,
Soo men dagelijcks siet,
Dat d'een wil d'aer beswaren?

Heft doch u zieltjes Hemel-waert,
Voor 't wonder-werck der Landen:
Den zegen van sijn handen:
Merckt oock aen 't schepsel, Godes aert,
Den Hemel, zee en zanden,
Op dat hert verstanden:
Door 't Godtlijck beleyt,
Sijn lof zy verbreyt,
En de mensch zy bereyt,
Tot sijn Majesteyt,
Om in eeuwigheydt,
In ware liefd te branden.

Aenprysinge tot het waere goed.

Stemme: Geswinde Bode van de Min.

Oe is d'arme menſch verwart In de ydelheyd?
Want hy woelt in rouw en ſmart/En in herten leyt:
Waer toe dus ſeer geraeſt/en geſorght en gehaeſt/na 't goed:
Datter ſtroomt gelijck een vloet? Wilt u oogen ſlaen
Nae veel hoogher paen/En ſien op de Wet/ Dieder elck is
voor geſet.

*H*Oe is d'arme mensch verwart
In de ydelheyd?
Want hy woelt in rouw en smart,
En in herten leyt:
Waer toe dus seer geraest,
en gesorght en gehaest,
na 't goed:
Datter stroomt gelijck een vloet?
Wilt u oogen slaen
Nae veel hoogher paen,
En sien op de Wet,
Dieder elck is voor geset.

2 't Dorstigh herte dat versucht,
In dees woelery:
Daer de sinnen steets ter vlucht,
Visschen op haer ty:
En van 't een op het aer,
Sijn vol anghst en gevaer
Beklemt:
O dit hert moet zijn getemt.
Dus bedaert u gemoed,
En siet op het goed,
Datter stadigh blijft,
En in eeuwigheydt beklijft.

3 't Goed dat ons ten Hemel voert,
Dat is ons geen last,
Want het onse lusten snoert,
Dieder zijn aen vast:
't Is de deughd met haer glans,
Die de ziel vlecht een krans,
Vol rust,
Want in Godt is al zijn lust:
't Is een jock, maer licht,
Dat een yder sticht,
Werckend' in ons sin,
Waere Liefd' en reyne Min.

4 Waere liefd' is 't hooghste goed,
Dat van Gode daelt,
Die in 't suyverlijck gemoed
Van den Hemel straelt:
Die veracht wat vergaet,
En wat aerdigh is versmaet,
Om Godt:
Die met d'ydle Werreld spot.
Laet dan 't goed of u schat
Geen belet zijn op 't pad
Dat ten Hemel leydt;
Of het wordt te laet beschreyt.

Tegen de Geldsorge.

Stemme: Baletti Bronck-horst.

*A*Rme menschen,
Hoe langh sult ghy noch wroeten
By nacht en dagh?
Daer u wenschen steets uwe sotheyd

boeten vol rouw en klagh: Dit is de klip/waer aen o mensch
wel eer/veel vrome zielē/In groot vernielē/Seer diep vervie-
len. Eylacy maer de smert/de smert/de smert/Ach de smert
die treft het hert.

boeten vol rouw en klagh:
Dit is de klip, waer aen o mensch wel eer,
veel vrome*n* ziele*n*,
In groot vernielen,
Seer diep vervielen.
Eylacy maer de smert, de smert, de smert,
Ach de smert die treft het hert.

Geen geslachten,
't Sy Priesters of Geleerden,
Of minder slach:
't Goud verachten,
Maer Goddelijck vereerden
Met groot ontsagh:
Dit is de Heer, waer aen sich elck vergaept,
Met hert en sinnen,
Dien sy beminnen:
Maer laes van binnen:
Ontstaet een droeve strijd, een strijdt, een strijdt,
Ach een strijdt die 't hert verbijt.

Sijn de goeden
Den mensch tot nut gheschoncken,
En tot vermaeck:
Waer toe spoeden,
Wy als in weelde droncken,
Nae 's Werrelds baeck?
Dit is de sorgh die onse rust verlet,
Die ons doet quynen,

Vol smert en pijnen,
En doet verdwijnen,
Dat Goddelijcke beeld, dat beeld, dat beeld,
Datter is uyt Godt geteelt.

Bindt u herten
Dan niet aen aerdsche schatten,
Die ras vergaen.
Die u smerten,
En daer de roest en matten,
V ziel verraen.
Het aerdsch vergaet, met al wat heerlijck schijnt,
Doch 's Hemels gaven,
Daer wy na draven,
Den mensche laven,
In 't Edele gemoed, 't gemoed, 't gemoed,
Soeckt' in God zijn hooghste goed.

De Christlijcke Soldaet.

Stemme: Schoonste Larinde, &c.

1 Hristelijck Krijgsman/ghy moet blijtigh waken/
3 Om tegens Leeuwen/en Beyren/en Draken/
2 En ſtadigh op den ſchildwacht ſtaen:
4 Ridderlijck aen te bel - de gaen:
5 Neemt u gheweer/en 't heyligh ſchildt in handen/
7 Paſt op u ſtuck/of ghy raeckt haeſt tot ſchanden/

1 CHristelijck Krijgsman, ghy moet vlijtigh waken,
2 En stadigh op den schildwacht staen:
3 Om tegens Leeuwen, en Beyren, en Draken,
4 Ridderlijck aen te vel-de gaen:
5 Neemt u gheweer, en 't heyligh schildt in handen,
6 Gaet daer mee aenranden, Duyvel ende Dood,
7 Past op u stuck, of ghy raeckt haest tot schanden,

6 Gaet daer mee aenranden/ Duydel ende Dood/
8 En komt in de banden dan een droeve noodt.
Wie 't Geloof/en Christi gunst veracht/ Die
worter seer haest in slaverny gebracht.

8 En komt in de banden van een droeve noodt.
Wie 't Geloof, en *Christi* gunst veracht,
Die worter seer haest in slaverny gebracht.

Weelderigh mensche die 't ydele leven,
In Overdaed, in weeld en pracht,
Gaet hem tot slempen en dempen begeven,
En op u heyl soo weynigh acht.
Waer toe dus slof en traegh te leggen sluymen,
Daer doch op sijn luymen uwe vyand loert?
En die geen kans noch tijdt en sal versuymen,
Als hy siet in ruymen, hoe hy u vervoert;
Siet wel toe, dat ghy doch vlytigh waeckt,
Dat ghyder met lijf en ziel niet t'onder raeckt.

Set op den Helm, en om-gort uwe lenden,
Grijpt aen het zwaerd en stelt u schrap:
Om 's vyands listen, bedriegen en schenden,
Moedigh te stutten frisch en knap:
Velt uwen boogh, en setter op u pijlen,
Die ghy onderwijlen, druckt in sijne huyd,
Dat hy niet koom u snellijck t'overylen,
En met scherpe vylen, maeck u tot sijn buyt,
Houd' u oogh en staert op desen Held,
Die door sijne doodt, den vyand heeft gevelt.

Christelijck Ridder! ghy moet stadigh volgen,
En oock u poos te roere staen.
Schoon of de sonde sich toont seer verbolgen,
Om u alsins te randen aen:

Houd maer de hoop en 't vast geloof in 't herte,
Gaet hem dan vry tarten, met sijn vuyl gespuys:
Godt sal u troost en hulp zijn in u smarten,
En sijn snoode parten, breecken door sijn kruys:
Door sijn kruys, en lijden hy verwint,
Die-er *Christum* volght, als een geloovigh kind.

't Gerust Leven.

Stemme: Amarilli mia bella.

Ityrs geeft is upt gelaten/ Want hy vernoeght
met een gerustigh leben/ En wil nu 't Hof begeben/ Om
dat hy siet de pracht der hooge staeten/ Die seer trots bo-
ben maten/ Verbreemd van deughde/ Na alle weelde poo-
gen/ Luft der oogen/ luft der oogen/ luft der oogen
Ghy rooft vreughde.

TItyrs geest is uyt gelaten,
Want hy vernoeght met een gerustigh leven,
En wil nu 't Hof begeven,
Om dat hy siet de pracht der hooge staeten,
Die seer trots boven maten,
Vervreemd van deughde,
Na alle weelde poogen,
Lust der oogen, lust der oogen, lust der oogen
Ghy rooft vreughde.

Hy vindt rust in kleyn behoeven,
Hem quelt geen sucht noch vrees te zijn verschoven,
Want dit is 't loon der Hoven:
Geen krijghs trompet noch pleysters hem bedroeven,
Noch geen Slempers en Schroeven:
Hy mint de daecken,
Daer Vogels en daer Dieren,
Tierelieren, tierelieren, tierelieren,
Met vermaecken.

Hy leeft rustigh en na reden,
Hout room en kaes en broot voor sijn bancketten:
Die hy elck voor gaet setten
Hy walght voor saus der hoofsche dertelheden:
Hy stort suyv're gebeden,
En nut de vruchten,
Der lieve swang're boomtjes,
En der stroomtjes, en der stroomtjes, en der stroomtjes,
Met genuchten.

Liefde stooft daer met genoegen,
Twee zielen, als een ziel, te saem verbonden,
En dult geen snoode sonden,
Geen overdaed, noch wispelturigh wroegen:
Maer zy weet sich te voegen,
Tot soberheden:
Daer *Tityr* mette zijne:
Catharine, Catharine, Catharine,
Leeft in vreden.

Siet van 't leven der Menschen in URANIA *of Hemelsangh Fol. 162, 164, 165, 167, 175, 182, 183, 187, 193.*

Het Geest'lijck Hierusalem, Apocalips. 21.

Stemme: O saligh heyligh Bethlehem.

Geeſtelijc - ke Hemels ſtad/
Seer onbegrijplijck zijn u gronden/
Gods uptverko - ren hey - ligh ſchat/
Waer in hy ſelbe word bevonden. Gods/ &c.

O Geestelijc-ke Hemels stad,
Seer' onbegrijplijck zijn u gronden,
Gods uytverko-ren hey-ligh schat,
Waer in hy selve word bevonden.
Gods, &c.

Een Stadt waer in Gods heerlijckheydt,
En zijn doorluchtigheydt wil schijnen,
Met kost'le steenen toe bereyt,
Van Jaspis en van Crystalijnen.

Haer muyr met poorten was gevest,
Nae Isrels tweemael ses geslachten,
Daer drie ten Oost, Zuyd, Noord en West,
Geleyt zijn, waer in d'Engels wachten.

Twaelf gronden had dees muyr daer by,
Nae 's Lams en het Apostlen namen,
Men matse met een goude rij'
Op twaelef duysent staedjen t'samen.

Van Ametist, Sard, en Saphyr,
Calchedon, Topaes en Granaten, etc.
Elck poort een Peerl, maer als een vyer,
Soo blinckten haere goude straeten.

God was daer in de Tempel self,
En 't Lam dat heerlijck was verheven:
Daer was geen dack noch hoogh gewelf,
Maer Godt was 't al, haer lust en leven.

Daer was noch Son' noch Maene-schijn,
Maer God en 't Lam die zijn daer Lichten,
Daer sal 't als glas, vol klaerheyd zijn,
Daer sal de een den and'ren stichten.

De Poorten sullen open staen,
Geen nacht noch ramp sal haer beswaren:
De volcken sullen daer in gaen,
Die Gods woord doen en dat bewaren.

Daer sal geen vuyl geselschap zijn,
Geen Logenaers noch boose monden,
Geen Moordenaers noch quaed venijn,
En sal in dees Stad zijn bevonden.

‘Wel saligh dan die in het boeck,
‘In 't boeck des *Lams* is opgeschreven:
‘Op die en treft noch wet noch vloeck,
‘Maer krijght de kroon van 't eeuwigh leven.

't *S*Al niet buyten ons voornemen zijn, soo wy hier eenighe nutte onderwijsingen, van het menschelijcke leven by voegen, om alsoo de jeughd tot zeedige opmerckinge aen te porren, op datse door de verpoosinge van het singen, sich totte leesinge begeven, en also stoffe mogen hebben om sich wijder te verlustigen. Wy sullen derhalven ons aenvangh nemen van de

Noodwendigheyd des Menschelijcken geselschaps.

*D*E Mensche is een redelijck en geselligh gedierte, dat andere dieren verre in heerlijckheydt overtreft, nochtans so heeft hy boven alle andere Dieren, zijn behoeftigheyt sonderlinge noodigh: en ten ware dat Godt de Heere eerst inde Werreld oude en bedaegde persoonen hadde gestelt, of soodanige, die de huys-bestieringe konden ter handt nemen, de mensch ware terstont in sijne geboorte en kindsheydt gestorven, en de werreldt was leedigh geweest van menschen: doch Godt die dit heerlijck schepsel niet voor den Dieren, maer alleen voor den Menschen gemaeckt hadde, die heeft oock dese voorsorge van de huys-bestieringhe daer in gedruckt, en dat voornaemlijck om vier oorsaecken: de eerste wort genomen, van de toebereydinge der spijse, de tweede van de nootwendigheydt der kleedinge, de derde vande bescherminge tegens alle strijdige en schadelijcke dingen, de vierde van de opvoedinge en onderwijsinge. Want dit is seker dat de mensch van Godt boven alle andere Dieren, met een gematighder nature en sachter aert des lichaems is geschapen, en derhalven was 't noodig dat hy na zijne seer edele gedaente, dat is na zijne verstandelijcke ziele, ook een lichaem hadde dat daer mede over een quam, op dat het een bequaem werck-tuyg soude zijn, om zijne werckingen uyt te voeren. En gelijck wy door die dingen worden gevoet, waer uyt wy selve bestaen: soo most oock het lichaem soodanig voedsel hebben, dat daer mede over een quam, en most derhalven daer voor spijse gekoockt, en door de konst toegestelt worden, en dat op een ander wijse als de eenvoudige nature hadde voortgebracht, ten eynde die selve den mensche, tot zijn voedtsel, bequaem wesen soude. En hierom most men de terwe malen, uyt het meel, brood backen, als mede vleesch, moes, erten, grut, en wat diergelijcke meer is,

toestellen: en op dat dit soude gedaen werden, soo wast noodigh datter meer menschen mosten te samen leven, die de kost en spijse wisten te bereyden: Soo is dit oock niet anders als een huysgesin datmen in alles moet onderwijsen: Hier toe is dan oock een huys noodigh also wy sonder betaemlijck decksel onder de mistige dampen konnen leven noch woonen. Maer dese toestellinge van spijse hebben de Dieren niet van noode. Wan: zy leven van den roof, en eten kruyde*n* en vruchten die de nature voort brengt. Maer de roofachtige Dieren eten rauw vleesch, en behoeven de toegemaeckte noch gekoockte spijse niet, en dat om de hardigheydt en verduwlijckheydt van haren aert.

2 Om de kleedingen heeftmen oock noodigh dat de huysbestieringe en sorge worde toegestelt: want dewijl al de andere Dieren, om hare onedele en aertsche nature, sonder eenige sorge leven en van haer geboorte af, haer decksel hebben, soo veele noodigh is, als veeren, wolle, hayr, huyd, schobben en diergelijcke, soo kost de Mensch om zijn gematighde en edele hoedanigheydt, soodanigen natuurlijcken decksel niet hebben, en koste dese grovigheydt en dickheyt van huyd, van hayr, wolle en schobben, niet vorderlijck zijn totte saertigheydt en sachtigheydt van 't verstand dat hy hadde om te leven en alles met vrucht te beschouwen. En also hem dese dingen gebraken, en dat hy om de sachtigheyt van zijn vleesch en de dunnigheydt van sijn huyd, vele ongemacken most uytstaen, als mede om dat hy niet naeckt om de eere en eerbaerheyt in des menschen ghesichte soude verschijnen, soo heeft hy van dien grooten God, een redelijcke kracht verkregen, waer door hy de konsten heeft gevonden, soo van wolle, vlas en andere, niet alleen om daer mede te naeyen, maer oock om 't selve te weeven en tot zijne nuttigheydt te bereyden. Dit kost oock een Mensch alleene niet te wege brengen, over sulcks was de huys-bestieringe, van veelen, noodigh, op datse malkanderen in dese bedieninghe mochten te hulpe komen, en hier van heeft oock de huysbestieringe haer oorsprongh genomen.

3 En alsoo alle Dieren uyter nature met seeckere wapenrustingen versien zijn, waer mede zy sich tegens de schadelijcke dingen kosten beschermen, en tegens hare vyanden gewapent staen, gelijckmen siet dat eenige met hoornen als de Stieren, eenige met tanden als Wolven en Honden, andere met klauwen, als Katten, Beeren en Leeuwen, eenige met angels als Byen, Wespen, ende Adders gewapent zijn, so heeft Godt aen

eenige Dieren alleene de snelheyt verleent, als Geyten, Hasen, Harten, etc. De mensche, die van alle dese dingen bloot is, heeft hy in 't tegendeel handen gegeven en met de reden begaeft, waer mede hy sich tegens de aenvallen van Beesten en andere konden voorsien, soo met het toe-stellen van wallen en vastigheden als met het maecken van allerleye middelen om de vyanden te verdrijven en om in vreedige ruste te blijven woonen. En dit kost oock een mensch alleene niet te wege brengen, derhalven was het noodigh datter veele by een ander woonden om sich met gemeene macht te beschermen.

4 De vierde oorsake was de opvoedinge en onder-wijsinge: En nadien het seer natuurlijk is in alle Dieren datse met malkanderen paren, soo is de voorteelinge insonderheydt van het menschelijck geslachte, noodigh: derhalven op dat alles met ordre soude werden toegestelt, soo moster nootsaecklijck eenige huys-bestieringe wesen, waer door alles met onderlinge genegentheydt en hulpe konde werden beschickt, en dat de banden des houlijcks, dat is de liefde der Ouderen totte kinderen haer soo soude verbinden, dat de kinderen sich altijd souden bevlijtigen om wederom den Ouderen met gelijcke vlijt en naersigheyd te versorgen. Want het gaet met den mensch niet toe als met andere Dieren, waer van schier alleene de Wijfjes de sorge der jongen waer nemen, en dat noch voor een kleyne tijdt. Wij sien dat de Vogels hare jonge*n* niet langer opbrengen, dan alse vleugels krijgen en konnen vliegen, maer soo haest als sy vermercken datse hare wiecxkens beginnen te roeren, soo lockense dieselve allensken uyt hare nesten, vliegende rontsomme haer henen, ter tijdt haer de vleugels vast en sterck worden, en dan bevelense haer de ruyme locht, geen meer sorge voor haer dragende. Maer de redelijcke mensche sal so lange als hy sijne kinderen aensiet, sorge dragen, en van gemoedt beweeght zijn, om haer van alle noodruft te voorsien, en haer met alle onderwijsingen en vermaningen ter Godsaligheyt te buygen, en dese tedere gemoederen met lieffelijcke leeringen te quecken. Maer de andere Dieren worden, als door een sekere drift der nature, die haer is ingestort, sonder eenige moeyte, tot haer opgeleyde arbeyt, gestiert, oock in 't gene sy niet zijn onderwesen: doch de mensch geeft sich tot gee*n* behoorlijck werck uyter nature, maer alles doet hy uyt onderwijsinge en uyt de reden: derhalve*n* heeft God den mensche de spraeck gegeven op dat d'een den anderen mach leeren en in de konsten en opvoedinge, onderwijsen. 't Is

wel waer dat wy de stemme mette andere Dier*en* gemeen hebben, waerdoor men de blijdschap of droefheyt of janckingen en afkeerigheydt te kennen geeft, maer datmen alles met zijne eygen stemme kan uytdrucken en de gedachten en genegentheden met een reyn geluyt te kennen geven, het recht van 't onrecht, het noodighe van 't onnoodige door de spraecke onderscheyden, dat selve is alleen den mensche eygen, en wort dese uytvoeringhe door velen te wege gebracht: want de Ouderen, om hare kinderen de Deughd aen te prijsen, moeten haer die selve met ghestadighe vermaningen inscherpen. Dit alles kan mede niet geschieden dan door gemeenschap der huysbestieringe, op dat de Man zijn Vrouwe, de Ouderen hare Kinderen, de Meester en Vrouwe haer Knechten en Boden moghen bestieren en onderwijsen. En dit zy soo veele de noodsaecklijckheydt van de huys-houdinghe belanght, daerom sullen wy voortgaen totte onnooselheydt des Menschen en

Op-voedinge der Kinderen.

*H*Oe onnoosel de mensch is buyten d'andere Dieren, kan een yder met opene oogen mercken, want vele andere Dieren hebben terstont, soo haest zy ter werreldt komen, eenigh middel om haer te geneeren of om hare kost te soecken, of ten minsten worden zy door hare moeders van alles versorght: maer de jonge mensch eylaes, hoewel die nu het leven ontfangen heeft, soo moet die versmachten en vergaen in sijne vuylenisse, ja selve de Moeder die 't kind heeft ter werreld gebracht, moet door rouwe, smerte en ongemack verteeren en met hare vrucht omme-komen, indiender geen hulpe van andere wierde toegevoegt, sulcx dat de mensch, in dat deel, vele ellendiger is als d'andere Dier*en*: want de Moeder en het kindeken moeten geheegt, gekoestert en versorght worden, eerse eenige sterckheyt verkrijgen om sich selve te onderhouden. maer dit is alsoo metten Dieren niet gelegen: de Wormtjes kruypen stracx daer henen en soecken haren kost. De Kiexkes weten terstont na haer aes te picken, en de grover Dieren worden van de moeders alleen gevoed en opgebracht. Doch in den mensch wort meer als het leven, maer oock de bestieringe totte deughd en Godtsaligheyd vereyscht: over sulcks moet die, van jonghs af, door de reden geboogen en so haest hy yets begint te vatten, totte goede zeden bestiert werden: jae de

Heydenen hebben dit ten hoogse*n* noodig geoordeelt: gelijckmen sulcx overvloedig in dat seer edele boecxken van *Plutarchus,* dat hy van de opvoedinge der kinderen geschreven heeft, kan nalesen: Waer in hy seer treffelijck verhaelt, waer in de plicht der ouderen tegens den kinderen gelegen zy. Insonderheyt komense daer in over een, dat de moeders voor al hare kinderen, ist eenigsins moghelijck, behooren te soghen, op datse niet eens vreemden melck en aert in drincken, en alsoo gelijck de Poeten verhalen, in allerleye slag van Beesten mochten ontaerden. Want men vertelt, dat eene die met Verckens melck opgevoedt was, altijd vermaeck hadde in den dreck te wentelen. En *Horatius* niet te vrede zijnde, dat *Homerus* zijnen *Achilles* af maelt, dat hy een seer toornig, onafbiddelijck en bitter man is brenght zijne opvoedinge voor den dagh, seggende dat hy in zijne jeugd op-gevoed was van *Chiron* den *Centaurus* in 't geberghte van Tessalien, dat hy ghewent was mette Beeren, Leeuwen, en wilde Swynen te vechten. 't Welck oock *Virgilius* volgende, seyd dat sijne Krijgs-Heldinne gesoogt en op-gevoet is met de melck van een wilde Merry, *Tasso* singt dat zijne *Clorinda* van een Tyger is op gebracht. *Ariosto* verhaelt dat zijn *Rogier* by het merg van Leeuwen en Beeren is gevoet: sulcx datmen voor al, willende der kinderen heyl en welvaren te gemoed gaen, haer in de jeugd van alle quade ommegangh moet afmanen: Ja daer gebreecken geen geleerde mannen insonderheyt onse geleerde Hollander *Erasmus* die dese woorden en dat wel treflijck verhalen, als datmen van der jeughd aen, den kinderkens seeckere Heylige voor-schriften in 't gemoed behoort te prenten, overmids het gene dat eenmael in 't herte gevestight is, haer lange by blijft, gelijckmen vanden reuck der nieuwe potten verhaelt, datse na 't gene, daer eerst in gekoockt is, sullen ruycken. En dat derhalven de meeste sorge der Christenen hier toe behoorde te strecken, dat haere kinderen van de wiege af, jae selve onder der Voedsters troetelingen, en der Ouder*en* kuskens, onder een verstandigh oordeel wierden gedaen, en datse overredinghen mogen in drincken, die *Christo* waerdigh zijn, om datter niet is, 't welck vaster in 't gemoed kleeft, als 't geene, gelijck *Fabius* seyt, inde kindsche Jaren daer word in gegoten: En datmen voor al, van der kinderen ooren, de vuyle minne-gesangen most afweeren, die de Christenen, soo binnen als buytens huys singen, die vuyler en slordigher zijn, als oyt het gemeene Heydensche volck heeft aengenomen, etc. De reden is,

vermits het menschelijcke verstandt meer totte sonde als totte deughd genegen zijnde, seer lichtelijck een schadelijcke voordaed aen neemt, even als het stroo en zwavel, het vier aen-nemen. Hierom moet men na de raed des Poëten, het onkruyd by tijts uyt-wieden, al eer 't eenige wortel kan schieten, op dat door langh dralen, dat selve niet tot eenen grooten boom opwasse, en het goede kruyd, dat daer onder schuylt, geheel versmoore.

De wereldsche Minne-Liefde.

Gelijck die Seneca in zijn Treur-spel Octavia beschrijft.

DE Mensch sich selve seer bedrieght,
Als of de LIEFD' op wiecken vlieght,
En zijn een God die fel en wreed,
Sijn boogh en pijlen hout gereet,
Wiens vlam en fackel 't al verslint,
*En zijn **Vulcaens** en **Venus** kind.*
*'t Is ydelheydt. **Min** is een brand,*
Een kracht in sinnen en verstand,
Die in teere Ieughde groeyt,
En wort door weelde opgeboeyt,
Door overdaed en leedigheyt,
En al wat sotte lusten leyt.
Indien ghy dese stutten scheurt,
Terstont vervalt hy en hy treurt,
In korter tijd soo sal zijn kracht,
Verdwijnen en zijn t'onderbracht.

OEConomia of Huys-bestieringe,

Soo die selve van C. Ripa wordt uyt-gebeeldt.

*H*Y maelde een seer statighe Vrouwe van opsicht, met een Olijf-tack geciert, houdende inde slinckerhand een Passer, en in de rechter een stockjen of rijsken, en ter sijden stelde hy een Roer van een schip.

Om dat totte gelucksaligheyd van 't gemeene burgerlijcke leven vereyscht wordt een vereeninge van vele huysgesinnen, die welcke onder gelijcke wetten leven, en waer door zy worden geregeert, soo is 't noodig dat yder huysgesin met behoorlijcke ordre worde onderhouden en onder besondere wetten gebracht, die veel nauwer gaen, als d'algemeene. Daerom is dese nauwe maniere van 't huysgesin te regeeren, van de Griecken *OEconomia* geheeten: want alle huysgesinnen hebben gemeenlijck drie insichten, omdat die tot haer leven, als tot hare leden behooren: te weten de Meester en zijne Dienaers, de Vader en zijne Kinders, de Man en zijne Vrouwe: waer om sy oock dese beeld'nisse met een stockjen af maelden, om de heerschappye die de Meester heeft over zijn Dienaers, uyt te beelden. Maer het *Roer* word hier gestelt voor de sorge en Regeeringe, die een Vader moet hebben over zijne kinderen, op datse inde zee der kindsche dertelheden, van den wegh der deughd niet af wijcken, in welcke wegh de Ouders haer met vlijt en naerstigheydt behooren te stieren: tot dien opsicht gebruyckten zy een Olijf-krans, om uyt te drucken, dat een goed huys-bestierder voor alle dingen moet besorgen, datter vrede en eendracht binnens huys onderhouden werde.

De *Passer* leert ons, hoe dat een yegelijck zijn vermoghen moet meten, en sich, soo veel men mach, daer na schicken, om de uytgift en andere dingen die tot onderhout van 't huysgesin, en de gedurigheyd des selven noodigh zijn, te bepalen, en dat door de mate. Waer over oock een huys geseyt word geluckigh te zijn, al waer de huys-bestieringhe door een bedaeghde Huys-moeder te recht wort in 't werck gestelt, gelijck oock dese dichten te kennen geven.

Dat Huys heeft een gewenschte stand,
Waer troulijck waeckt eens Moeders hand,
En die met teugels vast bewaert,
't Geen suynigh is by een vergaert:
Die vreedsaem alles oversiet,
En 't huysgesin met tucht gebiet,
Die oock met oordeel en met maet,
Op alle dingen gaede slaet.
Wat huys een sulcke Moeder derft
Dat gaet verlooren en versterft.

De gekroonde Maet,
Des Jeughds cieraet.

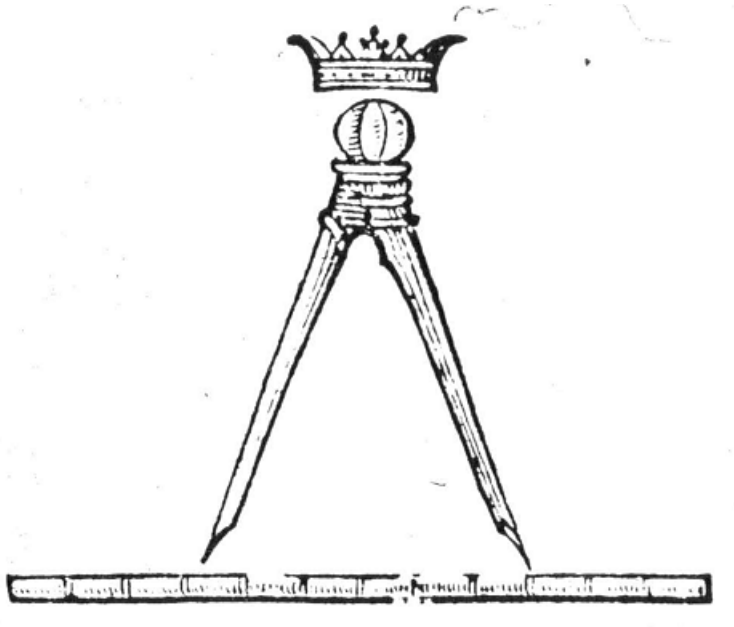

De Spaersaemheyt haer Minnaers loont, Die sy met deughd en Zegen kroont.

AL eer ick, soete Jeughd! besluyt,
Soo vraegh doch eens wat dit beduyt?
Hier staet een PASSER *en een* ***Maet***
Alwaer een ***Kroone*** *boven staet.*
Ick bid' u let op desen sin,
Al schijntse slecht, daer steeckt wat in.
Indien ghy wulps en onbedacht,
In dertelheyd, in weeld en pracht,
In slempen, dempen en geneughd,
Wilt slijten uwe jonge jeughd:
En dencken 't macher doch op staen,
't Goed en de Wereld sal vergaen:
Waer toe gesorght, en dus gespaert,
Waer toe dus suynighlijck bewaert,
Het goed dat hoord de wereld toe.
Hoe maeckt sich doch de Mensch soo moe?

En slooft en sorght voor d'oude Man
Dat hy doch niet beleven kan?
't Is best dan dat ick my ga spoen,
Wijl 't koorentjen is versch en groen.
O domme Jeughd! dit 's quade raed,
Dus spiegelt u aen dese ***Maet****,*
En neemt den PASSER *in der hand,*
En meet daer mee u dom verstand.
Meet al wat u de Reden leert.
Meet of ghy oock te veel verteert.
Meet of u stock bereycken en magh,
U dertelheydt en ommeslagh:
En meet of alles wat ghy doet,
Oock past een redelijck gemoed.
Wie Godt met goeden heeft voorsien,
Die sal dees PASSER *oock gebien,*
Dat hy doch houde ***Maet*** *en stal,*
Of anders nadert zijnen val.
Maer wie van middelbare staet,
De waere ***Maet*** *te buyten gaet,*
Die vint sich haest te nau beset,
En selfgevangen in zijn net.
Maer als het kaele volck, te mild,
En t'onbedacht haer penningh spilt,
En denckt dan om het sparen niet,
O dan naeckt snellijck, haer verdriet.
De PASSER*, die twee beenen heeft,*
Die is't die elck sijn ***Maete*** *geeft:*
Ist kleyn, sy moet niet verder gaen.
Ist groot, sy moet niet wyder staen.
Dus hoeje 't maeckt of watje doet.
Hout Maet**, of ghy verliest u goet.**

Also wy hier de *Oeconomia* of huys-bestieringe tot opmerckinge der Jonckheyt, hebben bygevoeght, soo sal 't ons niet qualijck passen, dat wy dese *Maete* van de Spaersaemheyt een weynich breeder uytstrecken, op datse soo wel den Ouden als Jongen mach tot een Spiegel wesen, waer na een yder, sich, in zijn leven, sal hebben te schicken.

Wat de Spaersaemheyd belanght, die selve, gelijck *Aristoteles* verhaelt, is eene van de twee voornaemste deelen van de Mildigheyt, die welcke daer in bestaet, dat wy de onnoodige kosten sullen schouwen, die de reden niet gelijck zijn, en die de middel-matigheyt overtreden: Daerom seght *Horatius, wilt u teeringe niet boven u neeringe stellen,* dat is, dat de onkosten, u inkomen niet te boven gaen, en dit selve doetmen door de Spaersaemheyt: Want de Wijsheyd schickt sich op vierderleye wijse ontrent de goederen, 1. Als zy die ontfanght, 2. Als zy die bewaert, 3. Als zy die vermeerdert, 4. Als zy die selve wijslijck gebruyckt: en dese, zijn door de kloekheydt, oock regulen van andere deughden. *AEschines* de Socratische Philosooph plagh te seggen, datmen sich selve wat most besnijden, om de overtollige onkosten, tot onderhoudinge des levens te verminderen, nae de spreucke *Parsimonia magnum Vectigal,* dat is, Spaersaemheyd is een groote rente of tol. Over sulcke worden dese Rijcker, die tot hare Rijckdom wat toe doen, en die van hare overtollighe onkosten wat aftrecken. Sulcx dat de Spaersaemheyt eygentlijck is een besnijdinge van noodeloose kosten: waer over oock *Seneca* in zijne ruste des gemoeds verhaelt, *Dat ons dese Maete sal behagen, soo ons de Spaersaemheyt eerst sal behagen, sonder welcke ons gene Rijckdommen genoegh zijn, noch ghenoegh sullen strecken.* Over sulcx heeftse geene kostelheyt noch dertelheyt van noode, want zy kent wat nut en noodigh is: en daerom is hier oock de *PASSER* gestelt om dat die selve de Mate hout op alle streecken, want gelijck de *PASSER* den ommetreck van haren circkel niet over treet, alsoo treet de Spaersaemheyt oock niet over, 't gene burgerlijck, eerlijck en redelijck is. *Hesiodus* seyt, *hout Maete, want dit is 't beste in alle dinghen.* Verstaende dit mede op de zedige metinghe zijns selfs, wanneer hy in zijne Griecxsche veersen singht,

't Is Gods geschenck te houden Maet,
En dan soo meetmen eerst zijn staet,
Wanneermen sich niet self vergeet:
Maer met zijn eygen voeten meet.

En 't is billijck dat sich een yder met zijne eygen voete*n* meete, op dat men sich niet grooter maecke als men is, ten eynde men sich, door grootse inbeeldinge en hoovaerdye niet storte in dingen, daermen met eeren niet weder uyt kan geraken, maer dat men mag uytvoeren, 't gene met een rechte Maete is voor-

genomen. Oock moetmen zijn stock niet verder setten als zy langh is, ten eynde sich niet ondersta wyder te springen als men kan. Oock sullen wy in alle dingen de Maete onderhouden soo wel in kleedingen, kostelheden, gebouwen als leckerheden, die u selve te gronde drucke*n*. Daerom sulle*n* wy metten *Passer,* gelijck *Iuvenalis* seyt: De wyde van onse eyge*n* mond meten, op dat wy oock daer door niet te schande kome*n*, als hy seyt:

Wanneer ghy na de Visch-marckt gaet,
Soo stelt voor al u mond een Maet:
Indien u beurs niet is voorsien,
Wilt na den besten Visch niet bien.
Laet varen Karpers, Baers of Snoeck,
Soo ghy soeckt Spijringh in u doeck:
Soo Slock-lust wast, die 't geld verdoet,
Waer blijft dan 's Vaders erf en goed?

So sal ons dan al te samen wel passen, dat wy met den Passer onses verstands en oordeels, de grootte van onse gedachten meeten, en die selve na het richtsnoer van de reden peylen, want wie de Maete overtreet, staet onvast, maer de Maete maeckt alles vast en bestandigh. Een yder drage sich dan in alle zijne handelingen na de Mate vande reden, en dan sal hy nimmermeer zijn besteck overtreden, maer in zijne palen blijven.

Dit most ick noch o soete Jonckheydt! u tot een toegift schencken, te meer alsoo onse eeuwe hier in van de oude Hollandsche eenvoudigheyt schijnt te ontaerden: Dewijl zy haer schickt om alle kostelheden, dertelheden en nieuwe snoffen, die de Mate vande Land-zeede overtreden, lichtveerdelijck te volgen, zijnde by nae door zeden en kleeden van haere voor Ouderen verbastert. Over sulcx heb ick haer dit tot een besluyt willen vereeren ten eynde, de lieve jeugd haer mach binnen hare palen houde*n* want *Seneca* segt in zijn treurspel van Troyen, seer wel:

Al wat de Maet te buyten treet,
Dat maeckt sich tot den val gereet.

APITIUS.
WEl vriend, ghy hebt dus veel geseyt?
Is dit de lieve *Spaersaemheyt*?
Soo weet ick geen bekrompen hert,
Dat noch hier door niet nauwer wert.

Maelt my hier eenigh gierigh Mensch,
Die leven kan nae wil en wensch,
En heeft geen hert, noch gaet niet ruym,
Maer set den vinger op den duym,
En past het al met Ry en Maet,
Ick segh dat dees te nauwe gaet.
Dees sorgh voorwaer die volt my niet,
Dees *Spaersaemheyt* die baert verdriet:
Ick prijs een hert dat onbelaen,
Is mild, en kan wat weyden gaen.
Waer toe gemeten en gepast,
Daer ons de doodt soo snel verrast?

SPUDAEUS.
HOor Jonghman hoor', blijf noch wat staen,
Ick moet u hier wat nauwer gaen.
Dees *Spaersaemheyt* die heeft haer schat,
In hare rechterhant gevat.
Vraeght ghy waerom? Zy spaert haer goet,
Daer 't oyrbaer is en strecken moet.
Sy is geen Quist-goet, die te mild,
Haer penningh al te dertel spilt,
Maer spaertet tot bequamer tijd,
Als Quist-goet op de riemen rijd:
En toont als dan haer milde hand,
En doet den zwacken onderstand,
Aen armen, krancken en aen vrind,
Tot onderhout van 't huysgesind,
En schenckt met oordeel en met Maet:
Maer wickt voor al haer eygen staet,
Of zy van kranckheyt ramp of pijn,
Mocht schielijck overvallen zijn,
Dat zy dan heeft, waer mee zy magh,
Haer stutten in den ouden dagh,
En hare kinders voor den noot,
Kan onderhouden nae haer doot:
Op dat men niet behoeft terstont,
Te sien een ander in den mond.
En hier toe is het spaeren goet,
Om dat het yder hulpe doet.
Dus Jonge jeughd, hout dit voor 't lest,
Leert sparen, dat 's u alderbest.

Waerschouwinghe voor Oude en Ionghen.

WIe altijd pleyt en recht, en groote huysen bouwt,
*Wie dobbelt en wort borg, en andre*n *veel vertrout,*
Wie boven zijnen staet wil pralen en hoveeren,
Met gasten en bancket, met slempen en verteeren,
Wie paerden buyten noot, en honden hout ter jacht,
Met veel onnut gesin en nergens op slaet acht,
En dan noch boelen soeckt, en over al maeckt vrinden,
Die sal haest Hof, en Land en al zijn goed verslinden.
Dus let wel op u stuck, eer u 't verderven naeckt,
‘*Wie d'overdaet bemint, tot schand en oneer raect.*’

De Kale Joncker.

Stemme: Courante la belle.

*H*Oe zydy dus verciert,
Met bonte kleere*n* van geel en groe*n*, daer ghy mee zwiert?
En speelt soo den Monsieur,
En volght den Hoofschen sleur,
Met sulcken vreemden geur:
Seght waerom,
Speelt ghy doch op de bom, En de trom,
En bootst der Sotten dol gewoel?
Die ghy gaet volgen, Dwaes en verbolgen,
Met rasen en krioel.

2 Ghy lijckt een Edelman,
Die met sijn pluym en zwans soo aerdigh leven kan,
En Krijghs-man in het veld,
En een soo braver Held,
Die sijnen vyand velt:
Dat elck vreest
Van u seer trotse geest, En bedeest,

Staetmen verwondert met ontsagh,
   En denckt wat Narren, ons dus verwarren,
Braveeren dagh op dagh.

3 Waer komt dees vreemde Haen,
Dees Joncker, Proncker uyt Narragomen van daen?
Hy is gehackt, gesneen,
Aen hooft, aen arm, en been,
En fiertjens op sijn leen:
   't Is al goud,
Daer hy van stoft en houwt, Yder grouwt,
Om dat hy is een groot Cadet,
   En al de Grooten, Zijn Speelgenoten,
Verwant aen 't edel bed'.

4 Ghy draeght een hoogh gemoed,
Ghy roemt op Sloten, op Hof, op Burgh, op Princen goed:
Op Ridders en op Staet,
Dan zijt ghy Ambassaet,
En 't is maer gecke praet:
   Wie u acht,
Word self van u belacht: Ghy veracht
Wie dat niet volght u snof en prael,
   Weyts in u kleeden, Vytheemsch van zeden,
Daer doch de uyl is kael.

5 Waer heen loopt doch het end,
Als eens het mallen van uw sotheydt wordt bekent?
Daer stady dan bekaeyt,
Dan is de kans gedraeyt,
Wie hebdy dan gepaeyt?
   Als een Sot
Wordy van elck bespot: Hout u tot
‘'t Eerlijck leven, staet, en dracht:
‘Roemt niet van Rijcken, Blijft by gelijcken,
‘Dan wordy minst belacht.

De vlijtighe Herderinne.

Stemme: Lanter-lu.

Ept u ſnelle voetjes / Liebe Ga - la - thé,
Draelt doch niet ſo ſoetjes/Achter 't tierig Vee:
Laet u niet verleyden/ Door de welluſt en de Min/
Dus treedt aen/ dus treet aen/ Eer het vee ſal doolen gaen.

*R*Ept u snelle voetjes, Lieve *Ga-la-thé,*
Draelt doch niet so soetjes, Achter 't tierig Vee:
Laet u niet verleyden,
Door de wellust en de Min,
Dus treedt aen, dus treet aen, Eer het vee sal doolen gaen.

2 Als de schaepkens doolen,
Dan doolt *Galathé:*
En dan schijnt verholen,
Al haer deughde mee:
Wie te traegh wil hoeden,
En volvoeren zijnen plicht,
Sal te spae, tot sijn schae,
Swerven sijne Geytjes na.

3 Maer wie deughd wil leeren,
Moet met lust en vlijt,
Al sijn sinnen keeren,
In zijn jonge tijd,
Om den krans der eeren,
Drucken om zijn edel breyn:
O de Deughd, is een vreughd,
En een ciersel van de Jeughd.

4 Naerstigh moetmen slaven,
Door de mist en douw,
Op der Heyde draven,
Soo in hett' als kouw,
En de geyle tochten,
Vlieden en den tover-dranck,

Die de jeughd, niet verheughd,
Maer haer stort in ongheneughd.
5 Hout u frisch en wacker
Op der deughden padt,
Bouwt des Wijsheydts Acker,
Dan krijght ghy een schat,
Die noch Beer noch Wolven
Noch de tijdt noch ramp verteert,
Want u glas, loopt doch ras:
't Loopen komt u hier te pas.
6 *Nymphjes* wildy vlechten,
Eenen Lauwer-kroon?
Wilter deughd aen hechten,
Voor u eeuwigh loon:
Want wie pooght te rennen,
Nae het perck van deughd en eer,
Krijght van Godt, voor het slot,
Hier en namaels 's Hemels Lot.

Leeringhe.

Als ghy drinckt uyt een suyver glas,
Soo denckt, dit was eerst stof en asch:
Mijn lichaem, al is 't schoon in schijn,
Sal namaels stof en assche zijn.

Wensch van Genoeghen.

ICk wensch na d'armoe niet, noch na te grooten goed:
Het weynigh is te kleyn, te veel baert overmoet:
Dies wensch ick om genoegh, en om het wel genoegen.
Wie dit te recht betracht, sal sich in alles voeghen.

De klagende Herder en Herderinne, Over de Steetsche dertelheyd van dat-men haere armoede in de dertele schilderyen bespot en ten toone stelt. Tusschen *Hans en Trijn.*

Stemme: Rosemond die lagh gedoocken, &c.

*Trijn. W*Aer van daen, mijn trouwe Herder?
Hans. Ick koom soo stracx uyter stee.
Trijn. Hoe dus haestigh? Wildy verder?
Hans. Jae ick moet weer nae mijn Vee.
T. Ey ick bid, wat gaeter om?
H. Geyle Stee-luys driest en dom.

T. Herder blijf, ick moet u vragen.
H. Herderin, ick moet nu voort.
T. 't Sonnetje begint te dagen:
Herder, herder, noch een woord:
Hoordy niet hoe ons geslacht,
Van de Stee-luy wort belacht?

H. O gewis, haer dertelheden,
Walgen my tot in de ziel.
T. Wel mijn Herder, door wat reden?
H. 'k Sagh soo veel dat my misviel.
T. Strecken wy haer dan tot spot?
Of zijn wy dan mal of sot?

H. Saeghdy eens hoe datse proncken,
Met haer sijd' en licht gewaet.
T. Zijnse dan in weelde droncken?
H. 't Schijnt soo aen haer wulps gelaet.
‘Wie dat met zijn minder geckt,
‘Self zijn eygen schand' ontdeckt.

'k Sagh een Harderin geschildert,
Als een wips en dertel beeld,
't Hayr zwaeyd' om haer kruyn verwildert;
's Had een lint met goud doorstreelt:
Met een hoed vol bloem getuyl.
‘Maeckt doch dese Bruyd niet vuyl.’

Stricken, quispels, perl en kanten,
En ick weet niet wat voor goed.
T. Wat doen doch dees lanterfanten?
H. s' Hebben Veders op haer hoed,
Schoenen, koussen, geel of bont,
Hovaerdye sonder grond.

T. Zijn wy niet de slechtste luyden,
Die het gantsche aerdrijck draeght?
H. Jae wy. *T.* Wat sal 't dan beduyden,
Datmen dus ons kleynheyt plaeght?
Moet dan onse sloverny,
't Doel zijn van haer hovaerdy?

H. Wy zijn wormen, arme slaven,
Die door hagel, mist en douw,
Dagh en nacht steets moeten draven,
Dick beslobt in hett' en kouw:
En in kamfas gedost,
Wroeten slechts om kleed en kost.

T. Salmen dus met Herders spotten,
Tegen alle aert en reen?
H. Zijn de Stee-luy dan geen sotten,
Datse speelen met die geen,
Die veracht wort en versmaet?
‘Hooghmoet wel te gronde gaet.

T. Wacht voortaen sulcks meer te plegen,
Of wy raecken op de been:
Wildy sien ons groote zegen,
Hoed het vee en komt met een,
In ons seer verachte kluys:
Toetst die met u prachtigh huys.

H. Dan sult ghy geen Herderinnen,
Maelen voor u hovaerdy:
Breydelt doch u geyle sinnen,
Van dees valsche pronckery:
Praelt vry dat het God verdriet,
Maer spot met ons Herders niet.

Heraclitus en Democritus.
Des eenen klagh, Is d'anders lagh.

Stemme: Lof-sangh Mariae. Of, Lof-sangh Simeons.

*D*E Werreld tiert en raest.
De Werreld is verbaest.
De Werreld is vol plagen.
De Werreld is vol brand.
De Werreld moord en spant.
De Werreld is vol klagen.

De eene lacht en singht,
De ander schreyt en wringht,
Dus krieltet als de baren:
De Laccher *Democrijt,*
De Schreyer *Heraclijt,*
Die konnen niet bedaren.

‘Wie 's Werrelds doen belacht,
‘En op haer sotheydt acht,
‘Kan wijsselijcken leven:
‘Hy zieter kluyt op kluyt,
‘Der sotten malle Bruydt:
‘Hoe kan hem lagh begeven?

Al wat de Mensch bestaet,
Is sot of malle daed:
De Wijse schijnen Sotten:
Hy siet al watse doen,
De Sotten, Sotten voen,
Wie souse niet bespotten?

Een ander sit en weent,
Die 's Werrelds doen besteent:
En met bekreeten oogen
Siet hy al 't woest geraes:
De wijse schijnen dwaes,
Dus vint hy sich bedrogen.

Hy sietet al verdaen,
De deughd en eer vergaen,
Hy siet de liefde scheuren:
Hy sieter twist en strijd,
Bedrogh en bittre nijd,
Wie souder niet om treuren?

Dus gaen wy t'samen heen,
In lacchen en geween,
Soo slijten onse dagen:
Geluckigh die in maet
't Gelach en weenen laet,
En alles kan verdragen.

Een treffelijck gemoed,
Word niet als ebb' en vloed
Gehobbelt en gedreven:
Maer 't siet de Werreld aen,
Wat hoogh is ondergaen:
En soeckt een rustigh leven.

Register der Liedekens.

A.

*A*L had ick hondert duysent tonghen.	159
Als de Bruyd pronckt met haer bloemen.	56
Als ick den gulden dageraed.	117
Als *Morpheus* gekomen.	132
Al de soete Vriendschaps band.	151
Altijd hoortmen van krackeelen.	158
Aretaea wat al vreughden.	178
Als ick sie 's werrelds loop.	181
Alcione o Koningin.	84
Als *Iuno* met haer kroon.	86
Arme menschen.	213

C.

*C*Hristelijck Krijghsman.	215

D.

*D*Es Menschen leven rasch vergaet.	82
De Son is al verdweenen.	43
De schoone Roosen vercieren 't Hof.	138
Die in 't gewoel en inde bange lucht.	110
Die teederlijck gevoed, en sachtjens.	100
Des Hemels Burgerye verkondigt.	33
De Tijdt heeft hare tijden.	34
Des Heeren lof wil ick.	46
Doen *Sara* sprack *Tobias* aen.	61
De Wereldt geeft haer loon.	184

De Werreld tiert en raest. 239
De Werreld was vol overvloed. 200

E.

*E*Dele Griecken pronckt met gaven. 74
Een Jonghman die 't cieraet. 192

F.

FRedrick Hendrick van Nassouw. 196
Floris al eer de Sonne daelt. 180

G.

*G*Hy die in alle Wellust leeft. 153
Ghy vrienden die in vreughd wilt leven. 78
Ghy zijt door den waen bedroghen. 72

Gekroonde Maete. 228
Goude Koninginne. 208

H.

*H*Et vrolijck licht steeckt op zijn hooft. 42
Hebt ghy, o Jeughd! niet langh gesien. 125
Het oude jaer is heen, het nieuwe. 36
Hof of Tuyn-wetten. 109
Hoe siet *Aretaea* om. 123
Hoe loos dat oock een Man. 189
Huys Bestieringhs beschrijvinge, Of *Oeconomia.* 226
Hoe lacchen ons de Velden aen. 210
Hoe is d'arme mensch verwart. 212
Hoe zydy dus verciert. 233

I.

*I*Ck sie den dagheraed. 176
Indien de menschen, na lust en wenschen. 119
Indien my God gaf in mijn ouderdom. 70
Indien de Rijckdom maeckt gherust. 198
Ick arme schaepken kranck en teer. 194
Ick wil, ick wil uyt dese Wereld gaen. 92
't Is met my nu heel verkeert. 148
In 't groote gild valt veel te doen. 87
't Is hier een tijd van vrolijckheyt. 68

K.

*K*Luchtige, ruchtige Kitte-broers.	131
Komt hier misnoeghent hert.	95
Knaepjens wildy echter trouwen.	202
Koninghlijcke roem. Of doot vande Prins van Bohemen.	172
Koninghlijck gheslacht. Over de doot van de Koningh van Bohemen.	174

L.

*L*Aet ons met hel gheklangh.	47
Lente die het soete leven.	54
Laet ons des Heeren seghen.	44
Loon des Werelts.	186
Liefde of Minne.	226
Lieffelijcke Roosjen.	209
Leeringhe van de broosheyt en wensch van genoeghen.	236

N.

NArcissus in een Bron.	73
Noodwendigheyt des menschlijcken geselschaps.	221

O.

O Vrolijck feest waer in de eendracht woont.	41
O *Circe* door u Toover-dranck.	167
O ghy Moeder met veel Kinders.	57
O heerelijck Juweel.	104
O Werelt die soo menighmael.	106
O eendracht! hoe zijt ghy.	115
Ontsteeckt o Godlijck Licht.	141
O bloemtjen dat met lust ontloken.	163
O schoone gulde tijden.	79
Onbuygelijcke Menschen.	80
O Geestelijcke Hemels stad.	219
Opvoedinge der kinderen.	224

P.

*P*Vyckjen van de Maeghden.	143
Phillis u rouw word gespeurt.	166

R.

*R*Ycke Zee met al u schatten.	102
Rijst uyt den slaep o Mensch.	39
Rept u snelle voetjes.	235

S.

*S*Iet eens op de tijd, die wy nu beleven.	161
Siet hier een rijck gemoed.	96
Sophia reyne Maeghd.	135
Spaersaemheyts beschrijvinge.	230
Soete Meysken dat verslagen.	121
Soeckt Peerlen soet Gesteenten.	99
Schouwt aen ghy trotse hoogh geseten.	30

T.

*T*Afel-vrienden.	148
Treet aen ghy groote hoop al nae den Oever.	206
Tityrs geest is uytgelaten.	217

V.

VEnus mind *Adonis*.	169
Voordanser van de Reyen.	145

Vrolijcke Vrienden weest verblijd. 129
Verwaende Hof met al u mommery. 112
Voor eerst zy u mijn Hof een Leer. 109
Verblijd u in dit vrolijck Feest. 63
Vrolijck weest, vereenight Paer. 65
V geyle Liefd o *Venus* kind. 77
Vrolijcke Velden lieflijck geboomt. 89
Vriendelijck paer dat door den zegen. 69

W.

*VV*ldy nu de *Ionas* weten. 48
Wat grooter vreughd en heerlijckheyt van boven. 52
Winter met u dorre kaken. 59
Wie voor het sloven van de pijn. 62
Wie dat een vreedsaem huys wil zien. 98
Weyd ooghskens, wilt nu weyden. 107
Weest wellekom *Emanuel.* 37
Wie 's Houw'lijckx jock met soet beval. 66
Wat geraes of wat geblaes. 83
's Werelds macht, staet en pracht. 191
Waer door heeft de loose boose waen. 114
'k Wil van het Honigh-Byken singen. 127
Wat wilt ghy slempers quisten. 137
Woelende mensch wat swerft ghy dus om? 139
Wie der Sotten wijsheyt siet. 146
Wie kan te recht bespien. 154
Waer sijn mijn suchtjens gevaren. 91
Wat sietmen gebeuren. 156
Wilt Lievers, wilt doch scheyden. 165
Waer is trouwer Minne? 176

Waer van daen, mijn trouwe Herder?	237
Wegh valsche roem en eer die 's menschen, etc.	60
Waerschouwinghe voor Ouden en Jonghen.	233

[Gesangh der zeeden]

Aen den Deughdlievenden
Beminders der Sangh- en Dicht-konst.

WAnneer ick mijne Historische beschryvingen, onder het opschrift van den *Verwarden Adelaer,* door Gods genade, hadde ten eynde gebracht, waer in ick 't geene, van Keyser *Karoli* V. tijden af, in Duytslant, soo in den Staet als Religie was voorgevallen, als mede den *Ontstelden Leeuw,* waer in de Oorsprongh en Springh-ader der Oorlogen, die soo in *Hollant, Zeelant* als mede in de omleggende Landschappen, wonderlijck waren toe-gedragen, hadde volvoert, en in 't licht gegeven, nam ick voor, eenigh groot werck by der hand te vatten: doch ick weet nauwlijx, hoe ick daer van ter zyden ben af-getrocken, en tot dese vrolijcke stoffe gevoert, dat ick de Dicht-konst, die by my alreede scheen gesmoort, weder ter hand heb genomen, om eenighe wintersche avonden, my daer in te vermaecken. En hier toe vont ick mijne lust willigh, om voor de Jeughd noch eenighe Zeedighe gesangen en dichten te ontwerpen. En of ick die wel hadde in-gestelt, om de Jeughd' van veele dertle en geyle Liedekens af te leyden, en haer een deughdigh spoor aen te wijsen, soo bevant ick dat dese stoffe, soo wel den Ouden als Jongen trefte, om die, te gelijck, van veele onaerdige gebreecken af te maenen. Mijne stoffe heb ick genomen uyt

verscheyden Bybelsche Historien, en Schriftuyrlijcke spreucken, soo des Ouden als Nieuwen Testaments, als mede uyt verscheyden Historien, Philosophen en stichtlijcke oude Poëten, die hier in de Christelijcke Zeedigheyt nae-volgen: en hebbe die daer-en-boven noch verrijckt met veele gedenckwaerdige spreucken en leeringen, die wel waerdigh zijn datse werden overwogen en betracht. En of het wel, by nae den ouden eygen is, te suffen, alsoo ick nae 't perck des Menschlijcken levens van 70 jaren yle, soo heb ick om mijne sinnen wacker te houden, dit vermaeck geschept, om veele vergeefsche invallen, die dickwijls 't gemoet verwarren, hier door te doven. Ick hoope dat dese dichten, die als wat nieuws voor den dagh komen, den deughdlievenden sullen aengenaem zijn, gelijck ick oock aen mijne voorgaende als *Bellerophon* en *Urania* hebbe gespeurt, dat die met lust waren aen-genomen: want alle dieselve, gelijck oock dese, tot niemandts ergernisse, maer tot yders verbeteringe en opmerckinge zijn in-gestelt, om soo wel den Ouden als Jongen te stichten. Indien ick oock met dese dat selve wit magh bereycken, soo sal ick mijnen arbeyt niet onvruchtbaer hebben aengeleyt. Ick hebbe de gebruycklijckste voysen meerendeels gevolgt, op datse van veelen mochten werden gesongen: doch ick hebbe tot vermaeck der jeughd, oock verscheyden nieuwe stemmen daer by gevoeght, en die met Musijck-noten geciert, op datse van den verstandigen mochten werden voort-gestelt.

Al-hoe-wel eenige der selve voysen eerst met so geyle stoffen waren vervult, dat een eerbaer oor daer van behoort afschou te dragen:doch ick hebbe alle die-selve stemmen nae de goede zeeden gestiert, om de jeughd van de andere af te leyden. Indien oock yemandts geest totte singh-konst niet is genegen, hy kan dieselve leesen, want sy sullen hem geene verhinderinge aen-brengen: want ick houde, dat onse dicht daer nae behoort gerecht te zijn, dat oock de Leser daer door kan werden vermaeckt, om die als een slechte reede te verstaen. Doch voor al behoort men op de mate en 't geklanck der woorden te letten, of die van hart of sacht geluyt zijn, op dat die, tegen hare aert, niet werden geraebraeckt en gebogen. 't Welck een groote mis-slagh is, voor die geene, die de dichten en gesangen willen toestellen, al-hoe-wel men die in 't singen en draeyen der stemmen, wel een weynigh kan toe-geven: nochtans wordt daer door alle luyster en aerdigheyt der sangh, verdooft.

Neemt dan dese Zeeden-gesangen in 't goede, en gebruycktse tot uwer stichtinge, en soose UE. mogen aengenaem zijn, konnen wy, door Gods genade, soo hy ons kracht verleent, de lust hervatten, en metter tijdt, andere ontwerpen. Vaert wel, Amstelredam, in 't Vreede-jaer 1648.

V E. genegen Vriendt

DIRCK PIETERSZ PERS.

De ses Dagen en Wonderwercken der Scheppinge. Genesis 1.

Stemme: *Ick heb den Heer lief, Psalm 116.*

*I*Ck wil mijn stof ontleenen uyt Godts woordt,
Die door dit woord oock alle ding voortbrachte,
Ick wil hem singen van sijn groote krachten,
Der Scheppinge en wond'ren noyt gehoort.
2. Daer was een klomp, jae een verwarde klomp,
Want water, aerd, locht, vier, was ongescheyden,
En sweefd' in 't wilt, d'een d'ander tusschen beyden,
Vier, VVater, Aerd en *Locht* was in dien romp.
Eerste dagh-werck.
3. God sprack het werde *Licht,* en 't wierde licht:
God is een *Licht* en heeft geen duysterheden:
Sijn *Licht* is reyn, en *Licht* van eeuwigheden,
Want hy alleen ons door sijn Godheyt sticht.
Tweede dagh-werck.
4. Daer wierd', sey God, een *Spansel* uyt-gebreyt,
Dat *VVater* en de *Hemel* sich verspreyden,
En *d'Hemel* sou Gods wonder-werck verbreyden,
En eeren God, die 't alles heeft bereyt.
Derde dagh-werck.
5. Ghy *VVateren* versamelt aen een oort,
Op dat men magh het drooge Land beschouwen,
Sprack God, en voorts daer op ack'ren en bouwen,
Op dat de *Aerd* brengh alle vruchten voort.
Vierde dagh-werck.
6. *'t Uytspansel* zy met *Lichten* op-geciert,
Met *Son* en *Maen,* en al des Hemels *Sterren*:
Met vaste loop, die nimmermeer verwarren,
Waer nae men dagh en nacht en jaren stiert.

Vijfde dagh-werck.
7. God sprack brenght voort ghy *VVatren* al 't *Gediert,*
Dat in u schoot te weemlen leyt en leven.
't *Gevogelt* mee dat sich ter vlucht sal geven,
En vruchtbaer zijt in *Zee* waer in ghy-swiert.
Seste dagh-werck.
8. Ghy *Aerde* brenght u *Vee* en *Dieren* aen,
't *Gewormt* en al wat op der *Aerd* kan sweven,
Sey God, laet ons nu scheppen nae het leven,
Een *Mensch,* die is nae onsen Beeld' gedaen.
9. Dees sal een Heer zijn over Zee en Land,
Dien alle dingh sal onderdanigh wesen:
Waer door Gods lof, sal altijdt zijn gepresen,
Met kennis Gods, vol wijsheydt en verstant.
10. ‘Dit edel beelt, aen Lijf en Ziel volmaeckt,
‘Heeft Gods gebodt, laes! schandigh overtreden,
‘Waer door de smert noch druckt sijn arme leden,
‘Die door dees val zijn in den doodt geraeckt.
11. ‘Maer dese troost van dat der Vrouwen zaet,
‘Den Duyvel sou en alle sond vernielen,
‘Heeft haer verlost, van schip-breuck haerder zielen,
‘Door *Christum* ons des Hemels Son op-gaet.

ICk moet om de vreemdigheyt, hier by voegen, 't gene de Poeten van de eerste Scheppinge, verhalen, te weten, datter was een ***Chaos*** *of verwarringe onder alle de hooftstoffen, waer van ghy in't boeck* ***Iconologia*** *of uytbeeldingen des verstants fol. 548. kond nae-lesen. Welcke verwarringe wy uyt het Italiaens aldus hebben na-gevolght.*

Al eer de **Hemel was, de Zee, de Aerd, en 't Vier,**
Soo was het **Vier, de Aerd, de Hemel, Zee oock hier.**
De **Zee den Hemel heeft, de Aerd en 't Vier omgeven,**
Doch rouw most **Vier en Zee, in Aerd' en Hemel sweven.**
't Geen d'**Aerde was, was 't Vier, de Hemel en de Zee,**
En d'**Hemel was als d'Aerd, als Vier en Water mee,**
Want **Aerde, Vier en** *Zee,* ***den*** *Hemel* ***hiel gesloten,***
En d'**Hemel was met Vier, Aerd, Water overgooten.**

***Oridius* stelt desen Chaos, op deser wijse, by ons, uyt den Latijne nae-gevolght.**

***Alwaer het* Aerdrijck was daer was de Locht en Zee,**
En 't** Aerdrijck **dreef gantsch los en 't ondiep** Water **mee.
***De* Locht die had geen Licht, geen stoffe hiel haer wesen,**
Dies isser groote twist in hare romp geresen:
***Want* Koude streed met Hett', en 't Drooge met het Vocht,**
***Het** Harde **met het** Sacht, **en 't** Sware **met het** Locht.*

Het schijnt dat de Heydenen eenigh licht hebben gehadt, uyt het Boeck der Scheppinge, hoe dat God alle dese stoffen heeft gescheyden.

Drie H. Mannen besoecken Abraham. Genesis 18.

Stemme: *Psalm 105. Een yder moet tot desen tijden, &c.*

ABraham in der Tenten deure,
Sagh hem wat wonderlijx gebeuren,
Drie Mannen stonden voor sijn oogh,
Daer hy sich nederigh voor boogh,
En sprack Heer! is gena voor my,
Soo gaet u knecht doch niet voorby.
2. Ey neemt wat waters, wascht u voeten,
En oock wat broodts wilt d'honger boeten:
Sy stemden 't toe, dies hy in yl,
Tot *Sara* sprack, maeckt onderwijl,
Van meele bloem ons koecken reet,
Die ick met mijne gasten eet.
3. Hy self het beste Kalf liet slachten,
Met boter, melck die sy aen-brachten.
Sy vraeghden, waer is *Sara* doch?
Hy sprack, s' is in de Tente noch.
Ick koom om dees tijdt weder aen,
En *Sara* sal een Soon ontfaen.
4. Doch *Sara* lacht' om dese woorden,
Geen wellust my doch meer bekoorde,

Mijn Man en ick zijn oud en staf,
Wy dalen eerder nae het graf.
De Heere sprack, siet *Sara* lacht,
't Schijnt datse onse woordt veracht.
5. Doch sy ontkende 't. Maer de Heere,
Sprack 'k sal ter rechter tijdt weer keeren:
En *Sara* sal haer Soone sien,
Door God kan alle dingh geschien.
Sy stonden op, en gingen doe,
Met *Abraham* nae *Sodom* toe.
6. De Heere sprack sal ick onthouden,
Aen *Abraham* mijn toe vertroude,
Wat *Sodom* over-komen sal?
Hy hout recht en gerechtigheyt,
Des Heeren wegh in billickheyt.
7. Want *Sodoms* en *Gomorras* sonden,
Zijn groot en swaer by my bevonden,
Dies dael ick af om door te sien,
Of sy haer boosheyt niet ontvlien.
Dies keerden sy van *Abraham,*
Doch eerst hy dus sijn reden nam.
8. Sult ghy dan Heere den oprechten, Abraham.
Met d'ongerechte dus bevechten?
Misschien zijn vijftigh in de Stadt,
Verschoont dit volck, waerom doch dat?
Soud ghy de vrome dan verslaen,
En met den boosen doen vergaen?
9. Indien der vijftigh zijn bevonden, De Heere.
Sal ick verschoonen hare sonden:
Doch *Abraham* al naeder drongh,
Tot tiene toe, die hy bedongh:
Dus scheyden sy en gingen voort,
En *Abraham* trock nae sijn oort.
10. ‘Hoe groot zijn Gods barmhertigheden,
‘Die om den vromen land en steden,
‘Voor sijne straf en roe verschoont,
‘En haer met sijn genade kroont.
‘Dus volght sijn woort en mijt het quaet,
‘Eer ghy in sijnen toorn vergaet.

ABram **wierde van God genaemt een Vader veeler volckeren, was een Soone van Tarah, en een Broeder van Nachor en Haran. Hy was te Vr in Chaldea geboren. Nae de Scheppinge der werlt 1948. en ontrent 2000. jaren voor Christi geboorte; 192. jaren nae de Sondvloet. Wierde daer nae Abraham geheeten. Leefde 175. jaren, en wierde neffens Sara begraven.**

De Ladder Iacobs. Genesis 28.

Stemme: *La Durette.* Of, *Wat wilt ghy slempers quisten. Siet de Musijck-noten in Bellerophon, Fol. 137.*

*A*Ls *Isac* gaf sijn zegen aen *Iacob* sijnen Soon,
Soo heeft hy hem met een gebo'on,
Hy sou geen Dochter trouwen, uyt *Canaans* geslacht,
Dat van *Ham* was voort-gebracht.

2. Hy last' hem hy sou reysen, na *Padan* 't Syrisch land,
En nemen daer een Vrou ter hand,
Van *Labans* Dochters eene, daer God hem zeegnen sou,
En zijn vruchtbaer met sijn Vrou.

3. Ick wensch u *Abrams* zeegen, sey hy, met al u zaet,
En 't land dat u door erf bestaet.
Doen toogh hy op nae *Haran,* tot *Lus,* alwaer de Son,
Hem niet meer verlichten kon.

4. Terwijl hy lagh te droomen, verscheen hem een gesicht,
Een Ladder, als een Hemels licht,
Die van der aerd' af-reyckte, tot aen des Hemels ront,
Daer de Heer' oock boven stont.

5. De Engels onderwijlen, die klommen op en neer,
En hier op sprack tot hem de Heer,
Ick ben de God *Abrahams* en *Isacs* die u 't land,
Schenckt tot een gezegent pand.

6. Ick sal u zaet vermeeren, gelijck der aerden stof,
Van Oosten tot den Westen of,
Van 't Zuyden tot den Noorden, sult ghy den zeegen sien,
Die 'er sal aen u geschien.

7. Ick wil u oock behoeden, waer dat ghy keert en gaet,
Ick ben u burgh en toe-verlaet:
Ick sal niet van u scheyden, tot al het geen geschiet,
Wat ghy nu al hoort en siet.

8. Als *Iacob* nu ontwaeckte, verschrickte hy sich seer:
Dit 's Hemels poort, hier woont de Heer:
Dies maeckte hy een suyle, goot oly op den steen,
Die sijn kussen was voor heen.

9. Hy noemd' dees plaetse *Bethel,* te voor geheeten *Lus,*
Om bouwen God een heyligh huys.
Wanneer hy hem besorghde van kleeden, dranck en broot,
Soo hy hem hielp uyt dees noot.

10. ‘Dees Ladder is sijn reyse, de Engels op een neer,
‘Zijn bo'on van 't uyt en weder-keer:
‘En God die 't al bestierde, staet boven op en siet,
‘Watter op der aerde geschiet.

11. ‘Sy reyckt' van d'aerde neder, tot aen des Hemels top;
‘Daer d'Engels klommen af en op:
‘Op dat de vrome souden, oock klimmen door gebe'en,
‘Tot haer God en anders geen.

12. ‘En dat men most van trappe, tot trap in deughd opgaen,
‘Daer d'Engels tot ons' hoeders staen.
‘Want God siet op den geenen, van die hem roepen aen,
‘Daer hy 't oogh oock op sal slaen.

13. ‘Gezegent die van boven, sijn troost en hulp verwacht,
‘En die dees aerdsche lust veracht,
‘Sal door 't geloof verschijnen, by *Christo* vol geneucht,
‘Daer hy leeft in volle vreught.

Iacob bejegent Rachel. Genes. 29.
Herders en Jacob.

Stemme: *La Durette. Als het voorgaende.*

*A*Ls *Iacob* quam by *Haran,* sagh hy in 't open velt
Een putte, dieder was gestelt,
Al waer de Herders drenckten, haer Schaepjes en het Vee,
Datter by de put lagh ree.

Iacob. 2. Van waer vraeghd' hy mijn Broeders, ghy Herders seght het my?
Herders. Wy zijn van *Haran* hier nae by.
I. Kent ghy niet *Nahors* Soone, die *Laban* is genaemt?
H. Jae hy is ons wel befaemt.

I. 3. Is 't wel met hem hy vraegde, en is hy noch gesont?
H. Och jae, sijn Vee dat komt terstont,
Hy is noch frisch en wacker, met alle sijn gesin,
Datter treet ter poorten in.

4. Siet hier sijn *Rachel* nadien en drijft sijn Schaepkens aen,
Die tierigh zijn en wel-gedaen,
Siet hoe haer Geytjes springen, en waulen in het groen,
Daer sy haer in weelde voen.

I. 5. De Son staet hoog verheven, om samlen 't vee by een,
Want yder loopt in 't wild' alleen:
Ey laetse noch wat weyden, die nu dus doolen gaen,
Brenght haer eerst wat waters aen.

H. 6. O neen de kudde schapen, die moet eerst zijn vergaert,
Dies vry u moeyt en arbeyt spaert:
Dan moet men noch afwentlen den steen van dese Put,
Eer men 't Vee van dorst beschut.

7. Terwijle. sy noch spraecken, soo quam de Herderin,
Sijn *Rachel* met een blijde sin:

Die al haers Vaders schaepkens, dreef na dees plaetse toe,
Denckt hoe *Iacob* was te moe?

8. Weest welkom Herderinne, mijn Nicht en waerde pand,
Seer wel komt ghy ons hier ter hand:
De steen is af-gewentelt, komt drenckt u dorstigh Vee,
Drijftse dan weer op haer stee.

9. O mijn beminde *Rachel,* ach weest van my gekust,
Mijn leven en mijn soete lust:
De traentjes van my rollen, uyt vreughd, dat ick u sie,
En u mijne liefde bie.

10. Hy sey dat hy de Soone van *Isac* was haer Oom:
Sy sey, hy was haer wellekoom:
Rebecca is mijn Moeder, wy zijn van een geslacht,
Vyt een stamme voort-gebracht.

11. Wat vreugde quamder boven, als *Laban* dit verstont,
En *Iacob* seyd' hem al den grond,
Hoe dat sijn' Ouders waren, noch in een goede stand,
Wel gezegent in haer land.

12. ‘Wat blijdschap komter rijsen, als Vrienden zijn by een,
‘Die voortijdts waren af-gesche'en,
‘Dan springt dat vrolijck herte, en danckt God in 't gemoet,
‘Voor de weldaet die hy doet.

De tien plagen Egypti. Exod. 9. ende 10. Cap.

Stemme: *Sal ick noch langh in heete tranen.*

*A*Ls God sijn straf wil tot ons wenden,
Gelijck aen *Pharao* is geschiet,
Dan stort hy ons in veel' ellenden,
En menght sijn roe met veel verdriet,

Hy schenckt ons in, nae sijnen sin,
Den grondsop van sijn seer gestrenge hand,
Waer door hy menschen alles maeckt te schand.

2. Dees straffe Gods most *Pharo* voelen, +
Wanneer hy *Isrel* had verheert: +*I. Straffe.*
De watren in de stroom en poelen,
Die wierden strax in bloet verkeert,
Dat al 't gediert, dat daer in swiert,
Verstorf en stonck seer ysselijck en bangh,
En dees plaegh duurde seven dagen langh.

3. Daer nae liet God de Vorschen krielen, +
Die 't Land bedeckten over al, +*II. Straffe.*
Die hare huysen overvielen,
En queeckten daer met heesch geschal.
Jae self het stof, bracht dick en grof, +
De Luysen voort, soo dat noch Mensch noch Vee, +*III. Straffe.*
Ontwijcken kost dees plaegh noch droeve wee.

4. Het ongediert quam sich vertoogen, +
Van Keevers en van Hagedis, +*IV. Straffe.*
Op 't veldt, in huys, voor yders oogen,
Men wist niet waer lijf-bergen is.
De Peste sweeft, en dood wat leeft, +
d'Egypters Vee van allerleye slagh, +*V. Straffe.*
Soo dat 'er rees een jammerlijck geklagh.

5. Vyt asch komt een geswel te vooren, +
Met swarte blaren over 't lijf, +*VI. Straffe.*
Op Mensch en Vee die uyt-geswooren,
Vol etter, branden strengh en stijf.
De Hemel gaf, oock hare straf, +
En schoot een Hagel-buy soo fel te neer, +*VII. Straffe.*
Die Mensch en Vrucht en 't Vee vernielde seer.

6. Een Ooste wind quam aen-gestoven, +
Vol Springhanen van snooder aert, +*VIII. Straffe.*
Die 't al vernielden, en daer boven,
Wat d'Hagel-buy noch had gespaert.
De duysternis, die gaf gewis, +
Soo grooten schrick, dat in drie dagen kon +*IX. Straffe.*
Geen ooghe sien, maer *Isrel* sagh de Son.

7. De Engel Gods quam oock vernielen, +
De Kinderkens van arm en rijck, +*X. Straffe.*
Al 't Vee en d'eerst-gebooren Zielen,

Van 't gantsch Egyptisch Koninghrijck:
Hier over werdt, *Pharaos* hert,
Verslagen, dat uyt al sijn groot gebiet,
Hy *Mosen* en *Isrel* trecken liet.
8. Wiens post met 's Lams Bloet was bestreken,
Daer trock dees Engel strax voor by:
Dit was alsoo van God besteken,
Want *Isrel* van dees straf was vry.
‘O wiens gemoedt, met *Christi* Bloet,
‘Des reynen Lams, te recht bestreken wert,
‘Daer rijst de vreughd inwendigh in het hert.

Moysis gesangh als hy van Pharao was verlost, Exod. 15.

Stemme: *Psal. 118. Dancket den Heere, &c.*

*L*Aet ons den Heer een danck-liet singen,
Voor 't wonder dat hy heeft gedaen,
Die heerlijck is in alle dingen,
Die Ros en Rijder kan verslaen.
De Heere is mijn kracht en leven;
Mijn saligheyt: dies ick sijn lof,
Sal singen, alsoo langh ick leve,
Want hy geeft ons nu groote stof.
2. Hy is ons Krijghsman en ons Wapen,
Die *Pharaos* heyr heeft gantsch vernielt,
In Zee verdroncken, en sijn knapen
En wagens, in den grond ontzielt.
Sijn rechterhand is sterck en machtigh,
Die heeft sijn vyand t'onder-bracht,
Hy is in heerlijckheyt soo krachtigh,
Dat nu sijn vyand leyt versmacht.
3. Hy heeft sijn gramschap uyt-gesonden,
Als vier dat al de stoppels brand,
En heeft de stroomen op-gewonden,
En d'afgrond droogh gemaeckt als 't land.
De vyand sey, 'k wil haer vervolgen,
En haer ontrooven, al dien buyt,

En haer ontlijven, als verbolgen,
En roepen haer ten gronde uyt.
4. Doch ghy sant af u stercke winden,
De Zee haer t'samen heeft bedeckt,
Soo dat hy die ons wou verslinden,
Versonck als 't loot, te gronde treckt.
Wie isser onder al de Goden,
Soo groote God, als ghy Heer zijt?
Wie isser, die door 's Hemels boden,
Dit heerlijck wonder niet belijt?
5. Ghy leyt dit volck door u weldaden,
Dat ghy verlost en voertse stil,
Door uwe hand, op uwe paden,
In 't Heylighdom, nae uwen wil.
De volcken sullen moeten beven,
En *Palestina* zijn beknelt,
Edom en *Caleb* moeten sneven,
Als *Canaan* de Ziel versmelt.
6. Hun sal de schrick en vrees bevangen,
En zijn verstomt door uwen arm,
Tot dat u volck, nae groot verlangen,
Verkrijght haer wensch nae al 't gekarm.
Ghy sult haer brengen op u erve,
Ten heylighdom daer ghy haer plant,
Daer sullen sy dan rust verwerven,
Want ghy heerscht eeuwigh door u handt.
7. *Pharaoos* wagens en sijn paerden,
Zijn in de Zee te grond verdaen,
Met al sijn heyr en scherpe swaerden,
Daer *Isrel* droogh is door-gegaen.
Doch *Miriam* quam met Tamboeren,
En songh den Heer een vrolijck Liedt,
De Vrouwen volgen, en sy voeren,
Godts lof van 't geen daer was geschiet.
8. ‘Ghy die daer zijt door veel ellenden,
‘Als door het *Roode Meyr* gebracht,
‘Wilt oock u stemme tot Godt wenden,
‘Die u verlost heeft door sijn kracht.
‘Singht, singht den Heer voor sijn weldaden,
‘Voor 't wonder-werck aen u geschiet,
‘En looft hem steets voor sijn genade,
‘Die ghy als nu, voor oogen siet.

De 79. Psalm nae-gevolght.

Stemme: *De Heydenen zijn.* Of, *Antwerpen rijck.*

IErusalem, wat wasser anghstigh weenen,
Wanneer u Stadt lagh in een puyn van steenen,
V Tempel oock, besoedelt met veel sonden,
En 't heyligh erf vernielt en heel geschonden?
't Gevogelt heeft eylaes, de lijcken als een aes,
Verscheurt en op-gegeten. 't Gedierte seer verwoet,
Heeft 's naesten vleesch en bloet, gesopen en verreeten.
2. De Stadt rontom was als met bloet begooten,
Gelijck een vloet, de doode gantsch verstooten,
Daer was geen graf voor die verslagen waren,
Eylaes wy zijn een spot der wreeder scharen.
Hoe lange sal dan Heer, u yder meer en meer,
En gramschap eeuwigh branden? Stort doch u gram gemoet,
Op 't Heydens volck verwoet, die u met smaet aenranden.
3. De Koninghen, die u niet willen eeren,
Wilt die weerom door uwe hand verheeren,
Want *Iacobs* huys, leyt plat en gantsch te reeten,
Haer wooningen verwoest en heel versmeeten.
Gedenck der misdaet niet, van ons soo dwaes geschiet,
Laet u genae verschijnen, want wy kleyn in 't getal,
Door dit droef ongeval, versmachten en verquijnen.
4. Wilt ons dan Heer! om uws naems wil bevrijden,
Versoent u doch voor onse sond', door 't lijden,
Laet uwe wraeck, het Heydens volck gevoelen,
Die met veel schimp in onse droefheydt woelen.
Sal dan het Heydens rot, uyt krijten waer 's haer Godt?
Laet haer de wraek aenschouwen. Hoort Heere dit gekarm,
Der boeyen, daer ach arm, u volck sit in 't benouwen.
5. Vergelt dan Heer, ons schimpige gebueren,
En laetse weer dit seven-fout besueren:
De smaet is groot waer mee sy u bedroeven:
Laet haer dan oock u stercke hand beproeven.
Dan sullen wy, o Heer! als Schaepkens uwe eer,
Aen ons geslacht ophalen, en roemen u goetheydt,
Van eeuw tot eeuwigheydt; dat die op ons komt dalen.

Beschryvinge van Jerusalem.

Ick hebbe niet konnen nae-laten te vertoonen, gelijck ick in 't korte heb by een gevoeght, hoe dickwijls dese Stadt *Ierusalem* is overheert, verwoest, en wat schricklijcker ellende die soo dickwijls heeft uyt-gestaen, op dat sich oock de hooghmoedige Rijcken en Steden hier in mogen spiegelen.

HIerusalem wierde uyt-geleyt, een *leere* of *gesicht des Vredes*: Een wonder schoone heylige en wijtberoemde Stadt, niet alleene in 't Oosten, maer oock in de geheele Werreldt. Maer hoe veele dese Stadt heeft moeten uyt-staen, daer van kan men de Historien nae-lesen, jae sy is geweest, een doelwit waer op Godt sijne straffe dickwijls heeft willen vertoonen. Sy is eerst gebout van *Melchisedech,* dieder is *Sem,* de Sone des Out-vaders *Noachs,* gelijck veele getuygen: daer na Koningh van dese Stadt *Salem,* Gen. 14: 18. 2178. jaren voor de laetste verstooringe der Stadt, door den Keyser *Titum Vespasianum,* als *Iosephus* getuyght. Wierde eerst *Salem*, dat is *Vredestadt* genaemt, na *Salah,* Sone van *Arphaxad,* Neve van, *Sem* of *Melchisedech.* Sy heeft desen naem behouden, noch ten tijde van *Abraham*, wanneer de Koningh en Priester *Melchisedech*, den Out-vader *Abraham* by dese Stadt, heeft gespijst en gezegent, als hy de tienden en den buyt van de Heydensche Koningen hadde gekregen, Gen. 14. Maer als de *Iebusiten,* na deses doodt, de Stadt machtigh wierden, hebben sy de Koninghlijcke regeeringe aen sich getrocken, en de Stadt, nae haren name, *Iebus,* of *vertredinge* genaemt. Desen name *Iebus* heeft sy behouden, tot den tijdt des Koninghs *Davids*, doen hy, door sijns Veldt-Oversten *Ioabs* hulpe, de Stadt veroverde, en den *Iebusiten* meerendeels verdreef: Hy bevestighde doen de Stadt, en vergroote die selve met eenen Koninghlijcken Burgh, daer in hy 33. jaren heeft hof gehouden, en doen wierde sy genaemt de Stadt *Davids.* En dese name heeft sy behouden totte opbouwinge des Tempels *Salomonis*, daer na is sy *Ierusalem* genaemt. Maer de name der Stadt *Davids,* is alleen gebleven op den Burgh dieder lagh op den Bergh Zyon. I. Is eerst verovert van de Krijghs-Vorsten *Iosue,* Ios. 10: 1. II. Als de *Iebusiten* de overhand hielden, Ios. 15: 63.

en weder verovert, van den kinderen *Iuda* daer *Adonibezech* is om-gekomen, Iud. 1: 7. III. Van Koningh *David,* 2. Sam. 5: 5. IV. Van *Absalom,* de ongehoorsame Sone *Davids,* diese weder verliet, 2. Sam. 15: 14. Doch sy is van *Salomon* daer na met een overschoone Tempel geciert. V. Is sy van *Sesak* Koningh van *Egypten* in-genomen, die den Tempel heeft geplundert, 1. Reg. 14: 15. VI. Van den Philisteen, Arabers en Mooren belegert en in-genomen, 2. Paral. 21: 16. c. 18: 1. Ten VII. Van *Ioas* Koningh in *Israel*, 2. Reg. 14. vers. 13. &c. c. 25: 23. met gewapender-handt in-genomen, en den Tempel geplundert. Maer sy is daer nae van *Sennacherib* Koningh der Assyriers, met kracht belegert, doch met een ongeluckige uytkomst, nae dien door des Koninghs *Hiskiae* en des Propheten *Isaiae* gebedt, door den Engel des Heeren 185000. mannen gedood, en *Sennacherib* selve van sijnen eygen Soone vvas om-gebracht, 2. Reg. 19. vers. 32. 2. Paral. 32: 20. Isa. 37: 33. VIII. Van *Asserhaddon,* Soone van *Sennacherib* Koningh in *Babel,* belegert en in-genomen, 1. Paral. 33: 11. 2. Reg. 19: 37. Ies. 37: 38. IX. Van *Nebucadnesar,* de Sone van *Nebopollasor* belegert, den Tempel geplundert, daer *Daniel* met sijne gesellen nae *Babel* vvierde gevoert, 2. Reg. 24: 1. Dan. 1: 1. 2. X. Van *Nebucadnesar* Koningh in *Babel,* daer de godloose Koningh *Iojakim* sterft en onbegraven vvierde vvegh-gevvorpen, daer 3023. Ioden nae *Babel* vvierden gevoert, 2. Paral. 36. vers. 6. Ier. 52: 28. XI. Van *Nebucadnesar* den Koningh te *Babel,* daer de Koningh *Iechonias* met alle Invvoonders in de 18000. menschen, vvaer onder oock de Propheet *Ezechiel* vvas, na *Babel* vvierden gevoert, 2. Reg. 24: vers. 10. 2. Paral. 36: 9. En van dees tijdt tekenen *Ieremiae* en *Ezechiel* de Babylonische gevanghnis. XII. Van *Nebucadnesar* den Koningh der *Chaldeen* in-genomen, die den meyn-eedigen Koning *Zedechiam* gevangen, sijne oogen uyt-gesteken, en van sijne kinderen jammerlijck heeft berooft, 2. Reg. 25: 1. 2. Paral. 36: 17. Ier. 39: 1. cap. 52: 4. Doch is daer na van den Ioden alsse uyt de Babyloonsche gevangenis quamen, vveder op-gebout, doch is daer na van *Nehemia,* uyt

den stamme *Davids* binnen 13. jaren met Ringhmueren vveder omslooten. XIII. Van *Bagoa* Kamer-bevvaerder des Koningh in Persien. XIV. Van *Alexander Magnus* met goet verdragh in-genomen, al-hoe-wel hy in sin hadde de Stadt en Tempel te vervvoesten, maer de Hooge-Priester *Iadduah* quam met alle Priesters in haer Geestlijck gevvaet geciert en stilde de toorn *Alexandri,* dat hy van sijn paerd afklom, en viel de Priester te voet. *Ioseph. Lib. 9. Diodorus lib. 17. Q. Curtius lib. 4.* &c. XV. Is sy ingenomen van *Ptolomaeus Lagus* Koningh in Egypten als *Iosephus, Philo,* en *Eusebius* melden. In dese belegeringe zijnder 120000. Ioden gevangen na *Egypten* gevoert. XVI. Van *Antiochus Epiphanes* Koningh in *Asia,* die soo jongh als oud in de 80000. liet doodt-slaen en vervvorgen, 40000. gevangene met sich voerende en vvel 80000. verkoopende, plunderende Stadt en Tempel met alle heyligdommen en kostelijckheyt daer hy mede wegh trock, 1. Mach. 1: 21. 2. Mach. 5: 11. oock *Ioseph.* &c. XVII. Van *Apollonio* uyt des Koninghs *Antiochii* bevel op den Sabbath, en plunderde de voornaemste plaetsen, en verbrande en voerde vvijf, kinderen en vee vvegh, 1. Mach. 4: 36. Waer van men de boecken der Machabeen kan na lesen. XVIII. Van *Antiochus Eupator,* 1. Mach. 6: 17. 48. 51. &c. 2. Mach. 13: 1. XIX. Van *Pompejus* in den tvvist tusschen *Aristobulum* en *Hircanum* gebroeders, vvaer in 120000. zijn om-gekomen. *Iosephus* en *Iustinus*. XX. Van den geltgierigen *Marco Crasso,* die als hem van *Eleazar* een stuck van 750. pont gouts, om hem te versoenen, vvierde vereert, stal hy noch uyt den Tempel over de 10000. Talenten, als *Iosephus* verhaelt. XXI. Van *Pacor* Koningh der Parthen. Want als *Antigonus* de Soone *Aristobuli,* Gesanten aen der Parthen Koningh *Pacor* had af-gesonden, met aenbiedinge, soo hy hem vveder aen 't Rijck moch helpen, van 1000. Talenten, en 500. schoone Vrouvven, indien hy sijns Vaders Broeder *Hucanum* mocht gevangen krijgen, soo treckt dese van de Stadt *Damasco',* die hy hadde verovert, af, met 50000. mannen nae *Ierusalem* en nam de Stadt op 't Pincxter-Feest in, versloegh eenige duysent Ioden, plunderde en vervvoeste

de Stad, nam *Hircanum* den Hooge-Priester gevangen, en liet hem neuse en ooren af snijden. *Ioseph. lib. 14. Dion. Cassius,* &C. XXII. Is sy van Koningh *Herodes* bestormt en in-genomen, die den Koningh *Antigonum* met vijf-en-veertigh zijner vrienden deed vervvurgen, sulx dat het geslachte der *Asmoriter* of *Machabeen* geheel is uyt-geroeyt gevvorden, gelijck *Ioseph. lib. 14.* en *Egesippus* melden. XXIII. Is dese Stadt ten laetsten van *Tito Vespasiano* 80. jaren nae *Christi* geboorte, op 't Paesch-Feest, gevveldigh in-genomen, daer vvy in 't kort van dese schricklijcke belegeringe yet sullen verhalen.

Daer vvaren op dit Feest over de 3600000. Ioden, uyt alle hoecken by malkanderen gekomen, vvaer door de honger door 't verbranden der voorraet soo krachtigh toe-nam, dat oock een pondt out vervuylt hoy voor 128. Griexsche penningen vvierde verkocht, jae vvierde alles soo ongelooflijck dier, datmen oock mist en dreck, schoen en sool-leder, jae de kinderen heeft op-gegeten: Uyt vvelcke honger, ontstack eene so grouwlijcke sterfte, dat menige dagh over de 10000. menschen, en in eene vveke alleene, over de 60000. menschen, tot eene poorte vvierden uyt-gedragen en 600000. over de Stadts-mueren gevvorpen, oock veele 1000. lijcken op de straten onbegraven en in de huysen bleven leggen. En zijn oock ontallijcke Ioden onder 't schermutselen met den Romeynen, en onder de oproeren en stormen doodt gebleven. Ten laetsten is de Tempel op den 10. Augusti van den Romeynen bestormt, geplundert en in den grondt verbrant. Hier zijn mede 18600. Ioden verslagen, en over de 6000. door 't vier vernielt. Daer nae is dese Stadt op den 7. en 8. *Septembris,* volkomen bestormt, geplundert, verbrant en soo gantsch vervvoest, datter nae de voorsegginge *Christi,* niet eene steen op den anderen is gebleven. Nae dese veroveringe zijn noch ontallijcke Ioden vermoort, en over de 2000. in vuyle rioelen verstickt en om-gebracht, en vvel 2000. opgesneden, die gout hadden op-geslockt, datmen daer in sochte, sulx dat alleen in dese Stadt in de 1100000. Ioden en in de omliggende niet minder zijn om 't leven gekomen, vvaer van 97000. vvierden gevangen, en eenige duysenden,

den vvilden Dieren voor-gevvorpen, en onder andere, dertigh Ioden om eenen penningh verkocht, alsoo dat dese jammer niet is uyt te spreecken, noch met bloedige tranen genoegh te bevveenen. Maer het schijnt dat Godt de Heere hare boosheydt, door sijne straffe, heeft vvillen vergelden, om dat sy soo veele onschuldigh bloedt, soo der Propheten als Apostelen, ja oock des Heeren *Christi* selve, hadden vergooten, jae daer sy noch hertneckigh roemden, sy hadden Godt daer aen dienst gedaen, en dat sy, als uytverkoorene kinderen Godes, het geensins kosten verkerven. Dit hebben wy voor een vvonder vvillen vertoonen, om de veranderingen der Rijcken, en in 't besonder deser Stadt, die heyligh vvierde genaemt, u te ontdecken om de oordeelen Godts daer uyt te bemercken, en hoe hy om der volckeren sonden sulcke schricklijcke straffen, dese Stadt heeft laten over-komen. Maer om dit breeder op te halen, vvas vvel een eygen Boeck noodigh, en zijn oock de oude Historien daer van genoegh vervult.

Engels komen by Loth ter Herbergh, en ondergangh van Sodoma en Gommorra. Genes. 19.

Stemme: ***Maximilianus van Bossu.*** **Of,** ***O God wy dancken dyner goedt.*** **Of,** ***Als mijn stondlijn, &c.***

*A*Ls *Loth* in *Sodoms* poorte sat,
Sagh hy twee Engels nad'ren,
Dies hy eerbiedigh buyten trat,
Ey wilt met my vergad'ren.
Hy sprack, blijft by my dese nacht,
Wascht uwe voeten en slaept sacht,
En gaet van uwer straten.
2. Sy weygerden wijl sy dees nacht,
Op straet sich wilden houden,
Maer *Loth* hiel aen met aller macht,

Sy tot hem keeren souden;
Sy quamen tot hem in-gegaen,
Hy rechted' haer een maeltijdt aen,
Van ongesuyrde koexkens.
3. Al eer sy sich noch tot den rust
Begaven, quam 't krioelen,
Der Sodomiten vol onlust,
Met seer omstuymigh woelen.
Waer zijn de Mannen in u huys?
Dit riepen sy geheel onkuysch,
Voort laetse tot ons komen.
4. *Loth* sloot de deure nae hem toe,
En riep wilt u bedaren,
Mijn Broeders, weest dus niet te moe,
Ey wilt dees Mannen sparen:
Ick heb twee Dochters die sijn maeghd,
' t Schijnt dat ghy nae geen reden vraeght,
Ey laet dees Mannen varen.
5. Doch sy verhit in sond' en schand,
De deure braecken open,
De Mannen staecken uyt haer hand,
Doch *Loth* wil tot hun loopen:
De Mannen trocken hem weer in,
En stutten soo haer geyle sin,
En doen de deure sluyten.
6. Gods hand die nimmer is verkort,
Deed' hun sijn kracht gevoelen,
De minste totte meeste wort,
Heel blint, dat sy van 't woelen
Vermoeyt, noch kenden deur noch huys,
En dit was haer een lastigh kruys,
Dat sy haer boosheyt staeckten.
7. De Mannen seyden, dese stadt,
Sal Godt tot asch vernielen,
En haer ten gronde maecken plat,
Behout dan uwe Zielen.
U Vrouw en Dochters neemt strax mee:
Maer *Loth* die scheen noch ongeree,
Dies leydens hem nae buyten.
8. Behout u leven siet niet om,
Maer keert u nae de bergen.

Engels komen by Loth,

Loth sey, om dat ick niet koom om,
Ick derft u schier niet vergen;
Laet dese Stadt soo nae hier by,
Mijn schuyl-plaets zijn, op dat ick vry,
Hier leve sonder vreese.
9. De Sonne rees, wanneer hy quam,
Te *Zoar* met de sijne,
Des Heeren gramschap hy vernam,
Die God daer liet verschijnen.
De Stadt van *Sodom* wierd met vier,
En swafel overstulpt, en hier
By oock *Gomorra* mede.
10. De Steden wierden om-gekeert,
' t Gewas op 't veldt bedorven,
Al 't volck versmoort en overheert,
Die seer ellendigh storven.
Loths Huysvrouw keeck om bangh en naer,
Dies wierde sy een Sout-pilaer,
Voor aller Menschen oogen.
11. ‘O waer de sond' heeft overhand,
‘In 's Menschen ziel genomen,
‘Daer acht men Gods gebodt noch schand,
‘Daer sal sijn straffe komen.
‘Als Godes toorn aen 't woeden raeckt,
‘Dan brant sy schrickelijck en blaeckt.
‘Wilt voor sijn gramschap schroomen.

***LOth* was een Soone van Haran, de Neve van Tharah en Saras Broeder, en was slechts by sijnen Swager Abraham. Maer als hy aen Schaepen en Vee seer toe-nam, quam tusschen den Herders van Abrahams en Loths Vee, tweespalt, sulx dat sy besloten van en ander te scheyden, dies trock Loth nae den Iordaen, en daer nae in 't Oosten en woonde te Sodom. Daer nae als de Koningh te Sodom, van den Assyrischen Koningh was geslagen en alles had wegh-gevoert, soo heeft de strijtbare hand Abrahams, hem weder verlost en aen sijne plaetse gebracht: Maer sy sloegen dese vvonderbaerlijcke verlossingh in den vvind, en bleven by hare godloosheyt. En of vvel Loth, als een Predi-**

ger der Gerechtigheyt, haer hunne sonden en boosheyt voor oogen hiel, soo bleven sy hals-starrigh; vvaer over God tvvee Engelen van den Hemel af-sant, die te vooren by ***Abraham*** *vvaren geherberght, die oock* ***Loth*** *met sijne Huysvrouvv, uyt de Stadt* ***Sodom*** *voerden, al eer God de Stadt met blixem, vier en svvavel, neffens de omleggende Steden en Rijcken, dede vernielen.*

Klachte Jeremiae over Jerusalem.

Stemme: *Sal ick noch langh in heete tranen.*

*A*Ch soo mijn oogh had klare beecken,
En stroomen als een water-vloet,
Ick sou d' ellend' niet konnen spreecken,
Van die men Zyons Dochter doet.
Sy sucht en klaeght, en 't hert haer knaeght,
Als sy gedenckt aen dese droeve stem,
De nare klacht der Stadt *Ierusalem.*

2. Sy sit nu als een Weeuw alleen,
Die groot was onder 't Heydens volck,
Die als Vorstinne blonck voor heene,
Verheven als een hooge wolck.
Sy sit en steent, sy sucht en weent,
De tranen rollen van haer kaecken neer,
En weet geen Vriend, die haer sal troosten weer.

3. Ach *Iuda* is alree gevangen,
Van wegen groote dienstbaerheyt,
De Heydenen haer schricklijck prangen,
Met ellend en veel bitterheyt.
Want Zyons pad, leyt woest, om dat,
Daer niemandt komt op haer geheylight feest,
En daerom sucht sy, uyt een droeve geest.

4. De poorten staen woest en verlaten,
Haer Priesters suchten om dees daet,
De Dochters schreyen boven maten,
Om dat het haer soo qualick gaet:

Haer vyand staet, en lacht uyt haet,
En is gerust, om dat God ons besoeckt,
Want yder ons in sijne ziel vervloeckt.
5. De Dochter Zyons is af-genomen,
Al haer cieraet en heerlijckheyt;
Haer Vorsten vluchten, en sy schromen,
Als Herten, in een vreemder weyd':
Zijn ongeacht, als sonder kracht,
Voor des vervolgers wreede aengesicht,
Want al haer glants geheel vertreeden licht.
6. *Ierusalem* heeft sich verloopen,
En swaer gesondight voor den Heer,
Sy heeft nu gantsch geen schuyl-plaets oopen;
En hierom sucht sy noch te meer.
Sy is een Vrouw, eensaem vol rouw,
Jae die haer eerden achten haer onweert,
En in haer naecktheyt sy haer rugge keert.
7. ‘Als God sijn oordeel wil uyt-voeren,
‘Soo straft hy Steden en het Land:
‘Het onderst gaet hy boven roeren,
‘En bruyckt soo sijn gestrenge hand.
‘Dan komter ach! wee en geklagh,
‘De Vrienden dan geheel ter zyden staen,
‘En niemandt treckt sich der benauden aen.
8. Dit droef geschrey van Zyons Dochter,
Dat moet ons mee ter herten gaen,
Sy treurt gewis als een versochter,
Want sy met droefheyt is belaen.
Maer die nu treurt, en 't herte scheurt,
Verhooght God weer in hooge Majesteyt,
Schoon dat hy nu geheel verslagen leyt.

Godlijcke vreughde.

Stemme: *Courante je meure.*

O God mijn vreughd, die 't hert in my verheughd,
En steeckt mijn borst vol vyer, so dat mijn leven schier,

Verteert door min, van u seer soete brand,
O Heer! u leer, ick als een hert begeer,
Bied my u hand.
2. Gelijck een Hert, dat hier en daer vol smert,
Verlanght nae een Fonteyn, om laven 't dorstigh breyn:
Soo janck ick mee, tot my u Godheyt brenght,
De kroon en 't loon, die ghy soo over-schoon,
Den vromen schenckt.
3. Mijn oogh dat staert en siet ten Hemel-waert.
Ick streck mijn armen uyt, en hoor u soet geluyt,
Waer in ick my oock steets verheugen sal.
Mijn tijd verslijt, ô God, my voorts bevryt,
Voor ongeval.

Christi aenspraeck tot sijne Schapen.

Stemme: *Uyt mijnes herten gronde.* Of, *Ghy Medenblickers.* Of, *Laestmael gingh ick spaceren.*

*K*Oomt ghy verdoolde weeder,
Nae mijne schaepskooy toe,
En ghy die swack en teeder,
Bedruckt zijt van gemoe:
Treet, treet, mijn Schaepkens aen,
Die noch in 't wilde swerven,
Seght, waerom wildy sterven?
Ick wijs' u 's levens baen.
2. Ick sal u noyt vergeeten,
Schoon of eens Moeders hert,
Haer kindjen had versmeeten,
In doot, ellend of smert.
Ghy staet in mijne hand,
Gezegelt en geschreven,
Ick wil u noyt begeven,
Ghy zijt mijn waerde pand.
3. Ick hadde slechts mijn' oogen,
Een weynigh af-gekeert,
Maer mijn hand vol vermogen,

Heeft u genae vereert.
Met eeuwige genae,
Wil ick u weer erbarmen,
En over u ontfarmen,
Want ick steets vaerdigh stae.
4. Bekeert ghy u door boete,
Dan breeckt het hert in my:
Ick wil 't gesicht versoeten,
En stellen u weer vry:
Jae waer u sond' als bloet,
En 't karmozijn bevonden,
Ick delgh uyt uwe sonden,
Uyt een beweeght gemoet.
5. Ick heb geen welbehagen,
In 's armen Sondaers doot,
Op dat hy niet vertzage,
Noch sterve in dees noot.
Maer dat hy sich bekeer,
En 't boose weesen hate,
Want ick u niet verlate
Noch denck u sonden meer.
6. Ick wil al u misdaden,
Af-wasschen wit als snee,
En wil u weer versaden,
Met ware rust en vree:
'k Wil als een Moeder doet,
V droeve Ziel verquicken,
En lossen uyt de stricken,
Van sond' en helsche gloet.
7. Bekeert u dan van herten
Met tranen en geklagh:
Gedenckt aen mijne smerten,
En aen dien droeven dagh,
Daer ick den bitt'ren doot,
Heb om u sond geleden,
En God voor u gebeden
Doen ick aen 't kruys stont bloot.
8. Ick ben de Wegh en 't Leven,
De Waerheyt en Gods Woord.
Wilt u tot my begeven,
En dringht door d'Enge poort.

Ick ben dat ware Licht:
Al 't duyster moet verdwijnen,
Als mijne Son komt schijnen,
Toon ick een soet gesicht.
9. Treet dan met blyder Zielen,
Tot uwen Herder aen,
Die sal de sond vernielen,
En als kaf doen vergaen:
Hy sal u vreughd voor rou,
Met witte kleeders cieren,
En uwe Ziel bestieren,
Blijft ghy hem slechts getrouw.

Nae suyr het soet.

Stemme: *Hoe schoon licht ons de Morgen-ster.*

*A*L eer men voor een sober loon,
Verkrijgen kan de eere kroon,
Wat moet een *Krijghsman* lijden?
Van honger, ongemack en vorst,
Jae wonden, slagen, hett' en dorst,
En tot den bloede strijden?
Al eer, hem d'eer,
Voor sijn slaven, en sijn draven,
Wert gegeven.
Hoe suyr valt den Mensch sijn leven?
2. Wat moet een *Schipper* op de Zee,
Al lijden op een schorre ree,
Eer hy raeckt in de haven?
Hy moet door bancken, klip en sand,
Door storm, en schip-breuck op het strand,
In veel' ellende slaven:
Eer hy, komt bly,
Door de baren, heen gevaren,
En te Lande:
Eer hy 't schip verlost van 't stranden.
3. Wat moet een Christen al uyt-staen,
Die vroom wil door de werrelt gaen,

En nae den Hemel streven?
Hy moet sijn vleesch en 's werrelts lust,
Betemmen, en door veel onrust,
Sich God gantsch overgeven,
  Waer van, hy dan,
Nae dit lijden, sal verblijden,
  En door hoope,
Nae sijn rust en vreughde loopen.
4. Hem is de kroone in-gelijft,
Die tot den eynd volstandigh blijft,
Want hy sal die verwerven:
Hy sal in sijnes Vaders throon,
Aenhooren steets der Englen toon,
En alle vreughde erven.
  Dees kroon, en 't loon,
Sal God geven, nae dit leven,
  Met verblijden,
Die voor hem volstandigh lijden.
5. Hier meed' heeft *Paulus* sich verheughd,
Als hy sijn kamp met groote vreughd,
Had tot den eynd vol-streden:
Sijn loop volbracht, 't geloof gesont,
Behouden tot der laetster stont,
En God daerom gebeden:
  Dies hy, riep vry,
Nu dees kroone, my soo schoone,
  Is gegeven,
Wacht ick die in 't eeuwigh leven.
6. Wy moeten dan in kruys en pijn,
Oock tot het eynd volstandigh zijn,
En in geen noot beswijcken;
Maer kampen eenen goeden kamp,
En strijden tegen 's werrelts ramp,
En niet van God afwijcken:
  Wie wint, die vint,
Veel kleynooden, die de snooden,
  Niet genieten.
Want hy drinckt uyt 's Hemels vlieten.
7. Indien de Mensch om sober loon,
Om een verganckelijcke kroon,
Soo veele moet verdragen;

Hoe soude dan een Christen Mensch,
Die siet op een veel hooger wensch,
Geen beter kroon nae-jagen?
Een loon, een kroon,
Die sal duyren, t'aller uyren,
En steets bloeyen,
Laet ons u genae toe-vloeyen.

Siet de Musijck-noten in de ***Bellerophon,*** *Fol. 37.*

Gesucht tot God.

Stemme: *Rosemond die lagh gedoken.*

*G*Roote God die my het leven,
Hebt gegeven en u Woort,
Ick kan u niet meerder geven,
Als mijn Ziel, die u behoort,
Een genegen offerhand,
Die in uwe liefde brand.
2. Ick kan doch niet tot u brengen,
Als een seer beladen hert,
Wilt dan Heere doch gehengen,
Dat u dit geschoncken wert,
En een neer-geslagen geest,
Die voor uwe gramschap vreest.
3. Ick verstout my dan te treden,
Op u woordt en u genae,
Voor u throon, door mijn gebeden,
Schoon ick noch vol swackheyt gae:
V genaed' is my alleen,
Troost in alle mijn geween.
4. Lijf en Ziele zijn verslagen,
Als ghy slechts u vinger roert,
En besoeckt my in mijn dagen,
Daer ghy my ten kruys-wegh voert.
't Kruys al dunckt het ons een pijn,
Is der Zielen Medecijn.

5. Wilt u troost my niet onttrecken,
Want die is al mijn vermaeck,
Wilt in mijne Ziel verwecken,
Vwen geest, daer ick nae haeck.
Wilt ghy dat ick verder gae,
Blijft by my met u genae.
6. Ick wil mijne straffe dragen,
Want ick heb, voor u, misdaen:
Hoort mijn suchten en mijn klagen,
Want mijn Ziele is belaen.
Is 't u Heer oock aengenaem,
Maeckt my vaerdigh, doch bequaem.
7. ‘Opent dan ô Heer! u ooren,
‘En ontsluyt mijn droevigh hert,
‘Dat het magh de vreughd' aen-hooren,
‘Die van u geschoncken wert:
‘Dan sal ick de Medecijn,
‘Vinden voor mijn smert en pijn.

Troost en kruys en nooden.

Stemme: *Waerom bedroeft ghy u mijn hert?*

*VV*Aerom zijt ghy o Mensch ontrust,
Dat ghy ontrooft u eygen lust,
En quelt u dagh en nacht?
Weet ghy niet dat in ongeval,
Een klaerder Son oprijsen sal?
2. Kent ghy niet der Propheten woort,
Van u soo menighmael gehoort?
Dat God u wel bedroeft.
Maer dat hy sich weerom ontfarmt,
En u met sijn genaed' om-armt?
3. Wien God de Heer verbinden wil,
Die houde sich gerust en stil,
Want hy slaet en geneest,
Hy schenckt eerst bitterheyt, dan vreughd,
Nu ongeluck, daer nae geneughd.

4. Want dit is Gods rechtvaerdigheyt,
Die eerst den Mensch te gronde leyt,
Eer dat hy hem verhooght:
Hy schenckt eerst in den slechten Wijn,
En laet de menschen treurigh zijn.
5. De Werrelt heeft een ander sin,
Die schenckt den besten Wijn eerst in,
Vol weeld en dertelheyt:
Maer d'uytkomst voert ons in den noot,
In treurigheyt, ellend' en doot.
6. *Iob* sat in groote treurigheyt,
En seven jaer vol herten-leyt:
Maer hondert veertigh jaer,
Gaf God hem weer sijn Vee en Goud,
Jae alle dingen dobbelvout.
7. Was *David* niet tien jaer ter vlucht,
In ballinghschap in quaed gerucht,
Eer hy nae veertigh jaer,
Quam weder in sijn heerlijckheyt,
Aen Koninghlijcke waerdigheyt?
8. Was *Ioseph* niet in slechte stand,
Als hy verliet sijn Vaderland,
En dertigh jaer in kruys?
Maer dit streckt' hem tot vreughd en leer,
En tot sijns Ouders stut en eer.
9. *Tobias* was eerst arm en blint,
Men most hem leyden als een kind:
God gaf 't gesichte weer:
Doen leefd' hy rijck en wel gegoedt,
En had een stil en sacht gemoedt.
10. Eer God den Mensch ter eeren brenght,
Hy hem eerst kruys en lijden schenckt,
Doch hier op volght het soet:
Want Godt verlaet noyt desen Man,
Die sich op hem vertrouwen kan.

Siet de Musijck-nooten in ***Vrania*** *of* ***Hemelsangh,*** *Fol. 162.*

David worden van den Propheete Gad, drie straffen voor-gestelt, 2, Sam. 24.

Stemme: *Psalm 9. Heer ick wil u, &c.*

*G*Ods toorn ontbrand' op Israël,
Dat tegen sijn woordt en bevel,
Ontsagh noch straf noch harde slagen,
Dies dreyghd' haer God met sware plagen.

2. Hier over pord' hy *David* aen,
Hy sou tot *Isrels* Stammen gaen,
En *Iudaes,* en haer macht op-stellen,
Haer monstren en al 't krijghs-volck tellen.

3. Als 't was geschiet, wiert *Davids* hert,
Gantsch overstulpt met rouw en smert,
Want hy voeld' in sijn Ziel de steecken,
En 't wroegen van sijns selfs gebreecken.

4. Ick heb gesondight voor den Heer,
Sprack hy, ey straf my niet soo seer:
Neem wegh de misdaet en mijn sonden,
Die ick my dwaes heb onderwonden.

5. Des morgens quam des Heeren woort,
Tot *Gad,* en sey, seght *David* voort,
Dat hy een, uyt drie straffen, kiese,
Wil hy niet Godes gunst verliesen.

6. Of dat de dierte seven jaer, [+]
V volck verslind' in dit gevaer,
Door 't scherpe swaert van hongers nooden,
Dat op 't gebeente haer sal dooden?

[+]*I. Straffe.*

7. Of dat ghy wilt drie maenden langh, [+]
Voor 's vyands wapens vluchten bangh,
En swervende als ballingh sweven,
In schrick en vreese van het leven?

[+]*II. Straffe.*

8. Of dat de pest drie dagen sal, [+]
Haer seyssen slaen, in dit geval,
En scheeren af den draet der geenen,
Die in u oogh soo prachtigh scheenen?

[+]*III. Straffe.*

David worden van den Propheete Gad,

9. Vyt dese drie kiest wat u lust.
Mijn Ziel is bangh en gantsch ontrust,
Sprack *David,* ghy zijt Heer genadigh,
De Menschen wreet en seer moordadigh.

10. Ick wil niet in der Menschen hand,
My overgeven tot mijn schand:
Maer kies dat God my wil kastijden,
Want hy kan my hier nae verblijden.

11. Hier volghde Godes straffe nae,
Van *Dan* af tot aen *Barseba*,
Daer God seventigh duysent zielen,
Door pestilentie liet vernielen.

12. Doen d'Engel Gods sijn swaert uyt-toogh,
En had nae *Ierusalem* 't oogh,
Doen rouwd' het God: houd af u handen,
Het is genoegh, verschoon de landen.

13. Doch *David* als hy d'Engel sagh,
Deed' in sich selve groot geklagh.
Ach Heer! wat heeft dit volck bedreven?
Laet dese schapen doch by 't leven.

14. Ick heb gesondight, keer dit kruys,
Besoeck my en mijns Vaders huys,
Verschoon dit volck, wiens diepe wonden,
Hun, door mijn quaed, sijn toe-gesonden.

15. Doch *Gad* sprack *David* aen daer naer,
Gaet bouwt den Heere een Altaer,
En offert danckseggingh en beeden,
Dat hy *Israël* verlost heeden.

2. Sam. 24: 9. ***Ioab*** *gaf* ***David*** *de monster-rolle des volx, en vvaren de Israëliten, achtmael hondert duysent strijdtbare Mannen, die het svvaert uyt-toogen, maer de Mannen van* ***Iuda*** *waren vijfmael hondert duysent Mannen. Siet oock 1. Chron. 21: 9.*

Salomon wordt tot Koningh gesalft.

Salomon wordt van Nathan en Zadok, tot Koningh gesalft, 1. Koningen 1.

Stemme: *Psalm 91. Die in Godes bewaringh, &c.*

*A*Ls *David* oud en af-gemat,
Verkleumt was in sijn leden,
En nauwlijx warmte by sich had;
Soo wierde hem gebeden,
Hy sou tot dienst een schoone Maeghd,
Verkiesen om te warmen,
Abisach was 't die hem behaeght,
Om rusten in sijn' armen.

2. *Adonja* sprack des Koninghs kroon,
Moet nu mijn hooft bedecken:
En sittend' op mijns Vaders throon,
Sal ick tot Koningh strecken.
Hy stelde daer een gastmael aen,
En noodighde sijn vrinden,
Op datse met hem onbelaen,
Te samen sich verbinden.

3. Als *Nathan* quam by *Bathseba,*
Ontdeckt' hy haer dien handel,
Van *Hagiths* Soon *Adonia,*
En sijn bedeckte wandel.
En hoe hy naer de Kroone stack,
Om *Salomon* te weeren,
Dies hy haer riet, sy soude strack
Sich tot den Koningh keeren:

4. En seggen hebt ghy Koningh niet,
My met een eed geswooren,
Dat *Salomon* dit hoogh gebiet,
Nae u sal toe-behooren?
Waerom is dan *Adonia,*
Tot Koningh uytverkooren?
Dit is wat nieuws, sprack *Bathseba.*
En 't klinckt vreemt in ons' ooren.

5. Terwijl sy voor den Koningh stont,
Quam *Nathan* in-getreeden,

Die strax al dit geheym verbont,
Aen *David* gingh ontleeden:
Dies swoer hy noch een diere eed,
Dat *Salomon* sou erven,
Sijn Kroon en Koninghlijck gebiet,
Wanneer hy quam te sterven.

6. De Koningh riep den * Priesters in,
En sprack neemt mijnen † Soone:
En set hem op mijn' Ezelin, En salft hem totte Kroone:
Want *Salomon* sal op mijn Stoel,
Gantsch *Israël* bestieren.
Sy salfden hem. Daer rees krioel
Van pijp en trommel tieren.

*Nathan en Zadok.
†Salomon.

7. *Adonia* was seer beducht,
Met *Ioab,* door dit woelen,
Doch *Ionathan* seyd hun 't gerucht,
Van al dit groot krioelen?
Hy sprack u Broeder *Salomon*,
Gesalft is tot een Koningh:
Van *Nathan* by den beeck *Gihon,*
En sit op *Davids* wooningh.

8. 't Was al geluck, o *Salomon!*
God wil u Rijck vermeeren,
Dat ghy mooght blincken als de Son,
Met wijsheyt en met eeren.
Gelooft sy God, die sonder tal,
Sprack *David,* 'k sie voor oogen,
Wie dat mijn Stoel beheerschen sal.
Lof God van groot vermogen.

ADonia* was Davids vierde Soone van Hagith, dese trachtede nae 't Koninghrijck, maer als hy verstont dat Salomon,** *door bevel* ***Davids *was gesalft, vluchtede hy van 't gastmael en greep aen de hoornen van 't Altaer. Daer van hem* ***Salomon*** *liet halen en vry na huys gaen. Maer als hy* ***Abisach*** *tot sijn Vrouwe begeerde, liet hem* ***Salomon*** *dooden.*

***Salomon* vvas een Soone Davids, uyt Bathseba.**

Men moet door veele verdruckinge in 't Rijcke Gods gaen, Actor. 14: 22.

Stemme: Ach schoone Nymph besiet een machtigh Koningh.

't I S langh voorsept / die in Gods Ryck wil
Ge - sta - de kamp/moet dzucken Chzi - sti
treden/ Moet dooz den krups-wegh heen:
leeden / Dol dzoefheyt en ge - ween:
De Werreld is geheel in 't quaed gelee - - gen/
Waerom de Mensch oock strijden moet/
En kampen tegen vlees en bloedt/
In aller weegen.

't *I*S langh voorseyt, die in Gods Rijck wil treden,
Moet door den kruys-wegh heen:
Ge-sta-de kamp, moet drucken Chri-sti leeden,
Vol droefheyt en ge-ween:
De Werreld is geheel in 't quaed gelee- -gen,
Waerom de Mensch oock strijden moet,
En kampen tegen vlees en bloedt,
In aller weegen.

2. Wanneer 't gemoed leyt sorgeloos te slapen,
Dan treet de vyand aen,
Als hy dat vind, gantsch sonder weer en wapen,
Dan wil hy ons verslaen.
Dan spreyt hy uyt sijn listen en sijn lagen,

Om soo den Mensch, die weeldrigh leeft,
En sich tot alle lust begeeft,
Altijdt te plagen.

3. Ghy moet daerom, u schiltwacht stellen buyten,
En op u hoede slaen.
En eene schans rontom u herte sluyten,
Eer dat hy u tast aen:
Want soo ghy hem geeft eenigh voordeel over,
Soo valt hy met sijn boos gesin,
Tot uwe Ziel en poorten in,
Gelijck een roover.

4. Want hy is loos en loert in alle hoecken,
Hoe dat hy u verblint:
Hy gaet rontom gelijck een Leeuw te soecken,
Hoe dat hy u verslint.
Hy toont u strax de Werrelt met haer lusten,
Haer vleyery en schoone schijn,
Die hy daer nae beloont met pijn,
En rooft u ruste.

5. Ghy moet dan niet beswijcken in het strijden,
Maer een trouw Ridder zijn:
Want door 't gebedt, door wederstandt in 't lijden,
Verdrijft de tijdt u pijn.
Of schoon de vrucht des Werrelts staet in 't bloosen,
En lockt u door haer schoon gesicht,
Hou stand, God komt die u verlicht:
De tijdt baert roosen.

6.‘V Lichaem is een Tempel van den Heere,
‘En sijn geheylight graf:
‘Daer hy in woont, dies sult ghy u vermeeren,
‘En mijden 't aerdsche draf.
‘Der boosen reuck, die stinckt voor Godts oogen,
‘Want hy der boosen weesen haet,
‘En wie dat sich daer op verlaet,
‘Vint sich bedroogen.

7. Want onse Heer, de Waerheyt is en 't Leven,
Het licht dat ons verlicht.

Hy kan alleen, ons troost en hulpe geven,
Waer door ons vyand swicht.
Is hy met ons, wie kan ons weder-streven?
Want *Christus* onse Heer en Hooft,
Sal die hem volght en hem gelooft,
Hier noyt begeven.

De blinde Bartimeus. Marc. 10: 46.

Stemme: *Dies est Laetitiae.* Of, *De dagh die is soo vreughderijck.*

Siet de Musijck-nooten in Lust tot VVijsheyt, Fol. 105.

*VV*At is 't eedle Sonne-licht,
Een geschenck van boven?
Dat in ons veel vreughde sticht,
Om God steets te loven.
Maer als ons het Hemels hooft,
Wordt van God den Heer verdooft,
Staen ons' oogen duyster:
En sy derven al het schoon,
Dat de Hemel stelt ten toon,
't Is al sonder luyster.

2. O ghy edele gesicht,
Schoonste van ons sinnen,
Wie sou doch dit Hemels licht,
Niet in 't hert beminnen?
Siet hier *Bartimaeus* aen,
Die sijn oogen duyster staen;
En verdooft van 't weesen,
Daer ons schoone Son' in speelt,
Als sy ons veel vreughde deelt,
Hoogh by ons gepresen.

3. *Christus* gaend' uyt *Iericho,*
Met een groote schare,
Sat *Timaei* blinde Soon,
By den bedelaren,

Aen den wegh, dier hoorde ras,
Dat hier onder *Iesus* was,
Streckt' hy uyt sijn' armen,
Kreet, o *Iesu Davids Soon!*
Die daelt uyt uwe Vaders troon,
Wilt mijns doch erfarmen.

4. Schoon men straft' hem van dees daet,
Kreet hy noch te meerder:
Iesu, Davids Soone gaet
Van u knecht niet veerder:
Iesus die daer stil bleef staen,
Riep hy sonde tot hem gaen.
De blinde is verscheenen,
Heeft sijn mantel af-geleyt,
Men gaf hoop' en goed bescheyt,
Wat *Christus* mocht verleenen.

5. *Iesus* siend' den blinden Man,
Sprack wat 's u begeeren?
B. Wijl ick 't licht niet schouwen kan,
Dat ghy 't wilt vereeren.
I. Treet dan aen sprack *Iesus* doe,
Weest getroost en wel te moe.
't Geloof heeft u genesen.
V gesicht is weer gebracht,
Hout dit altijdt in 't gedacht,
Wilt God danckbaer wesen.

6. Hier op volghd' hy *Iesum* nae,
Lettend' op sijn wegen,
Dat hy had, door Gods genae,
Dit geschenck verkregen.
‘Die van God genesen zijt,
‘Volght hem in de Ziel verblijt,
‘En roemt sijne daden,
‘Werpt van u 't geen u belet,
‘Volght altijdt des Heeren wet,
‘Singht van sijn genade.

Weest voorsichtigh als de Slange en onnoosel als de Duyve, Matth. 10: 16.

Stemme: ***Als ick uyt wandlen gae.*** **Of,** ***Fortuyn eylaes pourquoy.***

*O*P dat wy recht bespien, hoe 't in de Werrelt gaet,
Daer toe wijst *Christus* aen, een seer heylsame raet,
Dat wy voorsichtigh zijn gelijck de *Slange* doet,
Onnoosel als een *Duyf,* uyt een oprecht gemoet.

2. Wie dit te recht betracht, heeft een goe' grond geheyt,
En hierom *Christus* ons oock tot de Dieren leyt,
Dat wy der Dieren aert op-mercken en verstaen,
Op dat de Mensche sou op rechte paden gaen.

3. De vreese Gods alleen, sal onse wijsheyt zijn,
Op dat wy 't sondigh pad ontvlieden als venijn,
Want dit 's der Slangen aert, dat hy sijn' ooren stopt,
Voor des besweerders stem', hoe seer hy tiert en klopt.

4. Stopt ghy u ooren oock voor alle geyle lust,
Voor ontucht, dertelheyt en wat de Ziel' ontrust,
Voor ydelheyt en pracht, voor der Syrenen sangh,
En volght altijdt den toon der Goddelijcken klangh.

5. Sy sorght wel voor haer hooft, daer sy haer wijsheyt toont,
Sorght ghy oock voor u Ziel, waer in u ruste woont,
Want als de Ziele 't hooft niet nae de reeden tilt,
Dan slaept de eedle Ziel, en 't hooft dat loopt in 't wild'.

6. Sy kan haer oude huyt, vernieuwen jaer op jaer:
Treckt oock 't oud suyrdeegh uyt en maeckt u reyn en klaer,
En wordt als een nieuw mensch, verheerlijckt in den geest,
Wie d'oude Mensch vernieuwt, herschept sich in een beest.

7. s' Is wacker, want gee*n* slaep bevangt haer snel gesicht,
Als sy haer vyand merckt, sy strax haer voorhooft licht;
Weest ghy oock op u hoed', en staet steets op der wacht,
V vyand, als een Leeuw, loert op u dagh en nacht.

8. Dus let wel op u stuck, voorsichtigheyt u past,
Op dat ghy van de sond noch werrelt werdt verrast:
Want onvoorsichtigheyt brenght menigh tot den val,
Hy loert als *Argus* doet die u bevechten sal.

DE Poeten versierden, dat ***Argus*** *hondert oogen hadde, waer mede hy alles kost bespieden. En dit is de vverrelt en de sonde, die ons van alle kanten bevechten. En hierom seydt* ***Christus,*** *dat de Duyvel rontom ons gaet als een briesschende Leeuwe en soeckt wien hy magh verslinden, 1. Petr. 5: 8.*

Siet de Musijck-nooten in **Bellerophon, Fol. 104.**

Weest onnoosel of ongevalscht als de Duyven. Matth. 10: 16.

Stemme: *Nu leef ick in 't verdriet. Als het voorgaende.* Of, *Fortuyn eylaes pourquoy.*

*VV*El hem in wiens gemoedt geen valscheyt plaetse vindt;
En die is in het quaed als een onnoosel kindt:
En staet gelijck een helt geharnascht tegen 't quaed:
Als die uy liefde Gods alleen de sonde haet.

2. Dees is gelijck een *Duyf,* als sonder nijt of gal,
Die in al sijn bedrijf sich oprecht dragen sal,
En spreecken met den mondt gelijck het herte meent.
Het herte met den mondt, die dienen t'saem vereent.

3. Wie gladde woorden geeft, waer binnen schuylt venijn,
Die loert slechts op verraet, door een geveynsde schijn:
Daer spreeckt de mondt wel schoon, maer 't hert wat anders denckt;
O wee! wie door bedrogh sijn evennaeste krenckt.

4. Het Duyfken nimmermeer sijn evennaeste schent,
Het heeft noch scherp geweer, noch wapens daer ontrent,
Waer meed' het scheurt en bijt en rooft eens anders goed,
Weest ghy oock soo vernoeght, met een gerust gemoed.

5. Het leeft eendrachtelijck, en vreedsaem met sijn gae,
Leeft oock met u Gemael, en volght het Duyfken nae:

Sachtmoedigh is dit Dier, het soeckt noch twist noch wraeck.
Zijt ghy een Christen mensch, laet dit zijn u vermaeck.
6. De Lijdsaemheyt u voeght, want het is soo gesint,
Het maeckt niet veel gebaer, van fel geraes noch wind.
Weest ghy oock soo geaert en ooght wel op dit wit,
Op dat ghy uwe Ziel in lijdsaemheyt besit.
7. Het bracht u den Olijf een vreedsaem teycken aen,
Wanneer het uyt den Arck van *Noach* was gegaen:
Hout ghy oock altijdt vreed' als 't eenigh oogemerck,
In huys en waer ghy zijt, en in u Ziel een Kerck.
8. Het was een offerhand, men bracht het op 't altaer,
Daer *Christi* heyligh hoofd oock meed' omschaduwt waer:
Brenght ghy oock d'offer aen van een gebroken geest,
Een neergeslagen hert, behaeght God alder-meest:
9. En *Christus* noemt sijn Bruyd een *Duyfken* kuysch en reyn,
Dat needrigh is voor God en in haer' oogen kleyn.
Weest ghy oock nimmermeer, hoovaerdigh, trots noch stout.
Een nederige Ziel is *Christo* toe-vertrouwt.
10. Bemint d'onnooselheyt, en weest als 't *Duyfken* doet,
En zijt gelijck de *Slangh* voorsichtigh van gemoedt.
En matight dese twee, dat d'eens onnoosle aert,
Steets met voorsichtigheyt der *Slange* zy gepaert.

Paulus zijnde met Barnaba te Lystren, weygert Offerhande voor hem te doen. Actor. 14.

Stemme: *Psal. 129. Van der jeughd aen.*

*A*Ls *Paulus* was te *Lystren* om Gods Leer,
Het Heydens volck vrymoedigh voor te dragen,
Sagh hy een man, onmachtigh sitten neer,
Die kreupel was van sijne kindsche dagen.
2. Hy staerd' op hem en merckte sijn geloof,
Dies riep hy luyd, staet recht op uwe voeten,

De kreupel strax van vreughde opwaerts stoof,
En wandeld' heen, voor elck die hem ontmoete.

3. Als 't volck dit sagh, wat *Paulus* had gedaen,
Verhieft 't haer stem ten Hemel nae de wolcken.
Sy riepen al, wat wonder komt ons aen,
De Goden zijn gelijck als and're volcken.

4. Sy zijn gedaelt en komen tot ons neer,
Jae [*]*Iupiter* die komt sich self vertoonen:
[‡]*Mercurius* wiens soete tongh en leer,
Ons meer verheught als al des Koninghs kroonen.

[*]*Barnabas.*
[‡]*Paulus.*

5. De Priester *Iupiters* was voor de poort,
Om twee gekranste Ossen daer te slachten,
Ten Offerhand, om op den Autaer voort,
d'Afgoden dienst te plegen, soo sy plachten.

6. Als *Barnabas* en *Paulus* dit geluyt,
Ter ooren quam, verscheurden sy haer kleeden,
En sprongen tot de Schaer, en overluyt
Sy riepen, staeckt, o Mannen! dese zeeden.

7. Siet wat ghy doet. Wy zijn menschen als ghy,
Geen Goden, maer ons druckt oock veel ellende:
Bekeert u doch van dees afgodery,
En wilt tot God een danckbaer offer senden.

8. Tot God die leeft van eeuw tot eeuwigheyt,
Die Hemel, aerd en alles heeft geschapen,
Die 't Heydens volck, in haer uytsinnigheyt,
Heeft laten gaen, gelijck verdoolde schapen.

9. Nochtans zijt ghy in 't herte overtuyght,
Dat ghy veel goedts van Gode hebt verkregen,
Want al wat leeft voor sijnen Scepter buyght,
Hy schonck u doch vruchtbaren tijdt en regen.

10. Het volck verhit wil met haer Offer voort,
En *Barnabae* en *Paulo* dat vereeren,
Maer sy ontrust die stilden 't , door haer woort,
Dat sy van haer geen Offerhand begeeren.

11. De Joden die verdolt, dees handel sien,
Die rotten t'saem en rockten op de Scharen,

Die *Paulum* met een Hagel-buy van steen,
By nae ter doodt, bestormen en beswaren.

12. ‘Soo zijn altijdt de Dienaers Gods verjaeght,
‘Vervolght, gedoodt, gesteenight en bestreden:
‘Soo wordt altijdt Gods arme volck geplaeght,
‘Jae *Christus* self in sijn' getrouwe leden.

Van Cornelio den Hooftman der Italiaenscher Bende, Actor. 10.

Stemme: *Psalm 103. Mijn Ziele wilt den Heer, &c.*

*W*El op mijn Ziel, en wilt Gods goetheyt prijsen,
Die over al komt sijne gunst bewijsen:
Die yder een komt nooden tot sijn Leer:
Komt hier en siet dees groote wonderheden,
Die hy betoont aen sijne arme leden,
Om haer te kroonen, met een beter eer.

2. Een Engel Gods *Corneljo* quam verschijnen,
En sprack tot hem laet alle vrees verdwijnen:
Want God siet aen u aelmoes en gebedt.
En sent daerom nae *Ioppe* uwe knechten,
En seght dat *Petrus* u wil onderrechten;
Hy is te huys by *Simon,* hier op let.

3. Doch *Petrus* was op 't huys in sijn gebeden,
Daer sich vertoond' een kleet vol wonderheden,
Tot driemael toe, van allerley Vee:
Met eene stem, slacht *Petre,* eet van allen:
Doch *Petrus* sprack, Heer! ick heb geen gevallen,
Want onreyns noyt ick in mijn monde dee.

4. De stemme quam hem andermael ter ooren,
En sprack, wat God gereynight heeft te vooren,
Sult ghy niet maecken, dat het onreyn zy:
Ten derdenmael, soo quam 't hem weer voor oogen,
Doen wierd' het kleed ten Hemel op-getoogen,
Dies *Petrus* wiert van sijne twijflingh vry.

5. Gods Geest die sprack, drie Mannen zijn beneden,
Treckt strax met hen. Hy sprack tot haer, wat reden?
Sy seyden onse Heer, die Gode vreest,
En oock vermaert is onder alle Joden,
Door d'Engel Gods vermaent, heeft ons geboden,
Dat hy u spreecken mocht, van Godes Geest.

6. Hy herberghd' haer: en trock met sijn gesinde,
Van *Ioppe* af den Hooftman daer *te vinden:
Die al sijn maeghschap had by een vergaert.
Cornelius die quam haer strax ontmoeten,
En boogh sich neer, en viel voor *Petri* voeten:
Doch *Petrus* sprack, ick ben dees eer' niet waert.

*Te Cesarien.

7. Ick ben een Mensch, als ghy, ick soeck geen eere.
Betaemt het wel, dat ick tot vreemden keere?
Doch God heeft my getoont, het onderscheyt:
Dies ben ick oock strax tot u aen-gekomen,
Wat is de saeck? als ick die heb vernomen,
Dan sal ick u, strax geven goed bescheyt.

8. *Cornelius* verhaeld' hem sijn gesichte,
Hoe hem een Man in heller glans omlichte,
Met last, dat ick strax tot u senden sou,
Op dat ick mocht uyt uwen monde hooren,
De waerheyt Gods, voor aller menschen ooren,
En blijven voorts in sijnen dienst getrou.

9. Dies *Petrus* sprack, God heeft my willen toonen,
Dat hy is geen uytnemer der persoonen,
Maer onder allen volcke, die hem vreest,
En dieder recht werckt en gerechtigheden,
Die is hem aengenaem: dies door gebeeden,
In sijnen dienst voortaen volstandigh weest.

10. ‘Mistroostig mensch hoopt steets op Gods genade,
‘Die sal u oock als d'Hooftman seer beladen,
‘Vertroosten, en u nemen by der hand:
‘V saligheyt moet ghy in vrees en beven
‘Betrachten, en nae *Christi* voordaet leven:
‘Of anders soo verliest ghy 't kostel pand.

Het dient den Mensche al ten besten.

Stemme: ***Van de tien geboden. Heft op u hert, &c.***
Of, ***Nerea schoonste van u gebuyren.***

*G*Od heeft den Mensch alleen gegeven,
Van goed en quaed het onderscheyt,
Waer nae hy rechten sou sijn leven,
En mijden sond' en ydelheyt.

2. Het dient den Mensche al ten goede,
Wat God op d'aerd' geschapen heeft,
Het zy tot vreughd, of om te voeden,
Al wat hier op der aerde leeft.

3. Doch geene schepsels kennen vreughde,
Alleen de Mensch heeft onderscheyt,
Die kent sijn weesen en haer deughde,
Door Scheppers groote Majesteyt.

4. Al watse hebben, watse geven,
Dat is om 's menschen wil gedaen,
Maer van haer aert, natuyr en leven,
Daer konnen sy niet van verstaen.

5. De Sonne, 't Vee, het Land en Bloemen,
Haer kracht en deughde kent de Mensch,
Jae wat men op der Aerd magh noemen,
Geniet hy nae zijn wil' en wensch.

6. Hier uyt kan hy dan klaer bemercken,
Dat hy het eelste Schepsel is,
Want hy kent God uyt al' sijn' wercken,
Als 't beeld nae sijne Beeldenis.

7. De Mensche sie slechts op sijn weesen,
Dat nae den Hemel is gestreckt,
Hier uyt kan hy terstont wel leesen,
Hoe al 't gediert nae d'aerde treckt.

8. Als hy ten Hemel heft sijn oogen,
Soo siet hy Godes heerlijckheyt,
Sijn wonderwerck en 't groot vermogen,
Dat hy heeft voor den Mensch bereyt.

9. Of siet hy op sijn eedle Ziele,
Hy sal Gods Beelt daer inne sien:
Want al het aerdsch sal God vernielen,
Maer aen de Ziel sal 't niet geschien.

Om vergifnisse der Sonden.

Stemme: *O Mensche wilt gedencken.*

*H*Oe derf ick Heere! treeden, met sonden overlaen,
En storten mijn gebeden, voor u en kloppen aen,
Daer ick ben vol gebreken, soud ick dan tot u spreken,
En op mijn wercken staen?

2. Ach Heer! ick derf mijn oogen, niet eens ten Hemel slaen,
Ick ben gantsch onvermogen, om op u pad te gaen,
Stiert ghy 't begin en eynde, en wilt mijn oogh af wenden,
Van 't geen mijn Ziel magh scha'en.

3. Ick koom dan neergeslagen, uyt een gebroken hert,
Dat u sijn klacht komt dragen, vol innerlijcke smert,
Wilt ghy dat Heer! genesen, 't sal wit als wolle wesen,
Als 't soo gesuyvert wert.

4. Want ghy hebt doch gesworen, als met een diere eed,
Dat ghy niet in u tooren, 't verlooren schaep vergeet,
Maer dat het sich bekeere, en volgh u stem en leere,
In vrolijckheyt of leet.

5. Ghy wilt my dan ontfarmen, en my genadigh zijn,
Omvanght my in u armen, o Heer! verlicht mijn pijn,
Want 's Vaders milde zeegen, laet noyt sijn kind verlegen,
Maer toont een soet aenschijn.

6. Dies sult ghy niet verachten, die tot u sucht of klaeght,
Ghy kent Heer! mijn gedachten, en hoe 't geweten knaegt,
By u is veel genade, voor die daer is beladen,
En u sijn hert op-draeght.

7. Werp wegh dan mijn misdaden, in 't diepste van de Zee,
En schenck my uyt genade, u ware rust en vree,
En wilt my voort omkleeden, met Goddelijcke zeeden,
En alle deughde mee.

8. Dat ick in vaster hoope, in 't waer geloof gegront,
Door *Christum* tot u loope, en steun op sijn verbont,

Op dat ick niet vertzage, als hy ten jonghsten dage,
Ons oordeelt nae de sond.

9. Dat ick door liefde bouwe, een Tempel in 't gemoedt,
En *Iesum* steets beschouwe, in sijn vergoten bloedt:
Laet my dees wensch verwerven, dat ick sijn Rijck magh erven,
Heer! schenck my 't eeuwigh goed.

De verdoolde Mensch.

Stemme: *Engelsche Fortuyn.* Of, *Al wat men hier in dese VVerrelt siet. Met acht regels kan het werden gesongen op de Engelsche Gailliarde.*

*W*At stoft de Mensch op al sijn groote goed,
Dat hy doch hier ter Werrelt laten moet:
Wat baet hem dit als 't lichaem sal vergaen,
Het werrelts goed kan niet voor God bestaen.
2. Het goed vergaet en hy blijft in d'ellend',
Soo hy sich niet by tijdts nae Gode went:
Want al de pracht en snoode hoovaerdy,
Vervlieght als stof en 't wroegen blijft hem by.
3. Indien ghy hebt u rijckdom t'saem geschraept,
Met roovery en onrecht t'saem geraept,
Waer blijft de Ziel, als u 't geweten knaeght?
Een worm u dan tot in de Ziele plaeght.
4. De Ziel' is doch het leven en de rust.
Waerom ontrooft ghy haer de soete lust?
Daer sy u doch altijdt ten besten stiert.
Een trots gemoedt steets in de weelde swiert.
5. Nochtans soo blijft heel vruchtloos al 't vermaen,
Dat stadigh aen wordt voor u oor gedaen:
't Goe zaet verstickt, door een onreyne mond,
Voor goede vrucht, daer dient een goede grond.
6. Stort vry in Zee een versche water val,
Dit soete nat, hier door, sout werden sal.
Soo oock al, al stort ghy 't soet van Godes Woort,
In 't boos gemoedt, de Deughde wort gesmoort.

7. Doch God komt dan met sachte treeden voort,
En stelt hem voor sijn oordeel en sijn woort,
En toont den wegh die hy noch moet betreen,
Daer hoort hy dan sijn vonnis met geween.
8. Wel saligh Mensch! die dit in 't herte prent,
En altijdt ooght op een Godsaligh eynd.
Dees weet dat lust des werrelts is een stroom,
Die ras vervlieght, gelijck een lichte droom.

Tegen de opstoockinge des Werrelts.

Stemme: *Edel Karsou, &c*

De Liefde des Werrelts spreeckt.
*W*Ie rooft my daer de blijdschap van mijn herte,
Die mijn gemoed verkeert?
Want ick gevoel, hier door, inwendigh, smerte,
Die mijne vreughd verheert.
Daer ick doch sie, de schoonheyt van de werrelt,
En haer schijn en lieflijckheden, die soo is beperrelt.
2. Heeft God het velt, oock niet geciert met bloemen,
Met schoonheyt en cieraet?
Sou ick dan oock niet op mijn schoonheyt roemen,
Op pracht en hooge staet?
Sie ick op Koets, Paleys en zyde Kleeren,
Op gespeel en schoone Vrouwen, wie sal my dit weeren?
3. Ick heb' vermaeck in allerley wellusten,
Die schoon voor d'oogen staen,
Wie sal hier in mijn Ziele doch ontrusten?
'k Siet over al dus gaen.
Want in dees staet soo heb ick al 't vermaecken,
Niemant sal my hier in stooren, noch aen 't herte raecken.

De Liefde des Hemelschen Vaderlants Antwoordt.

5. Ellendigh Mensch! weet ghy niet dat de lusten,
   Des werrelts haest vergaen?
En dat ghy moet op 't onverganckelijck rusten,
   Dat altijdt sal bestaen?
Want al u vreughd' sal als het stof verdwijnen,
Als ghy 't alles moet verlaten en voor God verschijnen.
6. Hier hebdy slechts een herbergh om te toeven,
   Tot God u eyscht van hier:
Wilt ghy 't vermaeck aen Godes woordt beproeven,
   Ghy raeckt in 't helsche vier:
Dit werrelts goed, geleent en niet gegeven,
Door 't misbruyck voert in 't verderven, waer voor ghy moet beven.
7. Een Christen Mensch wat beters moet verwachten,
   Hier nae in 's Hemels troon:
Daer Godes Soon in heerlijckheyt en krachten,
   Schenckt een veel beter loon,
Daer hy een kroon sal op den hoofde setten,
Van die nae sijn wetten leven, en op sijn woordt letten.
8. Al uwe pracht, u ydelheyt en weelde,
   Die leggen dan vertreen,
In Godes Rijck geen vreughde oyt verveelde,
   Maer duyrt in eeuwigheen:
Hierom sult ghy de werrelt dan verlaten,
Want des werrelts ydelheden, sullen u niet baten.
9 ‘Streeft dan nae 't geen, dat eeuwigh sal geduyren,
   ‘En let op Godes woordt:
‘Staet af van 't quaed, eer dat ghy 't mocht besuyren,
   ‘Als ghy Gods stemme hoort;
‘Gaet ver' van my, die in de sond versoopen,
‘En met boelen deses werrelts, sich altijdt verloopen.
10. ‘Maer soo ghy u, sult recht tot God bekeeren,
   ‘Dan komt u wellust aen,
‘Dan sult ghy strax uyt Godes woorden leeren,
   ‘Wat vreughde sal bestaen.
‘Want oogh noch oor, dees vreughd' quam in 't gedachte
‘Die God lieven, sal gebeuren, en dees troost verwachten.

De bekeerde Sondaer spreeckt.

11. Ick dan verlaet de Werrelt met haer lusten,
   En steun op u vermaen:
Ick laet dees vreughd' en sal in Gode rusten,
   En volgen op sijn paen.
O groote God, wilt daer toe kracht verleenen,
Dat ick dese Werrelt hate, en met u vereene.

Om Toorn en Gramschap te overwinnen.

Stemme: *Aertjen die is aerdigh.* Of, *Waer is trouwer minne, &c. Siet de Musijck-nooten in Bellerophon, Fol. 176.*

De toornige spreeckt.
*W*Ie kan doch verdragen, al dees schimp en smaet?
Daer mee sy my plagen, door haer valsche praet.
Sal ick altijdt hooren, dat men my veracht?
Neen ick sal dit stooren, heb ick anders macht.

De Lijdsaemheyt antwoort.
   2. Wilt ghy u dus quellen, om een smadigh woort?
En in 't hert ontstellen als ghy 't smaden hoort?
Neen ghy moet u mijden, voor wraeckgierigheyt,
Maer al sien en lijden, wat men van u seyt.
   3. Hoed u slechts voor sonde, op dat self geen quaet
Werd' in u bevonden, en noch twist noch haet:
Laer haer dan vry liegen, want u oprecht hert,
Sal haer self bedriegen, tot haer eygen smert.
   4. Want God hoort de wraecke, hy vergelt die weer,
't Is geen sware saecke, jae 't streckt tot u eer:
Als ghy al haer smaden met gedult versoet,
V kan dan niet schaden, wat men u oock doet.
   5. Want een lijdsaem herte, noch veel beter is,
Als des Krijghsmans smerte, die vol dreygen is,

En die veele Steden, door de wapens velt:
Is u hert te vreden, ghy zijt grooter held.
6. Doet dan goed voor 't quade, dat is Gods gebodt,
En vermijt quae daden, schoon men met u spot:
Schept hier in behagen, ghy sult my gelooft,
Liefdes koolen dragen, vierigh op u hooft.
7. Laet de wraeck niet woeden, in u stille sin,
Wilt het quaed niet voeden, maer doet u gewin,
Dat ghy door goe zeeden en door soet gelaet,
Hem weer brenght tot reden, door u goede raed.
8. *Christus* heeft geleden, veele schimp en spot,
Noch heeft hy gebeden, voor dit dertel rot.
En oock self verdragen, veele hoon en smaet,
Ghy moet dan niet klagen, als 't u oock soo gaet.

DE reden van ***Suetonius*** *in 't Leven van* ***Titus Vespasianus,*** *is aenmercklijck, want als dese verstont dat sijne voorgangers met veele smaet-woorden wierden gescholden, sprack hy,* ***Ick hoope dat my niemandt eenige smaet of scheltwoorden sal nae-spreecken, want ick doe niet, daer mede ick yemandt quetse.***

Christus Iesus *seydt, Matth. 5: 11. Saligh zijt ghy als u de menschen smaden en vervolgen, en dat sy liegende, alle quaet tegen u spreecken, om mijnent wille.*

Der sonden Beeldenis.

Stemme: *Die reyne liefde vierigh.* Of, *Doet u ooghjens open.*

*B*Uyten *Sodoms* muyren, gulde appels staen,
Die in d'oogen gluyren, wonder wel gedaen,
Haer gebloos van buyten, schoonder schijnt als 't purper root,
Wilt ghy die ontsluyten, binnen in soo schuylt de doot.
2. Soo is oock de sonde, als ghy haer beschout,
Buyten is s'omwonden, als van louter goud:

Siet ghy aen haer vleyen, 't is eens Engels schoone schijn,
Maer sal u verleyen, door haer schadelijck venijn.
3. 't Is een *Basiliscus,* daer elck een voor beeft,
Als sijn oogh een gift-kus, aen den menschen geest:
Als sy hem aenschouwen, in sijn glans en schoon gelaet;
't Sal haer strax berouwen, want hy elck te neder slaet.
4. Hierom heet hy Koningh, die der voert een kroon,
In der sonden wooningh, maer geeft schandigh loon,
Want hy staet verheven, als in groote Majesteyt,
Daer voor elck moet beven, als hy sijn vergiften spreyt.
5. Hy verteert de kruyden, waer hy oock aen blaest,
Want hy vee en luyden, maeckt geheel verbaest,
Maer siet hy sijn weesen, in een klare spiegel aen,
Strax soo moet hy vreesen, en in sijn venijn vergaen.
6. Dit dier is der sonden ware beeldenis,
Die ons strax verwonden, als 't bedreven is,
En dan staen ons oogen, en sien aen der sonden quaet,
Dat haer heeft bedrogen, door haer uyterlijck gelaet.
7. Siet hy dan in 't herte, nae Gods heyligh Woort,
Strax voelt hy de smerte, die hem had bekoort:
Siet hy dan in 't geweten, dat hem anghstigh quijnt en knaeght,
En een worm te eeten, die hem in de Ziele plaeght.
8. Daer siet hy Gods oordeel, als een spiegel staen,
Ach met weynigh voordeel, voor den sondaer aen.
Want God land en steeden, straft om sond' en hoovaerdy,
Om dat sy vertreeden, Gods gebodt en heerschappy.
9. Keert hy dan sijn oogen, tot sich selver in,
Siet hy dat sijn poogen is een dwase sin:
Dat hy sich moet buygen, onder Godes heyl'ge Wet,
Die hem sal getuygen, hoe God op den sondaer let .
10. ‘Wilt de sond' dan haten, hoe schoon dat sy vleyt,
‘En die strax verlaten, eer s'haer wortel spreyt:
‘Want als Godes tooren en sijn roe aen 't woeden raeckt,
‘Dan soo moet hy hooren, dat geen sondaer hem genaeckt.
11. ‘Staet dan af van 't quade, eer ghy 't oordeel hoort,
‘Grijpt aen Gods genade, eer dat hy verstoort,
‘Sal sijn vonnis vellen, gaet ghy boose ver' van hier,
‘Want ick sal u stellen, in een onuytbluschlijck vier.

SYrach **seyt in sijn 21. cap. Vers. 2. Vliet voor de sonde als voor eene Slange, komt ghy haer te nae, soo salse u steecken. De Oude leyden dese plaetse aldus uyt: Een huys-slange heeft een hooft en steert: Het hooft steecktse ergens lichtlijck doot, en daer nae glijtse met haer lijf, daer lichtlijck in: Alsoo is oock de oude slange slibrigh en glad, en is 't dat men 't hooft niet belet, soo dringhtse daer voort in. Verstaet by het hooft het in-geven van 't quaed, by het lijf de vermaecklijckheyt, by den steert de volbrenginge: Maer saligh is hy, die soo haest de quade gedachten verrijsen, die selve aen den Rotssteen, dat is aen Christum, te pletteren slaet. Procopius seght mede, gelijck als die geene, die het hooft der Slange heeft vermorselt, oock de naesleep des lijfs heeft gedoodet, alsoo mede, die geene, die de eerste spruytjes der ondeughde met den vvortel uytroeyt, die heeft al het quaed, datter uyt voort-komt, vvegh genomen. Maer dit sal niet eer gebeuren, dan als sijn bloed aen onse posten sal zijn gestreecken, die den slaenden Engel heeft gedoodet.**

Van den ***Basiliscus****, hebben de Oude veele gebeuselt, als* ***Orus Apollo, AEtius, Plinius*** *en andere. Hy draeght sijnen naem van Koningh, om dat hy eenen vvitten vlack op 't hooft heeft als eens Koninghs kroone. 't Bevveeght sich met den steert in vveynigh krullen met kleyne vleugelen, maer van 't midden staet hy recht op. Veele bedietselen vvierden daer van genomen, soo van het vergift van die 't raeckt en aensiet, als van de quaedaerdigheyt, vvellusten, en van de lasteringe, als die van verre en nae by den mensche beschadight, &c. En dit alles vverdt op de sonde gepast.*

Troost eenes boetvaerdigen Sondaers.

Stemme: *Uyt mijnes herten gronde.* Of, *Eenmael gingh ick spaceren.* Of, *Ghy Medenblickers.*

*H*Oe is mijn Ziel verslagen, als ick gedachtigh ben,
Der sonden en der plagen, die ick in my beken?
Ick kan geen troost ontfaen, ick kan geen troost gevoelen,
Want mijn gedachten woelen, ach ick ben seer belaen!

2. Als ick my wil oprijsen, dan stort ick strax daer heen,
Mijn sonden my afgrijsen, schoon ick swem in 't geween,
Komt ghy my niet te baet, soo moet ick gantsch versmooren,
Ey wilt my doch verhooren? ach Heere my by-staet!

3. Wie hoor ick hier dus kermen? spreeckt Godes Geest tot u,
Komt ghy bedruckte armen, en weest voor my niet'schuw.
Komt soeckt u troost in my, ghy die daer zijt beladen,
Ick sal u Ziel versaden, met troost, en maecken bly.

4. Blijft doch niet twijffelmoedigh, want ick verquick u weer,
Treet tot my aen vrymoedigh, soeckt troost in mijne Leer:
Want ghy verkrijght het al, wat namaels sal vermaken,
Ghy sult mijn vreughde smaken, die ick u schencken sal.

5. Heb ick 't niet al verdragen, voor uwe saligheyt?
Den doot, de smert en plagen, waer door ick heb bereyt,
Dat ghy in eeuwigheyt, soud dood noch helle vreesen,
Wat wilt ghy treurigh wesen, vol twijffelmoedigheyt?

6. Ghy weet dat mijn genade, is alle morgen daer,
Mijn hulpe vroegh en spade, wordt yder mensch gewaer:
Ick streck mijn' armen uyt, en noodigh allen vromen,
Dat sy doch tot my komen, want dit 's mijn vast besluyt.

7. Wien heb ick niet vergeven, die met berou en boet,
Door beteringh van 't leven, bedruckt was van gemoedt?
Wat *David* is geschiet, en *Petro* kondy lesen,
Manasse sal oock wesen, getuygh van 't geen ghy siet.

8. Heb ick niet self den Joden, *Ierusalem* beschreyt,
Die tegens mijn geboden, sich hadden op-geleyt?

Die door hartneckigheyt, mijn trouwe Dienaers dooden;
Heb ick die niet doen nooden, en 't heyl hun toe-geseyt?
9. Maer wijl sy 't hert verstockten, quam oock de straf op haer,
Als sy veel boosheyt rockten, doen voelden sy 't gevaer:
Doet als *Magdlena* dee, en valt den Heer te voete,
Met tranen en doet boete, dan staet u heyl geree.
10. ‘Legh af dan 't boose weesen, dat ten verderve leyt,
‘En wilt den Heere vreesen, in waer' ootmoedigheyt.
‘Hy sal 't bedruckt gemoed, met blyschap weer vervullen,
‘Dat mond en lippen sullen, God dancken voor dit goed.

Siet de Musijck-nooten in den ***Hemel-sangh,*** *Fol. 214.*

Liefde der Ouderen tegen hare Kinders, en der Kinderen tegen hunne Ouderen.

Stemme: *Psalm 8. O onse God en Heer, &c.*

*D*Er Oudren liefd' daelt op den Kinders neder,
Doch niet soo vast klimt die tot d'Ouders weder,
Als wel haer liefd' tot hare Kinders streckt,
Om dat haer sucht meer nae den Kinders treckt.
2. Doch ongelijck sich oock de Kinders dragen,
d'Een sal met liefd der Ouders heyl nae-jagen,
En haer in noot doen hulp' en onderstant,
Daer d'ander haer sal stooten van der hand.
3. Gods vloeck sal oock op dese Kinders naecken,
Want sy hier door de liefde Gods versaecken,
Die haer gebiedt den Ouders eer' te bien,
Op datse God en een langh leven sien.
4. Het Heydens volck sal ons hier door beschamen,
Die in gevaer haer Ouders t'hulpe quamen:
AEneas droegh sijn' Vader uyt den noot,
Als *Trojaes* vlam hun dreyghde met den doot.
5. De Dochter oock wiens Vader moste sneven,
Door hongers-noot, behiel sy by het leven.
Haer was vergunt dat sy alleene quam:
Dies gaf s'hem daeghs altijdt een volle mam.

6. Twee Broeders mee, die trocken al van verre,
Ten Tempel toe, haer Moeder op een karre,
Daer dagelijx sy 't offren was gewent,
Want machteloos soo liep haer glas ten eynd.
7. Soo dat de Raed een Tempel deed' opbouwen,
Voor dese deughd, dat haer naekomers souwen
Dees daed besien, en houden 't in 't gedacht,
Op dat een Kind, nam op dees voordaet acht.
8. Wat wil ick doch van *Griecken* veel vermanen,
Of van *Romeyn?* laet tuyge sijn *V Vestsanen,*
Hoe dat een Soon, door kinderlijcke trouw,
Sijn Moeder bracht, door groot gevaer, uyt rouw.
9. De Soone sleept, sijn Moeder, uyt meedogen,
Een oude Vrouw, op 't Ys, voor vyants oogen:
En brachtse wegh tot *Hooren* voor de poort;
Daer sy ter eer, dees beeldnis stelden voort.
10. Hier uyt sal dan een yder klaer bemercken,
De Godes-vrucht te plegen met sijn wercken,
Op dat sy noyt haer' Ouders in den noot,
Verlaten, maer haer bystaen totter doot.
11.‘Want dit 's gebodt, ghy sult u Ouders eeren,
‘En door haer liefd' tot weder-liefde keeren,
‘Dat ghy de deughd, die aen u is geschiet,
‘Vergelden meught, voor alle haer verdriet.

***VIrgilius* beschrijft de Godvruchtigheyt van AEneas, die sijnen stock-ouden Vader Anchisen op sijnen rugge en sijnen Soone Ascanium, by der hand, uyt de Trojaensche vlamme verloste. De liefde des Dochters tot haren Vader, die gevonnist was van honger te sterven, is soo groot geweest, dat haer toe-gelaten zijnde alleene haren Vader te besoecken, hem, door haere borsten, by 't leven hiel: En als dit wierde gemerckt, beviel het den Burgermeesteren Quintio en Attilio soo wel, dat sy den Vader ontsloegen en in plaetse van dese gevanghnis, eenen Tempel deeden bouwen, en heylighden die de Kinderlijcke Godvruchtigheyt toe. Soo wierde oock dese Soonen ter eeren wegen de Godsvruchtigheyt tegens hare Moeder, oock eenen Tempel daer toe op-gerecht. De daet by onser Voor-vaderen tijde is**

oock seer aenmercklijck. Waer van ghy mijnen nieuwen ***Verwarden Adelaer*** *en* ***Ontstelden Leeuw****, Fol. 466. kont naelesen. Terwijl de Spagniaerts 1574. op* ***Westsanen*** *aensetteden, was seecker Huysman, achterlatende al het sijne, nergens meer over bekommert, dan hoe hy sijne stock-oude, kreupele Moeder, mocht redden, en alsoo hy van geene sleede was voorsien, settede hy haer op eene berry, en vluchte daer mede over het ys: en van den Spagniaerts achtervolght, berghde hy sich in 't riet: Sy wanende buyt te vinden, sagen alleene een bedroefde oude Vrouwe op een berry sitten, waer door sy schaemroot de Vrouwe verlieten. De Soone siende sijn oopen, trock weder aen dit Godsdienstigh jock, en sleepte sijn Moeder voort, ontrent vier mijlen weeghs, tot* ***Hoorn****, voor de* ***Wester-poort****: alvvaer de Heeren deser Stadt, ten spiegel der kinderlijcke Godvruchtigheyt, dit aldaer, ter eeuvviger gedachtenisse, in eenen steen hebben doen uythouvven, en met een gedicht vereert.*

De malle Moer, door Liefde blint,
Schent en verderft haer eygen Kind.

Stemme: *Psalm 116. Ick heb den Heer lief, &c.*

*W*Egh Malle Moer, met u verweende Kind,
Dat ghy in dertelheyt hebt op-getogen,
Dat ghy door min, soo valschlijck hebt bedrogen,
Siet nu eens aen, hoe dat ghy waert verblint.

2. V Kindjen most op alle Feesten gaen,
Braef op-getooyt, gelijck de groote Heeren,
En most altijdt met groote Luy verkeeren,
Noch sijne hand in 't koude water slaen.

3. Het wies in weeld, in dertelheyt en lust,
Waer in ghy schept' u wil en welbehagen,

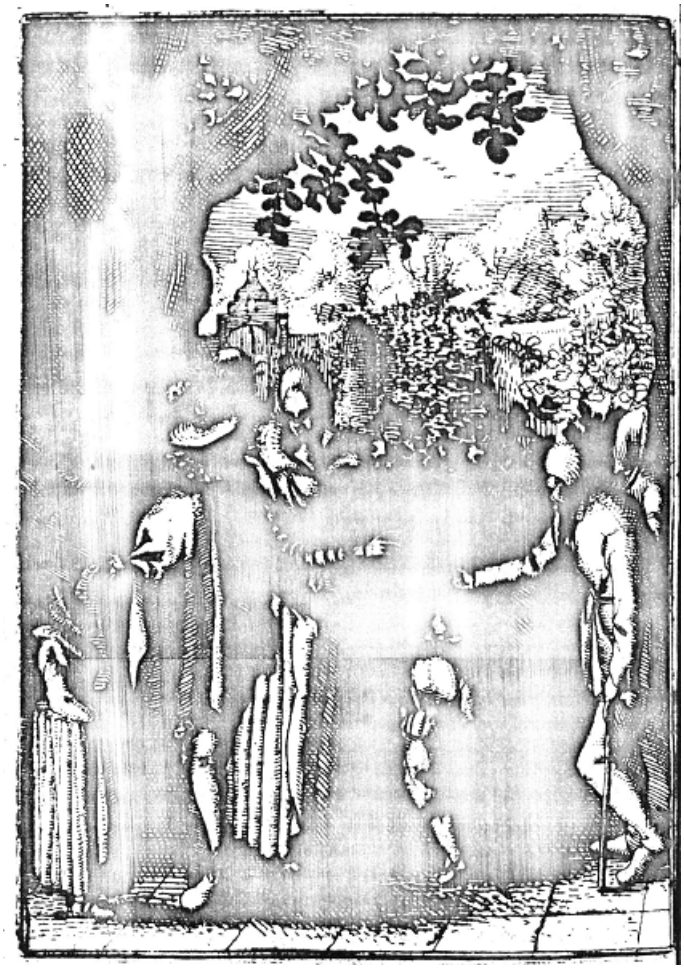

De malle Moer, verderft haer Kind.

Het gingh ter Doel, en altijdt in gelagen,
En in dees vreughd had ghy vermaeck en rust.

4. Ghy tooyd' het op gelijck een witbroots Kind,
Het swom in vreughd' en alle dertelheeden,
En nae de snof soo moest men 't popken kleeden,
Ter jacht, ter dans, ter koets, was 't steets gesint.

5. Het liep als geck met Juffers op den tocht,
En was altijdt op allerley tonneelen,
En hoorde daer de sotte kluyten speelen,
En heeft sijn jeughd dus ydel door-gebrocht.

6. Ghy steld' het uyt met heerlijck Bruylofts goed,
Gepronckt met Velp, Borduyr en weytse Kanten,
Het vromde uyt, met Perl en Diamanten,
Dit saeghdy aen, al met een bly gemoed.

7. Maer laes, ghy had u staet niet oversien,
Of dit gemal u kasse mocht uyt-recken,
Ghy saeght niet eens, oft 't goed soo ver' mocht strecken,
Dies wierd' het trots en past' op geen verbien.

8. Nu siet men bangh, nu 't hammeken is op,
Nu hebt ghy 't uw' verquanselt en versmeten,
Met gast-geboon en vrienden op-gegeten,
Nu ghy zijt kael, geeft yder u den schop.

9. V Joncker siet ghy leven in de pracht,
Vol overdaet die 't alles gaet verteeren,
Sijn Juffrou mee doet niet als bancketteeren,
En ghy wordt door u malle liefd' veracht.

10. Nu ghy zijt arm en oud nu stady kael,
En soeckt van haer den onderstant van 't leven,
Die self beroyt, u nu niet konnen geven,
Haer hoovaerdy verslint het al te mael.

11. Ghy hebt haer groots en weeldigh op-gebracht,
En dese staet zijn sy gewent te plegen,
Nu staet men daer en is geheel verlegen,
Ghy hoort dit eer te hebben overdacht.

12. Had ghy by tijdts belet sijn dertle lust,
En 't jonge rijs door tucht te neer-gebogen,

Soo had ghy u, u Man noch Kind, bedrogen,
Maer nu eylaes! soo roofdy uwe rust.

13. Het weeldrigh paert, dat dient een sterck gebit,
Want d'oude hond wil niet aen banden leggen:
Men dient terstont het onkruyt uyt te eggen,
Eer 't overspreyt en heel u Hof besit.

14. Der Kind'ren hulp' is sobre onderstant,
Dus geeft niet meer als ghy wel kont ontbeeren;
Op dat ghy u, in d'ouder mooght erneeren,
Dies hout, voor al, den buydel in u hand.

15. Ghy Ouders let, door reden, op u stuck,
En wilt u Kind de vreese Gods steets leeren:
En laet het noyt by 't dertel volck verkeeren,
Dan vrydy 't Kind en u van 't lastigh juck.

De vermomde Werrelt.

Stemme: *Rosemont die lagh gedoken*

*S*Iet de Werrelt met haer vleyen,
Wat al fuycken stelt sy uyt,
Om d'onnoosle te verleyen,
Eer sy die daer in besluyt:
Sy bekoort ons door haer schijn,
Dat wy strax gevangen zijn.
2. Sy toont haer vergulde weesen,
Maer haer smeecken is de doot,
Wie haer liefkoost magh wel vreesen,
Want sy u terstont verstoot.
Al haer liefd', is enckel nijt,
Al haer vreed' is enckel strijt.
3. Al haer lacchen, is maer bijten,
Al haer lof, dat is maer wind,
Wie haer streelt, sal sy versmijten,
Wie haer aenhanght, sy verblint,
Al haer hoovaerdy en goed,
Is een doorn in u gemoed.

4. Wie dat sy wil hoogh verheffen,
Stort sy strax van boven neer,
Wie nae 't hooghste wit wil treffen,
Rooft sy van haer glans en eer,
Sy belooft haer hooge staet,
't Is eylaes maer sotte praet.
5. Al haer handel is bedriegen,
Al haer trouwe, is verraet,
Al haer waerheyt, is slechts liegen,
Al haer hoop, quae toeverlaet,
Al haer deughde, valsche waen,
Wie haer prijst sal sy versmaen.
6. Al het loon dat sy sal geven,
Is maer gall' voor soete Wijn,
Wie by haer slechts vroom wil leven,
Schenckt sy doodelijck venijn.
Sy verdooft ons door haer lust,
En onrooft ons onse rust.
7. Wegh van Werrelt met u lusten,
Met al u vermomde schijn,
Ick verlaet u, en wil rusten,
Daer al beter rust sal zijn.
Wegh ghy Werrelt met u eer,
Ick soeck een getrouwer Heer.

De stercke woorden Mijn en Dijn,

*De stercke woorden **Mijn** en **Dijn,***
Die doen dat wy tweedrachtigh zijn:
*En 't vast besluyt van **Jae** en **Neen,***
Brenght in de werrelt veel geween.

*Neemt wegh den twist van **Mijn** en **Dijn,***
De werrelt sal in vreede zijn:
*Neemt wegh van **Jae** en **Neen** den twist,*
't Krackeel des werrelts is geslist.

Stemme: *Ick roep u Hemelsche Vader, &c.*

*H*Oe raest de werrelt over al,
En tuymelt door malkander?

't Kryoelt vol ramp en ongeval,
Vol twist en droef geschal,
Jae sonder maet of tal,
Schrolt d'eene op den ander.

2. Het is al om het *Mijn* en *Dijn,*
Waerom de menschen rasen,
Want yder toont een schoone schijn,
Doch 't is maer snoot venijn,
Als wy tweedrachtigh zijn,
Soo wil men elck verbasen.

3. De eene vriend op d'ander siet,
Om sijne strengh te trecken,
Jae eer hy sou toe-geven yet,
Hy bracht sich in 't verdriet,
Jae eer hy 't vallen liet,
Sou hy meer twist verwecken.

4. Men hout sijn strengen vast by een,
En niemandt wilder wijcken,
Daer helpen woorden noch gebeen,
Noch vriend noch droef geween,
Noch nood noch naer gesteen,
Om sijne vlagh te strijcken.

5. De vaste woorden *Neen* en *Iae,*
Die brengen ons veel twisten,
Jae schoon het was tot 's naesten schae,
Hy wil dat elck verstae,
En volgh 't besluyten nae,
Nae dat hy 't selve giste.

6. Is sijn besluyt dan vast gestelt,
Wie sal hem tegen spreecken?
Hy heeft sijn vonnis al gevelt,
Sijn vyand oock geknelt,
Hy waent dat sijn gewelt,
Kan alle dingh door-breecken.

7. Doch *Mijn* en *Dijn* die hebben kracht,
(Want sy de werrelt stieren)
En *Iae* en *Neen* die hebben macht,
Op elck die haer veracht,

Als sy met stoute pracht,
Vytsteecken haer banieren.

8. Och waer de werrelt slecht en recht,
Eenvoudigh als te vooren,
Daer wierde noyt soo veel gevecht,
Noch moorden aen-gerecht,
Maer elck sou recht en slecht,
Nae Godes wetten hooren.

De woorden** Mijn **en** Dijn, **die jagen vrientschap uyt,
De woorden** **Iae en Neen, die maecken vast besluyt:
En hierom raest het volck, en voert ons in den strijd,
Om dat des eenen** **Iae, des anderen Neen benijt.

*Seecker Godgeleerde **P. Fagius** seydt in sijne spreeckvvoorden, men vint menschen van vier eygenschappen: d'eene seyt dat **Mijn** is, is **Dijn,** en dat **Dijn** is, is **Mijn**, en dese zijn vveetnieten. Maer die seyt, Wat **Mijn** is dat is **Mijn**, en dat **Dijn** is dat is **Dijn**. Dese zijn van middelbare slagh. Die daer seyt, Wat **Mijn** is dat is **Dijn**, en vvat **Dijn** is, laet dat **Dijne** zijn. Dese is Godsaligh. Maer die daer seyt, Wat **Dijn** is, dat is **Mijn**, en dat **Mijn** is, sal het **Mijne** blijven. Dese is godloos.*

Jeughds Vermaen.

Stemme: *Roalinde.*

*I*Eughd u vreughde, Staet in al veel beter rust,
Als geneughde, Die u schenckt des werrelts lust.

Want haer weelde / die ſoo ſnel en ras vergaet/
V nopt deelde / als een ſnoode toe-verlaet.
'k Wenſch dat ghy u gangen / ſtierdet nae Gods
Woort en Wet/ Die u ſtichten en verlichten : dus
op ware deughde let.

Want haer weelde, die soo snel en ras vergaet,
V noyt deelde, als een snoode toe-verlaet.
'k Wensch dat ghy u gangen, stierdet nae Gods Woort en Wet,
Die u stichten en verlichten: dus op ware deughde let.

2. Al zijt ghy jongh, soo stelt u de doot geen maet,
Maer op een sprongh, sy u met haer seyssen slaet.
Want de vreughde, waer op ghy betrouwen meught,
V verjeughde, soo ghy blijft op 't spoor der deughd:
Dus tracht in u leven, nae 't pad der Godsaligheyt,
Daer geen sonden u verwonden, hoe schoon dat men u oock vleyt.

3. Soo ghy sijt schoon, en van leden wel gedaen,
Strax sal u kroon, en al uwe glans vergaen:
Want u jaren, stuyven heen gelijck een stroom,
En u hayren, als het blad van eene boom:
Dus leeft in Gods vreese, en in ware needrigheyt,
Dat u sinnen, niet beminnen, 't geen u van de deughd' afleyt.

4. Let op Gods Wet, die u 't deughdigh pad wijst aen,
Hoe dat ghy set, uwe voeten om te gaen.
Want sijn wegen, leyden u nae 't heyligh pad,
En sijn steegen, nae des Hemels vreughden Stad.

Treet dan veyligh, reyn en heyligh, tot u Heylant aen,
Die u kroonen en sal loonen, nae dat ghy hier hebt gedaen.

5. Die behagen, schept in al des Werrelts lust,
Komt verslagen, en soeckt in Gods Wet u rust:
Wilt beschreyen al u sond' en geyl getier,
En niet beyen, tot dat God u eyscht van hier.
Bid dan God den Heere, om de liefde van sijn Soon,
Dat hy geve, 't eeuwigh leven, en der vreughden eere-kroon.

Werrelts Loon.

Stemme: *Hey hey op mijn brack.*

WEl geluckigh die ſijn gangen / Nae
3 En ſtelt daer op ſijn verlangen / En
2 d'oprechtigheyt beſtiert / En God ſijn Schepper viert:
4 verlaet de ydelheyt / En waer luſt hem toe vleyt.
Die ſal nopt dooz 't quaed verſoopen / Van de Wer-
relt zijn verleyt.

*W*El geluckigh die sijn gangen,
Nae d'oprechtigheyt bestiert,
En God sijn Schepper viert:
En stelt daer op sijn verlangen,
En verlaet de ydelheyt,
En waer lust toe vleyt.
Die sal noyt door 't quaed versoopen,
Van de Werrelt zijn verleyt.

2. Wie de wellust wil beminnen,
En haer vluchtigheyt niet kent,
Dees van God sich afwent:
Want hy set al sijn sinnen,
Op de Werrelt, die vergaet,
En op 't laetst hem versmaet.

Als haer Liefde is verstorven,
Waer blijft dan sijn toeverlaet?
3. Wie 't vermaeck op haer wil stellen,
Die hy ongestadigh vint,
Maeckt sich selve verblint.
Wie sy wil te neder vellen,
Toyt sy in den hooghsten top,
En haer slaven daer op:
Maer door haer lichtvaerdigh weesen,
Geeft sy die terstont den schop.
4. Sy vereert u met haer vreughde,
En toont haer bevalligheyt:
Daer sy u mee verleyt.
Maer haer vleyen is geen deughde,
Maer een lock-aes tot de sond'
Daer de Ziel door verwont,
En stelt stricken om te vangen,
Vyt een snood' en loose grond.
5. Al haer glans doet u verleyen,
Door 't gelaet, dat u bekoort,
En daer door u vermoort.
Schout haer vreughde en haer vleyen,
Eer u Ziel de smert gevoelt,
En 't gemoed quijnt en woelt.
Ach sy is gelijck een Adder,
Daer de Werrelt dus mee doelt.
6. Soo de jeughd dit recht verstonde,
Wat voor schandigh loon sy schenckt,
En wat ramp sy haer brenght:
Eer sy 't in de Ziel bevonden,
Dan sou haer vermomde schijn,
Haer seer walgelijck zijn.
Wie haer lusten steets wil volgen,
Sal gevoelen haer venijn.

C. Ripa **seyt in sijne Iconologia of uytbeeldingen des Verstants, Fol. 593. Ick weet niet, of ick te rechte met een woord, in onse tale, kan uytdrucken, 't geene de Latijnen willen seggen met het vvoordt Voluptas of Wellust deses werrelts. 't Welck een geneughte is van een korte tijdt, die haestigh**

voorby, en die te recht in onse tale, mocht ***Snellust*** *geheeten vverden. En hierom hebben vvy die schoon en dertel af-gebeelt met een gevleugelde ronde kloot, die daer vlieght en weder keert. En alsoo krijght sy door eenderleye name, tvvee beteyckenissen, beyde van een vverck die mette gevleugelde kloot over een komt. Soeckt oock daer by Wellust des vleeschs, op het selfde blad.*

Jeughds Vermaen.

Stemme: *Mijne Harp bekleet met rouwe.*

*A*Ls ick by my overweege,
Hoe elck onbesint,
Slaet sijn welstant en sijn zeegen,
Soo licht in den wind:
Dan gedenck ick, domme herten,
Hoe zijt ghy verdwaelt,
Dat ghy uwe schat, met smerte,
Noch soo dier betaelt.
2. Soo ghy niet by tijdts uw' handen,
Slaet aen eenigh werck,
En niet oeffent u verstanden,
Tot een ooghemerck:
Ach het sal u haest berouwen,
Als ghy onbedacht,
V soo jongh stort in 't benouwen,
En den tijdt veracht.
3. Leert u vlijt, by tijdts dan setten,
Op 't geen u is nut,
Wie noyt aenvanght, kan niet letten,
Op een vaste stut.
Spitst dan oock uw' schrandre sinnen,
Vanght wat eerlijx aen,
Wie wel aenvanght, in 't beginnen,
Heeft wel half gedaen.
4. Wilt dien tragen Boer niet slachten,
Dieder timren wouw,

En sat by den Rijn te wachten,
Dat s' af-loopen sou:
Dies hy noyt een steen aenleyde,
Noch boud' eenigh huys,
Wie altijdt te traegh wil beyden,
Krijght noch munt noch kruys.
5. Wie op hoope niet wil zaeyen,
Die verwacht geen vrucht,
Die sal oock geen vruchten maeyen,
Hoe seer dat hy sucht.
Ploeght en zaeyt dan uwen Acker,
Door u vlijt en sweet,
Weest in beroepingh wacker,
Eer ghy siet u leet.
6. Laet u doch geen tijdt ontglippen,
Maer vatt' die strax aen,
Laet *Gelegentheyt* niet slippen,
Want *Berou* blijft staen.
Grijpt terstont haer by de tuyten,
Eer dat sy slipt deur,
Keertse haer, sy sluyt u buyten,
En laet u 't getreur.
7. Wilt ghy stadigh aen braveeren,
En ter feeste gaen,
Op-gepronckt met Zyde kleeren,
En zijn onbelaen.
O ghy sult het u beklagen,
Want u tijdt vergaet,
‘Doet wat eerlijx in u dagen,
‘Eer het valt te laet.

***SEneca* leyt in sijnen 23. Sentbrief: 't Valt moeylijck dat men altijdt wil aenvangen te leven: sy leven qualijck die altijdt eerst willen aenvangen, want sy hebben een onvolmaeckt leven. Veele beginnen eerst aen te vangen als men 't behoort te verlaten. Soo u dit wonder doet, daer zijnder oock, die eerse het leven hebben aen-gevangen, 't selve hebben verlaten.**

***Salustius* seyt: Noyt isser yemandt door traegheyt onsterflijck gevvorden.**

***Divus Thomas* seyt: Naerstigheyt is 't selve dat de sorge is, oversulx vvort de sorge in alle dingen soo vvel vereyscht als de naerstigheyt.**

De traegheyt is een lastigh pack,
Sy krijght noch voordeel noch gemack,
Maer kampt steets met den bedelsack.

De Geestelijcke Wachter.

Stemme: *Wilhelmus van Nassouwe.* Of, *130. Psal. Uyt der diepten, &c.* Of, *Ick danck u lieve Heere.*

*D*E Wachter op den Tooren, die blies een droef geluyt,
Allarm, allarm, wilt hooren, en siet ter poorten uyt:
Ick sie den vyand draven, riep hy en treckt al aen,
En wil u, als de slaven, in slaersche boeyen slaen.

2. *VVel VVachter wat 's u karmen, dat ghy dus treurig staet?*
Eylacy en ach armen, het is nu al te laet.
Doen ick mijn stem verhefte, en mijn trompette stack,
Ghy meend' het u niet trefte, en ghy sliept met gemack.

3. V vyand is al binnen, ter poorten in-gerent,
Terwijl u dwase sinnen, het waecken was ontwent:
Nu is hy in u huysen, en doet al wat hy wil,
In Kercken en in Kluysen, en sit ghy noch soo stil?

4. *VVat vyand lieve VVachter? ick hoor hier geen gewagh,*
Of is de vyand achter, en komt niet voor den dagh?
Ach neen hy heeft u wooningh, alree genomen in,
En heerscht daer als een Koningh, en stelt het nae sijn sin.

5. *VVat zijn 't doch voor vyanden, daer ghy dus over klaeght?*
Het zijn de sond' en schanden, daer ghy mee wert geplaeght,
Bedrogh, hoovaerdigh weesen, de tweedracht, haet en nijt,
Daer voor ghy had te vreesen, die heerschen nu ter tijdt.

6. Hier by zijn in-geslopen, de dievery en moort,
Terwijl de poort stont open, heeft niemant haer gehoort.
Godloosheyt, ydelheden, met geylheyt, dronckenschap,
Met ontrou, vuyle zeeden, en snoode achterklap.

7. De staet en eersucht krielen met laster en gewelt,
Die alles weer vernielen, wat loflijck was gestelt.
Sy gaen de werrelt over, en stellen 't nae haer sin,
Met menigh boef en roover, vol schandelijck gewin.
8. Hier toe streckt' mijn trompetten, op dat ghy waecken sout,
En op u vyand letten, eer dat hy wierd' te stout.
Gods Wachters op den tooren, die roepen stadigh aen,
Maer ghy wilt die niet hooren, noch van het quaed afstaen.
9. Doch ghy verstopt' u ooren, en zijt als doof en blind,
En wilt nae my niet hooren, maer slaet het in den wind.
Nu siet ghy voor u oogen, hoe 't in de werrelt gaet,
En hoe ghy zijt bedrogen, door u snoo toeverlaet.
10. ‘Stelt dan u schiltwacht buyten en op u vyand let,
‘En wilt u poorten sluyten, eer dat hy spant sijn net.
‘En bid dan God den Heere, dat hy u Wachter zy,
‘Dat hy u vyand weere, en u van 't quaed bevry.

Nutte onderwijsinge voor de Jeughd.

Stemme: *O heyligh saligh Bethlehem.*

*N*Ae dat het taxken is ge-ent,
Sal 't goed' of quade vruchten geven,
Gelijck de jeughd oock wort gewent,
Dat sal sy volgen al haer leven.
2. Wanneer de jeughd van jonghs af hoort,
Van d'Ouders goed' of quade zeeden,
Soo kruypt het goed of quaed al voort,
En voeght sich nae d'aenwenst of reeden.
3. Giet ghy in een nieuw aerden vat,
Wat stinckend' is, 't sal daer nae aerden,
De jeughd' oock licht het quade schat,
Nae sy 't begrijpt in kracht of waerden.
4. Hier toe dient wijsheyt en verstant,
Om 't jonge vleesch by tijdts te souten,
Op dat het niet slae van der hand,
Noch sich vervoege by den stouten.

5. Het onderwijs dient strax gedaen,
Eer 't dertel paert geraeckt aen 't hollen,
Soo ghy daer op geen acht wilt slaen,
Het loopt in 't wild' te rase-bollen.
6. Wilt ghy dan souten als het vleysch,
Is stinckend' en geheel bedorven?
Dan is 't te laet. Bedwinght haer eysch,
Eer 't stinckend' wordt en heel verstorven.
7. Dus slaet by tijdts de handen aen,
En sout en wrijft de jonge sinnen,
Eer dat s' op slinxe paden gaen,
En 't Werrelts voor het Hemels minnen.
8. Wie sich te traegh aen 't souten stelt,
Die sal het sich te laet beklagen:
Want aenwenst krijght soo groot gewelt,
Dat ghy die swaerlijck sult verjagen.
9. De Windhond wort door aenwenst traegh,
En hy vergeet het Wilt te jagen:
De Huyshond wort door aenwenst graegh,
En loert op 't Wilt, door list en lagen.
10. Siet dan dat ghy u jeughd gewent,
By tijdts tot een Godsaligh leven:
Want nae het taxken is ge-ent,
Sal 't goed' of quade vruchten geven.

PLutarchus **verhaelt de Historie van Lycurgus, hoe hy tvvee honden had op-gebracht, eenen Windhond, dien hy met leckere spijse voede: en eenen Huyshond dien hy ter jacht oeffende: die vvelcke als hy die beyde op den merkt te Athenen voort-brachte, sette hy haer leckere spijse voor, en smeet daer op een Hase voor den dagh. De Windhond liep strax nae 't gebraet, maer de Huyshond vervolghde den Hase. En hier op sprack hy, O ghy Burgers van Athenen siet ghy nu niet, hoe de opvoedinge, van dese twee verscheyden dieren, de natuyr oock heeft verandert. En dat de oeffeninge tot het eerlijcke, meer vermagh als de natuyre.**

Cicero **seyt tot Herenium, men moet de beste maniere des levens verkiesen, en de gevvoonte salse u soet en lieflijck maken.**

***Seneca* seght in 't boeck van de Zeeden: De opvoedinge en tucht maecken de goede zeeden, vvant de goede gevvoonte drijft uyt, 't geene de quade heeft geleert, om dat sy vvel leert spreecken en vvel doen.**

***Plutarchus* verhaelt in 't Leven van Alexander, dat als hem vvierde gevraeght, vvien van beyden hy vvilde voor sijnen Vader hebben, Philippum of Aristotelem? Antvvoorde hy, mijn Meester. Want Philippus mijn Vader, heeft wel veroorsaeckt dat ick hier ben, maer Aristoteles heeft gemaeckt, dat ick wel ben onderwesen.**

***Hy sal alle sonden mijden,* seyde eener, dieder bereyt is nae de deughd te gaen. Want geen sonde neemt haer eynde, daerse eerst begint. Waer over Valerius Maximus seght: De uytgangh der sonde, is de ingangh totte deughd.**

***Het moet vroegh krommne,* seght het spreeckvvoort, dat een goede baeck sal worden.**

Der Jongelingen Spiegel tegen de Wellust.

Stemme: *Edel Karsou.*

*D*Er deughden kroon een Jonghlingh op te setten,
Daer toe streckt mijn gedicht:
Ach soo de Jeughd', daer op eens wilde letten,
En staren op dit licht,
En keeren af van 't wispeltuyrigh leven,
Daer sy in dees blinde Werrelt, sich heel toe begeven.
2. V schijnt dees Vrouw, de *VVellust,* schoon voor oogen,
Met haer vergulde krans:
Bemint ghy haer, soo vint ghy u bedroghen,
Door haer vermomde glans:
Sy spreyt haer zaet en stricken om te vangen,
Daer sy met haer lieflijck weesen, u soeckt in te hangen.
3. De hoovaerdy en Wellust dat zijn netten,
Waer door ghy wort gewont:

Op dronckenschap en ydelheyt wilt letten,
Sy staen op losse grond:
Schoon sy met Zyd' en Velp is overtoogen,
Schouwt, ey schouwt dees loose Vrouwe, al haer schijn is loogen.
4. Haer gladde tongh, haer fier en lieflijck weesen,
Waer mee sy u bekoort:
Is als een aes, waer voor ghy hebt te vreesen,
Als ghy haer vleyen hoort:
Weest op u hoed, en let op hare netten,
Want sy sal voor u een knippe, als de vinxkens setten.
5. Als sy u heeft in hare kou gevangen,
Dan vlieghdy van haer hand:
Dan moet ghy haer met alle liefd aenhangen,
Dan voertse u tot schand:
Want sy u Ziel betoovert door haer schichten,
Als sy u leyt ten bederve, door haer geyle lichten.
6. Dees Afgodin heel Werrelts in-gesoopen,
Met al haer schoone schijn,
Die toont haer schat en doet haer boesem oopen:
Doch schouwt dit snoot venijn.
Wijckt van dees feex, hoe schoon sy is beperrelt:
Schoon de Werrelt schijnt beperrelt, 't is en blijft de Werrelt.
7. Schouwt dese Boel, en wilt doch weder keeren,
Nae 's levens Heyligh pad,
En wandelt daer steets op den wegh des Heeren,
Nae sijn verkooren Stad,
Daer ghy de sond en wellust sult versmaden,
En nae Godes wetten leven, in oprechte paden.
8. De poort is wijt, die u leyt totte sonde,
Ey! schouwt dees breede baen,
Dat ghy daer op wert nimmermeer bevonden:
Wilt d'ydelheyt versmaen.
De Poort is engh, die leyt ter saligheden,
Wilt daerom nae Godes wetten, dese poort in-treeden.
9. Volght *Christum* nae, hy is de Wegh en 't Leven,
De Waerheyt die ons licht:
Gelooft in hem, en wilt nae deughde streven,
Als voor sijn aengesicht:
Hy is de vreughd en wellust onser Zielen,
Die oock in sijn strengh gerichte, sal de sond' vernielen.

AVgustinus **seght in sijn boeck van de Gebrokenheyt des Herten: O ghy Wellusten! wat een lichte toegangh hebt ghy, als ghy den menschen die selve aenraed. Maer wat een sware uytgangh sult ghy hebben. Als ghy die hebt aen-geraden, dan soo steeckt en priemt ghy den mensche tot in de Ziele toe. Laet ons dan verstaen hoe bitter en wrangh het zy den Heere te verlaten. Hier op heeft oock, buyten twijffel, Ieremias gesien cap. 2. Een ander seyt, dat de Wellust by den Byen vergeleken werden, die den Honigh in den mond, maer den angel daer neffens dragen. Het is de meeste wellust, de wellust te overvvinnen, en meester over de begeerlijckheyt te zijn. Die sijnen vyand te neder velt heeft groote overvvinninge, maer die sijnen huys-vyand verslaet, heeft een grooter vyand verslagen.**

De Koninginne, 't gelt,
Het al te neder velt.

Stemme: *Lof-sangh Mariae* en *Simeonis.*

*W*At heeft het goud al kracht?
't Dringht midden door de wacht,
Door spies en swaerden heene,
't Velt burgh en slot te neer,
't Past noch op deughd noch eer,
Jae dringht door poort en steenen.

2. Het maeckt, dat recht is, krom,
Den wel-bespraeckten stom:
't Kan 't goed in quaed verkeeren:
Wat vuyl is maeckt het schoon,
Het schenckt een goude kroon,
Aen die de deughd verheeren.

3. 't Zy hoer, of boef, of dief,
Het gelt dat maeckt haer lief,
Voor gelt staet alles oopen:
De eerbaerheyt lijt last:

Want als haer 't goud verrast,
Draeght sy haer eer te koope.

4. Begeerdy stam of staet,
Al waerdy onverlaet,
't Goud sal 't u verkrijgen:
Die goude sleutels draeght ,
Ontsluyt wat hem behaeght,
En noch moet yder swijgen.

5. Het schent de trouw en eer,
Van Onderdaen en Heer,
't Verduystert wet en reeden,
De Gods-vrucht lijt gewelt,
Want sy 't al neder velt,
En schent de goede zeeden.

6. Want als haer blixem straelt,
En goude regen daelt,
Dan slaet haer vlam nae binnen,
Als sy haer Gouden stock,
Slechts strijckt aen yemandts rock,
Dan kan sy 't al verwinnen.

7. Sy blindhockt ons gesicht,
En maeckt van 't duyster licht,
Sy maeckt van sotte wijse,
Den plompaert heel geleert,
Geleerden heel verkeert,
Wie sou haer dan niet prijsen?

8. Geweldige Goddin,
Elck buyght voor uwe min,
Als ghy u slaven kluystert:
Als ghy haer door u gelt,
Een sots kaproen op-stelt,
En al haer glans ontluystert.

9. ‘Noyt laet een vry gemoedt,
‘Ter liefde van dit goed,
‘Sich van de deughd af-leyden:
‘Dat hy daerom sijn hert,

‘Sou wicklen in dees smert,
‘En sich van God af-scheyden.

Het gelt dat krom is,
Maeckt recht dat krom is.

ALs eener tegen ***Philippum*** *van* ***Macedo****, van seecker Slot sprack, dat onvvinlijck vvas, antvvoorde hy, O Neen!* ***Indien der slechts een wegh is, alwaer een Esel met goud geladen, kan werden in-gebracht, dan isset licht te winnen.*** *De spreucke van* ***Philippus*** *aen sijnen Soone* ***Alexander,*** *is bekent, daer hy seydt,* ***Acht desen niet getrou, dien ghy, door gelt, kont ommekoopen, want die 't ontfanght wort snooder, en staet altijdt vaerdigh om noch meer te krijgen.*** *Dit seyde vvel* ***Philippus*** *tot sijnen Soone, maer het treft een yder.*

O ghy stercke Goud, ghy dringht door grendels en sloten, verdrijft de getrouwigheyt, verkracht de eerbaerheyt, verblint den wachters, heerscht over de Gods-vrucht, verkeert de oprechte wetten, en verduystert de reden en goede zeeden.

Iupiter **kost de schoone Griexsche Iuffer Dana: hoe vast sy in eenen metalen tooren vvas op-gesloten, en met stercke deuren toe-gegrendelt, door sijnen gouden regen, hoe vvel sy met stercke vvacht en honden vvas beset, tot sijne geyle minne wel verkrijgen, verblindende der vvachters oogen, dat sy hunne wapenen neder-leyden. Want 't geene het bossekruyt, door een geweldige slagh, uyt-voert, dat kan sy stillekens door hare gulde sleutel of goude stock verkrijgen.**

Niemandt is in 't sijne te vreden.

Stemme: ***Prins Robberts marsch.*** **Of,** ***Wat is de Meester wijs en vroet.***

Wat ſiet men hier al vreemdigheyt/want
In 't lot hem eenmael op-gelept/ Strax
niemant ſchijnt te vreen/ Jae heeft hy eene goede
wil hy elders heen.
ſtaet/ hy ſlaet wat anders in/ Seer ſelden hout hy
ſtal of maet/ Op hoop van meer gewin.

*W*At siet men hier al vreemdigheyt,
Want niemant schijnt te vreen,
In 't lot hem eenmael op-geleyt,
Strax wil hy elders heen.
Jae heeft hy eene goede staet,
Hy slaet wat anders in,
Seer selden hout hy stal of maet,
Op hoop van meer gewin.

2. De *Osse* wil een *Ruyter* zijn,
Het *Paert* den ploegh behaeght,
De *Krijghsman* wil een *Koopman* zijn,
De *Koopman* krijght nae-jaeght.
De *Schipper* mint der Boeren staet,
De *Boer* wil zijn geleert,
Jae als der Rechten Advocaet,
Soo wil hy zijn ge-eert.

3. Wat u niet past, dat vat niet aen,
Te wijden schoe niet slobt:
Dus leert in eygen schoenen gaen,
Te nauwen schoe die propt.
Men heeft een wispeltuyre sin,
Doch niemandt daer op let,
Men slaet verkeerde wegen in,
Van 't een op 't ander bed.

4. Dees Menschen zijn gelijck de Zee,
Die nimmer rust gevoelt,
Nu van de een op d'ander Ree,
Als die steets raest en woelt.
Sy zijn gelijck de bleecke Maen,
Die nimmer hout een staet,
Nu neemtse af, dan groeytse aen,
En hout geen vaste maet.
5. Sy willen krijgh, dan weder vree,
Nu eensaemheyt, dan lust,
Sy staen tot geene dingen ree,
Nu woelery, dan rust.
Sy zijn vol los-beradenheyt,
En maecken geen besluyt,
Waer slechts haer eygen drift haer leyt,
Daer slaense achter uyt.
6. Sy zijn gelijck de wind die waeyt,,
En ongestadigh drijft,
Of als de weerhaen, dieder draeyt,
En noyt bestandigh blijft.
Dees slaen de handen aen den ploegh,
Daer *Christus* van verklaert,
Maer sien te rugh vol ongenoegh,
Door hare lichte aert.
7. Veracht dan wispeltuyrigheyt,
En weest in 't uw' te vreen:
Volvoert 't geen u is op-geleyt,
En voeght u na de reen.
Hy leunt op een te krancken riet,
Die wispeltuyrigh blijft:
Hy krijght van al sijn woelen niet,
Die steets op riemen drijft.

***HOratius* berispt dese Luyden in sijne Sendtbrieven, als mede in sijne Schimp-dichten dapper, en verhaelt aldaer de wispeltuyrigheyt der menschen, dat niemandt met sijn lot te vreden is, maer willen altijdt van 't eene op 't ander bedde, vvant een anders doen behaeght haer, en sy verlaten 't geene daer in sy zijn geoeffent. En dus komt het dat door dese ongestadigheyt, veele op de riemen drijven, en niet vruchtbaers konnen uytvoeren.**

't Ondeughdigh Gemoed.

Stemme: ***Gelijck een Duyffen in 't wilde.***

Oe ſou men deughdigh achten / Die in de
haer Lijf en Ziel verpachten / En ſtellen
ſond en ſchand / Die in haer ſondigh leven / Ver-
die te pand :
achten al-le deughd / En die haer Ziel in 's wer-
relts vreughd / Steets ſtooven dol geneughd.

*H*Oe sou men deughdigh achten,
Die in de sond en schand,
Haer Lijf en Ziel verpachten,
En stellen die te pand:
Die in haer sondigh leven,
Verachten al-le deughd,
En die haer Ziel in 's werrelts vreughd,
Steets stooven vol geneughd.

2. Deughd' is by haer verschoven,
En wordt een spot geacht,
De ondeughd drijfter boven,
En deughde leyt verkracht,
Om 't goed is dat sy slaven,
't Is al om 't goed te doen,
Daer in sy slaefs haer lusten bo'en,
En tot geen deughd' sich spoen.

3. Nae snoode winst sy gapen,
't Zy oock hoe recht of krom:
Sy gunnen 't lijf geen slapen,
Het gelt dat maeckt haer dom.
't Gemoedt is overladen,
Van onrust en van smert,
En hier door quijnt haer dorstigh hert,
En vint sich seer benart.

4. Wil hy de rust dan koopen,
Om al sijn gelt en schat:
De ruste gaet dan loopen,
En kiest een ander pad:
Daer moet hy dan versmooren,
In dit ellendigh quaet,
En sal met rou sijn toeverlaet,
Verfoeyen in dees staet.

5. Schoon dat hy dan met tranen,
De rust weeromme riep,
En haer den wegh wou banen,
Sy hout haer ofse sliep,
Sy laet haer nau bewegen,
Van die haer hier verstoot,
Want sy verlaet hem in den noot,
Schoon hy sich quijnt ter doot.

6. ‘Wilt dan by tijdts opmercken,
‘En geeft de deughd' gehoor,
‘En recht u doen en wercken,
‘Nae 's Hemels heyligh spoor:
‘Dan suldy rust verwerven,
‘Als ghy het quade schouwt,
‘En op u God alleen vertrouwt.
‘En d'ondeughd u berouwt.

***HOratius* seyt, De Deughd is den geenen een spot, die sich de begeerte over-gegeven hebbende, de snoode hertstochten volgen, die welcke op datse die mogen genoegh doen, soo streven sy met aller macht nae vuyl gevvin. Maer als nu de sonde haer ploye heeft geset, soo overvaltse het gemoedt en vervvart dat selve. En dan soude men de Deughd wel met tranen vvederom roepen, maer alsse is uytgejaeght, soo keertse niet vveder.**

Tegen de Werreltsche ydelheden.

Stemme: ***Schoonste Herderinne.***

De al ſijn genuchten op het aerdſche ſetten
wil / Siet in haeſt de vruchten/ en daer by een groot
verſchil / Hoe het goede wordt gekroont / En het
quaed ſijn meeſter loont.

*D*Ie al sijn genuchten op het aerdsche setten wil,
Siet in haest de vruchten,
en daer by een groot verschil,
Hoe het goede wordt gekroont,
En het quaed sijn meester loont.

2. Siet hy d'ydelheden, die so schoon voor d'oogen staen,
En haer snoode zeeden, die soo snel en ras vergaen,
Soo seyt hy, *ghy ydelheen!*
Vlieght gelijck het stof daer heen.

3. Siet hy op de lusten, en op 's Werrelts hoovaerdy,
Die de Ziel ontrusten, en haer valsche vleyery:
O de lust is als de wind,
Die de tijdt soo ras verslint.

4. Siet hy dan op schoonheyt, op haer cier en hoofsche pracht,
Strax sy daer ten toon leyt, en wort van de deughd veracht.
Schoonheyt en 't blancket gelaet,
Als een bloem' op 't velt vergaet.

5. Siet hy op de Rijcke, vol van have en van goed,
't Goed sal haer beswijcken, met een ongerust gemoed:
Rijckdom is te krancken goed.
Iae gelijck als eb' en vloet.

6. Siet hy op de weelde, daer de jeughd vermaeck in heeft,
Strax hem die verbeelde, als sy hem haer vruchten geeft:
Dertelheyt en overdaet,
Zijn een snoode toeverlaet.

7. Siet hy dan op eere, hooge stam en eel' geslacht,
Hy moet sich verneeren, en van hooger zijn veracht.
d'*Adel is een Hovelingh,*
En een oud verschovelingh.

8. Siet hy op sijn oogen, die slechts nae de wellust sien,
Hy vint sich bedrogen, want hy moet de wellust vlien:
Keert u oogh van ydelheyt,
En leert wat Gods VVet u seyt.

9. Siet hy op geleertheyt, en let niet op sijn gebreck,
O het is verkeertheyt, en men wort dan yders geck.
VVant geleertheyt sonder nut!
Is der dwasen krancke stut.

10. Vliet dan d'ydelheden, die soo valsch als vluchtigh zijn,
En grijpt aen de reeden, in der daet en niet in schijn:
Hoe schoon u de VVerrelt vleyt,
't Is maer ydle ydelheyt.

EEn snoode door sijne driften aen-gestoockt, verlaet de boosheyt somtijts uyt vreese van straffe: vvant van sijne herts-tochten af te staen, valt svvaer, seyt ***Seneca.*** *Maer die door een goede geest vverden geleyt, beminnen de deughd om des deughds vville.*

Anistenes **seyde, Dat men 't daerom niet most doen of laten, om dat het de vvetten seyden of verboden, maer om dat het de reden seyde, dit is eerlijck of schandigh.**

Diogenes ons leert, dat die niet in der daed,

Een Mensch is, die in schijn van eenen mensche gaet.

Stemme: ***Wanneer de Son haer paerden ment.***

D I - ogenes wat zydy bot / Dat ghy by
't Sonne-schijn / Gelijck als waerdy dwaes of
sot / Most yders schouspel zijn? Wat is u doch
weder-varen / Dat ghy dus by schoonen dagh / Gaet
soecken met een Lantae — ren / Nae Men-
schen / tot yders ge - lach.

DI-ogenes wat zydy bot, Dat ghy by 't Sonne-schijn,
Gelijck als waerdy dwaes of sot,
Most yders schouspel zijn?
Wat is u doch weder-varen,
Dat ghy dus by schoonen dagh,
Gaet soecken met een Lantae-ren,
Nae Menschen, tot yders ge-lach.

2. [*]'t Is waer dat ick nae Menschen soeck,
Maer vinder hier niet een:
Schoon dat ick gae van hoeck tot hoeck,
Soo sie ick hier noch geen:
Ick soeck een Mensche met reeden,
Met trouw en met billickheyt,

[*]*Diogenes antwoort.*

Oprecht, en van goede zeeden,
Die sijn pad nae de deughde leyt.

3. Ick sie dat yders leven streckt,
Nae dertelheyt en lust,
En dat men vromen hier begeckt,
Die sien op beter rust:
Ick sie hier de sond en schanden,
En Menschen alleen in schijn,
Met valsche grijjpende handen,
Die in der daet geen Menschen zijn.

4. ‘Quam nu *Diogenes* aen-gaen,
‘En socht nae Menschen om,
‘Hy souder naulijx 't oogh op slaen,
‘Want elck is driest en dom.
‘Sy zijn als de wilde Dieren,
‘In een woeste wildernis,
‘Ontuchtigh, vol snoo manieren,
‘Daer gantsch geene deughde by is.

5. ‘Want d'een bedrieght den ander,
‘En schent en rooft sijn eer,
‘Men bijt en scheurt malkander,
‘En past op Wet noch Leer:
‘Jae in een schijn-heyligh weesen,
‘Soo schuylter seer groot bedrogh,
‘De vroome magher wel vreesen,
‘En dit quaed, dat regeert het noch.

6. ‘Wie souder doch verlooren gaen,
‘Nu elck sich selve soeckt?
‘Men loert slechts op verkeerde pa'en,
‘Hoe dat men elck verkloeckt.
‘Ach ongeluckighe tijden!
‘Daer d'eene den ander verscheurt,
‘En spot met sijn druck en lijden,
‘Als d'ander vast jammert en treurt.

Goed Genoegen.

Natuyr eyscht weynigh voor haer deel,
't Genoegen beter, al te veel.

Stemme: ***Nu sich ondanckbaer toont, mijn Herderinne.. Siet de Musijck-nooten in Urania, Fol. 190. Ghy die de VVerrelt wilt dienen en eeren.***

Een Fransche air.

*W*Ilt ghy dan stadigh uyt sorghlijcke bloeden,
Scheppen het water uyt een volle zee?
Wilt ghy dan stadigh u dwase gemoeden,
Nimmermeer stellen in rust en in vree?
Hout doch u lust en sinnen in den dwangh,
Want u begeert' is broos en wonder kranck:
Maer u begeert' bestaet in waen en schijn,
Die door de deughd moet heel gematight zijn.

2. Wilt ghy dan stadigh in sorge van 't leven,
Rotsen en reysen over zee en sand?
Eer ghy u soud totte ruste begeven,
Als met u riemtjes roeyen onder 't landt?
In kleyne waters vanght men oock wel visch,
Daer mee wy kroonen ons matighe disch.
Waer toe gelooft nae eene vreemde kust,
Daer u de Zee ontrooven kan u rust?

3. Isset niet best, uyt een Beeckjen te laven,
En daer uyt water scheppen voor sijn dorst?
En alsoo stil te sien op Godes gaven,
Als om veel goeds gesworven en getortst?
Vyt een fonteyn schept ghy veel meerder vreughd,
Als uyt een zee, daer ghy verdrencken meught.
't Is best en vree een drooge beete broot,
Als twist en vol-op die u voert ter doodt.

4. Die veel gebreeckt, sal noch meerder begeeren,
Die noyt vernoeght is altijdt vol gebreck.
Geeft God genoegh, soo danckt doch uwen Heere,
Bid dat hy 't kleyn u tot een grooter streck.

Smaeckt u een Gans soo soet als een Kapoen,
Ghy hebt bancket noch leckerheyt van doen.
Geen vreughd bestaet in dertle overdaet,
Maer dat men sich in 't kleyn vernoegen laet.

Salomon **seydt, Prov. 15: 17. Het is beter een gerecht van groen Moes, daer liefde is, als een gemeste Osse daer haet by is.**

Veel beter is, een sobre Disch, met Moes, in rust, vernoeght,
Als leckre kost, Bancket en Most, met onrust t'saem gevoeght.

Ne sit alterius qui suus esse potest.
Dat is:
Kont ghy in eygen schoenen gaen,
Soo treckt voor al geens anders aen.
Dat is:
Kont ghy u in 't uvve, kleyntjes behelpen, besvvaert u niet met al te veel te onvervvinden.

Het is beter een drooge beete broots met ruste, als een huys vol geslachte beesten met tvvist, Prov. 17: 1.

Syrach **40: 17. seydt, 't Leven van die sich genoegen laet, en die daer arbeyt is soet. Paulus seyt, 1. Timoth. 6: 6. Genoeghsaemheyt met Godsaligheyt is groot gevvin. Wyders, Hebr. 13: 3. Laet u genoegen met het geene dat tegenvvoordigh is. Als vvy noodruft en decksel hebben, soo sullen vvy ons laten genoegen, 1. Timoth. 6: 8.**

Paulus **seydt, Phil. 4: 11. Ick hebbe geleert in 't geene dat ick ben, my vernoegen te laten.**

Godes Lof.

Stemme: *Nerea schoonste, &c.* Of, *Van de thien Geboden. Heft op u hert.*

*I*Ndien den Mensch sich selve kende,
Hy streefde na het hooghste goed,
Hy soud alleen tot God sich wenden,
Want daer is 't al in overvloet.
2. De Schepsels en oock alle dingen
Dier zijn in Hemel, Zee en Aerd,
Vyt God, als uyt haer oorsprongh, springen,
Daer Godes Lof door werdt verklaert.
3. Wilt ghy dan tot de Schepsels keeren,
Gy keert tot onvolkomenheyt:
Maer keert ghy u tot God den Heere,
Ghy krijght volmaeckt al wat hy seyt.
4. Wilt geene Schepsels dan aenhangen,
Noch wat u schoon voor oogen schijnt,
Stelt daer op troost noch oock verlangen,
Want buyten Godt het al verdwijnt.
5. Wie dan de Werrelt wil beminnen,
Die soo onrustigh is en loos,
Die quelt sijn onrust ongeruste sinnen.
't Gaet in de Werrelt al te boos.
6. Want daer is geen volmaeckte vreughde,
(Hoe seer men oock nae 't aerdsche haeckt)
Noch saligheyt noch ware deughde,
In God alleen is 't al volmaeckt.

Der Schepselen dienst aen den Menschen.

Stemme: *Nerea schoonste, &c.* Of, *Van de thien Geboden. Heft op u hert.*

*S*Oo d'arme Mensch te recht bekende,
Wat hy sijn Schepper is verplicht,
Hy was bevrijt van veel' ellenden,
En staerde nae een hooger licht.

2. Want nae hem God gaf Lijf en Ziele,
Soo wierd' hem alles onderdaen,
De Dieren die in Bosschen krielen,
Jae 't most hem al ten dienste staen.
3. De *Hemel* seyd', ick geef u Lichten,
Voor d'arbeyt en den nacht tot rust,
Ick geef de *Lent,* die weer komt stichten,
Al watter eerst scheen uyt-geblust.
4. Ick schenck den *Somer* met haer Vruchten,
Den *Herfst* met hare volle schuyr:
Den *VVinter,* waer door elck moet duchten,
Tot een verpoosingh der natuyr.
5. De *Locht* die spreeckt, ick schenck u 't Leven,
De Vogelen van alle slagh:
Het *VVater* seyt ick sal u geven,
V Visch en Dranck van dagh tot dagh.
6. De *Aerde* seyt, ick geef u Kooren,
Wijn, Vruchten, Vleesch en alle Spijs:
Waer mee ghy 't Lichaem, nae behooren,
Kont voeden op gesonde wijs.
7. Dus komen ons sijn Schepsels nooden,
Van God den Heer daer toe bereyt,
En singen ons, als Hemels Boden,
Sijn Lof met alle danckbaerheyt.
8. Soo veel' als ghy door Godes zeegen,
En door sijn wijsheyt zijt verlicht,
Voor soo veel goets, van hem verkreegen,
Blijft ghy aen uwen God verplicht.

***Siet de Musijck-nooten in* Bellerophon, Fol. 163.**

De Natuyrlijcke Sonne en de Sonne der Gerechtigheyt Christus.

Stemme: *O Saligh Heyligh Bethlehem.*

*VV*At rijster voor een *Morgen-Son?*
Een *Sonne* der Gerechtigheden:

Een *Leeuw* uyt *Iuda* die verwon,
En hier op aerden quam beneden.
2. De *Sonn'* het aerdrijck wel verheught,
En queeckt en rijpt de aerdsche vruchten,
Maer dese *Son,* die brenght ons vreughd,
En stooft ons Ziele vol genuchten.
3. De *Sonne* warmt wel en verlicht,
Maer dese *Son* verlicht de sinnen,
Sy warmt door 't hert en door 't gewricht,
Jae sy verwarmt de Ziel van binnen.
4. De *Son* ontdeckt de duysternis,
En maeckt het klaer in alle hoecken:
Dees *Son* een klaerder fackel is,
Die hert en nieren kan door-soecken.
5. Als dese *Son'* haer schijnsel laet,
Soo sal strax alle glans verdwijnen,
Maer onse *Son* die noyt vergaet,
Die sal in eeuwigheyt ons schijnen.
6. Als *Son* en *Mane* sal vergaen,
En geen licht uyt haer weesen geven,
Soo sal dees *Sonne* altijdt staen,
En schencken ons het Licht en Leven.
7. De *Son'* van God geschapen is,
En sy sal weer haer glans ontbeeren:
Maer onse *Son'* God selver is,
De groote God, de Heer der Heeren.

Een is noodigh.

Stemme: *O Saligh Heylligh Bethlehem.*

*V*Oor een die overbodigh is,
Een kostelijck juweel te soecken,
Die soeck het *Een dat noodigh is,*
En snuffel vry in alle hoecken.
2. Dit *Een* dat *noodigh is,* is groot,
Het is de Perl van 't eeuwigh leven,
Het is een schat, die noch in doot,
Noch leven u sal oyt begeven.

3. Als ghy die hebt, soo vraeght niet meer,
Nae Hemel, Aerd, noch aerdsche Rijcken:
't Is *Christus* uwe God en Heer,
Daer is geen Perle sijns gelijcke.
4. Hy is de Wegh en 's levens Poort,
Want buyten hem, komt niemandt binnen,
Hy is des Vaders eeuwigh Woort,
Hoe sou men hem dan niet beminnen?
5. Want wie hem eert, dien eert hy weer,
Wie hem veracht, sal hy verachten,
Dus geeft hem doch alleen de eer,
En dient hem met u Ziel en krachten.
6. Wat baet of ghy de Werrelt wint,
En ghy lijt schip-breuck aen u Ziele?
Gelooft in God, die u bemint,
Hy sal der sonden kaf vernielen.
7. Dees Perle die verborgen leyt,
In d'acker van de Ziel begraven,
Is van soo hoogen Majesteyt,
Jae God, en van sijn hooghste gaven.
8. V licht sal als de Son op-gaen,
Wanneer sy d'uchten dauw komt groeten,
En ghy sult by dees Koopman staen,
Die dese Perle quam ontmoeten.
9. Wel saligh dan die om dit *Een,*
Voor schaed' acht al de aerdsche dingen.
In *Christo* vint ghy dit alleen,
Dies suldy van sijn goetheyt singen.

*Dat het **Een** noodigh is leert ons de Heere **Christus** in sijne t'samen-spraeck met **Martha** en **Maria,** Luc. 10: 42.*

Kent u selve.

Stemme: *Prins Robberts marsch.* Of, *Wat is de Meester wijs en vroet.*

*VV*At is by ons een gebreck,
Dat wy op and're sien,

En mercken niet ons' eygen geck,
Die d'ander kan bespien.
Wy sien wel met een scherp gesicht,
Het geen een ander faelt,
Daer doch in onse eygen licht,
Een donckre wolcke daelt.

2. Wy sien den Splinter van ons vriend,
Maer onse eygen Balck,
Die sien wy niet, daer zijn wy blind,
En maecken groot gespalck:
De eygen liefde ons verleyt,
Als of wy meerder zijn,
Daer onse snoo hoovaerdigheyt,
Maer toont een valsche schijn.

3. Ach kende sich de Mensch te recht,
Hy sou niet buyten slaen,
Maer in sich selve vroom en slecht,
In sijn geweten gaen.
Elck meent dat hy is wel geleert,
Vol schoonheyt en verstand,
En wil van yder sijn ge-eert,
Daer d'eygen liefd is schand.

4. Wy zijn in 't oordeel gau en vlugh,
En lastren 's anders daet,
Ons feyl wy werpen op den rugh,
Daer 's anders voor ons staet,
Daer wy met *Argus* oogen dan,
Beloeren yders doen,
Hoe vroom oock wesen magh een Man,
Zijn wy in 't oordeel koen.

5. Wy zijn gelijck een Pauw die pronckt,
Met sijnen gulden steert,
Maer als hy nae sijn voeten lonckt,
Dan is sijn pracht gekeert.
Soo wy op ons' ellende sien,
En in ons selve gaen,
Wy sullen dit uytwendigh vlien,
En in de Ziel versmaen.

6. Wie dat sijn eygen tuyne wied,
Die heeft genoegh te doen,
Wie op sijn eygen leven siet,
Sal d'eygen liefd' niet bo'en.
God die het hert van binnen schouwt,
Die weet wel wat wy zijn;
Wie op sijn eygen' liefde bouwt,
Vertoont maer valsche schijn.

DAer is geen swaerder saecke, als sich selve te kennen: want als het Orakel of de Wonderspraeck te ***Delphos*** *wierde gevraeght, wat wegh men most inslaen om totte gelucksaligheyt te geraecken? Antwoorde:* ***Soo ghy u selve leert kennen.*** *En alsoo sy dit een sware saecke oordeelden; stelden sy dit, door een gemeen raed-besluyt, boven het portael van den Tempel te* ***Delphos, Kent u selve.*** *Een spreucke, die* ***Socrates*** *aen* ***Apollo*** *toe-eygent. En* ***Augustinus*** *achtede die soo Godlijck, dat hy seyde, dat die uyt den Hemel was gekomen. Een spreucke die tegen de eygen-liefde en laet-dunckenheyt is in-gestelt.* ***Want yder meent dat sijnen Vyl een Valck is.*** ***Thales*** *een van de Griexsche Wijsen, seyde* ***datter geen swaerder saecke was als sich selve te kennen, en geen lichter als een ander te berispen.*** *En de spreucke van* ***AEsopus*** *is kluchtigh, daer hy den mensche met twee sacken af-schildert, d'eene voor den borst, d'ander op den rugge: op den rugge wierp hy sijne eygene gebreken, die hy niet wilde sien, en derhalven bleef die leedigh, maer eens anders gebreecken, hingh hy in den voorsten sack, en die was altijdt vol. Want wy zijn door de eygen-liefde soo verblint, dat wy onse eygene gebreken, niet konnen sien. Leest van dese eygen-liefde, in de* ***Iconologia*** *of Uytbeeldinge des verstants, Fol. 295. daer suldy die selve seer aerdigh vinden beschreven.*

't Geruste Leven.

Stemme: *Psal. 100. Ghy volckeren, &c.*

*G*Eluckigh wiens verlichte Geest,
Den dood noch hoopt, noch wenscht, noch vreest,
En die noch staet noch eersucht quelt,
Noch sich te seer beangst om 't gelt.

2. Die oprecht leeft in vrye staet,
En sich op 't reyn gemoedt verlaet,
En soeckt noch bus, noch schilt, noch swaerd,
Trauwant, noch wacht die hem bewaert.

3. Die noch der Vorsten toorn ontsiet,
Noch acht 't geklap der volcken niet,
Maer die in sijne Hut te vreen,
Op God vertrouwt en anders geen.

4. Die als het morgen-licht breeckt aen,
Kan vrolijck van sijn bed' opstaen,
En zijn gerust en dancken God,
Voor sijne gonst en overschot.

5. Die niet nae hooge Ampten staet,
Noch kuypt te wesen in den Raed,
Maer die in alle needrigheyt,
Sijn gangen nae den Hemel leyt.

6. Die liever sit in 't open Velt,
Daer hy sijn Vee en Schaepjes telt,
By 't ruysschen van een soete stroom,
In schaduw van een Linde-boom.

7. En neemt een stichtigh boeck ter hand,
Waer in hy oeffent sijn verstant,
En denckt steets op den laetsten dagh,
Die niemandt hier ontvlieden magh.

8. Die geen geswaey van honden-jacht,
Geen paerden noch geen koetsen acht,
Geen perlen, bagh noch eel gesteent,
Maer is te vreen hoe 't God verleent.

9. Dees als 't de goede God van lust,
Dat hy hem voeren wil tot rust,
Soo is 't gemoed van sorgen vry,
Als hy verlaet dees slaverny.

DE Wijsheyt brenght een vroom Man totte gerustheyt des levens, en leert hem de Rijckdommen, Eer-vvapens, hooge Zetels, Staten, Lauvver-kranssen, op-gerechte Beelden en Triumphen, die de begeerlijckheden ons aenbrengen, geheel versmaden.

***Seneca* seydt in sijnen 86. Brief: Verlaet de Staetsucht, vvant het is een sorgelijcke saecke, sy is ydel en slechts een vvind, vvant sy heeft geen eynde. Voorts seyt hy in sijne Philosophische spreeck-vvoorden: De Menschen behooren sich het teergelt des Ouderdoms, door naerstige leeringe te verkrijgen, op datse niet door een dvvaes gemoedt terugge gaen: Daerom moet men de nutte leeringen, als een stock voor een swack Lichaem, gebruycken.**

***Horatius lib. 1. Epistel.* Een vvijs Man staet 's morgens van den bedde op, en geeft sich tot naerstige leesinge, op dat hy de vvellust, nijdigheyt en andere snoode herts-tochten, den vvegh soude af-snijden, en alsoo gerust leven.**

Ydele Eere en Roem.

Stemme: *Windeken daer het Bosch af drilt.*

*W*At is de roem en ydle eer?
Slechts een wind en lichte veer.
Nochtans heerlijck: o soo deerlijck!
Ach sy smelt gelijck het was,
Jae sy verbreeckt als 't broose glas.
2. Waerom soo streeft de Mensch daer nae?
't Is tot eygen schand en schae,
Want sy spotten, met dees sotten,
Die in op-geblasen schijn,
Willen altijdt verheven zijn.
3. d'Eene die pronckt met koets en pracht,
d'Ander roemt sijn hoogh geslacht,
Dees als veyligh, is schijn-heyligh,

Die met een gemaeckte konst,
Soeckt maer alleen der Hoven gonst.
4. Dese met sijn geleertheyt pocht,
Die sijn eer' door boosheyt socht,
Dees bouwt Huysen, Burgh en Kluysen,
Dees vol hoovaerdye straelt,
d'Ander met sijne schoonheyt praelt.
5. Dese nae staet en rijckdom streeft,
Hoe hy 't krijght hy weynigh geeft:
Dees wil jagen: in gelagen,
Soeckt een ander sijne lust,
Ydele eer' geeft nimmer rust.
6. Dese sijn eer by boelen soeckt,
Die hy haest te schandigh vloeckt:
Dees met poffen en met sloffen,
Soeckt sijn lof dat ydel blinckt,
Daer eygen lof doch schandigh stinckt.
7. Maer al dit roemen u verleyt:
't Is slechts ydle ydelheyt:
Want u sinnen, noyt verwinnen
Al uw sucht, der dwasen beelt.
Elck heeft sijn pop daer hy mee speelt.
8.‘Roemt dan in uwe nedrigheyt,
‘Die u Ziel ten Hemel leyt,
‘Al uw roemen, is een bloeme,
‘Die ras van sijn stamme daelt,
‘Als slechts de Sonne daer op straelt.
9. ‘Even gelijck als 't gras op 't velt,
‘'t Gras verwelckt, de bloem versmelt,
‘Sal uw' eere, ras verkeeren,
‘Wel hem die d'ydle eere vloeckt,
‘En al sijn roem *in Christo* soeckt.
10. ‘Daer vindy eer' die altijdt duyrt,
‘Doch eerst om uw sonden truyrt,
‘Want u jaren, snel wegh-varen;
‘Tracht dan als eene die belaen,
‘Nederigh magh voor God bestaen.

***HIeronymus* seydt: De ydele roem en eere, is een ongematighde bevveginge des gemoeds, vvaer door yemandt**

nae groote lof en eere janckt, om meerder als een ander ge-acht en ge-eert te werden. Maer eylaes, sy is soo broos, datse oock soo ras verdwijnt als sy op-gaet. Waer over oock ***Marcus Tullius*** *achter 't boeck van de Officien of Onderlinghe plichten der Menschen, dat wel waerdigh is gelesen te vverden, in den droom van* ***Scipio*** *seght: Heeft wel yemandt, onder ons in dese bekende vverrelt, den Bergh* ***Caucasum****, dien ghy siet, konnen over-springen? Of de Reviere* ***Gangem*** *konnen over-swemmen? En wie sal in d'andere deelen ten Oosten, Westen, Zuyd en Noorden, van hem hooren? Dese af-gescheyden zijnde kondy sien, in hoe kort begrip uwe ydele roem en eere sich sal hebben verspreyt.* ***Macrobius*** *seyt: De Menschen mogen sich wel schamen, die door eene ydele eere sich wilen beroemt maecken. Waer van* ***Sosiphanes*** *meer Christelijck als Heydens singht.*

Hoe ongeluckigh is de Mensch,
Die schijnt te hebben sijnen wensch,
En roemt op rijckdom, eer' en staet,
Die in een dagh komt en vergaet,
En als 't geluck u eens toelacht,
O arme Mensche! vol van pracht,
Dan steeckt ghy uwen trotsen kop,
Hoovaerdigh nae de Sterren op,
En ondertusschen is de Hel,
Of **Pluto uwe meed-gesel**

Doch wilt ghy de ydele roem en eere met hare vervven klaerlijck sien af-geschildert, leest dat geleert en stichtigh verhael 't vvelck van ***Cesare Ripa*** *in sijne* ***Iconologia*** *of Uytbeeldinge des verstants, is af-gebeelt Fol. 102. daer suldy 't selve met levende vervven, en groot vermaeck, aerdigh vinden af-gemaelt, vvaerdigh te lesen.*

Deughds Kroone.

Deughde bestaet in de daet, niet in de schijn.

Stemme: *Engelsche Fortuyn.* Of, *Al wat men hier in dese VVerrelt siet.*

*M*Yn hert ontvonckt en schiet haer stralen uyt,
't Hert is verheught en 't kraelt een soet geluyt,
Het hert is vroo door 't innerlijcke soet,
In 't oprecht hert daer schult een blijd' gemoed.
2. 't Gemoed is bly als 't in de Deughde tiert,
De Mensch is schoon, die sich met Deughde ciert.
Daer Deughde wast daer bloeyt een eedel kruyt,
Want Deughde blinckt aen alle zyden uyt.
3. De Deughde geeft den Mensch een eedel loon,
Een Goude Staf en eene Eeren-kroon,
Een Goude Kroon wiens Scepter eeuwigh blijft,
Om dat geen tijdt der Deughden glans verdrijft.
4. De Deughde klimt van self ten Hemel op,
En herberght daer tot in den hooghsten top:
Want Deughde maeckt doorluchtigh, dat een hert
Gelijck de Son, by God geleken wert.
5. De Deughd' sal steets nae 't alder-beste staen,
En nimmermeer op slinxe paden gaen:
De Deughd alleen het snoode overheert;
Vermijt de sond' en alle quae begeert.
6. Streeft dan nae Deughd, nae tucht en eerbaerheyt,
Nae *Christi* stem, die u ten leven leyt,
‘Want wie daer in stelt al sijn lust en vreughd',
‘Krijght een kleynoot van d'al-volmaeckte Deughd.

DE Deughd verheft den Mensche, en stelt hem boven het gesternte. Dit is alleene de eenige Deughd, die ons onsterflijck en den Goden gelijck maeckt. 't Is Deughd sijne gramschap en begeerte te dvvingen en de vvellust in toom te houden. Want by nae alle gebreken spruyten uyt dese herts-tochten. Die de sotheyt vliet is der Deughden Suster en mede-gesellinne.

Als eener vvierde gevraeght ***wat meest in de werrelt uytblonck?*** *Antvvoorde hy de* ***Sonne.*** *De ander seyde dat 's vvaer,*

nochtans konnen de blinde de ***Sonne*** *niet sien, om datse van hare oogen berooft zijn. En sprack hy voorts, ey!* ***Soo moet dan de Deughd noch veele meer uyt-blincken, die oock de blinde seer klaerlijck konnen sien. Want als ghy de Deughd hebt, soo hebt ghy 't alles, maer als ghy de ondeughd hebt, soo hebdy oock niet u selve.***

Cebes **stemt hier mede, in sijn Tafereel, over een, seggende: Geen dingh sal u beschadigen soo ghy mette vastigheyt der Deughd zijt omvestight. Dese is voor alle quaden en ondeughden een krachtigh tegen-vergif, ja even als de vergiftige kracht des Adders, waer mede men alle andere venijnen uyt-drijft.**

De Naerstigheyt.

De naerstige hand,
En sobere tand,
Koopt een anders Land.

Stemme: *Jonge Dochters vol van jeughden.*

*W*Ilt ghy deughd en rust beminnen?
Doet uw naerstigheyt en vlijt,
In de soete jonge tijdt.
En bestiert daer toe u sinnen,
Dat ghy wacker zijt en fris,
Eer u Son aen 't dalen is.

2. Wilt dan van de Bykens leeren,
Hoe sy uyt het bittre kruyd,
Trecken Seem en Honigh uyt:
Waerom sy altijdt verkeeren,
In de bosschen en het groen,
Daer sy haer met voorraet vo'en.

3. Wilt oock uyt het bitter suygen,
Vwen Honigh, door u sweet,

Anders naeckt u herten-leet:
Leert by tijdts u necken buygen,
Wied' u Tuyn en Hof terstont,
‘Goed kruyd eyscht een goede grond.’
4. Wilt op u beroep doch letten,
Als het Mierken in sijn werck,
Met een vlijtigh ooghemerck:
Want wie niet sijn vlijt wil setten,
Tot sijn eerlijck onderhout,
Siet seer haest dat hem berout.
5. Doch hier toe dient sorgh en vreese,
Want ghy moet die niet ontsien,
Maer voor al de traegheyt vlien,
En in 't u gestadigh wesen;
Even als de Hane doet,
Als hy schrafelt mette voet.
6. Om voor sijn gesin te sorgen,
Is hy dapper in de weer:
En dit dient ons tot een Leer,
Op dat wy oock schier of morgen,
Sullen wercken als de spin,
Naerstigh voor het huysgesin.
7. Wieder traeghlijck leyt te sluymen,
Als een ander waeckt en braeckt,
Strax hy in 't benauwtheyt raeckt.
Wilt voor al geen tijdt versuymen.
Want wie vlijt en moeyt ontsiet,
Krijght van al de vruchten niet.

't SAl ons lusten van de Mieren een vveynigh op te halen; 't vvelck ick uyten Latijne hebbe gevolght. Dat de ***Mieren*** *by nae een staet-bestieringe hebben, als de* ***Byen,*** *daer van hebben vvy, seydt seecker Schryver, eene vaste proeve. Doch sy hebben geen Koningh noch bovensitter, maer sy hebben eene gelijckmatige bestieringe. Want sy arbeyden te samen tot gemeen voordeel. Ick kan niet nae-laten, seydt hy, te beschryven 't geene ick in 't Bosch* ***Spandou*** *in 't Marckgraefschap* ***Brandenburgh,*** *met sekeren Vogelvanger, onder een vermolsemde balcke hebbe gesien, te vveeten, een Stadt af-gedeelt, gelijck die de* ***Bis-***

schop van Vulturien beschrijft oock in Apulia gesien te hebben. Ick gingh, seyt hy des morgens vroegh om my te vermaken in Iulio, buyten de Stadt Bartholome in Apulia, en aldaer vondt ick een vierkante balck, ontrent acht voeten langh, en vermerckte dat de Mieren aldaer hare woonplaets hadden. Ick had lust om die te sien. Ick liet dien sachtjes af-halen, sonder ontsteltenisse. Bevondt daer onder een vierkante Stadt ontrent vier voeten langh en ruym een voete breed, en verscheyden vvegen tot hare handlinge noodigh. 't Was te verwonderen hoe sy die in hare hoecken, soo lijn-recht hadden getrocken, en met eene gelijcke mate over al af-gedeelt, dat geen passer die kost nauwer afmeeren. Daer liep recht midden een diepe wegh door, een vinger breet, daer in 't midden, drie wegen seer konstigh waren af-gesneden, van die voorige groote, sulx dat daer drie pleynen, als merckten wierden gesien. In de uyterste hoeck der wegen, was een plaetse daerse broeyden; de andere Voostadt, hadden sy met kooren en voorraet so op-gehoopt, dat het overvloeyde. Men bevondt een sonderlinge suyverheyt in hare wegen jae noch steentjes, struyckjes noch vuylnis. Want dese Stadt was van hare Burgerye seer net geciert en met voorraet voorsien tot vervvonderinge. Sulx dat dese Dierkens ons leerden, de gemeene Vreede en Eendracht, dieder in eene Staets-bestieringe behoort te zijn. Want yder deede sijne arbeyt soo wel dieder uyt-trocken als die te huys bleven, vvant sy letteden op de vvelvaert. In 't midden van dese lange vvegh vvas maer een eenige poorte, die tegen 't Zuyden vvas op-gevvorpen, maer aen d'ander zyde vvas sy vry, 't vvelck haer de natuyre alsoo moet hebben geleert. Wy sagen alle dese dingen, scherpsinnigh nae, en vvy vervvonderen ons boven maten, dat dese Dierkens, in 't duyster, soodanigen Stadt hebben konnen bouvven. Wy teyckenden alles op. En vervvonderden ons soo seer niet over de Stadt Napels, die een Man met reeden begaeft, hadde gebout, als vvy deden over dese Stadt, die de onvernuftige Dierkens hadden toe-gestelt. Dese Dierkens gaen meest al op eene uyre uyt, doch d'eene nae d'ander, maer houden al

een pad, daer sy oock haer kooren in dragen, voor den Winter. En op dat het kooren niet soude uytschieten, soo byten sy de kruyne boven af. Dat vocht is droogense in de Sonne. Iae eenige hebben vvaer-genomen, dat als sy dit doen, men geen slagh-regen heeft te vervvachten. Sy doorsnuften alle hoecken, en zijn daer in seer naerstigh, jae men heeft bemerckt, dat oock de steentjes in hare paden, door den gestadigen gangh vvaren gesleeten. 't Schijnt ofse in 't bejegenen, met malkanderen gespreck houden. Sy hebben haerer kooren-plaetsen, vvooningen en begraefnissen hunder dooden. 't Is aenmercklijck, dat onder alle Dieren, dese ***Mierkens*** *alleene hare dooden begraven.* ***Cleantes*** *verhaelt gesien te hebben, dat de* ***Mierkens****, een doode* ***Miere*** *uyt-droegen, daer veele met een groote sleep na-volghden, en dat sy daer over by een quamen, als ofse daer over spraeck hielden, en dat tot driemalen toe. Is dit onder dese Dierkens, uyter natuyre aldus, soo mogen sich dese vvel schamen, die den af-gestorvenen, de aerde misgunnen. En als men deser* ***Mierkens*** *naerstigheyt aensiet, soo magh men wel bedencken, vvat* ***Salomon*** *daer van seyt in sijne spreucken, Prov. 6: 6. en 30: 24.*

Cicero **seyt in sijnen Redenaer. Naerstigheyt vermagh in alle dingen seer veele: dese behooren vvy altijdt te eeren en aen te hangen, vvant daer is niet of het vvordt door haer verkregen, om dat in eene deughd alle andere deughden werden begrepen. Virgilius seyt niet onbequam: Indien ghy niet altijdt het goede kruyt uyt het onkruyt wied, noch de Vogelen daer uyt-jaeght door u geroep, en druckt de schaduwe des velts met uwen ploegh, en bid God om regen, ghy sult te vergeefts sien, dat een ander met groote hoopen sal in-samlen, en ghy sult, door den grooten honger, moeten Eyckels eeten.**

Siet de Musijck-nooten in **Bellerophon, Fol. 49.**

Gierigheyts Quaet.

Stemme: *Schoonste Nimphe, &c.*

*G*Ierigheyt dat snoode beest, berght sich meest,
By haer selschap en haer vrinden:
Die haer zaet haest strooyen sal, over al,
Waer ghy soeckt ghy sult haer vinden.
2. Schoon sy heeft de kassen vol, even dol,
Sal sy nae de gelt-sucht rasen:
En met een verkeert gemoedt, datter wroet,
In eens anders goed sich aesen.
3. Sorge wascht met gelt-sucht aen, en belaen,
Sal sy altijdt meer begeeren,
't Geen sy heeft dat acht sy niet, maer sy siet,
Hoe sy magh haer schat vermeeren.
4. Sy plaeght self haer dagh en nacht, als versmacht,
Of sy most van honger sterven:
Jae sy gunt het vriend noch maegh, 't is een plaegh,
Jae al waer 't haer naeste erven.
5. Sietse hares naesten spoet, en sijn goed,
Door den zeegen Gods vermeeren,
Dan sal sy uyt haet en nijd, en uyt spijt,
Al haer vlees en bloet verteeren.
6. Jae als haer de doot aenraeckt, sitse naeckt,
En wel vast op hare kluyten,
Jae sy schuyft door huys en deur, grendels veur,
Om den doot noch uyt te sluyten.
7. Arm verdoolde Menschen kind, hoe verblint,
Zijt ghy in dees aerdsche sorgen?
Daer ghy doch onseker zijt, of de tijdt,
V noch sparen sal tot morgen.
8. Als ghy alles hebt geschraept, en geraept,
Wie sal dan u goed behooren?
O ghy dwaes in dese nacht, onverwacht,
Sal God uwe Ziel verstooren.

***CIcero* seyt in sijne Paradoxen, of Wonder-spreucken. Ghy pijnight u dagh en nacht, dat ghy niet genoegh hebt, en ghy vreest, dat het geene, ghy noch hebt, niet altijdt sal**

geduyren, en noch wordt ghy noyt vervult noch versadight van den dorst uwer begeerlijckheyt. Soo wordt hy dan niet alleene geplaeght met de begeerte, om altijdt meer te hebben, maer oock met de vreese om het al te verliesen.

***Seneca* seydt in sijnen 16. Sendtbrief: Wat is daer aen gelegen hoe veele hy in sijne kiste of hoe veele hy in sijne schuyre heeft, soo hy altijdt nae eens anders janckt? want hy is niet vernoeght met het geene dat alreede verkregen is, maer hy soeckt dat noch te verkrijgen staet. Hy is niet arm die weynigh heeft, maer die te veele begeert: maer die is rijck die veele heeft en weynigh begeert. De overtollige rijckdommen zijn als de ongeschickte en al te groote roers aen de schepen, sy beletten meer als sy wel stieren, om dat sy een al ten schadelijcke groote hebben.**

*Ick sal hier noch byvoegen 't geene **Horatius** verhaelt **Lib. 2. Satyrarum**: Van eenen rijcken armen Gierigaert **Opimius**, die van een diepe dood-slaep, **Lethargia**: overvallen, men door geen middel, kost wacker maecken. Sijne Erfgenamen dit siende, quamen als rechte grijpvogels tot hem in-gevlogen, en trocken, kreeten en raesden, om sijn bedde, om te beproeven of hy vvaerachtigh den dood-slaep hadde. Maer een schrander **Doctor**, bedacht over desen krancken **Opimio** een ander list, en verdreef de sieckte van hem. Hy liet voor sijn bedde eenen tafel toe-stellen, en daer op veele sacken met gelts uytstorten en met veele gerammels opstaeplen en uyt-tellen. En kreet daer nae desen krancken Man seer luyde in de ooren, **Opimi! Opimi!** luyster toe, en wilt op uwe saecke letten, vvant uvve Erfgenamen zijnder tegenvvoordigh, en sullen al u geld vvegh-dragen. Hier op begost **Opimius** sijne svvaermoedige oogen open te doen, borst tegen die selve uyt, krijtende, vvegh van hier ghy gieren en grijpvogels, wilt ghy my die ick noch leve, mijn goed rooven? en my alsoo levendigh begraven? Flux packt u van hier, of ick maeck u voeten. De **Doctor** seyde, dat 's recht, **Opimi**, hout een oogh in 't seyl, want het is om u goed en leven gedaen: Maer dit dienter noch beschickt, op*

dat ghy uyt dese slaep-sieckte u leven mooght redden, dat ghy een vveynigh spijse gebruyckt, om uvve slappe mage te verstercken, en neemt daer op een dranxken in van rijs gesoden. De krancke vraeghde, hoe veele dat het vvel soude kosten? Seer vveyingh sey de ***Doctor****; hy vveder hoe veele doch? Wel tvvee stuyvers. Ey soo veele? Antvvoorde hy! Maer ick bid u, vvat onderscheyt isser doch, seyde hy, of my door de sieckte of door dese kostlijcke drancken het leven wort benomen? Waer over* ***Horatius*** *seght:* ***Wie isser wijs? Die geen sot is. Wat is doch een Gierigaert? Dieder te gelijck sot is en uytsinnigh.***

Geruste Rijckdom.

Stemme: *Psalm 24. De Aerd is onses Gods, &c.*

*W*Ie isser rijck? Die niet begeert:
En die sijn' lusten overheert,
En is in alles wel te vreeden:
Die vry van slaverny en druck,
Sich kan ontslaen van 't lastigh juck,
Om sich te voegen na de reeden.
2. Die onrust noch geen vreese heeft,
Maer sich nae Godes Wetten geeft,
En leeft een leven seer onschuldigh:
Die reyn en suyver is van hand,
En past op lof noch laster-tand,
Maer draeght in alles sich geduldigh.
3. Die schoon hem God veel goeden schenckt,
Dus needrigh in sijn herte denckt,
Hy is dees gaven heel onwaerdigh,
Die meer heeft en die mijn geniet,
En altijdt op het beste siet,
Om God te dienen heel wilvaerdigh:
4. Die noch de pracht noch staet-sucht quelt,
Maer sijn gemoedt eenparigh stelt,
't Zy dat hem treffen storm of winden:
Want hy leeft vry, sijn eygen Heer,

Hy snoeyt sijn tochten langhs soo meer,
En past niet op gevley van vrinden.
5. Hy weet wel dat dees Werrelt is,
Een zee vol twist en ergernis,
En dat hier is geen rust te erven,
Dies wil hy liever kleyn en slecht,
Voor God in stilte leven recht,
En een vergeten Burger sterven.
6. Geluckigh wie dees Werrelt kent,
En sich van alle quaden went,
En laet de werrelt woelen, rasen,
En die in God sijn hoope set,
En needrigh op sijn wegen let:
Dees is noch trots noch op geblasen.

***STobaus* seght, Dat Socratis gemeene spreeckvvoord vvas, gelijck een Pylaer op sijn grond moet vast staen, soo most oock een Man altijdt in de Deughd en in een goed opset, onbeweeghlijck zijn.**

***Diogenes Laërtius* verhaelt, Dat als Anaxarchus in een holle steen van Nicocron den tyran van Cyprus, wierde gestoten, riep de Philosooph met onverschrocken gemoede, stoot, stoot vry dit aerden vat van Anaxarchus, doch sijne stantvastigheyt sult ghy niet verbryselen.**

Vreedes Vreughde-Beeld.

Stemme: *Schoon lief wilt my troost geven.* Of, *Wilt my niet straffen Heere.* Of, *Madame de Chevreuse.*

*I*Ck wil een Maeghd bekranssen,
Met Palm en groene Transsen,
Olijf en ander Kruyd:
Ick wil haer hooft omcieren,
Met kranskens van Laurieren,
En maecken haer de Bruyd.

2. Sy sal in hare dagen,
Een gulden Hooren dragen
Geladen met de vrucht,
In overvloet van goeden,
Daer 't velt ons mee komt voeden,
Door hare blijde lucht.

3. Sy sal door hare handen,
Mars oorloghs-tuygh verbranden,
En schencken ons de rust:
De Ackers sullen bloeyen
En al de vruchten groeyen
Tot yders vreughd en lust.

4. De Schipper sal met lusten,
Bevaren vreemde kusten,
En veyligh over al,
Sijn vroome handel drijven,
En by het sijne blijven,
Bevrijt voor ongeval.

5. Sy sal 't gemoed vereenen,
Dat eerst als harde steenen,
Van een gescheyden was,
Sy sal de Lammers weyden
By Wolven op der Heyde,
En zeeghnen 't groene gras.

6. Sy sal de konst doen leven,
Die nu scheen wegh-gedreven,
't Verwoeste rechten op,
En hooge muyren bouwen,
Die nu als neer-gehouwen,
Weer rijsen in den top.

7. De reedelijcke Menschen,
Die nae dees Vreede wenschen,
Die sullen hare vlijt:
Oock nae den Vreede wenden,
En dese Maeght niet schenden,
Door tweedracht, haet of nijt.

8. d'Een vriend sal uyt meedoogen,
Met tranen in sijn oogen,
Aen d'ander klagen 't leet:
En wenschen dat de vroome,
Dees ramp noyt overkome,
Die aen hun is geschiet.

9. Men sal tot vreughdigh teecken,
Een Vreede-vlam ontsteken,
En kroonen dese Feest,
Met onderlingh om-armen,
En by dit vier sich warmen,
Vyt een verheughde geest.

10. Geluckigh zijn de Landen,
Die met soo vaste banden
Dees blijde Sonne sien:
Daer nevels, mist en dampen,
En alle snoode rampen,
Voor dese fackel vlien.

11. Weest welkom dan o Schoone!
O dauw uyt 's Hemels troone!
En bind de herten t'saem,
Die 't wreede oorlogh scheyde,
Dat wy in liefde beyde,
Lof-singen Godes naem.

Mars is verdreven uyt ons Land,
En al sijn Wapentuygh verbrant.

LEest van de Vreede, vvat die is en hare nuttigheyt, en hoe die by den Ouden is af-gebeelt, in dat geleerde boeck ***Iconologia*** *of Uytbeeldingen des verstants, van den Romeynschen Ridder* ***Cesare Ripa****, fol. 569. by ons vertaelt en uyt-gegeven. Daer die op veelderleye maniere is uytgedruckt. Siet oock in* ***Vrania*** *of* ***Hemelsangh****, fol. 156.* ***Laet ons de Vree beminnen.*** *En oock fol. 173. Het pad der Vreede.*

Aen Mars den Vreede Verstoorder.

U Wiecken zijn gekort, u aenbeelt leyt vertreeden,
Waer op ***Vulcaen****, voor u, de Wapens plagh te smeeden:*
U Helmen zijn verplet, u Harnas leyt verroest,
U Standaerts af-geruckt, en al u Heyt vervvoest.
De blixems van 't Geschut, de donders van der Aerden,
De Trommels en Trompet, 't geknars der vvreede swaerden,
Die leggen heesch en lomp. U stroomen root van bloet,
Die zijn als nu herschept in een cristalle vloet.
U Henghsten die vvel eer schuymbeckende vol tooren,
Ten strijde aen-gehitst, haer briesschen lieten hooren,
En brandende van vier, dat uyt haer oogen straelt,
Die zijn nu al ontgespt en voor den ploegh gehaelt.
Palleysen die van u door vier en vlam geschonden,
Ghy had tot gruys vermaelt, daer bouwtmen nu de gronden:
En 't Land daer d'Ackerman sijn' goude ayren maeyt,
Dat had ghy dolle ***Mars****, met breyn en bloed besaeyt.*
De Zee en Handelsman, die ghy soo vreeslijck quelde,
Die slapen nu gerust ter Zee en op den Velde.
Bellona *die voor u stack alles in den brand,*
Diens fackel is gesmoort, gedreven uyt het Land.
Nu komt in plaets de ***Vreed'****, de Moeder aller goeden,*
En toot u, vvreede ***Mars****, met u moordadigh vvoeden:*
En schenckt ons haren ***Hoorn*** *gepropt vol overvloet,*
Met veldt-gevvas en graen en allerhande goed.
De ***Tweedracht, Schrick*** *en* ***Vrees', 't Verderf****, als helsche boden,*
De ***Twist,*** *de* ***Wraeck*** *en* ***Moort****, die zijn nu wegh gevloden:*
De ***Eendracht*** *haer vertoont als in een gulde Eeuw,*
Waer in de Liefde blaeckt en 't Lam weyd by den Leeuw:
Daer vestight sy vveerom, wat tweedracht dee vervallen,
En recht de huysen op en sticht vveer hooge vvallen,
En schakelt daer in een de herten, die de nijd,
Eerst af-gescheyden had in dees vervvarde tijdt.
Want ***Vryheyt*** *en de* ***Vreed'*** *als Goddelijcke panden,*
Doen Godsdienst en het Recht vveer bloeyen in de Landen:

Want Vreede buyten dvvangh, of plicht tot slaverny,
Is uyt haer eygen vvet en nae de reeden vry.
Wat staet ons nu te doen? Wy sullen Vreede-vieren,
En d'offer van ons Ziel, recht nae den Hemel stieren,
*En bidden dat dees **Vree** ons blijf gedurigh by,*
Op dat die door geen tvvist noch haet geschonden zy.
*Om **Vryheyt** en om **Vreed'**, soo heeft het **Landt** gestreeden,*
*Nu hebben vvy die beyd' de **Vryheyt** en de **Vreede**,*
*De **Vryheyt** voor het volck, voor lichaem en voor goed,*
*De**Vryheyt** voor het **Land**, de **Vryheyt** voor 't gemoed.*
*Dees **Vryheyt** en dees **Vreed'** zijn vruchten van Gods zeegen,*
Die hebben vvy nu bey voor yder een verkreegen.
Dies singh nu Heer en Knecht, en yder Onderdaen,
Dit wonderwerck alleen is van den Heer gedaen.

Men kent geen Vree noch achtse niet,
Voor dat men eerst den Oorlogh siet,

B. Mantuanus seydt:

Nil sine pace Deo gratum, nec munus ad aram.

Indien ghy nae geen Vreede jaeght,
God all' u Offerhand mishaeght.

***Christus* seyt Matth. 5: 9. Saligh zijn de Vreedsame, want sy sullen Godes Kinderen genaemt zijn.**

Nullo salus bello.

In d'Oorlogh siet men moort en vvee,
Wy vvenschen alle nae den Vree.

Danck-liet.

Stemme: *Si tanto gratiosa.* Of, *O schoonste Personagie.*

*I*Ck heb stof om te klagen
In mijne Ziel van mijn ondanckbaer weesen,
Daer God my nacht en dagen,
Dus heeft behoet, voor schande, schrick en vreesen,
Daer hy my voed, met al sijn goed,
Aen Ziel en Lijf met zeegen.
Ondanckbaer herte, ick voel in my de smerte,
Seer verleegen.
2. Ick wil mijn hert ontvouwen,
En dancken God voor alle sijn' weldaden,
Die nimmer hem berouwen,
Ick steun alleen op 't heyl van sijn genade:
O groote Heer! u komt de eer,
Ick ben u gonst niet waerdigh,
Die ghy in 't leven, my altijdt hebt gegeven
Seer wilvaerdigh.
3. O Born en Heyl der goeden,
Springh-ader aller gaven en geschencken,
Stort doch in ons gemoeden,
V goede Geest, dat wy aen u gedencken;
Want ghy alleen, zijt ons die geen,
Vyt wien dees stroomen vlieten,
Daer wy ons laven, en uwe milde gaven,
Vyt genieten.
4. Ghy onderhout mijn leven,
V hand my stiert en leyt my op u gangen,
Ick wil u d'eere geven,
Voor alle deughd door u soo mild' ontfangen:
Alwaer ick gae, alwaer ick stae,
Soo moet mijn Ziel' u prijsen,
Voor u genade, die ghy my vroegh en spade,
Komt bewijsen.
5. Drijf wegh d'ondanckbaerheden,
Die my, tot noch, benevlen en beletten:
Begaef mijn Ziel met reeden,
Dat snoo vergif daer in geen wortel sette:

Maer dat u Soon, in my bekroon,
't Geloof en 't goed geweten,
Dat ick den zeegen, door uwe gonst verkegen,
Noyt vergete.

Lof der Liefde.

Stemme: *In Babylon met onverstande.*

*S*Choon dat ick had de Prophetien,
En al 't geheym van Godes raed,
Schoon ick verstont de droomerien,
En dat ick wiste goed en quaed:
Wat sou my baten dese daet?
Schoon ick kost als een Engel spreecken,
En kende niet mijns selfs gebreecken,
Was ick dan niet in slechte staet?

2. Als ick dan most de Liefde derven,
Waer uyt dat alle deughde spruyt,
En dat ick most ellendigh sterven,
Was dan niet al mijn vreughde uyt?
Jae ick was een hol geluyt,
Want sonder Liefd is 't al verlooren,
Liefdeloosheyt weckt Godes tooren,
Liefde het al in sich besluyt.

3. Schoon ick 't geloof had dat ick bergen,
Koste versetten van sijn stee,
En dat ick dorst den Hemel tergen,
En aen 't gesternte grijpen mee;
Wat was het al, soo ick geen Vree,
Noch geene Liefd' in my bevonde?
En dat ick d'armen t'aller-stonde,
Gaf al hem mijn, jae Haef en Vee?

4. Jae soo ick gaf mijn Lijf ten brande,
Wat was 't als 't sonder Liefd' geschiet?
Liefde is lijdsaem, goederhande,
Op-geblasen soo is sy niet,

Alle boosheyt van haer vliet,
Want sy gelooft en hoopt alle dingen,
Laet ons van ware Liefde singen,
Want sy heeft vreese noch verdriet.

5. Liefde sal nimmermeer ophouden,
Schoon oock 't geloof en hoop vergaert;
Liefde sal nimmermeer verkouden;
Want sy altijdt in bloeyen staet.
Ware Liefd' hout stal en maet,
Laet ons dan in de Liefde branden,
Want sy verlicht hert en verstanden,
En ware Liefde noyt vergaet.

6. Liefde die is uyt God gebooren,
En sy behout de hooghste stee:
Laet ons dan als Gods uytverkooren,
Houden met alle menschen vree.
Want hun naeckt een droevigh wee,
Die ware Liefde hier vertreeden,
Want Gods Liefd', bestaet in reeden,
Hout dan met alle menschen vree.

HVgo **seght in 't boeck van de Liefde. O Liefde ghy hebt groote kracht, dat ghy God uyten Hemel ter Aerden hebt konnen trecken en verwinnen, jae den onverwinnelijcken te binden, die niet is te binden. O hoe sterck is uvve band, daer God mede kost vverden gebonden. Want geene menschen kosten hem binden, doe hy oock aen den Pylaer gebonden en aen 't Cruyce vvas genagelt, ten ware de band der Liefde, hem hadde behouden. Ick weet niet vvat ick grooters tot u Lof magh seggen? Dan dat ghy God van den Hemel ter Aerden hebt getrocken, en hebt den mensche, van der Aerde, ten Hemel op-geheven. O heylige Liefde! vereenight ons meer en meer met u, ons liefhebbende met uwen Beminden.**

Voor 't uytwendige besorght het inwendige.

Stemme: ***Wat baet der nijders arge list. Siet de Musijck-nooten in Bellerophon, Fol. 198.***

*I*Ndien u oogh een weynigh schort,
Strax soeckt ghy raed om dat te weeren;
Maer als de Ziel verdorven wort,
Dat acht ghy kleyn en voelt geen sweeren.
Schoon dat u Ziel' is heel doorwont,
Ghy waent dat ghy zijt heel gesont.

2. Inwendigh sit de eelste schat,
Waer door de Mensch moet sorge dragen:
't Vytwendigh is een aerden vat,
Dat haest verbreeckt door anghst en plagen.
Maer wie een reyn geweten heeft,
Voor geene ramp noch onrust beeft.

3. 't Geweten, 't welck is onbesmet,
Dat dringht door bus en swaerden heene,
Het voelt geen anghst, die haer belet,
Om dat het staet op vaste beenen.
Het wordt door geene schult verbleeckt,
Het is al waerheyt, wat het spreeckt.

4. Laet vry de laster-tongen slaen,
Om schenden sijn onschuldigh leven,
Hy sal door vier en water gaen,
En voor geen schult noch laster beven.
Hy schrickt noch voor het soet noch suyr,
't Geweten heeft een stale muyr.

5. Als ghy 't uytwendigh dan geneest,
Soo let eerst op 't gemoedt van binnen,
Of daer oock schuylt een quade geest,
Die ghy met ernst moet overwinnen.
‘Wie dat sijn boose tochten haet,
‘Sijn vyand haest te gronde slaet.

DE Wijsheyt, door den tijdt onderstut, soeckt de doodlijcke sorge, en andere moeylijcke herts-tochten des gemoedts, te verdrijven: maer vvy ellendige, dragen meer sorge voor 't lichaem, als voor 't gemoedt.

Plutarchus **seght in de bewaringe der gesontheyt. Dieder onvast van gemoede zijn, hoese onvaster zijn, te meerder verschricken sy voor de Medicijne.**

Antisthenes **vermaende, dat men dese goederen soude sien te verkrijgen, die voor de schip-breuk konnen werden behouden. Bion seyde dat schoonheyt en bevalligheyt eens anders goederen waren, maer die van de Ziele waren de onse en onsterflijcke.**

Horatius **seght, Dit is een stale muyre voor een oprecht gemoedt, dat het niet quaets bewust, noch door geene schult, verbleecken wort.**

Een goed Man is om 't gemeene volx geruchte weynigh bekommert. Hy verheught sich met sijn eygen geweten, en stelt sich altijdt eens anderen gebreecken voor oogen. ***Bias*** *gevraeght zijnde wat doch in des Menschen leven vry van vreese was? Antwoorde,* ***een goed geweten.*** *Waer over* ***Cicero*** *seyde,* ***Onschuldigh te leven is een groote troost.*** *Oock seght* ***Ausonius, Dese sal geen Koningh zijn dieder heerscht en sijnen Scepter swaeyt, maer die oprecht sal leven en doen. Sulx dat oock*** *Plautus seyt,* ***Daer is geen ellendiger leven, als een gemoed dat sich qualijck bewust zy.***

De Eenvoudige Natuyre.

Stemme: *Te May als al de vogelen singen.*

*N*Atuyr met weynigh is te vreen,
Sy hoeft noch pracht noch kostelheen,
Geen cier noch heerlijck weesen:
Want sy vernoeght, hoe 't God oock voeght,
En heeft geens dinghs te vreesen.
2. Indien sy yet behoeftighs heeft,
By kaes en broot sy sober leeft,
Sy vraeght nae goude schalen,
Nae Velp of Zy, nae hoovaerdy,
Noch nae 't hooghmoedigh pralen.

3. Sy soeckt dat oprecht is en goed,
Geen overdaet noch overmoedt,
Maer stelt sich heel te vreeden,
In soberheyt en matigheyt,
En voeght sich nae de reeden.
4. Sy toomt haer lusten nae de Wet,
Want sy altijdt op 't beste let,
En teugelt hare sinnen:
Op dat sy niet, tot haer verdriet,
Het snootste sou beminnen.
5. Maer wie sijn eygen lusten mint,
Die is gelijck als dwaes en blint,
En schent Wet en Natuyre:
't Welck hy eylaes, soo dom als dwaes,
Ten laetsten moet besuyren.
6. Het domme Vee dat kent haer aert,
Dat walght van 't geen dat haer beswaert,
Jae schouwt wat haer staet tegen!
Maer laes de Mensch, die volght sijn wensch,
En schent sijn eygen zeegen.
7. Het Lijf, dat frisch is, maeckt hy kranck,
En vult het op, met spijs en dranck,
Door overdaet en teeren,
Met Taert en Vley, Wijn en Pastey,
En doet Natuyr verheeren.
8. Men doet de eel' Natuyr gewelt,
Als men haer te gronde velt,
Door aenwenst en quae zeeden,
En 't eel gemoed, dan volgen moet,
En missen goede reeden.
9. Ach soo men sich vernoegen liet,
Met sobre kost, met dranck en kleet,
Men sou sich niet bedroeven,
Maer hoovaerdy en leckerny,
Doen dat wy veel' behoeven.

DE Natuyre, als een bestierder, schrijft altijdt het beste voor, en geeft yder herts-tocht een behoorlijcke mate. ***Seneca*** *seght in 't boeck van de Weldaden, Als wy de natuyre volgen, soo zijn alle dingen vaerdigh en licht,*

maer soo wy daer tegen doen, soo is onse leven niet anders, als of vvy tegen den stroom opvoeren. Want sy geeft een yder dat betaemlijck is. ***Socrates*** *plagh dien te vervloecken, die eerst de natuyre van de nuttigheyt hadde af-gescheyden: en hy noemde de natuyre de reeden van het eerlijcke, die den Mensche van God vvas in-geplant.*

De Ongeluckige hooge Staet.

Stemme: *De May die ons de groente geeft.* Of, *Het vinnigh stralen van de Son.* Of, *Hansjen sneet het koorn, &c.*

*D*E sotte Mensche seer verlanght,
Nae Staet en Koninghrijcken,
Maer als hy die al schoon ontfanght,
Dan gaet de ruste strijcken.

2. 't Was *Damocles* die dom en dwaes,
Wenscht nae dees heerlijckheden,
Als hy 't verkreegh, heeft hy eylaes,
Strax om verlof gebeden.

3. Hy sagh recht boven op sijn hoofd,
Een snijdend swaert op-hangen:
De vreughde wierde strax verdooft,
En 't ydelijck verlangen.

4. Schoon datter Koninghlijck bancket,
Sijns tafels rugh bedeckte:
Met speelluy daer rontom beset,
Die alle vreughd' verweckten.

5. Noch tasted' hy niet aen 't gebraet,
Bancket noch geene spijse:
Door vreese was hy heel versaet,
En had hiervan afgrijsen.

6. Ick achted' u geluckigh, Heer!
Als ick u luck beschoude,

Maer als ick sagh de sorge weer,
My haest mijn wensch beroude.

7. Ick sie de Grooten leven is,
Soo schoon niet als wy meenen,
Het is een zee vol droeffenis,
Vol sorgh en anghstigh steenen.

8. Al schijnt het ons van buyten aen,
Vergult en schoon voor oogen,
Maer als wy daer op gade slaen,
Wy vinden ons bedrogen.

9. Vyt goude schalen schenckt men meest,
't Venijn om mee te dooden,
't Vytwendigh, 't welck vermaeckt den Geest,
Dat zijn maer valsche boden.

10. ‘Wie 't valsch geluck voor 't beste kiest,
‘Verkrijght maer smert en vreese,
‘Maer wie de ware rust verliest,
‘Kan niet geluckigh wesen.

***Cicero* verhaelt in sijne Tusculaensche vragen. Als Damocles, eene uyt den pluymstrijckers van Dionysius, hem prees dat hy noyt geluckiger Man hadde gesien, antvvoorde Dionysius, Wilt ghy dan ô Damocles! mijn geluck niet eens beproeven? En als hy het toestemde, settede hem Dionysius in sijnen Koninghlijcken Zeetel, en bestelde dat een deel uytnemende Iongelingen hem sijnen tafel aendischten, en met heerlijcke Bancketten, en Musijck vermaeckten. Hier over scheen Damocles verheught en achtede sich geluckigh, maer in alle dese vreughde, liet de Koningh een snijdend svvaert recht boven sijnen hoofde hangen: vvaer over hem alle vreughde en te gelijck alle sijn honger vergingh, en aen geen gerechte, sijn hand roerde, maer bad den Tyran, hy vvilde hem veroorloven dat hy mocht vertrecken, vvant hy socht dese gelucksaligheyt niet meer. Derhalven is dese niet gelucksaligh, die altijdt de vreese boven den hoofde hanght, gelijck dat de Koningen veel tijdts zijn onvervvorpen.**

***Siet de Musijck-nooten in* Bellerophon, Fol. 153.**

De meeste rust en 't minste quaed, Is in de middelbare staet.

Stemme: ***Fredrick Hendrick, &c.*** **Of,** ***Baise moy ma Ianneton. Siet de Musijck-nooten in Bellerophon, Fol. 123.***

*W*Ie de gulde middelmaet,
Kan in eeren houden,
En die niet op hooge staet,
Sich te seer vertroude,
Maer was in het sijn te vreen,
Danckte God voor al het geen,
Dat hy hem bescheerde,
En uyt gonst vereerde.

2. Dees is vry van 's werrelts lust,
Die het hert beroerde,
Want hy soeckt de soete rust,
Die hem noyt vervoerde:
Hy past niet op 't dertel Hof,
Noch in armoe traegh en slof,
Sijne Ziel te plagen,
En sijn vleesch te knagen.

3. Hy weet dat de Blixem knelt,
Eerst de hooge bergen,
Dat sy toorens neder velt,
Die den Hemel tergen,
En de steyle Pijn lijt last,
Als de storm haer overrast,
Want de hooge boomen,
Hebben meest te schroomen.

4. Wel geluckigh is de Man,
Die sich stil kan dragen,
Die 't al siet van verre an,
Sonder rouw of klagen,
Hoe dees hooge trotse staet,
Door den hooghmoet t' onder-gaet,
En hoe 't matigh leven,
Hem de rust kan geven.

5. Dies hy d'armoe vreest te recht,
Die vaeck leyt ten quade,

Schoon dat hooghmoet hem bedacht,
Hy blijft anbeladen:
Hy past niet op hooge schijn,
Wil oock niet verschoven zijn,
Want hy soeckt geen grooten,
Om te zijn verstooten.
6. Maer de middelbare stant,
Acht hy voor hem veyligh,
Om gerust in Stadt of Landt,
God te dienen heyligh:
Hy weet dat het minste quaed,
Is in middelbare staet;
Dies wil hy sijn leven,
Tot de rust begeven.
7. Noch gebiet noch Koninghs pracht,
Kan sijn hert bekooren,
Hy slaet op sich selve acht,
Noch behoeft te hooren,
Groot verwijt van heerschappy,
Want hy leeft gerust en vry,
Noch hy vreest geen woeden,
Van de snoo gemoeden.
8. Wel Onsaligh is de Mensch,
Die wil hooghmoet volgen,
Schoon dat hy verkrijght sijn wensch,
Noch blijft hy verbolgen.
Maer wie in sijn' palen blijft,
't Hof en al de pracht verdrijft,
Dies leeft vry en rustigh,
Matigh en wellustigh.

***LIpsius* seydt in sijne Handleydinge totte Wijsheyt: Dese is, in 't kort te seggen, de volmaeckte vryheyt, dat men geene Mensche vreest, noch oock het geluck; dat men oock niet schandighs begeere, noch al te veele goeden, maer dat men over sich selve de meeste macht hebbe. Hy is vry, seydt Epictetus, dieder leeft als hy begeert, die men niet behoeft te dwinghen noch te gebieden. Dionysius verhalende de versen van Sophocles, daer hy seydt, Soo sich yemandt onder eens tyrannen dack begeeft, die is een slave, schoon hy daer als een vrye is gekomen. Daer Aristippus op het laetste**

antvvoorde, ***Hy kan geen slave zijn, soo hy daer als een vrye is gekomen.*** *Want seyde hy,* ***Dese is niet te vecht vry, ten zy hy te vooren sijn gemoedt van de vreese en hoope door de wijsheyt, heeft ontledight.***

Schimp noch Ernst, by 't vrienden mael,
Past niet onder 't soet onthael.

Stemme: *Schoonste Nimphe, &c.*

*M*Enigh wil by dranck en spijs, wesen wijs,
Schoon hy is van Wijn beschoncken,
Daer toch yder kan bespien, dat dees li'en,
Zijn van sotte grillen droncken.

2. d'Een heeft uyt de Heylge Schrift, wat gesist,
Schoon hy is geheel bestoven,
En om dat hy reeden mist, soeckt hy twist,
En een hayr in tween te kloven.

3. d'Ander roemter van sijn goed, dat sijn bloedt,
Daelt van Adelijcken stamme,
En verguyst een ander Man, die als dan,
Sich daer over sal vergrammen.

4. d'Eene heeft een trotse sin, als een Spin,
Steeckt hy, met sijn schamper spreecken,
Dat een ander dapper spijt, die verwijt,
Hem sijn eygene gebreecken.

5. d'Eene wrockt en soeckt krackeel, even veel,
Wie dat slechts met hem wil schelden,
Hier door krijght hy 't in den bol, en als dol,
Doet hy sijne wijsheyt melden.

6. ‘Wildy nae de reeden sien, schouwt dees lien,
‘Die in Wijn haer wijsheyt rooyen.
‘Dus wilt noyt in vuyl gesnap, of geklap,
‘Roosen voor de Verckens strooyen.

7. ‘Weest dan by het Vrienden mael, soet van tael,
‘Menght geen errenstige saecken,
‘Onder 't vrolijcke gerecht, daer gevecht,
‘Twist of onlust, uyt sou raecken.

8. ‘Och wat komt uyt vrolijckheyt, menigh leyt,
‘En wat onrust raeckter vooren?
‘Dus brenght nimmer in 't gelach, voor den dagh,
‘Dat s' u droncken wijsheyt hooren.
9. ‘Wijsheyt eyscht een sobre mond, en een grond,
‘Dieder kan in 't duyster lichten:
‘Sy soeckt eensaemheyt en rust, daer met lust,
‘d'Eene kan den and'ren stichten.

MEnander **seyde, Dat die geene die met spijse en dranck was overladen, soude opstaen, of dat hy sijn ampt niet recht kost bedienen, want hier uyt quam krackeel, en door te veel reeden-twisten, wierde oock self de waerheyt verlooren: maer dit most van sobre en nuchtere luyden geschieden. Plutarchus verhaelt in 't Leven van Antonius, dat als Geminius van den Romeynen tot Antonium was afgesonden, om alles by te brengen, waer mede hy met Octavio in vriendschap mocht geraecken: en als hy van Antonio in tegenwoordigheyt van Cleopatra te gaste wierde genoodight, en bevolen hy soude daer sijnen last openen, antwoorde Geminius, 't Geene my O Antoni! gelast is u te seggen, sal ick voort-brengen als ghy nuchteren, en op eene andere plaetse zijt.**

Een Aep blijft een Aep.

Stemme: *Yets moet ick u Laura vragen.*

*S*Chout de Werrelt met haer schatten,
Laetse trots en moedigh pratten,
Met haer dertle hoovaerdy:
Laetse proncken met haer kleeren,
Strax siet ghy wel aen haer veeren,
Een gemaeckte heerschappy.

2. Pronckt een *Sim* met goude kanten,
Jae met Bagh en Diamanten,

Set hem op een Koninghs Kroon,
Met een Rijx-staf in sijn handen,
Strax siet ghy wel aen sijn tanden,
Dat het is geens Koninghs Soon.

3. Ghy sult strax aen 't weesen mercken,
Dat dit zijn versierde wercken,
Want een Ape blijft een Aep;
Schoon hy is vergult en heerlijck,
Siet hem aen, hy grimt soo deerlijck,
Met sijn blicken en gegaep.

4. 't Luck dat is een blinde Vrouwe,
Die schenckt hare valsche trouwe,
Dick aen die ' onwaerdigh zijn,
Sy maeckt uylen, Bontekrayen,
Sy maeckt Exters, Papegayen,
Al met een vermomde schijn.

5. 't Kleedt dat kan 't verstant niet decken,
Zijn het sotten, 't blijven gecken;
't Kleet dat jaeght natuyr niet uyt:
Watter in is komter vooren,
d'Esel kent men aen sijn ooren,
Dick in 't Purper schuylt een guyt.

6. 't Snoode Paert wordt door geen ciersel
Beter, door vergult noch swiersel,
Noch door sael, gebit, of toom:
Heeft een Man geen goede zeeden,
Waer toe dan de gulde kleeden,
Is hy niet oprecht en vroom?

7. ‘Toont geen valsche schijn uytwendigh,
‘Maer u Ziel' en Geest inwendigh,
‘Ciert met deughd, en heyligheyt.
‘Op dat elck met groot opmercken,
‘Speur in al u doen en wercken,
‘Wat in 't hert verborgen leyt.

***Seneca* seght in 't salige Leven, De gulde toom en halsbanden, maecken geen Paert beter, noch de overvloe-**

dige goederen der fortuyne geluckiger den Mensche. De goederen der fortuyne zijn gelijck, als het gemoedt is van die dat besit. Kont ghy die wel gebruycken, soo zijnse u goedt, maer gebruyckt ghy die niet recht, soo zijnse u quaedt.

***Siet de Musijck-nooten in* Bellerophon, Fol. 102**

Niet in schijn, maer in zijn.

Hy leefter vroom, die niet in schijn, Maer in der daet oprecht sal zijn.

Stemme: *Schoonste Nimphe, &c.*

*W*Aer de Mensche in het sijn, als in schijn,
Elck sou dan gerustigh leven:
Maer het uyterlijcke lieght, en bedrieght,
Waer door menigh Mensch moet beven.
2. Schoon voor d'oogen en gelaet, soete praet,
Is een strick om mee te hangen,
Want in d'uyterlijcke sin, schuylt een Spin,
Om d'eenvoudige te vangen.
3. Buyten is 't een Schapevel, daer de Hel,
Leyt inwendigh in verborgen:
Jae een Wolf en Tyger-dier, dat u schier,
Nu of morgen sal verworgen.
4. O ghy snoo geveynsde schijn, die met pijn,
Soeckt u even Mensch te wonden,
Als ghy uwe pijlen doopt, en self loopt,
In 't bederf en snoode sonden.
5. En u schoon schijn-heyligh kleet, steeckt vol leet,
Schoon ghy toont eens Engels weesen,
Maer het is een Scorpioen, voor wiens doen,
Sich d'onnoosele moet vreesen.
6. ‘Al wat ghy uytwendigh doet, laet 't gemoed,
‘Oock inwendigh daer nae poogen:

‘Wilt ghy wesen dat ghy schijnt, u oock pijnt,
‘Dat u schijn de daet kan toogen.
7. ‘’t Herte moet gelijck de mond, klaer en ront,
‘Staen oprecht met open deuren,
‘Anders is 't bedrogh en schijn, en venijn,
‘Dat u namaels brenght in treuren.

EEn oprecht Man, die soude oock niet derven gedencken, dat hy niet soude derven in 't licht verhalen. ***Socrates*** *seyde, Dat die de naeste wegh was, totte eere, dat yemandt deede als hy vvilde geacht zijn, en dat hy oock sulx als hy was vertoonde.*

Lipsius **verhaelt in sijne Burgerlijcke vermaningen, dat als Livius Drusus een Paleys wilde bouwen, dat hem de Bouwmeester seyde, Hy soude het soo bouwen, dat hy vry van alle opsicht der Menschen was. O neen antwoorde hy, Isser eenige konst by u ovrigh, bouwt het liever dat alle Menschen mogen sien, watter by my wordt in bedreven.**

Seneca **seydt in 't boeck van de Zeeden; Wy moeten soo leven, dat alles wat wy doen, magh voor yders gesichte staen: Onse gedachten moeten oock daer toe strecken, als of een yder het binnenste van onse gemoed soude mogen door-sien.**

Den Wijn baert in den Wijsen kracht, Den Dwasen maeckt sy heel veracht.

Stemme: ***Soo langh is 't Muysjen vry, &c.***

*H*oe eedel is de Wijn, want sy verdrijft de pijn,
De droefheyt van 't gemoed, en sy verquickt ons hert,

Waer door dat sy dan voed, de vreughde voor de smert.

2. Wie stadigh sit en suft, en selfs sijn Ziel verbluft,
Met sorgh en anghstigheyt, sijn rust geheel berooft,
En hooft sijn hert vol leyt, als hy sijn geest verdooft.
3. Schoon d'Hemel is ontstelt, en toorens neder velt,
Strax volght het Sonne-licht, dat ons veel vreughde deelt,
Als sy voor haer gesicht, ons met haer stralen streelt.
4. 't Is altijdt geen geklagh, daer rijst wel eens een dagh,
Dat sich ons hert verheught, 't is steets geen suffens tijdt,
Maer dat de mensch schep vreugd, en sich in God verblijdt.
5. Het suffen is geen deugd, maer baert veel ongeneughd,
Die al ons vreughd' verbijt. Drijft die dan uyt u Ziel,
De tijdt die alles slijt, geen suffery beviel.
6. Is u gemoed bedeest, en droevigh in den geest,
Leest naerstigh Godes Woort, en bruyckt een weynig wijn,
Dan slijt de droefheyt voort. Laet wijsheyt schenckster zijn.
7. Schenckt u de Wijsheyt in, den Wijn nae hare sin,
Dan is de vreughd' volmaeckt, sy kent de rechte maet,
Die ons in 't herte raeckt, dat suffen ons verlaet.
8. Dan sal u droef gemoedt, door blijdschap zijn versoet,
In deughd en eerbaerheyt. Geen suffery is deughd,
Die u ten quade leyt; bruyckt dan oprechte vreughd.
9. Geen boogh kan altijt staen, gespannen dat steets aen,
Sy niet ontspannen zy: verposinge baert rust,
Het hert moet somtijdts bly, gevoelen soeter lust.
10. Geluckigh is de Man, die 't hert verquicken kan,
Doch op sijn maet en tijdt: zijt ghy beswaert van geest
Grijpt moet en weest verblijdt, als God u weer geneest.

***SYrach* seydt 31: 30. De Wijn is den mensche gelijck het leven, als men die matigh drinckt. Wat heeft hy voor een leven, die 't aen Wijn gebreeckt? naedemael die voor den mensche geschapen is, tot vrolijckheyt. Iae hy verhaelt die onder de voornaemste deelen des menschlijcken levens, Syrach 39: 30. Paulus vermaent oock sijnen Timotheum, 1. Timoth. 5: 23. Dat hy niet altijdt sal vvater drincken, maer een weynigh Wijn ge-**

bruycken, om sijner magen vville, devvijl hy veel tijdts kranck vvas.

Deughden-padt.

Stemme: *Wilt my niet straffen Heere.* Of, *Schoon Lief wilt my troost geven.* Of, *Madame de Chevreuse.*

*W*Ilt ghy het padt betreeden,
Van deughd en goede zeeden,
Soo mijt voor al het quaed:
Den Wijn en lichte Vrouwen,
Of 't sal u haest berouwen,
Want ghy daer door vergaet.
2. Wilt daer u oogh af wenden,
Of ghy raeckt in ellenden:
Maer siet alleen op deughd,
Op een Godsaligh weesen,
En wilt den Heere vreesen,
In uwe jonge jeughd.
3. Siet hoe u jonge jaren,
Stilswijgende wegh varen,
De krachten oock vergaen:
En hoe de rouw en smerte,
Bestormen 't jonge herte,
Maer spae-berou blijft staen.
4. Haer broose lustigheden,
Beswaren uwe leden,
En krencken Ziel en Lijf,
En teeren op u goeden,
Tot onrust der gemoeden,
Tot u groot ongerijf.
5. Den wegh nae 't perck der eeren,
Moet ghy van jonghs af leeren,
Ontsien noch sweet noch tijdt,
Want God geeft niemandt gaven,
Als door veel moeyt' en slaven,
Door arbeyt en door vlijt.

6. ‘Wie naer de deughd' wil streven,
‘Door vroom en eerbaer leven,
‘Die sal op Gode sien:
‘En schouwen steets het quade;
‘En mijden snoode paden,
‘En 't quaed geselschap vlien.

EEn Iongelingh die den Wijn en lichte Vrouvven veracht, gaet regel-recht nae het perck der eere en ruste, tervvijl hy vvaeckt en draeft, en het ongemack des Hemels en des gelucks bestandigh verdraeght.

Tegen de Gramschap.

Stemme: *Goude Koninginne.* Of, *Phillis quam sich buygen. Siet de Musijck-nooten in Lust tot VVijsheyt, Fol. 208.*

*O*P-gestoockte sinnen,
Daer het vier van binnen,
Herberght in u borst:
Die altijdt nae wreedheyt dorst,
Leert u tochten overwinnen,
Want ghy alle deughd bemorst.
2. Laet dit zijn een leere,
Dat ghy mocht afweeren,
Alle toorn en list,
Die door u wordt op-gehitst.
Wilt dan nae de reeden keeren,
Die een vyand is van twist.
3. Als u oogen branden,
En 't geknars der tanden,
Sich dan openbaert,
Dan siet elck u felle aert;
Dan is 't of ghy in u handen,
Voert een scherp en bloedigh swaert.
4. V Ziel is verduystert,
En u geest gekluystert,

Door dees raserny:
't Is dan heel een dolle ty,
Want ghy nae geen reeden lusytert,
Maer nae wreede tyranny.
5. Yder moet sich vreesen,
Voor u schricklijck weesen,
Voor u nortsche wrock.
Die wil slaen vint haest een stock.
Ach laet u doch eens geneesen,
Van dit schadelijcke jock.
6. Want u felle woorden
Self den Mensch vermoorden,
Door u vinnigheyt:
Die u blindthockt en verleyt,
Als ghy toont aen alle oorden,
V venijn en bitterheyt.
7. ‘Dus betoomt u reeden,
‘Door goe tucht en zeeden,
‘In een soeter vier:
‘Niet in Leeuw of Tyger-dier,
‘Maer dat elck magh zijn in vreeden,
‘Voor u wilt en woest getier.

Leest van de Gramschap in de ***Iconologia****, Fol. 186. daer sult ghy die levendigh vinden af-gebeelt.*

Aenmerckinge op de Spinne.

Stemme: *Als ick uyt wandlen gae, &c.*

*I*N 't alder-kleynste Dier, men Godes wonder merckt,
Jae in een slechte *Spin,* hy wonderlijcken werckt,
Al schijnse seer veracht, soo heeft hy nochtans yet,
Waer in de mensche stof, tot sijn opmercken siet.
2. Die Dierken weeft en breyt met een gestade vlijt,
't Is besigh over al, nae 't voegen van den tijdt:
't Vanght van het middel-punt, haer konstigh breydsel aen,
Als of het met verstant eens konstnaers was gedaen.

3. Het maeckt uyt eygen stof een aerdigh circkel ront,
En strickt het nau en wijt, met pootjes uyt haer mond,
Met een soo sterck geweef, dat regen, stof of wint,
Verbreken kan haer draet, die sy soo vast verbint.
4. Daer vanghtse dan met vlijt, de teere Vlieghjes in,
Dit strax verslonden zijn, van dese loose Spin,
Maer komter grooter Dier of eenigh slimmer gast,
Die vlieghter strax door heen, en op haer fuyck niet past
5. ‘Dit doet ook 't wetloos vol, dat u haer stricken stelt
‘En loert vast op de buyt door loosheyt of gewelt,
‘Om van het weerloos volck te rooven haef en goed,
‘En dit 's een beeldenis van een verkeert gemoedt.
6. ‘Ghy Rechters die het Recht voor groote Hansen spaert,
‘Komt siet hier aen dit web' u wetteloose aert:
‘Als ghy den Grooten spaert en hanght den Kleynen op
‘V Recht een Spinweb is en onrecht in den top.
7. ‘Ons leven is alleens gelijck dees teeren draet,
‘Dat alsoo ras verbreeckt, gelijck dit web' vergaet.
‘Ons jaren vlieden wegh, gelijck een snelle stroom,
‘De tijdt gaet altijdt voort, gelijck een stille droom.
8. ‘O wee dan, die sijn huys op een spinweb bouwt,
‘En op gewaende macht en sterckheyt sich vertrouwt,
‘Op wellust, staet of eer, op rijckdom of op pracht,
‘Eylaes, eylaes, de doodt verrast u in een nacht.

*ALs **Solon** vvierde gevraeght vvat de **Wet** of het **Recht** vvas? Antvvoorde, **een spinneweb'**: vvant soo der de Muggen en Vlieghjes in-raecken, soo blijvense daer in hangen: maer de groote vliegen daer deur. En dit is 't gene **Iuvenalis** seydt:*

Dat veniam Corvis, vexat censura Columbat.

De kleyne blijfter in gevat.
De groote maeckt daer door een gat.

Van de onbestandigheyt van dit webbe seydt Iob 8. 14.
Het vertrouwen des huychlaers is 't huys van een Spinnekop, hy sal daer op steunen, maer 't sal niet bestaen.

***Siet de Musijck-nooten in* Lust tot VVijsheydt, Fol. 109.**

Lof der Stilswijgentheyt.

Stemme: *Schoonste Nimphe van het wout, &c.*

*W*Ie sijn tongh besnoeren kan, dat 's een Man,
Die kan hooren en oock swijgen,
Want door ydelijck geklap, en gesnap,
Suldy veel onrust verkrijgen.
2. Druckt een zegel op u mond, wilt u grond,
Geenen vreemden toe-vertrouwen:
Want soo ghy u gul gemoedt, open doet,
't Sal u selve haest berouwen.
3. Weest in 't hooren niet te heet, dat ghy weet,
's Andren mans geheim te gronden:
Want wie neuswijs daer nae tracht, heeft haer kracht,
Dickwijls al te laet bevonden.
4. Hout in toorn of by den dranck, 't hert in dwangh,
Laet u doch geen woort ontslippen,
't Zy tot smaet of 's anders schand, hout u tand,
En u vingers voor u lippen.
5. Siet dat ghy met reeden spreeckt, noch verbleeckt,
Als ghy brenght u stemme vooren,
Doch let dat geen schamper woort, werdt gehoort,
Daer sich yemandt in sou stooren.
6. Wieder swijght en wieder denckt, niemandt krenckt:
Hoort en siet en leert verdragen,
Beter een gesproken woort, stil gesmoort,
Als daer nae van rouw te klagen.
7. Noyt heeft swijgen, wel bedacht, yemandt bracht,
In gevaer, anghst, of benouwen,
Maer het klappen menighmael, want ons tael,
Stort ons dickwijls in 't benouwen.
8. Leert dan spreecken op sijn tijdt, *Mijd* en *Lijd,*
Dan sult ghy veel rust verwerven,
Wie wel spreeckt en swijgen kan, dat 's een man,
Die gerust leeft en kan sterven.

Aenmerckinge.

DAer is seeckere spreucke, of veel eer een raedsel, 't vvelck op de Stilsvvijgentheyt gepast vvordt, van de-

sen sin, ***'t is voor eene al te nau, voor twee ruym genoegh, voor drie al te wijd.*** *'t Welck aldus vvierde uyt-geleyt, hebt ghy yet op u herte dat u te nau, en ghy 't niet alleene kont dragen, soeckt daer toe eenen getrouvven Vriend, dien ghy u heymlijcke noodt openbaert, en gaet dan niet verder. Want het is voor tvvee ruym genoegh: Maer in dien ghy 't eener derden openbaert, dat is 't al te ruym en vvijd. Want selden sal eene saecke als 't totte derde komt, blijven verhelen. Daerom vertrouvvt alleen eenen of geenen: omdat een getrouvv vriend een selsame gast is, die selden vverdt gevonden.*

De Oude maelden ***Harpocratem****, die den vinger op den mondt hiel, voor een God der Stilsvvijgentheyt, als mede de Goddinne* ***Angerona****, die geheel met een kleed vvas omsloten: Daer mede sy uyt druckten, dat men alle geheymnissen most bedeckt houden, en den mond met een zegel toe-drucken. Want van geene dingen kondy soo gerust zijn, als dat ghy vveyingh met vreemden spreeckt, doch meest by u selven.*

Cato **seyde, Leert voor eerst u tonge bedwingen, want hy is God aldernaest, die met reeden kan swijgen. Diogenes Laertius verhaelt dat als Xenocrates in 't gastmael vvierde gevraeght, vvaerom, tervvijl de andere schersten en krioelden, hy alleen stille svveegh? Antwoorde, My is noyt berouwen dat ick heb' geswegen, maer dickwijls, dat ick heb gesproken. Want hy hadde sijne tijden af-gedeelt, en had oock de Stilswijgentheyt hare tijdt gegeven.**

Leest van 't gebruyck der tonge Iac. 3. Daer ghy 't selve vvijtloopigh sult vinden. ***Salomon*** *seydt Prov. 18: 21. In de macht der tonge bestaet doodt en leven.*

Van de Stilsvvijgentheyt kondy oock lesen in de ***Iconologia*** *of Uytbeeldingen des verstants, Fol. 487. en vervolgens, vvaer in ghy sult groot vermaeck scheppen.*

Tegen de Gierigen en Verquisters.

Stemme: ***De May die ons de groente geeft.*** **Of,** ***Hansjen sneet het kooren was langh.*** **Of,** ***Het vinnigh stralen van de Son.***

*D*E Slemper en een gierigh Mensch,
Die hebben noyt vernoegen,
En onversadight in haer wensch,
Om sich nae deughd te voegen.

2. De Slock-lust is van snooder aert,
Van ongetoomde sinnen,
Die voor sijn mond geen kosten spaert,
De lusten te beminnen.

3. Het Vercken is haer Beeldenis,
Dat gulsigh leyt te wroeten,
In dreck en snoode vuylenis
Om sijne lust te boeten.

4. De Gulsige die let alleen,
Hoe hy sijn buyck magh vullen,
Hy is in 't kleyne niet te vreen,
Maer past slechts op het smullen.

5. De Gierige in 't tegendeel,
Loert op eens anders have,
Sy gunt haer naeste noch haer keel,
Geen noodruft om te laven.

6. Dies schrobt en wroet sy waer sy kan,
Om d'arme man te killen;
En boven dat, soo soeckt sy dan,
Den huyd hem af te villen.

7. Dees Vraetigheyt die maeckt haer graegh,
Om 's naesten bloedt te suygen,
Sy janckt altijdt in hare maegh,
Om 't recht nae 't quaed te buygen.

8. Sy heeft noch ruste noch gemack,
Maer quelt sich nacht en dagen,
Hoe sy 't mach krijgen in haer sack,
En and're menschen plagen.

9. Gelijck het Vercken in sijn mond,
d'Een eyckel heeft verkregen,

Soo is haer Slock-lust oock terstont,
Om d'ander mee verlegen.
10. Schout Slock-lust dan en Gierigheyt,
Want d'een brenght u om 't leven,
En d'ander knaeght het hert vol leyt,
En kan geen ruste geven.

***THeogenes* seyde, Datter meer menschen door de Slock-lust en Gulsigheyt vvaren om hals gekomen, als door honger.**

Van de gierigheyt kondy overvloedigh lesen in mijne ***Iconologia****, Fol. 169. 170.*

Rijckdoms schijn.

Stemme: *Schoonste Nimphe van het wout, &c.*

*R*Yckdom schijnt een heerlijck goed, in 't gemoed,
Dat uytwendigh blinckt in d'oogen:
Maer als ghy 't van nae besiet, isset niet,
Als een schijn van groot vermogen.

2. Saeghdy wie dit goed geniet', 't waer noch yet,
Soo 'r geraeckte tot den vromen,
Maer 't verkrijght dan hoer of dief, leet of lief,
't Kan niet tot de beste komen.

3. Rijckdom is een blinde Vrouw, ongetrouw,
Op-gepronckt in goude kleeden,
Die indien sy oogen had, al haer schat,
Niet aen boeven sou besteeden.

4. 't Schijnt dat sy 't gesicht berooft, en verdooft,
Door een schaduw onse sinnen,
Die als dan betovert zijn, door haer schijn,
Om het uyterlijck te minnen.

5. Maer sy schenckt geen ware deughd, noch geen vreughd,
Dieder bloeyt uyt Gods genade,
Maer veel onrust dieder doet, ons gemoed,
Met veel hooghmoed overladen.

6. Want de sorge, anghst en smert, krielt in 't hert,
Als men Rijckdom heeft verkregen:
Maer als die verlooren werdt, volght de smert,
En men is in 't hert verlegen.

7. ‘Ghy weet dat des werrelts goed, is een vloet,
‘Die haest steygert en daelt neder,
‘Hanght u hert daer nimmer aen, 't sal vergaen,
‘Deelt daer van u naeste weder.

8. ‘Hoe geluckigh is de Man, dieder kan,
‘Recht gebruycken dese goeden,
‘Hebt ghy Rijckdom, danckt u God, voor dit lot,
‘En zijt nedrigh van gemoede.

***PLutus* of Pluto de God der Rijckdommen is kreupel en blindt als hy komt aen-treeden, maer heeft vleugels als Hy vvegh gaet. Waer mede sy te kennen gaven, dat men met eerlijcke midlen, kreupel en langhsaem totten Rijckdom quam, maer soo men die niet in acht nam, datse gevleugelt en in der yl vveder vvegh stoof.**

***Democritus* seydt, In den Menschen steeckt een geduyrige begeerte nae Rijckdom: kan hy die niet verkrijgen, soo quelt hy sich daer in, verkregen hebbende, is hy vol bekommeringe, maer verlooren hebbende, vol droefheyt en hertseer.**

Van de Rijckdom leest de ***Iconologia****, fol. 439.*

Geen macht soo groot, of sy is een grooter onderworpen.

De boosheyt die de Prince doet,
Wort door den Onderdaen geboet.

Stemme: ***Ach treurt nu mijn bedroefde schaepjes.***

De Musijck-nooten staen in **Hemel-sangh, Fol. 78.**

*G*Hy Princen die u Onderdanen,
Met uwen Scepter strengh bestiert:
Ick moet hier nu eens vermanen,
Dat ghy u nae de reeden stiert.
Want daer is hooger, die u hier gebiet,
En veel vermoger, die dit alles siet,
En acht op 's volx verdriet.

2. Ghy meent wel ghy zijt groote Goden,
Als ghy op uwen Zetel sit:
En schrijft in wetten en geboden,
Daer elck moet oogen op dit wit.
Maer ghy sult sterven, voor u Rechter staen,
En sult verwerven, wat ghy hebt gedaen,
En loon nae werck ontfaen.

3. Legh af u op-geblasen weesen,
V stuyr en wreevligh aengesicht,
Voor grooter God, soo moet ghy vreesen,
En schricken voor sijn strengh gericht.
Hoe hoogh verheven en hoe groot geslacht,
Dat moet hier beven, oock hoe hoogh geacht,
Voor Godes groote macht.

4. Wat minder Man voor u moet vreesen,
Dat dreyght u nu een grooter Heer:
Wilt daerom seer voorsichtigh wesen,
En buyght u voor sijn roede neer:
Want hy is krachtigh, die den blixem voert,
Die u Hof prachtigh, dus geheel ontroert,
En op u weesen loert.

5. Weest dan in 't hert noyt op-geblasen,
Dat ghy u waent meer als een Mensch;
Daer ghy sult sterven als de dwasen,

En noyt verkrijgen uwen wensch.
Denckt dan in 't herte, al heerscht mijne Staf,
Sy is vol smerte, en daelt in 't graf,
Gelijck het lichte kaf.

***JOsephus* verhaelt, dat als Herodes Agrippa met een Koninghlijcke tabbert op den Rechterstoel sat, en hem de pluymstrijckers voor eenen God uyt-riepen, en kort daer nae met seer svvare hartnepe vvierde aen-getast, siende als nu sijn doodt voor oogen, soo keerde hy sich tot sijne Vrienden, en sprack: Siet nu desen aen, dien ghy als een onsterflijck God hebt gegroet, siet hem nu aen, als die door een doodlijcke noodwendigheyt dit leven moet verlaten, op dat ghy daer door in u logen werdet bestraft en beschaemt.**

Maet hout staet, Onmaet vergaet.

Stemme: *Rosemond die lagh gedoken.*

*W*Ie de Maet hout in sijn saecken,
Die bestaet een loflijck werck,
Die sal oock ter eeren raecken,
Door sijn vlijtigh oogemerck.
VVie de Maet te buyten treet.
Maeckt sich tot den val gereet.

2. Sonder Mate loopt in 't wilde,
Al wat ghy ter handen slaet,
Want daer door sult ghy verspilden,
Al u have, eer' en staet.
VVie de Maet te buyten treet, &c.

3. Wie sijn staet niet wil afmeten,
Als hy jongh is en vol jeughd,
Kan 't niet doen al hy versleten,
En tot geene dingen deught.
VVie de Maet, &c.

4. Wilt ghy al u tijdt verloopen,
En op alle Feesten gaen?
Wilt ghy quanslen, tuysschen, koopen,
En op ruyme paden slaen?
VVie de Maet, &c.
5. Soeckt ghy paerden, koetsen, boelen,
Jachten, honden en gerit,
Veel te handlen en te woelen,
Ghy verliest al u besit.
VVie de Maet, &c.
6. Wickt voor eerst, of ghy mooght springen,
Wyder als u stock vermagh:
Wie sijn herts-tocht niet wil dwingen,
Nadert spat-berou en klagh.
VVie de Maet. &c.
7. Wilt ghy leven nae de reeden,
Nae de maet en billickheyt,
Volght de wet en goede zeeden,
En de tucht en eerbaerheyt.
VVie de Maet, &c.
8. Wilt de gulde Maet beminnen,
Die u totte deughde leyt,
Streeft dan eerst met Ziel en sinnen
Naer 't padt der Godsaligheyt.
Dan sult ghy in uwen staet,
Houden een oprechte Maet.

Aristoteles **verhaelt in sijne Zeedekonst, als mede Cicero in sijne Officia of Onderlinge plichten, by my in duyts gedruckt: De mildadigheyt, seyt hy, stont in het circkel-punt tusschen gierigheyt en verquistinge; vvant de deughd houdt de middelwegh tusschen dese beyde gebreecken. d'Eene tegen die al te verre buyten springht, en d'ander tegen die geene die al te filtsigh en bekrompen is. Want sonder de middelmatigheyt kan ons niet goets toe-komen. Derhalven soo yemandt de Mate overtreet, soo vvorden oock de dingen, die ons geneughlijck schijnen, vvalgelijck. Een dvvaes den middelwegh der deughd verlatende, en de gierigheyt vvillende vermijden, valt totte verquistinge: vvaer door**

hy dan het gelucksaligh leven te rugge stellende, de straffe sijner onbedachtheyt moet dragen, 't en zy hy tot een beter leven vverde over-gebracht. Siet van de Mate in de ***Iconologia*** *of Uytbeeldingen des verstants, fol. 315. oock achter den* ***Bellerophon*** *of Lust tot Wijsheyt, fol. 228. alvvaer ghy sult verstaen vvat de rechte Mate zy.*

Noodruftigheyts Voorbeelt.

Stemme: *De May die ons de groente geeft.* Of, *Het vinnigh stralen van de Son.* Of, *Hansjen sneet het koren, &c.*

*H*Y leefter stil en wel gerust,
Die sich in 't kleyn kan voegen,
En die in kleynheyt stelt sijn lust,
En schept daer in genoegen.
2. Het zeedigh kleet, dat voor de kou,
Sijn lichaem kan bedecken,
Al is 't slecht, jae grof en rou,
't Kan tot sijn noodruft strecken.
3. Hy past niet op Borduyr of Zy,
Fluweel noch weytse koorden,
Hem warmt veel bett een slechte py,
Als goud' of silvre boorden.
4. Geen overdaet noch trotse pracht,
Pasteyen noch bancketten,
Bekooren hem, hy die veracht,
En gaet op 't noodighst letten.
5. Hy vreest voor geen vervalschte Wijn,
Gevult in gulde schalen,
Waer in men menght het doodt-venijn,
Als in des Koninghs salen.
6. Sy zijn den Goden alder-naest,
Die 't alder-minst behoeven,
Het overtolligh acht hy quaetst,
En 't sal hem niet bedroeven.

7. Die 't weynigh is genoegh, die leeft,
In stille ruste veyligh:
En die in 't kleyn vernoegen heeft,
Die leeft voor Gode heyligh.

DIogenes lib. 2. **Als Socrates wierde gevraeght, wie den Goden alder-gelijxt was? Antvvoorde hy, Die geene, die alder-weynighst behoeft, want de Goden zijn geens dinghs behoeftigh. Ammianus lib. 21.**

Als ***Cyrus*** *van sijnen Waert wierde gevraeght, wat hy hem ter maeltijdt soude op-schaffen? Antwoorde hy,* ***Niet anders als broot, want ick hoope by een reviere mijn avondtmael te houden.***

Armoede in een doorluchtigh Verstandt.

Stemme: *Phillis u rouw wordt gespaert.Siet de Musijck-nooten in Lust tot VVijsheyt, Fol. 166.*

*A*Ch wat lijt de arme spot,
Van menigh rijck en dertle sot,
Want veel brave verstanden, krijgen daer een deerlijck lot.
2. Hebdy gelt het sal wel gaen,
Anders salmen u versmaen,
En den rugh inrijden, of met stock en knuppels slaen.
3. Vryheyt is soo edel goedt;
Die leyt voor d'arme onder voet,
Want hy moet het verdragen, wat voor trotsheyt dat men doet.
4. Wil hy het deughdigh pad in-slaen,
d'Armoe drijft hem daer van daen,
En voert hem ter zyden, dat hy treet op snoode pa'en.
5. Hy komt noyt tot staet of eer,
En d'armoe druckt hem al te seer:
Soo dat hy moet vreesen, voor een strengh en dertel Heer.

6. Schoon hy siet sijn groot verdriet,
Of hy sucht hy vordert niet;
Hy kan noyt beginnen, want hy gantsch geen open siet.
7. Hy kan konst noch handel doen,
d'Armoe kan hem oock niet voen,
En hy moet verteeren, en nae slaefsche wercken spoen.
8.Weest voor d'armoe dan bevreest,
En zijt naerstigh in u geest,
Wilt by tijdts op-waecken, en steets op u hoede weest.
9. Raeckt ghy in dees slaverny,
Ghy blijft een slaef en nimmer vry,
Dus wilt u bedaren, en ontwijckt dees tyranny.

ALciatus **maelt in sijne Latijnsche Sinnebeelden, de armoede in een doorluchtigh verstandt, aldus af: Datse met een sware steen aen de rechter-handt geboeyt y, maer datse aen de slincker-handt kleyne vleugels heeft, doch die veel te onmachtigh zijn, om den swaren steen der amoede op te heffen. Waer van hy aldus singht:**

Mijn rechter druckt de steen, mijn slinckervleugels draeght,
Schoon of my d'een verlicht, noch meer my d'ander plaeght:
Ick kost door mijn verstant, recht nae de wolcken streeven,
't En waer' my d'Armoe bracht tot een rampsaligh leven.

Oft aldus:

Soo d'Armoe my niet had geknelt,
Ick waer oock een doorluchtigh helt:
Schoon of de vlugge slincke wil,
De steen van Armoe hout my stil.

Siet hier van de ***Iconologia*** *of Uytbeeldinge des verstants, fol. 125.* ***Horatius*** *seyt: Ach dese ellendige, werpt, uyt vreese, sijnen hoed van vryheyt wegh. En ghy siet dat hem sijn Heere, die met goud is geladen, sijne esels rugge in rijt. Iae hy wordt met geessels gedvvongen dat hy oock sacken moet dragen.*

De Ongeruste sorge des Gemoedts.

Stemme: ***Maximilianus van Bossu.*** **Of,** ***Als mijn stondlijn voorhanden is.*** **Of,** ***O God wy dancken dijner goedt.***

*W*At is een ongerust gemoedt,
Een snoo slavin van 't leven?
Die door de sorgen wordt gevoedt,
Als door een rad gedreven.
't Is als een ongestuyme zee,
Die vol gewoel en noyt te vree,
Sich tot geen rust kan geven.
2. Want schiltwacht, trommel noch geschut
Kan dese sorgh verjagen:
Hy sit geboeyt en vreest en dut,
Voor overval en plagen,
Jae wat dees Mensch ter handen slaet,
Hy knaeght sijn hert en vreest voor 't quaedt,
Voor listen en voor lagen.
3. Noch schoon paleys noch staet noch eer
Kan dese sorght verdrijven,
Hoe hy meer heeft noch sorght hy meer,
Geen rust kan by hem blijven:
Jae al 't Musijck en 't soet gesangh
Vermaeckt hem niet, noch 't soet geklangh
Kan dese sorgh gerieven.
4. Wat baet dit ongerustigh hert,
In dese sorgh te leven?
Waer door sijn pijn verdubbelt wert,
En moet in onrust sweven.
‘Ey werpt u sorgh op God den Heer,
‘En leeft gerust, hoe langhs soo meer,
‘Hy sal u ruste geven.

SEeckere Vrouvve quam by eenen ***Philosooph*** *en klaeghde over de ongerustheyt haers gemoeds, en versochte raed hoe sy daer van mocht vverden ontslagen. De* ***Philosooph*** *antvvoorde, sy most te vreden zijn, vvant niemandt ter vverrelt vvas daer van vry. Sy hiel evenvvel aen. Doch*

om haer te voldoen, seyde hy, sy soude soo veele linnen tot een hembt af-snijden, en gaen daer mede tot een Vrouvve, die sy vvaende de geruste en geluckighste te zijn, en haer bidden, sy vvilde het hembt voor haer op-naeyen, en dan soude sy van alle onrust zijn ontslagen. Sy gaet tot een rijcke Vrouvve, en verhaelt haer de reeden vvaerom sy 't versochte, vvanende dat dese de alder-gelucksalighste vvas. Maer dese Vrouwe vvist soo veele moeylijckheyt en ongenoegen op te halen, dat sy 't hembt vveygerde te naeyen. En alsoo sy vast van d'eene tot d'ander gingh, vantse over al soo veele ongerustheyt en ongenoegen dat het hembt ongenaeyt bleef. En soo wordt noch niemandt gevonden, die vry van mis-genoegen 'hembt wil opnaeyen, en dus blijftet noch ongedaen.

De vruchtbare Reysiger.

Stemme: *Psal. 100. Ghy volckeren des Aerdrijx al.*

*R*eyst vry door bergen en door dal,
Doorsoeckt de werrelt over al,
En rent en rotst al waer ghy wilt,
Eylaes, ghy tijdt en ruste spilt.
2. Waer dat u God sijn zeegen geeft,
Siet dat ghy daer vernoeght in leeft,
En wenscht niet nae een hooger stand,
Maer weest te vreden in u land.
3. Noyt isser land, waer nae ghy rent,
Dat u oock niet de rust ontwent,
Schoon ghy komt in een ander lucht,
Noch blijfdy by u eygen sucht.
4. Scheept vry nae *Zemblas* Noorder strand,
Nae *China* of nae 't Zuyder-land,
Gaet vry de heele werrelt door,
By *Indiaen* of swarte Moor.
5. Wilt ghy u selve niet ontvlien,
Soo sult ghy daer oock Menschen sien,

Vol snootheyt, boosheyt, wijs of mal,
't Zijn Menschen, Menschen, over al.
6. Brenght ghy daer deughd en eerbaerheyt,
Ghy hebt een goede grond geleyt:
Maer brenght ghy daer de ondeughd mee,
Dan wordt ghy slimmer als het vee.
7. Wie dan in vreemde Landen gaet,
En is een snoode onverlaet,
Die sal wel gaen, maer in dien stant,
Keer hy veel snooder in sijn Land.
8. ‘Wie sich door reeden niet geneest,
‘Door 't roeren van een goede geest,
‘Van lucht verandert, niet van 't quaed,
‘Mits hy sijn boosheyt niet verlaet.

***SEneca* seydt: Ghy moet van gemoedt en niet van lucht veranderen, 't zy dat ghy te water of te lande reyst: want uwe gebreken sullen u over al volgen. Als dit selve yemandt socht te doen, seyde Socrates. Wat verwondert ghy u? Wat sal u het reysen vorderlijck zijn? Op dat ghy dan uwe Ziele mooght behouden, staet af van u reyse, want dit is slechts een swervinge van een kranck gemoedt.**

Lof der Lijdsaemheyt.

Stemme: *Pavane d'Espagne.*

*W*Ie lijdsaemheyt draeght in 't gemoedt,
Die voert by sich een heylsaem goedt: Wie smaet

D
De Son verſpreyt haer heldre ſtralen/
En komt op krupt en bloempjes dalen/
hel - dre ſtralen/ Die 't aerdrijck met haer lie - de
bloemp - jes dalen / Sou dat al 't Dee/ ja ſelfs de
glans verheugd: 't Gevogelt queelt
menſch ſchept vreughd:
een ſoo verheven klangh/ Tot 's Scheppers lof/ door

en alle wraeck veracht,
Des werrelts ydelheyt belacht,
Want soo wy ongeduldigh zijn,
Soo meerdert noch ons smert en pijn.
O wel geluckigh Man,
Die smaet verdragen kan.

2. De Heydens scherpten dese deughd,
Haer kinders in, dat sy met vreughd,
Verdragen souden smaet en schand,
En druckten dat in haer verstand:
Op dat haer jeughd gewennen sou,
Te oefnen Lijdsaemheyt en trou.
Want door onlijdsaemheyt
Verswaert ons herten leyt.

3. Was *Christi* Lijdsaemheyt niet groot,
Die voor ons trat tot in den doot?
Was hy niet by het volck versmaet,
En van den Joden seer gehaet?
Was hy niet een soo slechten Man,
Jae als 't uytvaeghsel van de wann'?
Noch droegh hy met gedult,
't Geen hy niet had verschult.

4. Dus *Lijd* en *Mijd*, al wat men doet,
Doch hout daer by een vroom gemoedt.
Geen kruyd kan u soo heylsaem *zijn,*
Als Lijdsaemheyt in noot en pijn.
Ghy wordt met geene druck geplaeght,
Als ghy dit alles Lijdsaem draeght.

Want anghst, quetst lijden meer,
Als pijl of scherp geweer.

5. Wat u de Heer voor lijden sent,
Denckt dat hy 't oogh dan op u went:
Want die hy slaet geneest hy weer,
En die hy wondt verbint de Heer.
Hy sent u doch dees straffe toe,
Dat ghy soud buygen voor sijn' roe.
Hy tuchtight doch sijn kind,
Dat hy soo seer bemint.

6. 't Zy u God sieckt' of tegenspoet,
Of treurigheyt stiert in 't gemoedt,
Wy moeten 't al met Lijdsaemheyt,
Verdragen, wat ons God op leyt.
Jae tot den doodt, soo moet ons hert,
Zijn Lijdsaem, oock in noot of smert,
En oogen op het eynd,
Tot God sijn straffe went.

7. Door Lijdsaemheyt, Geloof en Hoop,
Soo moet voleynt zijn onse loop,
Wy moeten door den kruys-wegh gaen,
En ons gemoedt op *Christum* slaen,
Die oock den kruys-wegh in-getreen,
Heeft doodt en smaet voor ons geleen.
Heeft dit de Heer gedaen,
Den Knecht sal 't oock soo gaen.

8. Dus moedight u met vreughd en lust,
En stelt u hert in God gerust:
En draeght de tucht-roe van sijn hand,
Voor een gewenscht en heylsaem pand.
Iob sprack seer wel *God gaf, God nam,*
Dies God oock met sijn hulpe quam.
Dus weest getroost in pijn,
God is u Medecijn.

HEbr. 12: 11. Alle kastijdinge, als sy tegenwoordigh is, dunckt ons geene vreughde maer droefheyt, maer daer nae salse geven eene vreedsame vrucht der gerechtigheyt den geenen, die daer door zijn geoeffent. Prov. 14: 17.

Wie ongeduldigh is, vertoont sijne dwaesheyt. Prov. 16: 32. Een geduldige is beter als een stercke.

***Seneca* verhaelt in 't vierde boeck van de Deughd. Soo ghy grootmoedtigh zijt, soo sult ghy nimmermeer oordeelen, dat u smaet geschiet. Van uvven vyand suldy seggen, hy heeft my geen schade gedaen, maer heeft vvel een gemoedt gehad, om my te beschadigen. En soo ghy u vyand in uvve macht mocht hebben, soo sal dit u wraecke genoegh zijn, dat ghy uvven vyand had konnen beschadigen. Maer dit suldy vveten, dat het een eerlijcke en goede aert van vvraecke is, dat men sijnen vyand te goede houde. Draeght derhalven u smaet geduldigh, en beschuldight hem niet. Wat geschiet is, kan niet vverden verandert. Door Lijdsaemheyt vvordt alles overvvonnen.**

Tegen de Hoovaerdye.

Stemme: *De schoone die my martelariseert.* Of, *Nae dien het bitter gaet voor 't soet.*

De Hoovaerdye spreeckt.
*W*At ben ick schoon, en wel-gedaen,
Gelijck eens Koninghs Kind?
Ick magh vry door de werrelt gaen,
Van Vryers seer bemint.
Als ick mijn deughd en schoonheyt stel te pronck,
Elck siet op my, als ick haer slechts belonck.
Ick ben geciert van boven tot beneen,
Met Diamant en menigh kostel steen.
2. Ick ben een Pauw, wanneer ick tree,
Als ick my stel ten toon,
Verstandigh, rijck, en wel te vreen,
Voor al de werrelt schoon.
Wanneer ick in den spiegel my beschouw,
Soo dunckt my dat ick ben eens Princen Vrouw.

Waerom sou my dan 't slechte volck versmaen?
Die ick veracht, en treckse my niet aen.

De nedrigheyt des Herten antwoort.

3. Is dit de schoone Hoovaerdy,
   Met al haer hoofs gestreel?
Daer ghy doch zijt een vuyle pry,
   En hebt by God geen deel.
Ghy maden sack, ghy vuyle dreck en stof,
Hoe bromt ghy uyt, en stelt u aen soo grof?
Weet ghy dan niet dat ghy oock sterven moet;
Daer pier of worm haer met u lichaem voedt?
4. V Vader de verrottingh is,
   En dat is oock u erf,
V Moeder oock der wormen is,
   Haer Suster, doen sy sterf.
Wat hebt ghy doch, waer op ghy stoffen meught?
't Is Gods geschenck, en niet u eygen deughd.
De trotse gaen en komen tot den val,
Hoe hooger bergh, te dieper is de dal.
5. Weet ghy dan niet dat *Lucifer,*
   Oock hoogh verheven was?
Een Engel Gods, een heldre ster',
   Die blonck als 't klare glas.
Wat was het al? Sijn snoode Hoovaerdy,
Maeckt' hem een Satan door Gods heerschappy.
Hy wierd' geschopt van Godes aengesicht,
Ten afgrondt toe, gelijck eens Duyvels wicht.
6. En ghy waent noch te zijn Gods Kind,
   Dat sal ten Hemel gaen?
Daer ghy de werrelt soo bemint,
   En past op geen vermaen?
O neen u pracht en op-geblasen schijn,
Laet geensins toe een Hemels Kindt te zijn.
En ghy meent dus, te klimmen voor Gods troon?
Door Hoovaerdy siet niemandt Godes Soon.
7. Wat leert u doch Gods heyligh Woort,
   Waer voor ghy schrickt en beeft?
Dat hy moet gaen door d'Enge poort,
   Die voor God heyligh leeft.

God leert u ootmoet en sachtmoedigheyt,
Om *Christ* te volgen in sijn nedrigheyt.
Dies nam hy aen een 's knechts gestaltenis,
Die tot den doodt des kruys gehoorsaem is.
8. En ghy wilt dus gepronckt daer heen,
Vol weeld' en dertelheyt?
En steets het ruyme pad betreen,
Dat ten verderve leyt?
‘Het trotse hert is voor den Heer' een stanck,
‘Een vuyle reuck, en een vergifte dranck.
‘Legh af, legh af, u snoode Hoovaerdy,
‘Doet boet' en bid dat God genadigh zy.

PRov. 31: 30/ staet: Lieflijckheyt is bedrieghlijck, en schoonheyt is ydel. Maer een Vrouvve die den Heere vreest, verkrijght haer self een lof.

L. Vives **seydt oock, Een Vrouvve moet geen stuyr gesichte hebben, niet geyl in vvoorden zijn, niet onbeschaemt in haer doen, niet vvilt en hoovaerdigh in haer gebeet, niet dertel in hare gangh, niet brootdroncken in haer spreecken: Maer dat self hare gestalte des lichaems een afbeeltsel zy van haer gemoed, vroomigheyt en geschicktheyt.**

Tertullianus **seydt oock. Wilt ghy Vrouvven u vercieren, komt toe-gerust mette vvel-rieckende salven en vercierselen der Apostelen, mette eenvoudigheyt, oprechtigheyt, en schaemroode kuysheyt, en de oogen met schaemte en stilsvvijgentheyt des Geests beschildert, stekende voor uvve baggen, Gods Woord in uvve ooren, knoopende aen den hals het jock Christi. Ondervverpt u uvve Mannen, als u hoofdt, en ghy sult genoegh verciert zijn. Hout de handen besigh met de vvolle, spijckert uvve voeten in huys, en sy sullen u meer als het goud behagen. Kleedet u met de zyde der Godsaligheyt, met de fijne spin-zyde der heyligheyt, en met het purper der kuysheyt. Als ghy dus op-gepronckt zijt, suldy God tot eenen Minnaer hebben.**

De Edele Natuyre.

Stemme: *Si tanto gratiosa.*

O Edele natuyre!
Hoe heerelijck zijt ghy van God geschapen,
Ons vreughd' tot aller uyre,
Van onderhout, een seer noodwendigh wapen:
Waer door de Mensch, verkrijght sijn wensch,
En leeft van uwe gaven;
En van u vruchten, daer wy ons met genuchten,
Mede laven.
2. O milde Voetster Vrouwe,
Die uyt u schoot schenckt allerleye zeegen,
Ghy zijt ons seer getrouwe,
Want door u vloeyt des Hemels dau en reegen:
Jae Mensch en Vee, die voedt ghy mee,
En drencktse met u borsten,
Dat wy nae reyne, u soete melck-fonteynen,
Stadigh dorsten.
3. Ghy doet u schoot slechts open,
Strax wy nae u seer vierighlijck verlangen,
Wy leven steets in hoope,
Om door u gunst de vruchten te ontfangen.
V bloeysel doet, alree 't gemoedt,
Van vreughde opwaerts stijgen,
Waer door w'ons voeden, door hoope, om u goeden
Te verkrijgen.
4. Al wat God wil vereeren,
Dat schaft ghy ons soo milt en goedertieren,
Jae wat wy self begeeren,
Dat komt, door u, op ons naekomers swieren,
Jae had ghy meer, ghy soud veel eer,
Met zeegen ons besproeyen.
Want wy bemercken, dat Godes wonder-wercken,
Ons toe-vloeyen.
5. Wy hebben stof te loven,
Dat God de Aerd' om onsent wil dus zegent,
En dat hy daer en boven,
Door soete dau 't gewas en 't velt beregent:

Ghy geeft ons stof, dat wy Gods lof,
Door uwe gonst vermeeren,
Dat wy sijn wercken, met aendacht en opmercken,
Steets vereeren.

DE Natuyre die sich altijdt tot het beste keert, is van God heerlijck geschapen, en door sijnen zeegen soo deeltse en teeltse ons alle vruchten en vvat leven heeft ontfangen, mede. Sy verciert selve de edelheyt met heylighe zeeden. Want daer is niet edel dat gebrecklijck is. Derhalven soo vertoont ons de Natuyre over al hare gaven, soo datse vvel edel magh vverden genaemt. En men soude de natuyre niet edel mogen noemen, indiense alleene met den name en niet met de daedt uytbromde.

Klachte over de quade tijden.

Stemme: *Jonge Dochters vol van jeughde.*

'k *H*Oor vast klagen op de tijden,
Dat die veel verandert zijn,
Datse krielen vol venijn,
Datse zijn vol druck en lijden,
Snooder als de oude tijdt,
Vol geveynstheyt haet en nijt.
2. Vol bedrogh en snoode vonden,
Tot des even-naesten schae,
Jae men loopt de boosheyt nae,
En men stooft sich in de sonden,
't Is vol karmen, krijgh en moort,
't Eene quaed broet 't ander voort.
3. Men gaet proncken en hooveeren,
Met veel' overdaet en pracht,
Daer men op geen Gods-vrucht acht.
Jae met brassen en met smeeren,
Brenght men door het erflijck goedt,
Dat men soo besuyren moet.

4. 'k Sie de tijden heel bedorven,
'k Sie het onderst boven staen,
'k Sie de deughd en eer vergaen,
Liefd' en trouw zijn verstorven,
Valscheyt, logen, hoovaerdy,
Heerschen nu en schelmery.
5. Vromigheyt die leyt verschoven,
En men acht haer nergens meer,
Jae men past op God noch eer,
Ongerechtigheyt drijft boven,
Waer ghy oock den rugge keert,
Liefd en trouwe zijn verheert.
6. Ach mocht ick den tijdt beleven
In haer oud' en slechte stant,
Liefd' en trouwe in het land:
Maer nu gaet sich elck begeven,
Tot de tweedracht, haet en list,
Tot gekijf en woorden-twist.
7. ‘Al vergeefs wy menschen klagen
‘Over desen snooden tijdt,
‘Die soo ras daer heene glijt,
‘'t Zijn alleen der sonden plagen,
‘En ons snoot en quaedt gemoedt,
‘Dat ons dees ellende doet.
8. ‘'t Zijn al een en selfde tijden,
‘Dieder voormaels zijn geweest,
‘Maer ons ongestade geest,
‘En de ondeughd doen ons lijden.
‘Blijft slechts vroom in u gemoedt,
‘Deughde maeckt de tijden goedt.

***HIeronymus* seght in sijne uytlegginge over de Prediker Salomon: Seght doch niet dat de voorige tijden beter zijn geweest als dese, de Deughd maeckt de tijden goedt, de sonde quaet.**

***Seneca* seght oock: Dit hebben onse Voor-ouders al geklaeght, dat wy nu oock klagen, en onse naekomelingen sullen 't oock klagen, dat de goede zeeden zijn verandert,**

en de boosheyt de overhand heeft, en dat alle menschlijcke dingen arger vvorden, en tot alle schelmerye vervallen.

Vriendschaps Beeld.

Stemme: *O schoonste Herderinne.*

*W*Ilt ghy Vriendschap plegen, uyt een redelijck gemoedt,
Soo let eens ter deegen, wat de ware Vriendschap doet.
Vriendschap maeckt een vast verbant.
En een onverbreecklijck pand.
2. Vriendschap moet steets bloeyen, soo in *Vorst* als *Somer* tijdt,
En in onspoet groeyen, tegen alle haet en nijt.
Vriendschap toont sich altijdt bly,
Soo van verre als nae by.
3. Sy kleeft in het herte, schoon sy ver gescheyden is,
't Zy in vreughd' of smerte, en in rouw en droeffenis,
Vriendschap toont haer altijdt bloot,
't Zy in leven of in doot.
4. Vriendschap is goedaerdigh, die steets op het weldoen siet,
Om te helpen vaerdigh, schoon sy 's anders niet geniet.
Vriendschap toont een open hert,
Die met deughd vergolden wert.
5. Sy weeght de gebreecken, op de schael van reedlijckheyt,
Tot een oprecht teecken, van haer liefd' en billickheyt.
VVie dat ware Liefde toont,
Oock sijns Vriends gebreck verschoont.
6. Hebt ghy deughd verkregen, toont die weder aen u Vriend,
En laet noyt verlegen, schoon dat hy 't niet heeft verdient.
Vriendschap toont een bly gelaet,
VVaer sy keert of heene gaet.
7. Sy is als de roosen, aengenaem van reuck en geur,
Dieder altijdt bloosen, want sy dringht de herten deur:

Vriendschap moet in vreughd en pijn,
Met de wil' vereenight zijn.
8. Maer geveynsde Vrienden, vliegen wegh als 't lichte kaf,
En zijn als de winden, dieder waeyen op en af,
Even als de mist verdwijnt,
Als de Sonne daer op schijnt.
9. Sy is reyn van binnen, onbesmet en sonder gal,
Die haer suyvre sinnen, reyn en kuys behouden sal.
Vriendschap soeckt geen eygen baet,
Door bedrogh noch snood verraet.
10. Wie so eedlen kroont, hier kan drucken om sijn hoofd,
Magh wel staen ten toone, want sy 's werrelts glans verdooft,
Herten die de Liefde voedt,
Zijn in als gelijck van moet.
11. Hebt ghy een verkregen, die u heyl' en beste weet,
Hout dat voor een zeegen, als een schoon beperrelt kleet,
VVant een trouw inborstigh hert,
Selden hier gevonden wert.
12. Doch de ware Vriendschap, die bestaet in God alleen,
En in ware kindschap, die met God is een en een.
Vriendschap op Gods grond geheyt,
Duyrt tot in der eeuwigheyt.

Siet de Musijck-nooten voor, fol. 87.

ZEno Citticus **gevraeght zijnde, wat inder daet een vriend was? Antwoorde, Een tweede ick. Plutarchus seyde: Gelijck de Musijck bestaet uyt verscheyden soo grove als scherpe geluyden, door de reeden alsoo geschickt, soo bestaet oock de vriendschap van gelijcken. Salustius seydt: Eenderley te wenschen, eenerley te haten, eenerley te vreesen, bint de Menschen by een: doch dit is onder den goeden vriendschap, maer onder den quaden, is 't geveynstheyt. Wy noemen dit vriendschap, seydt Aristoteles, vvaer oprechte vveder-liefde is. Seneca seyde, dat Hecaton sprack, Ick sal u de vriendschaps-konst vertoonen, sonder medicijnen, sonder kruyden, en sonder eenige toover-dichten: Soo**

ghy wilt bemint zijn, bemint dan oock. Salomon **seydt in sijne Spreucken, 17: 9. Wie de overtredinge bedeckt, die soeckt vriendschap. Vers. 17. Een vriend heeft altijdt lief, en wort in der noot, als een Broeder gebooren. Syrach seydt 6: 14. Een getrouw vriend is een stercke vastigheyt, wie die heeft, heeft een groote schat.**

Aert der Gierigheyt.

Stemme: ***Onlanghs als Boxvoetjen.***

D
E ſtadige honger na geld en nae goed/
Geen vreughde noch deughde doet aen het gemoedt:
Wie nimmer met reen/ ſijn ſinnen beſtiert / Die is
nopt te vreen/ hoe hy woelt en tiert.

*D*E stadige honger nae geld en nae goed,
Geen vreughde noch deughde doet aen het gemoedt:
Wie nimmer met reen, sijn sinnen bestiert,
Die is noyt te vreen,
hoe hy woelt en tiert.

2. Want Rijckdom noch schat kan de vrecke versaen,
Maer hy is onrustigh in 't geen hy grijpt aen:
Sy steurt hem sijn slaep en maeckt hem benout,
Om dat hy soo woelt en haeckt nae het goud.

3. Door 't knagen van 't herte, hy stadigh aen quijnt,
En voelt daer de smerte, die nimmer verdwijnt.
Geen water noch vier beletten sijn lust,
Waer door hy dan schier, heeft nimmermeer rust.

4. Hy janckter gestadigh gelijck een hond,
Die alles op-swellight met opene mond;
Hy loert op den brock die hyder aensiet,
Met gulsigh geslock, dat hy die geniet.
5. Dus is dan de Vrecke in 't herte beknelt,
Om dat hy niet alles heeft in sijn gewelt:
Schoon dat hy den buyt heeft in sijne kist,
Soo pooght hy nae meer door roof en door list.
6. Hy isser als eene van watersucht kranck,
Die stadigh wil hebben noch meerder dranck:
Schoon dat oock sijn lijf van 't water op swelt,
Soo soeckt hy meer vocht, hoe 't hert hem oock knelt.
7. Dit is dan der snooden roof gierigaerts aert,
Hoe meerder van schatten, hoe meerder beswaert.
Schoon hoe hy sijn kas opstapelt en vult,
Soo blijft hy beladen vol ongedult.
8. Hy is als een Kuycken-dief nimmer versaet,
En altijdt beanghstight wanneer hy 't verlaet,
Hoe wel het een roof is en 's anders mans goed,
Hy swellight het op in sijn ruym gemoed.
9. Zijt ghyder een Christen in daet en in schijn,
Ey schouwt doch dees plage, al waer het u pijn,
Want wieder in slockt eens anders mans sweet,
Die braecktet weer uyt met veel herten-leet.

*HIer by sal niet qualijck passen, 't geene **Alciatus** in sijne Sinnebeelden uyt-druckt by ons uyten Latijne naegevolght, die ghy in onse **Iconologia** of Uytbeeldingen des verstants, fol. 424. kont nae lesen: alwaer de Kuycken-dief, aen sijne Moeder, over sijne benautheyt, klaeght, en hare antwoorde daer op.*

Ghy Kuycken-dief, ghy groote vraet,
Van 't grouwelijck schocken onversaet,
Die swelght en gulpt weer uyt u keel,
't Gestoolen goed, 't geroofde deel.
Ghy klaeght u Moeder al u leet,
V bange noot, u pijn en sweet,
En dat door 't braecken en bedrijf,
V darmen barsten in u lijf.

V Moeder seght, Soon,
Ghy hebt van 't uw' geen schae geleen,
Al spoudy schoon u vleesch en bloet,
Dat is doch maer eens anders goet.

De Geestlijcke Schipper.

Stemme: *Gelijck een Duyfjen in 't wilde.*

*W*Ilt ghy de Zee beseylen,
Soo let wel op 't *Compas,*
En wilt de drooghten peylen,
Of ghy vervalt seer ras,
Op klippen of op sanden,
Waer op ghy schip-breuck lijt:
Op dat ghy niet vergist u tijdt,
Doch op u hoede zijt.

2. Ghy moet u Schip bestieren,
Met eene vaste loop,
Niet sucklen noch niet swieren,
In een onseeckre hoop,
En niet in 't wilde swerven,
Van d'een op d'ander kust,
En wenden 't Schip nae uwe lust,
Of ghy verliest u rust.

3. Want menigh dief en roover,
Loert op verradery,
Indien hy u komt over,
Dan leght ghy in de ly:
Dan is u Schip verlooren,
En in der dieven hand,
En ghy verliest dat kostel pand,
Tot eygen schaed' en schand.

4. Wilt *d'Opper-stierman* smeecken,
Dat hy u *Roer* bestier,
Want hy kent alle streecken
En voert het opper vier:

Waer nae dat ghy moet seylen,
En volgen dese vloot,
Op dat ghy soo ontwijckt den doodt,
De barningen en noot.

5. Dees Zee, die is de Werrelt,
Die ghy beseylen moet,
Hoe schoon die schijnt beperrelt,
s'Is een verbolgen vloet.
Die door bedrogh en lagen,
V veele stricken spreyt,
En die u Ziel ten quade leyt,
Hoe schoon oock dat sy vleyt.

6. V *Mast,* laet zijn *'t Geloove,*
Het *Seyl,* de *Liefd' ter deughd;*
De *Hoope* stelt daer boven,
Als uytkomst van u vreughd:
't Plicht-ancker laet dat wesen,
De grond der saligheyt,
Fonteyn van Gods barmhertigheyt,
Den vromen Mensch bereyt.

7. Wilt in dit Schip dan laden,
Een schat van 's Hemels goed,
De volheyt van genade,
Een hert met ware boet'.
't Gebedt dat sal u helpen,
Schoon ghy een leck verkrijght,
Maer ghy moet pompen dat ghy hijght,
't Gebedt ten Hemel stijght.

8. De *Noordster* moet ghy houden,
Gods Woord, voor u gesicht,
En schieten, als vertroude,
Op *Christi boogh,* nae 't licht.
De *Engels* zijn geleyders,
Die tot u hoede staen,
En u in geene noot af-gaen.
Dus weest niet meer belaen.

9. Wie dus door Zee kan varen,
Met Godes Geest voor wind,

Die vreest noch storm noch baren,
Noch yet dat hem verslint:
Dus pooght ter blijder haven,
Te loopen van het strand,
Nae 's Hemels eeuwigh Vaderlandt.
Daer God u biet de handt.

Siet de Musijck-nooten voor, Fol. 85.

Des Ouderdoms vermaeck.

Stemme: *Cest ce Mars.* Of, *'k Wil van 't Honigh-Byken singen. Siet de Musijck-nooten in Lust tot VVijsheyt, Fol. 127.*

'k *W*Il van het oude Gilde singen, en haer vreughd,
'k Wil mijne pen te rugge dwingen, van de jeughd,
En sien an, d'oude Man,
Hoe die in sijne staet, de lust vergaet.

2. 's Werrelts vermaeck en d'ydelheden, vliegen heen,
Dies wil hy sijne tijdt besteeden, in gebe'en,
En 't gemoedt, dat ons voed',
Bereyden tot dien dagh, die 't al vermagh.

3. Min en de lust en snoode daden, gaen voorby,
Dies is hy los en onbeladen, van 't gevry,
Van 't gewelt, dat ons quelt,
En ons ter zijden voert, en 't hert beroert.

4. Al 't tijdt-verdrijf en minne-vlagen, zijn vergaen,
Dies hy verslijt sijn oude dagen, en siet aen,
Al 't geraes, en hoe dwaes,
De Menschen in haer doen, de lusten voen.

5. Hy stelt sijn hoop en sijn vertrouwen, op den Heer,
En soeckt paleys noch burgh te bouwen, maer let meer,
Op een baer, die hem naer,
Het duyster graf geleyt, dat hem verbeyt.

6. Schoon hem de rampen overkomen, hy verstaet,
Dat oock de jeughd en alle vrome, dit aengaet:

Dies leeft hy, stil en vry,
En denckt in dit geval, elck sterven sal.
7. Schoon hem de uyterlijcke oogen, 't licht verbien,
Soo pooght hy doch, nae al 't vermogen, meer te sien,
Want hy let, in sich bet,
Hoe dat hy sal bestaen, nae God te gaen.
8. Dies hy gebruyckt verstant en reeden, en bescheyt,
Wijsheyt en deughd, en goede zeeden, matigheyt,
Om bequaem, aengenaem,
Voor God den Heer te zijn, in daed en schijn.
9. Schoon hem de leden heel verstijven, 't hert is gau,
Hy weet dat niemandt hier sal blijven, dies hy nau,
Stelt sijn perck, en sijn merck,
Op Godes pad en Woort, nae 's Levens poort.
10. O, wie dat in sijn jonge dagen, dit kan sien,
Die sal al jongh, voor ramp en plagen, d'ondeughd vlien,
En sijn oogh, slaen om hoogh,
Nae *Christi* Leer' en Wet, ons voor-geset.

***CIcero* seydt in sijne Philippica, De lange slaep, de wellusten, het speelen en alle jeughdige vermaecklijckheden, verdrijft de tijdt uyt den Ouden, gelijck een Medicijn: maer daer en tegen verkrijgen sy andere gaven des gemoedts, als wijsheyt, matigheyt en andere deughden, die den oude Luyden betamelijck zijn.**

***Diogenes Laërtius* seydt in 't Leven van Solon den Athenienser, Dat men de Iongelingen, die noch de wellusten waren onderworpen, van het Overigheyts Ampt most af-weeren, maer Oude daer in stellen, die van dese herts-tochten vry waren.**

***Seneca* seydt, Wanneer de oogen des lichaems in den Ouden verdooft werden, datse dan te scherper met de oogen des verstants, beginnen te sien.**

***Horatius* spreeckende tot den Ouden begeerlijcken en hooghmoedigen, seydt, Ghy siet dat de eene dagh den anderen voort-drijft, en dat de nieuvve Manen altijdt ver-**

dvvijnen, en ghy laet marmorsteenen, om Paleysen te bouvven, doorsagen, niet gedachtigh zijnde, dat ghy tot u lijck een graf-steede behoorde toe te stellen.

O ellendigh lot veeler Ouden! die hoe vvelse een seer kleyne reyse hebben te doen, nochtans om veele reysgelt, en om hare huysen en schatten zijn besorght.

Broosheyt van des Menschen leven.

Stemme: ***Laestmael in 't kriecken van den dagh.***

Elyck een bloem op 't velt ver - gaet /
Seer kozt en bzoos ſchoon 't heerlijck ſtact /
Soo is ons leben oock / Als 't blad van eene
Jae 't is als wind en roock :
boom / En 't loopen van een ſtroom / Soo bluchtigh
is 't : jae als een ſchoone roos / Op-gepzonckt met
geur en bloos / Die ſlechts duyzt een kozte poos.

*G*Elijck een bloem op 't velt-vergaet,
Soo is ons leven oock,
Seer kort en broos schoon 't heerlijck staet,
Jae 't is als wind en roock:
Als 't blad van eene boom,
En 't loopen van een stroom,
Soo vluchtigh is 't: jae als een schoone roos,
Op-gepronckt met geur en bloos,
Die slechts duyrt een korte poos.
2. Wy klagen dat der Dieren aert,
Een langer leven heeft,

En dat de Mensch, die meer is waert,
God soo kort leven geeft:
Waer in hy met verstand,
Kost nemen 't al ter hand:
Maer dat de Dood, als 't noch in 't bloeyen was,
Snel verdrijft dit teedre glas,
Jae tot gruys, tot stof en asch.

3. Ons klacht' is onrecht en verkeert,
Want God is 't, die 't bestiert:
En die ons door dees broosheyt leert,
Hoe hy sijn wercken ciert:
En dat hy is die geen,
Die 't alles schickt alleen,
Dat hy den Mensch sijn heerlijckheyt vertoont,
En met soo veel gaven kroont,
En met deughde rijcklijck loont.

4. Ten eynde hy sou vaerdigh staen,
En 't korte leven sien,
En sijn gemoed ten Hemel slaen,
En alle ondeughd' vlien,
En dencken dese dagh,
De laetste wesen magh,
Wat weet ick Heer; wanneer ghy mijne draet,
Die soo los en wanckel staet,
Met u seyssen neder slaet,

5. Ons leven is gelijck een droom,
Die snel en ras vervlieght,
Waer in men sonder vrees of schroom,
Sich selve seer bedrieght:
Men let op seeckerheyt,
Die ons, eylaes, verleyt.
Maer wie belooft ons 't schoone morgenroot?
Want op heden komt de doodt,
Die ons van ons glans ontbloot.

6. Ons leven is maer eene dagh,
Hoe heerlijck dat het schijnt,
Vol smerte, rouw en naer geklagh,
Dat in der haest verdwijnt:
Wat baet dan 's werrelts pracht,
Die by God is veracht?
Een nedrigh hert, dat is by hem ge-eert,

Dat hier willigh sterven leert,
En sich tot den Heer bekeert.
7. Verlaet u dan op 't leven niet,
Want alles moet vergaen,
Het is een kranck en teeder riet,
Daer op ghy niet mooght staen.
Dus denckt mijn leven slijt,
Wy hebben uyr noch tijdt.
Ick stel my dan in God den Heer gerust,
Die is al mijn vreughd en lust:
Tot hy mijn lamp uytblust.

VAn 't lange, korte, beesige, aendachtige, Menschlijcke, en ongeruste leven, leest daer van in de ***Iconologia*** *of Uytbeeldingen des verstants, fol. 486. en vervolgens, vvaer in ghy groot vermaeck sult scheppen. Leest oock daer op, de voorspoet des levens, fol. 566. daer hy eygentlijck sal aenvvijsen vvat dat selve is.*

Seneca **seydt in sijne Brieven: 't Is onseker in vvat tijdt en plaetse u de doodt vervvacht, en derhalven sult ghy die op alle tijden en plaetsen vervvachten.**

Vluchtigheyt deses Levens.

Stemme: *Het glas van mijn geneughd is af-geloopen.*

M
Yn lamp is haeft gebl ft / en plt ten
Dies vind ick wepnigh r ft / maer meer el-
epnde /
lende /
Nu ick het al beſchouw en ſie van binnen /

*M*Yn lamp is haest geblust, en yit ten eynde,
Dies vind ick weynigh rust, maer meer ellende,
Nu ick het al beschouwen sie van binnen,

Soo sie ick hoe mijn vreughd, daer 't hert in was verheught,
Ontroert mijn sinnen.

2. Schouw ick het Roosjen aen, en hoe 't ontloocken,
Moet in der haest vergaen; verslenft, gebroocken,
Dan denck ick hoe ons jeughd en vrolijck bloosen,
Sal als een bloeme staen, en in der haest vergaen,
Gelijck de Roosen.

3. Wanneer een vier'ge pijl, wordt aen-gesteken,
Dan vlieghts' in aller yl, nae 's Hemels teecken,
Jae stijght met hare vlam, tot aen de Sterren:
Maer strax verdooft haer licht, voor yders aengesicht,
En stuyft om verre.

4. Soo wort des Menschen roem oock haest verstoven,
Jae als een teere bloem, seer ras verschoven,
Jae wordt als 't helder glas seer haest verbroocken,
Hoe vrolijck dat het schijnt, het leyt wanneer ment 't pijnt,
Terstont gedoocken.

5. Schoon ons begeert is langh, soo zijn onse dagen,
Seer kort en 't leven kranck, vol rouw en klagen:
Wy hoopen dat de tijdt ons noch sal geven,
Verheventheyt en staet, daer elck sich op verlaet,
En langer leven.

6. Maer ach verdoolde Mensch! let doch op 't eynde,
En wilt u ydle wensch! hier van af wenden:
Bedenckt hoe jongh en oud' doch moeten sterven,
Om namaels beter loon, en heerlijcker kroon,
By God te erven.

7. V tijdt die is nae by, wilt hier op mercken,
Want niemandt is hier vry: let op u wercken:
Ghy kont noch uyr noch dach u vast beloven,
Denckt dan mijn tijdt vergaet, en al mijn toeverlaet,
Soeck ick hier boven.

Van het korte en vluchtige leven, leest daer van in de ***Iconologia*** *of Uytbeeldingen des verstants, fol. 287. daer suldy alles geleert en treflijck vinden beschreven.*

Overweginge des Doodts.

Stemme: *Ach treurt mijn bedroefde Schaepjes. Siet de Musijck-nooten in Urania of Hemel-sangh, Fol. 78.*

*W*Ie dat den doodt kan overwegen,
En altijdt op sijn eynde sien,
Die vint sich nimmermeer verlegen,
Maer sal altijdt het quade vlien.
Hy sal de sonden en de ydelheyt,
Die ons verwonden, en al wat ons vleyt,
Versmaen in eeuwigheyt.

2. Hy weet sijn eynde is onseecker,
En staet alleen in Godes hand,
Hy moet doch drincken uyt dees beecker,
En staren nae een beter Land.
Hy siet de werrelt en haer valsch gelaet,
Schoon die beperrelt en verheven staet,
Met al haer pracht vergaet.

3. Hy denckt dees dagh de laetst' sal wesen,
My koom oock over wat God wil,
Want ick ben buyten schrick en vreese,
Dies houd' ick my gerust en stil.
Ick weet mijn dagen gaen al soetjes heen,
Wat wil ick klagen, of met veel geween,
My quellen buyten reen?

4. Mijn glas moet alle uyr verloopen,
Wanneer weet ick wanneer God mijn draet,
Af-korten sal? Dat ick mijn hoope,
Sou stellen op quae toeverlaet.
Ach neen mijn leven is soo broos als glas,
't Wordt snel verdreven, jae als stof en asch,
Ach het verstuyft soo ras.

5. Waer op wil ick my dan verlaten,
Wy zijn van aerd en leem gemaeckt,

Wat kan my doch dit leven baten,
Waer door men slechts, in sonde raeckt?
Laet my door 't sterven, want het moet geschien,
V Rijck be-erven, en u Godheyt sien,
En alle boosheyt vlien.

6.‘O die heeft daeghlijx in 't gedachte,
‘Als dat hy eenmael sterven moet,
‘Die sal dees aerdsche lust verachten,
‘En staren op een beter goedt:
‘Op 't vast geloove, dat op *Christum* siet;
‘Die ons van boven, nae veel verdriet,
‘Sijn troost en hulpe biet.

7. ‘Dees doodt sal my geluckigh wesen,
‘Want *Christus* is my voor-gegaen,
‘Soo dat ick nu den doodt niet vreese,
‘Hy heeft den vloeck voor my voldaen.
‘En mijne sonden door sijn dierbaer Bloedt,
‘Die my verwonden, door sijn doodt geboedt,
‘Hy is mijn hooghste goedt.

8. ‘En als de Bruydegom komt kloppen,
‘Geef dat ick wesen magh gereet,
‘Dat ick mijn ooren niet verstoppe,
‘Maer trecke aen het Bruylofs-kleed:
‘En dat mijn lampe, met oly gelaen,
‘Voor alle rampen, magh vaerdigh staen,
‘Wanneer hy komt gegaen.

Opmerckinge.

DRuckt dit in u gedacht en hebt den doodt voor oogen,
Dan suldy steets de sond' en 't quade over mogen,
Want dit maeckt u gehart, dat ghy in alle noodt,
V troost, dat alle ramp sal eynden met de doodt.
Dan suldy 's werrelts lust vertreeden en verachten,
En door oprechte boet' nae 't saligh eynde wachten,
En lijdsaem zijn in ramp, om dragen 't ongeval,
Om dat u God hier nae, de rust verleenen sal.

***Lipsius* seydt in sijne Burgerlijcke aenmaninghen: O ellendige, ghy vreest altijdt voor 't geene ghy eenmael moet**

uytstaen, dit vreest ghy, dat by u staet, dat ghy niet soud vreesen.

***Seneca* seght in sijnen 30. Sendtbrief: De doodt is de haven van aller rampspoeden, enden schuyl-plaetse van onse ellendige leven. Gedenck dat de grijse rimplende jaren zijn bloemen van de doodt, en dat de doodt een vrucht is van de ruste. De doot is een ruste van alle droefheyt en ellende, en sy snijt aller menschen rampen af. Daer is geen reyse sonder uytkomst.**

***Hieronymus* seydt in sijnen Brief tot Paulinum: Wie dagelijx gedenckt dat hy moet sterven, sal het aerdsche licht verachten, en sich door ware en ernstige bekeeringe, tot een salige doodt voor-bereyden, en sich in de oprechte Godsaligheyt bevlijtigen. Hy sal de tegenspoedige rampen willigh verdragen en met brandende begeerte nae het eeuwige leven verlangen.**

Doodt der Grooten.

Stemme: *O slaep, ô soete slaep, &c.*

***God sprack tot den Vorsten Israëls,* Psal. 82: 6.**

*I*Ck heb geseydt, waer in ghy u verblijdt,
Dat ghy te saem verheven Goden zijt,
En Kinderen die hoogh, in yders oogh,
In u Majesteyt en u heerlijckheyt,
In u Majesteyt soud sterven,
En oock den doodt als andre erven.
2. De doodt klimt oock tot uwe vensters in,
En soeckt in u Paleysen haer gewin,
Alwaer sy 't al verslint, jae watse vint,
Jae in Dorp of Stadt, sy een yder vat,
Gaet in Dorp en Stadt te grasen,
Om sich in 't vleesch en bloedt te aesen.
3. Wanneer als God sijn gramschap tot u keert,
Dan zydy strax door sijne roe verheert,

Daer leydt dan kroon en staf, gelijck het kaf,
V macht en gebiedt is een ydel niet,
V macht en gebiedt moet wijcken,
Als God sijn vonnis komt te strijcken.
4. Dan zijt ghy als de armste man vervaert,
En niemandt acht u Keyserlijcke swaert,
Want dan is u ontsagh, maer rouw en klagh,
En u dwaes gemoedt, wordt door bitter soet,
Wordt door bitter soet bedrogen,
Om dat ghy siet u onvermogen.
5. Ghy zijt een Mensch in hoogheyt wel gestelt,
Maer grooter God heeft u in sijn gewelt,
Die uwe kroon en staf, vergruyst als kaf,
En u hoogh gebiedt, maeckt tot stof en niet,
Dus op 't hoogh gebiedt wilt letten,
Want God sal u te grondt verpletten.

***Horatius* seght, De Koningen die men moet vreesen, woeden wel over haer Onderdanen, maer 't is God, dien sy selve moeten vreesen.**

***Seneca* seght in sijn treurspel van Thyeste; U, die van God, dieder een bestierder is van Zee en Aerde, den macht gegeven is, leght doch af u trots en op-geblasen gesichte, want vvat een minder Onderdaen voor u moet vreesen, dat dreyght u een grooter God. Want alle Koninghrijcken, staen onder een grooter Koningh.**

***Siet de Musijck-nooten in* Bellerophon, Fol. 110.**

Doodts Klachte.

Stemme: *O slaep, ô soete slaep, &c.*

*W*At is 't o Mensch! daer ghy dus over klaeght,
En Lijf en Ziel' met veel' ellende plaeght?
Verwerpt dees sotte min, en dwase sin,
Dat ghy meent t'ontgaen, d'algemeene paen,

Dat ghy meent t'ontgaen het sterven,
Ach neen! den doodt die moet ghy erven.
2. Wat baet geklagh van Huysvrouw of van Kind,
Daer doch de doodt, ons al gelijck verslint,
Sy klopt soo wel aen Kluys, als 't hooge Huys,
Al 't geschrey is windt, dus u wel besint,
Al 't geschrey is windt en wanen,
Spaert vry al u geklagh en tranen.
3. Ghy moeter aen schoon ghy zijt sterck en langh,
Is 't heden frisch? 't is morgen swack en kranck:
Ghy weet dat alle vleysch, verkrijght sijn eysch,
't Moet doch al vergaen, hoe men is belaen,
Het moet al vergaen en scheyden,
De doodt sal u in 't graf geleyden.
4. Wy zijn een vat van aerde toe-gestelt,
Soo broos als glas en als een bloem op 't velt,
Gelijck een water-blas, als stof en asch,
Als een schauw en roock, en een licht gespoock,
Als een schauw en roock die vliegen:
Laet u de waen doch niet bedriegen.
5. De doodt die wijckt voor Keyserlijcke macht,
Voor hooge stam, voor hoovaerdy noch pracht,
Want edel, arm, en rijck, maeyt sy gelijck,
Met haer seyssen af, in het doncker graf,
Met haer seyssen af te neder,
Ach het is met den mensch soo teder.
6. Hy is wel dwaes die op het aertsche bouwt,
En tracht alleen nae eere, staet of gout:
Want alles doch verdwijnt, hoe schoon het schijnt,
Daer van ghy alleen, schoon met groot geween,
Daer van ghy alleen sult krijgen,
Een Heene-kleet om 't lijf te rijgen.
7. O wel hem, die den doodt steets over denckt,
En siet op God die beter leven schenckt.
Op 't leven dat u leyt, in eeuwigheyt,
Daer ghy voor Gods troon, met een goude kroon,
Daer ghy voor Gods troon sult hooren,
Komt hier mijn kindt en uytverkooren.

Seneca seydt in sijnen 60. Brief: Een wijs Man is tegen alle aenval gewapent, jae soo hem mocht armoede, droef-

heyt, smaet, jae de doodt overvallen, hy sal niet aerselen, maer sal onverschrickt tegen haer aen, en tusschen haer, doorgaen. Voorder seght hy in sijnen 78. Brief: Waerom schreyt ghy ô Mensch? wat hoopt ghy? hou af, of meent ghy dat de Goden, door bidden, zijn op te houden? dit is al te vast en seecker door een eeuwige nootwendigheyt in-gestelt, ghy sult daer nae toe-gaen, daer 't al nae toe-gaet. Is u dit wat nieuws? tot dese wet zijt ghy gebooren. Dit 's u Vader en Moeder vvedervaren, oock uvve Voor-ouderen, en alle die voor u zijn gevveest, en nae u sullen komen.

***Herodianus* verhaelt, Dat als de Keyser Severus sich gevoelde te versvvacken, en den doodt te naderen, liet hy sijn Heene-kleet, vvaer in hy vvilde begraven zijn, door 't leger op een spiesse omme dragen, en daer by omme roepen. Dit eenige alleen, sal de Keyser Severus van alle sijne schatten en heerlijckheden, met sich ten grave nemen. Hier past op 't geene Iob seydt cap. 1: 21. Ick ben naeckt van mijne Moeder gekomen, en sal naeckt, daer vveder heene varen. Leest oock Salomon, Ecclesiastes 5: 15.**

't Saligh Af-sterven.

Stemme: *Als mijn stondlijn voorhanden is,* Of, *Maximilianus van Bossa.*

*W*Anneer mijn glas verloopen is,
Soo moet ick van hier scheyden:
Want door my doch geen open is,
Wilt my dan Heer geleyden,
Want ick oogh op een saligh eynd,
Dus u gesichte tot my wend,
Dat ick u magh behagen.

2. Dat ick dan in mijn oude dagh,
My magh in u vermaecken,
Ick weet dat droefheyt noch geklagh,
Kan mijne uytvaert staecken.

Ick moet de werrelt doch versmaen,
Mijn Ouders zijn my voor-gegaen,
Ick volgh op hare paden.
3. Hoe swaer valt doch de doodt, die geen,
Die in de weelde leven,
En of sy dan met veel geween,
Tot God sich wilden geven.
Eylaes! het valt dan dick te laet,
Indien sy niet by tijdts van 't quaed,
Af-laten, en de sonden.
4. Die in des werrelts valsche goed,
Haer heyl en weldaet soecken,
Dien sal een worm, die stadigh wroet,
Haer onverstandt vervloecken:
En seggen, dwaes! in dese nacht,
Sal uwe Ziel zijn t'onderbracht,
Wie sal dan 't goed behooren?
5. Hebt ghy dan een ontrust gemoedt,
Met boosheyt overladen,
Ach dan streckt al u groote goedt,
Voor uwe Ziel ten quade:
Dan volghter op rouw en beklagh,
Want hy schrickt voor den laetsten dagh,
Die elck sal overkomen.
6. Schoon ghy zijt in verheven staet,
Wat sal u dit doch baten?
Als ghy u lijf en leven laet,
Dan moet ghy 't al verlaten:
Hebt ghy niet vroom en wel geleeft,
De hoogheyt u geen voordeel geeft,
Want God sal die verachten.
7. Gods dreygement dat valt seer swaer,
Voor die in 't quaed volherden:
Sijn oordeel schricklijck is en swaer,
Als 't sal voltrocken werden.
Want hy sal seggen gaet van hier,
Ghy boose in het eeuwigh vier,
En draeght daer uwe straffe.
8. De vroome dickwijls oock gevoelt,
Het knagen van 't geweten,
Als hy in sijnen doodt-kamp woelt,

Of God hem had vergeten.
Doch hy grijpt weer een vast gemoedt,
En troost sich dat door *Christi* bloedt,
Sijn' sonden zijn vergeven.
9. Dan seght hy, o mijn Ziel vaer uyt,
Waer voor soud' ick my vreesen?
Ick hoor der Englen soet geluyt,
Ick wensch by God te wesen.
Ick heb mijn loop alree volbracht,
't Geloof behouden, en verwacht
Een kroon van 't eeuwigh leven.
10. Wel saligh is hy die dus sterft,
En laet de werrelt swerven,
Door *Christum* hy een kroon verwerft,
Die nimmer sal bederven:
Wie in 't geloof volstandigh blijft,
Op dien noch vloeck noch wet beklijft,
Maer sal Gods Rijck be-erven.

Ter gedachtnis van mijnen ouden Vriend, Mr. Sybrant Hanssen Cardinael, van Harlingen.

Stemme: *Gaillarde la belle.* Of, *De schoone die my martilariseert.* Of, *Nae dien het bitter gaet voor 't soet.*

*W*El op mijn Ziele weest te vreen,
En soeck in Gode rust,
V Vriend die is u voor getreen,
En siet nu beter lust:
Als ick o God! dit selve pad betree,
Maeck my bequaem dat ick magh wesen ree.
Wanneer ghy klopt dat ick dan vaerdigh stae,
Doet ghy u wil, ick steun' op u genae.

2. V will' is dat ick 't leven laet,
En nae een beter stae,
Ghy hebt doch door een vast beraet,
Besloten dat ick gae:

Maeck my bereyt dat ick het aerdsch veracht,
En, door berouw, by 't Hemels zy bedacht:
Ons leven is gelijck een wandelaer,
Die altijdt reyst door menigh moordenaer.

3. Mijn Vriend, eylaes! is voor-getreen
En heeft sijn loop volbracht,
Hy heeft sijn strijdt nu af-gestreen,
Die yder noch verwacht.
Al streeft men hier door veele ramp en smert,
Al quelt men sich inwendigh in het hert:
't Is al vergeefs, elck moet dien wegh betreen.
Mijn Vriend is wegh, wat baet dan al 't geween.

4. Mijn oude Vriend, in konst gequeeckt,
Van sijn' kinds beenen af:
Sijn geest en aerdigheyt noch spreeckt,
Schoon hy leydt in het graf.
Hy wist al 't geen wat oyt de konst vermocht,
En watter oyt scherpsinnigh breyn bedocht.
Dies sal sijn lof oock nimmermeer vergaen,
Maer blincken uyt gelijck de heldre Maen.

5. Gae nu by 't Eenigh Drie-getal,
En meet het *Circkel-rond,*
En past den *Cubus* over al,
Daer ghy hier feyl aen vont.
Gae nu ter school by Godes Majesteyt,
En leer daer van al dees volkomenheyt.
Eylaes u konst, daer ghy u hooft in braeckt,
Om 't licht te sien, die is nu al gestaeckt.

6. Sijn konst in *VVis* en *Rekental,*
Was als een helder licht,
Dies hy den Lauwer dragen sal,
Voor yders aengesicht.
Van buyten aen, was hy nedrigh en slecht,
Maer in 't gemoedt was hy vroom en oprecht:
Een open hert, toond' hy in al sijn werck,
Sijn eygen Ziel was hem een School en Kerck.

7. Misgunt hem niet dat hy nu rust,
En beter lust verwerft,

Al is sijn lamp nu uyt-geblust,
Sijn konst doch nimmer sterft.
Scholieren treurt om dees konstrijcke Man,
Wiens tongh u nu niet onderwijsen kan.
Doorsnuffelt dan sijn overschrandre geest,
Die ghy, ten deel, noch in sijn Boecken leest.

8. Slaep dan mijn Vriend, in God, die leeft,
Tot aen den blijden dagh,
Tot God u weder 't leven geeft,
Die alle dingh vermagh.
Dat ghy mooght sien op Godes Heerlijckheyt,
Den vroomen Mensch van eeuwigheyt bereyt,
Dat ghy mooght staen voor *Christi* aengesicht,
En peylen daer des Hemels eeuwigh licht.

Van de blijdschap des eeuwigen Levens.

Stemme: *Gravesande.*

Een blijder vreughd daelt in 't gemoedt/
Als 's Hemels vreughde doet / En als Gods licht/
in ons de vreughde sticht/ Nae sijn oneyndlijck goed.
Want 's werrelts vreughd/baert in ons ongeneughd/

*G*Een blijder vreughd daelt in 't gemoedt,
Als 's Hemels vreughde doet,
En als Gods licht, In ons de vreughde sticht,
Nae sijn oneyndlijck goed.
Want 's werrelts vreughd, baert in ons ongeneughd,

Om dat die ras vergaet / En voed in ons het quaet.
Wilt ghy vreughd verwerven / Soeckt Gods Rijck
te erven / Stelt daer op u toeverlaet.

Om dat die ras vergaet,
En voed in ons het quaet.
Wilt ghy vreughd verwerven,
Soeckt Gods Rijck te erven,
Stelt daer op u toeverlaet.

2. Als *Paulus* wenscht by God te zijn,
Sagh hy Gods Rijck in schijn,
Sijn Heerlijckheyt en *Christi* Majesteyt,
Dies was het aerdsch hem pijn:
Dies riep hy uyt, met een seer bly geluyt,
Och dat ick was alree,
Verlost van 't droevigh wee!
Dat ick was ontbonden,
Van dit lijf der sonden,
En genoot de rust en vree.

3. Geen oor aenhoorde oyt de vreughd,
Noch oogh sagh dees geneughd,
Als mijn gesicht, door Godes Geest, verlicht,
Aensagh dees groote deughd.
Want in 't gedacht, heeft noyt Mensche verwacht,
Dit overheerlijck loon,
Waer mee dat Godes Soon,
Ons dan sal vercieren,
En ten Hemel stieren,
En ons schencken 's Levens kroon.

4. De hoogheyt *Salomons* was schoon,
Als hy sat in sijn throon,
In sijn cieraet, gepronckt in hooge staet,
Met sijne Koninghs kroon.
Waer door hy dan, als een verheven Man,
Van yder wierd' ge-eert,
Als door sijn deughd geleert.

Want door wijse reeden,
En sijn goede zeeden,
Was hy yder lief en weert.
5. Wat waer dees uyterlijcke pracht,
Soo hy niet hooger dacht?
Soo die bestont op een soo losse grond,
En hy geen meer verwacht?
Maer 's Hemels vreught, die baert lust en geneught,
Als elck verlaten sal,
Dit aerdsche tranen-dal,
Om by God te woonen,
Die ons sal bekroonen,
Met der Englen soet geschal.
6. Soeckt dan u lust in 's Hemels goed,
Dat yder soecken moet:
Daer siet men niet, op stam noch groot gebiedt,
Maer op een vroom gemoedt.
Want dat bestaet, dat wy nae Godes raet,
Op *Christum* 't ooge slaen,
En op sijn' paden gaen:
Dat wy mogen singen,
Heer voor alle dingen,
Siet ons doch genadigh aen.

***D. Augustinus* seyt van de blijdschap des eeuwigen Levens aldus.**

ICk sal aenschouwen Gods, des alder-hooghsten goed, aller Engelen en Heyligen vreughde; Iae God sien in het loon des eeuwigen levens, eene heerlijckheyt der Hemelscher Geesten, een eeuwige vreughde en eeren-kroone, het rechte kleynoot der saligheyt, een rechte ruste, een schoone vreede, eene inwendige en uytwendige vreughde; jae een Paradijs Godes, een Hemelsch Ierusalem, een saligh leven, een volheyt der saligheyt, eene eeuwige vreughde en een vreede Gods, die al het verstant sal overtreffen.

OM dat hier eenige plaetse ledigh was, heb ick de seven Boet-Psalmen, die de oude Leeraers daer toe hebben uyt-gesocht, onder mijne papieren gevonden, en die eertijdts, nae de Nieuwe Oversettinge des Bybels, by my waren gerijmt, hier by willen voegen. Voor de seven Boet-Psalmen worden genomen de 6. 32. 38. 51. 102. 130. 143. waer van ghy den 51. Psalm sult vinden, in mijne ***Vrania*** *of* ***Hemel-sangh.*** *Fol. 37.*

De 6. Psalm.

Op de gewoone stemme: *Wilt my niet straffen, &c.*

*S*Traft my doch niet o Heere!
In uwen toorn te seere,
Noch in u grimmigheyt:
Maer zijt my Heer' genadigh,
Ick ben swack, ghy weldadigh,
Geneest my van dit leyt.
2. Mijn beenders my verschricken,
Verlost my uyt dees stricken,
Hoe langh sal 't zijn o Heer?
O Heere! keert doch weder,
Red' mijn Ziel swack en teder,
Verlost my t'uwer eer.
3. Wie sal in 't graf u loven?
Want in den doodt verschoven,
In van u geen gedacht:
Ick ben vermoeyt van 't suchten,
Mijn bedde swemt vol duchten,
Ick klaegh den gantschen nacht.
4. Mijn bed is nat van 't weenen,
Mijn oogh doorknaeght van 't steenen,
Vervult is door 't verdriet,
Van wegen mijn bestrijders:
Wijckt van my 's deughds benijders,
Want God mijn schreyen siet.
5. De Heer verhoort mijn beden,
Mijn smeecken en mijn reden:

Beschaemt mijn vyandt wordt:
Verbaest keert hy te rugge,
Verschrickt en wordt haest vlugge,
Eer dat hem yemandt port.

Psalm 32.

Op de gewoone stemme: *Wel hem, &c.*

*W*El saligh Mensch; wiens sonden zijn vergeven,
En overdeckt, al 't quaedt by hem bedreven:
Wel saligh Mensch, wiens geest bedriegens moet,
God rekent niet sijn ongerechtheyt toe.
Want doen ick sweegh mijn beenders my versleten,
Den gantschen dagh, door 't brullen van 't geweten;
Want uwe hand druckt dagh en nacht op my,
Mijn sap wordt droogh, als 't hooy by Somers-ty. *Sela.*
2. Ick maeckt' u Heer! bekent al mijne sonden:
Mijn snoodigheyt bedeckt' ick t'geener stonden:
Ick sprack, ick wil belijden mijn misdaet.
Ghy Heer! vergaeft my al 't bedreven quaet. *Sela.*
Elck Heyl'ge sal terwijl hy is te vinden,
Hem bidden, dien geen vloet dan sal verslinden:
Ghy zijt mijn wijck, die my voor anghst behoet,
Die my omringht en vrolijck singen doet.
3. Ick sal u van den wegh recht onderwijsen,
Die ghy sult gaen, dat ghy mijn raedt sult prijsen,
Mijn oogh sal steets op u wel gade slaen,
Volght dan mijn les en stichtelijck vermaen.
Weest niet gelijck een paerd dat onverstandigh,
Of als een muyl, die door 't gebit wordt handigh.
Op dat het u niet quetse noch vertree:
De goddeloos' heeft smert, verdriet en wee.
4. Maer wie op God vertrouwt die sal omringen,
Sijn goedigheyt en gonst in alle dingen:
Verblijdt u in den Heer met stille vreughd,
Rechtvaerdige singht vrolijck en verheughd.

Psalm 38.

Op de gewoone stemme: *Wilt in uwen toorn, &c.*

*S*Traft my Heer! niet in u tooren,
Komt die vooren,
My in gramschap niet kastijt,
Want u pijlen neer-geschoten,
Op my stoten,
En u handt druckt my ter tijdt.

2. In my wordt niet heels bevonden,
Om mijn sonden,
Want u gramschap my verneert:
In mijn beenders is geen vrede,
Mijn boosheden,
Mijn hooft hebben overheert.

3. Sy my als een last nu plagen,
Swaer om dragen,
Om mijn dwaes en sot beleyt,
En mijn etter-buylen stincken,
Die uyt-blincken,
Heel verteert in vuyligheyt.

4. Ick ben krom en neer-gebogen,
Voor u oogen,
En gae heel den dagh in 't swart:
Want mijn darmen vol van plagen,
't Vleesch af-knagen,
Die my drucken tot in 't hert.

5. Ick ben swack en seer verbroken,
Brul van 't schroken,
Door het ruysschen van mijn hert.
Al mijn suchten en begeeren,
Kent ghy Heere,
Voor u niets verborgen wert.

6. Mijn hert is heel om-gewendet,
Mijn kracht eyndet,
't Licht der oogen wijckt van my:

Mijn vrienden en beminders,
Jae mijn kinders,
Om mijn plaegh staen verr' ter zy.

7. Die mijn Ziele stelt de stricken,
Vol verschricken,
Die mijn quaed soeckt, spreeckt verderf,
En sy dencken altijdt listen,
Om te twisten,
Geef Heer dat ick troost verwerf.

8. Ick ben als een stomm' en doove,
En verschoven,
Die gehoor noch stemme slaet.
Ghy o God! sult my verhooren,
Neyght u ooren,
Ick hoop op u toeverlaet.

9. Ick sey, waer toe dit verblijden,
Als ter zyden,
Mijne voet mocht slibrigh treen?
Datse my dan groots niet tarten,
In mijn smerte,
Die tot hincken stae geree.

10. Ick wil u mijn quaed bekennen,
En my wennen,
Als bekommert om mijn sond:
Maer mijn vyandt wordt te krachtigh,
En te machtigh,
Die my sonder oorsaeck wont.

11. En die quaed voor goed vergelden,
En my schelden,
Om dat ick het goed nae-jaegh,
Staen my teghen, doch ghy Heere,
Wilt dit weeren,
Mijn heyl, haest u, dien ick 't klaegh.

Den 51. Psalm, zijnde de derde onder de Boet-Psalmen, soeckt in ***Vrania*** *of* ***Hemel-sangh,*** *fol. 37.*

De 102. Psalm.

Op de gewoone stemme: *Wilt mijn gebedt, &c.*

*W*Ilt Heer! mijn gebedt verhooren,
Laet mijn klacht gaen tot u ooren,
En verberght u aenschijn niet.
Neyght u oor, in mijn verdriet.
Als ick roep wilt ras verschijnen,
Want mijn dagen haest verdwijnen,
Als een roock; oock zijn mijn beenen,
Als een heert verbrandt de steenen.

2. 't Hert is dor als 't gras verslagen,
Ick vergeet mijn broodt door 't klagen,
En 't gebeent kleeft aen mijn vleysch,
Door mijn suchten reys op reys.
Als een Roerdomp der Woestijne,
Sit ick als een uyl te quijnen,
Ick waeck en moet eensaem waecken,
Als een Musch doet in de daecken.

3. Mijn vyanden my steets smaden,
Rasen, sweeren in mijn schade,
Ick eet asch, gelijck als broodt,
Tranen-dranck lescht my in noot.
Wegen u gramschap en tooren.
Ghy hebt my verhooght te vooren,
En my weder laegh gedreven,
Dus bestiert ghy 's menschen leven.

4. Als een schaduw zijn mijn dagen,
Ick verdor als 't gras verslagen,
Ghy Heer blijft in eeuwigheyt,
En staet tot ons hulp bereyt.
Vwe gonst duyrt ter gedachten,
Van geslachte tot geslachten,
Ghy sult opstaen en ontfarmen,
Over *Zyon* u erbarmen.

5. Want de tijdt van u genade,
Is gekomen recht te stade,

En u knechten hebben lust,
Aen 't steen-dragen, om haer rust:
Die om 't gruys meelydigh suchten,
Want de Heydens sullen duchten,
En den naem des Heeren vreesen,
d'Aerdsche Koningen mits desen.

6. Als God *Zyon* op sal bouwen,
En sijn Heerlijckheyt aenschouwen,
Keert hy sich nae het gebedt,
Van die leyt ontbloot, verplet.
Hy sal 't bidden niet versmaden,
Die 't beschreven komt te stade,
Want het nae-geslacht sal loven,
God, die dit bestiert van boven.

7. Mits hy uyt sijn Heylighdommen,
Nederwaerts sal sien alomme,
Vyt den Hemel op der Aerd,
Op sijn volck hem lief en waert:
Die het suchten der gevangen,
Hoort, en los maeckt al haer prangen,
Die geboeyt ter slavernyen,
Kinderen des doodts sal vryen.

8. Op dat soo de naem des Heeren,
Werd' te *Zyon* t'sijner eeren,
En 't lof te *Ierusalem,*
Vyt-gebreyt met luyder stem.
Als de volcken t'saem vergaren,
En de Koninghrijcken varen,
Om den Heer haer God te dienen,
Die haer sal sijn gonst verleenen.

9. Die mijn kracht heeft neer-geslagen,
En verkort mijn swacke dagen.
Ick sprack, God neemt my niet heen,
Vyt dit dal en droef geween,
In het midden van mijn dagen:
Vwe jaren haer toe-dragen,
Van geslachte tot geslachten,
Wonderlijck zijn uwe krachten.

10. Ghy hebt d'Aerd gemaeckt en Landen,
d'Heemlen zijn 't werck uwer handen,
Doch dees sullen al vergaen,
Ghy sult eeuwigh blijven staen.
Dees gelijck een kleed verouden,
Maer ghy sult u roem behouden,
Dees als een gewaet verand'ren,
En verand'ren met malkand'ren.

11. Maer ghy zijt die selve Heere,
Die men dienen moet en eeren,
En u jaren, sonder maet,
Blijven altijdt in een staet:
Maer de kinders uwer knechten,
Sullen woonen in haer rechten,
En haer zaet sal voor u oogen,
Zijn bevestight vol vermogen.

De 130. Psalm.

Op de gewoone stemme: *Uyt de diepten ô Heere.*

*U*Yt dieper noot des herten,
Roep ick o Heer! tot dy,
Mijn smeecken, hoort en smerte,
Keert doch u oor tot my:
Siet ghy op snoode daden,
Wie salder dan bestaen?
Maer ghy, vergeeft de quaden,
Op dat u vrees koom aen.

2. Maer ick verwacht den Heere,
Mijn Ziel' hoopt op sijn Woordt:
Mijn Ziel wacht op hem seere,
Meer als de Wachter hoort:
Meer als de Wachters sorgen,
Als sy ter wachte staen,
En hoopen op den morgen,
Als 't morgen-licht breeckt aen.

3. *Isrel* hoop op den Heere,
Want hy verlost u drae:
Sijn goedheyt is niet veere,
En by hem veel genae.
Hy sal *Isrel* bevryden,
Van ongerechtigheyt,
En haer weerom verblijden,
Door sijne geodigheyt.

Psalm 143.

Stemme: *Mijn Ziele wilt den Heer, &c.*

*H*Oort mijn gebedt; u ooren neyght o Heere!
Mijn smeecken merckt, verhoort my t'uwer eere,
Nae waerheyt en nae u gerechtigheyt:
Gaet doch met uwen knecht niet in 't gerichte,
Want niemandt sal bestaen voor u gesichte,
Door sijn verdienst, nae u rechtvaerdigheyt.
2. De vyandt gaet mijn Ziele seer vervolgen,
En plet mijn lijf ter aerde seer verbolgen,
En leght my als een dood' in 't duyster heen:
Hierom mijn geest is overstulpt met vreese,
Mijn hert is gantsch verbaest, en ick mits desen
Voel in mijn lijf veel anghst en droef geween.
3. Doch ick gedenck weer aen de oude dagen,
Ick overlegh u daden, in mijn klagen,
Van uwer handen werck ick by my spreeck.
Ick breyde uyt mijn handen tot u Heere,
Mijn Ziele haeckt nae u en nae u Leere,
Als 't dorstigh landt, of een verdrooghde beeck.
4. Verhoort my haest, eer mijn Geest mocht beswijcken,
Verbergh u aenschijn niet, dat ick mocht wijcken,
Als een die in de kuyle neder sinckt,
V goedigheyt laet my vroe-morgens hooren,
Want ick betrouw op u beloft te vooren,
En op u hulp, die my altijdt omringht.

5. Maeck my bekent den wegh dien ick sal treden:
Ick hef mijn Ziele, tot u, door gebeden.
Ick schuyl by u, red' my van mijn vyandt.
Leer my o Heer! doen nae u welbehagen,
Want ghy mijn God verhoort my in mijn dagen,
V goede Geest leyd' my in 't effen Land.
6. Om uws Naems wil verleen my 's levens krachten,
En voed mijn Ziel uyt dees benaude klachten,
En roey mijn vyandt uyt door u gerecht.
Die mijne Ziel beanghsten en dus quellen,
Wilt die door uwe goedheyt neder-vellen,
Ick steun op u: want Heer ick ben u knecht.

Dese korte Psalm heb ick daer by-gevoeght.

Psalm 131.

Op de gewoone stemme: *Mijn hert is Heer, &c.*

*M*Yn hert hooghmoedigh is noch stout,
Mijn oogh van pracht noch grootsheyt hout.
'k Heb niet gewandelt trots in schijn,
Op dingen die van wonder zijn.
2. Heb ick mijn Ziel niet stil vereent,
Als 't Kind het welck de Moeder speent?
Mijn Ziel is noch alsoo bereyt,
Lof Isrels God in eeuwigheyt.

Het gebedt onses Heeren Jesu Christi, Matth. 6: 9. Luc. 11: 2.

Op de gewoone stemme: *Onse Vader, &c.*

*O*Ns [*]Vader die in d'Heemlen zijt:
V naem geheylight werd' altijdt.

[*]*O Vader.*

V Rijck toe-koom. V wil gelijck,
Geschied' op d'Aerd als Hemelrijck.
Ons' daeghlijx Brood verleent ons Heer.
Vergeeft ons onse schulden weer.
2. Gelijck wy die ons schuldigh zijn:
Leyt ons niet in versoeckinghe pijn:
Verlost ons van den boosen, Heer:
Want u is 't Rijck de roem en eer.
V is de kracht en heerlijckheyt,
Van nu tot in der eeuwigheyt. *Amen.*

De Tien Geboden Godes. Exod. 20. Deut. 5.

Stemme: *Heft op u hert, &c.*

God sprack dese woorden.

*I*Ck ben de Heer', uw God Almachtigh,
Die uyt d'Egyptsche slaverny,
V heb gevoert door mijn hand krachtigh,
Geen andre Goden hebt voor my. [+]

[+]*I. Gebodt.*

2. *II.* Ghy sult Beeld noch gelijcknis maecken,
Van 't geen op Aerd en Hemel sweeft,
Of onder 't Water, d'Aerd' magh raecken,
Noch van 't geen God geschapen heeft.

3. Buyght niet voor haer door dienst noch eere;
Ick ben u sterck' en yvrigh God,
Die tot der Vadren misdaet keere,
Wanneer men mijne eer bespot.

4. Jae tot Kinders streckt mijn tooren,
Tot aen het derd' en vierd' geslacht;
Van die my haten en niet hooren,
Wanneer men mijn gebodt veracht.

5. Maer ick doe veel barmhertigheden,
Aen duysenden die 't gade slaen,
Die my beminnen en in vreden,
Op mijn gebodt en paden gaen.

6. *III.* Misbruyckt Gods naem niet met den monde,
Noch spreeckt lichtvaerdigh van u God,
Hy straft hem schuldigh om de sonde,
Die ydel met sijn' name spot.

7. *IV.* Gedenckt des Sabbaths, hout dien heyligh,
Ses dagen arbeyt, sonder klagh,
De sevende dient Gode veyligh:
Het is des Heeren Sabbath-dagh.

8. Dan suldy geen arbeyt plegen,
V Soone, Dochter, Knecht noch Maeghd,
V Os, Vee, Ezel, geender wegen,
Noch Vreemdelingh: dit God behaeght.

9. Want in ses dagen schiep de Heere,
Den Hemel, Zee, Aerd, watter is:
De sevend', rust hy ons tot Leere:
Om dat de Sabbath heyligh is.

10. *V.* V Vader, Moeder, sult ghy eeren,
Op dat ghy lange leeft in 't Land,
Dat God de Heer u sal bescheeren,
En zijn gezegent door sijn handt.

11. *VI.* Ghy sult niet dooden. *VII.* Niet Echtbreken:
VIII. Niet steelen. *IX.* Noch valsch tuygenis,
Tot schade van u Naeste spreken,
Want God der valschen vyand is.

12. *X.* Vws naesten huys wilt niet begeeren,
Sijn Wijf, sijn Knecht, Maeghd en soo voort:
Den Os, noch Ezel uwes Heeren,
Noch wat u Naeste toe-behoort.

Kort begrijp der Wet of de Tien Geboden, Matth. 22: 37.

Stemme: *Hef opu hert, &c.*

Christus sprack tot den Wetgeleerde,
Matth. 22: 37.

*G*Hy sult God uwen Heer beminnen,
Van gantscher Herten, Ziel en Geest,
Van al 't gemoedt, verstant en sinnen,
Want dit 's Gods groot' gebod geweest.
2. Het ander is, ghy sult u naesten,
Liefhebben als u self met min.
Aen dees geboden hanght ten laetsten,
De Wet en der Propheten sin.

De twaelf Articulen des Geloofs.

Stemme: *Psal. 8. O onse God en Heer.*

I. 'k *G*Eloof in God den Vader die almachtigh,
Een Schepper is van Aerd' en Hemel krachtigh.
II. 'k Geloof in *I. Christ'* sijn Een-gebooren Soon,
Ons' Heere, die daer daelt uyt 's Vaders throon.
2.
III. Van d'Heylge Geest ontfangen, en gebooren
Vyt eene Maeghd, *Maria* uytverkooren.
IV. Die onder *Pons Pilato* heeft geleen,
Gekruyst, gestorven, begraven met een.
3.
Die neer-gedaelt ter Hellen, hoogh gepresen.
V. Ten derden dagh is uyt den doodt verresen:
VI. Ten Hemel op-gevaren daer hy sit,
Ter rechter Gods sijns Vaders, daer hy bid.

4.
VII. Van daer sal hy weer komen tot het oordeel,
Van levende en doode, tot ons voordeel.
VIII. 'k Geloof oock meed' in God den heyligen Geest.
IX. Een Algemeene Kerck die *Christum* vreest:
5.
Daer d'Heylige gemeenschap wort bevonden.
X. Vergiffenis van ons' bedreven sonden.
XI. Opstandinge des Vleeschs, nae dees af-scheyt.
XII. Een leven datter duyrt in eeuwigheyt. *Amen.*

Vermaninge tot Gods-vrucht.

Stemme: *Psalm 125. Die op den Heere, &c.*

*W*Ie dat op God stelt sijn vertrouwen,
In nood en in gevaer,
Die wordt sijn troost gewaer,
Die kan op desen rotssteen bouwen,
Als die, in doodt noch leven,
Hem nimmer sal begeven.
2. Dies sal hy sich voor sonden wachten,
En mijden al het quaed,
Der sonden toeverlaet:
En sal op Gods geboden achten,
En vreesen voor sijn tooren,
Die hy dreyght en laet hooren.
3. Voor God sal hy sich nedrigh vragen,
En oefnen sich in deughd,
In stille rust en vreughd,
In 't goede scheppen steets behagen:
Tot Gods-vrucht en genoegen
Sal hy sich willigh voegen.
4. In soberheyt en kuysche zeeden,
Zijn vrolijck van gemoed,
Nae-streven 't hooghste goed:
Sachtmoedigh en geneyght ten vreede,
Sal hy door Liefd' ontsteecken,
Tot God inwendigh spreecken.

5. Ghy zijt o God! de Bron van 't leven,
Behoet my doch voor schand,
En stiet my met u hand,
Dat ick magh nae u waerheyt streven.
Mijn heyl! wijst my u paden,
En vrijt mijn Ziel van quaden.
6. Dat ick magh in 't Geloove bloeyen,
Vol Liefde, Hoop en Geest,
Als die u dient en vreest,
Dat ick magh als de Cedren groeyen.
Verleent my *Christi* zegen,
Dan heb ick 't al verkregen.

Tegen het dwaes overlegh veler menschen.

Stemme: *Rosemond die lagh gedoken.*

*W*Ie een Tooren soeckt te bouwen,
Sonder sorgh of overlegh:
O het sal hem haest berouwen,
Want dit is een dwase wegh,
Dat ghy yet ter handen slaet,
Waer in ghy slechts schand begaet.
2. Wieder wil een Tooren bouwen,
Eer hy heyt een vaste grond,
Die sal sich veel onrust brouwen,
En bedrieght sich self terstont.
Wie eerst wickt al eer hy 't waeght,
Sich in 't laetste niet beklaeght.
3. Leght wel over en sit neder,
Rekent eerst de kosten uyt,
Leght en overleght het weder,
Eer ghy maeckt een vast besluyt:
Maer doet ghy dit onbedacht,
Al de Werrelt u belacht.
4. Soo ghy strax den grond wilt leggen,
Eer dat ghy u self besint:

Wat sal yder van u seggen,
Dat ghy sulcken werck begint?
Voor gedaen en nae bedacht,
Menigh in groot lijden bracht.
5. 't Was veel beter, noyt begonnen,
Als te blijven in de schand,
Beter noyt van 't vlas gesponnen,
Als de dijssen raeckt in brand.
't Valt gewis een lastigh lot,
Van een yder zijn bespot.
6. ‘Ach wat siet men nu gebeuren,
‘Nu sich elck veel onderwint,
‘Daer hy moet soo haest om treuren,
‘Als hy sich te laet besint,
‘Dat men heeft gevangen aen,
‘'t Geen men niet uyt-voeren kan.
7. ‘Dwase Menschen, die u selven,
‘Sulcken last leght op den hals.
‘Om u levendigh te delven,
‘Als ghy kiest voor 't recht het vals.
‘Maeckt geen breeder overslagh,
‘Als u stock bereycken magh.

*DEse gelijcknis gebruyckte de Heere **Iesus Christus** Luc. 14: 28. tegen het volck dat hem naevolghde, dat ofse dit schoon deeden, sy een sware saecke bestonden, want sy mosten Vader, Moeder, jae haer leven haten om sijnent wille, want wie sijn kruyce niet droegh en hem navolghde, die kost sijn Discipel niet wesen. Datse derhalven wel mosten overvvegen watse deeden. Alsoo het beter was noyt te beginnen, als daer nae schandigh uyt te scheyden: En derhalven mosten sy voorsichtigheyt gebruycken, even als die, die eenen Tooren vvillende bouvven, most neder sitten en de kosten eerst vvel overslaen, en vvel nauvv reeckenen of hy 't koste uyt-voeren, op dat hy niet den grond aenleggende daer vveder met het gebouvv most uyt-scheyden als hy 't werck niet kost volbrengen, opdat hy niet bespot en 't volck van hem segge, dese heeft de timmeringe vvel aengevangen, maer blijft daer schandigh in steecken en kan 't*

niet uyt-voeren. Gevende daer mede te kennen, dat wie sijn Discipel vvilde vvesen, dit voor eerst vvel most overvvegen, of hy dit met een volstandigh gemoedt koste volbrengen, 't geene hy hadde aen-gevangen, op dat hy niet tot yders spot vvierde gestelt.

Dit kan mede vverden gepast, op de te groote begeerlijckheyt veeler Menschen, die sich veele groote dingen inbeelden, en een vvebbe van begeerlijckheden in hunne herssenen malen, daer sy toorens in de lucht bouvvende, sich daer soo in-wicklen, dat sy niet weten hoe sy sich daer uyt sullen draeyen: jae blijven met spot en schande daer in steecken. Gelijck men dat dagelijcks siet gebeuren.

De Wonderwercken Jesu Christi.

Stemme: *Psal. 42. Als een Hart gejaeght, &c.*

*W*Ie kan *Christi* Wonderheden,
Nae sijn' waerde spreecken uyt?
Die hy heeft in Land en Steden,
Vyt-gebreyt: daer sijn geluyt,
Heel de werrelt over sweeft,
En verbaest al watter leeft,
Wie kan al sijn Wonderwercken
Nae sijn waerde recht bemercken?

2. Hy kan Wijn van Water maecken. [+]
Hy jaeght hoop-werck visch in 't net. [+]
En vijf duysent die hem naecken. [+]
Spijst hy, noch vier duysent bet. [+]
Maeckt de zee en winden stil. [+]
Wandelt daer op nae sijn wil. [+]
Hy den vijghboom strax verdorde, [+]
Datse nimmer vruchtbaer worde.

3. Die daer *Lazrum* weer gaf 't leven. [+]
En der [*]Weedwen Soon genas. [+]
En *Iaïri* Kind daer neven, [+]
Die hoofd van de schoole was.

[+]*Ioan. 2: 1.*
[+]*Luc. 5: 4.*
[+]*Matth. 14: 16. Marc. 6: 35.*
[+]*Matth. 15: 32. Marc. 8: 1.*
[+]*Matth. 8: 23. Marc. 4: 39.*
[+]*Matth. 14: 25. Marc. 6: 48.*
[+]*Marc. 11: 13. Matth. 21: 19.*

[+]*Ioan. 11: 1.*
[*]Te Nain.
[+]*Luc. 7: 11.*
[+]*Matth. 9: 23. 21: 18.*

Die d'onreyne geest verstoort, [+]
En verdrijft die aen sijn oort,
En veel Duyvels die sich spreyden,
Als hy haer gebiet te scheyden.

[+]*Matth. 4: 24. 8: 16. en op veele plaetsen.*

4. Die *Maria Magdalena* [+]
Die van seven was geplaeght:
En van 't Kind te Cananea, [+]
Al de boose geesten jaeght.
Legio des Satans bend: [+]
Oock beseten, stom en blind:
Heeft hy van haer quael genesen.
Wie sou Gods Almacht niet vreesen?

[+]*Luc. 8: 2.*

[+]*Matth. 15: 22.*

[+]*Marc. 5: 9.*

5. Die des Hovlinghs krancke Soone: [+]
Petri [*] Moer van koorts genas: [+]
Die een Vrouw een teer Persoone, [+]
Hare bloetgangh stelpte ras.
Die gicht-siecken brenght in stand. [+]
Die heelt een verdorde hand. [+]
Jae die acht-en dertigh jaren, [+]
Kranck. Oock watersuchtigh waren. [+]

[+]*Ioan. 4: 47.*
[*]*VVijfs Moeder.*
[+]*Mar. 1: 30*
[+]*Marc. 5: 26.*
[+]*Marc. 2: 3.*
[+]*Matth. 12: 7.*
[+]*Ioan. 5: 5.*
[+]Luc. 14: 2.

6. Die veel' blind' en blind'-gebooren, [+]
Over al 't gesichte gaf.
Stommen die niet kosten hooren, [+]
Den melaetsen reynighd af. [+]
Die gesont den krancken maeckt, [+]
Oock wie slechts sijn soom aenraeckt, [+]
En veel kreuple by der straten, [+]
Die lam voor den Tempel saten. [+]

[+]*Marc. 10: 46.*

[+]*Matth. 15: 32. 37.*
[+]*Matth. 8: 2.*
[+]*Marc. 6: 55.*
[+]Ioan. 7: 56.
[+]*Matth. 15: 30.*
[+]*Matth. 21: 14.*

7. Die 't al sonder salf of kruyden
Heeft geheelt slechts door sijn Woord.
't Oor van *Malchus* voor veel' luyden, [+]
Af-gekapt, stelt op sijn oort.
Wonder heeft de Heer' gedaen,
Als hy met het kruys gelaen,
Daer aen hingh en op-geheven, [+]
Heeft God sijnen Geest gegeven. [+]

[+]*Ioa. 18: 10. Luc. 22: 51*

[+]*Matth. 27: 46. Marc. 15: 26.*

8. Als 't voorhanghsel van den Tempel, [+]
Scheurd' van boven tot beneen:

[+]*Luc. 23: 38. Ioan. 19: 30.*
[+]*Ioan. 19: 51.*

Schudde d'aerde, steen en drempel,
Jae der Sonnen-licht verdween. +
d'Heylge quamen uyt het graf, +*Matth. 27.*
Wierpen hare steenen af:
Die daer sliepen nu ontwaeckten,
En in d'heyl'ge Stadt geraeckten.

9. Als de Hooftman over hondert, +
Al dees Wonderwercken sagh, +*Ioan. 19: 53.*
En d'aerdbevingh, als verwondert,
Schrickt' en sprack hy met geklagh,
Dees is waerlijck Godes Soon. +
Die sich hier heeft laten do'on. +*Ioan. 19: 53. Matt. 27: 55.*
Als 't volck sagh dees wonder daden,
Sloegh 't haer borst in 't hert beladen.

10. Nae dat hy aen 't Kruys geslagen,
Had den dood voor ons gele'en,
Wierd' hy in het graf gedragen,
Die den derden dagh verscheen.
Die den Doodt heeft t'onderbracht,
En verbroken al sijn macht.
Die sijn Jongers oock met eenen,
Tooghd' sijn ware vleesch en beenen.

11. Niemandt kan dees Wonder-schatten,
Door geen schriften breyden uyt:
En de werrelt kan 't niet vatten,
Wat al uyt sijn Godheyt spruyt.
Druckt dit Mensch in u gemoedt,
En siet wat u Heere doet:
Die sijn volck hier door wil leeren,
Dat hy is de Heer der Heeren.

De Breede en Smalle wegh.

Kan gesongen werden: *Psal. 100. Ghy volckeren des Aerdrijx, &c.*

*D*E Wegh die nae den Hemel gaet,
Is engh en steyl', een smalle straat:
Een Wegh die sich eerst moeylijck toont,
Maer boven op de ruste woont.

2. De breede Wegh ter zyden aen,
Daer kan men met gemack op gaen,
Daer klimt de pracht en wellust op,
Maer boven stortse van den top.

3. Doch wie om deughd op bergh en dal,
Op steyle rotsen klimmen sal,
Die krijght van *Christo* eer' en loon
Een onverganckelijcke kroon.

4. Maer wie de sond en werrelt mint,
Die valt al eer hy 't oock besint,
In armoe, schande, spot en smaet,
En leeft in seer droeve staet

5. En krijght dan 's werrelts bitter kruyd,
Dat Doodt en Hel in sich besluyt:
Waer door hy eeuwigh wordt geplaeght,
En sijn verdiende straffe draeght;

6. Daer hy slechts wee en jammer erft,
En eene worm die nimmer sterft.
Maer wiens gemoed in God bestaet,
Heeft *Christum* tot sijn toeverlaet:

7. Die erft een krans die stadigh bloeyt,
En door 't geloof volstandigh groeyt.
Waer door hy dan door God geleyt,
Verkrijght de vreughd in eeuwigheyt.

De ydle hoop der Menschen.

Op de voorgaende wijse: *Psal. 100. Ghy volckeren des Aerdrijx, &c.*

O Mensch! u hoop' is los en licht,
Ghy schemert door een valsch gesicht:
Om dat ghy wroet om schat en goed,
Dat op der aerde blijven moet.

2. De Tijd die vluchtigh rent en schiet,
Brenght u en al u goed te niet,
Om dat ghy dwaes en onbedacht,
Op tijd, op eer, noch Gods-vrucht acht.

3. Doch soo ghy janckt nae eer' en staet,
Nae roem die door geen doodt vergaet,
Nae 't leven dat geen weedom erft,
Omhelst de deughd die nimmer sterft.

4. Want deughd den Mensch ter eeren leyt,
En voert hem tot d'onsterflijckheyt:
Alwaer sy schenckt een heerlijck loon,
In 's Hemels vreughd, een Lauwre kroon.

t'Samen-spraeck de Mensch en Religie of Godsdienst, het Latijn nae-gevolght.

Mensch. ***O Vaders liefste Kind, vol Goddelijcke reeden,***
Hoe gaedy dus beroyt, in dees gescheurde kleeden?
Religie. Ick walgh van 's werrelts prael en van der Menschen eer.
M. ***Wat boeck is 't dat ghy draeght?*** *R. Mijns Vaders Wet en Leer.*
M. ***En waer toe naeckt van borst?*** *R. Om 't oprecht hert te toonen.*
M. ***Hoe dus geleunt op 't kruys?*** *R. 't Kruys overtreft de kroonen.*

M. ***En waerom doch gevlerckt?*** *R. Ick leer ten Hemel gaen.*
M. ***Wat leert dees heldre glans?*** *R. Het donckre hert versmaen.*
M. ***Wat teugel aen u zy?*** *R. Ick tem de woeste sinnen.*
M. ***En waerom hier de doot?*** *R. Ick kan den Doodt verwinnen.*

Siet oock in de ***Iconologia,*** *Fol. 173.*

't Geruste Leven.

Stemme: *O Saligh heyligh Bethlehem.*

*L*Aet elck vry staen nae pracht en lust,
Die op 's Hofs slibber-planck wil leunen:
Ick ben vernoeght in soete rust,
En wil op geene hoogheyt steunen.
2. Ick soeck geen Hof noch prachtigh Huys,
Om daer in hoofs en prats te leven:
Ick acht veel meer een slechte Kluys,
Om my in stille rust te geven.
3. Om dat mijn tijdt al stil vergaet,
Soo pas ick niet op gunst der Grooten,
Ick soeck gewoel noch hooge staet,
Om nae haer lust te zijn verstooten.
4. Ick soeck alleen als onbekent,
In rust mijn loopbaen uyt te loopen,
Want wie sich veel by Grooten went,
Die moet sijn rust en lust verkoopen.
5. Ick soeck mijn ouderdom slechts stil,
Als een gemeensaem Burger t'eynden,
God doe met my het geen hy wil,
Als ick schey uyt 't dal der ellenden.
6. Want dese dreygt een harde doodt,
Die yder een bekent wil sterven;
En zijn gesien by kleyn en groot,
Daer sy haer eygen kennis derven.

7. O wel geluckigh wiens gemoed,
Door grootsheyt niet is in-genomen,
En kent sich self, in 't geen hy doet,
Die wordt geacht by alle vromen.

Om dat hier noch eenigh geschrift te kort quam, heeft my geraden gedacht, de vier ***Eeuwen,*** *gelijck die by de oude Poëten zijn beschreven, hier by te voegen, die ghy oock sult vinden in mijne* ***Iconologia,*** *fol. 125.*

De gulden Eeuwe, onder Saturnus.

DE Eeuw, de **gulden Eeuw, was sonder Opperhooft,**
Daer sonder Wetten, trouw' en liefde wierd gelooft.
Daer was noch schroom, noch straf, noch boeyen, pley noch banden,
Maer yder was gerust, noch vreesde 's Rechters handen.
Men velde geenen boom om een uytheemsche kust
Te soecken, maer haer land was al haer vreughd en lust.
Men delfde graft noch wal voor schanssen noch om steeden,
Men hoorde geen trompet, noch liet geen wapens smeeden.
Maer sonder 's krijgers hulp genoot elck sijne vreughd,
En door dees soete weeld, leefd yder in geneughd.
Het land behoefde ploegh, noch schop noch vorck te snijden,
Maer bracht uyt hare schoot, de vruchten t'allen tijden.
Elck bloeyde in sijn tier, de eyckels en het graen,
En wat sijn hert gelust, dat vont hy voor sich staen.
't Was een gestade Lent: En **Phoebus gingh sich baden,**
En queeckte veld en bloem met allerley cieraden.
Het windjen speelder soet: daer droop een honigh vloet,
En 't saligh volck was vroom en Godlijck van gemoed.

De Silvere Eeuwe, onder Jupiter.

NAe dat de gulde Eeuw door afgonst was verstreecken,
Begost de **silvre Eeuw, nu voor den dagh te breecken.**

Waer door de groote rust ten deele was geschent,
Dies yder sich om winst en totte konsten went.
Men stelder wetten in, en 't voorschrift om te leven,
Gelijck hun **Iupiter nae sijne lust wou geven.**
De tijdt die eeuwigh scheen, die wierde thans gedeelt,
En 't lieflijck Sonne-Iaer in vieren af-gebeelt.
Doen vielder sneeu en vorst, en bracht veel rampen meede
Van sieckte, koorts en jicht, soo dat men sich most kleeden,
En bouwen huys en hof, met sorge voor 't gesin,
De Ossen in den ploegh, en saeyen om gewin.

De Kopere Eeuwe.

NV quam de derde **Eeuw van koper, als verstoort,**
En van een wreeder aert en bracht de wapens voort,
Doch niet soo vol verraet als wel de ysre deede.
Maer d'ondeughd kroop bedeckt in plaets van rust en vreede,
Oock list en schelmery, gewelt en eygen baet,
En 't land dat wierde nu by kavels af-gepaet.
Schoon 't seylen ongewoon, en streecken op de winden,
Soo rustmen scheepen toe om Rijcken op te vinden.
Maer noch in beter stand, als in de vierde Eeuw,
Daer 't al in vlammen blaeckt, vol moorden en geschreeuw.

De Ysere Eeuwe.

HIer was nu Recht en Trouw ten Hemel op-gevlogen,
De Liefde was verjaeght en quam in plaets de logen,
Bedrogh en alle quaed. Men delfd' het ingewant
Des Aerdrijx, en bespiet of men geen schatten vant.
Het goud quam voor den dagh, veel snooder als het yser,
Daer streefd' elck nae om 't seerst, 't schoon hy scheen sot of wyser,
De geldsucht drongh in 't hert en gierigheyt daer by,
Daer sweefd' in volle swangh de sucht tot heerschappy,
Met deegens in de vuyst, en met bebloede handen,
Soo kamptmen om den roof, met schenden, moorden, branden.

Soo dat noch Man noch Gast, was seker voor 't gesin,
De Man sijn Vrouw belaeght, de Swager sijn Vriendin.
De Soone stont eylaes! sijn Vader nae het leven.
De Aerde klam van bloed, heeft groote rouw bedreven.
***De Godsvrucht lagh vertreen, soo dat* Astraea vliet,**
Ten Hemel, en 't gespuys des Werrelts hier verliet.

Blat-Wyser.

A.

ABraham in der tenten deure.	*Daer hem de H. Mannen besoecken.*	8
Ach soo mijn oogh had klare beecken.	*Klachte over Ierusalem.*	26
Ach wat lijd de arme spot.	*Verstandige armoede.*	145
Als *David* oudt en af-gemat.	*Salomon wordt Koningh.*	39
Al eer men voor een sober loon.	*Nae suur het soet.*	30
Als God sijn straf wil tot ons wenden.	*De thien plagen Egypti.*	13
Als *Iacob* quam by *Haran.*	*Iacob en Rachel.*	12
Als ick by my overwege hoe elck onbesint.	*Ieughds vermaen.*	73
Als *Isac* gaf sijn zegen.	*De Ladder Iacobs.*	10
Als *Loth* in *Sodoms* poorte sat.	*Sodoma en Gommorra.*	21
Als *Paulus* was te Lystren.	*Paulus en Barnabas.*	47

B.

*B*Vyten Sodoms muren gulde Appels staen.	*Der sonden beeldenis.*	57

D.

*D*Er deughden kroon een Jonghlingh op te setten.	*Iongelingen spiegel.*	78
De gulde, silvere, koopere en ysere Eeuwen.		203
Der Oudren liefd' daelt op den Kinders neder.	*Liefde der Ouderen.*	61
De stadige Honger nae geld.	*Aerd der gierigheyt.*	160
De slemper en een gierigh Mensch.	*Tegen de verquistinge.*	138
De sotte Mensche seer verlanght.	*Damocles.*	122
De Wachter op den tooren.	*Geestlijcke Wachter.*	75
De wegh die nae den Hemel gaet.	*Breede en smalle wegh.*	200
Die al sijn geneughten op het aerdsche, etc.	*Werrelts ydelheden.*	87
Diogenes wat zydy bot.	*Diogenes soeckt Menschen.*	89

G.

*G*Een blyder vreughd daelt in 't gemoedt.	*Vreughd des eeuwigen levens.*	179
Gelijck een bloem op 't veldt vergaet.	*Broosheydt van 't leven.*	166
'k Geloof in God den Vader.	*De twaelf articulen des Geloofs*	193
Geluckigh wiens verlichte geest.	*'t Geruste leven.*	99
Ghy Princen die u Onderdanen.	*Vermaninge totte Princen.*	141
Ghy sult God uwen Heer beminnen.	*De thien geboden.*	193
Gierigheyt dat snoode beest.	*Gierigheyts quaet.*	108
God heeft den Mensch alleen gegeven.	*'t Dient alles den mensche.*	51
Gods toorn ontbrand op Israel.	*David drie straffen voor-gestelt.*	35
Groote God die my het leven.	*Gesucht tot God.*	32

H.

*H*Y leefter stil en wel gerust.	*Noodrufigheyts voorbeelt.*	144
Hoe derf ick Heere treden.	*Vergifnisse der sonden.*	52
Hoe edel is de Wijn.	*Wijn baert in den Wijsen kracht.*	130
Hoe is mijn Ziel verslagen.	*Troost eens sondaers.*	60
Hoe raest de werrelt over al.	*De stercke woorden Mijn en Dijn.*	67
Hoe soumen deughdigh achten.	*'t Ondeughdigh gemoed.*	85
'k Hoor vast klagen op de tijden.	*Klachte over de tijden.*	156

I.

*I*Ck ben de Heer u God Almachtigh.	*De thien geboden.*	191
Ick heb geseydt waer in ghy u verblijt.	*Dood der Grooten.*	172
Ick heb stof om te klagen.	*Danckliedt.*	116
Ierusalem wat wasser anghstigh weenen. En hoe menighmael de Stad is overvallen.	*Ierusalems klachte.*	17. 18. 19. 20, etc. fol. 17
Jeughd u vreughd, staet in al veel beter rust.	*Ieughds vermaen.*	69
Ick wil een Maeghd bekranssen.	*Vreede-beeld.*	111
Indien u oogh een weynigh schort	*Van 't uytwendige en inwendige.*	119
Indien de Mensch sich selve kende.	*Godes lof.*	93
In 't alderkleynste dier.	*Aenmerckinge op de Spinne.*	134
't Is langh voorseydt, wie in Gods Rijck wil treden.	*Van de verdruckinge.*	41

K.

*K*Omt ghy verdoolde weder.	*Christi aenspraeck tot sijne schapen.*	28

L.

*L*Aet elck vry staen nae pracht en lust.	*'t Geruste leven.*	202
Laet ons den Heer een danckliedt singen.	*Moysis gesangh.*	15

M.

*M*Ars de Vreede verstoorder.	*Gedicht.*	114
Menigh wil by dranck en spijs.	*Vrienden mael.*	126
Mijn hert ontvonckt en schiet, etc.	*Deughde kroon.*	103
Mijn lamp is haest geblust.	*Vluchtigheyt deses levens.*	168
Mijn hert hooghmoedigh is noch stout.		190

N.

*N*Ae dat het taxken is ge-ent.	*O Edele Natuyre.*	155

O.

Op dat wy recht bespien, hoe 't in de werrelt gaet.	*Voorsichtigh als de Slange.*	45
O God mijn vreughd.	*Godlijcke vreughde.*	27
O Mensch u hoop is los en licht.	*Ydle hoop der Menschen.*	201
Op-gestoockte sinnen.	*Tegen de gramschap.*	133
O, of ons' Vader die in d'Heemlen zijt.		190

O Vaders liefste Kind.	*'t Samen-spraeck Mensch en Religie.*	201

R.

*R*Eyst vry door bergen en door dal.	*De vruchtbare Reysiger.*	148
Rijckdom schijnt een heerlijck goed.	*Rijckdoms schijn.*	139

S.

*S*Choon dat ick had de Propheten.	*Lof der Liefde.*	117
Schouwt de werrelt met haer schatten.	*Een Aep blijft een Aep.*	127
Siet de werrelt met haer vleyen.	*De vermomnde werlt.*	66
Soo d'arme Mensch te recht bekende.	*Dienst der schepselen.*	93
Straft my doch niet o Heere.	*De 6 Boet-Psalm.*	182

V.

*V*Oor een die overbodigh is.	*Een is noodigh.*	*Van de Perle.*	95

W.

*VV*Aer de Mensche in het sijn.	*Niet in schijn maer in 't zijn.*	129
Waerom zijt ghy o Mensch ontrust?	*Troost in kruys.*	33

Wanneer mijn glas verloopen is. *Saligh af-sterven.* 175

Wat ben ick schoon en wel-gedaen.	*Tegen de Hoovaerdye.*	152
Wat heeft het goud al kracht?	*De Koninginne 't Gelt.*	80
Wat is by ons een groot gebreck.	*Kent u selve.*	97
Wat is 't edele Sonne-licht.	*De blinde Bartimaeus.*	43
Wat is de roem en ydle eer.	*Tegen d'ydle eere.*	101
Wat is een ongerust gemoet.	*Ongeruste sorge.*	147
Wat is 't o Mensch daer ghy doot over klaeght.	*Doods klachte.*	173
Wat rijster voor een Morgen-zon.	*De Sonne Christus.*	94
Wat siet men hier al vreemdigheyt.	*Niemant in 't sijne te vreden*	83
Wat stoft de mensch op al sijn groote goed.	*De verdoolde Mensch.*	53
Wegh malle Moer, met u verwende Kind.	*Malle liefde.*	63
Wel geluckigh die sijn gangen.	*Werrelts loon.*	71
Wel hem in wiens gemoet.	*Weest onnoosel als de Duyven.*	46
Wel op mijn Ziel en wilt Gods etc.	*Cornelius de Hooftman.*	49
Wel saligh Mensch.	*Psalm 32.*	183
Wie dat op Godt stelt sijn vertrouwen.	*Vermaninge tot Godtsvrucht.*	194
Wie de Maet stelt in sijn saecken.	*Maet hout staet.*	142
Wie de gulde Middelmaet.	*De meeste rust en minste quaed.*	124
Wie dat de doodt kan overwegen.	*Overdenckinge des doots.*	170
Wie een tooren soeckt te bouwen	*Dwaes overlegh der menschen.*	195

Wie kan doch verdragen al de schimp en smaet.	*Tegen de Gramschap.*	56
Wie kan *Christi* wonderheden.	*Wonderwercken Iesu Christi.*	197
Wie isser rijck? die niet begeert	*Geruste rijckdom.*	110
Wie lijdsaemheyt draeght in 't gemoedt.	*Lof der lijdsaemheyt.*	149
Wie rooft my daer de blijdschap.	*Tegen de opstokinge des werrelts.*	54
Wilt sijn tongh besnoeren kan.	*Lof der stilswijgentheyt.*	136
Wilt ghy deughd en rust beminnen.	*Van de Naerstigheyt.*	104
Wilt ghy dan stadigh uyt sorghlijcke vloeden.	*Goed genoegen.*	91
Wilt ghy het pad betreden.	*Deughden pad.*	132
Wilt ghy de Zee bezeylen.	*De geestlijcke Schipper.*	161
'k Wil van het oude gilde singen.	*Ouderdoms vermaeck.*	164
Wilt ghy vriendschap plegen.	*Vriendschapsbeeld.*	158
Wilt Heer mijn gebedt verhooren.	*Psalm 102.*	186

Eenige feylen door haestigheyt, over-geslagen, gelieve de bescheydene Leser aldus te verbeteren.

Fol. 8. lin. 8. leest voor het locht, *de Locht.* fol. 81. lin. 5. leest, *'t goud sal 't u al.* fol. 114. leest *nulla salus.* fol. 184. in 't 4. vers, leest voor vervult, *verout.* fol. 190. lin. 8. leest voor voed, *voer.* fol. 191. in 't 4. vers, leest *jae tot den Kinders* fol. 192. in 't 8. vers, leest *dan suldy geene arbeyt.*

E Y N D E .

[Urania of Hemel-sangh]

Voor-Rede,
Over
Urania,
Of
Hemel-Sangh.

Aen den Godvruchtigen Leser.

I*Ck hadde,* Aendachtige Leser, *voor desen, eenige stichtige en vermaecklijcke dichten en gesangen, onder den naem* Bellerophon *of* Lust tot Wijsheyt *uyt-gegeven, die ick vermerckte dat by velen met groote lust en yver wierden aen-genomen; waer in ick voornaemlijck dit ooghmerck hadde, om door dese maniere van dichten, de Jeughd van vele geyle en onbeschofte Liedekens af te trecken, en onder vele nieuwe voysen, eenige lieflijcke en zeedige stoffen in te voeren, op datse daer door aen-gelockt, de andere verwerpen, en dese metter tijdt, mochten om-helsen: daer in ick der Genees-meesters wijse na-bootste, die den krancken vergulde pillen vertoonen, waer onder de geneesinge is verborgen. Want vele mijne gesangen lesende, wierden ten eersten te rugge gehouden, om datse al te swaer-hoofdigh en te Schriftuurlijck scheenen: En om dese dan te locken, had ick daer na eenige Poëtische onder gevoeght, doch met een geheel ander oogh-wit: niet om haer van de Schriftuur-*

lijcke af te leyden, maer om haer onder dese verbloemde maniere, als door een lock-aes, listigh te vangen. Want sy behelsden niet anders als een aenleydinge totte deughd, gelijck yder kan nae-speuren. En hier door zijn oock vele niet alleen aen-gelockt, maer oock vyerigh gemaeckt, om die selve te lesen en te singen. Doch gelijck alle kost, niet op alle tongen even smaecklijck is, soo is 't oock gebeurt, dat sommige deftige en goede Mannen, daer over wat smaelden, als ofse ten deele nae de Godtvruchtigheydt en ten deele na de Wereld smaeckten: daer 't dese goede Luyden nochtans hadde betaemt, te overwegen, datter niet in schuylde dat of de Godtvruchtigheydt of de goede Zeeden was schadelijck. En hier op had ick gelet: want wie slechts van een besadight oordeel is, verstaet seer wel dat men of de Historien of Poëten tot soodanigh oogh-wit' wel mach in-voeren, gelijck men dat by meest alle Godt-geleerde siet te geschieden. 't Bewijs hier van te haelen, is de Sonne een kaers te ontsteecken. Sulcks dat ick my daer in niet heb' te ontschuldigen. Evenwel om alle aenstoot den eenvoudigen te benemen, heb ick dese dichten en gesangen, op eenige Wintersche avonden, by een gestelt, en die selve meerendeels getrocken soo uyt de Heylige stoffen des Ouden als Nieuwen Verbondts, als uyt de zeedelijcke en leerlijcke invallen, en dat na de gebruycklijckste voysen veler Psalmen Davids en Liedekens, die onder 't volck verkeeren, als mede na de nieuwe stemmen die nu in swangh gaen. Hoe V E. dese sullen gevallen, daer van verwacht ick alleene u goede genegentheyt, met vaster hoope, datse oock alsoo sullen werden aen-genomen. Want mijn oogh-wit is alleene, allen Menschen hier door te stichten, en nie-

mant te ergeren, maer van alle ondeugd af te leyden. Doch alsoo ick my in dese stoffe meende te verlustigen, bevant ick, daer in meer arbeydt als ick hadde gewaent. Ten eersten, door de ongewoonte, als die het dichten alreede had achter den banck geworpen, oock om dat ick, een soo breede en overvloedige stoffe, in soo enge palen most besluyten, en de Historien, leeringen, rijm, en woorden, nae alle vallen en voysen voegen. Want ick sie dat op de stellinge der woorden, 't zy die van sacht of hart geluyt zijn, by velen, weynigh wort gelet: aen-gesien die door 't draeyen en singen, evenwel konnen werden geboogen. Voor die gene die hunne dichten uytte geest toe-stellen, daer voor is een breede weyde, maer sich aen de Schrifture en Historien soo beknopt te binden, en de leeringen daer uyt te trecken, daer op valt meer bedencken, al hoe wel ick my somtijdts oock soo nauw niet heb gebonden. En alsoo de sinnen, gestadigh in eerlijcke oefningen moeten besigh werden gehouden, heb ick oock eenige Wintersche avonden niet vergeefs willen laten door-slippen, dat ick niet eenige invallen op 't papier soude stellen. Ick heb dan de lust hervat, en eenige dichten en gesangen ontworpen, die ick soo uytte H. Schrift, Historien, Philosophen, als oude stichtlijcke Latijnsche Poëten, heb getrocken; alles tot dien eynde, om de Ieughd van veele nieuwe gesangen af te leyden, en door dese nieuwe voysen die selve weder nae de deughd te stieren: Waer over ick die met Musijck Noten hebbe geciert: die ick hier nae, soo my de Heere spaert, onder den naeme van Zeeden Gesangen, *hoope in 't licht te geven. Gebruycktse dan tot uwe stichtinge. Vaert wel.*

Den 15. Iuny, 1648.

V E. Dienstwillige
DIRCK PIETERSZ PERS.

Inleydinge
Van de Scheppinge der *Werreld.*

Nae dien ick myne gedichten van den eersten Mensche hebbe aen-gevangen, soo sal 't niet on-aengenaem zijn, dat ick een korte Voor-rede van de Scheppinge der Wereldt, als tot een inleydinge toe stelle, en den Leser, tot verwonderinge deser heerlijckheydt, als buyten sich selve, voere, op dat hy met lust alle dese overtreff'lijckheydt magh aenschouwen.

NA dat de groote onbegrijplijcke God en Schepper aller dingen, dese groote Werrelt, in 't begin, uyt niet hadde geschapen, heeft hy die te gelijck met verscheyden gedaenten en uytmuntende schoonheden geciert, als met ontallijcke klaer-blinckende Sterren, die hy wonderbaerlijck in de circulen of ronden heeft gestelt, en door de stoffen onderscheyden, stortende in de bovenste lichaemen vreemde invloeyingen, om dese onderste deelen, te voeden en te onderhouden, gevende 't vuur kracht om te branden, en alle schadelicke dingen te verteeren, en de noodige te verwarmen en te bewaren. En nae dat hy dit alles in ordre hadde toe-gestelt,

heeft hy de locht met seer schoone beeldenissen onderscheyden, en dieselve met allerhande slagh van lieflijcke en quinckelerende Vogeltjes vervult: het water heeft hy met Walvisschen en Zee-schepselen, als mede met ontallijcke Visschen versorght. En wie soude konnen uyt-spreken hoe wonderbaerlick hy 't aerdrijck met verscheyden revieren, bergen, en selsame slagh van boomen en gewassen, kruyden, bloemen, dieren en krachten heeft geciert, die als, uyt haer ingewant, voort-komen, als metalen, te weten, het goudt, silver, tin, koper, yser, edel-gesteenten, sware steenen om te bouwen, met springende en Christalline fonteynen en beecken, die over al uyt bortelen. Doch alle dese wonderheden, waren in Godts oogen niet met alle, ten ware by in dit heerlijck Paleys eenen badde gestelt, die dit alles met groote verwonderinge kost beschouwen en overwegen, en te gelijck tot sijn lust en onderhoudinge gebruycken: op dat hy, daer door, opgeweckt zijnde, altijdt soude stoffe hebben, om den heerlijcken Schepper deser dingen, te loven, prysen en dancken. En om dit uyt-voeren, heeft hy daer in een Mensche gestelt, die der was gemaeckt na sijn Evenbeeld, die hy tot desen eynde daer in sette, even als een groot Koningh, die een stadt bouwende, daer eenen in-stelt, die een yder om sijnent wille, moet gehoorsamen en onderdanigh zijn, en die door sijn gesagh en aensien, alles most uytvoeren. Alsoo heeft onse God, de Koningh aller Koningen en Heere aller Heeren, den Mensche, daer in alle gewelt en macht over-gegeven, op dat hy soude heerschen over alles wat leven hadde

ontfangen, niet alleene, dat by de dieren en aerde sich soude onderdanigh maken, maer oock dat hy daer door te meer sijnen Schepper en Godt soude beminnen en eeren, die het opperste eynde en goedt is, en waer door hy een Mensche is geworden, die met reden is begaeft. En als men dit overweeght, soo heeft men wel stoffe, om uyt te roepen, O groote en goedertierene Godt ! die ons en alle Creaturen, jae Hemel en Aerde, met alle vercierselen, rijckdommen en wellustigheden geschapen, en ons soo veele gaven en weldaden hebt geschoncken ! En in 't tegendeel. O ghy trage en ondanckbare Mensch! die so slaeprigh en verduft, alle dese dingen niet erkent, noch sich over dese heerlijckheden en wonderen niet ontroert noch beweeght, om dien heerlijcken Schepper van alle dese dingen te prijsen en te dancken. Maer de reedelijcke Mensche, wanneer hy alle wercken Godts soude overwegen, voorwaer hy soude stoffe vinden, om in yder deel, van de geschapene dingen, hoe slecht sy oock in onse oogen mogen schijnen, des Scheppers wijsheydt, mogentheydt, goetheyt en voorsorge te prijsen, die een yder dingh nae sijn ordre en aert, soo bequaemlijck heeft gevoeght, en toe-gestelt, dat al des Menschen wijsheyt, oock in de alderslechtste dingen daer over moet verstommen. Want wat is doch de wereld anders als een open Boeck, waer uyt de volwassene, God konnen leeren en sien, jae daer de kleyne Kinderkens haer voedtsel uyt-trecken? Ja uyt de leesinge van dit Boeck, te weten, de Wereld, hebben de Heydenen geleert datter een God was, alhoewel d'eene

op dees, en d'ander op die wijse. Ja als wy de Werlt van den oosten tot den westen, van zuyden ten noorden overloopen, en de verloopene eeuwen overwegen, en de Koninghrijcken en Herders hutten doorsien, soo sal men altijdt bevinden, datse hare gewoonten, Godsdiensten en Offerhanden hebben gehadt, hoewel verwart en sonder grond. Niet te min quamense hier in doorgaens over een, datter een God most zijn, die dit alles hadde geschapen. En als men de Wereldt en alle deelen wel overweeght, soo zijnder vijf dingen, die door een geloovige spieghlinge, ons hier van konnen overreden en leeren, te weten: 1. Datter een Godt is. 2. Dat hy eenigh is. 3. Dat de Wereld een begin heeft. 4. Dat die van God bestiert wort en onderhouden. 5. Dat alles is geschapen tot lof en prijs des Scheppers. En dit na 't gevoelen der Christelijcke en geleerde Schryvers in-gevoert hebbende, sal sich yder in de heerlijcke schepselen Godes verheugen, op dat hy een levendigh wercktuygh mach wesen, om door de kennisse Godts, en Jesu Christi, sijne schepselen te beminnen, en God voor alle dese weldaden te dancken. En om dit alles met stichtinge en vermaeck te plegen, hebben wy onse gesangen daer na gerecht, dat daer in Gods lof over al soude uyt blincken. Gebruycktse tot stichtinge, gelijckse uyt goeder meeninge van ons zijn in-gestelt: beginnende van den eersten Mensche *Adam* af, en wat ons voorts soo uyt het Oude en Nieuwe Testament, als andere zeedelijcke stoffen, tot opweckinge der Godsaligheydt is voor-gevallen.

Adam verwondert over de Wercken Godts, springht als uyt den slaep, Genes. 1.

Stemme: *O eenigh Voedtsel van mijn Ieughd. Of, Kits Allemande.*

*W*At sie ick hier rontom my staen?
Wat sie ick hier al wonder aen?
Ick moet Godt den Schepper loven,
Die 't soo heerlijck schiep van boven:
Hier is Son, hier is Maen, hier is Locht, hier is Licht,
Het gesternt, het gedraey en geswaey, in 't gesicht,
Door de macht, en de kracht, van Godts handt,
'k Sie de aerd', het geboomt, en het kruyd, en het gras,
'k Sie de vrucht, en het loof, het gespruyt, en 't gewas,
De vruchtbaerheydt van 't landt:
En roep met hert en mondt,
Vyt een verheughde grondt,
Hoe sal ick mijnen Schepper loven,
Die 't soo cierlijck schiep van boven?

2. Hoe lacht my dese Lust-hof aen!
Jae 't is ons alles onderdaen,
Wat ick sie voor mijn oogen sweven,
In een frisch en een Jeughdigh leven:
Ey hoe root, ey hoe paers, ey hoe blauw, en hoe wit,
Ey hoe geel, ey hoe groen, ey hoe bruyn, als een git,
'k Sie d'Appel, en Peer en Limoen:
'k Sie de Noot, 'k sie de Kars, 'k sie de Vijgh en de Druyf:
'k Sie Salaet, 'k sie het Moes, en het Kruyt totte Struyf,
'k Sie de Pruym, Abricoos en Citroen:
Veel terwe' en eel gebloos,
Van Lely, Bloem en Roos,
Van ruyckende kruyden voor de sinnen,
Wie sou dit doch niet beminnen?

3. Hoe weeldrigh springht dit soet gediert,
Dat dus voor onse oogen swiert,
En met vriendelijck gewemel,
Ciert soo frisch op d'aerdsche Hemel:
Siet het Paerd, by den Stier en de Leeuw by het Schaep,
Siet den Wolf, by het Lam, en de Vos, by den Aep,
De Beyr by den Olyphant,
Siet de Swaen, by den Gans, en de Struys, Papegay,
Siet de Haen, by de Hen, en de uyl, by de Kray,
De Vischjes aen het strandt.
Hoe tierigh yder springht:
Hoe 't Nachtegaeltjen singht,
En dit 's tot nut van ons arme Menschen,
Wat sou men meer konnen wenschen?

4. Maer noch soo was 't voor my verdriet,
Indien ick had mijn *Aefjen* niet,
Die my God uyt mijn Rib heeft gegeven,
Tot vermeerdringh van onse Neven:
Hier is liefd, hier is vree, hier is lust, hier is vreughd,
't Is vol hoop, vol geloof, 't is vol troost en geneughd.
Ey wat schoonder Paradijs?
Daer noch haet, daer noch twist, daer noch nijdt noch krackeel,
Daer noch sorgh, daer noch vrees, schuylt in 't vrolijck Pryeel,
Maer alleen Gods eer en prijs.
O wat een wonder-werck
Is in dees aerdsche Kerck!
Godt wil daer in ons Houw'lijck seegh'nen,
En met sijnen dauw bereegh'nen.

De Musijck hier van staet in de Lust tot VVijsheydt.
Hebt ghy o Ieughd niet langh gesien. **Fol. 125.**

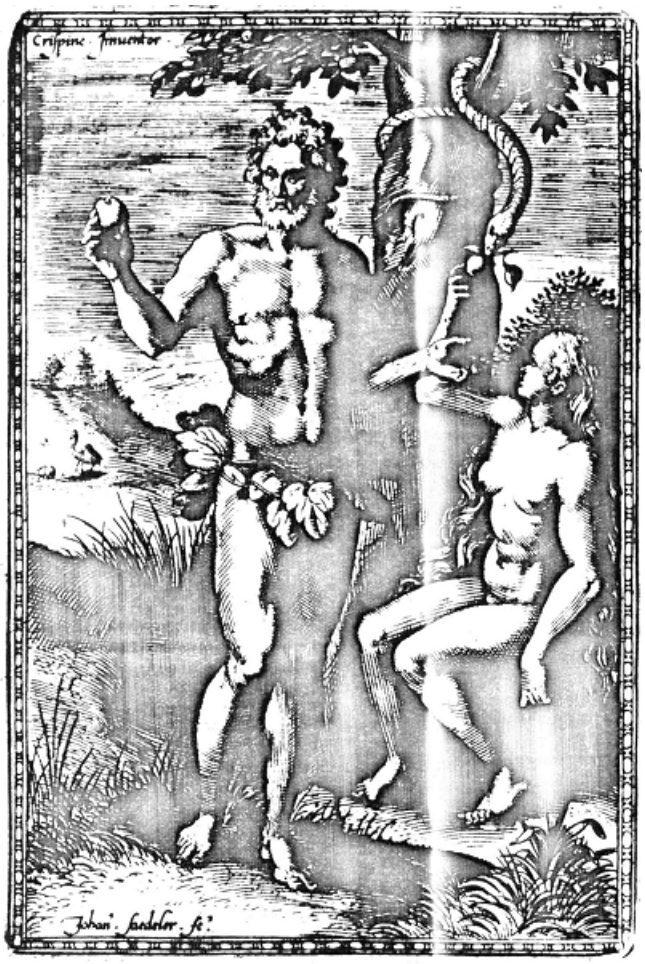
Crispinus Inuentor
Johan. Sadeler. fe.

Eva door de Slange overredet, verleyt haeren Man, Genes. 3.

Stemme: *Blijdschap van my vliedt.*

*S*Iet eens op den staet, van dees eerst getrouwde,
Daer des nijders haet, soo veel onheyls brouwde;
Want de loose Slangh door de list gedreven,
Door sijn schoone sangh, bracht haer in het sneven: ***Slange.***
Die het strengh gebodt, van dien grooten Godt,
Sloegh soo ydel in den wind:
Als hy door de vrucht, daer noch elck om sucht,
Had dit *Aefjen* soo verblindt:
Dat sy leend' haer ooren, en haer liet bekooren,
Door der Slangen schoone praet:
Op dat sy als Goden, boven 's Hemels boden,
Souden weten goed en quaed.
2. Ey wat schoonder smaeck! Ey hoe lief in d'oogen! ***Eva.***
Sey sy, wat vermaeck! Ey nu sal ick pogen,
Dat mijn lieve Man, sich oock mach verheugen,
En de smaeck hier van, oock genieten meugen.
Ach mijn lieve Vrouw, in wat grooter rouw, ***Adam.***
Hebdy ons eylaes gebracht?
Dat ghy hebt gesmaeckt: laes wy staen hier naeckt,
Voor Godt en voor ons geslacht:
Ey vlecht Vijge-bladen, want ick ben beladen,
Voor Godts stem en dreygement,
Ick gevoel sijn tooren, 't is met ons verlooren,
Al ons luyster is geschent.
3. Ick sie onse straf, laet ons nu verschuylen,
Of in 't doncker graf, of in diepe kuylen,
Want ick sie nu klaer, dat ick Gods geboden,
Soo getrouw als waer, reuckloos ben ontvloden:
'k Sie mijn naeckte leen, die ick nu voor heen,
Noyt te decken was gewoon:
'k Heb door dese daed, Godts gebodt versmaet,
Die 't soo strenghlijck had verboon:
Ach hooghmoedigh poogen, hoe zijn wy bedrogen,
Door gevley en overmoedt?
Dat wy door 't schoon spreken, soo stracks zijn besweecken,
En berooft van 't hooghste goedt.

4. ‘Laes nu is de Mensch, door dees val bedorven,
‘En heel buyten wensch, levendigh gestorven:
‘Wilt hem die verwond, wederom oprechten,
‘Dat hy mach de sond, en den doodt bevechten:
‘Daer der Vrouwen zaet, daer ons hoop op staet,
‘Ons een troost zy in der nood:
‘Dat de aerdsche lust, in ons werdt geblust,
‘En getroost maeck in den dood:
‘Dat wy ons gewennen, uwe waerheyt kennen,
‘En zijn in 't geloof gevest,
‘Op dat wy door logen, noch door waen bedrogen
‘Mogen kiesen 't alderbest.

De Musijck hier van siet in Lust tot VVijsheydt.
Siet eens op de tijd. **Fol. 161.**

Augustinus in sijne stad Godes, doet van den val onser eerster Ouderen, dit verhael.

VAn aen begin, seyt hy, waren wy heyligh en rechtvaerdigh: soo dickwijls als ick segge, wy waren, laet ons soo dickvvijls versuchten, dat wy onvvaerdeerlijcke schatten verlooren hebben: want de Mensche, door de eedelheydt sijnder nature, die hy in sijne Scheppinge hadde ontfangen, was de aldervoornaemste onder alle lichaemlijcke Schepselen: doch daer nae, door sijne veranderlijckheyt in de sonde vervallende, is hy de verachtste van alle Schepselen gevvorden: en dat is geen wonder: Want daer alle andere Schepselen haren standt bewaerden, en van de ordre, die hun van den Schepper was voor-gestelt, niet af-vveecken, soo is de Mensche alleene, door het sondigen, van God af-gevveecken, en heeft sich selve bedorven.

Cain en Abel. Tegen de Nijd. Genes. 4.

Stemme: *Schoonste Nymphe.*

*H*Aet en Nijd dat snoode beest,
Berght sich meest
Onder Broeders, onder Vrienden,

En sy spreyt haer bittre gal
Over al:
Waerje soeckt ghy sultse vinden.
2. *Abel,* die sijn Schaepjes weyt,
Op der heyd,
En sijn Offer Gode brachte,
En het malste van het Lam
Of den Ram,
Tot een danckbaer offer slachte.
3. Dese kost oock niet ontgaen,
't Stout bestaen,
En sijns broeders nijdigh poogen,
Om dat Godt sijn Offerhand,
Van het Land,
Niet soo smaecklijck was in d'oogen.
4. Godt die *Cains* gramschap siet
Achtse niet:
Om dat sijne sond belette,
Dat sijn Offer en de vlam,
Opwaerts klam,
En 't werck in den grond verplette.
5. Want waer Haet en Nijd groeyt aen,
Daer sal staen,
Sond en ondeughd voor de deure:
Doch ghy sult met aller macht
Houden wacht,
Datse u niet breng in treuren.
6. Hier uyt schepte Nijd haer grond,
En sy vond,
Stof om vinnighlijck te wonden,
En de snoode broeder-moord,
Noyt gehoort,
Groeyde door dees vuyle sonden.
7. Oude, snoode vuyle Nijdt,
Die de tijdt,
Liet soo breede wortels schieten,
Dat m' oock waer men komt of gaet,
Nijd en Haet,
Siet in Kerck en Cellen vlieten.
8. O ghy pest, die stadigh wroet,
In 't gemoed:

En bedwelmt ons goe gedachten;
Jae ghy brenght, door u bedrijf,
Ziel en lijf,
Dat 's op recht noch reeden achten.
‘9. Laet dan Heer dit snoo gespuys,
‘Vyt ons huys,
‘En ons ziele zijn verschoven,
‘Bouwter liefd' en eendracht in,
‘En een sin,
‘Die geneyght is God te loven.

De Tooren-bouwers te Babel. Genes. 11.

Stemme: *Maximil. Van Bossu.* Of, *Als mijn stondleyn voor handen is.* Of, *Het Heyl is ons gekomen siet.* Of, *Uyt dieper noot schrey ick.* Of, *O God wy dancken dijner goedt.*

*D*E Werld was vol overmoed,
Vol weelde, pracht en sonden,
Want yder stofte op sijn goed,
Op list en slimme vonden:
Jae dees vermetelheydt kroop voort,
Soo dat men Godt oock wild' aen-boort,
En sijnen raedt door-gronden.

2. Dies vanght men eenen tooren aen,
Wiens top de locht sou raecken,
Om soo by trappen op te gaen,
En Godes stoel genaecken.
Men metst, men klutst en woelter vast,
Men torst, men sleept, en brenght den last,
En vordert sijne saecken.

3. Godt sagh van boven nae beneen
En op der Menschen poogen,
En sprack men luystert nae geen re'en,
Dies sal ick 't niet gedogen:
't Is een Geslacht en oock een Tael,
Dies ick haer spraeck wil t'eenemael
Verwarren voor mijn oogen.

4. Daer stont men doe en keeck vast bangh,
Men wist geen hulp te vinden,
Riep d'een om hout, om kalck, of tangh,
Men taste als de blinde:
't Was al in 't wild' en ongedaen,
Men kost malkander niet verstaen,
Hoe dat men 't oock besinde.

5. Dus strafte Godt der trotsen list,
En hun uytsinnigh doolen:
Dat sy door onverstant en twist,
Verschooyden in de hoolen!
De een vloogh Oost, en d'ander West,
Jae yder swerfde, op het lest,
Tot nae de beyde poolen.

6. Ghy Babel-bouwers hout u rust,
Met u verwarde sinnen,
Hoe derdy dus uyt dertle lust,
Soo stouten daedt beginnen?
Ghy weet hoe Godt den trotsen knelt,
En haer bedrijf te gronde velt,
Dies suldy niet gewinnen.

7. Want Godt is als een vlam die blaeckt,
Die 't onkruyt sal versmooren:
Siet dat ghy 't heyligh vyer niet raeckt,
En ghy sult moeten hooren:
‘Ghy neus-wijs wilt mijn werck bespien,
‘En in Godts diepe oordeel sien:
‘Gevoelt weer Godes tooren.

Abraham onderstaet sijnen Sone Isaac te offeren, Genes. 22.

Stemme: *O slaep o soete slaep, duurt langhe.*

*VV*At strijdt en ramp ontrust een vroom gemoedt?
Wat kropt de Mensch veel stormen op in 't bloet?
Hoe stribbelt onse wil, eer datse stil,
Sich tot 's Heeren juck, en des Werelts druck,
Sich tot 's Heeren juck, wil wennen:
O 't is een Paerd seer quaet om mennen.

2. Maer *Abraham* volstandigh in de deughd,
Hoort Godts bevel, dat hy sijn soete vreughd,
Sijn lief en eenigh Kindt, en seer bemindt,
Tot een Offerhand, in Morias landt,
Tot een Offerhand sou slachten.
Hoe woelt het hert vol naere klachten?

3. Hy stont vroegh op en sadelt d'Ezel vast,
Hy kloofde hout en ley daer op den last:
Hy liet sijn Dienaers staen, en heeft gelaen,
Isac met het hout, en door hoope stout,
Self het mes en vyer gedragen,
En 't hout ten Autaer op-geslagen.

4. Wel Vader sey de Soon, 't is nu gedaen,
Waer is het Schaep, dat sal ten offer gaen?
Hy sprack Godt sal 't versien, en 't moet geschien,
Mits neemt hy sijn Kind, dat hy strickt en bindt,
Mits neemt hy sijn mes, om keelen:
Denckt hoe des Vaders sinnen speelen?

5. De Engel Godts belette dit bedrijf,
En riep, geraeckt u Kind niet aen sijn lijf!
Ick sie dat ghy Godt vreest, uyt hert en Geest,
Want ghy hebt u Soon, niet geschroomt te doon,
Maer dit lieve Kind sijn leven,
Om mijnent wil gantsch overgeven.

6. Terwijl dat Godt noch met *Abraham* sprack,
Siet hy een Ram verwart in eene tack:
Hy offert die ten brand, en seecker pand,
Om sijn danckbaer hert, nu verlost uyt smert,

Om sijn danckbaer hert te tooghen,
Als die daer stondt voor Godes oogen.
7. De Engel sprack, Godt swoer soo dieren eedt,
Om uwe trouw, dat ghy u Kind vergeet:
Dat hierom u geslacht, in tal en kracht,
Sal als 't sand aen Zee, als de sterren mee,
Sal in sijne gunst vermeeren:
Om dat ghy hebt gevreest den Heere.

Siet de Musijck Noten in de Lust tot VVijsheyt. ***Die in 't geraes en in de bange Lucht.*** *Fol. 110.*

Jacobs danckbaerheyt. Genes. 32.

Ick ben te snoode aller barmhertigheydt en trouwe die ghy aen my hebt bewesen, want ick hadde niet meer als desen Staf, doen ick over de Jordane gingh, maer nu ben ick tot twee heyren geworden.

Psal. 105. *Een yder moet tot desen tijden.*

*VV*El op mijn ziele wilt doch mercken,
Op Godes wonderlijcke wercken,
Op sijnen zegen, die hy doet,
Den Menschen, tot haer overvloet.
Dus wilt hem een danck-offer vlam,
Ontsteecken, die van herten quam.
2. Volght *Iacobs* spoor, die sijn weldaden,
En zegen, hem door Godts genade,
Soo mildelijck, uyt niet, verleent:
Dus danckbaerlijck met Godt vereent.
Soo dat hy yder Mensch geeft stof,
Tot een volmaeckt en danckbaer lof.
3. Ick ben, sey hy, o God! te snoode,
Noch soo veel zegens niet van noode:
Als ghy aen uwen knecht bewijst,
Die u van ziel en herten prijst:

V trouw en u barmhertigheydt,
Die ghy my slechte Man' bereydt.
4. Wat was ick, als ick most verlaten,
Mijns Vaders huys? gaen mijnder straten?
Wat waer ick als ick by mijn Oom,
Hem dienen most in vrees en schroom?
En drijven met dees Harder staf,
Sijn Vee en Schaepkens op en af?
5. Met desen staf ben ick getreden,
Van mijnen Vader, slecht in kleden,
Met desen staf, was ick gelaen,
Als ick tradt over den Jordaen:
En dese staf was al mijn goedt,
Mijn Rijckdom en mijn overvloedt.
6. Ach Heer! nu sie ick uwen zegen,
Twee Heyren heb ick nu verkregen,
In plaets van desen dorren staf:
Een zegen die my God dus gaf,
Een zegen, hondertvout gelaen,
Als druppels op den velde staen.
7. Hoe hebdy my nae soo veel lijden,
Door uwe weldaed doen verblijden?
Ghy hebt my nae veel slaverny,
Gemaeckt nu slaveloos en vry:
Dat ick met vee en Huysgesin,
Door u verkrijgh dit groot gewin.
‘8. Indien elck Mensch wou overwegen,
‘De goetheydt Godts en sijnen zegen,
‘Die hy een yder heeft bescheert:
‘Hy bleef in sijne ziel verneert,
‘En danckte Godt in sijn gemoedt,
‘Voor alle weldaedt die hy doet.
‘9. Maer wy misbruycken Godes gaven:
‘En sijn gelijck ondanckb're slaven,
‘Die uyte slaverny verlost,
‘Eerst moeten wroeten om de kost:
‘Maer nu ons Godt gezegent heeft,
‘Een yder trots en prachtigh leeft.

Ioseph van sijne Broeders verkocht en in Egypten vervoert, Genes. 37.

Stemme: *Rosemont die lagh gedoken.*

*S*Elden vint men dat Gebroeders,
Altijdt trecken eene lijn:
Hanght d'een meer aen 't oogh des Moeders,
Stracks soo salder afgonst zijn,
Dat oock haet en nijd hier sweeft,
Ioseph u een voorbeelt geeft.

2. Hy vont sijne Broeders t'samen,
Die te *Dothan* by malkaer:
Stracks een snood verbondt beramen,
Doen sy wierden hem gewaer:
Slaen wy desen Droomer doodt,
Domplen wy hem in den sloot.

3. Dan vermerckt hy wat sijn droomen,
Wat sijn konst hem helpen kan:
Laet ons daerom gantsch niet schroomen:
Want geen Mensche weter van.
Seggen wy dat een gedrocht,
Ioseph heeft om hals gebrocht.

4. 't Eel geweeten, duysent tuygen,
Pranghde haer ontstelt gemoedt,
Die haer boosheyt soo kost buygen;
Dat sy spaerden 't jonge bloedt,
Zijnd' haer snoodheyt dus gestut,
Wierpen s'hem in eene Put.

5. Hier lagh 't jonge hert te karmen,
Maer 't geweeten had geen rust,
't Was eylacy, en och armen,
En haer nijd die scheen geblust.
Ruben sprack u niet bemorst,
Noch nae 's broeders bloedt niet dorst.

6. Siet hier komen d'Ismaliten,
Laet hy zijn een dienstbaer knecht:
Dan soo kan men 't niemandt wijten,
Dan geschiet den Droomer recht:
Hier wierd *Ioseph* doe verkocht
En in slaverny gebrocht.

7. Nu was aen dees vuyle sonde,
Noch een logen-plaester vast:
Dies bestreeck men dese wonde,
Met een schandelijcke quast:
En men doopter *Iosephs* rock,
In 't bloedt van een Geyte-bock.

8. Hier gingh 't op een stroom van weenen,
Die oock 't steenen hart verbrack:
Vader! Vader! staeckt u steenen,
Riepen sy en hout gemack.
Want een Wild heeft hem verscheurt:
Vader! niet mistroostigh treurt.

9. 't Was geschiet: 't was niet te weeren,
't Hertseer most nu zijn geleen.
Maer Godt wist dit quaet te keeren,
Tot vertroostingh van 't gemeen:
't Quaed van 's Broeders boos gemoedt,
Keerde Godt weerom tot goedt.

10. ‘O waer liefd' en trouw mach woonen,
‘En daer Broeders eenigh zijn:
‘Daer sal Godt dat huys bekroonen,
‘En verjagen 't quaed fenijn,
‘Want de twist en haet moet voort,
‘Als men nae Godts wetten hoort.

Josephs kuysheyt, Genes. 39.

Stemme: C'est ce Mars. Of, *'k VVil van het honigh-byeken.*

IOseph nae slaverny verheven,
En ontsien,
Most nu door hooger geest gedreven,
Elck gebien:
Soo dat hy, heerschappy,
Voerd' over haev' en goud, hem toe vertrouwt.

2. Hy zijnde frisch en knap van leden,
En gelaet:
Wacker in tael, en soet van zeden,
Wijs in Raedt:
Wiens gemoed, steets het goedt,
Beooghd' in al sijn werck, vol ooghe-merck.

3. 't Oogh gingh hier op dees schoonheyt weyden,
Waer hy trat:
Potiphars Wijf hem lagen leyde,
En vergat,
Hare plicht, door 't gesicht,
Van dese frissche bloem, der deughden roem.

4. Hoe derf een oogh door Min' ontsteecken,
Dit bestaen?
Om soo door drift van geyle treecken,
Randen aen?
Desen knecht? die oprecht,
Sijns Heeren dienst slaet acht, by dagh en nacht.

5. Hoe sy hem tockelt totte minne,
't Hert is kuysch:
Deughde die laet haer niet verwinnen,
Dat sy 't Huys,
En de Trouw, van een Vrouw,
Sou schenden, daer de lust, baert korte rust.

6. Hoe dat sy oock door slincxe tochten,
Hem bespiet:
Al haer gesmeeck noch list vermochten,
Op hem yet:
Hoe sy vleyt, stracks hy scheyt,
En uyt haer handen vlucht, met naer gesucht.

7. Sy grijpt den Mantel en gaet krijten,
Wee ach wee!
Siet hier de snoodheydt en 't verwijten,
Van d'Hebree:
Dese daed: Man! doch laet,
Vry straffen door u hand. Fy wat een schand!

8. Hier op wierd *Ioseph* stracks gevangen,
Om zijn deughd:
Godt die verloste hem, eer lange,
Door veel vreughd:
Soo dat hy, los en vry,
Vyt lijden wierd' verblijdt, tot 's Vrouwen spijt.

‘ 9. Wend af u oogh van ydelheden,
‘Lieve Jeughd:
‘Walght van de geyle wulpigheden,
‘Daer geen vreughd,
‘Maer de smert; in het hert,
‘Ontvonckt wort door haer brand, in 't eel verstant.

‘10. Leert doch van *Ioseph* kuysheyt minnen:
‘Wilt wegh vlien,
‘Eer dat ghy soud u kuyssche sinnen,
‘d'Ontucht bien:
‘Houdt u huys, reyn en kuysch,
‘Want Godt woont selver in, by sulck gesin.

IOSEPH

Josephs Broeders komen om kooren, en worden van hem bekent, Genes. 44. 45.

Stemme: Amarilli mia bella.

*H*Oe nae ramp en tegenheden,
Een vroome ziel uyt druck noch wort verheven,
Kan *Ioseph* tuyghnis geven:
Die eerst een slaef: Nu Vorst wort aengebeden,
Om sijn wijsheydt en zeeden:
Met vreemde Volcken,
Sijn Broeders daer verschijnen,
Met haer tienen, met haer tienen, met haer tienen,
En haer tolcken.

2. *Ioseph* in sich self verslagen,
Vraeghd haer seer straf, wie, en van waer sy quamen?
Sy seyden 't hem by namen:
Vyt *Canaan,* want wy van honger klagen:
't Schijnt dat Godt ons wil plagen,
Wy soecken kooren:
Voor onsen Ouden Vader,
Geen Verraders, geen Verraders, geen Verraders
Hebdy vooren.

3. Wy zijn twaelf van eenen bloede,
Een isser jongh, maer d'ander is verlooren:
Dat wy vaeck moeten hooren.
Neen niet alsoo, indien ghy trouw van moede, ***Ioseph.***
Wilt u flucks heene spoeden,
En brenght den jongen:
Of blijft hier all' gevangen,
Och hoe bange, och hoe bange, och hoe bange
Datse songen.

4. Sy gaen met den last geladen, ***Broeders.***
Haer eygen geld sy in haer Sacken vonden:
Om *Benjamin* verbonden:
Om wien sy t'saem den Vader hertlijck baden,

Maer hy vant niet geraden,
Sijn Soon te derven;
Op dat sijn grijse hayren
Noch sijn jaren, noch sijn jaren, noch sijn jaren,
Schielijck sterven.

5. Hoe klopt *Iosephs* hert van binnen,
Wanneer hy sagh sijn Broeders tot hem nadren?
't Bloedt krield hem door de Adren:
Hy toefd haer wel, en toetste hare sinnen,
Om soo stof te gewinnen:
Hy vuld' haer Sacken,
Om haer te achterhalen,
Vant een schale, vant een schale, vant een schale
In haer packen.

6. Hier lagh 't hert gepranght in schroeven. ***Ioseph***
Treckt ghy vry wech, maer *Benjamin* blijft mijne.
Ach Godt wat banger pijnen!
Hoe sal de ziel ons Vaders sich bedroeven? ***Broeders.***
Ach moet hy dit beproeven!
Laet ons gebeden,
V hert en ziel door-dringen,
Ach wat dingen, ach wat dingen, ach wat dingen,
Geschien heden.

7. Hier borst uyt een zee van weenen,
Wanneer hy sprack, als dat hy was haer Broeder,
En sou zijn haer behoeder:
Wat naer gekrijt, wat jammer en wat steenen;
En wat vreughde met eenen,
't Hert most hier scheuren:
Door 't kussen en verblijden,
Watte tijden! watte tijden! watte tijden!
Ons gebeuren!

De Musijck siet in Lust tot VVijsheydt. ***Tytirs Geest.*** *Fol. 217.*

Moyses in 't Water door Pharaos Dochter op-gehaelt, Exod. 1. en 2. Cap.

Stemme: *Engelsche Fortuyn.* Of: *Fortuyn eylaes bedroeft.*

*D*E zegen Gods bloeyt midden in den Nijd:
Oock *Israël,* tot der *Egypers* spijt:
Soo dat men pooghd', door een seer strengh besluyt,
't Hebreeusche Volck ten grond te roepen uyt.
Den Vroet-wijfs self die wierde stracks geboon,
Dat sy de Vrucht des Moeders sonden doon:
Soo ras een Soon ter Wereldt was gebaert,
Maer sy verfoeyden Pharoos wreede aert.
Sy vreesden Godt, en seyden, dit geslacht,
Heeft, voor ons komst, haer vrucht al voort gebracht,
Een stercke slagh van Vrouwen heeft d'Hebree.
Maer haer bedranghde stracks een ander wee.
Een wreed gebod. Men most van stonden aen,
Sijn handen aen het jonge Manschap slaen,
En in den vloet versmoorden desen hoop,
Soo raeckte licht gantsch *Isrel* op ter loop.
De Vrouw van een Levijt, *die berghd' haer Vrucht,
Soo langh sy mocht, vol hertseer en gesucht,
Doch alsoo nood bepaelt is, door geen Wet:
Bepeckts' een kist, daer sy haer Soon in set.
Hier dreef dat schaep in biesen en in riet,
De Moeder laes! van ver', dit droevigh siet:
En Pharoos *Kind, om baden, uyt-gegaen,
Sagh in het kroos, dit driftigh Wieghjen aen.
Haer Juffer haelt dit schrijntjen uyt het lisch:
Het Knaepjen weent. Sy uyt meedogenis,
Seght, dit is hier van een Hebre' geleyt:
Gaet roept een Min, die 't alles doe bescheyt.
De Moeder self, bleef Moeder, en wort Minn':
Sy koestert dat en heeghtet nae haer sin,
En 't kreegh den naem van *Moyses,* dus vertaelt,
Om dat het uyt het Water was gehaelt.
‘Soo valt dan Godes bestieringh anders uyt,
‘Als 't wel de Mensch in sijn gemoedt besluyt:

*Moysis Moeder.

*Dochter.

‘En dese Man verhief Godt tot een Heldt,
‘Die hy sijn Wet op *Sina* heeft verteldt.
‘Die door Godts macht voor *Pharo* kost bestaen,
‘En 's wichlaers konst deed in den grond vergaen,
‘Die 't Joodsche volck bracht door het roode Meyr,
‘Daer *Pharao* versoop met al sijn Heyr.

David van Samuel gesalft.
Eensdeels den 151. Psalm, by den Griecken, naer-gevolght.

Stemme: *Doen Daphne d'overschoone Maeght.*

*A*Ls *David* in sijn frissche Jeughd,
Met Leeuwen en Beyren in bosch en op hey,
Vast kampt' en had' geen soeter vreughd,
Als Geytjes en Schaepjes in klavere Wey.
Songh hy, sprongh hy en stelde sijn snaren,
En speeld' op den souter, soo vrolijck lied:
Siende sijn wondren aen, van herten onbelaen,
Dacht hy vast over in sijnen sin:
Ghy zijt het, o God, dien ick hertelijck min.
2. Godt had dit soete Harders Kind,
Voor hooge, vermogen, om 't eedle gemoedt,
Geschickt, en uyt sijn Broers besint,
Te stellen, en heffen, tot hooger goedt:
Harder, Harder, u Vee en u Schaepjes,
Weyt noch een poosjen en luystert nae my:
Ghy sulter niet blijven een Harders-Knaepjen,
Maer worden een Heer, dus leefter nu vry:
Laet nu u Geytjes staen,
Keert u nae Godts vermaen,
Denckt vry dat hy u in hooger standt,
Wil stellen door sijne vermogende hand.
3. Want *David* was van schoonder staet,
Van leden, besneden, en ros van gesicht,
Wiens deughd en eerbaarlijck gelaet,
In yder eens ziele een voorbeeldt sticht.

Staet op, sprack Godt, en salft doch desen,
Samuel, dese die is mijn knecht,
Die ick voor allen, heb uyt-gelesen,
Wandelt voor my en handelt oprecht:
Hy goot op 't Heyligh breyn,
D'Oly seer frisch en reyn:
Lettende *David* op 's Heeren stem,
Soo daelde Godts Geest en sijn gonst over hem.

David overwint Goliath, 1. Sam. 27.

Stemme: *Nu leef ick in 't verdriet.* Of, *Als ick uyt wand'len ga.*

*H*Oe hooghmoed, voor den val, het trotse hert beknelt,
Beschout daer van dees Reus, die wonder stercke held:
Die Godes heyr beschimpt, en trotst dien grooten God,
Die al der stouten roem en ydelheydt bespot.

2. Dit 's *Goliath* van *Gath,* die ruym ses ellen groot,
Een Helm en Pantzier droegh, en sich ten strijde boot,
Wiens schinckels wel beschut, ee*n* schilt droeg voor sijn borst,
Een sware spies, waer meed' hy Isrel tarten dorst.

3. Wel isser dan geen Held in *Sauls* gantsche heyr,
Die met my waegh den strijd, en toon sich hand gebaer?
Die 't onderlingh gevecht aenvaerd', of d'eene zy,
De overwinningh tref, en d'ander slaverny?

4. Dees schimp die dagelijcks de Philisteens dee,
Met tergen totten strijdt, dee *Saul* in 't herte wee;
En *David* onderwijl hy 't Vee dreef af en aen,
Kreegh last dat hy nae 't Heyr sou tot sijn Broeders gaen.

5. Hy geeft sich door 't bevel, sijns Vaders, op ten tocht,
En heefter broot en kaes sijn' Broeders toe-gebrocht:
Hy sagh Israels Heyr, staen wonderlijck gedeest,
En greep een Helden moed, door een verborgen geest.

6. De Reuse tratter voor met een vermeten pracht,
En heeft Israels Heyr bejouwt en uyt-gelacht:
En *David* die daer hoort, dit pocchen en verwijt,
Die boot sich voor het Heyr, te treden in de strijd.

7. Sijn Broeders seer vergramt bestraften sijn opset:
Maer *David* op beloft van *Saul* heeft gelet:
Hy wort voor hem gebracht. Men sey u niet bedrieght,

Want ghy niet in den krijgh, als andre, zijt gewieght.
8. Ick heb sey *David*, Leeuw en Beer wel eer vermant,
Wanneer die 't jonge Vee, ten roof had aengerant;
Sou ick dan d'onbesneen, en die Godts Heyr bespot,
Ontsien? wel aen! sey *Saul,* gaet in den naem van Godt.
9. Men gort hem 't Harnas aen en 't swaert op sijne zy,
Maer *David* ongewoon, dees harde slaverny,
Sey dat een Harders Kind, niet paste sulck geweer,
Met slinger en met staf daer wild'hy hem te keer.
10. Vijf steenen uyt de beeck, hy in sijn tasche stack.
Als *Goliath* dien Knaep hem nadren sagh, hy sprack,
Wel ben ick dan een Hond, dat ghy komt met een staf?
Ick sweer by Godt! u vleesch geraeckt niet in het graf.
11. Doch *David* sey ghy komt met spietse, schild en swaerd,
Maer ick in 's Heeren Naem, dies ben ick onvervaert.
En Israe sal sien, dat niet door stercke macht,
Maer door des Heeren hand, dit wert te weegh gebracht.
12. De Reuse stelt sich schrap, en *David* grijpt een steen:
En slingert in sijn ster, dat hy daer tuymelt heen:
Hy neemt *Goliaths* swaert en hackt hem af den kop,
En 't Philistijsche Heyr, verschrickt, dat speeld' haes op.
13. ‘Wie door 't geloove kampt, en ooght alleen op Godt,
‘Ontsiet noch trots, noch macht, noch aller menschen spot:
‘En wie op sijn beloft, des vyandts list verstoort:
‘Gedenck dat Godt alleen, de eere toe-behoort.
14. Want soo Godt voor u strijd, en wil dat ghy verwint,
Het Kind dat wort een Man, de Reuse word een Kind.
Het weynigh is genoegh, het groot is al te veel,
Wanneer Godt voor u kampt dan hebdy 't beste deel.

Siet de Musijck in Lust tot VVijsheydt,
O heerelijck Iuweel. **Fol. 104.**

Rey der Israelitsche Vrouwen, 1. Samuel 18

Saul heeft duysent, en David tien duysent geslagen.

Stemme: *Bergamasco,* Een, twee, drie, &c.

*S*Iet hier eens de vreughd bedrijven,
En het wonderlijck krioel,
Van dees Isralijtsche Wijven,
Wat geswier en wat gewoel!

2. Siet hier komen sy met Veelen,
En met lieffelijck geklangh,
Siet haer op Tamboeren speelen,
Met een vriendelijck gesangh.

3. Siet de Reyen haer vermaecken,
Siet haer 't hert eens open gaen:
Hoort dees wonderlijcke saecken,
En hoe 's op der Harpe slaen.

4. Sy verheffen hare keeltjes,
Vol gejuygh en soet gefluyt,
En sy bootsen met haer veeltjes,
't Lof der Helden over-luyt.

5. *Saul* duysent heeft verslagen,
Maer daer is noch grooter Held.
David heeft den prijs gedragen,
En tien duysent neer-gevelt.

6. 't Lof, dat hun dees Vroutjens songen,
Vyt een gul en reyn gemoed,
Saul lagh in 't hert gewrongen,
En dat stremde daer in roet.

7. En hy loerde seer door-slepen,
Hoe hy dit doch wreecken sou:

Saul kreegh sijn boose grepen,
David die verdreef sijn rouw.
8. Als hy op der Harpen speelde,
Doen nam *Saul* sijnen spiet:
Daer mee 't tweemael niet veel scheelde,
Dat hy daer sijn leven liet.
9. ‘Dus baert waerheydt dickwils tooren,
‘Vleyen gunst, voor die daer vleyt:
‘Doch de waerheydt moet men hooren,
‘Waerheydt dienter steets geseyt.

Abigail versoet den toorn Davids, 1. Sam. 25.

Stemme: *O schoone Cariclé.*

*H*Oe dat een strengh gemoedt,
Door 's Vrouwen deughd seer dickwils wert versacht,
Dat stribligh en verwoet,
Alleen op straf en wraeck-lust was bedacht:
Soo werckt nochtans der Vrouwen aert,
Dat sich de gramschap self bedaert.
2. Als *David* sijn gesin,
Tot *Nabal* sandt, om spijs, tot onderhoudt,
En liet uyt goeder Min',
Hem groeten: sprack hy schamperlijck en stout:
Hy had met *David* niet te doen,
Maer most daer mee sijn Herders voen.
3. Dies *David* gantsch ontstelt,
Sijn Knapen rust en moedight totten tocht,
Op datter stracks in 't veldt,
Al *Nabals* volck sou werden omgebrocht:
Abigail die dit verstondt,
Bedachte stracks een kloecke vont.
4. *Abigail* was schoon,
Een Vrouw met wijsheydt en met re'en begaeft,
Die 's Mans verlepte hoon,
Door zeedigheydt en kloeck beleydt begraeft:

Sy rust haer Ezels en gespan,
Voor 't onverstandt van haren Man.
5. Sy laed' daer vlees en broodt,
Veel malse Vijgen, Meel en langh-Razijn,
Om soo 't ontgaen den noodt,
Daer by twee flesschen vol muschate wijn:
Om soo getroost haer gunst te bien,
En soo des Veldt-heers grim t'ontvlien.
6. Sy stijght van d'Ezel af,
En viel voor *David* op haer aensicht neer:
O Heldt! versoet u straf,
Betoomt u drift, en let doch op u eer,
Mijn Man soo dwaes als onbedocht,
Heeft ons in dese ramp gebrocht.
7. Soo waer de Heere leeft,
Die heeft belet dat ghy geen bloedt en plenght:
Ons onschult plaetse geeft,
Op dat u ziel dees wreedheyt niet gehenght.
Wy brengen u tot onderstant,
Den zegen van ons Vee en Landt.
8. Vergeeft o Heer! ons quaed,
Godt sal u Huys verrijcken en geslacht,
Dus schenckt ons u genaed,
V vyanden hy geven sal in uwe macht:
En als u Godt dees weldaed doet,
Gedenckt dan wederom het goet.
9. Gelooft zy Godt den Heer,
Sprack *David,* die u heden tot my sendt:
Gezegent noch veel meer,
Dat ick mijn handen oock niet heb geschent.
V reden met de deughd vereent,
Vermurwen 't hert, hoe 't was versteent.
10. Ick neem u gaven aen,
En spreeck, soo waer de Godt Israels leeft,
't En waer ghy 't had gedaen,
V Man en volck waer door het swaerd gesneeft,
Dus treckt met vrede nae u Man,
Want u gesmeeck my stillen kan.
‘ 11. Siet hoe een hart gemoedt,
‘Door 's Vrouwen deughd en wijse zeedigheydt:
‘Kan werden gantsch versoet,

‘Door goed onthaal, en door een kloeck beleyt.
‘O wie geniet soo brave Vrouw,
‘Daer zegent Godt de rechte Trouw.

Siet de Musijck Noten in Lust tot VVijsheydt,
Komt hier misnoegend hert. **Fol. 95.**

David en Batzeba, 2. Sam. 11.

Stemme: *De May die ons de groente geeft.* Of, *Het vinnigh stralen van de Son.* Of, *Hansjen sneet het kooren, &c.*

*D*E oogen nae de deughd gestiert,
Zijn spiegels van ons leven:
Voor 't oogh, waerom God alles ciert,
Heeft hy 't vermaeck gegeven.
2. Eylaes! wat is 't een wanckel licht,
Wanneer ons oogen speelen:
Wanneer sy loncken door 't gesicht,
En onse sinnen streelen.
3. 't Zijn vensters in de geyle Min,
't Zijn fackels die daer branden:
Wanneer het beeldt daer flonckert in,
Dan voeren s' ons tot schande.
4. Is 't wonder dat een slecht verstand,
Door 't flick'ren wordt bedrogen?
O neen! een 's Koninckx herte brand,
Door 't stralen van sijn oogen.
5. Een Man, een Man nae Godes hert,
Die laet sich overwinnen:
Die van de lust betoovert werdt,
Door 't tocklen van de sinnen.
6. Hy sagh de schoone *Batzeba,*
In 't silv're stroomtje baden;
De oogen, toortsen van sijn schae,
Die hebben hem verraden.
7. Hy locktse tot onkuysche Min,
En schent haer suyv're leden.

Eens anders vrouw. Verdoolde sin!
Hoe streefdy tegens reden?
8. Als 't eene quaed nu was geschiet,
Verdubbelt hy sijn sonden,
Uriam, haren man, hy liet,
Voor in de spitse wonden.
9. De Man is dood. De Vrouwe treurt,
Hy wil het stuck verheelen.
Maer *Nathan* 's Koninghs herte scheurt,
En dreyght hem Godts bevelen.
10. Hy pranght hem door gelijckenis,
Waer door hy wert verslagen;
Van 't Schaepken, dat genomen is.
En hy begint te klagen.
11. Hy schreyt o Heer! ick heb misdaen,
En uwen toorn ontsteecken:
Wilt met my niet in 't oordeel gaen,
'k Ben van mijn Godt geweecken.
12. Door 't oogh is *Eva* eerst vervoert,
Jae Stercke en oock Wijse:
Betoomt u lust, hoe 't oogh oock loert,
En hebt voor 't quaed afgrijsen.
13. ‘Uw' oogen wendt van ydelheyt,
‘En stierts' op 's Heeren wegen:
‘Op dat u lust noch waen verleyt,
‘Maer steets mooght deughde plegen.

Psalm 51. Kort gevolght na de laetste oversettinghe.

Stemme: *Ontfermt u over, &c.*

*G*Enaed' o God! nae uwe goedigheyt,
Delgh uyt mijn sond, nae u barmhertigheden,
Ey wasch my doch van d'ongerechtigheden!
En reynigh my van sonden en boosheyt:
Mijn sonde staet my altijt voort gesicht,
Aen u alleen heb ick al 't quaed bedreven,
Want ghy zijt Heer! rechtveerdigh in 't gericht,
In 't spreecken recht en reyn in 't vonnis geven.

Mijn Moeder heeft in sonde my ontfaen,
Ick ben in ongerechtigheyt gebooren:
Doch ghy hebt lust de waerheydt steets te hooren,
En doet in 't hert u wijsheyt my verstaen:
Ontsondigh my met Ysop, maeck my reyn,
Dat ick als sneeuw, werd' witter, voor u oogen,
Dat mijn gebeent, door u, verbryselt kleyn,
De vreughde sal en blijdschap hooren mogen.

Voor mijne sond' doch niet afkeerigh weest,
En delgh doch uyt mijn' ongerechtigheden,
Schep een reyn hert, o Godt! in mijne leeden,
En my vernieuw met uwen vasten Geest.
Verwerp my doch niet van u aengesicht,
En wilt van my u Heyl'ge Geest niet weeren:
V Geest der vrymoet zy mijn steun en licht,
De vreughd' uws heyls laet in mijn ziele keeren.

Soo sal ick dan den overtreders zijn,
Een baeck, waer door ick haer u wegen leere,
Op dat sich soo de Sondaers recht bekeeren:
Van bloedtschult doch verlost en suyvert my.
O God mijns heyls, laet mijne tongh altijdt,
V recht en u gerechtheydt vrolijck loven:
Dat ick u roem verhalen magh met vlijt,
Heer open my de lippen daer en boven.

Aen Offerhand hebt ghy doch Heer geen lust:
Want anders soud ick u die willigh geven:
Brand-offer walght voor u, door 't quaed bedreven,
Maer 't offer Gods dat is een stille rust:
Jae 't is een Geest gebroken en verneert,
Want ghy sult geen verslagen hert verachten:
Doet *Sion* wel nae u wil en begeert,
Wilt *Salems* muyr herbouwen door u krachten.

Dan suldy zijn door d'offerhand verheughd,
Door een brand-offer der gerechtigheden,
Als wy de Varren offren, door gebeden,
Op u autaer, vol Goddelijcke vreughd.

Klachte der Joden.
Naevolginge van den 137. Psalm.

Stemme: ***Aen water vlieten Babylon.*** **Of,** ***Lofsangh van Zacharias.***

A Ls wp aen Babels water-kant / Met druck
Vaſt ſweefden in een droeve ſtant / Met ons
en rouw begooten:
geloofs genooten: Ons tranen droopen
langhs de wangh / Om Zpons val en ondergangh/
Ons Harpen en ons ſnaren / Aen Wilge-boomen
op-gehecht / Betuyghden dat wp wel te recht/
Dees ſtraffe ſchuldigh wa - ren.

*A*Ls wy aen Babels water-kant,
Met druck en rouw begooten:
Vast sweefden in een droeve stant,
Met ons geloofs genooten:
Ons tranen droopen langhs de wangh,
Om Zyons val en ondergangh,
Ons Harpen en ons snaren,
Aen Wilge-boomen op-gehecht,
Betuyghden dat wy wel te recht,
Dees straffe schuldigh wa-ren.

2. Maer in al dese druck en smaet,
Dees slaverny en banden,
Versochten sy met sotte praet,
Gesangen van ons Landen:
Jae in ons meeste treurigheydt,
Soo scherften sy uyt dertelheydt,

Ey! wilt ons deuntjes singen,
Van *Zyon,* daer ghy dus op bouwt,
Daer u geslacht soo veel af hout,
Ja wonderlijcke dingen.

3. Hoe souden wy in dit verdriet,
En in soo vreemde Landen:
Den Heere singen eenigh Liedt,
Van 't wonder sijnder handen?
Ierusalem vergeet ick dy,
V rechte hand vergelde my,
Eer sal mijn tonge kleven,
En aen 't gehemelt zijn gehecht,
Eer ick u waerheydt en u recht,
Vergeten sal mijn leven.

4. *Ierusalem* u deughd en eer,
De roem van onse vreughde:
Gedenckt aen 't Huys van *Edom* Heer!
Dat trots en vol ondeughde:
Riep, werp stracks *Salems* muyren of,
En gruystse tot een puyn en stof.
Ghy Babels Kindt sult weten,
Dat ghy veel eer, met al u huys,
Met al u Goddeloos gespuys,
In d'afgrondt wordt gesmeten.

5. O dapper Man! O vromer Heldt!
Die 't loon van hare trotsen:
Op hare kinders weer vergelt,
Te brijslen aen de rotzsen.
‘Heer! wilt de kinders van 't gemoedt,
‘Die in ons werden opgevoedt,
‘Stracks aen den steen verpletten,
‘Op dat de sond in haer geboort,
‘Magh in haer jonckheydt zijn gesmoort,
‘En geene wortels setten.

't Eerste Oordeel Salomonis,
't Eerste Boeck der Koningen, 3. Capittel.

Stemme: Si tanto gratiosa.

*A*Ls *Salomon* de Koningh,
Sat in sijn throon, en *Davids* Scepter swierde,
Quam in sijn Hof en wooningh
Een yder Mensch die sijne wijsheydt vierde:
En onder al, in dit geval,
Twee Vrouwen licht en moedigh,
Die recht versochten, en hare klachten brochten,
Seer verwoedigh.
2. Heer Koningh met ons beyden,
Alleen in huys, zijn wy in kraem bevallen:
Wilt onse pleyt doch scheyden,
En acht niet op des andren ydel rallen:
Dees heeft mijn Soon, en sy haer doo'n,
Weer in mijn schoot gedragen,
Dies ick de smerte, Heer Koningh in mijn herte,
V moet klagen.
3. Dees heeft haer kind verplettet,
Door diepe slaep en hoorende my roncken,
Soo heeft s' haer Soon gesettet,
In mijnen arm, en met de mijn' gaen proncken:
Ick die gewoon, was mijnen Soon,
Al voor den dagh te soogen:
Merck seer verlegen, geen ledekens bewegen,
Noch geen oogen.
4. De dagh ontdeckt de waerheydt,
Ick sie het aen, en vind my seer bedrogen:
Ick wijs haer aen de klaerheydt:
Sy seyd wel stout, het is een grove logen.
Na dat de saeck, was dick en vaeck,
Op redens schael gesiftet:
Soo wou de Koningh, dees selsame vertooningh,
Recht gaen schiften.
5. Langh hier, sprack hy, een Sabel,
En kloof dit Kind, dat leeft, recht in twee deelen:

En reyck een yder abel,
Haer rechte helft, soo eyndight dit krackeelen.
Help God! dit bloed, woeld' in 't gemoedt,
En keerd' het onderst boven,
Want 's Moeders herte, met rou was en met smerte
Gantsch bedoven.
6. De Prins siend' op de mijnen,
Op 't hart gemoed, en op 't meewarigh karmen,
Riep Vrouw', houdt op van quijnen,
En neemt u Soon, u Schaepken in u armen:
Eens Moeders trouw, die blijckt in rouw,
Ghy sult u Kind verwerven.
Maer dees Wolvinne, gaet moederlijcke minne,
Gantsch afsterven.
‘ 7. Geluckigh zijn de Landen,
‘ Waer wijsheydt schuylt in vroome Over-Heeren,
‘ Die reyn en trou van handen,
‘ Soo rijck als arm oprechtelijck regeeren.
‘ En daer het Recht, voor Heer en Knecht,
‘ Voor Weeuw' en Wees staet open,
‘ Daer komt Gods zegen, door vromigheyt verkregen,
‘Selfs geloopen.

De Koninginne uyt rijck Arabien, van Saba of Scheba, soeckt de Wijsheydt Salomonis, 1. Reg. 10.

Stemme: *O Diamante trouw.* Of 't laetste deel van 't vers van den *79. Psal.* *De Lichamen daer naer.*
Of, *De Lof-sangh Mariae.*

*D*E Koningh *Salomon,*
Bromd' uyt gelijck een Sonn',
In Wijsheydt en in reden:
Soo dat dees heldre strael,
Blonck in een gulde zael,
Door Landen en door Steden.
2. De schrandre Koningin,

Quam met haer Hof-gesin,
Met Hemels, speceryen,
Met gout en eel gesteent,
Met peerlen en gebeent,
Hem, om sijn wijsheydt vryen.
3. Sy toetste sijnen grond,
Door Raetsels, en bevondt,
Daer in verborgentheden:
De Wijsheydt en haer schat,
Als in een ringh bevat,
Vol Koninclijcke zeden.
4. Sy bracht haer kloeckheydt voort,
Hy antwoort woordt op woordt:
Hoe deftigh sy 't voostelde,
Hy gaffer reden van:
En onderwees haer dan,
Al wat de Wijsheydt melde.
5. Sy prees dat gauw verstandt,
En 't wel geluckigh Landt,
Waer Wijsheydt mach regeeren,
Daer alles wert beleyt,
Door reden en bescheyt,
En vroome Over-Heeren.
6. Sy schanck hem goud en kruydt,
Een over kostle buydt,
En hy, haer weer, geschencken:
Verwondert hoe een Man,
Soo vele Wijsheyt kan,
Met reden over-dencken.
‘7. Dit 's tot der Vrouwen lof,
‘ Waer door wy hebben stof,
‘ Om hare deughd te prijsen;
‘ O Vrouwelijck geslacht!
‘ Die op de Wijsheydt acht,
‘ Ghy voeght u by de Wijsen.
‘8. Want in der Wijsen mondt,
‘ Daer schuylt een goede grondt,
‘ Daer vloeyen honigh-beecken:
‘ Daer hoort men niet als deughd,
‘ Als eerbaerheydt en vreughd,
‘ En van Gods Wijsheydt spreecken.

Hooghe-Liedt Salomonis, Cap. 5.
Ick slaep maer mijn herte waeckt.

Stemme: *31. Psalm, ick stel op u vast, &c.*

*S*Chouwt aen, hoe 't lichaem leyt te roncken,
Als in een diepe droom,
Als in een stille stroom,
Als eene die door Wijn beschoncken,
Als eene die sijn leven,
Den doodt schijnt overgeven.
2. Ick bid u siet niet op de sinnen,
Die uyterlijck in schijn,
Als de doot bestorven zijn:
Maer hoe de ziele waeckt van binnen,
En sweeft met snelle vlercken,
Na Godes wonder-wercken.
3. Het vleesch moet voor den Geest doch swichten,
De wellust en 't vermaeck:
Want dit 's een hooger saeck:
Maer Godt ontsteeckt in my sijn lichten,
Al schijnt het hert te sluymen,
De duysterheydt moet ruymen.
4. Al schijnt mijn hert aen 't aerdsch te hangen,
Door 't keurigh oogh bevleckt,
En van 't vleesch overdeckt:
Laet innerlijck doch zijn 't verlangen:
In slapen en in waecken,
Na al veel hooger saecken.
5. Na 't Hemels dat niet sal verteeren,
En daer noch roest noch mat,
Kan krencken desen schat:
Maer dat ick in de vrees des Heeren,
Door sijnen Geest gedreven,
In eeuwigheydt mach leven.

Hooge-Liedt Salomonis, 5. Cap.
Ick heb mijnen rock uyt-getogen, &c. Ick heb mijne voeten gewasschen, soude ick die wederomme besoedlen?

Stemme: ***Psal. 42. Als een Hert, &c.***

'k *H*Eb mijn leven af-gesondert
Van des Werrelds ydelheyt:
Niemandt zy hier af verwondert,
'k Heb mijn kleeders af-geleyt:
En dien vuylen rock vertreen,
Dien ick eertijdts had gemeen,
Met de Menschen, met de sonden,
Daer ick mede was geschonden.
2. Sal ick weder 't kleedt aentrecken,
En der sonden beeldenis?
Sal ick wederom verwecken,
Mijner zielen droeffenis?
Neen, mijn geest sal hooger gaen,
En het aerdsche gantsch versmaen,
En in suyvre water-plassen
Mijne ziel en lichaem wassen.
3. 'k Heb mijn voeten reyn begooten,
Af-gevaeght soo blanck als snee:
Sal ick s' in den dreck weer stooten,
En ontrusten mijne vree?
Sal ick soo mijn eel gemoedt,
Weer bemorssen met het roet:
En in snoode vuyligheden,
Wentlen mijne suyvre leden?
4. Neen, mijn voeten af-gescheyden,
Van des Werrelds slibber padt,
Sullen my tot Godt geleyden,
In sijn uytverkooren stadt:
Daer sal zijn mijn lust en vreughd,
Al mijn wandel en geneughd,
Daer sal ick de vreughd aenhooren,
Van Godt en sijn uytverkooren.

Ick ben een Roose te Saron.

Stemme: *Van den 8. Psalm. O onse God.*

O Heerlijckheydt des Heeren noyt volpresen,
Voor wien dat sich de Goddeloose vreesen,
Wiens mogentheydt, al schijntse seer veracht,
Wijt overtreft het menschelijck geslacht.
2.Ghy zijt een Roos te *Saron* seer verheven,
V reuck verquickt en houdt ons by het leven:
V schoone reuck, die onse Geest verheughd,
Dringht door de ziel en baert in 't herte vreughd.
3. Al schijndy schoon verschoven in de dalen,
Daer yder een met spot op leyt te smalen:
Soo haeldy doch by uwe kinders roem,
En lluyckt u hoofd op als een Lely-bloem.
4. Siet u Vriendin berght haer in doorne struycken,
Hier moetse staen en voor de trotse duycken:
Sy is gelijck een Roose die verdruckt,
In distels schuylt, die niemandt soeckt of pluckt.
5. Al schijnt ghy nu van buyten aen vertreden,
O Christen Mensch! ghy weet daer van de reden:
Hoe dat ghy blinckt, by al dit woeste volck,
Gelijck de Sonn' by eene duyst're wolck.

Alle dingh is gantsch ydel.
Prediger 1. Cap.

Stemme: *Laestmael gingh ick ter Iacht.*

*H*Oe kraelt ghy met u stem,
O *Davids* Soon verheven,
Vorst van Jerusalem,
Door hooger Geest gedreven:
En preeckt, dat alles watter schijnt,
Is Ydelheydt, die ras verdwijnt,
Waer in de Mensch sich pijnt.

2.
't Is ydel, ydelheydt,
't Is arbeydt en ellende,
Hoe sich de Mensch oock vleyt,
Ja hoe hy 't oock wil wenden:
Al watter schuylt in 't Sonne licht,
En onder 's Hemels aengesicht,
Slechts moeyt' en jammer sticht.
3.
Een yder keert en gaet,
De winden en de vloeden,
Het oogh wordt noyt versaet,
Noch minder de gemoeden:
Al wat men hoort is al geschiet,
Wat men doet, is al verdriet,
Het is een ydel niet.
4.
Al 't nieuwe, dat is oudt,
Het oudt, dat is vergeten:
Van ons, my dit vertrouwt,
En sal men na niet weten:
Ick ondersocht der menschen werck,
Met een vlijtigh oogemerck:
Maer 't was een moeylijck werck.
5.
Ick sprack, nu ben ick groot,
En wijser als mijn Vad'ren:
Waerom 't my noyt verdroot,
Te suygen wijsheydts adren:
Ick leerde wijsheydt, dwaesheydt mee,
'k Had verstant en kloeckheydt ree,
Doch kreegh maer moeyt' in stee.
6.
Nu wou 't hert vrolijck zijn,
En goeder dingen leven:
Eylaes! dit was oock pijn,
Stracx gingh my vreughd' begeven.
Ick dacht, O yd'le ydelheydt!
Ydel is 't hoe dat ghy vleyt,
O yd'le ydelheydt!

Lof over de wercken Godts.

Stemme: *Doet u ooghjes open.*

*L*Of, Lof, zy den Heere,
Die dus komt geciert:
Die met lichte kleeren,
Schoon en heerlijck swiert:
Die des Hemels wolcken,
Als met een tapijt bedeckt,
En sijn heyl'ge Tolcken,
Tot sijn winden heeft gestreckt.

2. Die des Aerdrijx gronden,
Heeft soo vast gestelt:
En de Zee gebonden,
Die niet hooger swelt,
Als ghy in u palen,
Haer doet rennen aen haer oort,
Datse snel moet dalen,
Op het wencken van u woordt.

3. Die der Bronnen wellen,
Van de bergen swaeyt,
En soo langhs struyvellen,
Door de Landen draeyt,
Daer de Diertjes queelen,
Als sy laven haren dorst,
Daer de Herders speelen,
Vrolijck uyt een vrye bortst.

4. Daer het Landt vol vruchten,
En het grasjen wast:
Daer elck met genuchten,
Op het kooren past,
Daer de Wijn en Oly,
Die des menschen geest verheughd,
Daer het kruyt en Foly,
Tierigh zijn der velden vreughd.

5. Daer de Vogels broeden,
Daer de Reygers zijn.
Daer de *Gemsen hoeden,
En het vet Konijn:

*Steen-bocken.

Daer des Hemels lampen
Nu weer op, dan onder gaen
Daer de Leeuwen kampen,
Zijnde met den roof gela'en.
6. Die het jaer doet kroonen,
Met genaed' en goedt:
Dat soo overschoone,
Pronckt in overvloet:
Daer de kudden swieren,
En de schaepkens vet en mals,
In de weelde tieren,
Hebbende genoegh van als.
‘7. Heere Godt u wercken,
‘ Die zijn wonderbaer:
‘ Mensch wilt hier op mercken,
‘ Neemt sijn zegen waer.
‘ Want sijn eer sal groeyen,
‘ Nu en in der eeuwigheydt:
‘ Wilt in deughde bloeyen,
‘ En Godts Lof alsins verbreydt.

Elias van den Raven gespijst, 1. Reg. 17. En 't Weeuwtjen van Zarphat.

Stemme: *Sal ick noch langh in heete tranen.*

*D*E diere tijdt baert veel ellende,
Als Godt ons met sijn' roe verschijnt:
't Zy waer wy 't keeren of oock wenden,
De mensch van rouw en droefheydt quijnt,
Als Godes handt, geen onderstandt,
Doet aen het Landt, of stort sijn zegen uyt,
Maer in sijn toorn de Aerd en Hemel sluyt.
2. *Elias* wierd van Godt geheeten,
Om soo t'ontgaen dees harde noodt:
Dat hy aen 't beeckjen *Krit* geseten,
Sich bergen soude voor den doodt.
Dit Cristallijn, sou zijn de Wijn,
De Raven mee, die souden hem de spijs,
Versorgen door een wonderbare wijs.
3. Dees Beesjes quamen vroegh en spade,

En offerden haer lieve vrucht,
Daer sich *Elias* mee versade,
Tot hy weerom most op der vlucht:
Doch Godt wees hem, door sijne stem,
Dat hy van daer, na *Zarphath,* soude gaen,
En spreecken daer een treurigh Weeuwtjen aen.
4. Hy sagh haer hout van d'aerd op lesen,
Hy riep haer toe, ey laeft mijn dorst!
En brenght wat broodts: maer sy uyt vreesen,
Sprack rondt, ick heb noch broodt noch korst.
Alleen wat meel, dat is mijn deel,
Tot onderhoudt, en Oly in mijn kruyck,
Dat ick op 't laetst voor my en 't kindt gebruyck.
5. Werpt sorgh ter zy, vertrouwt den Heere,
Backt eerst voor my een kleyn geback,
Het meel in 't Cad, sal Godt vermeeren,
En stillen soo u lastigh pack.
V Oly sal, in maet of tal,
Niet minderen, tot Godt de Heer, die leeft,
Van alle dese ramp een uytkomst geeft.
6. De eene sorgh was niet genesen,
Of d'ander rouw, volghd' op de straf:
Man Godts! most ghy de oorsaeck wesen,
Waer door mijn Soon geraeckt in 't graf?
Moet dan mijn sond, en dese wond,
My prangen 't hert dat ick mijn Soon verlies,
Wat sal 't dan zijn? den doodt ick liever kies.
7. Hy nam haer Soon en heeft geboogen,
Sijn lichaem over 't kindelijn:
En badt tot driemael voor Godts oogen,
Dat 's knaepjes ziel doch weer verschijn:
Godt heeft verhoort, sijn klachtigh woordt,
Het zieltjen loock, gelijck een roode Roos,
Die frisch van dauw ontluyckt haer schoon gebloos.
‘8. Soo kan Godt vreughd, voor droefheyt senden,
‘ Wanneer men schoon geen hulpe siet.
‘ De rampen kan hy elders wenden,
‘ En schencken heyl ons voor verdriet.
‘ Hy kan de sijn', uyt noodt en pijn,
‘ Jae uyt de doodt, verlossen door sijn kracht,
‘ Gelijck hy hier aen 't Weeuwtjen heeft volbracht.

De wensch van Agur, Proverb. 30.

Stemme:
O Heyligh saligh Bethlehem.

*A*L eer ick sterf, soo bid ick Heer!
Laet doch mijn wensch u oor genaecken:
Twee dingen zijn 't die ick begeer,
Laet my daer van de vruchten smaecken.
2. Afgodery noch leugentael,
Laet Heer! mijn ziele niet besmetten,
Op dat ick van u woord niet dwael,
Noch uwe waerheyt magh verpletten.
3. Noch rijckdom, waer uyt hooghmoed rijst,
Noch armoe tot ondeughdigh leven:
Voor beyde, Heer! is 't dat my ijst,
Dus wiltse my op d'aerd niet geven.
4. Verleen my mijn bescheyden maet,
Mijn spijs en noodruft tot behoeven:
En dat ick my vernoegen laet,
Noch in het Wereldts niet bedroeven.
5. Of anders soo ick, wierde trots,
Dan soud' ick u, O Heer! niet kennen,
Want overvloedt den Mensch maeckt spots,
En wil sich aen geen tucht gewennen.
6. De armoe doolt van 't rechte spoor,
En geeft sich, door gebreck, tot sonden,
Tot dievery, en leent het oor;
Tot schelmery en snoode vonden.
7. Geef daerom, Heer! dat ick vernoegh,
En niet spreeck trots, wie is de Heere!
Noch my door d'armoe niet vervoegh,
Tot quaed geselschap en oneere.
‘8. O wie sich dan gerust en stil,
‘ In beydts kan even maetigh voegen:
‘ 't Zy rijck of arm, soo 't Godt dan wil:
‘ Die sal sich altijdt wel vernoegen.

Siet de Musijck in Lust tot VVijsheydt, ***O Geestelijcke Hemels-Stadt.*** *Fol. 219.*

IOB

Iobs volstandigheydt. Iob 1. Cap.

Stemme: ***O Kersnacht schoonder als de dagen.***

VV
At heeft een vrome ziel te lij-
den? hoe moet het eelste hert dick strij - den/
En kla - gen over sijn geslacht? heeft God den
Mensch met staet gezegent/ Sijn vee en haef met
dauw bere - gent/ Sijn kinders
volgen slemp en pracht.

*W*At heeft een vrome ziel te lijden?
Hoe moet het eelste hert dick strij-den,
En kla-gen over sijn geslacht?
Heeft God den Mensch met staet gezegent,
Sijn vee en haef met dauw bere-gent,
Sijn kinders volgen slemp en pracht.

2. Dit sagh de vrome *Iob* voor oogen,
Die Gode vreest na sijn vermogen,
Die slecht en recht was van gemoedt:
Rechtvaerdigh, en van 't quaedt afgrijsen,
Waer van hem yder een most prijsen,
Doch seer verrijckt van vee en goedt.

3. Hy had wel seven duysent schapen,
Veel huys-gesins en dienstbre Knapen,
Drie duysent Kemels, en noch 't Vee,
Van Ossen en van Ezelinnen: *
Hoe kost men meerder zegen winnen,
Omschaduwt met de soete vree?

**Iob hadde 7000. Schapen, 3000. Kemels, 500. Iock-Ossen, 500. Ezelinnen, ende veel gesint, drie Soonen en seven Dochteren.*

4. Sijn kinders daeghlijcx in bancketten,
Op haer vermaeck en wellust letten,
Maer *Iob* ontstack een offer vyer:
En dacht, sy mochten sich verloopen,
By Godt daer is genade open:
Voor al dit weelderigh getier.

5. De Satan, met Godts volck getreden,
Voor Godt: die vraeghd hem na de reden,
Of hy niet had op *Iob* gelet?
Hy is de beste van den lande, ***God antwoort.***
En vreest my met hert en verstande,
Ja oock een yvraer van mijn Wet.

6. Och sprack de Satan, dat's geen wonder,
Ghy zegent hem dus in 't besonder,
Met overvloedt en groote macht,
Maer tast hem aen, hy sal u vloecken:
d'Arabers vielen uyt haer hoecken,
En hebben *Iobs* volck om-gebracht.

7. d'Een bood' op d'ander, quam geronnen,
En sprack, wat isser quaed gesponnen?
De blixem schaterd' uyt de lucht,
En heeft u Herders en u schapen,
Tot stof vergruyst, en ick, o wapen!
Kom hier alleen, en ben 't ontvlucht.

8. Terwijl noch dees den ramp vertelde,
Quam d'ander, en sprack, uyt ten velde,
Zijn al u Kemels wegh gevoert:
V knechten, door Chaldeen, geslagen,
Ick kom alleen de boodtschap dragen.
Noch bleef dees Man, als onberoert.

9. Stracks volghd een ander Boo daer neven,
En sprack, u Kinders zijn gebleven,
Terwijl sy waren in 't bancket:
Door storm en vlam zijn sy bedorven,
En seer ellendelijck gestorven,
Ick ren te post. Dus hier op let.

10. Doe scheurde *Iob* sijn hoofd en kleeden,
En viel ter aerden, met gebeden,
En sprack. Naeckt word' ick 't aerdrijck weer gegeven.
Ick sta voor 's Heeren aengesicht.

11. Is niet mijn Haef van Godt gekomen?
Wie anders heeft die weer genomen?
De Naem des Heeren zy gelooft.
In allen heeft *Iob* niet gesondight.
‘ O wel hem! die Godts lof verkondight!
‘ 't Zy wat hem Godt sendt over 't hooft.

Ionas vlucht.

Stemme: *116. Psalm, Ick heb den Heer lief.*

Ionas 1.

*O*P *Ionas* op, en stracks na *Ninive:*
Want hare sond klimt door de vochte wolcken,
En stinckt voor my, een schand-vleck voor de volcken,
Volvoert u last en maeckt u stracks geree.

2. Hy weeck na *Iopp'* en gaf sich in een Schip,
Help Godt! wat gaen hier grouwelijcke golven:
Elck kreet van angst, als in de Zee bedolven,
Men pompt en roept, door barningh en door klip.

3. Elck riep sijn Godt. De ballast over boort.
Maer geen gesmeeck de baren kost bewegen,
Een yder woeld' en kreet en was verlegen,
Maer *Ionas* ronckt', al of hy was gesmoort.

4. De Schipper riep, wel! is 't nu slapens tijdt!
Wy kampen vast met doodt en met het leven,
Aenbid u Godt, of die ons hulp wou geven.
't Lot d'ander kreet, dat scheyd' ons dese strijdt.

5. Dat stomme lot, treft *Ionas* op het hooft:
Wel vragen sy, wat volck of wat geslachte?
Wie zy dy doch? Een Jood, die Godt Almachtigh, ***Ionas.***
Van herten vrees, die ben ick, my gelooft.

6. De schrick beknelt de herten van Matroos
Wanneer hy sprack, hy ware Godt ontvloden:
Werpt my in Zee, en staet niet als de bloden,
Want die sal stracks getemt zijn, voor een poos.

7. De noodt breeckt wet. De storm raest even seer,
En *Ionas* wort geworpen in de baren:
Sy smeeckten Godt, die als bestorven waren,
Dat deses doodt haer strecken mocht tot leer.

8. Gelijck een Hengst in sijnen ren' gestut,
Bedaert sich Zee, en 't wellen van de winden:
Godt sent een Visch of die hem sou verslinden,
Maer hy bestiert, dit werck tot *Ionas* nut.

9. Hier sworf de Man, door Zee, vol angst en smert,
Doch in 't gedrocht beweent hy sijne sonden,
Hy smeeckt en kermt, als eene die gebonden,
In 's Hellen kaeck, benauwt, gekluystert wert.

‘10. Wie Godt ontvlucht, die wort sijn hand gewaer,
‘ En hy gevoelt de roede van sijn tooren:
‘ Doch hy laet noyt den Sondaer gantsch verlooren,
‘ Maer toont sijn gunst, in nood en in gevaer.

Gebedt Jonae in den Walvisch.

Stemme: ***Lof-sangh Simeonis.*** **Of,** ***Mariae.*** **Of,** ***Het was een Ionger Heldt.*** **Of,** ***O Diamanten trouw.***

*I*N angst en bittre smert,
Bedwelmt in ziel en hert,
Doen smeeckt' ick Godt den Heere:
Jae uyt der Hellen grondt,
Ick stracks verlichtingh vondt,
Nae 't voorschrift van sijn leere.

2. Ghy wierpt my in de Zee,
Van d'een tot d'ander ree:
Omlegert van de golven:
Ick sprack, nu sie ick Heer,
V aengesicht niet meer,
Maer blijf hier gantsch bedolven.

3. Sal ick oyt weer bespien,
En uwen Tempel sien?
Om dat u water-baren,
Jae d'afgrond self mijn hoofd,
Verwerden, dat verdooft,
Sworf schricklijck in gevaren.

4. Tot aen der rotsen grond,
Ick my omcingelt vont,
Met mos en wier omgooten:
Eylaes wat droevigh wee:
Jae 't aerdrijck had my mee,
Met grendels afgesloten.

5. Maer uyt al dese noodt,
En midden uyt den doodt,
Hebt ghy my Heer! getogen:
Want wijl mijn ziel versmacht,
En ick, Heer, op u dacht,
Doen toondy u vermogen.

6. 't Gebed uyt reyner toon,
Klom stracks voor uwen throon,
En ghy tooghd' u genade:
Maer die in ydelheen,
Haer tijdt en lust besteen,
Die keeren sich ten quade.

7. Doch ick wil 't offer vyer,
Ontsteecken door mijn lier,
Den Lof-sangh mijner snaren:
En doen geloften standt,
Want heyl daelt van u handt,
Die my wel sal bewaren.

Boete Van Ninive.

Stemme: *129. Psalm, Van der Ieught aen.*

*VV*El wat is dit? komt *Ionas* weer te landt?
Wel moet een visch op Gods bevelen passen?
Wel moet dit beest hem spouwen weer aen strandt?
En swerven om door lisch en water-plassen?

2. Noodt let op 't kruys. Hy gaet door Godes last,
Nae *Ninive* en dreyght haer sijnen tooren,
En dat dees stadt is aen Godts roede vast,
Als die seer korts tot puyn en asch sou smooren.

3. Help God! wat wee en over naer gekrijt,
Door-dringht de locht van al dit bange karmen,
De Hemel schier van al dit suchten splijt,
De Moeder weent, eylacy en och armen.

4. De Koningh self sijn purper en sijn staf,
Ter zyden stelt, en weygert elck sijn ooren,

Hy sit in d'asch in kanifas en kaf,
Hy smeeckt en bidt en siddert voor Godts tooren.

5. Het strengh gebodt des Koninckx elck beknelt,
Dat Mensch en Vee sich most van noodruft speenen:
Dit scherpe swaerdt, den stoutsten neder-velt,
Daer was geen stem als jamren ende weenen.

6. Hy stampt' elck in, door vasten en gebeen,
Dat Godes straf was door berouw te breecken:
Dat yders hert vol Goddelijcke re'en,
Most om genae, met ernst en yver smeecken.

7. Ontsluyt daerom Heer u barmhertigheydt:
Omschijnt ons met den glans van u genade:
Ghy hoort hoe 't Vee loeyt, en de Mensche schreyt,
Hoe dat sich elck kan in sijn tranen baden.

8. Ons kinderkens, u arme schaepjes siet,
Wat bangh gesteen barst uyt haer bleecke lippen?
Sy geeuwen vast en jamren in 't verdriet,
Soo ghy niet helpt, wie kan 't gevaer ontslippen?

9. Siet aen ons smert, siet aen ons swack geloof,
Vergeef ons Heer der missedaed en sonden,
Dat krancke riedt, noch 't glimmend' wieckjen doof,
Maer laet genae en zegen zijn bevonden.

10. De Heere die dit swack geloof sagh aen,
Ontsloot den schat en volheydt der genade:
‘ Verbrack sijn roe. O Sondaer die belaen!
‘ Godt sal u swack geloof oock niet versmaden.

Leest de Historie van ***Ionas,*** *in mynen Straf-Predicker. Oock het Liedeken;* ***Wildy nu de*** *Ionas* ***weten, waerom dat de Werrelts raest.*** **Soeckt in Bellerophon. Fol. 48.**

IONAS

Beklagh van Jonas over 't ondergaen van Ninive.

Stemme: ***100 Psal. Ghy Volckeren, &c.*** **Of,** ***Christe ghy die zijt dagh en licht.***
Of, ***Onse Vader in Hemelrijck. Drie versen voor twee gesongen.***

*N*V sit ick hier en kijck vast toe,
En ben schier van dit wachten moe,
Waer toe dient Heer dat ghy vertreckt,
Het schijnt ghy met mijn preecken geckt.

2. Ick kend u goetheydt en u trouw,
En dat u 't quaedt haest rouwen sou.
De doodt is my nu geen verdriet,
En daerom acht ick 't leven niet.

3. Wel *Iona* sprack Godt! zy dy gram?
Stracks hy sijn wegh ten Oosten nam,
Daer hy sich berghd' in eene tent,
Tot hy de Stadt sou sien geschent.

4. De Heere schiep een breede tack,
Die hem beschaduwd' onder 't dack,
Soo dat hy scheen hier door verheughd,
En schept' in 't hert een nieuwe vreughd.

5. De vreughd' eylaes! nam ras een endt,
Een worm had desen boom geschent,
De Sonne met haer heet geflick,
Die pranghd' hem yder oogenblick.

6. Hier was 't al weder in den windt,
En sey, wat ben ick menschen kindt?
Het sterven my doch voor gewis,
Veel soeter als dit leven is.

7. Hy gingh vast in sijn gramschap voort,
Dies Godt hem strafte, door sijn woordt:

En sey, hy had aen dese plant,
Gesteecken noyt vermoeyde handt.

8. Ick toon u slechts, hoe d'ydle lust,
Al schijntse schoon, stracks wort geblust.
En hoe dees plant', die u verheughd,
Dus teer is in haer meeste vreughd.

9. Dat oock des Menschen leven broos,
Is als een schoon' ontloocken Roos:
Wiens bladers zijn terstondt verlept,
Wanneer men slechts dat Roosjen rept.

10. Dat wellust, hoe schoon datse schijnt,
Soo ras als dese plant verdwijnt:
Dat oock de pracht en hooge staet,
Veel rasser als een bloem vergaet.

11. Jae dat oock self u aerdtsche Hut,
Al staetse frisch haest krijght een dut,
En dat de mensch sijn eel gemoedt,
Moet cieren met een beter goedt.

12. Sou ick dan die dit jamren hoor,
Niet luystren met eens Vaders oor?
Ick die den mensche streel en smeeck,
En steets hem mijn genade preeck?

13. Op dat hy van de snoode baen,
Sou op mijn' heyl'ge paden gaen,
En vallen met een droef gemoedt
Verslagen sijnen Godt te voet?

14. Sou ick dees treffelijcke stadt,
Tot puyn en assche maecken plat?
En duysenden soo Mensch als Vee
Verdelgen, en haer kinders mee?

15. O neen, eens Vaders herte breeckt,
Als 't kindt hem om genade smeeckt:
‘ Dies wil ick oock seer goedertier,
‘ Mijn geessel werpen in het vyer.

Daniel, uyt haet en nijdt, in den kuyl der Leeuwen geworpen, Daniel 6. Cap.

Stemme: ***6. Psalm, VVilt my niet straffen.***
Of, ***Schoon lief wilt my troost geven.***
Of, ***Het Maentjen schijnt soo helder.***

*S*Choon *Daniel* verheven,
Was uyt een edel leven,
En tot een Vorst geset:
Soo kost men niet gedogen,
Dat hy voor Godes oogen,
Betrachte 's Heeren Wet.

2. Men stoockt op 's Koninghs ooren,
Die een bevel gaf vooren,
Op strenge ongenae:
Dat wie niet sijn gebeden, *
Alleen den Koningh dede,
Verviel in 's levens schae.

*Men most 30. daghen den Koning alleen aenbidden.

3. Godts waerheydt wou niet schrancken:
Maer *Danjel* bleef Godt dancken,
En acht geen menschen vondt:
Hy past op geen beveelen,
Om soo Godts eer te steelen,
Als zijnd' op Godt gegrondt.

4. Hier was nu stof gebooren,
Dies wierp men hem vol tooren,
Stracks in der Leeuwen kuyl:
Godts Engel hem bewaerde,
Die sijnen Dienaer spaerde,
En breydeld' hare muyl.

5. De Koningh nu verlegen,
Kost spijs noch slaep bewegen,
Want 't hert was heel ontstelt:
Dies gingh hy 's morgens heene,

DANIEL

Om *Daniel* te beweenen:
Maer dees, stont als een Heldt.

6. Heeft Godt u willen sparen? ***Koningh Darius.***
Godt gun u vele jaren, ***Daniel.***
Heer Koningh, en veel vree:
Godts Engel kost de kaecken,
Der Leeuwen, lieflijck maecken:
En als een Lam gedwee.

7. Godt keurt voor goet mijn leven.
'k Heb Koningh niet bedreven,
Dat voor u strafbaer zy:
Stracks wierd' hy uyt-getogen,
En frisch voor yders oogen:
Dies was de Koningh bly.

8. De gravers deser kuyle,
Wierpm' in der Leeuwen muyle,
Met Wijven en gesin:
Die deerlijck stracks verslonden,
Het snoode loon bevonden,
Van 't schandelijck gewin.

9. Doen liet de Koningh weten,
Aen sijne Rijcks-geseten,
Dat yder nu voortaen,
Sou *Daniels* Godt eeren,
Als Koningh aller Heeren,
Wiens Rijck sou eeuwigh staen.

Leeringe van Tobias aen sijnen Soone. Tob. 4.

Stemme: *Tobias tot sterven genegen.*

TObias siend' op Godes zegen,
Begost sijn dood nu t'overwegen,

Dies hy, gantsch vry,
Om sulcks te toonen, riep sijnen soone.

2. Mijn Kind, seyd hy, wanneer ick sterve,
Soo laet mijn lichaem 't aerdrijck erven,
In noot, hoe groot,
Wilt met verneeren, u Moeder eeren.

3. Bedroeftse noyt in uwe dagen,
Want sy heeft smert om u gedragen,
En doet, haer goed,
Wilt haer beminnen, met hert en sinnen.

4. Wanneerse is van hier gescheyden,
Wilt neffens my haer graf bereyden,
En hout, vertrouwt,
In vreughd of nooden, al Gods geboden.

5. Wacht u voor sonden en gebreecken,
En wandelt recht, mijt snoode treecken,
Dan sal 't, hoe 't valt,
Sich altijdt voegen, nae u genoegen.

6. Wilt altijdt milde aelmoes plegen,
Is 't weynigh, 't is aen 't hert gelegen,
Is 't veel, 't is eel,
En hebt met armen, altijdt ontfarmen.

7. Wacht u van hoerery, wilt trouwen,
En neemt uyt uwe' stam een Vrouwe.
Mijn Kind, bemint,
De stem' uws Moeders, en eert u broeders.

8. Weest prachtigh stout, noch op-geblasen,
Want hoovaerdye past den dwasen,
Wilt Soon, het loon,
Die voor u wachten, niet doen vernachten.

9. Let op u self en al u wercken,
En wilt op uwen omgangh mercken,
Veracht, 't geslacht,
Der over-stouten, en droncken-bouten.

10. Wilt brood den hongrigen verstrecken,
En naeckten met u kleeders decken,
't Bedroogh, noyt oogh,
Die aelmoes pleeghde, en 't hert beweeghde.

11. Looft God en bid dat al u wegen
Steets tot den goede zijn genegen,
Goe raed, bestaet,
Dus wilt mijn reden, in 't herte smeden.

Naevolginge van 't Gebed Manassis Koninghs in Juda, als hy te Babel sat gevangen.

Stemme: Mijne Harp bekleet met rouwe.

*G*Od *Abrahams,* God der Vad'ren,
Onse toeverlaet:
Die uyt uwe volheydts adren,
Alles schiep in maet:
Die den Hemel en het aerdrijck,
En de ruyme Zee,
Tot eer, van u Naem soo schricklijck,
Vast bezeegh'len dee.

2. Yder moet u macht wel vreesen,
Want u toorn is swaer:
Onverdraeghlijck is u wesen,
Voor een stout sondaer.
Maer Heer! u barmhertigheden,
Strecken breedt en wijt:
Jae van eeuw tot eeuwigheden,
Ghy barmhertigh zijt.

3. Oock langhmoedigh en genadigh,
En die noo' kastijt,

Zijt ghy Godt, en oock weldadigh,
Die sijn sond belijt:
Sy gaen 't sand aen Zee te boven,
En van pijn gebuckt:
En in kluysters gantsch verschoven,
Ben ick slaefs gedruckt.

4. Ick heb uwen toorn ontsteecken,
En veel quaets verweckt,
Heer wilt doch u gramschap breecken,
En my troost verstreckt.
'k Wil de knie mijns herten buygen,
Heer ick heb misdaen!
Ick wil u mijn sond betuygen,
Want ick ben belaen.

5. Heere Godt zijt my genadigh,
My genadigh zijt,
Ick bely een biecht misdadigh,
Mijner sonden strijt:
Heer ick sal in tranen baden,
En met rouw en boet,
Lijf en ziel in u versaden,
Ach u straf versoet.

6. Dan sal ick met mondt en herten,
Prijsen uwen Lof:
Dat ghy my uyt ramp en smerten,
Geeft te roemen stof:
'k Sal u dan mijn leven prijsen,
Voor u goedigheydt:
's Hemels heyr sal 't lof bewijsen,
In der eeuwigheydt.

De drie Kamerlingen des Koninghs *Darij,* versierden dese drie vragen, om in sijne gunste te geraecken, wie van dryen de sterckste was, de *Wijn,* de *Koningh* of de *Vrouwen?* maer de *Waerheydt* hiel de overhandt: Waer door de laetste des Koninghs gunste verwierf. *3. Esdrae 3.* en *4. Capit*

Kan gesongen werden: Yets moet ick u Laura vragen.

***1. Sprack.* Van den Wijn.**
*VV*Yn wat hebdy groote krachten,
Over die u niet wil achten,
Ghy berooft dat eel verstandt:
Ghy maeckt Koningen tot slaven,
Vrye, Rijcke, Vorsten, Graven.
Datse vliegen van u handt.
2. Ghy maeckt sorgeloos en luchtigh,
Dat een yder dwaes en kluchtigh,
Niemandt aen sijn plicht gedenckt,
Watse doen dat wanens' eerlijck,
Daer 't nochtans is valsch en deerlijck,
Als ghy volle kroesen schenckt.
3. Liefd' en vrientschap wort vergeten,
Broederlijcke trouw versmeten.
Jae als sy in dolheydt raest,
Treckt sy 't swaerdt uyt om vernielen,
Om te moorden d'arme zielen,
En maeckt yder mensch verbaest.
4. Als men dan dus gantsch bekroosen,
Vol en dol sich gaet verpoosen,
En van slaep is overrast:
Weet men niet van sijn bedrijven.
En dus schent men ziel en lijven,
Als men is van Wijn vermast.

De tweede sprack van den Koningh.

Stemme: *Yets moet ick u Laura vragen.*

*S*Yn dit niet wel groote Heeren,
Die daer Landt en Zee regeeren,
En bestieren 't over al?
Swaeyt de Koningh slechts sijn scepter,
Vorst noch Onderdaen sich repter,
Of hun naeckt een droeve val.
2. Wil de Koningh op ten strijde,
Moet een yder dit niet lijden,
Moet hy niet meed' op den tocht?
Wil hy toorens, bergen, slechten,
Wil hy blaeck'ren, moorden, vechten,
Wort sijn wenck niet stracks volbrocht?
3. Wint men 't roof, 't is voor den Heere.
Schot en lot is sijn vermeeren,
Seyt hy moort, soo moort men vast,
Seyt hy slaet, verjaeght, velt onder,
Seyt hy bouwt, en plant; 't is wonder,
Hoe elck op sijn woorden past.
4. Hy gaet vreeten, suypen, swelgen,
Slapen, roncken. Wie wilt belgen?
Sijn Trauwanten staen daerom:
Niemandt derfter kicken, reppen,
Noch eens haren asem scheppen.
Dit is 't machtigh Koninghdom?

De derde sprack van de Vrouwen en van de Waerheydt.

Stemme: *Yets moet ick u Laura vragen.*

*N*iet de Wijn, noch oock de Koningh,
Bralt in sijn gewelfde wooningh,
Maer de Vrouwen hebben kracht:
Komt niet yder van de Vrouwen,
Die de Kroon of Landen bouwen?
Elck wort van haer voort-gebracht.

2. Sy weeft yder een de kleeden,
Om te decken hare leden:
Sy geeft yder mensch sijn eer:
Sonder haer mach niemandt leven.
Vrouwtjes moet men d'eere geven,
Sy zijn aller mannen Heer.

3. Siet men goudt of silvre schijven:
Peerlen, schatten, laet men drijven;
Siet men slechts een schoone Vrouw,
Stracks vergaept men sich aen 't wesen,
Hier door wort de Vrouw gepresen,
Schoon sy menigh brenght in rouw.

4. Vader, Moeder, Landt en Have,
Laet men varen, en als slaven,
Tijt men met haer op de been.
Ja men waeght sijn lijf en leven:
Is de Vrouw dan niet verheven,
Dat sy heerscht oock boven reen?

5. 't Swaert dat gort men op sijn zyde,
Om te moorden, steelen, strijden,
En men sweeft op Zee en Landt:
En met buydt en roof geladen,
Kan sy in de rooskens baden,
Ja brenght menigh om 't verstandt.

6. 'k Sagh [*]*Apame* by den Koningh,
Sittend' en sijn troon en wooningh,
Dien sy nam de Kroon van 't hooft:
Sloegh hem noch aen sijne wange,
Keeck hy suyr, soo was hy bange.
Dus was hy van breyn berooft.

[*]*Een van des Koninghs By-wijven.*

7. Lachte sy, soo was hy blijde,
Pruylde sy, hy smeeckt' en vrijde,
Tot hy weer haer vriendtschap wan.
Dus kan de Vrouwe kracht de Kroonen,
Hoe ontsachlijck, vleyen, hoonen,
Heerschen over Wijn en Man.

Dit uyt-ghesproken hebbende, en de Koningh en Vorsten malkanderen aensiende, sprack hy voorts van de kracht der VVaerheyt.

Stemme: Si tantogratiosa. Of, *O schoonste Personagie.*

*H*Oe heerlijck is de Aerde,
Hoe hoogh de Hemel en haer silvre Sterren?
Ey van wat grooter waerde:
Der Sonnen loop, die dagelijcks van verre,
Door 's Hemels tent, de Locht door-rent,
En schiet sijn gulde stralen?
Wie sal dees wercken, O groote Godt niet mercken,
En verhalen?
2. O waerheydt! Hemels Waerheydt!
Ghy sweeft in glans verr' boven alle dingen:
De aerde roemt u klaerheydt,
De Hemel looft en prijst u sonderlinge.
Een yder beeft, jae watter leeft,
Moet uwe roem vertolcken,
Ghy richt in vreden, en schift nae recht en reden,
Alle volcken.
3. De Koningh, Wijn en Vrouwen,
Doen onrecht, en daer sullen s' oock in sterven:
Geen mensch mach haer betrouwen,
Sy sullen in haer onrecht heel verderven.
De Waerheydt blijft, die vast beklijft,
Van eeuw tot eeuwigheden.
Want sy sal bloeyen, en steets in voorspoet groeyen,
Hier beneden.
4. Sy past op arm noch rijcken,
Draeght gunst noch sy, hoe machtigh of verschoven,
Sy wil voor niemandt wijcken,
Haer oordeel is van kracht en drijft steets boven,
In heerlijckheydt, in eeuwigheydt,
Geweldigh van vermogen:

Want uyt haer lippen, komt gene valscheydt glippen,
Noch geen logen.
5. Lof zy den Godt der waerheydt!
Riep yder een, u glans moet stadigh schijnen.
O hoogh verheven klaerheydt!
V heerlijckheydt, u Rijck sal noyt verdwijnen.
Ja uwe deughd, elck mensch verheughd:
Groot! groot! groot is de waerheyt!
Die met haer schichten, sal boven al uyt-lichten,
Door haer klaerheyt.

Machabeorum 6.
Wreetheyt Antiochi over den Joden.

Stemme: *VVat baet der Nyders arge list.*

ANtiochus de wree Tyran,
Die door sijn bloedige geboden:
De stadt *Ierusalem* verwan,
En martelde de arme Joden,
Om Godes Wetten af te staen
En d'Heydensche weer aen te gaen.
2. Hy roofde Tempel en 't cieraet,
Ontwijd' haer Feest en Heyligheden:
Met brassen, ontucht, overdaedt,
Heeft hy haer Gods-dienst gantsch vertreden:
Ontstack verboden Offer-vyer,
Met goddeloos en vuyl getier.
3. Wie *Bacco* niet van eyloofs blaen,
Een kranslijn wou ter eeren dragen,
Noch sijn geloof niet af wou gaen,
Most dulden doodt en wreede plagen.
Twee Sonen vast aen 's Moeders speen,
Verplet men van de muren heen.
4. Doch *Eleazar* wel bedaeght,
Een Priester schoon en seer eerwaerdigh:
Die wierd' oock door geweldt geplaeght,
Doch droegh sich mannelijck en vaerdigh:

Hy sprack, dat doodt noch strengh geset,
Hem scheyden sou van Godes Wet.
5. Mijn ouderdom noch grijse hooft,
Dat dult geen huychely noch vreese,
Veel liever my het leven rooft,
Eer ick daer van soud oorsaeck wesen:
Schoon ick ontweeck dees aerdtsche schand,
Al waer ick ben is Godes handt.
6. Dies wil ick, als een witte Swaen,
Mijn lijf ten offer vrolijck geven:
O Jeughd! laet dit u zijn een baen,
Een spoore tot veel beter leven:
Op dat ghy in Godts Wet gegrondt,
Volstandigh blijft met ziel en mondt.
7. Wanneer hy nu ter slacht-banck gingh,
En siende Beul en doodt voor oogen:
(Wat is 't geloof een wonder dingh!)
Riep hy, O Godt! van groot vermogen,
Wild' ick u Wet en Woord versmaen,
Ick waer dees doodt seer licht ontgaen.
8. Maer, nae de ziel, dees straf is soet,
En wat ick om sijn woordt moet lijden:
Ick ben getroost en wel gemoedt,
Ick sal my in mijn Godt verblijden:
En dus betuyghd' hy, in sijn noodt,
Dat Godt sijn troost was in den doodt.

2. Machabeorum 7.
Van de seven Broeders die voor hares Moeders oogen wierden gedoodt.

Stemme: *VVat baet der Nijders arge list.*

*H*Oe kan dat teere Moeders hert,
Dees jammer en dees pijn gedogen,
Dat sy den doodt en nare smert,
Van seven Sonen siet voor oogen?

Die sy noch in den doodt versterckt.
Siet wat een vast geloof al werckt!
2. Sy wierden vast gepranght, geboeyt,
Gemartelt en seer fel geslagen:
Op dat Godts Wet, dus uyt-geroeyt,
Sy sich als Heydens souden dragen:
Of anders dat s' in 't vyer gebra'en<
Niet souden 's Koninckx toorn ontgaen.
3 Sy bleven vast aen Godes Woordt,
En weygrigh Verckens vleesch te eten:
Dies bracht men hun ter straffe voort,
Maer sy met een oprecht geweten,
En wilden noch om doodt noch pijn,
Meyn-eedigh aen Godts wetten zijn.
4. d'Een wierd' nae d'ander voort-gebracht,
De le'en gekapt en af-gesneden:
Maer Beul noch wreedtheyt hadder kracht,
Om dooden haer Godtsdienstigheden:
Soo datter ses in haer gesicht,
Door vlam vernielt, zijn heen gericht.
5. *Antiochus,* der wreedtheydt sat,
Den jonghsten Soon socht t'over-reden,
Op dat hy sijn geloof af trat,
En smeicheld' hem door soete beeden.
Maer 's Moeders innighlijck opset,
Die vestighd' hem in Godes Wet.
6. Sy sprack, ben ick u Moeder niet,
Die u ter Wereldt heb gedragen?
Gebaert, in lijden en verdriet?
Ontsiet daerom geen wreede plagen:
Dit leven dat u Godt eerst gaf,
Sal hy verwecken uyt het graf.
7. Dus vreest daerom noch vyer noch swaerd,
Want Godt sal u genadigh wesen:
Wy zijn gemaeckt van stof en aerd',
Godt sal ons van den doodt genesen:
De Jonghlingh riep, in Godt gerust,
Treet aen, en boet u wreede lust.
8. De straffe die Godt hier gehenght,
Die lijden wy om onse sonden,
Schoon ghy 't onnoosel bloedt dus plenght,

Ghy wort weer in Godts toorn verslonden.
Tyran! Tyran! Godt sal u slaen,
Ghy sult sijn geessel niet ontgaen.
9. Dies swol *Antiochus* van spijt,
Bracht Soon en Moeder stracks om 't leven,
Alleen uyt bittre haet en nijdt:
Maer sy door Godes geest gedreven,
Besweken noch in noodt of smert,
Maer loofden Godt uyt ziel en hert.

Siet hier van de Musijck-Noten, in Lust tot VVijsheydt,
Indien de Rijckdom maeckt gerust.

Lof-gesangen,
Uyt het Nieuwe Testament.
De Geboorte Jesu Christi, Lucae 2. Capittel.

Stemme: *103. Psalm, Mijn ziele wilt, &c.*

*D*E Werrelt van *Augusto* was beschreven,
Dat yder in sijn stadt sou schattingh geven:
Dies *Ioseph* trock van *Nazareth,* en voort
Na *Bethlehem,* alsoo hy was gesprooten,
Vyt Davids stam en adelijcke looten:
Om te voldoen sijn plicht en 's Keysers woordt.
2. Hy nam met sich sijn Vrouw, de ondertrouwde,
Maria, die bevrucht, en baren soude,
(Want hare tijdt die quam nu op ter handt:)
Sy baerde daer haer' eerst-gebooren Sone,
En leyd' hem stracks in windels en ten toone
In een kreb', want sy geen plaetse vant.
3. De Herbergh was beset en geen plaets open,
Dies most sy wel, uyt noodt, ter stal in-loopen,
Om heuselijck haer schuylen uyt den drangh.
De Herders die haer kudd' by nachte hoeden,

En geenes weeghs, dit wonder-werck vermoeden,
Die waren door 't gesicht te wonder bangh.
4. Een Engel Godts, die quam sich daer vertogen,
In heerlijckheydt en klaerheydt voor haer oogen,
En sprack tot hun, weest hertigh niet bedeest.
Ick segh u aen een overblyde mare,
Die over-komen sal der volckren schare,
Dies zijt verheught uyt ziel en in den geest.
5. Want heden is u saligheydt gebooren,
V Heylant langh van Gode uytverkooren:
Die *Christus,* Heer! leyt nu in Davids stadt.
Dit teecken is 't: Ghy sult hem sien om-wonden,
In eene kreb' in doecken slecht bevonden.
Wel saligh is hy, die dit wonder vat.
6. Stracks quam een glans, een rey van Hemels boden,
Met Lof-gesangh, die yder quamen nooden:
En songen eere zy u hooge Godt!
Vreed' op der aerd', de wensch van uwe dagen,
In allen menschen een goet wel-behagen.
Want ghy verkrijght hier een hooghwaerdigh lot.
7. Na dat nu 't heyr der Englen was verdweenen,
De Herders stracks te *Bethlehem* verscheenen,
Om sien de blijdtschap hun geopenbaert;
Daer vonden sy *Mary'* en *Ioseph* beyde,
En 't Kindelijn dat in der kribben leyde.
De waerheyt self van 't geen hun was verklaert.
8. De vreughd was groot, sy kost niet zijn verhoolen,
Sy breyden 't uyt, waer 't mooghlijck, tot te Poolen;
Al 't geen van hun gehoort was en gesien:
Waer over elck was in de ziel verwondert,
Als van een saeck, die uyt den Hemel dondert.
Dat Godt dit heyl, voor yder, liet geschien.
9. *Maria* hiel dit alles in gedachten,
Sy loofde Godt uyt ziel en al haer krachten,
Die 't overweeghd' in stille needrigheyt.
De Herders nu in alle vreughd ontbonden,
De'en over al des Heeren lof verkonden,
En presen Isrels Godt van eeuwigheyt.

Lof-Gesangh.
Over de geboorte onses Heeren Iesu Christi.

Stemme: ***Ach treurt nu mijn bedroefde Schaepjens.***

HEf op o ziel wilt vreughd verwecken/
Wilt uwe stem ten Hemel strecken/
Hef op u hert! en staer om hoogh/
En schouw met een aendach - tigh oogh/
En sie den Koningh/ Die soo leyt veracht/ Sijn slechte
wooningh/ Doch seer hoogh geacht/ Vol God - de-
lijcke macht.

*H*Ef op o ziel wilt vreughd verwecken,
Hef op u hert! en staer om hoogh,
Wilt uwe stem ten Hemel strecken,
En schouw met een aendach-tigh oogh,
En sie den Koningh,
Die soo leyt veracht,
Sijn slechte wooningh, Doch seer hoogh geacht,
Vol God-delijcke macht.

2. Hy heeft geen Hof, daer hy mach schuylen,
By 't Vee daer leyt hy in den stal:
Hy wijckt voor Prins noch trotse suylen,
Sijn heerschappy streckt over al:
Gaet met gebeden,
En soeckt uwen Heer,
Schoon hy vertreden, hier nu leyt te neer,
Hem komt de hooghste eer.

3. Hy komt tot ons op 't aerdrijck dalen,
Op dat hy ons verlossen sou:
Dus wilt niet op sijn armoe smalen,

Noch nedrigheydt van dees Jonckvrouw:
Aensiet dit wonder,
En 't Goddelijck beleyt,
Dat in 't besonder, Godes Majesteyt,
De volck'ren heeft bereyt.

4. Het woordt is vleesch, 't is nu gebooren:
Het woordt neemt onse swackheydt aen:
Het soeckt den mensch, die nu verlooren,
Als schapen sonder Herder gaen:
Doch sonder sonde,
Is hy ons gelijck:
Die onse wonden, van het sondigh slijck,
Sal suyvren eeuwighlijck.

5. Dees isset daer van Godts Propheten,
En soo veel eeuwen was voorseyt:
Wiens Sterr' in 't Oosten was geseten,
Daer hy de Wijs' heeft toe-geleyt,
Dien d'Englen songen,
Soo verheven sangh,
Daer d'Herders sprongen, tot des Heeren danck,
Dat in den Hemel klanck.

6. Dit is de Leeuw' uyt Judas stamme,
Die Held en 't langh-beloofde Zaet:
Hoe dat de Joden sich vergrammen,
Messias is hy. Wonder-Raet.
Daer is geen meerder,
Hoe dat men oock beyt,
En die ons eerder, in het leven leyt,
Hy leeft in eeuwigheydt.

‘ 7. *Immanuel!* wilt ons geleyden,
‘ Na *Bethlem* in u eeuwigh Rijck:
‘ En 's Hemels *Manna* daer bereyden,
‘ Dat wy u loven al gelijck,
‘ Dus volght sijn wegen,
‘ En sijn heyl'ge stem:
‘ Roemt doch sijn zege, ende lof-singht hem,
‘ In 't nieuw *Ierusalem.*

Ter eeren de Geboorte Iesu Christi.

Stemme: Dies est Letitiae. Of, *De dagh die is soo vreughderijck.* Of, *Een Kindelijn soo lovelijck.*

't *I*S een dagh van vrolijckheydt,
Laet ons Godt nu loven:
Hier komt onse saligheydt:
Door Godts macht van boven:
Dit's een *Kindt,* en oock een *Soon,*
Die *Herodes* socht te doon:
Vyt vrees van sijn Rijcken,
Dit is ons *Immanuel!*
Stercke, Kracht, en *Israel,*
Waer is sijns gelijcke?

2. Weest welkom, O *Godes Soon!*
Lieve *Hosianna!*
Die daer daelt uyt 's Vaders throon,
Onses levens *Manna!*
O ghy *Heylandt, Vorst* en *Heldt!*
Ons tot *Heer* en *Troost* gestelt,
Om ons te verblijden,
O *Son'* der gerechtigheyt!
Davids Soon, in nedrigheyt,
Die voor ons wil lijden.

3. O ghy *Hoecksteen!* Lieve *Spruyt!*
VVachter sonder slapen:
Bruygom van u lieve *Bruydt,*
Herder van u Schapen.
O ghy *Heer der heerlijckheyt,*
Godt gelooft in eeuwigheyt,
Engel der verbonden:
VVijsheyt Godts en *VVonder-raet.*
Daer al onse hoop op staet,
Offer voor ons sonden.

4. O ghy *Koningh* groot van macht,
Bisschop onser zielen!
Schoon de Werrelt u veracht,
Elck moet voor u knielen:

O *Messias* eeuwigh woordt!
Sleutel van des *Hemels Poort!*
Christus, Godts verkooren!
Iesus, van Godt in-gewijt,
Voor de Werreldt, voor de tijdt,
Wilt ons doch verhooren.
5. O *Lam Godes,* sonder smet,
Dat daer lijdt geduldigh:
Dat voor ons sijn leven set,
Aen het kruys, onschuldigh;
O verheven *Majesteyt!*
Ghy wilt niet als danckbaerheyt,
Voor u groote daden:
Neemt ons ziel en offer aen,
Dat wy niet in 't oordeel gaen,
Schenckt ons u genade.

Nieuw-Jaers Gesangh.

Stemme: *VVeest wellekom Immanuel.*

*VV*Eest wellekom, o vrolijck jaer!
Gekroont met een blijde maer,
Van soo verheven Koningh:
Die of hy schoon rust in den stal,
Sijn heerschappy streckt over al,
De Hemel is sijn wooningh.
Daer hy, soo wy,
Hem van binnen, 't hert beminnen,
Ons sal geven:
Hier, en namaels 't eeuwigh leven.
2. Nu is des Hemels Heyr verheughd,
De vrome scheppen groote vreughd,
Dat *Christus* is verscheenen:
Ons tranen zijn nu af-gevaeght,
De doodt en sond ons niet beklaeght,
Gelijck sy plach voor henen:
Godts kracht, Godts macht,
Heeft verbonden, onse wonden,
En genesen.

Welkom! moet dees Heylandt wesen.
3. Vernieuwt ons Heer door uwen Geest,
Dat wy doch u geboorten Feest:
Met innigheyt betrachten:
Vernieuwt ons wil, verstant en sin,
En schepter nieuwe Menschen in,
Die op u waerheyt achten:
Kom an, maeckt dan,
Ons gemoeden, tot u goeden,
Soo genegen:
Schenckt ons u genaed en zegen.
4. Dan sal ontspringen ziel en hert,
Dat wy dit Jaer verlost uyt smert,
Sacht in u krebbe rusten:
Wy sullen juychen o Godts Soon!
O groote Godt! in uwe throon!
O volheyt aller lusten!
V eer, O Heer!
Hosianna! Hemels Manna,
Wy lof singen:
Godt! O Schepper aller dingen.

De Wyse uyt Oosten, Matth. 2.

Stemme: *Psal. 1. Die niet en gaet.*

*H*Oe knap en gauw *
Wat was hy bangh verslagen van gemoe,
Als hy verstondt dat *Iesus* was gebooren,
Te Bethlehem? Swol hy van spijt en tooren,
Doch hy bedeckt sijn gramschap voor een tijdt,
Tot hy sich wreeckt' door in-gekropte nijdt.

*Ascalonita.

2. De Wijs' uyt Oost nu zijnd' in Salems grondt,
Die vorschten na waer in' Isrels Koningh vondt:
Wiens Sterr' in 't Oost sy hadden al vernomen,
Die om 't aenbidden waren aen-gekomen,

Herodes stracks vraeght der geleerden stem,
Die seyden 't most geschien te *Bethlehem.*

3. Want daer stont klaer, dat in het Joodsche landt,
Dees Stadt niet van de kleenste was bekant:
En dat daer uyt de Leyts-man sou verschijnen,
Die *Isrel* sou beheerschen mette sijnen.
Dies riep hy stil de Wijse tot hem in,
Wanneer dees Sterr' genomen had begin?

4. *Herodes* sprack reyst nu nae *Bethlem* heen,
En ondertast de waerheyt van dees re'en:
Als ick 't verstae, sal ick eerbiedig trecken,
En mijn gebedt oock tot dien Koningh strecken.
De Sterr' geleyt den Wijsen op de tocht,
Die haer te saem geluckigh overbrocht.

5. Sy vorschen na en komen, wel gesint,
Daer sy de Moeder vonden met het Kindt:
Sy bidden 't aen en offren hare gaven,
Goudt, Wieroock, Mirrh', een kostelijcke haeve,
En na dat sy met veel Godtsdienstigheen,
Haer plicht volvoert, soo reysden sy weer heen.

6. Doch in den droom zijn sy van Godt geweckt,
Siet dat ghy na *Herodem* doch niet treckt:
Maer kiest voor hem nu onbekende paden,
Want hy slechts loert om 't Kindlijn te verraden.
Dus keerden sy, geleyt door Godes handt,
Een ander wegh weer na haer Vaderlandt.

‘ 7. *Herodes* ghy met u moordadigh rot,
‘ Vermooght doch niet te kampen tegens Godt:
‘ Schoon of ghy soeckt 't onnoosel bloedt te plengen,
‘ Soo sal Godt hier u boosheyt noyt gehengen:
‘ Gelooft wie sich aen desen prickel stoot,
‘ Krijght hier de straf en namaels hell' en doodt.

De Kinder-moordt te Bethlehem van Herodes Ascalonita. Blijdtschap der Engelen over de onnosele Zielen.

Stemme: ***Quand jo miro le Rose.***
Vyt Luca Marenzio

VV
El op ghy Cherubimen! En Rey van Sera-
phimen/ Die altijdt booz Godts oogen/ De blijdtschap
doet vertogen: Komt ſtelt u heldze ſnaren/ Na deſe
vzeughd/ der lieve Martelaren.

*VV*El op ghy Cherubimen!
En Rey van Seraphimen,
Die altijdt voor Godts oogen,
De blijdtschap doet vertogen:
Komt stelt u heldre snaren,
Na dese vreughd, Der lieve Martelaren.

2. Beschouwt dees lieve Shaepjes,
Onnoosle soete Knaepjes,
Door Moorders handt geschonden,
Bebloet in hare wonden:
Maer 't zieltjen, 't eelste leven,
Dat wort by Godt, in eeuwigheyt verheven.

3. Beschouwt dees suyvre leden,
Geciert in witte kleeden,
Die onbemorst met sonden,
Maer reyn en klaer bevonden,

Verschijnen in Godts Tempel,
Verwellekomt, in sijn gewijde drempel.

4. V Harpen en Tamboeren:
O Engeljes! wilt roeren:
En met u lieve keeltjes,
Nabootsen 's Hemels veeltjes,
En soo veel vreughd verwecken,
Dat u gesangh, mach alles over strecken.

5. O Dwingh-landt! Kinder-moorder!
O schandt-vleck! Rust-verstoorder!
Vol ziddren, angst en beven:
Ons Koningh moet doch leven:
Hoe dat ghy moordt de zielen,
Ons Koningh leeft, die kondy niet vernielen.

6. Is oyt in 's Hemels wooningh,
Verwelkomt eenigh Koningh?
Soo zijn dit sijne boden,
Dees liet *Herodes* dooden:
Vyt vreese van sijn Rijcken:
Ons Koningh leeft, en heerscht hier eeuwighlijcken.

‘7. Wie tegen Godt wil kampen,
‘ Wort overstulpt met rampen,
‘ Sijn prickel is te krachtigh,
‘ En sijne handt almachtigh:
‘ Dus staeckt u moorderyen,
‘ Ons Koningh leeft, dies suldy niet bedyen.

8. O Hemels Choor wilt krielen,
Vol blijdtschap om dees zielen,
Ontfanghtse met schalmeyen,
En met vergode Reyen:
En singht Godt der Heyrscharen:
Godt Zebaoth, dat die sijn volck wil sparen.

Joannes de Voorlooper Christi, Matth. 3.

Stemme: *Doet u ooghjes open.*

'k *H*Oor een stemme spreken, in de Woesteny,
'k Hoor *Ioannes* preken, Gods Rijck is na by,
Betert u van sonden, en betreet der deughden pad,
Wildy zijn ontbonden: hier in leyt u hooghste schat.
2. Dees stem is voor heenen, door *Elias* mond,
Seyd' hy, 't Volck verscheenen, dus bereyt terstont,
Al des Heeren wegen en maeckt sijne paden slecht,
Ioannes quam ter degen, als een arm en sober knecht.
3. Elck quam aen-geloopen, om in den Jordaen,
Sich te laten doopen, kennend' haer' misdaen,
En de Pharizeen, met der Saduceen rott,
Zijn daer oock verscheenen, tot *Ioannis* hoon en spott.
4. Tot dees sprack hy moedigh, o ghy addren gebroet!
Wie waerschouwt u goedigh, voor Gods toorn verwoet?
Wilt dan vruchten dragen, die der boete waerdigh zijn,
Of verwacht de plagen, van Gods strenge quael en pijn.
5. Denckt niet in u herten, wy zijn *Abrams* zaet,
Och dit sal u smerten, en vermeeren 't quaed:
Roemt niet als voor henen, op u Vader *Abraham,*
God kan uyt dees steenen, kinders wecken van dien stam.
6. De bijl is alreede aen den boom geleyt,
Draeght dan vruchten mede, eer sy af-gemeyt,
Wort in 't vyer gesmeten, want wie geen goe vruchte*n* draegt,
Pijnight sijn geweten, door een worm die eeuwigh knaeght.
7. Ick doop u met water, tot berou en boet,
Hy is nae en stater, meer van macht en goed,
Dien ick niet ben waerdigh, dat ick sijne schoenen draegh:
Dus bekeert u vaerdigh, of u over-komt de plaegh.
8. Dese sal u doopen, met sijn Geest en Vyer,
Want sijn hand staet open, en sijn wann' is hier,
Die sijn dorsch-vloer keeren, en sijn tarw in schuyre doet,
Die 't kaf sal verteeren, met onblusschelijcke gloet.
‘9. O Mensch dese reden, zijn oock u geseyt,
‘ Dus bekeert u heden, nu dees Roeper schreyt,
‘ Maekt dan recht sijn pade*n*, en volgt *Christum* en sijn woort,
‘ Dat hy uyt genade, u geley nae 's levens poort.

De Doop Christi, Matth. 3.

Stemme: *6. Psal.* Of, *Fy schaemt u Brabant seere.* Of, *Schoon lief wilt my troost, &c.* Of, *Ick prijs u salig weven.*

*W*Ie komt hier op-geresen,
Soo lieflijck in sijn weesen,
Van *Galilea* aen?
Siet *Iesus* komt geloopen, om sich te laten doopen,
In 't water de *Iordaen.*

2. *Ioannes* seer verslegen,
Die vond sich heel verlegen,
En sprack wat wonder dingh!
Sal ick den Doop bedienen, 'waer best dat ick met eenen,
Van u den Doop ontfingh.

3. Doch *Christus* sprack dees reden,
Ioannes weest te vreden,
't Past ons hier te spoen:
Op dat al 't recht voltogen, de waerheyt voor elcks oogen,
Mach hare vruchten doen.

4. Doen doopten hy den Heere,
Stracks sagh men daer van veere,
Des Hemels wijd gespan,
Haer bree gordijnen spreyen, en 's Hemels Heyr bereyen,
Voor 't oogh van yder man.

5. De Hemel schoot haer stralen,
Godts Geest quam op hem dalen,
Gelijck een Duyfken sweyt:
Die 't heylig hoofd omscheenen, door 't Goddelijck vereenen,
Vertoond' een Majesteyt.

6. Een stemme quam daer klincken,
Den Hemel sagh men blincken,
't Geschal borst overluyt:
Dit is mijn wel lieve Soone, die uyt des Vaders troone,
Gaet van den Vader uyt.

7. Waer in ick heb behagen,
Als *Eerste van de dagen,*
Betracht sijn Woord en Leer;
‘ Ey hoort na sijn geboden, die u komt vriendlijck nooden,
‘ Als uwen God en Heer.

De Versoeckinge Christi in de Woestijne, Matth. 4.

Stemme: Era di Majo.

CHristus gedreven, en van den heyl'gen Geest geleyt,
Om in sijn leven te toetsen sijne needrigheyt,
Daer hy in de Woestijn, most 's duyvels schouspel zijn.
2. Na hy veel tijden, en veertigh dagen had gevast,
In al sijn lijden, soo was de honger hem een last,
Dies de Versoecker quam, en dus sijn reden nam.
3. Zijt ghy Godts Sone? seght dat dees steenen worden broodt.
Hy om te toonen, dat hy noch sulcks niet had van nood,
Sprack dat de Mensch, ja geen, leeft van den brood' alleen.
4. Maer van Gods woorden, die dalen uyt sijn heyl'ge mond:
Noyt my bekoorde, u smeken uyt een valsche grond:
Doen voerd' hem 's duyvels swerck, op tinne van de kerck.
5. Zijt ghy Gods Sone, sey hy, werpt u van boven neer,
Dit moet ghy toonen, want hy sal d'Engelen dan weer,
Bevelen, dat haer hand, u voeten stel op 't land.
6. Daer staet geschreven, sey *Iesus* wederom tot hem,
Noyt in leven, versoeckt u God, maer hoort sijn stem.
De Duyvel loos en ergh, die bracht hem op een bergh:
7. Daer hy de Rijcken, en 's werrelts heerlijckheyt hem toont,
Wilt ghy af-wijcken, met al dees pracht wert ghy beloont,
Indien ghy neder sit, en my als Godt aenbidt.
8. Packt u wegh Satan, weet ghy niet wat geschreven staet?
Hier komt al 't quaed van, God hem alleen aenbidden laet.
Hy is de grootste Heer, hem komt de dienst en eer.
9. Hier door verdweenen, verstoof hy van sijn aengesicht,
Stracx daer verscheenen, de Eng'len met haer helder licht,
En vielen vol ootmoet, haer Heer en God te voet.
‘10. Hier suldy leeren, als ghy oock aen-gevochten zijt,
‘Dat ghy den Heere, na volght in sijnen harden strijt,
Die u in ongeval, oock troost bescheeren sal.

Onthoofdinge van Joannes de Dooper, door Herodes Antipas, Marc. 6.

Stemme: *91. Psalm, Die in Godts bewaringh, &c.*

*H*Oe dronckenschap en overdaet,
Bancketten, slemperyen,
Hoe danssen en het wulps gelaet,
De eelste ziel bestryen:
Hoe 't droncken breyn in weelde swemt,
En ooght meer op de lusten,
Als dat het hert sou zijn beklemt,
Om in Gods Wet te rusten.

2. *Herodes* op sijn jarigh Feest,
Was vrolijck en ontbonden,
Een yder Hooftman, bly van geest,
Was weeldrigh in de sonden:
Herodjas Dochter, 't lichte dier,
Quam met haer wipse sprongen,
Vol dertelheydt en Hoofs geswier,
Ter kamer in gedrongen.

3. Dit bold' *Herodes* boven al,
En swoer met diere eeden:
't Geen ghy versoeckt ick schencken sal,
Soo geestigh zijn u treden:
Jae waer 't by nae mijn Koninghs Kroon,
Die soud ick u vereeren,
V aerdigheydt verdient den loon,
Jae wat ghy sult begeeren.

4. Door raet haers moeders, eyscht sy 't hooft,
Ioannis in een becken:
Herodes, door sijn eedt, verdooft,
Sprack, ick sal 't u verstrecken:
De Kercker wort met bloedt bemorst,
Het hooft wort op-gedragen:
De Moeder die nae 't bloedt dus dorst,
Had in dees moort behagen.

5. O vrome Man most ghy hier zijn,
Een spel der droncke-bouten,

Wel mosten sy 't Bancket en Wijn,
Met uwe doodt besouten?
O vrome die steets wort gehaet,
Om *Christi* woort en wercken,
Schoon ghy u lijf en leven laet,
V bloedt is 't zaedt der Kercken.

't Eerste Wonder-werck Jesu Christi, op de Bruyloft te Cana in Galilea. Ioannis 2.

Stemme: *Amaril die door u fier gelaet.*

*I*N de Stadt te *Caan'* in *Galile,* een Bruyloft wierd gehouden,
Daer *Maria* self oock mede was ter Feest:
Iesus oock, dees Hooghtijdt heeft verciert, ter eeren der getrouwden,
Daer men in de vreughd, was vrolijck in den geest.
Maer wat heesch geluyt, reesser by de Bruyt,
Want de Wijn en al 't vermaeck was uyt.

2. Nu soo sprack, de Moeder tot haer Soon, de Wijn die is ten eynde:
Maer hy seyde Vrouw! wat gaet my dit doch aen!
Want mijn uyr, en tijdt is noch niet hier: dies sy haer rugge wende,
Sprack den Dienaers toe, doet wat ghy sult verstaen:
Na der Joden Wet, Kruycken zijn geset,[+]
Die elck hielden twee of drie metret'.

[+]*Ses steenen Kruycken.*

3. *Iesus* sprack, dees Kruycken vult terstont, tot boven toe, met water:
Draeghtse dan weerom, stracks na den Schaffer toe:
Die verbaest, na dat hy s' had geproeft, met wonderlijck geschater,
Tot sijn Dienaers ylt, ey maeckt my dit eens vroe?
Segh my Bruydegom, hoe komt dit en waerom?
Want ick stae in dese saecke stom.

4. Wat is dit! een yder schaft de best' en eelste dranck voor henen:
Als men is bekroost dan volght de slechte Wijn:
Maer ghy hebt den slechten eerst gedischt, de best' is nu verscheenen,
Wat een vreemde saeck! dit moet een wonder zijn!
Ick heb noyt gesien, in een waerschap geschien,
Dat men 't best sal op het laetste bien.

‘5. Waer maer *Christ,* met sijne milde gonst, het houlijck wil vereeren,
‘ Schoon de Wijn is uyt, en alle hoop verdwijnt:
‘ Daer grijpt moed, want hy sal met genae' en zegen u vermeeren,
‘ Schoon hoe slecht u saeck oock in u oogen schijnt;
Want sijn wonder-werck, is een seker merck,
Dat sijn macht en handt is even sterck.

Siet in de Lust tot VVijsheydt, ***Waer door heeft de loose boose waen. &c.***

Christus wandelt op 't Water by sijne Discipulen, Matth. 14.

Stemme: *Te May als alle de Voogh'len singen.*

*A*Ls *Christus* op den Bergh gegaen,
Om Godt alleen te bidden aen,
Hy sijne Jongers laste,
Dat sy van strandt, na 't ander landt,
Te over-varen pasten.

2. Sy swierven midden in de Zee,
Het was voorwaer een bange ree,
De stroom vocht mette winden:
Gepranght door schrick, elck oogenblick,
Dat die hun sou verslinden.

3. Doch *Iesus* quam des nachts by haer,
En wandlend' over golv' en baer,
Soo kreeten sy vol vreese:

Wel is 't een roock, of een gespoock,
Och wie mach dit doch wesen?

4. Maer *Iesus* sprack haer vriend'lijck toe,
Zijt wel getroost en frisch te moe',
Ick ben het, wilt niet schroomen.
Is 't u begeer, riep *Petrus,* Heer?
Soo wil ick tot u komen.

5. Hy riep komt vrylijck tot my aen,
Stracks *Petrus* uyt de Schuyt gegaen,
Trat moedigh op de baren,
Maer windt en zee, noch gantsch t'onvree,
Die deden hem vervaren.

6. Hy kreet seer bangh, Heer my behoet!
Eer ick versinck in dese vloet,
Wilt my u hulpe schencken,
't En zy u handt, doet onderstandt,
Soo moet ick hier verdrencken.

7. Hy reyckte hem sijn rechter-handt,
En sprack, o swack en kleyn verstandt,
Waer door zijt ghy besweecken?
Gelooft ghy niet, dat in verdriet,
Mijn hulp niet sal ontbreecken?

8. Sy zijn het Scheepken in getreen,
De windt bedaert, de storm verdween,
Daer elck hem quam aenbidden:
Ghy in Persoon, zijt Godes Soon,
En waerlijck, hier in 't midden.

‘9. Wie dus in Gods bewaringh blijft,
‘ En door 't geloof hem in-gelijft,
‘ Dien sal hy niet begeven:
‘ Al schoon dat hy, een holle ty,
‘ Ter Werreldt most beleven.

Christus bestraft de Zee en Winden, Mattheus 8.

Stemme: *43. Psalm, Neemt mijn saeck aen.*

*A*Ls *Christus* was in 't Schip getreden,
En sijne Jongers nevens hem:
Begost de Zee, als gantsch t'onvreden,
t'Ontsluyten hare woeste zeden:
Door 't buld'ren van haer felle stem,
Was yder in de klem.

2. De Zee was woest en seer verbolgen,
En yder was in 't Schip vervaert:
De Zee bedeckt' haer mette golgen,
d'Een baere most op d'ander volgen,
Sy kreten, als van angst beswaert,
O Godt! ons doch bewaert.

3. Doch *Christus* lagh gerust te sluymen,
Dies weckten s'hem in dese noodt:
O Heer! wy moeten 't Scheepken ruymen,
De Zee leyt dapper op haer luymen,
Wy kampen in dees harde stoot,
Met Zee en met de doodt.

4. Behoet ons doch, al eer wy sterven,
De wellen gaen ons veel te hoogh:
Laet ons o Heere! troost verwerven,
Noch oock u vriendlijck aenschijn derven:
Belonck ons met u Godtlijck oogh,
En ons te helpen poogh.

5. Hoe pranght de vrees, dus u gemoeden,
Sprack hy, die kleyn geloovigh zijt?
Gelooft dat ick de storm en vloeden,
Kan temmen hoe seer datse woeden,
Dus weest hierom in Godt verblijdt,
Dat ghy dees storm ontglijt.

6. Doen rees hy op en hiel de winden,
En 't buldren van de Zee in toom,
Soo dat s' in plaetse van verslinden,
Sich lieten als met teugels binden,
En vielen in een stille droom,
Dat elck ontweeck de schroom.

7. De menschen waren seer verwondert,
Als sy dit wonder sagen an:
Wat vreemts is 't, dat ons hier op dondert,
't Is noyt gehoort en uyt-gesondert.
Wie zee en windt bedwingen kan:
O dat 's een Godlijck Man!

‘8. Laet *Christus* in u Scheepkens vaeren,
‘ Ghy die u vrome handel drijft:
‘ Dan sal hy u oock wel bewaeren,
‘ Dat storm noch druck u sal beswaren,
‘ Dus wie in Godts bewaringh blijft,
‘ Op die geen ramp beklijft.

De verlooren Soone, Luce 15.

Stemme: *24. Psalm, De Aerd is onses Godts, &c.*

*G*Hy wulpsche Jongelingh die 't goet,
Vw's Vaders dus onnut verdoet,
En slempt en dempt in aller wegen,
By Hoeren, snoeren, licht gespuys,
By Godtloos volck en verr' van huys,
Verquist uw's Ouders milden zegen.

2. Nu 't op is, laes! nu stady bloodt,
Beroyt, en kampt schier mette doodt,
Van honger bleeck en gantsch bestorven:
En slobt in 't trogh by Verckens draf,
En drijft de Swijnen op en af.
Hoe zy dy van u standt bedorven?

3. Doch hy keert tot sich selver in,
En denckt aldus in sijnen sin,
Ick wil weer tot mijn Vader keeren:
Ick word van honger af-gemat,
Mijns Vaders dienaers eten sat,
En hebben al wat sy begeeren.

4. Ick sal dan tot mijn Vader gaen,
En schreyen dat ick heb misdaen,
Aen hem en aen mijn Godt hier boven:
En dat ick niet ben waert geacht,
Sijn Soon, maer dat ick als 't geslacht,
Der minste slaven blijf verschoven.

5. Hy ylt dan na sijn Vader toe,
Die gantsch gebroken van gemoe,
Sijn' arme Soon van verr' sach nadren:
Hy valt hem om den hals en kust,
't Verloren schaep, dat seer ontrust,
In tranen smolt, in ziel en adren.

6. Hy schreyt o Vader! 'k heb misdaen,
Voor Godt en u my seer ontgaen,
Vergeeft my doch mijn wulpsche daden.
De Vader hem met kleeders deckt,
Een ringh hy aen sijn vinger treckt,
Met schoenen snel op 's Hemels paden.

‘7. Ghy wulpsche, die in wellust wroet,
‘ Valt doch u Heer en Godt te voet,
‘ En gaet met rouw u Vader smeecken,
‘ Belijdt van herten al u quaed,
‘ Met opset, om door Godts genaed,
‘ Te mijden sonden en gebreecken.

‘8. De Hemel sal dan open staen,
‘ Godt sal den sondaer niet versmaen,
‘ Maer 't vette Kalf van blijdschap slachten:
‘ De Englen sullen zijn verheughd,
En juychen in dees groote vreughd:
Wel hem! die op sijn heyl kan achten.

Augustinus *verklarende de gelijckenisse van den verlooren Sone, doet daer over dese Geestelijcke uytlegginge.*

By den Man hebbende twee Sonen, verstaet men Godt: By de twee Sonen, twee Volcken, waer van d'Oudtste bleef in den dienst des eenigen Gods: maer de Ionghste Godt verlatende, diende veele Afgoden. De Ionghste begeerigh om nae sijn eygen sin en wille te leven, begeerde macht over de erfnisse van sijnen Vader. Hy verkrijght het. En aldus verlaet hy sijnen Schepper, om nae sijn wel-gevallen te boeleeren mette schepselen: reysende in een ver-gelegen landt, van Godts gehoorsaemheyt. Daer verquist hy door 't misbruyck sijnder vryer wille, en in 't hoereeren mette aerdsche lusten, de goede gaven der Nature. Hier op volght honger en gebreck van den Woorde Godts of der Waerheydt. De Burger van dit Landt, is de Prince der Lucht, behoorende tot des Duyvels heyr-leger. Het Landt-huys is de mate sijnder macht. De Verckens zijn de onreyne Geesten, die onder desen Prince behooren. De draf is de aerdtsche leeringe, waer mede hy vergeefs sijnen honger socht te versadigen. Soo keerde hy sich dan af, van die dingen die 't oogh uytterlijck verleyden, en trat binnen in sijn eygen gewissen. Hier bevant hy sijne verdorventheyt van honger. Daer wierdt hy indachtigh, dat oock de dienst-boden in sijns Vaders huys van broodt overvloeyden: en doe bevandt hy in der daedt, dat hy lagh gewentelt in den poel der sonden. Hy sprack dan, Ick wil opstaen: want hy lagh gevallen. Ick wil gaen seyde hy, want hy merckte dat hy was in verre Landen: tot mijnen Vader, want die is barmhertiger als dese Heere der swyniger sonden. Wat wil hy dan tot sijnen Vader seggen? Vader ick hebbe gesondight, niet alleen in den Hemel, dat is, voor alle Heyligen. waer in de wooninge Gods is, maer oock voor u, wiens oogen oock onse innerlijckste gedachten niet zijn verborgen. Wanneer hy nu heen gingh, en noch verre was, liep hem de Vader, hoe wel hy noch vyandt was, doch beminnende in *Christo,* te gemoet, om sich met hem te versoenen. Hy sich in *Christo* vernederende, valt hem om den halse: omhelst hem met de

armen der liefde. Kust hem met den kus des vredes tot vergiffenisse sijner sonden. Sijn voorige kleedt, is de eerste vvaerdigheyt in *Adam*. De dienaers, die dat aenbrengen, zijn de verkondigers der versoeninge. De ringh is het pandschap des Heyligen Geestes. De schoenen zijn de voor-bereydingen des vreedsamen Euangelii, om die selve niet meer te bemorssen, mette slickige en aerdtsche wellusten. Het gemeste Kalf, is de Heere *Christus*, voor ons aen den Cruyce gehecht, door wiens doodt, dese Soone, die doodt was door de hoovaerdye, wederom levendigh is geworden door nedrigheyt en ootmoet, &c.

Tegens de verquistinge der Geestelijcke goederen, heeft Christus *de Heere de gelijckenisse van den verloren Sone in-gevoert; die onaengesien hy sijne midlen onnutlijck door-gebracht hadde, op-geweckt is, tot naedencken, van wederom te keeren tot sijnen Vader, dien hy soo hertlijck hadde vertoornt, &c.*

Wat de verquistinge zy, leest daer van de *Iconologia* of *uytbeeldinge des verstants, fol. 543.*

VVAt eygentlijck de verquistinge zy sullen wy U E. daer van een kort bericht doen. Verquistige zijn die geene, die haerer Ouders en Vrienden midlen suynigh en eerlijck gewonnen, sonder eenige reden of overlegh verspillen. 't Zy datse 't selve door slempen, brassen, of met ontuchtigh leven of geselschap doorbrengen: en als blinde Menschen, hare midlen wegh-werpen, en dat aen die geene die 't niet zijn waerdigh, nalatende die selve, met ordre, aen die geene mede te deelen die noodigh dienen geholpen en behoeftigh zijn: Haer selve beroovende van dien standt, daer in datse souden konnen eerbaerlijck en gelucksaligh leven. Oock sou men dese daer onder wel mogen stellen, die hare goederen verwaerloosen aen steentjes, beentjes, bloemen en andere onnutte beuselingen, die wel de lusten ketelen, maer die geene stoffe zijn, die haer self in armoede of tot onderhoudt des levens decken of stutten, of tot

nut hares naesten mogen strecken. En hierom is dese slach van menschen de ellendighste, die met roffianen en onduchtige persoonen hare midlen verdoen, die haer alleene uyt-suypen, en daer na kael en bloot zijnde, metten voet schoppen, daer sy dan in armoede ellendigh moeten om heerswerven. Dese menschen zijnder tot allen tyden seer vele geweest, die 't zy uyt onbedachtigheyt of grootsheyt tot soodanigen verloop zijn gekomen, soo datse soo beroyt en kael zijn geworden, datse of in ellende hebben moeten sterven, of goede Luyden om hulpe en onderstant hebben moeten beedelen. En om geen ongunst van eenige noch haer onses tijdts op onsen halse te laden, sullen wy uyt veelen, eene, voor den dagh brengen, wiens name alreede verdonckert, ons geen ondanck sal weten, dat wy die selve uytte vergetenheyt op-halen, en tot een Voorbeeldt van sijne Landsluyden ten toone stellen, op datse sich voor soodanige schadelijcke klippen sullen hebben te wachten. Om dit dan te verhalen, sullen wy 't stuck een weynigh breeder toe-stellen. Daer was te *Hoorn* in VVest-Vrieslandt eene *Ioost Aelbout* Ridder, die een Broeder hadde *Gerrit Aelbout* Burgemeester tot *Hoorn,* oock Schout en Castelleyn van *Zeeburgh,* eene der vertreflijckste Regeerders der selver Stede; die in den Iaere 1517 in grooten rijckdom bloeyde: dese liet na, eenen Sone geheeten *Albert Aelbout* oock Burgemeester in den Iare 1535, dese stierf ontrent den Iare 1539, na-latende een natuurlijcke Dochter, die hy wettigh maeckte, en erfgenaem stelde in alle sijne goederen. Dese bestede die selve ten Houwlijck aen een rijck Burgers Sone aldaer, geheeten *Adrian Win,* die hem doe ter tijdt in plaets van Tin over Tafel liet aendisschen met Silver: dese was oock machtigh rijck, hebbende behalven menighte van Huysen, Renten, &c. noch 125 Morgen-landts. Dese met een Valck op der band, meenende dat hem geen Zee konde te hoogh gaen, noch dat hy geen gat soude konnen krygen in sijne goederen, stofte daer op vermetelijck, soo dat hy over al liet aenschryven,

Ick mach ryden, ick mach vliegen, ick mach gaen,
Ick behoef niemandt ten dienst te staen.

Dese dan door de slemperye sijn goet verquistende, verviel ten laetsten in soodanigen armoede, dat hy noch in groote ellende, in de Hoy-schuyre van sijne gewesene Pachter, heeft moeten sterven. Een mercklijcke voordaedt onses tijdts, daer sich dan alle slempers en op-geblasene hebben in te spiegelen, op datse

hare trotse kam laten dalen, en niet met spot en laster, hare ellende en trotsigheyt, te spade beklagen: gedachtigh zijnde, 't oude spreeck-woordt, *Al vlieght een Vogel noch soo hoogh in de locht, soo moet hy doch op de aerde sijn kost soecken.* Tot bewijs of yemandt noch soo hoogh braveerde, en sich groots en trots, door laetdunckenheyt, op-blaest, soo moet hy doch by de aerde blyven, dat is, hy moet noch by de menschen verkeeren ende eyndelick tot aerde worden. Daer dan sijne hoovaerdye en trotsheyt sal een eynde nemen.

Van de Visschers der Menschen, Luc. 5.

Stemme: *34. Psalm. Ick wil zijnde verblijdt.*

*D*E aen-was van 't gehoor,
Van die daer *Christum* volghden na,
Om sijne wondren vroegh en spa,
Klonck alle Landen door:
't Gevolgh was aen de Zee,
Alwaer twee Visschers scheepjes vast,
Vergeefts gevischt en sonder last,
Hun netten maeckten ree.

2. Hy trat in *Simons* schuyt, *Petri.
Die van het landt wierd' af-geset,
Daer hy den volcke Godes Wet,
En leeringh breyden uyt:
Wanneer hy 't preecken staeckt',
Sprack, stiert wat na de diepe kant,
En werpt daer in u Net en Wand,
Dat ghy aen Visch geraeckt.

3. Doch *Simon* sey dees nacht,
Is heel vergeefs geslooft, gewroet,
Geen Visch is ons in 't Net ontmoet:
V woordt sal zijn volbracht.
Sy wierpen 't over boort:
Een school van Visch sich daer in sloot,
Sy riepen, helpt ons met u Boot:
Ons Wand en Netten scheurt.

4. De vanghst was vol en dick,
Soo dat de Scheepkens overlaen,
Vast dreyghden na den grond te gaen,
Op yder oogenblick.
Doch *Simon* riep beangst,
Ach Heer ick ben een sondigh Man:
Dus wijckt van my. Wie isser dan,
Niet schrickigh in dees vangst?
5. Ey *Simon* staeckt u pijn,
Sprack *Christus* en ghy hulpers mee: *
Ghy sult niet swerven meer op Zee,
Maer Menschen-visschers zijn.
Het Scheepken raeckt te landt,
Sy lieten Net en Schuytjen staen,
En volghden *Christum* achter aen,
Als na een beter pandt.
6. Godts wonderen zijn groot,
En strecken over Zee en Landt,
Soo dat elck sijn vermogen handt,
Bevindt in alle noodt:
‘Wie in sijn Net gevaen,
‘ Volght *Christum* om sijn woordt en leer,
‘ En niet om rijckdom, staet of eer:
‘ Sal eeuwighlijck bestaen.

**Iacobus en Ioannes de Kinderen Zebedai.*

De vijf wyse en dwase Maeghden. Matth. 25.

Stemme: *Ach treurt nu mijn bedroefde Schaepjes.*

*O*M yder een sijn plicht te toogen,
Sprack *Christus* dees geheymenis,
En stelt haer 't Koninghrijck voor oogen,
Der Heem'len, door gelijckenis.
Door tien Jonckvrouwen,
Die als vaerdigh staen,
En 't oogh vast houwen, op den Bruydegom aen,
Als hy ter Feest sou gaen.

2. De vijf die vulden hare vaten,
Met Oly om te zijn bereyt:
De andre, dwaes en uyt-gelaten,
Die dachten, waer toe niet gebeyt?
Als hy sal komen,
Dan soo is 't noch tijdt,
Slaep weckt de droomen: terwijl de tijdt verslijt,
Gelegentheydt ontglijdt.
3. De Bruyd'gom middernacht verscheenen,
Verrees gewoel en heesch geluyt:
Ontsteeckt u Lampen, op de beenen,
Geleyt hem eer de deure sluyt.
Vijf gantsch beladen,
En als onversien,
Om Oly baden, maer 't mocht niet geschien:
Gaet elders die bespien.
4. De vijf, nu vaerdigh, traden binnen,
Ter Bruyloft met den Bruydegom:
Verheughd van gantscher hert en sinnen.
De deur gesloten wierd al om.
d'Andre vijf klopten,
Heere laet ons in,
Maer 't oor hy stopten, voor haer dwase Min,
En heel verdoolde sin.
5. Hy sprack, ick acht niet op u kloppen:
Ick ken u niet het is te spae.
‘ Dus waeckt en bidt, wilt 't oor niet stoppen,
‘ Ontvonckt u Lampen altijdt drae.
‘ Leght op u luymen,
‘ Als de wacht komt aen,
‘ Wilt dan niet sluymen, maer heel vaerdigh staen,
‘ Of 't is met u gedaen.
‘ 6. Wel saligh die op Godt kan achten,
‘ Met Lampen der Godtvruchtigheyt,
‘ En niet op 't uytterst oordeel wachten,
‘ Om Oly, en zijn onbereyt.
‘ Och laet ons oogen,
‘ Altijdt wacker staen,
‘ Siet ons vermogen, doch genadigh aen,
‘ Dat wy ter Bruyloft gaen.

De Pharizeen brengen een Vrouwtjen in Overspel bevonden, om te steenigen, Ioan. 8.

Stemme: ***Lanterlu.***

He ſtrengh wildy rechten / harde Pharizee/
En de Wet beſlechten / Benje nu dus ree?
Moet dit arme Vrouwtje/ Soo terſtont geſteenight zijn?
En door ſtraf/ Na haer graf/ Gaen den Bergh van
treuren af.

*H*Oe strengh wildy rechten,
Harde Pharizee,
En de Wet beslechten,
Benje nu dus ree?
Moet dit arme Vrouwtje,
Soo terstont gesteenight zijn?
En door straf, Na haer graf,
Gaen den Bergh van treuren af.

2. Dees nu af-geleydet,
Nae de plaetse toe:
Sy tot *Christum* seyden,
Meester, maeckt ons vroe:
Dees Vrouw is bevonden,
In de sond van Overspel:
Die de Wet, heeft belet,
En tot straf des doodts geset.

3. Dit zijn *Mosis* woorden,
Die staen klaer en bloot:
Wie dees sond bekoorde,
Kreegh tot straf de doodt.

Wat is u gevoelen,
Van de Wet en van dees Vrouw?
Christus wist, al haer list,
Dies soo scheyd' hy hare twist.

4. Hy daelt na der aerde,
En schreef daer in 't sand,
Elck sich wat bedaerde,
En sagh op sijn hand.
VVie nu sonder sond is,
Sprack hy, werp den eersten steen,
En tast in, hert en sin,
Of 't geweten hier stemt in.

5. Elck gingh sijnder straten,
En droop af ter zy:
't Vrouwtjen wierd verlaten,
Christus bleef haer by:
Waer zijn u beklagers?
Heeft noch niemandt u verdoemt?
Is 't geschiet, seght doch yet?
Sy sprack, Heere, niemandt niet.

6. 'k Wil oock niet verdoemen,
Gaet dan heen in vree:
Wilt den Heere roemen,
Die dees gunst u dee.
Wandelt heen in vreden,
Sondight doch voortaen niet meer,
Want de sond, u verwont,
En verbreeckt Gods trouw verbont.

7. Siet hoe strengh en schrander,
Mensch met Mensche pleyt:
't Is by Godt al anders,
Daer 's meedogentheyt.
Die sijn arme sondaers,
Als 't berouw van herten daelt,
In den noodt, niet verstoot,
Maer verlostse uyt den doodt.

Van 't verlooren Schaep, Luc. 15.

Stemme: *Psal. 37. Quelt u daer met niet, &c.*

*D*E Pharizee en 't rot der Schrift-geleerden
Schrolt stadigh aen op *Christi* woordt en werck:
Dat Tollenaers en Sondaers steedts verkeerden,
En namen op sijn woordt en leeringh merck:
Dat hy s'ontfingh en gingh met Sondaers eten.
Ja dit was in haer oogh een donck're swergh.

2. Maer hy sprack tot haer dees gelijckenisse,
Wie isser die daer hondert schapen heeft,
En een verliest, die niet dien hoop sal missen,
En soecken waer 't verlooren beesjen sweeft?
Ter tijdt hy 't vindt, soo sal hy sich verblijden,
Dat dit verdoolt, verlooren Schaepken leeft.

3. Hy sal sijn vriend en sijn geburen nooden,
En seggen weest te saem met my verheughd:
Mijn Schaepken dat verdoolt, my was ontvloden,
Dat heb ick weer gevonden: Wat een vreughd!
Dus wilt u t'saem in mijne vreughd verblijden,
Om dat my wedervaert soo groote deughd.

4. Daer sal meer vreughd by Godt in d'Hemel wesen
In eenen Sondaer die sich recht bekeert:
Als over veel' oprechte die Godt vreesen,
En in sijn woort te recht zijn af-geleert.
Wat Vrouw' is 't die een penningh heeft verlooren,
En die niet soeckt na 't geen sy soo begeert?

5. Sy keert haer huys, ja sal met kaerssen soecken,
Tot sy verkrijght 't verlooren in 't gesicht:
Sy haelt haer vriendt en buyren uytte hoecken,
En roept, wat vreughd mijn herte dus verlicht!
Mijn Penningh was verlooren, nu gevonden,
Dus uwe vreughd in mijne blijdschap, sticht.

6. Ick segh u dat de Englen sullen springen,
Wanneer een Sondaer doet oprechte boett':
Jae sullen Godt daer voor Lof-sangen singen,
Dat hy 't verlooren Schaep dees weldaet doet:

Dus wilt u Sondaers recht tot Godt bekeeren,
En valt verslagen uwen Heer te voet.
7. Hy soeckt en bidt, en streckt uyt sijne armen,
En smeeckt, ja roept, hy wil niet uwe doodt:
Maer dat hy sich wil over u ontfarmen.
Verschijnt voor Godt, en stelt u naeckt en bloot,
Bidt om genae, versaeckt u sondigh leven,
Hy sal u ziel verlossen uytte noodt.
8. Schoon of een Vrouw mocht hare vrucht vergeten,
Die sy met smert ter Werreldt heeft gebaert:
Soo wort van Godt de Sondaer niet versmeten,
Maer uyt genae, door waer' berouw, gespaert.
Godts goedigheyt is sonder tal of mate,
Die onse voet voor 't struyckelen bewaert.

Pharizeus en Tollenaer, Luc. 18.

Stemme: *Psalm 25. Mijn hert hef ick tot u Heere.*

*VV*ilt niet op u deughd vertrouwen,
Noch op selfs gerechtigheyt:
Wilt op eygen waen niet bouwen,
Smalend' op eens anders leydt:
Die ghy meerder Sondaer acht,
Want Godt siet op 't hert van binnen,
Niet op Priester of geslacht,
Maer die hem in 't hert beminnen.
2. Twee die gingen in den Tempel,
Pharizee en Tollenaer:
Om in Godts gewyde drempel,
Hun gebedt te toogen daer:
Stracks de Pharizee 't gesicht,
Heeft ten Hemel op-geheven:
'k Danck u Godt, die my verlicht,
Dat ick streef na 't beste leven.
3. Ick ben niet als andre menschen,
Roovers of die onrecht doen:
Overspeelders, die daer wenschen,
Om het quade steets te voen:

Noch als dese Tollenaer:
Want ick vast twee-maels ter weke,
'k Geef mijn cijns en schattingh daer,
Van al 't geen my is gebleken.
4. Maer de Tollenaers verslagen,
Dorst sijn oogh niet opwaerts slaen:
Maer van verre, door veel klagen,
Sloegh sijn borst, in 't hert belaen.
Sprack o Heere! treet doch niet,
Met u Sondaer in 't gerichte.
Ach mijn rouw en boet aensiet:
Ick schaem my voor u gesichte.
5. Dese, segh ick, is rechtvaerdigh,
Weder na sijn huys gekeert:
d'Eygen liefde is niet waerdigh,
Datse wort van Godt ge-eert.
Wie sijn eygen deughde roemt,
Wort van Godt te neer gesmeten:
d'Eygen liefde wort verdoemt,
En in d'afgrond neer gereten.
‘6. Wie sich kleyn hout voor elcks oogen,
‘ Innigh vreest en dient sijn Godt:
‘ Sal hy namaels weer verhoogen,
‘ Schoon sy zijn der wijsen spot:
‘ Want Godts liefde sich verneert:
‘ Eygen liefd wil sich verheffen,
‘ Dus O Sondaers! u bekeert:
‘ Want de val sal d'hooghmoet treffen.

't Cananeesch Vrouwtjen, Matth. 15.

Stemme: *Een mael gingh ick spaceren. Of, Ghy Medenblickers.*

*A*Ls *Christus* door de Steden,
En *Sidons* grensen gingh,
Bestraft hy door sijn reden,
Den Joden sonderlingh,

Die op 't uytwendigh sien,
Die door schijn-heyligh poogen,
Voor aller menschen oogen,
Quansuys het quade vlien.
2. Een Cananeesche Vrouwe,
Die rant daer *Christum* aen,
Die naer en droef van rouwe,
Van achtren komt gegaen:
En roept, O *Davids* Soon!
Wilt mijnder doch ontfarmen!
Mee-lydigh weest my armen!
Gelijck ghy zijt gewoon.
3. Mijn Dochter laes gebonden,
Door *Satanas* gebiet,
Leyt heerelijck geschonden,
Ach Heere hoordy niet?
Sijn Jongers traden toe,
Sy seyden laetse varen,
Sy maeckt te veel gebaren,
Wy zijn dit roepen moe.
4. Waer op hy haer verhaelde,
Hy quam om Isrels huys,
Sijn Schaepkens als verdwaelde.
Maer laes haer druckte 't kruys;
Dies badt s'hem vyerigh aen,
Hy sey, wat sou m' u geven,
't Broodt waer by kinders leven,
En honden mee versaen?
5. Sy sprack Heer! van de kruymtjes,
Van onder 's Heeren disch,
Geniet een hondt noch ruymtjes,
't Geen daer vertreden is:
V zegen is doch groot,
Wilt my een kruymken deelen,
V gunst mach niet verveelen,
Sy is een troost in noot.
6. Vrouw groot is u geloove,
V Dochter is gesondt,
Danckt Godt den Heer hier boven,
Met hert, met ziel, en mondt,
Die u gebedt verhoort.

‘Heer wilt ons niet versmaden,
‘Maer uyt liefd en genade,
‘Verquicken na u woordt.
‘7. Wie met gestadigh smeecken,
‘Houdt door gebeden aen,
‘Die sal noyt troost ontbreecken,
‘Maer door 't geloof bestaen:
‘Wie klopt en soeckt die vindt.
‘Al dunckt u 't kruys te bange,
‘Grijpt moed, ten duurt niet lange:
‘Godt troost, die hem bemindt.

Niemandt kan twee Heeren dienen. Matth. 6.

Stemme: *Psalm 32. VVel hem, &c.* Kan oock op den 8. Psalm werden gesongen.

Christus spreeckt.
*VV*Ie kan gelijck twee tegenstrijdigheden,
Als hett' en kouw, in eenen klompe smeden?
Wie kan gelijck den Rijckdom en oock Godt,
Zijn onderdaen 't en zy tot 's anders spot?
Hoe kan het vyer en water sich vereenen?
Wie kan gelijck twee vreemde Heeren dienen?
Of hy moet d'een beminnen, d'ander niet.
Gelijck men steets door al de Werreldt siet.

2. Hierom, segh ick, ghy kond niet evenaren,
Dat Rijckdom sich met Godt te samen paren.
Hierom, segh ick, en sorght niet voor het lijf,
Voor kost of kleedt, voor voedsel of gerijf.
Wel overtreft het leven niet de spijse?
Het lichaem niet de kleedingh g'lijckerwijse?
Siet aen 't gevogelt onder 's Hemels dack:
Die hebben doch haer voedsel en gemack.

3. Sy zaeyen niet, noch maeyen in de velden,
Haer schuyren noyt van overvloedt seer swelden,
Nochtans is 't Godt, die haer, van als, voorsiet,
Die ghy wijt overtreft, door u gebiet.
Wie kan een ell' tot sijne langhte recken?
Wat sorght ghy dan wat kleedingh' u sal decken?
De Lely-bloem beschouwt hoe s' in haer cier,
Niet spint noch werckt maer pronckt in volle tier.

4. Nochtans segh ick dat *Salomonis* prachten,
In heerlijckheyt hier by niet zijn te achten.
In dien van Godt, het gras alsoo bekleet,
Dat heden bloeyt en morgen 't vyer geniet:
Sal hy dan niet, meer sorgen voor de menschen?
Hoe zydy dus sorghvuldigh in u wenschen,
Wat kost of dranck, ghy tot u voedsel treckt,
Of met wat kleed, dat ghy u lijf bedeckt?

5. Dit was de sorgh der Heydensche geboden,
Maer uwe Godt weet wat ghy hebt van noode.
Soeckt eerst Godts Rijck en sijn gerechtigheyt,
Al 't ander sal u worden by geleyt.
Hierom weest niet sorghvuldigh voor den morgen.
Een yder dagh moet voor het sijne sorgen.
Een yder dagh die brenght haer selfs verdriet.
O Mensch! u sorgh die is een ydel niet.

‘6. In dien wy dit recht kosten overwegen,
‘Voorwaer de Mensch was nimmer soo verlegen:
‘Dat hy door vyer en water soude gaen,
‘En om het aerdsch, het Goddelijck versmaen.
‘Want soo de Mensch, op Godt gerust wou bouwen,
‘Hy geeft genoegh, tot eerlijck onderhouwen.
‘Maer laes! de pracht en wulpsche overdaedt,
‘Maeckt ons vol sorgh, die nimmer is versaet.

De Sondaresse die Christi voeten met hare tranen nat maeckt, drooght, kust, en salft, uyt-gebreyt Luc. 7: 37.

Stemme: *AEole houd u winden in den toom.*

*VV*Egh met de pronck, met gestreel en geflick,
Wech mette pracht en al de dertelheden:
Wech met Robijn, Diamant en geblick,
Wech met Parruyck, met Bagh' en kostelheden:
Wech ghy wulpsche overdaed!
Met u leckernyen.
Wech met goud' en weyts gewaet,
Vol borduur en zy'en:
Wech geswier, en getier,
Dat de deughd verduystert,
Wech ghy lust, die ontrust,
En mijn eer ontluystert.
2. Ach hoe heb ick mijne edele bloem,
Prachtigh en trots de Werreldt overgeven?
Wat is 't vermaeck', en des wellusts roem?
Waer is mijn jeughd en mijn frissche jonge leven?
Waer is nu de ydelheyt,
Daer ick my in bade?
Daer mijn ziele nu om schreyt,
Die dus is beladen.
Sy is heen, met al 't geen,
Daer ick my in streelde.
Wech ghy smert, uyt mijn hert,
Met de yd'le weelde.
3. Ach hoe heb ick my doch tegen mijn Godt,
Door al 't gevley der wellust soo verloopen?
Dat ick verblint, als slavinne, versot,
Was in haer waen en ydelheyt versoopen?
En nu walgh ick van de lust,
Van 't vermaeck der sonden:
En ick soeck in *Christo* rust,
Van dees lust ontbonden,
Die niet doet, als 't gemoed,

Door de weelde branden:
Doch u Heer, komt de eer,
Van mijn offerhanden.
4. Wat my eerst pord' tot dees Werreldsche vreughd,
Streckt nu alleen, u Heere te behagen:
Dies wil ick hert en ziel u gantsch op-dragen:
Sy weend' over hare sond',
En met rouw bevangen,
Daelde sy stracks na den grond,
Met bedouwde wangen:
Ach hoe soet, my ontmoet,
Dat ick kus dees voeten.
Wilt oock 't quaed, dat ick haet,
Heer! genadigh boeten.
5. Sy lagh beschreyt voor sijn voeten te neer,
Wasschende, droogende, salfde die met eenen,
't Hayr was haer doeck, en sy bad haren Heer,
Dat hy haer wou barmhertigheyt verleenen.
Hoe de Pharizee oock smaelt,
Dat dees Sondaresse,
Dus van *Christo* wort onthaelt,
Gaf hy hem een lesse:
Schoon dees Vrouw, nu vol rouw,
Heeft veel sond bedreven,
Dies voorwaer, ick aen haer,
Heb veel' sond vergeven.
6. Wie dat maer *Christi* genade dus smeeckt,
Dien sal hy nu noch nimmermeer verstooten:
Soo maer 't berouw, uyt een reyn herte breeckt,
En dat het komt, door 't waer' geloof gevlooten.
Als dees Sondares vertoont,
Door 't geloof genesen:
Die veel' sonden zijn verschoont,
Om dat sy Godt vreesde:
Saligh dan, is de Man,
Die 't woort mach beleven:
Gaet in vree, u is mee,
Uwe sond vergeven.

Siet de Musijck-Noten in Lust tot VVijsheyt, ***Woelende Mensch.***

Tegen de vergeefsche sorge der Menschen.

Stemme: *129. Psalm, Van der Ieughd, &c.*

*H*Et wonder-werck van *Christi* mogentheyt,
Blinckt stadigh uyt gelijck een heldre baecken!
Hy toont alsins sijn ware Godtlijckheyt,
Tot onderhoudt der menschelijcke saecken.
2. Als u de sorgh verruckt en maeckt gedwee,
Als of u troost en voorraet mocht ontbeeren:
Gedenckt hoe Godt den Menschen en het Vee,
In overvloet haer noodruft wil bescheeren.
3. Sijn zegen streckt sich in de Werelt uyt,
Een yder smaeckt de kruymkens der genade,
Een yder maeyt een over-rijcke buyt,
Ja landt en zee is swanger en geladen.
4. Hoe soud een mensch soo dapper zijn ontaert,
Dat hy dit niet in 't hert sou overwegen?
Ick danck u Godt, die lijf en ziel bewaert,
Voor uwe gonst en over-groote zegen.
5. V milde handt is nimmermeer verkort,
My heeft doch naeckt, het Sonne-licht omscheenen,
Al wat ick heb, van u verkregen wort,
Mijn eerste stem was jammeren en weenen.
6. Dees oorsprongh mensch! altijdt gedachtigh zijt,
En wilt u noyt in voorspoet overheffen:
Maer weest in Godt, hoe dat hy 't voeght, verblijt,
Want storm en ramp die sal den trotsen treffen.

Christi wonder-werck, Matth. 14. 15.

Stemme: *100. Psalm, Ghy volckeren.*

*H*Et wonder-werck dat *Christus* doet,
Dat zy een troost in ons gemoedt:
Die met twee Vischjes en vijf Broon,
Vijf duysent derf te gaste noon:

En trecken noch, voor ons genot,
Twaelf korven, voor het overschot.
Ghy Menschen kindt, die 't daeghlijcks siet,
Versmaet sijn gunst en achtse niet.

t'Samen-spraeck van Christus en 't Samaritaens Vrouwtjen, Ioan. 4: 6.

Stemme: *19. Psalm, De Hemelen seer, &c.*

*G*Eluckigh wiens gemoedt
Van *Christo* wert begroet,
En in 't geloof gevest:
Die uyt sijn Godtlijckheen,
En honigh soete reen,
Verkrijght het alderbest.
Dit Vrouwelijcke beeldt,
Dat heeft hy mee gedeelt,
't Geheym van sijne schatten,
En onderwijst haer voort,
Den grondt van 's Heeren woordt,
Doch swaer, by haer te vatten.

Christ.
2. Hy vindt haer by de bron,
Daer hy vermoeyt van Son,
Eyscht eene koele dranck:

Vrou.
Hoe derf' ick dit bestaen,
Sey s' ick Samaritaen
En ghy Hebreesche ranck?
Dit street met onse Wet
Op *Garazim* geset,
Daer wy soo vast aen kleven.

Christ.
Hy sprack in dien ghy 't Vrouw
Versocht, ick schencken sou,
U 't water van het leven.

Vrou.
3. Sy sey, g'hebt kruyck noch vat,
Waer krijghdy dan het nat,
Vy dese diepe plas?
Hier laefde *Iacob* 't Vee,

En sijne Sonen mee,
Wanneer het dorstigh was.

Christ.
VVie van dit water smaeckt,
Sey *Christus, stracks hy haeckt,*
En schijnt van dorstoe smachten:
Maer wie mijn water drinckt,
Dorst nimmer, maer 't ontspringht,
En geeft de ziele krachten.

Vrou.
4. Ey Heer geef my hier van.

Christ.
Hy sey *roept stracks u Man:*

Vrou.
Sy sprack, ick hebber geen.

Christ.
Ghy *hebter vijf gehadt.*

Vrou.
Ghy hebtet recht gevat.

Christ.
Dus let vry op mijn reen.

Vrou.
Heer ghy zijt een Propheet,
Die alle dingen weet:
Hier wort Godt aen-gebeden:
Ghy noemt *Ierusalem,*
Dat daer alleen Godts stem,
Gehoort wort en sijn reden.

Christ.
5. *Gelooft dat hier noch daer,*
O Vrouw, mijn woord is waer,
Is vaste plaets geset:
Maer dees zijn 't die daer meest,
In waerheyt en in Geest,
Beleven Godes VVet.
Godt is een Geest, en wil
In waerheyt soet en stil,
In sachte zielen varen.

Vrou.
Ick weet *Messias* naeckt,
Sey sy, daer elck na haeckt,
Die sal 't ons openbaren.

Christ.
6. *Ick ben* ***Messias*** *self,*
Uyt 's Hemels hoogh gewelf,

Dien 't al is onderdaen:
Ick soeck dat sondigh hert,
In onverstant verwart,
Te wysen 's Hemels baen.
Mijn water is de Geest,
VVaer in elck die Godt vreest,
Sich door mijn woord sal laven,

En dorsten na geen sond,
Die uyt een vuyle grond,
Bemorssen 's Hemels gaven.
‘7. O *Christe!* door dees daed,
‘Ghy ons een voorbeeld laet,
‘Van groote zedigheyt:
‘Ghy overtuyght met een,
‘Dit Vrouwtjen, door u reen,
‘En vriendelijck bescheyt.
‘Laet dit oock zijn ons wensch,
‘Dat elck sijn even mensch,
‘Soo stracks niet mocht verdoemen.
‘Schoon d'een meer is verlicht,
‘Dat hy dan d'ander sticht,
‘Soo mach m' ons Christens noemen.

Loosheyt der Pharizeen om Christum te vangen, of men den Keyser sal schattinge geven? Matth. 22.

Stemme: *O Kersnacht schoonder als de dagen. De Noten staen Fol. 52.*

*D*E list langh overdacht te vooren,
Vyt in-gekropte haet en tooren,
By Pharizeen loos overleyt:
Dees mette snoo Herodianen,
Door gladde, doch verwarde banen,
Haer stricken hadden uyt-gespreyt.
2. Sy spraken, Meester, wy door-gronden,
Dat ghy waerachtigh zijt bevonden,
En die na Godes waerheyt leeft:
Die noch Persoon noch Mensch sult vreesen,
Dies suldy ons een voorschrift wesen,
Of m'oock den Keyser schattingh geeft?
3. Maer *Iesus* kennende haer greepen,
Sprack ghy geveynsde, argh door-sleepen,
Langht my slechts eenen Penningh hier.

Wiens is dit beeldt hier op-geschreven?
Sy seyden, 's Keysers beeldt, na 't leven.
Soo sprack hy dan op dees manier.
4. Soo suldy dan den Keyser geven,
Sijn cijns en schattingh daer beneven,
En wat den Keyser toe-behoort:
Maer Godt, voor al, sult ghy gelooven,
Sijn eere noch sijn waerheyt rooven,
Maer dienen na sijn Wet en Woordt.
5. Sy droopen wech met roode kaken,
Verwondert in dees heylge saken,
Als zijnde in haer ziel ontstelt.
'O wie Godts wijsheyt soeckt te vangen,
'Blijft schandigh in sijn dwaesheyt hangen.
'Want Godt der snooden schalckheyt velt.

Siet de Musijck Noten voor by Iobs volstandigheyt.

Christus, Martha, en haer Suster Maria, Luc. 10: 38.

Nae de stemmen van *Carel van Mander: Christen Eegade mijn, &c. Of op dese nieuwe Voys.*

I
N 't vleck als Chri-stus gingh / hem Martha
Daer zy met soe-te tael / En heusse-
stracks ontfingh / En noo - dight hem aldaer:
lyck onthael / En be - sigh hand-gebaer /
Maeckt alle dingh vast klaer / Van 't geen daer

*I*N 't vleck als *Chri-stus* gingh,
Hem *Martha* stracks ontfingh,
En noo-dight hem aldaer:
Daer zy met soe-te tael,
En heusselijck onthael,
En be-sigh hand-gebaer,
Maeckt alle dingh vast klaer,
Van 't geen daer

noodigh scheen:
Ma-ri-a met aendacht,
Op *Christi* woorden acht,
En God-delijcke reen.
2. Doch *Martha* 't dienen moe,
Die sprack dus *Christum* toe,
Wel Heere siedy niet?
Hoe dat ick besich ben,
Hoe dat ick sloof en ren?
't Schijnt al wat hier geschiet,
Mijn Suster slechts toe-siet:
En sy sit dus in vree,
Ey seght haer datse werck,
En leen my d'hand, en merck,
Dat alles zy geree.
3. Doch *Christus* sprack haer aen,
O *Martha* laet doch staen,
Al dees bekommeringh.
Waer toe geslooft, gewaeckt?
Gesorght en moe gebraeckt?
Dit is een Wereldts dingh.
V selve doch bedwingh,
En werp de sorgh ter zy:
Weest maetigh in u doen,
De sorge kan niet voen,
Maer 't is een slaverny.
4. Doch *een dingh boven al,*
U noodigh wesen sal,
Dus hier op naerstigh let:
Maria heeft dit deel,
Dit eedelste juweel,
Vast in haer hert geset:
En dit verkiest sy bet,
Als al des Werrelds goet:
Dat mat en roest bederft,

Dat dief of roover erft,
En stroomt gelijck een vloet.
‘5. Maer 't uytverkoren pand,
‘Van 't eeuwigh Vaderland,
‘Dat is de hooghste schat:
‘Ey soeckt dit boven al,
‘De rest Godt geven sal,
‘Die 'r wandelt op sijn pad.
‘Wel saligh! die dit vat,
‘En 't Werreldts soo geniet,
‘Dat nimmer 't herte kleef,
‘Aen 't aerdsch, maer danckbaer leef,
‘Als die op 't Hemels siet.

Van de Rijcke Man . en Lazarus. Lucae 16: 19.

Stemme: *Die mint die lijdt veel pijn.*

*H*Oort een gelijckenis:
Hoe *Lazarus* vol schurft, lagh voor eens Rijcken deur:
Die lecker aen den disch,
In velp en zyde bromd', na aller hoven sleur:
Daer d'arme Man,
Bid wat hy bidden kan,
Op dat een kruymken brood,
Mocht stelpen sijne nood.
2. De Hondtjes onverwijl,
Sijn sweeren leckten, daer hy lach beroyt en bloot:
En *Lazarus* stierf in yl,
Van d'Engelen gevoert zijnd' in *Abrahams* schoot:
De Rijcke mee,
Vol jammer stierf en wee,
Wien 't bangh en naer gemoedt,
Pranghd' in der Hellen gloedt.
3. Wanneer hy sijn gesicht,
Ten Hemel sloegh, en sagh daer *Lazarus* vereert,
In *Abrams* schoot verlicht,
En hy ter Hellen vlam ellendigh lagh verneert:
Riep hy, eylaes!

Rampsaligh en seer dwaes!
Ontfarmt u mijner Heer!
Dat *Lazarus* dael neer.
4. Dat hy sijn vingers doop,
En net mijn dorre tongh, die nu verschroockt in 't vyer:
Ey gun my dese hoop!
O Kindt seyd' *Abraham*, ghy swom in weeld' en cier:
Daer dese Man,
Was 't vaeghsel van de wann',
Die nu geniet dees vreughd,
Daer ghy niet komen meughd.
5. *R.* Ick bid' u send hem heen,
Na mijn vijf broeders toe, en na mijn 's Vaders huys:
En dats' op mijn gebe'en,
Ontvlieden dese quael en 't goddeloos gespuys:
A. Abraham sey,
Sy hebben alle bey'
Oock *Moyses* en Propheet,
Daer uyt men alles weet.
6. *R.* Doch soo een doo' verrees,
En kundighd' hun dit aen, sy stonden af van quaed:
A. O neen, indien Godts vrees,
Hun niet het herte roert, sy sullen niet afstaen.
Indien sy niet,
Noch Moyses, noch Propheet,
Gelooven, die hun leert,
Geen dood' hun dan bekeert.
‘7. O Mensche die in pracht,
‘En wellust zijt versmoort en op geen armen past,
‘Ghy zijt van Godt veracht;
‘En dapper aen sijn roe' en strenge geessel vast.
‘En steets geplaeght,
‘En van een Worm geknaeght.
‘Dus let op Godts genae,
‘s' Is na den doodt te spae.
‘8. Ghy die om *Christi* wil,
‘Versmaet, bespot, verjaeght, en soo veel lijden moet,
‘Houdt u gerust en stil,
‘Om dat Godt al u druck, in vreughd verblijden doet.
‘Der trotsen val,
‘Seer schielijck naecken sal,

‘Dus u te saem verblijdt,
‘Dat ghy voor *Christo* lijdt.

Siet de Musijck in Lust tot VVijsheydt, ***De Werreld geeft haer loon.***

Tegen de Geveynsde, Luc. 6.

Stemme: ***38. Psalm, VVilt in uwen toorn gestadigh.***
Of, ***Poliphemus aen de stranden.***

VV
Eeft o arme Menſch barmhertigh/
En trouwhertigh / Als oock u - we Vader is:
Oordeelt niet eens anders leven / Op dat e - ven/
Godt u oordeel voor gewis.

*VV*Eest o arme Mensch barmhertigh, En trouwhertigh,
Als oock u-we Vader is:
Oordeelt niet eens anders leven, Op dat e-ven,
Godt u oordeel voor gewis.
2. Wilt u naeste niet verdoemen, noch u roemen:
Maer vergeeft eens anders schult:
Dan sal God u weer vergeven, al 't bedreven,
Draeght u naeste met gedult.
3. Geeft gehoopte volle mate, yders bate,
En wilt d'eygen baet doch vlien,
Want waer mee ghy uyt sult meten, suldy weten,
Dat u weder sal geschien.
4. Kan een blinde d'ander leyden, dat sy beyde,
Niet geraecken in den gracht?
Soo moet oock een knecht niet wesen, meer gepresen,
Als de meester zy geacht.

5. Hoe zy dy door 's Broeders ooge, dus bedrogen,
Dat daer in een splinter schuylt?
Daer ghy in u oogh, o schalcke! siet geen balcke,
Die voor yders oogen puylt.
6. Sult ghy hem den splinter toogen, daer u ooge,
Self een groote balck besluyt?
Werpt u balck dan eerst te gronde, heelt u wonde:
Treckt dan 's Broeders splinter uyt.
‘ 7. Wie door onverstand, schijn-heyligh, sich toont veylig,
‘En wil 's naesten feyl bespien,
‘Die moet reyn zijn van gemoede, vroom in 't goede,
‘En sich selve eerst besien.

Loosheyt der Pharizeen, Luc. 10.

Stemme: *Psalm 23. Mijn Godt voedt my, &c.*

*M*Ach nimmermeer dan *Christus* zijn in vreden?
Moet hy van d'een en d'ander zijn bestreden?
Moet Pharizee hem altijdt achter halen?
Moet yder op sijn leer en wonden smalen?
Dies vraeghd hem dees, hoe krijgh ick 't eeuwigh leven?
Hy sprack tot hem, wat 's in de Wet geschreven?
2. Hy sey, daer staet ick sal mijn Godt beminnen,
Van gantscher kracht, met ziel, en lijf en sinnen,
En al 't verstand, en mijnen naesten mede,
Gelijck my self'. Dit zijn Gods gulde reden.
g'Hebt recht bescheyt, sprack *Christus*, my gegeven.
Voldoet dit al, soo hebdy 't eeuwigh leven.
3. Maer hy van als, hem willend' ondervragen,
Sprack hoe sal ick my na dees wetten dragen?
Welck is hy die men noemt sijn Even-naeste?
Daer van hy door gelijckenis, op 't laetste,
Hem heeft verklaert, wie d'Even-naeste waren,
Op dat hy sou, in eygen roem, bedaren.
4. Doch hy verstont niet dat dees Wet was geestlijck,
En dat de Mensch eylaes! was swack en vleeslijck,

Een slaef der sond, en onder 't jock gebogen:
Dat Mensch, als Mensch, was kranck, van onvermogen,
En dat de Wet behelsde strenge paden:
Wie 't een verbrack, al d'ander overtraden.

Volght de gelijcknis van den Priester, Levijt en Samaritaen. Luc. 10.

Stemme: *Psal. 16. Bewaert my Heer, &c.*

*E*En Man zijnd' uyt *Ierusalem* gegaen
Na *Iericho,* verviel in Moorders handen:
Die daer gestroopt, en wonderlijck misdaen,
Men noch op 't swaerst en alderselft aenranden:
Ja wierd gekerft, dat hy voor yders oogen,
Lagh, als voor dood, bebloet, in onvermogen.

2. Een *Priester* juyst, quam daer voorby getreen,
Die sich niet kreund', des armen mans benauwtheyt,
Oock een *Levijt* gingh mee dies weges heen,
Die hem wel sagh, doch acht niet op dees flauwtheyt;
Maer een *Samaritaen,* quam aen gereden,
Als hy hem sagh, was vol barmhertigheden.

3. Hy naderd' hem, en sprack hem vriendlijck toe.
O lieve Man! wat ramp heeft u geschonden?
Hoe leghdy dus verslagen! bangh te moe!
En dus bebloed, bemorst in uwe wonden?
Toont my u lijf, ick sal 't gequetst verbinden,
Met Oly, Wijn, en ghy sult hulpe vinden.

4. Hy koesterd' hem en leyd hem op sijn Paerd,
En voerd' hem soo ter herbergh, om genesen.
Hy bleef hem by, op dat hy daer bewaert,
Mocht wel onthaelt, en recht verbonden wesen.
Wanneer hy nu, sou 's andren daeghs vertrecken,
Gaf hy den Waerdt, dat hy hem sou verstrecken.

5. Hy sprack dit gelt, geef ick u op de handt,
Draeght goede sorgh, en heeght doch desen krancken,

En doet hem doch geraecken onderstandt,
Is 't niet genoegh, ghy sult my na bedancken.
Wanneer ick keer, sal ick 't u al betalen,
Wilt desen Man doch vriendelijck onthalen.
6. Wie van dees drye, ick vraegh 'u met verstand,
Dunckt u de naest geweest te zijn van allen,
Tot hem die viel in 's Moordnaers felle handt,
En die gewondt ter aerden lagh gevallen?
Sy spraken, die barmhertigheyt gingh pleghen,
En liet in smert den armen niet verlegen.
7. 't Is recht geseyt, sprack *Christus,* volght dit spoor,
Weest yder Mensch behulpigh in sijn lijden,
En geeft u naesten altijdt goet gehoor,
En wilt u niet in sijne smert verblijden:
Maer reyckt u handt, en toont u steets weldadigh,
Dan toont sich Godt, u wederom genadigh.

Zacheus op den Vygeboom, Lucae 19.

Stemme: *Edel Karsou.*

*A*Ls *Christus* was te *Iericho* gekomen
Raeckt' yder op de been.
Zacheus mee, dit hebbende vernomen,
Die wild' hem mede sien.
Want dees was rijck, en 't hoofd der Tollenaren,
Dies wild' hy uyt lust gedreven,
Sien al 't weder varen.

2. Maer soo hy kort en kleyn was van persoone,
Beletten 't hem de schaer,
Dies hy sich ylt, om sich mee te vertoonen,
Want hy hem volghde naer:
Daer is hy ras een Vijghboom op-gestegen,
Op dat hy niet groot opmercken
Mocht bespien de wegen.

3. Als *Iesus* sagh *Zacheus* in de tacken,
Sprack hy hem vriend'lijck aen:

Zachee **komt, doch haestigh nedersacken,**
En wilt stracks met my gaen:
VVant heden wil ick tot u huys in keeren,
Op dat ghy wert onderwesen
In den wegh des Heeren.

4. *Zacheus* sprangh met blijdschap na beneden,
En heet hem willekom:
Wanneer de Schaer aenhoorde dese reden,
Soo stonden sy als stom:
Om dat hy gingh met desen Sondaer spreken,
Swol het hert vol misgenoegen,
En vol snoode treken.

5. Als *Iesus* was ter herbergh in-getreden,
Sprack hem *Zacheus* aen:
Ick bid u lett, ach Heer, op dese reden,
Soo ick yet heb misdaen,
Geef ick de helft van mijne haef den armen,
Soo ick yemandt heb bedrogen,
't Viervout weer die karmen.

6. Dies *Iesus* sprack, *u huys is weder-varen,*
Geluck en saligheyt,
Om dat ghy zijt van ***Abrahams*** *dienaren,*
Dien 't Heyl is toe-geseyt:
VVant 's Menschen Soon die is hier toe verscheenen
Om 't verlooren weer te soecken,
En saligh vereenen.

‘7. Wel salig huys waer *Christus* schenckt den zegen,
‘Daer springht een gulde Bron,
‘Daer bloeyt een stroom en Goddelijcke regen,
‘Des Hemels blyde Son.
‘Daelt in ons hert en wilt u wooningh maken,
‘Dat wy uyt oprechter herten,
‘Al het quaed versaken.

Van de roeringe des Waters te Jerusalem. Ioan. 5.

Stemme: ***Onse Vader in Hemelrijck. Of de vier eerste regelen, Op de Stemme, van den hondertsten Psalm.***

*A*Ls *Iesus* te *Ierusalem,*
Op 't Joodsche Feest verhief sijn stem',
Vondt hy veel krancken hier by een,
Want yder op dit Feest verscheen,
Om eerst in 't water *Bethesda,*
Geheelt te wesen van sijn scha.

2. Want jaerlijcks d'Engel was gewent
Te roeren 't water daer ontrent,
Daer kreuple en blind' op pasten ras,
Om stracks te dalen in dees plas,
En wie dan eerst in 't water quam,
Stracks alle rampen van hem nam.

3. Hier lagh een kreupel oock na by,
Daer *Iesus* trat aen sijne zy,
En vraeghd' of hy wou zijn gesont?
Hy seyd ach dat ick eenen vont,
Die my in 't roeren daer toe bracht,
Ick ben een kreupel, sonder macht.

4. Dies *Iesus* tot den kreup'len sprack,
Neemt op u bed en wandelt strack.
Doen stont hy op, dat yder sagh,
Juyst op der Joden Sabbath-dagh,
Dies schrolden sy vol misgenoegh,
Dat hy 't bedd' op den Sabbath droegh.

5. Wie maeckt u nu dus onbeleeft?
Hy sprack, die my genesen heeft,
Die sey my dat ick dit sou doen.
Wie was hy die u maeckt dus koen?
Doch *Iesus* die hem was ontgaen,
Vondt hem weer in den Tempel staen.

6. Hy sprack nu ghy genesen zijt,
Benaerstight u met aller vlijt
Dat ghy voortaen geen sonde doet,
Op dat niet ergers u ontmoet.

Doen seyd' hy 't aen de Joodsche schaer
Dat *Iesus* sijn geneser waer.
7. Waer door de Joden als verwoed
Stracks dorsten nae dit heyligh bloed,
Om dat de Sabbath was geschent,
En hy hem had Gods Soon bekent.
Maer *Iesus* seyd hun openbaer,
Dat hy, die sprack, Gods Sone waer.
8. Mach *Christus* niet o Pharizee!
Sijn wondren doen by u in vree?
Moet ghy op 't uyterlijck soo staen?
Heeft *Christus* u wel oyt misdaen?
Dus blijckt hier wel u nijdigh hert,
Door wiens Geest ghy gedreven wert.

Van den Zaet-sayer, Marc. 4.

Stemme: *Het waren twee gebroeders.*

*A*ls *Christus* van strand, in 't scheepken was gegaen,
Sprack hy het volck in gelijcknissen aen,
Hoe een Sayer saeyd' het saet,
Een deel op 't land, en aen de kant,
Daer 't gevogelt rooven gaet.
2. Het ander saed viel op een steenige grond,
Daer 't snellijck op schoot, maer verdorde terstont,
Wanneer de Sonne scheen:
En 't ander deel, in doorens viel,
Waer onder 't ras verdween.
3. Het andere raeckt' op een weelderigh landt,
Daer het wortels schoot en goed voedsel vant,
En bracht hondertvoude vrucht;
Jae bloeyd in spoedt, vol overvloedt,
In een gesonde lucht.
4. Wie ooren heeft te hooren, die hoore dit woord,
Dies vraeghden sy 't bediet der gelijcknisse voort,
Dies hy haer onderrecht,
Hoe dat hun dit, als 't rechte wit,
Van hem sou zijn beslecht.

5. V is al 't geheym van Gods Koninghrijck
Gegeven, maer d'andre niet desgelijck,
Maer door gelijckenis!
Om dat dit woord, van elck gehoort,
Van hun verstooten is.
6. Op dat sy dit siende zijn van reden blint,
En hoorende doof, dit niet wort besint,
En geene boet' hen port;
Om dat haer sond, uyt valsche grond,
Hen niet vergeven wort.
7. Wilt ghy nu dees gelijckenis verstaen,
Hoort wat u *Christus* de Heere wijst aen,
Wat hy den sijnen leert,
Op dat elck een, begrijpt dees reen,
En soo mach zijn bekeert.

Verklaringe Christi over de gelijckenisse van den Zaet-sayer, Marci 4.

Stemme: *Psalm 116. Ick heb den Heer lief, &c.*

*D*E Leeraer saeyt het saet en *Christi* woord:
Dat by den wegh valt, zijn die 't woord aen hooren,
Daer satan stracx den Mensch 't hert komt bekooren,
En ruckter uyt het woord eerst aen-gehoort.
2. Het saet 't welck viel op een steenachte grond,
Zijn die het woort terstont met vreughd aenvaerden,
Doch wispeltuyr geen wortels schiet in d'aerde,
Die in den noot sich ergeren terstont.
3. Het saet dat in en tusschen doorens viel,
Zijn die met sorgh des Werrelts overladen,
En in bedrogh des rijckdoms sich steets baden,
Vol snoode list en grootsheyt in de ziel.
4. Die nimmermeer zijn van begeerten sat,
Maer nacht en dagh na groote schatten poogen,
Waer door dit saet verstickt wort voor Gods oogen,
En soo verdort Gods saet, soo waerden schat.

5. Maer 't zaet 't welck viel op 't wel geheeghde land
Dat zijnse die 't Woordt hooren en bewaren:
Waer van men siet veel vruchten t'saem vergaren,
Ja hondertvout door zegen van Gods hand.
‘6. Geef Heere dat u Woord in ons beklijf,
‘Dat niet de Satan ons verruck ten quade:
‘Laet doch u zaet met diepe wortels zaden,
‘En dat het niet verstick noch t'onder blijf.
‘7. De doorens Heer! der snoobegeerlijckheyt,
‘Wied' uyt ons ziel, op dat wy 't Woord soo hooren,
‘Dat wy volstandigh singen voor u ooren.
‘Lof zy u God, hier door, in eeuwigheyt.

Daer Christus 5000 Menschen met vijf Garste brooden en twee Visschen spijst.
Marci 6: 22. Lucae 9.

Stemme: *O Schepper fier.*

*VV*El saligh volck, door yver aen-gedreven,
Die u hebt begeven, te hooren 's levens tolck,
Die als een wolck, verspreyt sijn Woord en gaven,
Waer uyt wy ons laven, als sijne stem komt voort,
Wilt dan op Gods goedheyt letten,
En volght stadigh Godes Wetten,
Want hy 't al geeft, waer mensch en vee by leeft.
2. Als *Christus* sagh, soo groote schaer voor oogen,
Wierd' hy gantsch bewogen, en vol meedogentheyt,
Want yder slach, sach hy als schaepkens dwalen,
Die hy gingh verhalen, sijn leeringh en waerheyt:
Als nu was de dagh verloopen,
Bleef noch 't volck by hem met hoopen,
't Gebreck was groot. Laet yder koopen broot.
3. Doch *Iesus* sprack, geeft ghy haer self te eeten,
D. Hier dient Heer geweeten, wy zijn soo niet voorsien.
I. Gaet heenen stracks, en telt eerst uwe brooden,
Gaetse dan vry nooden. *D.* Wy hebben vijf gemeen,

En daer boven noch twee Visschen.
I. Wilt in 't gras de spijs op-disschen,
Hondert by een, en vijftigh set alleen.
4. Als hy 't gesicht, ten Hemel had' verheven,
Heeft hy God gegeven sijn Lof met danckbaerheyt:
Als uyt een plicht, brack hy voor hun de brooden,
Dat s'haer souden nooden, en worden soo versaet.
Twee Visschen deyld' men onder allen,
Soo dat sy vol wel gevallen,
Elck was vernoeght, in 't geen God had gevoeght.
5. Wat wonder dingh! twaelf korven overschooten,
En dees disch-genooten, die waren wel gespijst.
Hoe sonderlingh! vijf duysent daer genoegen,
Soo kan 't God al voegen, als hy sijn gonst bewijst,
Dus is noch des Heeren zegen,
Die ons als een gulde regen,
Ons overschot, deelt als een Hemels lot.
6. Ach arme mensch! treet vry met uwe sinnen,
En doorsoeckt van binnen, u hert en u gemoed:
Daer ghy na wensch, uyt niet, zijt op-gestegen
En hebt nu verkregen, van Godt dees overvloet.
Wilt hierom den Heere loven,
Die u zegent van hier boven,
Daer ghy klaer siet, wat u noch overschiet.

Van de genoode ter Bruyloft, Matth. 22.

Stemme: *Looft Belgica den Heer.*

*H*Et Koninghrijcke Gods een Koningh wort geleken,
Die sijnen Soon ter eer, een Bruyloft had besteken,
Waer door hy over al, tot sijn genoode send,
Die 't nydigh oor stracks hebben toe-gewend.
2. De Koningh andermael, send af noch andre booden,
Die haer met grooter ernst, weer tot sijn Bruyloft nooden,
Die seyden, 't is bereyt, de Ossen en het Vee,
Dus treet doch toe, geniet dees Bruyloft mee.

3. Maer dit van haer veracht, is elck sijns weeghs getreden,
En d'eene na sijn land en slaefsche besigheden,
Dees had een Vrouw getrouwt, dees Ossen had gekocht,
Dees most geviert, en d'ander zijn besocht.
4. En boven al dees gonst van op dit feest te laden,
Begosten sy dees bo'on te lasteren en te smaden,
Ja wreed'lijck te doon, aen die haer weldaet doet,
En dus verkeert is 't Menschelijck gemoed.
5. De Koningh door dees smaet, in gramschap, als ontsteken,
Send sijn Trawanten af, om desen smaet te wreken,
Die stracks den Moordenaers gedoot en aen-gerant,
En voorts haer Stad, oock hebben af-gebrant.
6. De Koningh wederom, send af sijn dienaers vaerdigh,
En seyd' dat dese hoop dees vreughde niet was waerdigh,
Gaet daerom over al, by kreupel en by blind,
En noodight s' al ter Bruyloft die ghy vind.
7. De knechten swerven om door straten en door stegen,
En nooden goed' en quaed', en wat hun slechts quam tegen,
Soo dat in korter yl de tafels zijn beset.
Maer 's Koninghs oogh, op yders wesen let.
8. Hier vant hy eenen Man, met seer bemorste kleeden,
Dien sprack hy aen, wel vriend! dit past geen Bruylofts leeden,
Hier dient een suyver kleet. Hy sweegh. de Heer gebood,
Dat men dees Man, sou voeren in den dood:
9. In nare duysternis, waer knersingen der tanden,
Waer weenen en gehuyl en 't wringen van de handen,
De bange ziel benauwt, en waer een droef geluyt,
Bluscht door de sond, dees blijde Bruyloft uyt.
10. Want veel geroepen zijn, en weynigh uytverkooren,
De vroome zijn 't alleen, die 's Bruydgoms stem aenhooren.
Want wie in 't quaed verhart, en past op geen vermaen,
Sal 's Bruylofts zael, daer voor gesloten staen.
11. Wilt ons dan lieve God! met 's Bruylofts kleet vereeren,
Op dat wy mogen staen voor 't aengesicht des Heeren,
En totten eynde toe, volstandigh zijn in deughd,
En door 't geloof genieten 's Hemels vreughd.

Van den Hooftman over hondert, Matth. 8.

Stemme: ***Daer was een Man in den lande Hus.***
Of, ***Geef my te drincken nae myne dorst.***

*A*Ls *Iesus* te *Capernaum,*
Was met sijn Jongers in-getreden,
Om leeren 't *Euangelium,*
Gebruyckt' een *Hooftman* dese reden,
Ick bid' Heer! hoort doch mijn gebeden,
Mijn knecht leyt door de jicht te neer.
Wel sprack doen *Iesus weest te vreden,*
Ick koom stracks en genees hem weêr.

2. De *Hooftman* antwoord' hem, ach Heer!
Ick ben niet waerd dat ghy sult komen,
En doen my en mijn huys dees eer,
Spreeckt slechts een woord, en 't sal my vromen,
V dit te vergen sou ick schroomen,
Want ick ben oock een onderdaen,
Ontsluyt doch uwe milde stroomen,
Spreeckt slechts een woord, dan is 't gedaen.

3. Ick heb Soldaten onder my,
Sprack hy, wanneer ick die gebiede,
Gaet ghy daer heen, en weerom ghy,
Komt hier en gaet tot dese lieden,
Doet dit en dat en 't sal geschieden,
Soo dat mijn woord hun is een Wet,
Waerom sou ick dan van u vlieden?
Want Heer! ick op u woorden let.

4. Als *Iesus* met op-mercken hoort,
Dees reden uyt des *Hooftmans* monde,
Sprack hy tot sijn Naevolgers voort,
Sulck groot geloof is niet gevonden,
In ***Israel****. wilt dit door-gronden,*
VVant veel van Oosten en van VVest,
Die sullen als van God gesonden,
Oock meê ter Bruyloft gaen op 't lest.

5. *Ia sullen oock met* ***Abraham,***
Met ***Isac****,* ***Iacob*** *zijn Gods erven;*
Als uyt-gelesen van dien Stam,

En 's Hemels Koninghrijck verwerven:
De Rijcks-genooten sullen sterven,
En in den afgrond neêr gestort,
In duysternisse weenen, swerven,
Daer angst tot tand geknars hun port.
6. *Reyst heen, ô* ***Hoofdman*** *na u huys,*
Sprack ***Iesus*** *u knecht is genesen,*
Na u geloof, soo sal dit kruys,
Van u knecht af-gescheyden wesen:
Die niet gelooven, mogen vreesen,
Geen ongeloof komt voor Gods throon,
Men kan geen vijgh van distels lesen,
Gelooft in God en sijnen Soon.
7. Wie *Christum* volght en houdt sijn woord,
Door een oprecht en vast geloove.
Gaet altijdt tot een beter voort,
En wort getroost van God hier boven,
‘Laet ons van u niet zijn verschoven,
‘Door ongeloof of valsche waen:
‘Ghy kond stracks onse quael verdoven,
‘Als ghy hebt aen dees knecht gedaen.

De getrouwe Harder.

Stemme: *Psalm 9. Heer ick wil u.*

*VV*Aer vint men oyt soo trouwer Held,
Die 't leven voor sijn Schaepjes stelt,
En die uyt liefd' in alle hoecken,
't Verlooren weder op gingh soecken?
2. Dit 's *Christus* die sijn Schaepkens weyt,
Die weder soeckt 't geen was verleyt,
Jae rucktse uyt der Leeuwen kaecken,
En wil de swacke stercker maecken.
3. Die weder heelt 't geen was verwont,
Die 't krancke Schaepken maeckt gesont;
Ja die in 't wild' en woeste doolen,
Vergaert hy van des Werrelts poolen.

4. Hoe heeft hy sijn verstroyde hoop,
Die Harderloos en op ter loop,
Verspreyt op bergen en in dalen,
Door sijn Basuyn doen achterhalen?
5. Dees Schaepjes hoorden sijne stem,
't Geluyt van 't nieuw *Ierusalem*,
Dies volghden sy op sijn geboden,
Die hy quam tot sijn Schaepstal nooden.
6. Hy sagh sijn Schaepjes in gevaer,
Van Roover en van Moordenaer,
Van valsche Harders, die voor heenen,
In Schape kleeders 't volck verscheenen.
7. Maer binnen school een wolven hert,
Vol stanck, venijn en bittre smert,
Vytwendigh van beleefde zeden,
Inwendigh 't nest van vuyligheden.
8. Wel saligh! die dees Harder hoort,
Die slecht en recht was in sijn woord,
Waer in noyt was bedrogh gevonden,
Geen dobbelheyt noch valsche gronden.
9. Hy is de Harder, die getrouw,
Sijn volck verlost uyt smert en rouw,
En doetse sacht en rustigh slapen:
Lof groote Harder van u Schapen!

Traenen Jesu Christi over Jerusalem. Lucae 19.

Stemme: *Psalm 90. Ghy zijt geweest, &c.*

*S*Taeckt Heere staeckt, ach Heere staeckt u weenen:
Het stalen hert moet bersten van dit steenen.
Als ghy de Stadt *Ierusalem* quamt nadren,
V ziel beroert, en alle uwe adren
Ontstelden sich, wanneer ghy haer saeght aen,
En, in den Geest, alree te gronde gaen.

2. V suchten Heer! die borsten uyt met tranen,
Om dat al u gesmeeck en soet vermanen,
Geen beteringh noch voordeel kost beoogen,
En datse in haer boosheyt sich bedrogen.
Vermeenden laes! sy waren Godes vrindt,
't Verkoren volck en 's Hemels Troetel-kindt.

3. Ghy riept haer toe: ach! dat ghy in u dagen,
Wist uwe vree, en hoordet mijne klagen.
Maer nu eylaes! is 't voor u oogh verborgen:
En dat om uwe sond en snoode sorgen.
Ick sie alree omlegert uwe Stadt,
Tot puyn verplet en uwe muren plat.

4. Ick sie alree u Stadt te neder vellen,
Ick sie alree u, en uw' kindren knellen:
Ick sie alree u toorens af-gebroken,
Mits ghy veracht mijn woordt, tot u gesproken,
Om dat ghy niet de tijden naemt in acht,
En mijne vree', die u is aen-gebracht.

5. *Jerusalem*! die doodest mijn Propheten,
En steenighst die daer vroom zijn van geweten:
Hoe menighmael wild' ick u kinders decken,
Gelijck een Henn', en haer een scherm verstrecken,
Gelijck een Henn' die hare Kiecxkens queeckt.
Maer ghy hebt niet gewilt: hoe dat men preeckt.

6. Hierom sal oock u huys zijn woest gelaten,
Ghy sult my niet sien rijden langhs u straten:
Tot dat u volck roept, Godt! die komt gepresen,
In 's Heeren naem, soo moet ghy welkom wesen,
Tot dat mijn volck my in mijn Majesteyt,
Sal sien verhooght in mijne heerlijckheyt.

‘7. Wilt Christen volck, wilt niet u Heylandt perssen:
‘Door overmoedt, noch met de sonde scherssen:
‘Want als hy langh lijdsaemlijck heeft verdragen,
‘'t Hertneckigh hert, dan ylt hy met sijn plagen,
‘Maer wilt ghy dat hy vrolijck u ontmoet:
‘Staet af van 't quaed, en doet oprechte boet.

Opstandinge Jesu Christi uyt den doode, Marcus 16.

Stemme: *33. Psalm. Weest nu verheught, &c.*

*S*Oo ras de Sabbath was verloopen,
Soo zijn de *Vrouwtjes vroegh vergaert
Om kruydt en specery te koopen,
Om salven *Iesum,* na haer aert:
Als de nacht gingh dalen,
En de Son haer stralen,
Aen de bergen spreyt:
Als sy met haer schichten,
't Aerdrijck komt verlichten,
Door haer vrolijckheyt:
2. Soo zijnse stracks na 't graf geronnen:
Vol overlegh en swarigheyt:
Wie sal dien steen af-wentlen konnen,
Die op 't graf gesloten leyt?
Als sy quamen nadren,
Swol de vreughd' in d'adren,
Want de steen was af:
Stracks zijn sy getreden,
Vol Godsdienstigheden,
Dalend' in het graf.
3. De vreughd, eylaes! is ras verdweenen,
Jae 't herte trild haer in het lijf.
Een Jongelingh is haer verscheenen,
Die haer vertroost' in haer bedrijf,
Die ter rechter zijde,
In een wit gesmijde,
Sat seer braef geciert:
Goddelijck van wesen:
Sprack haer, wilt niet vreesen,
Maer u Godtsdienst viert.
4. Ghy soeckt hier *Iesum* by de doode,
Dien *Iesum* o van *Nazareth!*
Die daer gekruyst is van den Joden,

*Maria Magdalena, Iacobi en Salom.

En hier was in dit graf geset?
Siet hier doch ter degen,
Waer hy heeft gelegen,
Siet de plaets recht aen:
Geen graf kost hem binden,
Daer hy is gegaen.
5. Seght *Petro* en sijn mee-gesellen,
Dat hy van 't graf is op-gestaen:
En datse sich te samen snellen,
En stracks na *Galilea* gaen:
Daer sal hy voor oogen,
Yder sich vertoogen,
Na sijn Godtlijck woordt.
Daer suldy sien 't wonder,
Dat Godt in 't besonder,
V gebed verhoort.
6.‘Ghy Christen Mensch moet vast gelooven,
‘Dat *Christus* heeft den dood vertreen,
‘En dat ghy hebt met hem hier boven,
‘Sijn Hemelvaert en Rijck gemeen.
‘Dus rust van de sonden,
‘En rijst op, omwonden,
‘Met een Heyligh kleyd:
‘Dan suldy Godt prysen,
‘En met hem verrysen,
‘In sijn Heerlijckheyt.

Emaus t'samen-spraeck, Luc. 24.

Stemme: *118. Psal. Dancket den Heer.*

*G*Eluckigh wie dat op sijn' wegen,
Verkrijght soo goeden Wandels-man:
Waer mee men nimmer is verlegen,
En die de waerheyt leeren kan:
Gelijck sy die na *Emaus* gingen,
Van *Christo* spraken en sijn Wet,

En ander Goddelijcke dingen,
Daer hy hem tusschen beyden set.

2. *VVat spreeckt ghy doch al wonderheden?* [+]
Sy seyden zydy vreemdelingh,
Weet ghy niet wat geschiet is heden,
Van *Iesu?* 't is soo vreemden dingh:
Die krachtigh was in woord en wercken,
Voor Godt en voor een yder Mensch:
Hoe d'Opper-Priesters en haer' stercke,
Hem dooden, na haer wil en wensch.

[+]*Iesus Christus en Iongeren van Emaus.*

3. Wy hoopten dat hy was die gene,
Die *Israel* verlossen sou:
De derde dagh is nu verscheenen,
En wy zijn noch in angst en rouw.
De Vrouwtjes, in dees morgen-stonde,
Zijn vroegh al aen het graf geweest,
Die seyden, datse hem niet vonden:
Maer wel 't gesicht der Englen geest.

4. Dees seyd' haer, dat noch *Christus* leefde:
Maer wy sien dat der Vrouwen woord,
Is waerheyt, dies ons 't herte beefde:
Dus wand'len wy in droefheyt voort.
Doen sprack hun *Christus* dese reden,
O traegh van herten en verstand![+]
Dat ghy de Schrift niet kond ontleden,
V overbracht van hand tot hand?

[+]*Iesus Christus.*

5. *Most* ***Christus*** *dit te voor niet lijden,*
Eer hy gingh in sijn heerlijckheyt?
Hy kost u doch niet eer verblijden,
Voor hy was in sijn' needrigheyt.
Doe vingh hy aen de Prophecyen,
Van ***Moyse*** *af te leggen uyt:*
En stampt' haer in, dat al sijn lij'en,
VVas in dees schriften klaer beduyt.

6. Sy quamen nu het Vleck te nadren:
Maer hy geliet sich af te gaen.
Sy baden, laet ons hier vergadren,
De nacht genaeckt, wilt met ons gaen.
Als hy nu was ten disch geseten,
Nam hy het brood en danckte Godt,
En brack het, en gaf 't hun te eeten.

Doe schooten d'oogen uyt het slot.
Sy kenden hem, uyt al sijn wesen,
Maer hy ontquam uyt haer gesicht:
Sy spraken, o Godt! zy gepresen,
Hoe brand' ons hert, gelijck een licht:
Wanneer hy ons op wegh de schriften,
Van sijn' opstandingh' ons ontsloot,
En wist die alle soo te schiften,
Dat wy 't verstonden klaer en bloot.
‘8. Laet *Christus* doch op al uw' wegen,
‘en wandel u geselschap zijn,
‘Dan suldy deughd en Godtsvrucht plegen,
‘En ondeughd schouwen als venijn.
‘Wie met de vroome steets verkeeren,
‘Die worden oock daer door gesticht,
‘Der vroomen mond sal wijsheyt leeren,
‘En geven saligh onderricht.

De troostlijcke Hemelvaert onses Heeren Jesu Christi, Actor. 1.

Stemme: *68. Psalm. Staet op Heer.* Of, *Het zijn doch Saligh alle die.*

*S*Iet *Christus* onse Vorst en Heldt,
Die Leeuw uyt *Iuda,* van geweld!
Waer voor de dood most swichten,
Wanneer s'hem in haer kaecken sloot:
Maer hy verbrack de Hel en Dood,
Door 't wencken van sijn lichten.
Waer is dijn prickel en dijn zeegh',
Als *Christus* d'overwinningh kreegh?
Ghy Hel en Doodt most vreesen:
V grendels heeft hy af-geruckt,
De Hel en Dood te onderdruckt.
Dus Mensch wilt vrolijck wesen.
2. V tranene heeft hy af-gevaeght,
Van die noch in u sonden laeght:
En is u weer verscheenen:

Heeft veertigh dagen u geleert,
Met u gegeten en verkeert,
Getoont sijn vleesch en beenen.
Om soo het ongeloovigh hert,
Dat noch in ongeloof verwart,
De waerheyt aen te toogen:
En dat hy waerlijck was die geen,
Die dood was, en nu weer verscheen,
Voor aller Menschen oogen.
3. Hy leerd' haer Godes trouw verbont,
En hoe hy, door beloft, gegrond,
Sou 't Koninghrijck aenvangen:
Dat hy hun zijnde nu bedeest,
Toe-senden sou sijn' Heylgen Geest
In overvloet t'erlangen.
En dat sy souden tuygen zijn,
Sijn woord in daed en niet in schijn,
De Werreld uyt te spreyden:
En souden van *Iudea* aen,
Des Werrelds kreyts rontomme gaen,
En sijne leer verbreyden.
4. Als hy dit alles had verhaelt,
Een wolcke uyt den Hemel daelt,
Die hem heeft op-genomen:
En voor hun oogen wech gevoert.
Hier stonden sy als gantsch beroert,
Vol achterdocht en schromen.
Terwijl sy staerden *Christum* nae,
Soo stonden twee in wit gewaed,
Aen hare zijd', en seyden,
Die *Christus,* die ten Hemel vaert,
Dien suldy namaels sien verklaert,
Gelijck hy van u scheyde.
‘5. O Heer! die nu ten Hemel vaert,
‘Wilt onse lichaem, gantsch beswaert,
‘Met u ten Hemel voeren:
‘Op dat wy door oprechte boet,
‘Deelachtigh zijnd' u eeuwigh goed,
‘Geen quaed ons mach beroeren.
‘Wilt Heer! ons vleesch in vrolijckheyt,
‘Omkleeden met d'onsterflijckheyt,

‘Dat wy met u verrysen,
‘En ons verklaren met die vreughd,
‘Der Englen, dat wy met geneughd,
‘V eeuwigh mogen prysen.

Soeckt het Paesch- en Pincxter-feest in Lust tot VVijsheydt. Fol. 39. en 40.

Navolginge, Coloss. 3.

Stemme: *Psalm 31. Ick stel op u, &c.*

*G*Hy die in Gode zijt herbooren:
Draeght oock sijn wapens mee,
Liefd', vriendlijckheyt en vree:
En kleed u als sijn uytverkooren,
Met ootmoed en meelijden:
Niet in de pracht van zijden.
2. Aen 't uytterlijck is 't niet gelegen,
't Vytwendigh is maer schijn,
Godt wil in 't herte zijn:
Indien ghy hebt van Godt verkregen,
Sijn zegen en weldaden,
Danckt hem voor sijn genade.
3. Verdraeght een ander sijn gebreecken,
En 't geen u is misdaen:
Als *Christ* is voor gegaen:
Wilt niemants quaed met quaden wreecken,
Treckt aen der liefden zeden,
En haer volkomentheden.
4. Godts woord laet rijcklijck in u woonen,
Vol wijsheyt en vol deughd,
Want dit 's een groote vreughd:
Hy sal dit goed in u bekroonen,
Dus leert en sticht malkandren,
Ghy sit of gaet te wandren.
5. Singht in u herte Gode Psalmen,
Lof-sangen soet van toon,

Der deughden hooghste kroon:
Met liedekens van soete galmen,
En wilt met heldre keelen,
Van Godts genade queelen.
6. Al wat ghy doet in woord of wercken,
Doet sulcks in *Christi* naem:
Godt en den Geest te saem:
Dan suldy sijne goedheyt mercken.
Dus danckt door hem den Vader,
Want Godt is niemant nader.

Petrus en Johannes in den Tempel gaende, genesen eenen Kreupelen. Actorum 3.

Stemme: ***Hoe legh ick hier in dees ellende.***

En Kreupel lam en ſtram geboozen/ Lagh
En karmd' om aelmoes booz elck oozen/ En
daeghlijcks booz des Tempels deur : Dat yder Menſch
jam - mer - de met veel ghetreur :
daer booz bewogen/ Mee-lyden had en mede-dogen.

*E*En Kreupel lam en stram gebooren,
Lagh daeghlijcks voor des Tempels deur:
En karmd' om aelmoes voor elcx ooren,
En jam-mer-de met veel ghetreur:
Dat yder Mensch daer door bewogen,
Mee-lijden had en mede-dogen.

2. Als *Petrus* en *Ioannes* naeckten,
Om oock den Tempel in te gaen:
Kreet hy soo deerlijck, dat sy 't staeckten,
En spraken tot hem, siet ons aen!

Hy starende met groot verlangen:
Op hoop van een geschenck t'ontfangen.
3. Maer *Petrus* sprack, door God gedreven,
Wy hebben silver, schat noch gout:
Maer wat ick heb', sal ick u geven,
In *Iesu* naem, dit wel onthoudt,
Rijst op! en wandelt uwer wegen,
Ghy hebt dees gaef van God verkregen.
4. Hy rechted' hem op sijne beenen,
En greep hem by sijn rechter-hand:
Sijn swacke leeden die verdweenen,
En wierden vast en hielden stant:
Hy sprongh en wandeld' in den Tempel,
En danckte God in 's Voorhofs drempel.
5. Een yder sagh dees Kreupel loopen,
(Want hy was alle Man bekent)
Verwondert en verbaest met hoopen,
Quam yder een daer aen-gerent.
Hy liep aen der Apostlen zijde,
Om haer sijn weldaed te belijden.
6. Doen *Petrus* sagh dees groote Scharen,
Sprack hy vrymoedigh, Mannen hoort!
Wilt in dees daed, op ons niet staren,
Want wy doen alles door Godts woord:
Niet wy, noch ons' Godvruchtigheden,
Maer God, doet dese wonderheden.
7. De God Abrahams, onser Vadren,
Sijn Sone *Iesum* heeft verklaert:
Op dat ghy al tot hem soud nadren:
Maer ghy verbastert en ontaert:
Hebt hem verloochent en doen schaecken,
Wanneer *Pilatus* hem wou slaecken.
8. Dien Vorst des levens naemt ghy 't leven,
Dien Godt heeft van den dood verweckt:
Waer van wy hier getuyghnis geven,
Tot welckers eer dit wonder streckt:
Door sijnen naem, geloof en krachten,
Wy dees, voor u, tot sterckheyt brachten.
9. Maer 't is bewust, dat uwe sinnen,
Door onverstand, dus zijn misleyt:
Wilt God, hierom, door *Christum* minnen,

Die langh sijn lijden had voorseyt.
‘Doet daerom boet, beweent u sonden,
‘Dan wort genae by God gevonden.

De dood Stephani,
Actor. 6. 7.

Stemme: ***Bedroefde Herder siet.***

Er kercken Christi geur/ In vreughd en in ge-
Soo datse stelden in/ Vyt in - nigheyt en
treur/ Blonck heel Iudea deur/ Vol wonderheden/
min/ Besorgers voor 't gesin/ Der arme leden/
Daer Stephaen wierde toe verkoozen/ Dies swol de
Pharizee vol toozen.

*D*Er Kercken *Christi* geur,
In vreughd en in getreur,
Blonck heel *Iudea* deur,
Vol wonderheden,
Soo datse stelden in,
Vyt in-nigheyt en min,
Besorgers voor 't gesin,
Der arme leden,
Daer *Stephaen* wierde toe verkooren,
Dies swol de Pharizee vol tooren.
2. Om dat hy was vol Geest,
Die Godt den Heere vreest,
Was 't Joodsche volck bedeest,
Vol bitterheden:
En seyden, dat hy Godt,
En al der Vadren rot,
En *Mosen* had bespot,
Vol laster reden.
Sy sleepten hem door valsche tuygen,
Om 't rechte recht, soo krom te buygen.

3. 't Is by ons self verstaen, *
Dat hy elck derf voorslaen,
Dat dees plaets sal vergaen,
En *Moysis* Wetten.
En dat sou *Iesus* doen.
Dit seyt hy stout en koen,
Wie sal dan quaed vermoen,
Dat wy 't beletten?
Op *Stephans* wesen sloegh elck d'oogen,
Dat sich eens Engels quam vertoogen.
4. Na 't pleyt was aen-gehoort,
En 't volck scheen gantsch gestoort,
Verhaeld' hy hun Godts woort,
En al sijn wercken:
En hoe het Joodsch geslachte,
Door trotsigheyt en pracht,
Godts Wetten had veracht
Noch willen mercken,
Op Godts beloft, hun toe-gesonden,
Die door hun trouwloos was geschonden.
5. Ghy hebt, sey hy, geplaeght,
't Welck Godt moet zijn geklaeght,
Godts dienaer self verjaeght,
Gelijck u Vaders:
Gods geest steets wederstaen,
Na in-gebeelde waen,
Gepast noch op vermaen,
Noch heylge bladers.
Die u van *Christi* komst quam melden,
Hebt ghy gedood, gehoont, met schelden.
6. Hoe welt een boos gemoed?
Hoe roert de Nijd het bloed?
Dies raesden sy verwoet,
In sijne reden:
Sy knersten, gantsch verstoort,
En wilden met hem voort,
En elck wild' hem aen boord:
Maer hy vol vreden
En geest, sagh *Iesum* staen verheven,
Aen Godes rechter-hand daer neven.
7. Sy volghden 't wilde spoor,

**Beschuldinge tegen Stephanum.*

En stopten 't nijdigh oor,
Ja gunden geen gehoor,
Dien uytverkooren:
Maer vielen tot hem in
Als een vergifte Spin,
Met een verdulde sin,
En heete tooren:
Daer hageld' het een buy van steenen,
Dat self het steenen hert most weenen.
8. Hy riep 'k ben onbevreest,
Heer! my genadigh weest!
O *Iesu* neemt mijn geest:
Dies knield' hy neder:
Vergelt niet dit geslacht:
Dat dus u woord veracht,
Noch 't quaed alhier volbracht,
Bekeertse weder.
En hier lagh 't lijf, de ziel vol leven,
Heeft God in sijnen troon verheven.
‘9. Tyran, ghy dood het lijf,
‘Vol wrevel en gekijf:
‘Doch dat 's een slecht bedrijf,
‘Voor Godes leeden:
‘Maer d'eedle ziel' is vry,
‘Voor uwe tyranny:
‘Want Godt die staetse by.
‘Dus toomt u zeeden,
‘En luystert vry na Gods geboden,
‘Die lijf en ziel te saem kan dooden.

Petrus van den Engel uytte Gevangenisse verlost, Actor. 12

Stemme: *Van de 10 Geboden, Hef op u hert.* Of, *Ick arme Schaepken aen der heyden.* Of, *Neraea schoonste van u geburen.*

*S*Telt vry u Schiltwacht en Soldaten,
En boeyt en kerckert soo ghy wilt:

Knelt vast de vroome, 't sal niet baten,
Want ghy vergeefsche moeyte spilt.

2. Siet *Petrus* hier seer strengh gevangen,
Gekluystert aen der Krijgers sy:
Waer in *Herodes* had verlangen,
Om plegen sijne tyranny.

3. Maer God die wou sijn dienaer sparen,
Terwijl hy lagh in slaep gesust,
De Krijghsluy boey' en deur' bewaren,
Tot dese wreedheyd was geblust.

4. Gods Engel quam de plaets omlichten,
En weckte *Petrum* aen sijn sy:
Staet op, sey hy, en wilt niet swichten,
Omgort en schoent u, gaet met my.

5. De keetens, kluysters, vielen heenen:
Den mantel om, stracks volght my ras:
Hy meend' hem was een licht omscheenen,
Doch wist niet dat 't een Engel was.

6. Sy traden door de Wacht na buyten,
Tot aen de groote ysre poort:
De deur' gingh sich van self ontsluyten,
En doen verscheyde d'Engel voort.

7. Hy stond bedeest, tot hy bedaerde,
Nu weet ick, seyd' hy, voor gewis,
Dat Godes Engel my bewaerde,
En lost' uyt dees gevangenis.

8. *Herodes* krijght nu roode kaecken,
Met al der Joden nydigh rot:
Die na mijn dood soo vyerigh haecken:
Maer God haer boosheyt heeft bespot.

‘9. Tyrannen staeckt u nijdigh woeden,
‘En plenght doch geen onnoosel vloed,
‘Als God de sijne wil behoeden,
‘Dan is 't al ydel wat ghy doet.

Philippus en de Moorman, Actor. 8: 26.

Stemme: *Psalm 5. Verhoort ô Godt, &c.*

*G*Ods geest door wonderheen gedreven,
Sand sijnen Engel na bene'en:
En die *Philippo* mee verscheen:
Dees sprack, wilt u na *Gaza* geven:
Gods last beleven.

2. Hy vond een *Moorman* op den Wagen,
Candaces Kamerlingh, een Heer,
Die vyerigh was in *Moysis* leer:
Die lesende, [*]met groot behagen,
Hy dus gingh vragen.

[*]*Esai. 53: 7.*

3. Of hy verstont 's Propheten reden? [+]
O neen! seyd' hy. 't Is swaer voor my. [+]
Hoe weet ick dese prophety?
't En sy my yemand kan ontleden,
Veel duysterheden.

[+]*Philippus.*
[+]*Moorman.*

4. Hy bad, hy wilde by hem komen:
Men las de spreucken voor en naer: [+]
Van wien spreeckt dees Prophete daer? [+]
Van hem, of sal een ander komen?
Het schijnen droomen.

[+]*Philippus.*
[+]*Moorman.*

5. Doen opend' hy hem alle schriften, [+]
Van *Christi* lijden en sijn doodt,
En dat *Messias* klaer en bloot,
Gingh alle waen, van waerheyt schiften,
En Menschen driften.

[+]*Philippus.*

6. De schellen vielen van sijn oogen, [+]
Hy riep, 'k geloof, nu voor gewis,
Dat *Christus,* de *Messias* is,
Nae desen Heyland, wil ick poogen,
Van al 't vermogen.

[+]*Moorman.*

7. Wat hindert my dat ick in 't water
Niet werd' gedompelt, na u woord?
Gelooft ghy dan van herten voort, [+]
Dat *Christus* is Gods Soon? dit stater.
Gaen wy na 't water.

[+]*Philippus.*

8. De Wagen hiel, en af-getreden, +
Soo ylden sy na 't beeckjen t'saem:
Daer doopt' hy hem in 's Dryheyts naem,
Op 't geloof van *Christo* nu beleden:
Met hert en zeden.
9. Dus wil de Heer de sijne stercken,
Philippus wierde wech gevoert:
De *Moorman* door Godts geest geroert,
Nam vrolijck op dees leer en wercken,
Een groot opmercken.

+*Phil. en Moorm.*

Saulus of daer na Paulus vervolght den Christenen, en wort ter aerde neder-geslagen, en vlucht om Christi wille uyt Damasco, Actor. 9: 1.

Stemme: *Psalm 13. Hoe langh hebt ghy, &c.*

O Saule most ghy dus verblint,
Den Priesters smeecken om 't bewind,
Van *Christi* Schaepkens te vervolgen?
Hoe toondy u doch soo verbolgen,
En vyerigh voor het Joodsch gesind?
2. Hy reysde na *Damascum* heen,
En met sijn Yvraers op de been,
Om vangen *Christi* arme leeden:
En steuren haer Godsdienstigheden,
Van die hem quetsten noch misdeen.
3. O wat ghy doet, Gods oogh is daer,
Die siet u hert en daden klaer:
God stort een schitterend' licht van boven,
Waer door hy wierd' ter aerd geschoven,
Vol schrick en jammerlijck gebaer.
4. Een stemme sich verhief daer by:
I. O *Saule!* wat vervolght ghy my?
S. Wie zy dy Heer! wiens stemm' ick hoore?

I. 'k Ben *Iesus* dien ghy wilt verstooren.
't Valt hart te zijn mijn weer-party.
5. Mijn prickel is voorwaer te hert,
Wie daer aen wrijft gevoelt de smert.
S. Wat wildy Heer! dat ick beginne?
I. Gaet na de stadt *Damascum* binnen.
En al sijn volck was gantsch benart.
6. Men recht hem op, laes hy was blind.
Men most hem leyden, als een kind.
Drie dagen sonder dranck of eeten.
Tot *Ananias,* wierd geheeten,
Te vanden, dees, van God bemint.
7. En of hy sey, dit is een Man,
Een groot vervolger en Tyran,
Van die u Woord en naem belijden:
God sprack dit suldy niet benijden,
Dat ick een steen vermorwen kan.
8. Want dees is mijn verkooren vat:
Die by hem draeght een Hemels schat,
Die mijnen name sal verbreyden;
By Vorsten, Joden en by Heyden,
Door lijden, volgen op mijn pad.
9. Hy ley de handen op sijn hoofd,
Daer hy in *Iesum* heeft gelooft.
't Gesicht bequam, en hy vol hoope,
Liet sich in *Christi* naeme doopen.
Vol vreughd, dat waen nu was verdooft.
10. Stracks heeft hy *Christi* leer verbreyt,
En yvrigh over al verspreyt:
Soo dat hy most, uyt vrees der Joden,
Ontwijcken 's nachts de hand der snooden,
En met een korf zijn af-geleyt.
‘11. Als ghy o *Christe!* 't herte raeckt,
‘Ghy van een Wolf een Lamken maeckt.
‘Want wie eerst scheen de kudd' te schaecken,
‘Wort nu een Herder om te waecken.
‘Wel saligh die sulck heyl genaeckt.

Groote Diana van Ephesen, Actor. 19.

Stemme: *Phoebus is langh over de Zee.*

PAulus hebbende Grieckenland,
In soo veel' steden *Christi* wercken
Gepredickt, soo dat sy 't onverstand
Van hare waen nu kosten mercken.
Sulcks dat d'Heydenen stonden stom,
Dat het geloof van 't Christendom,
Verkondight wierd' alom.

2. Als hy nu binnen *Ephesen* quam,
Om *Christi* naem en woord te verkonden:
Demetrius die seer ras vernam,
Die daer bedacht veel listige vonden:
Laet ons doch *Paulum* wederstaen,
Sal dit met onse Goudtsmits soo gaen?
Vyt is het met *Diaen!*

3. Hy predight en leert 't volck over al,
Dat men geen Goden van Menschen handen,
Eeren, noch bidden, noch dienen sal,
Als geschiedende God tot een schande:
Ons winst die worde w' in korte tijd,
Diana haer luyster en eere quijt,
Die nu de Werreld vrijd.

4. Warringe reesser aen allen oort,
Krijtende groote *Diana* t'Ephesen!
Grijpende *Pauli* hulpers voort,
Daer voor oock yder een had te vreesen.
Hoe men oock smeeckt daer was geen gehoor,
Watter oock yemant stelde voor,
Was voor eens doofmans oor.

5. De Schrijver hebbende 't volck gesust,
Seyde ghy Mannen van Ephesen!
Wie is soo dom, die niet zy bewust,
Dat onse Stad is vermaert in desen:
Een hoedster van dat heylige beeld,

Dat in den Hemel is geteelt,
En ons is mee gedeelt.
6. Dees Mannen zijn roovers noch verraers,
Van u groote *Diana* ter steede:
Isser dan yet wes schuldighs in haer,
Laetse den Rechter dan geven reeden:
Dus staeckt u rotten en scheyt terstont,
Want wie men aen d'oproer schuldigh vond,
Die bouwd' een losse grond.
‘7. Siet eens hoe dat sich de gierigheyt,
‘En 't snoo gewin Godsdienstigh kan kleeden,
‘Als sy het volck soo schandigh misleyt,
‘Of men voor God en sijn eere dus streede:
‘Want waer men slechts om staet en gewin,
‘'t Volck oprockent en leyt na sijn sin,
‘Daer schuylt geen Godts-vrucht in.

Lof der Liefde.

Stemme: *Die Mint die lijd veel pijn.*

O Adelijcke Vrouw,
Die uyt den Hemel daelt,
Door een verborgen kracht:
Die altijd blijft getrouw,
En met u gonst bestraelt,
Het menschelijck geslacht.
Ghy zijt die geen,
Die ons gemoed alleen,
Door Godes Geest verlicht,
En met veel gaven sticht.
2. Schoon ick sprack d'Enghlen tael,
En wist verborgentheen,
En had een sterck geloof:
En gaf het al te mael,
Den armen, in 't gemeen,
Ja self mijn lijf ten roof.

Ick was een bell',
Ja een luyt ruchte schell':
Soo 't sonder liefd geschiet,
Dan is 't een ydel niet.
3. Al had ick Samsoms kracht,
Kost bergen hier en daer,
Versetten van sijn stee:
De Liefde dit veracht,
Als dieder voor en naer,
De needrigheyt houd ree:
Sy past op faem,
Noch op doorluchte naem,
Want al haer wit en stut,
Streckt tot haer 's naesten nut.
4. Sy is een gave Gods,
Die altijdt sal bestaen,
Als self 't geloof verdwijnt:
De liefde is niet trots,
Maer altijdt onderdaen,
Die op haer naeste schijnt.
Haer soet begin,
Is vreese Godts en Min,
En vriendelijck van aert,
Is sy uyt God gebaert.
5. Sy draeght een vreedsaem hert,
Langhmoedigh en beleeft,
Is wulps noch licht van geest,
Maer heeft in ondeughd smert,
Die yder 't hare geeft:
En lieft de waerheyt meest.
Sy mind de vree,
Meer als 't geslachte vee,
Gedienstigh sonder nijdt,
Soo bloeyts' oock t'aller tijdt.
6. Sy leeft tot niemants schae,
En vrolijck van gemoed
Soo isse reyn en kuysch:
Wel hem! die daer volght nae,
En streeft nae 't hooghste goed,
En herberght haer in huys.
Ey siet haer glans,

Is als een goude krans.
Die vyer en vlammen queeckt,
Wanneer sy met ons spreeckt.
7. Ons herte dat ontbrand,
Jae smelt en wort ontzielt,
Door een verborgen treck:
Maer eygen liefd' is schand,
En 's Werrelds liefde krielt,
Vol ontucht en gebreck.
Doch ware Min,
Keert in een vroome sin,
En vestight hare grond,
Op God en sijn Verbond.
8. Sy is de hooghste deughd,
Die alles om Gods wil,
Oock self haer naeste mint.
Sy werckt in ons een vreughd,
Dat wy gerust en stil,
In hem zijn eens gesint.
‘O laet dees lust,
‘In ons niet zijn geblust,
‘Maer datse brand en blaeck,
‘En daer haer wooningh maeck.

De Musijck Noten siet in Lust tot VVijsheyt, ***De Werreld geeft haer loon.*** *Fol. 184.*

Lof des Geloofs.

Stemme: *Arme Mensch, &c. Bronckhorst.*

*H*Oe aendachtigh, kan ons Geloof sich rusten,
In ons gemoed:
't Is waerachtigh, want 't heeft geen ander lusten,
Als 't hooghste goed:
Het is alleen, op desen grond gevest:
Sulcks dat ons sinnen, en 't hert van binnen,
Dit moet beminnen,

Als d'oorsprongh aller deughd, de deughd, de deughd,
Schept in haer de grootste vreughd.
2. Lauwerbladen, daer wort sy mee omwonden,
Als die verwint:
Die ons quaden, en onse snoode sonden,
En dood verslint.
Het is een lamp, die 't duyster hert verlicht,
En doet verdwijnen, het anghstigh quijnen,
En bange pijnen,
Ja ooght alleen op *Christ,* op *Christ,* op *Christ,*
Die daer breeckt des Vyands list.
3. 't Wort verkregen, uyt kracht des Geests van boven,
En door 't gehoor:
Wel te deegen, staet ons dat toe te loven,
Om volgen 't spoor:
Van *Christi* Wet, die ons het pad wijst aen,
Waer op wy treden, met suyvre leden,
Om door gebeden,
Sijn kruys te grijpen aen, en gaen, en gaen,
Stadigh op sijn heyl'ge baen.
4. 't Is 't vertrouwen, van seeckre en ware saecken,
Die 't oogh niet siet,
Daer w' op bouwen, en daer w' ons in vermaecken,
In ons verdriet.
Daer *Abraham* op ooghd' in sijnen strijd:
Die in sijn leven, door liefd' verheven,
En hoop gedreven,
Na 't eeuwigh omme sagh, en sagh, en sagh,
Door 't Geloof dien blijden dagh.
‘5. 't Swack Geloove, dat teer en glimmend vonckjen,
‘En 't kreukigh riet:
‘Wilt niet dooven, maer met u lieve lonckjen,
‘Heer! daer op siet.
‘Laet dit niet dood, maer levend zijn in daed,
‘Op dat ons poogen, voor uwe oogen,
‘Sich mach vertogen,
‘Als op een heyligh beeld, een beeld, een beeld,
‘Datter is uyt God geteelt.

De Musijck siet in Lust tot VVijsheyt, ***Arme Menschen*** *F. 213.*

Lof de Hoope.
Wy zijn wel saligh maer door Hoope. Rom. 8.

Stemme: ***Catharijntje.*** **Of,** ***Phillis quam sich buygen.***

*V*Oedster van ons leven,
Door Gods Geest gedreven,
Die 't al onderhoudt:
Wie, door u, in God vertrouwt,
Wort van 't aerdrijck op-geheven,
Want ghy 't al door hoop beschouwt.
2. Ghy heft onse oogen,
Dat wy staren mogen,
Na des Hemels licht,
Dat in ons 't geloove sticht,
Om dat wy steets souden poogen,
Na dat Godlijck aengesicht.
3. Als wy sien de Roosen,
En de boomtjes bloosen,
In haer volle tier,
Brand ons hert gelijck een vyer,
Datter janckt, na langh verpoosen,
Nae de vruchten, en haer cier.
4. Sulck een soet verlangen,
Heer wy oock ontfangen,
Nae u Hemels throon:
Daer wy met des levens kroon,
Met een snee-wit kleet omhangen,
Sullen blincken overschoon.
5. Laet mijn hoop sich gronden,
In u roode wonden,
V beloft en woord:
Dat ick streef na d'enge poort,
En van alle quaed ontbonden,
Brengh heylsame vruchten voort.

6. Laet in dees ellende,
Waer ick keer of wende,
Dit mijn ancker zijn:
Dat ick noch in vreughd noch pijn,
Nergens mach mijn loop vol-enden,
Als, in u, en ghy, in mijn.
7. Suyvert ons gemoeden,
Die door hoop sich voeden,
Na u Hemels Rijck:
Dat ons hoop doch niet beswijck.
Schenckt ons doch O Heer! u goeden,
Die geduren eeuwighlijck.

Siet Lust tot VVijsheyt de Musijck, ***Goude Koninginne.*** *Fol. 208.*

Geluck-wenschinge der Vrede.

Stemme: Quandjo miro le Rose. Of, *Wel op ghy Cherubimen. Siet de Musijck, fol. 84.*

*L*Aet ons de *Vree* beminnen,
O reedelijcke sinnen!
Die yder doet verblijden,
In dese droeve tijden:
Op dat wy op-getogen,
De soete Vree met vreughd omhelsen mogen.
2. Weest welkom lieve Vrede!
Ey kom, besit de steede,
Van dit moorddadigh vechten.
Ey wilt dien strijd beslechten,
Dat wapens en tamboeren,
Nu uyt-geraest, sich nimmermeer weer roeren.
3. Wat heeft de krijgh geschonden!
Wat lijcken en wat wonden,
Wat jamren en wat klagen,
Verhoort men in ons dagen?
Wat moorden en wat blaecken,
Wat naer' gekrijt, verneemt men in ons daecken?
4. Fy, fy, verdoolde Menschen,

Die slechts nae grootheyt wenschen,
Nae Staet, nae Land en Rijcken.
Wilt voor de reeden wijcken,
Hoe voerdy d'arme zielen,
Dus in den dood, om schenden en vernielen?
5. V swaerden maeckt tot ploegen,
Laet Os en Paerden swoegen,
En 't Land met voorens snijden,
Op dat elck mach verblijden,
Door d'overvloet van kooren,
Met alle vrucht, geladen in den Hooren.
6. Maer ghy o lieve Vreede!
Ghy voeght u na de reede,
Na billickheyt en Wetten:
Ey wilt den Krijgh verpletten,
En stieren ons gemoeden,
Dat sich de quae versellen mette goede.
7. Dat Wolf en Lam sich weyden,
Dat Schaepkens op der Heyde,
Sich voor geen roovers vreesen.
Dat elck mach d'ander wesen,
Gelijck een ziel genegen.
O lieve Vree! vergunt ons desen zegen.
8. Dan willen wy, o schoone!
V heyligh voor-hoofd kroonen,
Met kranskens van Olyven:
O Vree! wilt by ons blijven,
En 't oorloghs-tuygh verbranden,
Dat ghy alleen mooght heerschen in de landen.
9. Als wy door u weldaden,
Ons in dees vreughde baden,
Was 't noodigh dat ons sinnen,
In vrede God beminnen.
Want anders is 't geen zegen.
‘Maer vree met God, daer in is 't al gelegen.
‘10. Wie sich vermenght by quaden,
‘En volght haer boose paden,
‘Schoon datse vreedigh leven:
‘Die wort venijn gegeven,
‘Om doodelijck te wonden.
‘Dus leeft in vree, doch kampt steets mette sonden.

Van 't lof en laster der Tonge.
Spreeckt Iacob. 3.
De Tonge is een kleyn lit, en roemt sich doch geweldigh.

Stemme: ***Rosemond die lagh gedoken.***
Of, ***146. Psalm. VVel op mijn ziel.***

VV Ie ſou immermeer gelooben/ Hoe de Wer-
Hoe het onderſt klimt na boden? En wort als
reld wort geſolt/ En dat door ſoo kleynen dier/ Dat-
een ball' gerolt:
ter ſtoockt ſijn oorloghs vyer.

*VV*Ie sou immermeer gelooven,
Hoe de Werreld word gesolt,
Hoe het onderst klimt na boven?
En wort als een ball' gerolt:
En dat door soo kleynen dier,
Datter stoockt sijn oorloghs vyer.

2. Dit dier is de kleyne *Tonge*:
't Eelst' en snoodste dat men vint,
Dit dier doet soo vreemde sprongen,
Want men 't met geen stricken bind.
't Stiert ons als een roer het Schip,
Nu in Haven, dan op Klip.

3. Het baert oorlogh en weer vreede,
Het baert liefde, dan weer twist,
Onder het schijn-heyligh kleeden,
Brouwt het niet als snoode list:
Nu van soet en suur een walgh,
't Brenght d'een aen, en van de galgh.

4. 't Is een Adder, en vol vleyen,
Het maeckt recht en weder krom,
Het kan lacchen, het kan schreyen,
Nu gespraecksaem, dan weer stom.

Het kan smeecken en verraen,
Heeden helpen, morgen scha'en.
5. Het kan lastren en weer eeren,
Het spreeckt waerheyt en bedrieght,
Het kan heffen en verneeren,
Het schijnt erenst, en het lieght.
't Is een vyer dat sich verspreyt,
Vyer vol ongerechtigheyt.
6. 't Baert de dood, en weer het leven:
Met dees tonge looft men God:
Lof en laster kanse geven,
Daer sy met haer naeste spot.
't Is een Hemel en een Hel,
Gods en 's Duyvels mee-gesel.
7. Het bevlecht ons eed'le ziele,
Door ontuchte vuyle reen:
Het gaet alle dingh vernielen;
Eerbaerheyt en goede ze'en:
't Past op reeden noch bescheyt,
Tonge vol lichtvaerdigheyt.
‘8. Maer O Driemael wel gezegent:
‘Als dit ongetoomde lid,
‘Niet als goede stof bejegent,
‘En beooght alleen dit wit:
‘Dat het spreeckt met Godt alleen,
‘Swanger van gesonde re'en.
‘9. Dan is 't een geschenck van boven,
‘En een vrucht van 's Levens boom:
‘Die daer altijdt God sal loven,
‘Als een beeck, uyt desen stroom,
‘Waer uyt Melck en Honigh vloeyt,
‘En voorts alle deughde groeyt.
‘10. Wilt dan Heer! ons tongh bestieren,
‘Datse doch geen boosheyt spreeck:
‘Datse mach ons ziel vercieren,
‘Datse als een Son' door-breeckt:
‘Datse wesen mach een licht,
‘Dat een yder Mensche sticht.

Vreughde-Sang over de genadige bewaringe Godes.

Stemme: *101. Psalm. Van Gods goedheyt, &c.*

*M*Yn hert ontspringht en singht, der deughd gedachtigh,
De goedigheyt en weldaed Gods almachtigh,
My arme Mensch, aen ziel en lijf geschiet,
Een vrolijck Lied.
2. Want als ick scheen van uwe gunst verstooten,
Soo heb' ick troost self in mijn smert genooten:
Ick dacht o God! al quijnt mijn bangh gemoed,
V troost is soet.
3. Hoe veyligh kan een vroome ziel velusten,
En in de schaduw' van uw' vlercken rusten?
Ghy schenckt ons in, dat wy van uwen Wijn,
Als droncken zijn.
4. Vyt uwe stroom ontspringen alle vlieten,
En uyt u licht, moet yder 't licht genieten,
Ghy breyt u gonst, van die sich tot u wend,
Aen 's Werrels end.
5. Wel aen mijn God! ick wil een vyer ontsteken,
Van danckbaerheyt, en dus inwendigh spreken,
Wat ben ick Heer! dat ghy my arme Kind,
Dus seer bemint?
6. Schoon dat de sond ons mocht den Hemel sluyten,
Dat Vaders hert dat sluyt geen Sondaer buyten,
Die met berouw, sijn heyl en gonst' begeert.
En sich bekeert.
7. Wilt ons dan Heer! door u genae verblijden,
En ons voortaen van alle quaed bevrijden.
Op dat ons ziel en hert, singh uwen lof,
Vol Hemels stof.
8. Op dat wy dus met u vereenight blijven,
Soo laet u Geest in ons gemoed beklijven,
Van eeuw tot eeuw. Verleen ons desen schat,
In Salems Stad.

Tegen de Sonde.

Stemme: *Edel Artisten koen.*

*VV*Ie Gods Gebod versmaet,
En op geen deughd wil achten:
Die wort van God gehaet,
Om dat hy niet wil trachten,
Met ziel noch met gedachten,
Nae Godes Wet en Woord,
Noch met gemoed en krachten,
Sich schickten soo 't behoort.

2. Sond is een snood venijn,
Die buyten aen komt vleyen,
En die door valsche schijn,
Ons soeckt van God te scheyen:
Laet u doch niet verleyen:
Deughd stiert ten Hemel-waert,
Die sal den wegh bereyen,
Daer d'eele ziel op staert.

3. Want alle sond en schand,
Scheurt Godes liefd aen stucken:
Haelende over 't land,
Ellend en ongelucken,
Wilt uyt Gods Wet dan plucken,
De kennis van u quaed:
Dan sal u niet meer drucken,
Als ghy de sonde haet.

4. Wel saligh is de geen,
Die sich niet laet bekooren,
En die voor vuyle reen,
Stopt sijne kuysche ooren:
Dees Mensche gaet verlooren,
Die in de sonde bloeyt:
Laet ons Heer in u tooren,
Niet werden uyt-geroeyt.

5. Sond is een snood gedrocht,
Die *Eva* heeft bedrogen:
En haer door list gebrocht,

Dat wy wel treuren mogen.
Want door de sond en logen,
Zijn wy in slechte staet:
Geef Heere dat wy poogen,
t'Ontvlieden alle quaed.

Leeringen over des Menschen leven.

Stemme: *VVaerom bedroeft ghy u mijn hert.*

VV
El op mijn ziel en leef gerust/ En set op
God uws her-ten lust/ Want by hem is de vreughd:
Dus stel u lust in Godt den Heer/ En bid dat hy u

*VV*El op mijn ziel en leef gerust,
En set op God uws her-ten lust,
Want by hem is de deughd:
Dus stel u lust in Godt den Heer,
En bid dat hy u vreughd vermeer.

2. Het tijdlijck daer de Mensch om rent,
Laes! dat wort hem soo ras ontwent:
Maer 't eeuwige geduurt:
Dat noch de tijd noch roest verdooft,
En dat noch dief noch roover rooft.

3. Indien u Godt sijn zeegen geeft,
Siet dat ghy daer oock vroom by leeft:
Of anders is 't een vloeck,
Die u gedyen sal tot pijn,
En naemaels uwen Rechter zijn.

4. Schouw brassen, wulpsheyt, overdaed,
Die 's Menschen ziel ellendigh schaed,

Schouw twist en hoovaerdy:
Leeft zeedigh, met een sobre mond,
Dat maeckt u lijf en ziel gesont.

5. Indien u God in slechte staet,
Beproeven wil, soo houdt doch maet,
In 't geen u Godt verleent:
Is 't kleyn, ghy hebt oock kleynder kruys,
Hoe grooter ramp, hoe grooter huys.

6. 't Zy dat u sieckt of armoe druckt,
Of dat u handel niet geluckt,
Beswijckt doch nimmermeer:
Want als ghy dan u beste doet,
Soo houd een vroom en reyn gemoed.

7. In sijnen zeegen noyt mistrouwt:
Met hoop op sijn beloften bouwt:
Hy weet den tijd wanneer,
Dat hy sijn troost en hulpe sent,
En 't lieflijck aenschijn tot u went.

8. Wie sich verlaet op tijdlijck goed,
Dat doch maer is als ebb' en vloet,
Die leunt op 't krancke riet:
Wie rijckdom wint ter saligheyt,
Die heeft een goede schat bereyt.

9. Gods hand is mild en onverkort,
En die sijn zeegen overstort,
Op die hem dient en vreest:
Hy weet wel wat den Mensch gebreeckt,
Al eer hy sucht, ja eer hy spreeckt.

‘10. Dies wantrouwt nimmer in u ziel,
‘'t Zy of het dus of anders viel.
‘God weet het alderbest.
‘Dus leeft gerust in vreughd of smert,
‘Want God siet op 't inwendigh hert.

Des Menschen Leven.
Leert ons bedencken dat wy moeten sterven, Psalm 90.
Des menschen leven is kort, ydel en vol moeyte, 1. Sam. 11.

Stemme: ***Lieve Dochters vol van jeughden.*** **Of,** ***Si c'est pour mon pucellage.***

*VV*At is doch des Menschen leven,
Een soo selsaem wonder dingh?
't Is voorwaer te sonderlingh?
Daer hy steets in om-gedreven,
Sweeft in een gestade pijn:
Sal dit noch het leven zijn?

2. Als de Schipper na langh swerven,
Krijght de haven in 't gesicht,
Wort zijn hert daer door verlicht,
Om aldaer weer rust te erven:
Soo haeckt oock een yder Mensch,
Na het uyt-eynd van sijn wensch.

3. Blijft de Mensch dan soo gebonden,
Aen de Werreld, aen de Aerd,
Die des Menschen ziel beswaert?
Wort hy daer van soo geschonden,
Door een Webb', dat onvoltoyt,
Hertseer op benauwtheyt ployt?

4. Dat hy dan niet sou verlangen,
Dat dit swack en sondigh lijck,
Toe-gestelt uyt stof en slijck,
Magh de rust en vreughd ontfangen,
Daer 't van alle ramp en leyt,
Jeughdigh blijft in eeuwigheyt?

5. Hier toe kan de dood ons voeren,
Die ons onvermijd'lijck naeckt,

En vergoode Menschen maeckt:
Die ons hert soo kan beroeren,
Dat wy uyt dees droeve stant
Jancken na ons Vaderland.
6. Ach wat is hier steets te strijden,
Met de werreld, met de sond,
Die ons in de ziele wond?
Nu is 't ramp dan weer verblijden,
't Is een ongestuyme zee,
Vol beroerte, weynigh vree.
7. Al ons blijdschap is maer schijnen,
Jae soo vluchtigh als de wind:
Als de Mensch dit slechts besint,
Erft hy niet als angst en quijnen,
En door hoop en vrees gesolt,
Wort hy als een bal gerolt.
‘8. Leert dan Heer ons dagen tellen,
‘Die soo kort zijn en onwis,
‘Dat wy uyt dees duysternis,
‘Al ons leven daer na stellen,
‘Op dat wy in vreughd of nood,
‘Recht gedencken aen de dood.
‘9. Laet dan ons gemoed verheven,
‘Niet op d'aerde zijn gevest,
‘Maer verkiesen 't alderbest:
‘Op dat wy in dood of leven,
‘Mogen hooren 't lieflijck woord,
‘Dat noyt oore heeft gehoort.

Ellendigheyt van des Menschen leven.

Stemme: Si c'est pour mon pucellage. Of, *Lieve Dochters vol van vreughden.*

*H*Oe komt dat wy arme Menschen,
Door soo op-geblasen schijn,
Trots en overmoedigh zijn?
Daer ons dichten, poogen, wenschen,

Rasser als een bloem vergaet,
Die des morgens jeughdigh staet.
2. Arme Menschen, vol ellenden,
Stof en asch en ydelheyt,
Daer de wijsheyt self om schreyt:
Noodigh is 't dat ghy eerst kenden,
V ellendigheyt en aert,
Op dat ghy te recht bedaert.
3. Wat 's de mensch, die van sijn moeder,
Wort in jammer voort gebracht?
Had dit Menschelijck geslacht,
Geene queeckingh noch behoeder,
Hy bleef in sijn stanck versmoort,
En stierf stracks in sijn geboort.
4. Als de jonckheyt is aen 't wassen,
Ey dan komt de sorgh eerst aen:
't Kind dat moet ter schoole gaen,
Dan soo moet m"er gauw op passen,
Dat de Gods-vrucht in 't verstand,
Daer van joncks werd' in-geplant.
5. Stracks in nauwer plicht beslooten,
Leert hy handel, konst of werck,
Daer dient vlijtigh oogemerck:
Of verselt hy veel met grooten,
Daer dient straf en soet vermaen,
Dat het paerd niet uyt mach slaen.
6. Als nu weer de manbre jaren
Sien na eenigh weder-paer,
Dan is 't hert oock vol gevaer:
Dan is 't peynsen en beswaren,
Of des houwlijcks sware druck,
Dient hun beyden tot geluck.
7. Komt men na tot staet en eere,
O wat is 't een lastigh ampt:
Afgonst staet met nijd en kampt:
Om dat d'een is grooter Heere,
Swelt het hert van hoovaerdy.
't Is een ydel van slaverny.
8. Ick laet ramp en armoe varen,
Ick neem slechts een rustigh Man,
Die in voorspoet leven kan.

Stracks vermanen hem sijn hayren,
Dat de tijd en dood genaeckt,
En sijn lamp ten eynde raeckt.
9. Dan soo wort het hert benoopen,
Even wel hy moeter aen:
Wou dit onweer overgaen !
Jae kost hy sijn leven koopen,
Schoon het vol ellenden wroet,
Hy verruylde 't om sijn goed.
‘10. Dus in hoop en duysent vreesen,
‘Sweeft de Mensch, door veel verdriet,
‘En hy ooght ten Hemel niet:
‘Daer hy sal ontleedight wesen,
‘Van dees ramp en tegenspoet,
‘En omhelsen 't waerste goed.

Van des Menschen broosheyt.

Stemme:*VVindeken daer het Bosch af drilt.*

*VV*At mach de broose Mensch bestaen,
Dat hy derf dus prachtigh gaen,
Soo in zeeden, als in kleeden,
En vast stoffen op sijn goed,
Op hooge staet en overmoed?

2. Stel hy vry Godes Wet ter zy,
Die hem dunckt een slaverny:
En sie binnen, met sijn sinnen,
In sich selver en schouw' an,
Waer op hy sich verlaten kan.

3. Eedel te zijn, is dat sijn vreughd?
O, wat is het sonder deughd?
Adam, Eve, in haer leven,
Kenden geenen Eedelman.
Als hy dan sterft, wat is hy dan?

4. Isset op Rijckdom, eer' of goed?
O dat is maer ebb' en vloet.
Nu verheven, dan verdreven,
Nu in hooger eeren trap,
Morgen met een Beedlaers nap.

5. Zydy op u gesontheyt trots?
't Is een zegen uwes Gods.
Ach ellendigh, onbestendigh,
Jae veel brooser als een glas,
Pijndy het slechts, het breeckt soo ras.

6. Stofdy op schoonheyt of verstand?
't Een is wind, en 't ander schand:
Hoe ras valt sy, hoe ras ralt hy,
Schoonheyt en de eygen waen,
Sullen gelijck een bloem vergaen.

7. Of zydy moedigh op 't geluck?
Heeden vreughd, en morgen druck.
't Luck laet vooren, haer eerst hooren,
Maer als 't Luck haer rugge wend,
Dan heeft u vriend noch maeghd' gekent.

‘8. Wel hem die sich in Gode keert,
‘En uyt sijne wercken leert,
‘Dat dees have, en dees gaven,
‘Zijn geschencken t'sijnder eer.

‘9. Niet totte pracht noch hoovaerdy,
‘Noch tot 's Werrelds slaverny,
‘Noch tot weelde, die noyt teelde,
‘Als verweende overdaed.
‘Houd dan in Gods geschencken, maet.

Van de broosheydt des Menschelijcken levens, sal ons dese dienen, waer uyt de Groote deses Werrelds, hare broosheyt oock konnen bemercken.

ALs *Alexander Magnus,* na dat hy *Darium* hadde overwonnen te *Babylonien* was, quam in 't Koninghlijck Paleys een vreemde Vogel vliegen, en dalende in *Alexanders* schoot, leyde aldaer een Ey, vliegende stracks wech. Uyt dit Ey kroop terstont een kleyne Worm, die sich om 't Ey slingerde, vvederom in 't gat vermeende te kruypen, maer die bleef aldaer dood. Soo vvierde oock een vvan-schepsel gebooren, dat boven den Navel, een dood Mensch, maer beneden een levend dier vvas. Hy hier over seer nieuvvs-gierigh zijnde, vvilde de bediedenisse uyt sijne Wichlaers na-vorsschen. Dese, na datse lange met een ander hadden beraetslaeght, verklaerden, dat sijn eynde vvas voor handen. Waer over eene, uyt hun alles dese rede voerde. *O Alexander!* dit Ey bedied de Werreld, en de Worm die om 't Ey gekroopen heeft, zijt ghy. En gelijck als dese Worm om 't Ey kruypende, is gestorven; alsoo hebt ghy *ô Alexander!* de Werreld oock alreede om-gereyst, en zijt nu vvederom tot het nest van Grieckenland gekomen. En hier suldy sterven. En tot bevestinge deses, soo heeft een Wijf een Zee-schepsel ter Werreld gebracht, dat boven de navel dood is, en of dat vvel een Mensch gelijckt, soo vvort ghy daer door beduyt. Maer het onderste deel zijn dyne nakomelingen, en die sullen de beesten gelijck zijn. Ghy sult sterven, maer sy sullen leven. Hier over ontsettede *Alexander* sich dapper, soo dat hy versuchtende uyt-riep, *O Iupiter! wat is des Menschen leven! een swack geschenck? Ick hadde gemeent, soo lange te leven tot ick de geheele Werld soude hebben t'onder-gebracht. Eylaes! ick moet alsoo wel sterven, als de slechte Menschen.* En dat gevvislijck.

Als nu de Groote *Alexander* te Babylonien gestorven, en met heerlijcke pracht soude vverden begraven, soo spraecken eenige Philosophen onder malkanderen van de broosheyt des Menschelijcken levens. Waer onder eene seyde, voor

vveynigh dagen sat *Alexander* in sijn Koninghlijck Paleys, maer nu leyt hy dood, onder dese Sarck. De ander sprack, voor vveynigh dagen, vvas hy een Groot-machtigh Koningh, die de aerdbodem te enge vvas, maer nu vvort hy in een kleyne hoeck vvech gestopt. De derde seyde, voor desen vvas sijn Tafel met Koninghlijcke spijse op-gedischt, vvaer mede hy sijn lichaem versadighde, nu sullen sich de vvormen vvederom met hem verlustigen. De vierde seyde, des Menschen leven is even gelijck een brandende keerse, en gelijck die allenskens verteert, soo neemt oock des Menschen lichaem af, en sooder een stercke vvind op aen set, soo vvertse licht uytgeblasen, sulcks datse een vuyle stanck nae laet: En even soo gingh het oock met den Mensche, die men daerom oock stracks most met de aerde decken: hoe lief hy oock vvas. En om dit naeder uyt te drucken, gingh een ander stil-svvijgende, d'eene deure in en d'ander uyt. Waer mede hy te kennen gaf, dat ons leven slechts vvas een ingangh en een uytgangh in de Werrelt. Gregorius seyt, *Onse begeerten zijn groot, maer een kort leven breeckt die af.* Antiphon *seyt: Ons leven is als de gevanghnisse van eene dagh. en ick soude het gantsche leven, den tijd van eene gelijcke dagh mogen naemen, daer door wy slechts in de Werld sien, en den Nakomelingen het licht en het leven na-laten. Petrarcha* singht,

Ick schick my alsoo veel ick kan,
En sie mijn eynd' van verre an:
't Is morgens als een jeughdigh kind,
Maer nu soo word ick oud en blind.
Ons leven is maer eene dagh,
Broos, wanckel, en vol naer' geklagh,
Vol wolcken, dampen en verdriet:
Het schijnt wel schoon, maer 't isset niet.

De H. Schrift gelijckt de broosheyt onses levens, by een bloem, een vvind, roock, schaduvv, droom, Wevers spoele, en damp, &c. Waer over, als sich een Christen, dit alles te gemoed voert, soo heeft hy overvloedige reden om dit leven, met ootmoed en needrigheyt over te brengen, gedenckende, dat yder dagh de laetste is.

Troost in smerte.
t'Samen-spraeck tusschen Maria en Petrus.

Stemme: ***Gelijck als de witte Swane sterft.***

Maria.
GElijck als een Tortelduyfken quijnt,
Als 't haer Eegaede derft:
Soo oock nu mijn ziel, eylaes, sich pijnt,
Nu al haer vreughde sterft:
Hierom moet ick nu versuchten,
In mijn pijn,
En vol hoopen en vol duchten,
Treurigh zijn.

Petrus.
2. Ey! wie is't die hier dus klaeght en steent,
En quelt haer droeve hert:
Wie is't doch die hier dus kucht en weent,
En stooft sich in de smert?
Wilt de sorgh en droefheyt staecken,
Weest te vreen,
Wat ghy niet kond beter maecken,
Dient geleen.

Maria.
3. *Ach wat vreughd is voor mijn bange ziel,*
Die in de rouw verslijt.
Al wat my eerst in de vreughd beviel,
Is Alst en Aconijt.
Schreyen is nu al mijn vreughde,
Lacchen, pijn,
Al mijn wellust, ongeneughde,
En venijn.

Petrus.
4. Waer toe al de wanhoop en de rouw,
En dees mistroostigheyt?
Zijt ghy slechts God en sijn Woord getrouw,
Die u dit kruys bereyt.

't Is Gods hand die u komt vanden,
Houd u stil,
Hy breeckt haest u rouw en banden,
Is 't sijn wil.

Maria.
5. *Ach, hoe licht valt troost in ongeval,*
Voor die geen smert gevoelt:
Maer die 't in sijn hert bevinden sal,
Daer leyt een nest dat woelt:
Sucht op suchten, 't hert is bange,
En verteert,
VVaer uyt sal ick troost ontfangen?
'k Ben verheert.

Petrus.
6. Wie sijn rouw noch door de rouw vermeert,
Verswaert sijn eygen schult:
Bid God dat hy van u 't lijden weert,
En hebt daer in gedult:
't Lijden, jae al 's Werrelts lijden,
Is niet weert,
Al de lust, en al 't verblijden,
Ons bescheert.

Maria.
7. *Moet ick dan mijn rouw en smert versmaen,*
En soecken troost in God?
P. Jae, ghy moet als een die seer belaen,
Hier soecken 't hooghste lott.
M. O ghy Schepper aller dingen!
Die elck vreest.
Troost mijn hert, doch sonderlinge,
Door u Geest.

Petrus.
8. Dit 's de wegh waer door men *Christum* vind,
Daer elck sijn kruyce draeght,
Hier door proeft hy yder dien hy mind,
Hoe swaer 't hem druckt en plaeght.
M. Heyligh kruys, 'k wil u om-armen!
Troost my voort.
Heere wilt u mijns ontfarmen,
Na u VVoord.

't Pad der Vreede. Hoe saligh zijn de voeten.

Stemme: *Schoon lief ghy zijt prijs waert alleyne.*

*H*Oe lieflijck zijn doch dese voeten,
Die nae den vreede gaen? Die na, etc.
Want heyl en troost sal hun gemoeten,
Die na het goede staen. Die na, etc.
Beschouwt dees efne baen,
s' Is veyligh om te wandlen,
Dus drijft hier al u doen en handlen,
Nae 't geen in eeuwigheyt sal steets bestaen.

2. Dees wegh heeft *Christus* self betreden
In waer' onnoselheyt. In waer', etc.
Hy was de waerheyt en de vrede,
En vol ootmoedigheyt. En vol, etc.
Hy heeft dees wegh bereyt,
Voor die in hem gelooven,
Dus hoort sijn stemme van hier boven,
Doet boet' en houd sijn woord, tot u geseyt.

3. De Vreed' is een verheven kroone,
Een zeegen en cieraet, Een zeegen, etc.
Een vrucht des Geests, jae overschoone,
Een doelwit van genaed: Een doelwit, etc.
Jae saligh is de raed,
Van die na Vreede streven,
Sy is in ziel, verstant en leven,
Een licht, een wegh, die nae den Hemel gaet.

4. Wel saligh, die steets op dees wegen,
Op gift noch slangen treet, Op gift, etc.
Maer tot het goede wel genegen,
Der sonden pad vergeet, Der sonden, etc.
Want die sal ramp noch leet,
In sijn doen weder-varen,
Hoe dol oock gaen de wreede baren,
Want God tot sijnder bystant staet gereet.

5. Den breeden wegh wilt doch vermijden,
Die ten verderve leyt. Die ten, etc.
En wijckter af tot allen tijden,
Na 't pad der saligheyt, Na 't pad, etc.

Al is 't smal en vol leyt,
Daer volght vreughd en verblijden,
De Vree geeft u troost in druck en lijden,
En eene kroon, ter blijder saligheyt.

Lijdens troost.

Stemme: *Ick lijd in 't hert pijn ongewoon.*

*I*Ck lijd, o God! seer droeve smert,
Wilt doch mijn lijden, eens weer verblijden,
Dit woelt inwendigh in mijn hert
Tot allen tijden, Heer! help my strijden.
Een worm is 't die my knaeght,
En wroet van binnen,
Dies wacht ick troost o Heer!
Dat ick mach t'uwer eer, dit overwinnen.
2. Als ick slae op mijn lijden acht,
Dan voel ick 't leven, dat ghy kond geven,
Dan stilt sich weder mijn gedacht,
Schoon schrick en beven, noch in my kleven.
Ach wat hebt ghy geleen,
In al u nooden,
Als ghy om onse sond, soo deerlijck zijt gewond,
Jae totten doode?
3. Indien door lijden komt de vreughd,
Vyt 's Hemels troone, soo overschoone,
Laet ons door 't lijden zijn verheught,
God sal 't beloonen, en ons bekroonen:
Wie om Gods name lijdt,
Door reyn geweeten,
Verwacht de heerlijckheyt, den sijnen langh bereyt,
En toe-gemeeten.
4. Schept troost mijn ziel uyt dees fonteyn,
En wilt u laven, in Godes gaven,
Weest lijdsaem en voor Gode kleyn,
Op dat u slaven, en angstigh draven,
Verkrijgh het eynde van hare wensch,

Dat ghy als kampioene,
Die om u sonden lijd, verwint dien harden strijd,
Gehart en koene.
5. Dit lijden duyrt maer korte tijd,
En neemt een eynde, als 't God wil wenden,
Maer die om snoode boosheyt lijd,
Sweeft in ellende, van eeuwigh schenden,
Een vyer dat staedigh brand,
Pijnt den godloosen:
Geef Heer dat ick voor dy, blijf van de quaele vry,
Der over boosen.

De valsche en waere ruste.

Stemme: *O Saligh Heyligh Bethlehem.*

*A*L roemdy arme Mensch! van rust:
Op 't aerdrijck wort geen rust gevonden:
't Geen ghy noemt rust, dat is een lust:
Gemenght met gal en groove sonden.
2. Al schijnt dat ghy in weelde leeft,
Dat is geen rust die sal beklijven,
De onrust steets daer onder sweeft,
En spae berouw sal by u blijven.
3. Schoon ghy ontslaet u van 't gewoel,
En leeft schier eensaem en ellendigh:
Wat baet dat, als 'er wroet een poel,
Die 't hert vol onrust plaeght inwendigh.
4. Sluyt vry de onrust buytens huys,
Sy sal weer dringen door de spleten:
Want laster, achterklap, of kruys,
Zijn droeve boden voort geweten.
5. Al blinckt van buyten Bagh of Goud,
De hoovaerdy met haer cieraden,
Al pronckt ghy 't lichaem prats en stout,
't Zijn al aenlocksels, u, ten quaede.
6. Soeckt Gods Rijck en Gerechtigheyt,
Dan sal u rust en lust toe-vloeyen:

In Gods-vrucht en oprechtigheyt:
Dan sult ghy als de Ceedren bloeyen.
7. Volght *Christum* en sijn waerheyt na,
Leert kruys en sijn versmaetheyt dragen:
Wat God u toesend vroegh en spae,
Buyght uwe wil nae sijn behagen.
8. Sijn kruys brenght rust, na veel verdriet,
Want rust moet in de ziele woonen,
Des Werrelts rust is broos als riet,
Maer 's Hemels rust verwint de kroonen.
‘9. Laet dan u rust dees onrust zijn,
‘Dat ghy mooght met de sonden strijden,
‘Al kost het arbeyt, moeyt' en pijn,
‘Ghy sult u namaels weer verblijden.

Genoegen en Misnoegen.

Stemme: *Engelsche Fortuyn.* Of, *Indien mijn God gaf in mijn ouderdom.*

*G. VV*At baert de sorgh in menigh Mensch verdriet?
M. 't Geen ghy noemt sorgh, dat is de sorge niet.
G. Is 't dan geen sorgh, soo noemt het liever lust.
M. Dat u dunckt sorgh, is my de grootste rust.
G. 2. Noemt ghy dan rust, dat soo veel onrust geeft?
M. Dit is de wegh daer nu de Mensch na streeft,
G. Wel streeft hy dan niet self na ongeneughd?
M. O neen! dit 's my een aengename vreughd.
G. 3. O snoode vreughd! die soo veel rampen baert.
M. Dit seyt alleen eens armen suffers aert.
G. Is 't suffery dat ick nae deughde soeck?
M. 't Swaermoedigh bloed ick in mijn ziel vervloeck.
G. 4. Soo slaeft ghy dan alleen om staet en geld,
M. Hier op is 't hert by my alleen gestelt.
G. 5. Het goed ick wensch, maer alles in de maet.
M. Ick stae nae eer' nae rijckdom en nae staet.

G. Wat is 't soo ghy alleen nae hoogheyt oogh̃t?
M. Dit 's nu de wegh waer nae de VVerreld poogh̃t.
G. 6. Verdoolde Mensch! wy moeten verder gaen.
M. VVel soud ick dan de VVerreld my ontslaen?
G. Dat leert u God die ons 't genoegen leert.
M. Ghy spreeckt wel schoon, maer oordeelt gantsch verkeert.
G. 7. God geeft het goed en 't is een zegen Gods.
M. En 't goed dat maeckt my moedigh, fier en trots.
G. Dit is 't verderf dat u ten quade leyt.
M. Neen 't is 't vermaeck tot rechte vrolijckheyt.
G. 8. Hoe licht vergaet al dees vermomde schijn?
M. Is 't niet een lust, rijck en geacht te zijn?
G. Maer rijck in God, dat is een beter schatt.
M. Dit is voor my een al te slechten pad.
G. 9. Dit enge pad moet yder Mensch in-gaen.
M. VVel sal ick dan den Rijckdom gantsch versmaen?
G. De Rijckdom niet, die eerlijck is by God.
M. Soo word ick dan eerst aller Menschen spott.
G. 10. Wat schaed u dit, ghy wort in Gode rijck.
M. Die leert my 't goed verachten als het slijck.
G. 't Is waer, doch soo, dat 't hert daer niet aen kleef.
M. Van 't goed nochtans ick trots en prachtigh leef.
G. 11. Elck Christen Mensch in God genoegen leert.
M. Soo soud ick dan betomen mijn begeert?
G. Dit is u best, dat ghy u selver speent.
M. Heeft my dan God, dees Rijckdom niet verleent?
G. 12. De zeegen Gods is sonder tal of maet.
M. VVel sal ick dan verminderen mijn staet?
G. Wat schaet als ghy 't in beter oversett?
M. Ick volgh u raed, en sie op Godes VVet.
‘13. Set dan u hoop niet op het vluchtigh goed,
‘Dat u verlaet, wanneer ghy sterven moet,
‘Maer op die geen, die lijf en ziel terstont,
‘Door 't valsch gebruyck, stort in der Hellen grond.

t'Samen-spraeck tusschen Trouwhart en Lichthart.

Stemme: ***Ach Amarillis, Segh wat u wil is.***

T. VV Egh ſnoode luſten. L. Ey laet my ru-ſten.
T. Dit is geen ruſt die u bekoorde. L. VVaer toe al dit ge-
ſangh van vyſe woorden? T. Ick ſucht om u verdriet.
L. Ick acht u preecken niet. T. Ick ſingh mijn oude lied.
Ach dat elck 't hoorde.

*T. VV*Egh snoode lusten.
L. Ey laet my ru-sten.
T. Dit is geen rust die u bekoorde.
L. VVaer toe al dit gesangh van vyse woorden?
T. Ick sucht om u verdriet.
L. Ick acht u preecken niet.
T. Ick singh mijn oude lied.
Ach dat elck 't hoorde.
2. *L. VVat wilt ghy preecken?*
T. Van u gebreecken.
L. VVilt ghy mijn ziel vol onrust stichten?
T. Ach neen! ick wil u ziel in God verlichten.
L. Ghy maecktse droef en bangh.
T. Hier nae ick seer verlangh.
L. Neemt elders uwe gangh.
T. Ick wil niet swichten.
3. *L. Mijn ziel is vrolijck.*
T. V ziel' is olijck.
L. Sy swemt in weeld' en alle volheyt.
T. Dit is 't verderf dat leyt tot rechte dolheyt.

L. De wijn en 't bier zijn soet.
T. Jae voor een droncken bloed.
L. Ey 't maeckt een licht gemoed.
T. Maer 't hert is vol leyt.
4. *L. 'k Soeck hier 't vernoegen.*
T. Dat wil niet voegen.
L. Ick mest my steets by mijn gelagen.
T. Hier door soo komen u de sware plaegen.
L. ick slijt hier in mijn tijd.
T. Jae tot u Ouders spijt.
L. VVaer toe dient dit verwijt?
T. Ick sal 't God klagen.
5. *L. Moet ick 't dan derven?*
T. Denckt om u sterven.
L. Ick ben noch jongh en frisch van leeden.
T. Wie is u borgh voor den dagh van heeden?
L. 'k Sie 't leven dat is kort.
T. Dies u tot deughde port.
L. 't Schijnt ghy een Preecker wort.
T. Tot deughd en reeden.
6. *L. Ick volgh dan reeden.*
T. Doet God gebeeden.
L. Sal ick my van 't geselschap speenen?
T. Jae, ghy sult uwe ziel met God vereenen.
L. Ick bid God om genaê.
T. Houd daer aen vroegh en spae.
L. Bluscht dan de lust soo drae?
T. Godt sal 't verleenen.
7. *L. God is goedaerdigh.*
T. Jae oock rechtvaerdigh.
L. Die wil mijn hert van 't quaed geneesen.
T. Betracht u plicht, en wilt hem danckbaer wesen.
L. Hoe was ick dus verwond.
T. God maeck u ziel gesond.
L. Gesegent zy u mond.
T. God zy gepreesen.

Tegen de Eygen-baet.

Stemme: *Fortuyn eylaes pourquoy.* Of, *Nu leef ick in verdriet.* Of, *Als ick uyt wandlen gae.*

*S*Ie ick de Menschen aen, haer wandel en bedrijf,
Soo soeckt elck een sich self, sijn voordeel en gerijf,
Ja waer ick 't oogh oock keer, sie ick dat yder tracht,
Nae hoogheyt, staet en eer, en uyterlijcke pracht.

2. Want yder raept en schraept, als 't maer tot voordeel streckt:
Al waer 't schoon, dat hy sagh, sijn ziel hier door bevlecht:
Hy stelt het al ter zy, en denckt in sijnen sin,
't Is eerlijck wat ick doe, als 't streckt tot mijn gewin.

3. Geen winningh streckt tot eer, wanneerder ontrou blijckt,
Voor 't eerbaer en het nut, de valsche baetsucht wijckt:
Dit is geen rechte deughd, als ghy door eygen baet,
V even Mensch verkloeckt, door een vermomt gelaet.

4.. De deughde schuylt in 't hert, daer selfs de Rechter woont,
Dees vonnist tegen u, hoe seer ghy 't oock verschoont:
Want wie door eygen-baet, drijft valscheyt of geweld,
Daer is in sijn gemoed, het vonnis al gevelt.

5. Of soo 't gebeuren mocht, door u verblint verstand,
Dat ghy dit al veracht, en past op eer noch schand,
Daer is 't geweten doof, door 't derven van de smert,
Jae 't blijck van een verstaelt en ongeneeslijck hert.

‘6. Volght dan in u gemoed, 't geen Godes Wet u leert,
‘Streeft altijd nae het best, en toomt u snoo begeert:
‘Vernoeght u in het geen, dat eerlijck is en goed,
‘En houd altijd voor God, een onbevleckt gemoed.

Voorbeelt van de Gerechtigheydt eeniger Heydenen.

ICk moet, als met vervvonderinge, verhaelen, 't gene ick by andere Schrijvers hebbe gelesen, hoe *Alexander* de *Groote,* tervvijl hy de Werlt verheerde, verborgender-vvijse in sekere stad van Persien quam, om eens te vernemen, hoe men aldaer het Recht en de Gerechtigheydt handhaefde. Hy gingh dan, onbekent, mede op 't Raed-huys, en hoorde aldaer het gedingh of pleyt aen. Onder andere hoorde hy op deser vvijse de reede voeren. Heer Rechter! ick heb van desen Man, hier tegenvvoordigh, seecker huys gekost, en alsoo ick daer in heb doen graven om een kelder toe te stellen, heb ick daer in een groote schat van geld gevonden, en alsoo my die selve niet toe-behoort, heeft dese my gevveygert die te ontfangen, en derhalven is de schat hier tegenvvoordigh, met versoeck, den Rechter gelieve hem te lasten, dat hy die selve aenneme, alsoo ick noch recht noch deel daer toe hebbe. De ander antvvoorde, Heer Rechter, vveest verseeckert dat dese schat, die dese vriend heeft gevonden, my noyt heeft toe-behoort. 't Is vvaer dat ick 't huys vvel heb laten timmeren, maer het vvas doemaels een gemeene plaets, daer yder op vermocht te bouvven; derhalven heb ick geen rechtmatige oorsaecke, om dit geld aen my te trecken. Na vele heeckelinge heen en vveder, vonden sy geraeden, desen schat den Rechter selve in handen te geven. De Rechter sprack voorts, ghy bekent dan beyde, dat dese schat die in u huys is gevonden, u niet toe-behoort? Seght dan, onder vvat schijn, soude ick die hier toe recht noch deel hebbe, my die selve derven toe-matigen? daer behoeden my de Goden voor, dat ick vreemder goederen soude begeeren. Ghy schuyft de saecke op mijn ampt, en op mijn gevveeten. Wel aen! ick moet raed soecken. Daer op vraeghde de Rechter den eenen, of hy niet eenen Soone hadden? hy antwoorde, jae. hy vraeghde den anderen, of hy niet een Dochter hadde? dees antwoorde van gelijcken jae. Hier op antwoorde de Rechter seer vrolijck, ey dat komt recht en wel te passe: Daerom oordeele ick dat u Soone deses Dochter sal ter Echt

nemen, en ick geve haer daer by, al dit geld tot een Bruydschat. Als *Alexander* dit hoorde, konde hy sich, over dit vvijs besluyt, niet genoegh vervvonderen, en borst, als in den Geest op-getoogen, uyt, en seyde, hy had noyt gelooft, datter in de Werlt luyden vvierden gevonden, die de gerechtigheyt soo handhaefden als dese. De Rechters, die hem niet kende, antvvoorde, is 't oock vvel mogelijck datter luyden vverden gevonden, die anders doen? Voor seker antvvoorde *Alexander,* en dat dickwijls, en aen veele plaetsen. Daer over de Rechter zijnde verwondert, uyt-riep: of dan de Goden in die plaetsen oock lieten regenen en de Sonne schijnen? vvillende te kennen geven dat God soodanigen luyden, daer men Recht noch Gerechtigheydt oeffende, sijnen Regen en Sonne-schijn behoorde te vveygeren. Tot beschaemtheyt der Christenen, die over de Gerechtigheyt sich soo vveynigh bevlytigen.

't Vernoeghde Leven.

Stemme: *24. Psal. De aerd' is onses Gods, &c.*

*D*It is te recht een saligh Man,
Die sich in 't sijn' vernoegen kan,
En die door grootsheyt niet gedreven,
De gulde middelmaet bemint,
En is in alles soo gesint,
Dat hy beooght een rustigh leven.
2. Die op bewind noch hooge staet,
Noch sich op Vorsten gonst verlaet,
Noch op het slibrigh pad der Hoven:
Maer die het al van verr' beschouwt,
En needrigh sich op God betrouwt,
Als die 't hem alles schenckt van boven.
3. Die op de eerbaerheyt slaet acht,
En walght van grootsheyt en van pracht,
En siet veel liever op sijn minder,
Die slecht en recht sijn tijd beleeft,
En yder Mensch het sijne geeft.
Dees leeft gewis met weynigh hinder.

4. Al stormt en woelt de woeste zee,
Hy sit op een geruste ree,
Want blixem noch geen donder-slagen,
Ontrusten sijn gerust gemoed,
Hy woelt niet al te seer om 't goed,
Dat niemant sal ten Hemel dragen.
5. Die woecker druckt noch pleyt geschil,
Maer leeft vergeeten vroom en stil,
Vernoeght in kost en zeedigh kleeden:
Die meer heeft, en die min geniet.
En spaersaem, op een beter siet,
En toomt sijn tochten, nae de reeden.
6. Die sijn Eegaed' en sijn gesint,
Gelijck een Vader recht bemint,
En lichtse voor op Godes wegen,
Die niet als recht gewin beooght,
En altijd na het beste pooght.
En siet alleen op 's Heeren zeegen.
7. Dees Man weet dat dit leven is,
Seer wanckel, broos en ongewis,
Dies leert hy sich altijd vernoegen,
En is te vreen met sijn genot,
En danckt den Heer voor 't overschot,
Die 't alles kan ten besten voegen.

't Rampsaligh Leven der Grooten.

Stemme: *O Saligh Heyligh Bethlehem.*

*VV*At is het leven van den Mensch!
Dat hoogh in staet schijnt uyt-gelaten?
Al leeft een Prins na volle wensch,
Hy sweeft in vrees van d' Ondersaten:
2. Sijn kroon al blinckt s'als een robijn,
Die is een lastigh pack om dragen,
Vytwendigh van een schoone schijn,
Inwendigh schrick en naere vlagen.
3. Jae maeckt hy 't nae des eenen sin,
Stracks sal 't een ander weer benijden:
Wat kropt hy veel versmaetheyt in,
Die hy oock nimmer kan vermijden.

4. Schoon dat sijn wencken is gedien,
Noch moet hy self een grooter vreesen:
Want God, die yder moet ontsien,
Diens dienstknecht moet een Prins oock wesen.
5. Of isser maer een eenigh kind,
De minste ramp verschrickt voor 't sterven:
Hy vreest voor 't Rijck, dat sijn bewind,
Geraecken sal aen vreemde erven.
6. Al stuypt en buyght men voor hem neer,
't Zijn meest geveynsde dienstigheden:
Laet dit al zijn ontsagh en eer:
Hy is weer slaef van yders zeeden.
7. Maer raeckt de Vyand op de been,
Wat is hem sorgh en moeyt beschooren?
Al woelt het breyn, hy moeter heen,
En yders onwil sien en hooren.
8. Wanneer 't dan uyt-valt na sijn wil,
Dan is 't met vlam en bloed bezegelt:
Is 't anders, soo is 't vol bedil,
Dan spreeckt men stout en ongeregelt.
9. Wanneer een ander rustigh slaept,
En eet sijn brood in graeger ruste,
Hy sluymt, en droomt, en geeuwt, en gaept,
Bancket noch wiltbraed sal hem lusten.
10. Ick swijgh noch van kativigheen,
Die yder Mensch is onderwarigh:
Is hy dan vry? Eylacy neen:
't Zy Vorst of Boer, dit gaet eenparigh.
11. De dood verschoont noch kleyn noch groot,
De Vorst moet met den Beedlaer reysen:
Hen over-komt een selfde noot,
De Dood treft hutten en palleysen.
12. Dit leven is soo heerlijck niet,
Als 't uyterlijck wel blinckt voor d'oogen,
Het is vermenght met veel verdriet,
Al schijnt het ons van groot vermogen.
13. En yder leef in God gerust,
Laet Princen zijn in staet verheven:
Elck zy vernoeght. Laet al ons lust,
Steets strecken na het beste leven.

Der Jongelingen en Dochters çieraet.

Stemme: *Coridon ontsteken.* Of, *Aertjen die is aerdigh.*

*D*Ochters wilt gh'u cieren, met een peerle kroon?
Vlecht geen dartle swieren, die u duncken schoon,
Maer druckt d'eedle deughde, om u eerbaer hoofd,
Dat sal zijn een vreughde, dieder noyt verdooft.

2. Vlechter Gods-vrucht binnen, ey dat lieflijck kruyd!
Dat in ziel en sinnen, wast tot schoonder spruyt,
Als 't hooghmoedigh wesen, dat de lusten vleyt,
Datter komt geresen, uytte dertelheyt.

3. Siet ghy aen de peerlen, die soo suyver zijn,
En voor d'oogen dwerlen, in soo heldre schijn?
Denckt dan in u herten, dit is 't Maeghden beeld,
Dat ons vrijdt van smerten, en ons schatten deelt.

4. Siet ghy dees kleynoden, en haer suyver wit?
Ey laet u die nooden, dat ghy kuysch besit,
Een reyn dierbaer leven, datter onbevleckt,
V een krans sal geven, die ten Hemel streckt.

5. Ciert u met geen prachten, noch vermomde prael,
Met geen kroese drachten, noch met weyts onthael,
Maer met vriendlijckheden, en ootmoedigheyt,
Met gecierde zeeden, vol sachtmoedigheyt.

6. Want in Baggh en Ringen, en in overmoet,
Schuylen valsche dingen, maer geen heylsaem goed,
Datter sal beklijven, noch voor God bestaen,
Maer de deughd sal blijven, als dit sal vergaen.

‘7. Dus verciert u leeden, met een heyligh kleed,
‘Vol Godtvruchtigheden, die de pracht vertreet,
‘Op dat ghy mooght lichten, als het morgen-root,
‘En u naeste stichten, 't zy in vreughd of nood.

Lof der needrige Staet.

Stemme: *La Vignone.* Of, *O çierelijck çieraet.*

O Nederige staet!
Die veyligh in spoet en onspoet houd de maet,
Die ick bemin, met hert en sin,
En die ick acht, voor groot gewin:
Die bergen noch dalen ontsiet,
Die niet, vreest hoogh gebiet,
Maer die haer plicht, gelijck een licht,
Ontvonckt voor yders aengesicht.

2. Ach slibberige Hof!
Dat prachtigh en trots, door weelde soeckt u lof,
Waer vol gewoel, des afgonsts poel,
En haet en nijd vest hare stoel:
Daer trouwe en eere veracht,
En pracht, krielt dagh en nacht,
Daer d'ontrouw woont, bedrogh gekroont,
En deughd te schandigh wort geloont.

3. Lof middelbare stand,
Die veyligh, roeyt met u schuytjen onder 't land:
Wat soeter lust, baert doch de rust,
Diens hert niet is yet quaeds bewust?
Die stormen noch winden niet vreest,
Wiens geest, niet is bedeest,
Maer houd sich slecht, vroom en oprecht,
Vernoeght, wat hem is op-geleght.

4. Maer ghy verheven top!
Wiens kruynen seer trots ten Hemel steygren op,
Siet hier u staet, en toeverlaet,
Die doch soo snel en ras vergaet:
Als buyen en donder 't geweldt,
Ontstelt, en neder velt,
Dan daelt u pracht, en wort veracht,
Jae van een Boere kluys belacht.

De woelende Mensche.

Stemme: ***Doense, doense.***

De menſche rotſt door bergh en dal/ Door boſ-
ſchen en door dalen/ en door dalen/ En geeft ſich in veel
ongeval/ Om gout en ſchat te halen/ Maer op de deughd
en eer/ lacy! lacy! Maer op de deughd en eer/ men
wepnigh let.

*D*E mensche rotst door bergh en dal,
Door bosschen en door dalen, en door dalen,
En geeft sich in veel ongeval,
Om gout en schat te halen,
Maer op de deughd en eer, lacy! lacy!
Maer op de deughd en eer, met weynigh let.

2. De Mensch sweeft over zee en sand,
Door stormen en door baeren, en door baeren,
En hy verlaet sijn hof en land,
Om geld en goed te garen,
Maer op de eedle ziel, leyder! leyder!
Maer op de eedle ziel, men weynigh past.

3. Maer als 't al is geraept, geschraept,
Door krom' en slinxe wegen, slinxe wegen,
't Onrustigh hert dan nimmer slaept,
Maer vind sich heel verlegen,
Want eene worm die knaeght, droevigh, droevigh,
Want eene worm die knaeght, en rooft sijn rust.

4. Soo soeckt men dan door staet en pracht,
Sijn sinnen te verlusten, te verlusten,
Men slaet alleen op wellust acht,
En soeckt daer in sijn ruste,
Maer 't is een broose lust, vluchtigh, vluchtigh,
Maer 't is een broose lust, die ras verdwijnt.

5. 't Is beter dat m' om 't eeuwigh peynst,
Dat eeuwigh sal beklijven, sal beklijven,
Dan dat m' om 't aerdsche goed soo veynst,
Dat snellijck sal wegh drijven,
Maer 's Hemels goed geduyrt, eeuwigh, eeuwigh,
Maer 's Hemels goed geduyrt, in eeuwigheyt.

‘6. Heft dan u hert en ziel om hoogh,
‘En tracht na 't beste leven, 't beste leven,
‘En staert ten Hemel met u oogh,
‘Die beter schat sal geven:
‘Daer blinckt het hooghste goed, stadigh, stadigh,
‘Daer blinckt het hooghste goed, dat God bekroont.

Laster der Sonde.

Stemme: En fin d'amour.

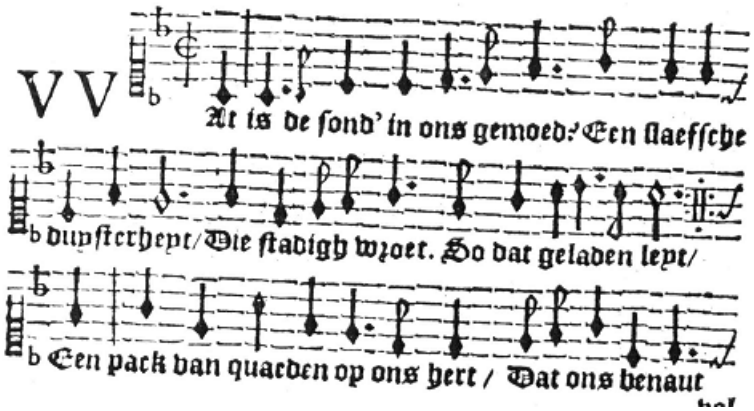
VV At is de sond' in ons gemoed? Een slaefsche
duysterheyt/ Die stadigh wroet. So dat geladen leyt/
Een pack van quaeden op ons hert / Dat ons benaut

*VV*At is de sond' in ons gemoed?
Een slaefsche duysterheyt,
Die stadigh wroet.
So dat geladen leyt,
Een pack van quaeden op ons hert,
Dat ons benaut

vol smert:
Laes onse sinnen, De sond beminnen,
Die ons dus benart.
2. Sy is een blindheyt in 't verstand,
Verbreeckster van Gods Wett,
Een nest vol schand',
Daer sy haer hert op sett,
Sy is berooft van 's Hemels licht,
En van Gods aengesicht,
Wiens snoode lusten, de ziel ontrusten,
Die sy in ons sticht.
3. Wat is sy een vergifte slangh,
Die haer venijnen spreyt?
En maeckt ons bangh,
Als s'op haer luymen leyt:
Sy is een Juffer van de Dood,
En die ons brenght in nood,
En door wiens oogen, wy zijn bedrogen,
Als sy d'Appel boot.
4. Door wat bedrogh en snoode list,
Stort sy ons in gevaer,
En broeyt veel twist,
Van 't eene jaer op jaer?
Sy stort ons in der Hellen grond,
Door haer vergifte mond,
Jae knaeght de ziele, en gaet vernielen,
Wat eerst vreedigh stond.
‘5. O Worm die ons gewisse knaeght,
‘Door u bedriegery,
‘Die ons belaeght,
‘Dat wy zijn nimmer vry.
‘God sal der vroomen bystant zijn,
‘En smooren u venijn,
‘Die ons gemoeden, geneyght ten goede,
‘Vrijd van quael en pijn.

Verachtinge der Werld.

Stemme: Fransche air.

Ghy die de Werreld wilt dienen en eeren / Let op
Die u kan heffen en weder verneeren / Die u
u leven en vluchtige luft / Die u verlockt door een
kan vleyen en rooven u ruft/
vermomde schijn/ En schaft voor vreughd/ seer doode-
lijck venijn/ Waer door de ziel / in veel gevaer en smert/
Sich ſtort/ dat ſy gelijck betovert werdt.

*G*Hy die de Werreld wilt dienen en eeren,
Let op u leven en vluchtige lust,
Die u kan heffen en weder verneeren,
Die u kan vleyen en rooven u rust,
Die u verlockt door een vermomde schijn,
En schaft voor vreughd, seer doodelijck venijn,
Waer door de ziel, in veel gevaer en smert,
Sich stort, dat sy gelijck betovert werdt.

2. Wilt ghy haer volgen, sy sal u beminnen,
Sy sal haer weesen en lieflijcke vreughd,
Vriendlijck betoonen, in ziel en in sinnen:
En u besmetten met veel ongeneughd.
Want sy is valsch, door haer liefkosery,
Die u verleyt, door snoo bedriegery,
En schenckt u in voor vreughde bittre gal,
Die u hier nae, soo suur bekomen sal.
3. Sy sal u streelen en weder verslinden,
Al uwe eere, u tijd en u geld,
Sy sal u kluystren en strengelijck binden,

Dat ghy verslagen leght neder gevelt:
Sy sal u ziel, met stricken overlaen,
Tot u verdriet, met scherpe geessels slaen,
Soo dat u lijf gemartelt en gepijnt,
Hier door gepranght, in veel' ellende quijnt.
4. Ghy wort een slave die vriendlijck moet speelen,
Ghy moet de Werreld een troetelkind zijn,
Al hare wonden zijn niet om te heelen,
Als door gebeden met boet en met pijn,
En waer' berouw, door een gebroken hert,
Dat dan verfoeyt dees schandelijcke smert,
Waer door 't gemoed, door overlegh van 't quaed,
Sich schaemt voor God, die alle sonden haet.
‘5. Vliet dan de Werreld, met al haere lusten,
‘Streeft op ten Hemel nae 't heylige pad,
‘Vliet het verganckelijck, laet de ziel rusten,
‘Kiest voor de weelde, dees Hemelsche schat,
‘Daer alle lust en alle vreughde woont,
‘En daer de deughd wort loffelijck bekroont:
‘Want 's Werrelts lust en hooghmoed sal vergaen,
‘Maer Godes Woord sal eeuwighlijck bestaen.

Tegen de Hoovaerdye.

Stemme: Carile.

Arile ! hoe volghdp dus de werreld/door een ſchijn
en valſche luſt? Door roem/en wulpſche pracht die elck
veracht/Schoon ſy u behaegt/en daer in ſchept u ruſt :

CArile! Hoe volghdy dus de werreld, door een schijn en valsche lust?
Door roem, en wulpsche pracht, die elck veracht,
Schoon sy u behaegt, en daer in schept u rust:

Weelde noch drachten/Perl noch Diamant/ V niet ver-
krachten/maer u blind verstand/ Verlanght/en janckt
na d'ydelheen/ Daer ach! mijn geklagh u stieren
sal nae reen.

Weelde noch drachten, Perl noch Diamant,
V niet verkrachten, maer u blind verstand,
Verlanght, en janckt na d'ydelheen,
Daer ach! mijn geklagh u stieren sal nae reen.

2. Let eens op de broosheyt van u leven, op een roock en losse waen,
Die smelt en ras verdwijnt, hoe schoon 't u schijnt,
Hoe ghy 't oock verbloemt, en gaet dees gladde baen.
Hayren en jaren, proncken en geprael,
Seer snel wegh varen: als ghy oudt en kael,
V tijd, verslijdt in kostelheen,
Die ghy, al by ty, moet mannelijck vertreen.

3. Ciert u vry, en wilt in rooskens baden, volght de sleur en hoofsche pracht,
Vermomt en toyt u op, gelijck een pop,
Met floers en blancket, en kroese weytsche dracht:
Kleeren en veeren, baggen noch juweel,
Konnen u eeren, hoovaert maeckt niet eel:
't Gemoed, u doet, met sorgh verstaen,
Dat al, dit gemal, moet als een bloem vergaen.

4. *Carilé,* wilt *Sions* dochter volgen, in haer cier en zeedigh kleed,
Daer tijd, of bange lucht, noch naer gesucht,
V hier van berooft, 't zy in vreughde noch leet,
Eere en deughde, Gods-vrucht en geloof,
Sullen u verjeughden, met een heyligh loof,
Met Palm, wiens galm, en soete stem,
Wiens throon, overschoon, klinckt in *Ierusalem.*

5. 't Kleed zy wit, en onbemost van sonden, daer de liefd en hoop in leeft,
Daer ghy, geciert soo schoon, voor Godes throon,
Reyn en onbevleckt, als een suyver Duyfken sweeft.
Engels en reyen, en des Hemels schaer,
Sullen u geleyen heyligh voor 't Autaer.
Daer 't Lam, de stam der droomen siet,
Die slecht, en oprecht, 's Hemels vreughde geniet.

De wegh van 't Menschlijck leven.
Al 't oude al 't selfde.

Stemme: *Fortuyn eylaes bedroeft.* Of, *Als ick uyt wandelen gae.*

*G*Elijck de Sonne draeyt, soo draeyt ons leven oock,
Ons dagen zijn soo licht, gelijck en lichte roock,
Ons leven is een bloem, die in de morgenstondt,
Sijn bloeysel ons vertoont, en 's avonts leyt te grond.

2. Ons leven is een *Kind,* dat in de wiege schreyt,
Stracks volghter op de *Ieughd,* vol sorgh en swaerigheyt:
Nu draeft en slaeft de *Man,* voor Vrouw en voor 't gesin,
En *d'Ouderdom* brenght ramp en alle swackheyt in.

3. Soo rolt de tijd op tijd, gelijck een kluwen aen,
En als het is vol-speelt, dan scheert men af de draen,
Daer leyt dan al ons glans, als in het stof vertreen,
Een ander grijpt de spil, en spint op nieuws weer heen.

4. Dus ebt en vloeyt ons ty. 't Is nimmermeer gedaen:
Al waer het d'eene laet, daer grijpt het d'ander aen,
Maer watter is voorby, dat keert niet wederom,
Nature weeft haer webb' al in den ouden drom.

5. Sy zaeyt, sy maeyt en queeckt, en rooft het weer tot niet,
Wanneer het een vergaet, men stracks na 't ander siet:
't Verderven baert gewin, en brenght weer voor den dagh,
Wat eertijdts was verrot, men nu weer bloeyen sagh.

6. Maer wie in *Chriso* leeft, blijft van 't verderven vry,
Al sterft hy en vergaet, hem blijft het leven by:
't Verderffelijck treckt aen, dat onverderflijck is,
En dit 's een Christen Mensch, een groot geheymenis.

NB. De Poëten versierden datter waren ***Parcae,*** *Goddianen van Leven en Dood, en dat* ***Cloto*** *het vlas aen den rocken deede; dat* ***Lachesis*** *het span, en dat* ***Atropos,*** *als 't haer dacht geraden, den draet af-sneet. En hier mede wilden sy des Menschen leven afbeelden. Doch 't is God die alder Menschen handlingen bestiert, en in wiens handen wy alle zijn.*

Wensch nae Vreede.

Stemme: *Ick roep u Hemelsche Vader aen.*

*H*Oe holt de Werreld over al,
Een yder is vol vreese,
Ach! wat het eynd noch wesen sal,
Van dit droevigh ongeval?
Het hout noch maet noch stal,
Met al dit godloos weesen.
2. Men hoorter niet als krijghs rumoer,
Van kerven, moorden, branden,
Noch Burger wert verschoont noch Boer,
Jae d'aldersnoodste loer,
Voert menigh aen het snoer,
En brenght hem tot schanden.
3. Eylaes! wat hoort men naer gekrijt,
Men hoort Trompetten blasen:
Daer sneuvelt menigh in den strijd,
Door haet en dolle nijd,
Tot s'even naesten spijt,
Om in sijn goed te graesen.
4. De Vreed' is nu al wegh gejaeght,
De bloote deegens klincken,
Siet hoe dat d'een den d'and'ren plaeght,
Jae 't moet God zijn geklaeght,

Hoe elck dus onversaeght,
Sijns naesten bloed wil drincken.
5. Verschijn doch eens o soete Vree!
Met uw' Olyve rancken:
Dan sal verdwijnen al het wee,
Op 't Land en in de Stee,
Want Menschen en het Vee,
Nae u o vreede! jancken.
6. Dan sal de Wollef en het Lam,
In eene weyde speelen:
De wreede Leeuw sal werden tam,
Die eerst was fel en gram,
Dan sal der Christen stam,
Een blijde Lof-sangh queelen.
7. Verschijn, verschijn, o vrolijck licht!
Met uwe goude straelen,
En toogh u Godlijck aengesicht,
Dat yder Mensche sticht,
Op dat elck in sijn plicht,
Gods goedheyt magh verhalen.

Klachte over de woelende Werlt.

Stemme: *Eylaes amour wat gaet my aen.*

*VV*Ie op de Werreld acht,
Wat siet men swerven, kerven;
Onder 't Menschelijck geslacht,
Hoort men niet als van verderven,
In gehuchten, kerck of kluys.
O wat is 't een lastigh kruys?
2. Wat sal doch 't eynde zijn,
Van al dit moorden, dooden?
Wilt ghy in ellend' en pijn,
Volgen steets het pad der snooden,
En op hoopen quaed op quaed?
Maer God al u boosheyt haet.
3. Hoe kan de haet en nijd,
Soo veel twist te samen rocken?

Dat men stadigh in den strijt,
Siet haer by den hayre plocken,
En met spiesse, bus en swaerd,
Delgen uyt der Menschen aert?
4. Fy, fy, ontaert geslacht!
Sult ghy niet eens weder keeren,
En u voeren in 't gedacht,
Dese trouwe les des Heeren,
Dat wie met den swaerde slaet,
Weder in sijn bloed vergaet?
5. Zijt ghy dan wreeder dier,
Als de Tygers of de Leeuwen,
Brand u hert in feller vyer,
Als de wreede Wolven schreeuwen,
Die met Beere-margh gevoet,
Raesen uyt een vol gemoed?
6. Laet af o Christen Mensch!
Van al dit godloos wesen,
Dan krijghdy 's Hemels wensch,
En sult niet voor 't oordeel vreesen:
Want het goddeloos getal,
Noyt Gods Rijck besitten sal.
7. Roert eens o groote God!
't Hert van dees werrelts Grooten,
Datse niet tot uwer spot,
Dooden meer haer Lands-genoten,
Dat haer sucht tot heerschappy,
Nimmer keer tot tyranny.

Vreede klachte.

Stemme:*Schoonste Nimphe, &c.*

*VV*Aer mijn oogh, een traene Bron,
Dat ick kon,
Al het ongeval beweenen,
Waerom d'arme Christen schaer,
Vol gevaer,
Moet versuchten en dus steenen.

2. Als ick sie 't verwoesten aen,
O dan staen,
Al dees grouwlen voor mijn oogen,
Dan gedenck ick, ach mijn Heer!
Kondy meer,
Al dit moord-geschrey gedoogen?

3. Hier verjaeght men Man en Vrouw,
En vol rouw,
Zijn de arme Ondersaten,
Die verslagen als het Vee,
Wee! ach wee!
Zijn gesaeyt op veld en straeten.

4. Weent o Dochter *Sions* weent!
Sucht en steent:
Houdt niet af van bitter klaegen,
Stort u tranen als een vloedt,
Om het bloed,
Dat soo deerlijck leyt verslagen.

5. God sal eens van boven af,
Wannen 't kaf,
En met scherpe geessels wreecken,
Al dees wrevelmoed en quaed,
Dat hy haet,
En in sijne gramschap spreecken.

6. Wegh ghy boose verr' van hier,
Want mijn vyer,
Sal op uwe zielen branden,
En ghy sult in vlam en roock,
Voor 't gespoock,
Zijn verschrickt, en klapper-tanden.

7. Steeckt dan eens u swaerden op,
Of u kop
Sal gevoelen Godes tooren,
Want een fel moordadigh hert,
Sal met smert,
Een verschricklijck oordeel hooren.

Danckseggінge voor de weldaden Gods.

Stemme: ***Treet rasjes mijn voetjes.***

VV At Godlyckер ſtraelen/ In 't herte dalen/ Vpt
's Hemels ſaelen/ Als dan ſyn goed/ Dat yder voedt/
Vervrolyckt 't gemoed? Als wy verbaeſt aenſien/
Wat deughde hy ons aen komt bien.

*VV*At Godlijcker straelen,
In 't herte dalen,
Vyt 's Hemels saelen,
Als van sijn goed, Dat yder voedt,
Vervrolijckt 't gemoed?
Als wy verbaest aensien,
Wat deughde hy ons aen komt bien.

2. Gods gonstige oogen,
Vol van vermogen,
Wel klaer betogen,
Van sijn genae, die vroegh en spae,
Ons herten soo drae,
Ontvonckt door eene brand,
Die glorijt in ziel en verstand.

3. Wie sou niet beminnen,
Met hert en sinnen,
En sien van binnen,
Op desen Heer? die tot ons leer,
Sijn gaven send neer?
En weckt ons doffe ziel,
Tot vreughde die u Heer! beviel?

4. Want als ons gedachten,
Nae 't Hemels trachten,
En 't aerdsch verachten,
Als 't geen vergaet, en ons verlaet:
Daer 't eeuwigh bestaet:

Soo sal dat eel gemoed,
God dancken voor dit groote goed.
5. Wie dan Godes zeegen,
Hier heeft verkregen,
Sal 't aller wegen,
God singen lof, voor huys en hof,
En nemen hier stof,
Dat hy door 't aerdsche siet,
Nae 't Hemels, dat hem God aenbiet.

Om vergifnisse der Sonden.

Op de wijse van C. V. Mander.
Stemme: ***Maer aerd als goud, meer quaed als goede Menschen. Of op dese nieuwe Wijs.***

Ick koom tot u met ſware laſt ge-laden/
Ach Hee-re laet mijn ziel in u ſich baden/
Mijn ſond ey-laes! die druckt my na den grond:
Die nu by-na leyt tot-ter dood verwond.
Mijn hert is flauw/ En 't aengeſicht derf nauw/
Haer oogen nae dien ſchoonen He-mel slaen.
Om dat my pranght 't geweten/ en my tuyght/

*I*Ck koomt tot u met sware last ge-laden,
Mijn sond ey-laes! die druckt my na den grond:
Ach Hee-re laet mijn ziel in u sich baden,
Die nu by-na leyt tot-ter dood verwond.
Mijn hert is flauw,
En 't aengesicht derf nauw,
Haer oogen nae dien schoonen He-mel slaen.
Om dat my pranght 't geweten, en my tuyght,

Dat ick, o Godt! heb tegen u misdaen:
Dies mijn gemoed sich needrigh voor u buyght.

2. Ghy wilt dan Heer! niet met u Dienaer treden,
In u gerecht, noch straffen nae u Wet?
Wie kan bestaen? wie souder geven reeden,
Als ghy op 't strenghst u oordeel voor ons set?
Wy treeden dan,
Op uwe goedheyt an,
En weten dat de straf u haest berouwt:
En dat ghy zijt een Vader die terstont,
Sijn roe verbreeckt, aen die op u vertrouwt,
Besprenght daerom met Ysop onse wond'.
3. Schoon dat de sond ons hayren gaet te boven,
En is soo root als 't hooghste Carmozijn:
Soo sullen wy van u niet zijn verschoven,
Maer door u gonst, soo wil als wolle zijn:
Dan u genae,
Blinckt altijdt vroegh en spae:
Ja wijder als de aerd van d'Hemel staet,
Ja wijder als het Westen van het Oost,
Streckt uwe liefd, die nimmermeer vergaet,
Want ghy zijt ons een toeverlaet en troost.
4. Ghy hebt dit woord als met een eed geswooren,
Dat ghy niet wilt des armen Sondaers dood:
Maer dat hy leef: noch 't Schaepken blijf verlooren,
Om dat ghy noyt den Sondaer van u stoot.
Wanneer hy karmt,
Ghy vriendelijck om-armt:
Als slechts 't berouw uyt reynder herten spruyt,
Dan werpt ghy wegh sijn' sonden in de Zee,
Gedencktse niet, jae delghtse gantschlijck uyt,
Ja 't onreyn hert wort witter als een snee.
‘5. Wilt ons dan Heer een heyligh kleed aen trecken,

‘Een rock des Heyls en vol gerechtigheyt:
‘Wilt dan u geest steets in ons hert verwecken,
‘Dat wy betreen 't pad uwer heyligheyt.
‘Ghy sandt u Soon,
‘Die sich voor ons liet doon,
‘Op datter niemand doch verlooren gae,
‘Van die in hem en in sijn woord gelooft.
‘Wy smeecken Heer! en bidden om genae,
‘Dat ons Geloof noch licht niet werd verdooft.

Danck-Lied.
Vyt C. V. Mander.

Stemme: ***O VVijn de eedle Creature.***
Of op dese nieuwe Wijs.

D E Son verſpreyt haer heldre ſtralen/
En komt op kruyt en bloempjes dalen/
hel - dre ſtralen/ Die 't aerdrijck met haer lie - ve
bloemp - jes dalen / Soo dat al 't Vee/ ja ſelfs de
glans verheugd: 't Gevogelt queelt
menſch ſchept vreughd:
een ſoo verheven klangh/ Tot 's Scheppers lof/ door

*D*E Son verspreyt haer heldre stralen, hel-dre stralen,
Die 't aerdrijck met haer lie-ve glans verheugd:
En komt op kruyt en bloempjes dalen, bloemp-jes dalen,
Soo dat al 't Vee, ja selfs de mensch schept vreughd:
't Gevogelt queelt een soo verheven klangh,
Tot 's Scheppers lof, door

uyt-gelaten lust.
Laet dan ons Geest niet werden uyt-geblust,
Maer looft u God door een verheugh-de sangh.

2. Wy dancken God voor al den zeegen,
Die hy ons heeft genadelijck bescheert:
Die ons bedauwt met sijnen reegen,
Die ons sijn gonst aen lijf en ziel vermeert.
Schouwt doch eens aen, en siet sijn wonderheen,
Waer meed' hy 't land dus rijckelijck verciert,
Hoe weeldrigh 't kruyd, geboomt en 't graesjen tiert.
En hoe dit Godt doet voor den Mensch alleen.

3. Hebt ghy geen stof om God te loven,
Die u, van als, dus rijckelijck voorsiet?
Hy schenckt u alle dingh van boven,
Daer hy doch self van alles niet geniet:
Al wat het land van vee en vruchten geeft,
Die zijn den Mensch tot lust en onderhoudt:
Jae watter sweeft op bergen en in 't wout,
In locht of zee, om uwent wille leeft.

4. Hoe sou een hert doch dus ontaerden,
En al sijn plicht soo dertel over treen?
Noch houden dit geschenck in waerden,
Dat God hier schiep voor d'arme Mensch alleen?
Ach neen! ontsteeckt den Heer in u gemoed,
Een offer-vyer, van ware danckbaerheyt,
Om dat hy u dees gaven heeft bereyt,
En al dees vreughd en al dees weldaed doet.

5. Godt heeft doch onser niet van noode,
Noch oock al 't geen, dat hy geschapen heeft,
Hy wert gedient door Hemels booden,
Een heyligh heyr gestadigh om hem sweeft.
Wiens soete toon vol musicael gefluyt,
Sijn gulde zael gedurigh over klinckt.
God is een Geest. En wil dat ghy hem singht,
Een geestlijck lof met reyner herten uyt.

Danckseggінge over de bewaringe Godes.

Stemme: *Galathea geestigh dier.* Of, *Fredrick Hendrick van Nassouw.*

*L*Ooft mijn ziele, looft den Heer,
Looft mijn ziel den Heere:
Dat ick Godes lof vermeer:
En singh' t'sijnder eere:
O mijn God! ghy geeft my stof,
Dat ick tot u heyligh lof,
Magh met helder keelen,
Op der Harpe speelen.

2. Die my met genaed en gonst,
Lieflijck hebt omscheenen:
Wilt my met u soete jonst,
In u liefd' vereenen:
Dat door 't stralen, van om hoogh,
Ick, als d'appel van u oogh:
My, door 's vyands vleyen,
Doch niet laet verleyen.

3. Want ghy, als een Harder, doet,
Vwe Schaepkens weydet,
Die ghy met u Manna voed,
En den staf geleydet:
Die mijn ziel ten water-bron,
Voor het steecken van de Son,

In u klaver grasen,
Door u gonst komt aesen.

4. Schoon of ick in 't doncker streef,
In kruys en ellende:
Ghy weet Heere dat ick leef,
Die 't kruys soo kond wenden,
Dat al mijne druck en pijn,
Kan in vreughd verandert zijn,
Dat ick voor mijn lijden,
My weer mach verblijden.

5. Ghy wijst my u wegen aen,
Die ick moet betreeden:
Wel geluckigh die daer gaen,
In u Wet en zeeden:
O die in u vlercken rust,
Vloeyt toe volheyt en de lust,
Die als stroomen schieten,
Vyt u rijcke vlieten.

6. O springh-ader aller vreughd.
O licht, sonder duyster!
Ghy zijt onse lust en jeughd,
Al ons glans en luyster:
Ghy wischt onse tranen af,
Ghy treckt ons uyt 't doncker graf,
Dat wy, in 't verderven,
Heer, voor u, niet sterven.

7. Leeuwen swerven om ons heen,
Jae vergifte draecken:
Maer ghy hebt voor ons gebeen,
Dat wy uyt haer kaecken,
Zijn door u genae bevrijt:
Laet doch Heer! tot geener tijd,
Ons geloof beswijcken,
Noch den Satan wijcken.

8. Laet u Engel houden wacht,
Dat die ons behoede:

Neemt Heer op ons gangen acht,
En op 's vyands woeden:
Dat sich onse voet niet stoot,
Maer bevrijdt ons van den dood,
Op dat wy u loven,
Eeuwighlijck hier boven.

Siet de Musijck-Nooten in Lust tot VVijsheydt, ***Fredrick Hendrick.*** *Fol. 196.*

Echts-Gesangh.

Stemme: *O Saligh Heyligh Bethlehem.*

*G*Eluckigh o vereenight Paer!
Die door de vreese Gods gedreven:
V bind in desen Echt te gaer,
Tot een gerust en beter leven.

2. Wat ghy daer in ter handen slaet,
Dat laet o Heere! wel gelucken.
Want wie dat in u wegen gaet,
Die sal noch ramp noch onspoet drucken.

3. V goe Vriendin en Bed-genoot,
De schoonste Lust-hof van u sinnen:
Die sal getrou zijn in den dood,
En u met hert en ziel beminnen.

4. Ghy sult, door haer, de soete vreughd,
De wenschelijcke lust genieten:
Het beeldsel van de ware deughd,
Sal uyt u stam en afkomst vlieten.

5. Want uyt een wel-geheeghde grond,
Daer wassen deughdelijcke spruyten:
Daer woont de tucht, daer is een mond,
Die altijd sal de Gods-vrucht uytten.

6. Daer spreyt Gods zegen breet en wijd,
Daer zijn de rechte Wijngaert rancken:
Daer bloeyt de voorspoet, door de tijd:
Een stof om stadigh God te dancken.

7. O wel dan als ghy u geslacht,
Siet als een vruchtbaer land in 't groeyen,
Want heyl en gonst u dan toe-lacht,
Die als een tierigh hof sal bloeyen.

8. O wel geluckigh, als de tijd,
Dit tijdlijck leven gaet af-snijden:
Dat ghy u dan in God verblijt,
En wacht hier nae veel beter tijden.

Tegen de Werreltsche Wellusten.

Stemme: *Komt ghy schoone Velt-Goddinne.*

*K*Omt ghy, die door lust, versoopen,
En in weelde sweeft:
Daer ghy ziel en lijf toe-geeft:
Doet u hert eens open,
En na 't beste streeft.

2. Siet hoe klaeght doch God de Heere,
Over Israel:
Die sijn uyt-gedruckt bevel,
En sijn naem onteeren,
Door haer dertel spel.

3. Siet haer sweven in de lusten,
En vol overdaed:
Jae sy smooren in haer quaed,
Op 't yvoyr sy rusten,
En in trotse staet.

4. Siet sy drincken uyt de schalen,
Die met Harp en Luyt,
Sien om Josephs schae' niet uyt,
En vol pracht en pralen,
Zijn der sonden buyt.

5. Siet haer in de Wellust smooren,
En vol snood bedrijf,
Als een boel na 't geyle wijf:
Dieder weckt Gods tooren,
Soo aen ziel als lijf.

6. O wat is de Wellust snel-lust,
Hoe ras stuyftse neer:
Als een bloem of lichte veer',
Jae het is een quel rust,
Die daer rooft u eer.

7. Ach wat zydy arme slaven,
Die in Wellust swiert:
Die der deughden kleed ontciert:
En schent Godes gaven,
Die de Hemel viert.

8. Sy brenght u in veel ellenden,
En als levend' dood:
Ja sy laet u in den nood:
Hoe ghy 't oock wilt wenden,
Laes u smert is groot.

9. Let dan op dees korte vreughde,
Die ras smelt en quijnt,
Die alleen uytwendigh schijnt:
Dus streeft na de deughde,
Die daer noyt verdwijnt.

10. Want de deughd sal eeuwigh bloeyen,
Als een goude kroon,
Als een peerl aen Godes throon:
Wilt in Gods-vrucht groeyen
En verwacht haer loon.

Siet de Musijck-Noten in Lust tot VVijsheydt.
Aretaea wat al vreughden. **Fol. 178.**

Waerschouwinge aen de Jeughd.

DE Ieughd bedrieght sich dapper wanneer sy door de dertelheyt verlockt en totte Wellusten over-gevoert, sich laet voorstaen, datse daer door verheven en voor de Werreld sullen werden gesien, om alsoo geacht en ge-eert te zijn. Maer sy nemen het snoodste van allen ter hand, alsoo sy daer door tot geen eerlijck en saligh leven sullen geraecken: daer sy nochtans de Christelijcke en der Ouden vermaningen behoorden te betrachten, die hun al een geheel andere wegh voorstellen, om daer in onstraflijck te wandelen. Doch het gaet haer alleens, als die de eedle Peerle vertreeden, en in 't slick der Wellusten versoopen, stadigh te leggen te wentelen. Soo dat de gelijcknis waerachtigh is, die eenige Philosophen voorstellen, dat het seecker Man gegaen is, die welcke twee salf-bossen voorgeset zijnde, waer van hy door 't smeeren van d'eene, een Valck soude werden, en door 't smeeren van d'ander een Eezel. Dese door de hope van verheventheyt, meenende de salf-bosse van een Valck te verkrijgen, krijgt de salf-bosse van eenen Eezel: waer door hy ontaerdende stracks een Eezel wierde. Alsoo meent oock de domme Jeughd en meenigh Mensch, datse door de yver om tot hoogheyt te komen, sy sich moeten smeeren mette salve der Wellusten, om alsoo Valcken te worden, maer sy worden rechte Eezels. Slaven voor haer selfs, slaven van anderen, slaven van hare wellusten en hoovaerdye. Waer uyt sy nauwlijcks, 't en zy, tot haer verderf en ondergangh, konnen werden verlost, maer die met rouw en hertenleet, hare ellende te laet sullen beklagen.

Opmerckingen.

OM dan een yegelijck af te maenen van de sonden deses vverrelds, soo hebben wy doorgaens de snoodheyt der selven vertoont, op dat een yder sich voor die selve, soo

veele mogelijck, hebbe te wachten, en dat hy sich met eenen magh te gemoed voeren, wat vruchten by uyt de opmerckinge der sonde kan trecken.

1. Soo worden door de sonden, de blinde oogen der Menschen geopent, waer door sy dan sien, in wat verderf hun de korte Wellust heeft gestort.
2. Beroovinge van soo veele heerlijcke deughden, gaven en cieraden.
3. Beschaemtheyt, alsoo, dat men is schaem-root, voor de oogen Gods en der Menschen.
4. Het getuyghnis en het oordeel des geweetens, dat den Menschen na de begangene sonde, aenklaeght.
5. De vreese, en het zittren voor het gerechte en der straffe Godes.

Bruylofts-Gesangh.

Stemme: ***Ghy Drinckebroers berooft van sinnen.***

Ghy die daer zijt door d'Echt verbonden / En nu
Wacht u doch voor de snoo - de sonden / En voegt
twee herten smelt in een / Want wie in 's Houwlijcks
u stadigh na de reen:
band / Bruyckt reeden en verstand / Diens hand / van
Gode wort / Met veel zeegens over-stort.

*G*Hy die daer zijt door d'Echt verbonden,
En nu twee herten smelt in een,
Wacht u doch voor de snoo-de sonden,
En voegt u stadigh na de reen:
Want wie in 's Houwlijcks band,
Bruyckt reeden en verstand,
Diens hand, van Gode wort,
Met veel zeegens over-stort.

2. De Liefde draeght gelijcke sinnen,
De Liefde draeght een willigh juck:
Door Liefde kan men 't al verwinnen,
De Liefde blinckt in rouw en druck.
Want wie in 's Houwlijcks band, etc.

3. Dit Houwlijck zy met liefd begooten,
Met vriendschap en goedwilligheyt:
Gelijck twee lieve Speel-genooten,
Soo draeght malkanders lief en leyt.
Want wie in 's Houwlijcks band, etc.

4. Het is een vleesch, schoon 't is verscheyden,
Het is een ziel, een hert en wil,
Het is een lichaem met haer beyden,
Vereent in vree gerust en stil.
Want wie in 's Houwlijcks band, etc.

5. Vlecht haer met kranskens van Olijven,
En druckt haer rancxkens om het hoofd,
Op dat s' in liefd en vree beklijven,
Noch van haer ruste zijn berooft.
Want wie in 's Houwlijcks band, etc.

6. Met zeegen wilt haer stand vereeren,
Dat haer geslacht in Liefde groey:
Dat hare kinders sich vermeeren,
En dat haer disch vol voorspoet bloeyt.
Want wie in 's Houwlijcks band, etc.

7. Dan sullen sy haer lieve vruchten,
Door wettelijcke Echt vergaert:
In d'Ouderdom, met veel genuchten,
Vol Godes vreese sien gepaert.
Want wie in 's Houwlijcks band, etc.

8. Laet ons haer t'saem met blijdschap wenschen,
Geluck, geluck, vereende twee!
Veel heyls by God en by den Menschen,
Als Tortels in de lieve vree.
Want wie in 's Houwlijcks band, etc.

Nae de Maeltijd.

Stemme: *O God wy dancken dyner goed'.* Of, *Maximiluanus van Bossu.* Of, *Het heyl is aen-gekomen siet.* Of, *Als mijn stondlijn.* Of, *Vyt dieper noot schrey ick tot dy.*

O God van wien de volheyt vliet,
De zegen en genade:
Op ons u arme Schepsels siet,
En wilt ons ziel verzaden:
Wy zijn door spijs en dranck verheughd,
Wy dancken u voor dese deughd,
Die ghy ons hebt geschoncken.

2. Ja wat de lieve lucht beschouwt,
En watter schuylt verborgen:
O Heer! ghy alles onderhoudt,
En 't leeft, als, sonder sorgen.
Ghy opent uwe milde hand,
En stort u gaven in het land:
Die hondertvouwt ons voeden.

3. Nu 't lichaem dan sijn voedsel heeft,
En dat het schept genoegen:
Ons arme ziel' haer voedsel geeft,
Op datse sich mach voegen,
Te spijsen met u Godlijck woord:
Dat sond en overdaed gestoort,
Zy met haer boose wercken.

4. Want Heer ghy geen gevallen draeght,
Aen sterck gebeent noch paerden:
Een vroome ziele u behaeght,
En die houdt ghy in waerden:
Dus laet ons in u vreese gaen,
Dat wy 't gemoed ten Hemel slaen,
En op u goedheyt wachten.

5. Wie leefter die de morgen Son,
Sich seecker kan belooven?
Wat baet hem die de Werreld won',
En gingh sijn ziel verdooven?
Dus lett wel op de sekerheyt,
Die onse ziel, eylaes, verleyt,
En weest steets op u hoede.

6. Weest dan in Godt te saem verblijt,
En roemt sijn milde zeegen,
Die hy ons schenckt ter rechter tijd,
Gelijck een gulde reegen.
Waer *Christus* is by spijs of dranck,
Daer eert men hem met lof en danck,
Dus singht van herten, *Amen.*

Geestelijcke kamp tegen den Moordenaers Christi. VVeest gedachtigh des doots Christi.

Stemme: ***De liefde voortgebracht, door reyn geloof, &c.***

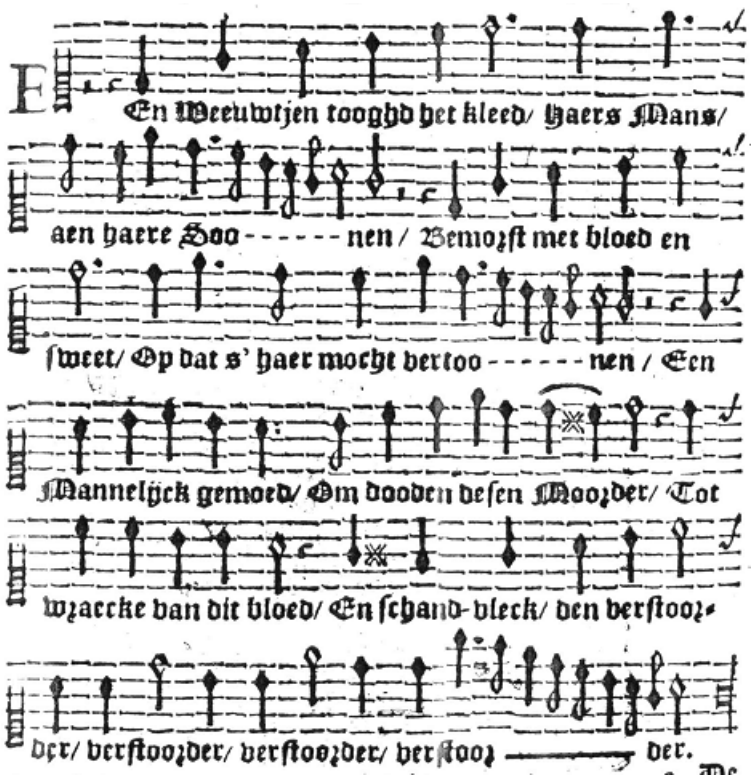
En Weeuwtjen tooghd het kleed/ haers Mans/
aen haere Soo------nen/ Bemorst met bloed en
sweet/ Op dat s' haer mocht vertoo------nen/ Een
Mannelijck gemoed/ Om dooden desen Moorder/ Tot
wraecke dan dit bloed/ En schand-vleck/ den verstoor-
der/ verstoorder/ verstoorder/ verstoor------der.

*E*En Weeuwtjen tooghd het kleed,
Haers Mans, aen haere Soo----nen,
Bemorst met bloed en sweet,
Op dat s' haers mocht vertoo----nen,
Een Mannelijck gemoed,
Om dooden desen Moorder,
Tot wraecke van dit bloed,
En schand-vleck, den verstoorder, verstoorder, verstoorder, verstoor----der.

2. De Sonen door dees rouw,
En 't Kinderlijck meedoogen,
Der Vaderlijcker trouw,
Die stelden sich voor oogen,
Hoe sy dees snoode daed,
Begaen aen haren Vader,
Met weder wraeck en smaet,
Vergelden dien verrader, verrader, verrader, verrader.

3. Ghy Christen dit 't een spoor,
Om u steets op te wecken,
Dat ghy u leven door,
Sult voor een Krijghs-man strecken,
En houden in 't gedacht,
Dit deerelijck vernielen:
Waer in de sond ons bracht,
Tot ondergangh der zielen, der ziel. der ziel. der ziel.

4. Op dat ghy 't suyvre kleed,
Vws Heylants mooght beschouwen,
Bemorst met bloet en sweet,
Waer in met angst en rouwe,
Hy door der Moorders hand,
In sijn bebloede wonden,
Om uwe sond en schand,
Dus deerlijck is geschonden, gesch. gesch. gesch.

5. Op dat ghy moedigh zijt,
't Onnoosle bloed te wreecken,
Dat dus onnoosel lijd,
Voor uwe snoode treecken:
Doch niet met bus en swaerd,
Om d'even Mensch te schenden,
Maer sult uyt vromer aert,
Beweenen dees ellenden, ellenden, ellenden, ellenden.

6. Ghy sult steets met de sond,
En met den Satan streven,
Op dat hy wert verwond,
Door u Godsaligh leven:
Gedachtigh, deser dood,
Dus smadelijck geleeden;
Dat *Christus* heeft in nood,
Voor u ter dood gestreden, gestred. gestred. gestred.

7. Dus zijt steets op u hoed,

‘Om voor dees Held te strijden,
‘Jae waer 't oock tot u bloed
‘Om voor sijn woord te lijden.
‘Want wie sijn leven stelt,
‘Om Gode te beminnen,
‘Schoon hem de boose knelt,
‘Hy sal in *Christ* verwinnen, verw. verw. verw. verw.

Morgen-Gesangh.

Stemme: *Uyt mijnes herten gronde.*

O Christe, heyl en le-ven / O God van
V wil ick d'ee-re ge-ven / Met wa-re
eeuwigheyt ! Om dat ghy my behoed / Wil ick
danckbaerheyt :
met hert en monde / In dese morgen-ston-de /
Ontslupten mijn gemoed.

O Christe, heyl en le-ven,
O God van eeuwigheyt!
V wil ick d'ee-re ge-ven,
Met wa-re danckbaerheyt:
Om dat ghy my behoed,
Wil ick met hert en monde,
In dese morgen-ston-de,
Ontsluyten mijn gemoed.

2. V lieflijckheyt en zeegen,
Blinckt als het morgen-root:
Waer door ick heb verkregen,
Het leven uyt den dood:
Alleen door u genae,
Hebt ghy mijn ziel voor quaden,
Mijn lichaem voor misdaden,
Bevrijdt van alle schae.

3. Ick heb dan stof te loven,
Vyt een ootmoedigh hert,
Dat door uw gonst van boven,
My dit geschoncken wert.
O! laet u eeuwigh licht,
Mijn swack geloof ontvoncken,
Dat ick door Liefde droncken,
Volvoeren mach mijn plicht.
4. Dat ick in uwer vreese,
Op rechte paden tree:
Ey laet mijn voeten wesen,
Verkondigers van vree:
Dat twist noch hoovaerdy,
Dat schan', on-eer, noch laster,
My van de deughd verbaster,
Noch 's Werrelts slaverny.
5. V Heyl'ge Geest my leyde,
Dat ick my nergens stoot:
En met u woord my weyde,
Dat ick vrees, Hel noch Dood:
Bestier mijn hert, o Heer!
Dat al mijn doen en wercken,
Op uwe goedheyt mercken,
Tot uws naems lof en eer.
6. Laet my dan frisch ontwaecken,
Aen lijf en ziel gesondt:
Op dat ick al mijn saecken,
Stel op dees vaste grond.
V zeegen my verleen,
Dat ick uyt uwe vlieten,
Mach al het goed genieten,
Waerom ick heb gebeen.
7. Hier op rijs' ick wacker,
En grijp mijn handel aen:
Bedouwt ghy Heer! mijn acker,
Dan sal 't voorspoedigh gaen.
God Vader; stae my by:
O *Christe* met u gaven,
Mijn arme ziel wilt laven,
En schenckt u *Geest* in my.

Avond-Gesangh.

Stemme: ***Ick danck dy lieve Heere.*** **Of,** ***Wilhelmus van Nassouw.*** **Of,** ***Questa dolce Sirena.*** **Of,** ***130 Psalm. Uyt der diepten, &c.*** **Of,** ***VVaeckt op ghy Christen alle.***

*G*Elijck de nacht, de dagen
Gestadigh volgen nae:
Na 't Sonneschijn, de vlagen,
De smert op wellust drae:
Soo hebt ghy Heer de tijden,
Dus aerdigh af-gedeelt,
Dat blijdschap, en weer lijden,
Daer door wert af-gebeelt.
2. Nu is de dagh ten eynde,
De donckre nacht genaeckt:
Heer! wilt u tot ons wenden,
En onse rust volmaeckt.
Na dien soo mensch als dieren,
Zijn in den nacht bevreest,
Wilt dan ons slaep bestieren,
Met uwen goeden Geest.
3. V Engels, 's Hemels booden,
Laet die ons Wachters zijn:
Op dat s' in alle nooden,
Verquicken onse pijn:
Op dat geen slaep der sonde,
Maer eene Heylge rust,
Wierd' in ons ziel bevonden,
Vol wackerheyt en lust.
4. Vergeef daerom ons sonden,
Die daeghlijcks zijn geschiet,
Verbergh die in u wonden:
O Heer! gedencktse niet.
Bedeckt ons met u vlercken,
En schenckt ons u genae,
Op dat wy mogen mercken,
V goedheyd vroegh en spae.
5. En als ons glas verloopen;
Des levens draet snijt af:

Dat wy dan niet wanhoopen,
Noch blijven in het graf.
Laet ons in *Christo* leven,
Dat wy ter blijder dagh,
Ons in die vreughd begeven,
Die noyt geen oogh besagh.
6. Hier op soo rust o ziele!
En slaep in Gode stil,
Die sal den dood vernielen,
Na sijn almachte wil:
Want sluymeren noch slapen,
Bevanght hem immermeer:
Dus grijpt 't geloovigh wapen,
En rust in God den Heer.

Tegen de vreese des Doods.

Stemme: *50. Psalm. Godt die der Goden, &c.*

*VV*Aerom o Mensch! schijnt u de dood dus angh,
En zijt daer voor soo schouw en wonder bangh?
Daer ghy doch weet dat niemant kan ontgaen,
Dit vast besluyt, dat eenmael is gedaen:
Dat al wat leeft oock wederom moet sterven,
Om na dees dood een beter Rijck te erven.
2. Indien u Vrouw, of Kind, of Geld, of Goed,
Weer treckt te rugh, met een ontstelt gemoed,
Of soo de staet, of pracht, of dertelheen,
V zijn belet, om op dit pad te treen,
Gelooft vry, dat de dood u sal verrassen:
En op gevley, op staet, noch hooghmoed passen.
3. Veel beter is 't, dat elck weet voor gewis,
Dat dese dood een wegh ten leven is,
En dat die steets ons moet voor oogen staen,
Op dat wy ons niet tegens God misgaen,
Want wie de dood te recht kan overwegen,
Vind in den dood sich selve niet verlegen.
4. O saligh Mensch! Die dit in 't herte prent,
Die altijdt ooght op een Godsaligh end:

Die altijd pooght en staert na 's Hemels licht,
Daer hoop en liefd' in ons 't Geloove sticht:
Op dat wy steets, met vrolijckheyt omvangen,
Vyt dit gewoel, na beter vreughd verlangen.
5. Want ghy o Dood! zijt onse Medicijn,
Ghy lost ons ziel uyt rouw en droeve pijn:
Ghy voert ons lijf, met ramp en smert geplaeght,
Daer 't pier en worm, en 't arm gedierte knaeght,
Maer onse ziel, soo Hemelsch, als onsterflijck,
Geniet de vreughd, by God, en onverderflijck.
‘6. O *Christe,* die daer hebt den Dood vertreen,
‘Neemt aen ons wensch, ons suchten, en gebeen,
‘Wascht onse sond, door u vergooten bloed,
‘En schenckt ons, uyt genaed, u eeuwigh goed,
‘Op dat wy met een suyver kleed omtogen,
‘V heyligh heyr, met lust, beschouwen mogen.

Hemelryck,
Of Weght ten Hemel.

Een Fransche voys, Si vous me voules.

Et Hemelryck dat ſchoon Prieel/ Dat is de Son/
daer wp nae ſtralen/ 't Zyn de gulde Zaelen/ En dat
ſchoon Juweel: Waer nae de vroome menſch ver-
langht/ Alwaer hy dan des lebens Kroon ontfangbt/

*H*Et Hemelrijck dat schoon Prieel,
Dat is de Son, daer wy nae stralen,
't Zijn de gulde Zaelen,
En dat schoon Juweel:
Waer nae de vroome mensch verlanght,
Alwaer hy dan des levens Kroon ontfanght,

Daer met verheven lust,
Hy blijdschap vind en rust.
2. God woont hier self in dese stad,
Waer in geen oogh sich kan versaden,
Noch in dees weldaden.
O geluckigh pad!
Waer alle vreughd en saligheyt,
In Godt alleen, en hier, verborgen leyt.
Een leven dat nu vry,
Is van slaverny.
3. Gods aengesicht blinckt hel en klaer,
Jae klaerder als de Son van verre,
Of de gulden sterren:
O wel schoon Autaer!
Daer d'Englen staen met soet geklangh,
En galmen uyt een Goddelijck gesangh,
Van Godes heerlijckheyt,
En van sijn Majesteyt.
4. Dit Paradijs, dit Heyligh huys,
Ierusalem, daer wy na haecken,
Om u vreughd te smaecken,
En dat soet geruys,
Dat is een erf en lustigh landt,
Seer schoon gebouwt van Godes eygen hand,
De stoel van sijn verbondt,
Geheyt op vaste grond.
5. De Burgery van dit Paleys,
Dat zijn de lieve Seraphimen,
En de Cherubimen:
Waer dat reys op reys,
Wanneer het Choor der Englen singht,
Alleluja, het al van vreughde springht:
Daer 't Lam sit op den Throon,
En hoort dien soeten toon.
‘6. Hoe klim ick doch ten Hemel aen,
‘Om in dees Heylge vreughd te raecken?
‘Leert u self versaecken,
‘En u self uyt-gaen.
‘Begint den Hemel hier bene'en,

‘In ziel en hert met aendacht en gebe'en,
‘En vreest Godt in 't gemoed,
‘Als zijnde 't hooghste goed.
‘7. God is een Geest en wort alleen,
‘In Geest en Waerheyt aen-gebeeden.
‘'t Zijn de gulden reeden.
‘Daer is anders geen,
‘Waer door men gaet ten levens poort.
‘Gelooft in *Christ,* des Vaders eeuwigh woort,
‘Sijn wegh ten leven leyt:
‘Hy is de saligheydt.

Gedicht,
Om een saligh eynde, om te leesen, en kan oock op den 12. Ps. werden gesongen. Doet ons bystant. Of, *Op de stemme van Maldegom.*

*M*yn leven sloopt en ylt sich na het eynde,
Mijn tijd eylaes! verstuyft gelijck de wind:
Mijn tijdt is kort, en 't leven vol ellende,
En ick blijf steets! door 't uytterlijck verblint.
2. Mijn sond is groot, en weynigh zijn mijn dagen,
Die ick in waen en ydelheyt verslijt:
In 't goede slof, in 't quade laes behagen,
Om dat ick my niet na u Wetten quijtt'.
3. Leer my verstaen, dat alles heeft sijn mate,
En dat mijn tijd vervlieght gelijck een spoel:
En dat ick ben een Pelgrim op der strate,
Een Vreemdelingh, in al dit woest gewoel.
4. 't Is hier geen stad om eeuwighlijck te woonen,
Ick soeck alleen een beter heerlijckheyt,
Die overtreft de Koninghlijcke kroonen,
Daer God gevyert wort in sijn Majesteyt.
5. Wat raed o Heer! hoe sal ick daer verschijnen,
Waer vleesch en geest voert een soo harde strijd?
Het vleesch by na den geest doet angstigh quijnen,
Dat door geweld, het goede zaet verbijt.
6. Ontset ghy my, soo kan ick overwinnen,
Of anders struyckt en slibbert mijne voet:

Schoon reden wil, soo striblen doch de sinnen,
En door dees kamp, soo wanckelt mijn gemoed.
7. Drijf uyt mijn hert, de ydelheyt en lusten,
En vestigh my in u gerechtigheyt:
Laet mijn ziel, sich in u woord verlusten,
In hoop en liefd en ware heyligheyt.
8. Ey laet mijn ziel sich baden in u wonden,
Dat ick verschijn in 't Heyligh Paradijs:
Delgh uyt ons quaed, den hand-schrift onser sonden,
Op dat ick singh in eeuwigheyt u prijs.
9. Ghy zijt alleen d'opstandingh en het leven:
Wie u gelooft, die leeft schoon of hy sterft.
Ghy kond alleen de ware ruste geven.
Wel saligh die dit ware goed be-erft.
10. Om dat het gaet ter werreld langhs soo droever,
Soo jancken wy na 't rechte Vaderland:
Wy staen alree en wachten op den oever,
Van 't woeste Meyr, dat ghy ons reyckt de hand.
11. Reyckt ons de hand, en treckt ons op na boven,
Waer 't sterflijck lijf treckt aen d'onsterflijckheyt,
Laet niet het graf my eeuwighlijck verdoven,
Maer dat ick schouw der Englen heerlijckheyt.
12. Ghy zijt de poort, waer door ick gae ter feeste,
O *Christe!* cier my met u Bruylofts kleed:
Op dat ick reyn en blijdelijck van Geeste,
Door dit vermaeck, wat Werrelts is, vergeet.
13. Laet my op 't laetst, dit vrolijck woort aenhooren:
Kom saligh Mensch! be-erf uws Vaders Rijck,
Van aenvangh aen, bereyt en uytverkooren:
Gaet in de vreughd uws Heeren eeuwighlijck.

't Beeld eens Christens.

Uyt NIET *ben ick geworden* IET.
Uyt IET *soo word ick weder* NIET.
En sal dit NIET, *door God die leeft,*
Die IET *uyt* NIET *geschapen heeft,*
Verrijsen, uyt des doods gesagh,
Geweckt zijnd' op den jonghsten dagh.

*Blad-wijser over Vrania, of Hemel-sangh: de bygevoeghde staen met dit teycken **

*A*Ls *Christus* op den bergh gegaen. *Christus* op 't water. 91

Als *Christus* was in 't schip getrede*n*. *Christ.* Bestrafte de winde*n*. 93

Als *Christus* door de Steden. Cananeesch Vrouwtjen. 10

* Als *Christus* was te *Iericho* gekome*n*. van *Zacheus* de Tollenaer. 123

* Als *Christus* van strand. Van de Zaetsaeyer. 125

Als *David* in sijn frissche jeughd. *David* gesalft. 30

Al eer ick sterf soo bid ick Heer. Wensch van *Agur.* 51

* Als *Iesus* te Jerusalem. 't Roeren des waters. 125

* Als *Iesus* te *Capernaum.* Van den Hooftman. 131

Alexander Magnus. Van de broosheyt des levens. 169

Antiochus de wree Tyran. Wreedheyt tegen de Joden. 73

* Al roemdy arme Mensch van rust. Van de ruste. 175

Als *Salomon* de Koningh. Eerste oordeel Salomons. 41

Als wy aen Babels waters kant. Klachte der Joden. 39

* *Carile!* hoe volghdy doch de Werreld. Tegen d'Hoovaerdye. 191

* *Christus* gedreven. *Christus* in de Woestijne. 88

De aen-was van 't gehoor. Van de Visschers der Menschen. 99

Die diere tijd baert veel ellende. *Elias* van de Raven gespijst. 49

De Koningh Salomon. Van de Koninginne van Arabien. 42

Der Kercken *Christi* geur. Dood *Stephani.* 143

De Leeraer saeyt het zaet. Van de Zaetsaeyer. 127

De list langh overdacht. Of men den Keyser sal schattingh geven. 115

* De Mensche rotst door bergh en dal. 187

De oogen na de deughd gestiert. *David* en *Batseba.* 36

De Pharizee en 't rot der Schriftgeleerden. 't Verloren Schaep. 104

De Son verspreyt haer heldre stralen. Danck-lied. 201

De Werreld van *Augusto* was beschreven. Geboorte *Christi*. 76

De Werreld was vol overvloet. Tooren te *Babel.* 16

De zeegen Gods. *Moyses* in 't water. 29

* Dit is te recht een saligh Man. 't Gerust leven. 182

* Dochters wilt gh' u cieren. Dochters cieraet. 185

Een kreupel lam en stram geboren. *Petrus* en *Ioannes.* 141

Een Man zijnd' uyt *Ierusalem* gegaen. Van de Samaritaen. 122

Een Weeuwtjen tooghd het kleed haers mans. 212

* Genade o God na uwe goedigheyt. 51 Psalm. 37

* Gelijck als een Tortelduyfken quijnt. Troost-lied. 171

* Gerechtigheyt der Heydenen. Van *Alexander Magnus.* 181

* Ghy die de Werreld wilt dienen en eeren. 190

Ghy die in Gode zijt herbooren, *'Colos. 3.* 140

Ghy die daer zijt door d'Echt verbonden. Houwlijcks lied. 209

Ghy wulpsche Jongelingh. Verlooren Soone. 94

* Gelijck de Sonne draeyt. 's Menschen loop. 193

Gelijck de nacht de dagen. Avond-gesangh. 216

Geluckigh wiens gemoed. Samaritaens Vrouwtjen. 113

Geluckigh wie dat op sijn wegen. *Emaus* t'samen-spraeck. 136

Geluckigh o Vereenight paer. Houwlijcks lied. 205

God Abrahams onser Vadren. *Manassis* gebed. 67

Haet en Nijd dat snoode beest, *Cain* en *Abel.* 14

Heft op mijn ziel wilt vreughd'. *Geboorte Christi.* 78

'k Heb mijn leven af-gesondert. *Hooge-lied Salomons.* 45

Het Hemelrijck dat schoon Prieel. Hemels-vreughd. 218

* Het Koninghrijcke Godes. Van de Genoode ter Bruyloft. 129

* 'k Hoor een stemme spreken. *Ioannes* in de Woestijn. 86

Hoe aendachtigh kan onse ziel. Lof des Geloofs. 153

Hoe dronckenschap en overdaed. Onthoofdinge *Ioannis.* 89

Hoe dat een strengh gemoet. *Abigail* en *David.* 34

* Hoe holt de Werreld over al. Wensch na Vrede. 194

Hoe hooghmoed voor den val. *David* verwint *Goliath.* 31

Hoe heerlijck is de Aerde. *Esiae* daer Waerheyt overwint. 72

Hoe kan dat teere Moeders hert. De 7 Broeders der *Machabeen.* 74

Hoe kraelt ghy met u stem. Prediger, alles is ydel. 47

Hoe knap en gauw *Herodes.* De Wijse uyt Oosten. 82

Hoe komt dat wy arme Menschen. Der Menschen ellende. 165

* Hoe lieflijck zijn doch dese voeten. 't Pad der Vreede. 173

Hoe nae ramp en tegenheden. *Ioseph* verkost. 27

Hoe strengh wildy rechten. Vrouwtjen in overspel. 102

Hoort een gelijckenis. *Lazarus* en *Rijcke-man.* 118

Ick koom tot u met sware last. Om vergiffenis der sonden. 199

Ick lijd in 't hert seer droeve smert. Lijdens Troost. 174

In angst en bittre smart. *Ionas* gebedt. 57

In de stad te *Caan'* in *Galilee.* Bruyloft te *Cana.* 90

In 't vleck als *Christus* gingh. *Martha* en *Maria.* 116

Ioseph na slaverny verheven. *Iosephs* kuysheyt. 124

Komt ghy die in de lust versoopen. Lust der Werreld. 205

Laet ons de Vree beminnen. Vreede wensch. 156

Lof, lof, zy den Heere. Lof der wercken Godes. 48

Looft mijn ziele, looft den Heer. Danck-lied. 203

Mach nimmermeer dan *Christus.* Tegen de Pharizeen. 121

Mijn hert ontspringht. Danck over de bewaeringh Godes. 160

Mijn leven sloopt. Om een saligh eynde. 220

Niet de Wijn noch oock de Koningh. Van de Vrouwen. 70

Nu sit ick hier en kijck vast toe. Beklagh van *Ionas.* 61

O Adelijcke Vrouw. Lof der Liefde. 151

O *Christe* heyl en leven. Morgen-gesangh. 214

O God van wien de volheyt vliedt. Na den eeten. 211

O Heerlijckheyt des Heeren noyt volpresen. Ick ben een Roose. 46

Om yder een sijn plicht te toogen. Wijse en dwase Maeghden. 100

Op *Ionas* op en stracks na *Ninive. Ionas* vlucht. 55

O Neederige staet. Lof der needrige staet. 186

O *Saule* most ghy dus verblint. Bekeeringe *Pauli.* 148

Paulus hebbende Griecken-land. *Diana* te Ephesen. 150

Selden vint men dat Gebroeders. *Ioseph* wort verkoft. 22

Sijn dit niet wel groote Heeren. Van de Koningh. 70

Siet eens op den staet van dees nieu-getroude, *Eva* verleyt *Adam*. 13

Siet *Christus* onse Vorst en Held. Hemelvaert *Christi.* 138

Siet hier eens de vreughd bedrijven. Rey der Isralijtse Vrouwen. 33

* Sie ick de Menschen aen. Tegen de eygen-baet. 180

Schouwt aen hoe 't lichaem leyt. *Hoogh-liet Salomons.* 44

Schoon *Daniel* verheven. *Daniel* in der Leeuwen kuyl. 63

Soo ras de Sabbath was verloopen. Opstandinge *Christi*. 135

Staeckt Heere staeckt, &c. Tranen *Iesu Christi* over *Ierusalem.* 133

* Stelt vry u schilt-wacht. *Petrus* van d'Engel uytte gevanghnis verlost. 145

't Is een dagh van vrolijckheyt. Geboorte *Christi*. 80

* *Tobias* siend' op Godes zegen. *Tobias* leeringe. 65

Verquistinge der goederen wat die is? 96

Voedster van ons leven. Lof der hope. 155

Wat sie ick hier rontom my staen. Adam in 't Paradijs. 10

* Wat baert de sorgh in menigh Mensch. Tegen de sorge. 176

* Wat is het leven van den Mensch. Der Grooten leven. 183

* Wat is de sond in ons gemoed. Tegen de sonde. 188

* Waer vint men oyt soo trouwer Held. Getrouwe Herder. 132

* Waer mijn oogh een trane bron. Vreede klacht. 196

* Wat Goddelijcker stralen. Danckseggінge. 198

Wat strijd en ramp. *Abrahams* Offerhande. 19

Wat heeft een vrome ziel te lijden. *Iobs* volstandigheyt. 53

Wat mach de arme Mensch bestaen. 's Menschen broosheyt. 167

Wat is doch des Menschen leven. 's Menschen leven. 164

Waerschouwinge aen de jeughd. 208

Waerom o Mensch! dunckt u de dood dus angh. 217

Wegh mette pronck. 't Vrouwtjen dat *Christi* voeten wascht. 110

* Wegh snoode lusten. t'Samen-spraeck. 178

* Wel saligh volck. *Christus* spijst 5000 Menschen. 128

Wel op mijn ziele. *Iacobs* danckbaerheyt. 20

Wel wat is dit? komt *Ionas*. *Ninive* doet boete. 58

Wel op ghy Cherubimen. *Herodis* kinder-moord. 84

Wel op mijn ziel en leef gerust. Leeringen. 162

Weest wellekom o vrolijck jaer. Nieu-jaers gesangh. 81

Weest o arme Mensch barmhertigh. Tegen de geveynsde. 120

Wie Gods gebod versmaet. Tegen de sonde. 161

Wie kan gelijck twee tegen-strijdigheden. Van twee Heeren te dienen. 108

* Wie op de Werreld acht. Woelende Werlt. 195

Wie sou immermeer gelooven. Lof en laster der tonge. 158

Wilt niet op u deughd vertrouwen. Pharizee en Tollenaer. 105

Wijn wat hebdy groote krachten. Of de Wijn de sterckste is? 65

E Y N D E .